

मुद्रक

शा भणियान छगनयान
न व प्रजात प्री न्दी ग त्रे स
ठे ना वे व्दी सी ने मा पा से.
अ म दा पा इ

શાન્ત-મર્તિ મહા મુનિગજ શ્રી નિત્ય વિજયજી મહારાજના પ્રગિય્મ
અને

પન્થાસજી મહારાજ શ્રી વિનય વિજયજી ગણિતના શિષ્ય
પન્થાપદારી ગામ-નિગાઢ પ્રખર-તત્ત્વવિવેચક
પન્થામજી મહારાજ શ્રી મણિવિજયજી ગણિતવર

દીક્ષા ૧૨૮૧ કાસીના વડી દીક્ષા ૧૯૯ મ.કા.નંદ ૧ મી.કા.નંદરે

પ્રકાશ ૨૭ માર્ચ ૦૬ ૧ મી.કા.નંદરે ૧૯ મી.કા.નંદરે

જા મ ૧૯૭૯ કપડવજ સ્વર્ગવાસ ૧૯૭૯ કારતક સુ. ૩ નાપજ
કપડવજ નિસાગી -

શ્રી મગળાસ લાગ્યેક તરકથી ગુરુભક્તિ નિમિત્તે સમર્પણ

ૐ અર્દમ્

પરમ-ગુણિ-ગુરુ-ગુણુ-ગાણુ-માલા-સ્મરણુ-

પૂજ્યપાદ પ્રાત. સ્મરણીય વિદ્વજ્જનમાન્ય નિર્મળજ્ઞાન-ચારિત્રાડસાધક
બત્રીશ વર્ષ સુધી સુનીર્ઘ ચારિત્ર પર્યાયના પાલક તેમજ શાસન સેવાના અનેક
શુભ કાર્યોના યોજક પ્રસિદ્ધકીર્તિ તત્ત્વમય દેશના શક્તિથી અનેક
ભવ્યજીવોને શ્રીવીતરાગ પ્રભુના ધર્મમાર્ગમા સુપ્રવર્તક શ્રી જિના-
ગમની વાચના પ્રદાયક અને શ્રીજિનાગમના સ શોધક. પુનિત
નામધેય પરમગુરુ અનુયોગાચાર્ય પત્ન્યાસજી મહારાજ શ્રી
શ્રીશ્રી૧૦૦૮ શ્રીમણિવિજયજી ગણિવર મહોદય શ્રીના
હૃદયગમોપદેશથી આકર્ષાઈ, આ સ સાર સાગથી
નિન્તાર પામવા અનિર્વચનીય અને સદા અષાધિત
પરમ પવિત્ર સમ્યગ્ ચાગ્નિરૂપી ઉપ્કૃષ્ટ પ્રવહણુ
મને પ્રાપ્ત થયું છે, તે ઉપજારને ક્ષણેક્ષણે યાદ કરી,
અનેક શુભગુણાત કૃત-તે પરમપવિત્ર ગુરુ
મહારાજ તુ ભક્તિભર હૃદયથી વારવાર
નામસ્મરણુ કરી, તેઓશ્રીના ચરણ
કમલમા-ગ ભીરાવ શ્રી સેન-અશ્વનો
આ ગૂર્જરભાષા પર્યાયરૂપ
માગ-મ અહ તૈમાર કરવાના
પ્રારભમા અનેકથ ભાવ-
વદનાકરી જીવનભરની
કૃતજ્ઞતા વ્યક્ત કરુ

હુ

હુ હુ -તેઓશ્રીના પાદપદ્મની સેવાનો અતિતૃપ્તિજનક સેવક-સવ
કુમુદવિજય.

પ્રસ્તાવના

આ સેનપ્રશ્ન મથનો ગુજ્જતી ભાષા પર્યાય પૂજ્યપાદ આચાર્ય મહારાજ શ્રી રિજયકુમુદસૂરીધરજી મહારાજે સ ૧૯૮૫ ના કાર્તિક વદી ૧૩ ને વિશે મનમથ ઉપરથી લખવાની સરુઆત કરી હતી અને માફ મુદ ૫ મે હુક વખતમા જ સનન પરિશ્રમ લઈ સમાપ્તિ કરી હતી

સ ૧૯૯૪ ની શ્રીમ્મ નસતુમા એક ભાવિન્ આવન્ની આ મથ સાબળવાની પૂર્ણ ઇચ્છા થવાથી તેની સપૂર્ણ વાચના મહેસામુખા કરવામા આવી તે વખતે તેઓશ્રીને એ વિચાર સ્પુર્યો કે- 'આના અત્યુત્તમ મથની વાચનામા અત્પ આવકો લાભ લઈ ચુક્યા પરતુ જો આ મથનો ગુજ્જતી ભાષા પર્યાય લખી તેનું પ્રકાશન કરવામા આ યુ હોય તે ઘણા શ્રદ્ધાળુ જનોને નાભ થાય '

તેથી શ્રી કેનચદ લાનભાઈ પુસ્તકોદ્ધાર ફંડ તરફથી હપાયેલા સેનપ્રશ્નના મુળમથ ઉપરથી લખવાની સરુઆત કરવામા આવી અને પૂ આચાર્ય મહારાજ શ્રી રિજયવીંગસૂરીધરજી મહારાજના ભડાન્ની સુશ્રાવ વગેરે પ્રભુવાય મન્નારામદ્વારા રામનપુરથી જે હસ્તલિખિત પ્રતો મળાવવામા આવી આ નજુ પ્રનની મદદથી અન્ય પૂરો કર્યો.

ત્યારનાદ શ્રીમ્મ મહોપાધ્યાય શ્રી યગોવિજયજી જૈન મસ્કૃત પાઠ્યાવાના વિદ્વાન્ મેતેજ્ઞ પ્રભુભાસ બેચરદાસભાઈ જણાવવામા આ યુ કે- 'આ મથ તમે શોધો અને ભાષાશુદ્ધિ રિગેર જે કરવા જેલુ લાગે તે કરો. તેઓએ આ વાત સહર્ષ સ્વીકારી અને સરથાના સમ્માનકોએ સમ્મતિ આપી તેઓ જૈન શાસનની ઉત્તરિચ્છે વાગવાગ વન માનપત્રોમા પોતાના ગભીર નિચારો પ્રગટ કરે છે અને શ્રી વીતરામ ધર્મની નિર્મેળ શુદ્ધ પ્રણાનિકા કેમ વહેતી રહે? તે માટે પરિશ્રમ વેડીને પશુ યુક્તિપૂર્ણ સત્થ બામતોમા જૈન સધને જામજા ગાખવામા ધર્મધગથથી ત્રયાસ કરી ગલા છે જૈન શાસનની સેવા એ એમનો મન છે શ્રી જિનેશ્વર પ્રભુએ ત્રગટ કરેલા જીવાજીનાદિક તત્ત્વજ્ઞાનનો શુદ્ધ લાભ સુધાગ્મ યા શ્રદ્ધાળુજનો કેવી રીતે સપા ન કરે? અને ક્રિયામાર્ગ સાથે જ્ઞાનની ખીનવલો કે જે પરમ ક માણકારી છે, તેમા જૈન લાઈઓ રચિ વાળા અને પ્રવૃત્તિવાળા કેમ બને? યા બન્ના રહે? તે માટે અનેક યોજનાઓ

પોતાના અમૂલ્ય વખતની પરવા કર્યા સિવાય ઘડી ગદ્દા છે “ પ્રખર સાધુઓ સગીન અને તત્પરથી અભ્યાસ કરે, તો જ હાનના વાતાવરણ સામે જૈનમત્યનો અને એકદં આર્યસમૃદ્ધિનો તથા આર્યપ્રજનો સારો ટકાવ થઈ શકે તેમ છે ” વિગેરે તેમના હિતકર વિચારો વધુ ઉપયોગી છે અમનાનાદ પ્રેક્ષમા લાભ તથા ભાગ્ય અપાય અને મુદ્દે સુધાગવા વિગેરેનો અમૂલ્ય વખત આપી સહકાર આપ્યો છે તેથી તેઓશ્રીના સહકારની નોંધ લેવાનું ઉપનાર અમે આ પ્રસંગે ખૂબી ચકીએ નહિ

પાનના માટેની મદદ બાબત પ્રથમ દ્રવ્ય સહાયક તરીકે સરન પુગવાળા ધર્મપ્રેમી વડાન પ્રભુલાલ મહાલાલ છે તેઓએ પૂ આચાર્ય મહારાજશ્રીને વિનંતી કરી કે ‘ મારા હસ્તકના રૂપિયા ૨૦૦) વાપરવાનું સ્થાન બતાવો ” તેથી આચાર્ય મહારાજશ્રીએ કહ્યું કે—“ અત્યારે તો જૈનપ્રશ્ન અન્યનો ગુજરાતી પર્યાય લખી રહ્યો છું, તે છપાવવાનું કાર્ય મારી સામે છે જો પસંદ પડે, તો તેમા વાપરો ” તેમણે તે વાત કમૂલ કરી, એટલે છપાવવાની ચક્રાત થઈ પડી નીચે પ્રમાણે વધુ સહાયકા મળવાથી આ અથ છપાયો છે

નામ	રૂા	ગામ
સુશ્રાવિન મોતીબહેન છુનાખીદાસ	૭૫	મહેસાણા
“ બબુબહેન લીલાચંદ		
મેસાણા જૈન પાઠશાળાના ઓ. સેક્રેટરી ડૉ. મગનલાલભાઈ લીલાચંદની હાર્દિક પ્રેરણાથી સુશ્રાવ શેઠે કુચ્છ તથા હરગોવન ગુપ્તપરામ	૧૦૦	સાવડી
શ્રી જૈનસંઘનું જ્ઞાન ખાતુ શેઠ તલચંદ પુજ્યગમ હસ્ત	૨૦૦	બેગના
શ્રી મીઠાભાઈ કલ્યાણચંદની પેઠી સુશ્રાવક શેઠ માણેકનાન પુજ્યગમ અને	૨૫૦	કપડનજ
“ શેઠ મગજદાસ ભાઈચંદ	૧૦૧	મહેસાણા

આ મોદવારીના વખતમા પણ લગભગ ૫૫-૬૦ રૂમાનો દળદાર જિયા કાગળો ઉપર સુદ છપાઈવાળો અથ અમે રૂા ૧૨૦૦ ઉપરાતના અર્થે બહાર પાડી ચકયા છીએ, તેથી તે સર્વ દ્રવ્ય મદાયકોની પણ અમે આ સ્થળે અનુમોદના કરીએ છીએ

“ શ્રી મણિનિજયજી જૈન મથમાળા 'નું આ ચોથું મૌકિય ધણુજી
 હુક સમયમા બહાર પાડી ચકયા હોએ, તે માટે અમે અમેને બાબચાળી
 સમજીએ છીએ આશા રાખીએ છીએ કે-દરેક શ્રી શ્વે મૂ જૈન સધના
 દરેક સભ્યો આ અથથી પોતાના આત્માની ઉત્તરિનો લાભ ઉઠાવશે,
 જેથી પ્રજાકાર ઉત્તરકાર અચકાર સમજામર સશોધન પ્રકાશક
 વિગેરેના પ્રવાસોની સફળતા થશે

લી જૈન સધનો સેવક —

માસ્તર ન્હાલચ દ હાકરશી,

માન્યમન્ત્રી જૈન જ્ઞાનમંદીર લીચ

લેખકનું વક્તવ્ય

આજના સર્વ જીવો મુખ ચાહે છે, અને દુ ખો દૂર કરવા ઇચ્છે છે પાશ્વર્થિક મુખના કારણે મહાપરોપનગી તારક થી નિનેશર દેવોએ પ્રકાશિત કરેલી દ્વાદશાગીના અધ્યયન સિવાય બાકી શકાતા નથી કેમકે તે દ્વાદશાગીમા જન્મનું સંપૂર્ણ વર્ણન દ્વય ગુણ પદ્યો દ્વી રૂપરૂપણે બતાવેલ છે આ કાળજીથી જીવો અનાદિનાશથી રખાયા ? અને રખાડે છે ? કેવા કેવા દુખો સહન કર્યા ? અને કો છે ? અને તે દુ ખોથી મુખ થવાનો ગો ઉપાય હ ? તેના ઉપાય તરીકે સમયગ્ દર્શનજ્ઞાન અને ચાગ્રિ સમુદ્ધિ મોક્ષમાર્ગ બતાવેલ છે તેમોક્ષમાર્ગની આગધના ભવ્ય જીવો ત્યારે જ કરી શકે, કે વિશ્વના અનેક પાયો સમઘી સસય ગહેવા ન પામે, અને સ્વાર્થ તત્ત્વ શ્રદ્ધાન થાય. માટે આ મધમા પૂજ્યપાદ શ્રી તપાગચ્છા વિપતિ ભટ્ટાચાર્યશ્રીમાન વિજયમેનચૂરીચરણ મહારાજે અનેક ઉપાધ્યાયો પંચાસો ગણિવરો તથા શ્રી શ્રાવક સંગે એ પૂઠેલા પ્રશ્નોના જવાબો-આગમો તદ્દનુસારી-પૂર્વાચાર્યો વિગતિન પ્રોઠ મન્યો યુક્તિ અનુભવ અને પર પગ અનુસાર આપ્યા છે જેથી મોક્ષમાર્ગની આગધના તથા તેમા ચિત્રતા ભવ્ય પ્રાણીઓ મુખેથી કો શકે તેમ છે પ્રશ્નો મુખ્યપણે દ્વયાનુયોગ-ચરણમુલાનુયોગ-ગણિનાનુયોગ અને ધર્મકથાનુયોગને લગતા છે પણ તેના પેદાવિભાગમા પૃથક્કરણ કરીએ ત્યારે અમારી દૃષ્ટિએ અનેક પ્રકારે વહેચી શકાય છે સારાશ કે વિવિધ પ્રકારના વિવિધ દર્શનિદુષ્ટોથી પ્રશ્નો પૂજાયેલા છે અને ઉત્તરો પણ તેવાજ છે તે પરિશિષ્ટ ૧ લા મા તેની વિષયવાર વહેચણી ચાતુ સંગમ પ્રશ્ન નજરો સહિત બતાવેલ છે તેથી જોઓને જે પ્રશ્નોત્તરો જોવા હોય, તે મુલખતથી જોઈ શકશે આ મન્યના સમ્રહકાર શ્રીમાન પ ગુણવિજયચરણ ગણિવરે મધના ચાગ વિભાગો પાડેલા છે જેની ઉત્તાસ સજા ગણી છે પ્રથમ ઉત્તાસમા પ્રશ્નોત્તર ૧૩૬ છે પ્રશ્નકારો ૯ છે દરેક પ્રશ્ને-પહેલો આક્રોહ ઉત્તાસનો બીજો પ્રશ્નકારનો, ત્રીજો પ્રશ્નકારના પ્રશ્નોનો, અને ચોથો પ્રશ્નોત્તરના ચાલુ સંગમ ક્રમનો છે બીજા ત્રીજા અને ચોથા ઉત્તાસમા પણ તેજ પ્રમાણે છે પરંતુ તેમા એ વિરોધના છે કે-એક આશ્નો વવારો કરવામા આવેલ છે એટલે પહેલો આક્રોહ ઉત્તાસનો, બીજો પ્રશ્નકારનો ત્રીજો દરેક પ્રશ્નકારના પ્રશ્નની સખ્યાનો, ચોથો ઉત્તાસના ચાતુ સંગમ આક્રોહ, અને પાચમો આપ્યા મન્યના ચાતુ ક્રમનો છે, બીજા

ઉદાસમા પ્રશ્નકારો ૧૭ છે પ્રશ્નો સખ્યા ૨૧૩ છે, નીળમા પ્રશ્નકારો ૪૫ છે, પ્રશ્નોની સખ્યા ૪૯૭ છે ચોથા ઉદાસમા પ્રશ્નકારો ૨૮ છે, પ્રશ્ન-સખ્યા ૧૭૧ છે

૫૧ પ્રશ્નકારોની સખ્યા ૯૯ અને પ્રશ્નોની સખ્યા ૧૦૧૭ છે સળંગ અનુક્રમશીકાથી પ્રશ્નોની વિશેષતા સ્પષ્ટ બેઠ સમજે

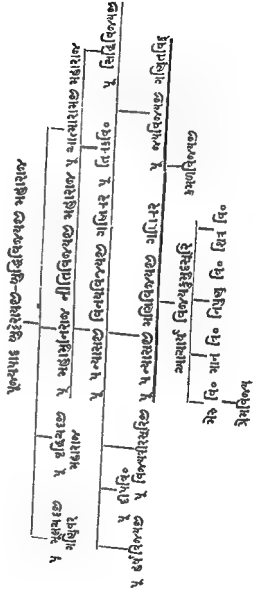
આ અન્યમા પ્રશ્નકારો પણ વિદ્વાનો છે અને ઉત્તરદાતા પણ જ્ઞેન પ્રવચન ના અસાધારણુ યત્તા છે તેની જ્ઞેનાગમો પૂત્રાચાર્યકૃત અ-ચો આકગ્લ ન્યાય તથા ગચ્છમર્પાદ ને સમતા પ્રશ્નોના ઉત્તરો સાક્ષી પુરે છે કે-કેટલાકે ૧૫૦ પ્રશ્નોના સચોટ ગદીયા ધણીજ મબીરતાપૂર્વક સમનોત્તરપણે આપવામા આચાર્ય મહારાજનું ગચ્છાધિપતિ તરીકેનું અસાધાર સામર્થ્ય અને વિદ્વતા બતાવી આપે કે અને તેથીજ આ અન્ય જ્ઞેન સઘમા પ્રથમથીજ માન્ય ગણાતો આવ્યો છે વળી ગચ્છમર્પાદ જાણુવા માટે પણ અમળના-રૂપ આ અન્ય એક માર્ગ વૈક દીપક છે તથા ચાલી આવતી પરપરાઓ પણ ધણા ચોક્કસ રૂપમા વ્યક્ત કરે છે જે આજણુદિયી વિચા વામા આવે, તો નિર્ણય વિચાર થી પરપરા ચાલતી હતી તે પણ આ અથમથી સ્પષ્ટ સમજનાર તેમ છે પૃષ્ઠ ૩૨૫ તથા ૩૨૮ પ્રશ્ન ૮૮૮ અને ૮૯૪ મા આનક પદિમા વહેનાર આવક આવિકાને ચોથી પદિમાથી ચાર પર્વો પોષક કરવા પડે છે તેમા 'ચૌદસ-પુનમ તથા ચૌદસ અમાસ જોડે ૧૬ કરી પોસહ કરવાનું' નતા પુ છે "શક્તિના અભાવે તે બે પોસહમા ચૌ સનો ઉપવાસ અને પુનમે આપનિય અથવા નિચી કરવા સામાન્યારી અન્ય અનુસાર બનાયુ છે' તેથી ચોક્કસ થાય છે કે-ચૌદસ-પુનમ થા ચૌદસ-અમાસની જોડેને આનામના પ્રથમથી જ ચાલી આવે છે અને તે અવિનિહલ પરપરા અઘાવધિ ચાલતી છે હતા ચૌદસ-પુનમ અને ચૌદસ-અમાસને જોડેને આરાવવાનું ડોડી દેવાથી પરપરા અને સામાન્યારી સાથે થી રીતે બધ બેસતું થશે તે બવલિરુઓએ અને ગચ્છમર્પાદાને માન આપવાની ઇચ્છાવાળાઓએ ખાસ વિચારવા જેવુ તો છે

આવા અનુન્ય અથનો સમઠ સમઠકાર શ્રીમાન પ શુભવિજયજી ગણિવરે કરેનો ન હોત તો શ્રી જ્ઞેન સઘ આ અન્યતા લાભથી વચિન જ ગદેન માટે સમઠકારે પણ મહાન ઉપકાર કરેનો છે તે બૂલી નજ સમય ખરેખર, પૂર્વના મહાપુરુષો અપ્રમતભાવે સ્વ પોતે કર્તવ્યો કરવામા અચૂં સાવધાન રહેતા આવ્યા છે

આ અન્યનો ગુજગતી લાવા વર્ણવ વખ્યા બાદ પ્રેમકાષી શોધી
 મુકે તપાસવા તથા ઉપોદ્ધાન લખવા વિગેરે નામતોમા શ્રીમદ્ મહેા
 પાંચાય શ્રી યોગનિઝ્યશ્ચ જ્ઞેન મન્મૃત પાઠશાસ્ત્રના વિદ્વાન્ મેનેજર
 પ્રભુદાસ બેચરદાસ લાખે અમૂલ્ય મેવા અર્પણ કરી છે આ સ્થળે
 તેની નોધ લેવાનું અસ્થાને ગણી સંક્રમે નહો

હેવટ આ અન્યનો ગુજગતી અનુવાદ જે મુદ્દાથી કુગ્વામા આન્યો
 છે, તે મુજબ આ અન્યને વાંચી વિચારી, મોક્ષમાર્ગની આગધનામા બન્ય
 પ્રાણીઓ સિંચ થાઓ જોજ મહેચ્છા વિજયકુમુદસૂરિ

સાર-સંગ્રહકારની ગુરુ વંશપરંપરા

પૂજ્યપાદ આચાર્યદેવ શ્રી વિજયકુમુદસૂરીશ્વરજી મહારાજ

જન્મ ૧૯૩૭ માગળ મુની પંથ અગ્રમલીયા-દીપા ૧૯૫૮ ગર્ભિષ્ઠ વદી ૭ અમદાવાદ
ગણિપદ ૧૯૭૬ મુરત-પન્યાસપ ૧૯૭૮ વરાખ મુની પાલીનાણા

ઉપાધ્યાય ૧૯૯૧ ચૈત્ર વદી ૫ કદબગિરિ
આચાર્યપદ પાલીતાણા ૧૯૯૨ રૈગાખ મુદી ૮

લાર્ન્કાન પ્રીટી અમદાવાદ

ઉપોદ્ધાત.

મુસનમાની ગાન્યકાળમા થયેલી રાન્યકાન્તિઓની અસગને લીધે જૈન સઘમા કોઈ કોઈ સ્થળે અને કોઈ કોઈ વ્યક્તિઓના મનમા જે કાંઈ અન્યવચ્ચા અસગતિ ઉત્પન્ન થયેલી હતી, તે સર્વ-શ્રી હીરપ્રદન અને શ્રી મેનપ્રદન એ બે મન્થોથી બરાબર અવસ્થામા અને સગતિમા આની જતુ શ્રી સઘતુ સર્વતન્ત્ર આપણે જોઈ સળાયે છીએ

મેનપ્રદન-એ હીરપ્રદનની પૂર્તિ રૂપેજ જણાય છે

શિનાણ મહાગાન્યએ સમર્થ સ્નામી રામદાસ સ્વામિનો શુભ આશીર્વાદ પામીને સ પૂર્ણ સ્પર્ધા કરે તેવા હિંદુઓનો-વાવટો આકાશમા ફરકા પો. પરંતુ તેના બીજ તો શ્રી હીનિનિય સૂરીશ્વરજી મહારાજની પ્રતિભાથી રોપાઈ ચૂંપ્યા હતા શ્રી હીરવિજય સૂરીશ્વરજી મહારાજની અન્કબરગાહ સાથેની મુદાકાત અને તેના ઉપર પડેલી અસગકારક છાપ આખા ભાગેત વર્ષના આર્થ ગળ મહાગાન્યઓને અને આખી આર્થ પ્રમળને તે કાળે એક પરમ આશ્વાસન રૂપ બનેન છે હિંદુઓ ને કાફ કહેતાગ બાદ-શાહોના હૃદય ઉપર આર્થત્વની બાન્ય છાપ પાડીને એક પ્રકારની લાગવગ ઉભી કરી હતી, અને તેઓના હૃદયો આર્દ્ર બનાવી વિજય પ્રાપ્ત કર્યો હતો તે તેનો સાગ તે વખતના આપણે-હિંદવા સૂર્ય મહારાજના પ્રતાપના ઉકેત સૂરીશ્વરજી ઉપરના ભક્તિ ભર્ષા પત્રમાથી મેળવી શકીએ છીએ. આખા દેશની ઈન્દ્રામ પ્રજા ઉપર પણ આવા સતોની ભાખ્ય છાપા પથગાઈ ગઈ હતી ગાન્યદાગિ હેતુ સરની લડાઈઓ શિવાય કેટલેક અરો પ્રમળએ પ્રમળો વિરોધ સમી આર્થ પ્રમળની બાન્યતાની છાપામા તેઓ અજાય છે પરિણામે પાળના બાદશાહો વધુને વધુ આર્થભાવના અને સરકારની અસર નીચે આવતા જાય છે, તેની ઇતિહાસ સાક્ષી પૂરે છે મૂર્તિવિરોધિ હુમ્પાક મત છોડીને મેઘજી ઋષિ શ્વે મૂર્તિપૂજક સઘમા શ્રી હીનિનિયજી સૂરીશ્વરજી પ મે દીક્ષા લે છે, ત્યારે મૂર્તિ તેનાગ ઈન્દ્રામનો અનુયાયી અન્કબરગાહ તે મહોત્સવમા પોતાની વાજતાર્કિ સર્વ સામગ્રી આપી ખુશીથી સહકાર આપે છે મુસનમાનોએ કોઈ પ્રકારના આવેદનમાં આવીને અમદાવાદ પામેના અસાગનામા પાડી નાખેનુ શ્રી ચિતામણિ પાર્શ્વનાથનુ મદિર-

ગાનિદાસ રોકની ફર્માથી ઓગડેમ બાદશાહ જેવો સુસ્ત ઈસ્તમા
ગણાતો બાદશાહ પણ ફરીથી બધારી આખાનુ આપણે ઇતિહાસમા જોઈ
શકીએ છીએ

શ્રી વિજયહીસ્મૃતીચરણ મહાગણ થી જોન સધ માટેજ નહીં,
પરંતુ આખા ભારતનાં માટે એક સુચાવનારી વ્યક્તિ તરીકે-તે વખતના
વાતાવરણની જૂથિમ ઉપર સ્પષ્ટ અનમ નગી આવે તેની પોતાની વિજય
પ્રશસ્તિ છે એ પશ્ચિમાએ તે વખતના જન સમાજની તમામ વિચિત્ર
વ્યક્તિઓમા સૌથી મોખરે તે પવિત્રનમ આત્માનું વ્યક્તિત્વ આગળને
આગળ તરી આવે છે અને ઈસ્તમા સરકૃતિની પ્રાથમિક લક્ષક આર્થ
સંગતિના તથા ધીમે ધીમે ઝોગળવા માટે છે મગરી મતાના ઉદય
પત્રીનો હાથમી નમણીજ પરી જન છે પાણીપતના ૧૭૫૭ના પેશ્વા સાથેના
યુદ્ધમા મુસલમાનો બહારથી વિજયી થાય છે પરંતુ ખરી રીતે તે વિજય
છીનીય સત્તાનોજ ગણાવો જોઈએ કેમકે-પછી તરતજ તે સત્તા પોતાની
સર્વોપરિ સત્તા તરીકેનો કાર્યક્રમ અમરમા લાવવાની શરૂઆત કરે છે
પેશ્વા અને મુસલમાન એ બન્નેય સત્તાઓ બાબુએ જ રહી જાય છે

આખી આઈ પ્રજામા શ્વે મ જોન સધના આગેવાન આવકો
ભારતની અમગત પ્રજાનોજ ખરી છે એક સ્વ-મહાજન સરથાના પણ મુખ્ય
અને આખી પ્રજાના વિશ્વાસપાત્ર કાર્યવાહકો અને સચાવકો હતા
ભારતમા પ્રથમથીજ પ્રજામતાજ ચાલી આવે ■ અને તે તે સ્થળોની
પ્રજાની સત્તા નીચેના પ્રદેશના એક અગણ્ય રાજ્ય સરથાનુંજ તથા માત્ર
ગમ્ગોના હાથમા હતું કે દ્રવ્ય ગાળ્યસરથા પણ પેટા ગાળ્યસરથાનીજ
ઉપરિ સત્તા હતી નહીં કે આખી પ્રજાના તમામ તરવોની તેની સત્તાધીશ
સરથા કદી હતી નહીં પ્રજા સ્વતંત્ર હતા રાજ્યસરથા પૂર્ણ તેના
સત્તાધીશના તાબામા રહેલી હતી પ્રજાકીર શિસ્ત પાતળની દૃષ્ટિથી તેમ
રહેતુ પણ જોઈએ પરંતુ રાજ્યસરથાને લગતા તત્ત્વશિવાની યાનતમા પ્રજા
ઉપર ગાળ્યની સત્તા બિનકુન નહોતીજ આ ખરી વાતને આજના
લેખકોએ ગુચરી નાખીને એક પ્રમગ્નો અચવાડો અને બ્રમ ઉભો કર્યો છે
ધાર્મિક સત્તા ધર્મચુરુઓના હાથમા હતી સામાજિક સત્તા જાતિના
તેનાઓના હાથમા હતી પ્રજાની સત્તા મહાજનના હાથમા હતી પરંતુ
એ દરેક સરથાઓ ઉપર એક એવી સમસ્ત ભારતની માનનમરથા રહેલી
હતી કે જેના આગેવાનો આ-વાયો હતા અતિમ સત્તા મુખ્ય મુખ્ય

આચાર્યો રૂપમહાપુરુષોના હાથમાં હતો રાગજ્યોને, યાત્રિના આગેવાનોને-મહાજનના આગેવાનોને-ધાર્મિક સંપ્રદાયના આગેવાનોને તેઓશ્રીની આધીનતામાં રહેવાનું હતું કેમકે-તેઓ પ્રજાના ખરા દિતરિયતક અને શાસક હતા.

તેઓમાં પણ પ્રધાનતા શ્વે મૂળે આચાર્યોની ગણા કરી છે કેમકે-દરેક તેને અનુસરતા હતા ખરોચોમાં પણ બધારણીય દૃષ્ટિથી તપાગચ્છ, અગ્રેસર રહે તો આચાર્યો છે કેમકે-મર્ ગઢોના સામુદાયિક કાર્ય પ્રસંગે તેનું પ્રાધાન્ય જળવાતું આવ્યું છે

એ ઉપરથી, આખા જગતમાં આર્થ પ્રજાજન્યારે વિશિષ્ટ પ્રજા છે, અને તેની વિશિષ્ટ વ્યક્તિઓમાં પણ આચાર્યો અને તેમાં જોનાચાર્યો અગ્રેસર હોય છે, અને શાસન ધુન્ધર આચાર્ય તો આખા દેશમાં કે જગતમાં સર્વોપરિ વ્યક્તિ હોય તેજ મહા પુણ્ય-પ્રભાવીજ એ ગાત્રી ઉપર આવી શકતા હતા એટલે આખા જગતના તાત્કાલીન સમસ્ત માનવ સમૂહમાં તે શાસન ધુન્ધર આચાર્ય મહાજનજ સર્વોપરિ અને અન્યો જગતમાન્ય વ્યક્તિ તરીકે તરી આવતા હતા માટે તાત્કાલીન સમજન જગતના તેઓજ સર્વોપરિ સત્તાધીય અને માન્યતા હતા, અને મનાતા હતા આ ઉપરથી કોઈ રાગ કે શે શાકુમારનું વ્યક્તિત્વ વધારે પડતું જળાયું હોય, તેટલા ઉપરથી તેનું સર્વોપરિપણુ સ્થાપિત થઈ શકતું નથી અન્યતઃ વ્યક્તિગત તેટલો પ્રભાવ તો તેમનો પડ્યો ગણાયજ

આજે પણ બહુજ સૂક્ષ્મ તપાસ કરવામાં આવે, તો પણ જગતમાં જગતનું કથાશ્રુતિતક સર્વોપરિ વ્યક્તિ જોનાચાર્યજ મળી શકે તેમ છે પરંતુ અજ્ઞાનાધીન જગત આજે તે જોઈ શકે તેમ નથી આજની પ્રજાકીય કથાશ્રુતિમાં હિંદની પ્રજા હજુ પોતાનું વ્યક્તિત્વ જળવી રહી છે તેમાં તે સુગ્રિપુગવોની દીર્ઘદૃષ્ટિ અને તપોમજાજ દામ કરી ગયું છે, નહીતઃ આ દેશની પ્રજા પણ સરથાનિ સ્વગત્ય ગ્યાપનાથી અમેરિકા ઓસ્ટ્રેલિયા વિગેરેની મૂળ પ્રજાની જેમ કથાગની લગભગ નાશુ-આજની રિયતિ કરતા વધુ પડતી નાશુ-થઈ ચૂકી હોત કોઈ કહેશે કે-“પ્રજાના જીવનમાં વળાયેલી આર્થ સંસ્કૃતિએ ગણાય કરી રહી છે” પરંતુ, આર્થ સંસ્કૃતિનું રક્ષણ મણુ કરી રહ્યું છે? તેના ગણના પ્રતિકા ધર્મોચાર્યો અને તેમાં અગ્રેસર જોનાચાર્યો છે એ કણુવ કરવુંજ પડશે માટે જ તેમની સામે આજના જમાનાને નામે તમામ ગોરચા મડાયેલા છે

સર્વોપરિ પુણ્યવત આત્માઓ હોય તેજ એ ધ્યાન ઉપર આવી શકે છે તેઓની કત્યાણુભાવના જેમ ઉચ્ચ હોય છે, તેજ પ્રમાણે તેઓની જ્ઞાનદારી પણ ઘણીજ ઉચ્ચ હોય છે, તેઓને સમતોલપણ અને દુર-દેશીપણ પણ એટલુંજ ઉચ્ચ ગણવું પડે છે ત્યારેજ દરેક પ્રકારના લોકો ઉપર એક સરખો પ્રભાવ તેઓનો પડે છે તે પણ તેઓનું ઉચ્ચ દક્ષાના આત્મા હોવાનું સાબિત કરી ન પે છે

નિઝયહોર સૂરીશ્વરજીનો જન્મતના ઇતિહાસના ૫૪ પગો ૫૪ કેવો નિર્મળ વિશુદ્ધ આત્મા જેવો ચમકે છે? કેવો નિખાયસ અને બાલક જેવા વિશુદ્ધ પવિત્ર પુરુષ તરીકે ઉપર તરી આવે છે? અને તેમના ઉત્તરધિકારી વિઝયસેનસૂરીશ્વરજી અને નિઝયકેનસૂરિજી મહારાજ પણ બરાબર એકાએક પોતાનું વ્યંગિત્વ નોંધાવે છે એ ગુરુ શિષ્યની એકી તાત્કાલીન ભારતના ઇતિહાસ-સમુદાય એક સ્વચ્છ રાજદસ અને તેના બાળ મગવ જેવા ઉપર તરતા નજરે પડે છે ખરેખર તેઓ તે વખતની પ્રજાને સન્માર્ગમા સ્થિર રાખવા માટે પ્રભુશક્તિ દિવ્ય પુરો તરીકે પોતાનું વિધિ જીવન વીતાવીને આત્મા ગયા છે ૫૪૭ તેના સુદ્ધ પ્રજા હજી સુધી ભોગવે છે તાજ બાલ્યાવસ્થામા દીક્ષા મહણ કરી પ્રૌઢ ઉમ્મર સુધી નિર્મળ ચાગિન પાળી જમતુ ઉપર કેવળ ઉપકાર ખાતરજી જીવા છે તેમા લેશ માન પણ કેને શકોને ધ્યાન છે? તેના પુરોનો મૃત્યુ બાદ જો કંઈ પણ ફળ મળતુ ન હોય અને આ જન્મમાજ મુક્ત-ફળિતા ફળ ભોજવવાના હોય તો આ પુરોનો અત્યંત ઉચ્ચ અને પરાપમરી જીવનો અગત લાભની બામતમા લગભગ નિષ્ફળ ગયા ગણાય, ૫૪૭ ખરી વાત એ ■ કે-આવા ઉચ્ચ જીવનનું ફળ સ્વર્ગપવર્ગ પણ અવશ્ય છે

નિઝયસેન સૂરીશ્વરજી મહારાજનું ૬૫ જેવું નિર્મળ જીવનચરિત્ર દુકમા નીચે આપીએ છીએ —

‘ શ્રી નિઝયસેનસૂરિજી તપાગચ્છની ઓગણત્રીસી પાઠે ઘવા છે

“ સ ૧૬-૪ મા ફાગણ સુ. ૧૫ ના દિવસે ભારતીય ખમીરના

‘ ૩૬ જેનો મેનાડ જૂમિમા નારનીપુર ગામમા વીગાઓરાનાય કુટુંબમા તેઓઓનો જન્મ થયો છે

‘ તેમના પીતાનું નામ હર્મશાહ હતું અને તેમની માતાનું નામ “ કોડિમદેવી હતું પ્રત્યુ નામ જયસિંહ રાખવામા આ પુ હતું

“કુમરિઠે સ ૧૬૧૧ મા વિજયદાનસૂરીશ્વરજી મહારાજ પાસે
 “ખલાતમા દીક્ષા લીધી હતી ત્યાર બાદ જયસિંહ અને તેની માતા
 “મોસાળમા ગહેતા હતા જયસિંહની ઇચ્છા દીક્ષા લેવાની હતી અને
 “માતાને સમજાવવા પ્રયત્ન કર્યો, પહેલા તો માતાએ ધણી આનાકાની
 “કરી, પરંતુ જાવિ મહા પુરુષ યવા સર્જાયેલ પુત્રની
 “પ્રમળ ઈચ્છાશક્તિની અસર માતા ઉપર થઈ, અને
 “તે પણ દીક્ષા લેવા તૈયાર થયા બન્ને મા લિંગે મેનાડ જેવા દૂતના
 “પ્રદેશમાથી તે વખતના મુસાફરીના સાધનોની મદદથી ગમકામ જિનમ-
 “દિરાના દર્શન કરતા કરતા સુરત જઈ પહોંચ્યા જ્યાં શ્રી વિજયદાન-
 “સૂરિજીમહારાજ આતુર્ભાસ મિગળ્યા હતા ત્યાં તેઓશ્રીએ સ ૧૬૧૩માં જેઠ
 “સુ. ૧૧ના દિવસે પોતાના શિષ્ય તરીકે જયસિંહ કુમારને ૯ વર્ષની ઉમ-
 “રમાજ દીક્ષા આપી અને નામ જયવિમળ ગખવામા આગ્યુ હતું
 “જયવિમળ મુનિએ બાળપણમા ઘણો સારો અભાસ કર્યો હતો નાબ્ય,
 “બ્યાકરજી કોપ, સાહિત્ય, છંદો ગાસન, સમતિત્વ, સ્વાદ્વાદ વત્તાકરે,
 “અનેકાન્ત જપપતાકા, પ્રમાણુ મીમાંગા, આદ્વાદ કલિંગ વિગેરે
 “જૈન ન્યાયના ગ્રન્થો, તથા તત્ત્વચિંતામણિ કીમ્બોનસી, પ્રગસ્તપાદ
 “ભાષ્ય વિગેરે જૈનેત્ર ન્યાય ગ્રન્થો, ત્રિશતી વિગેરે ગણિતના ગ્રન્થો,
 “અનેક પ્રકારના શાકુન શાસ્ત્રો અને જ્યોતિષ શાસ્ત્રોનું ગાન મેળવ્યુ
 “હતું, અને પચાગી સંદિત ૧૧ અંગ, ૧૨ ઉપાગ વિગેરે જૈન આગ-
 “મોનું સારું ગાન મેળવ્યુ હતું

“મુનિ જયવિમળને વિજયહીન્સુરિ પાસે આચાર અને ગાસ્ત્ર-
 “અનુમન માટે મારજી ગખવામા આવ્યા

“વિજયદાનસૂરિ મહારાજ વડાનદીમા મ ૧૬૨૧ વૈસાક સુ. ૧૨
 “ના દિવસે કાળધર્મ પાગ્યા, અને ત્યાંના સર્વે ત્યાં ભૂતપ કરાવ્યો
 “તેમની પાટે વિજયહીન્સુરિજી મિરાળ્યા હીન્સુરીશ્વરજી મહારાજ જય-
 “વિમળ માથે ડીસા ગયા, ત્યાં જઈ આખ્યા, ઉપદાન, યોગોદ્વહન
 “વિગેરે પોતાના સર્વ કાર્યો જયવિમળ મુનિને લગાવીને ત્રણ મહીના
 “સુધી સૂરિમત્રના ધ્યાનમા બેઠા સૂરિમત્રના અધિષ્ઠાત્રિ દેવ યક્ષરાજે
 “પ્રગટ થઈને કહ્યું કે “જયવિમળમુનિ આપના પદ્મ ચરણે લાવક છું”

“ત્યાંથી વિહાર કરી જયવિમળમુનિ સાથે ખલાત ગયા, ત્યાં
 “પુત્રી નામના શ્રાવિષ્ઠે પ્રતિષ્ઠા કરાવી, અને જયવિમળ મુનિને પડિતપદ

“આપના આચાર્ય મહારાજને વિદ્યાર્થી કરી તેથી સ ૧૬૨૬ ના શીષ્ય
 “સુ. ૧૦ ના દિવસે તેમને પડિતપદ આપવામાં આ યુ. તે વખતે પુની
 “આવિન્યે મોટો ઉત્સવ કર્યો અને શુરુ અમપૂજા શિષ્ય અમપૂજા
 “શ્રી સમપૂજા અને રૂપીયાની પ્રભાવના વિગેરે કર્યો કર્યો

‘ત્યાથી કુએરની અવધાનગરી જેવી ધર્મપૂરી અમનાનાદમા
 ‘પદાર્થ અને શાખાપુરમા (શાહપુરમા) ચાતુર્માસરમા ત્યા પછી ગતમા
 “સુરિમત્રના અધિદાયિક દેવ યજ્ઞરાજે ‘પડિત જયવિમળ પ્રભુ
 મહાવીરના સાસનમા મહા પ્રભાવન થશે માટે તેમને પદ્મર બનાવવા
 “મોટીની ખાસ તૈયારી કરે’ એમ કહ્યું, તથા બીજા પછી ઉપાધ્યાય અને
 “પડિતો વિગેરે ગીતાર્થ મુનિઓએ આપીને જયવિમળ મુનિને પદ્મર
 “બનાવવાને વિનંતિ કરી પડી ચોમાસુ પૂરુ થયે એમ ના- શહેરમા પ્રવેશ
 “કર્યો ત્યા મૂળા નામના મોટે મોટા ઉત્સવ કર્યો અને જયવિમળ મુનિને
 સ ૧૬૨૮ ફાગણ સુ ૭ ને સોમવારે ઉપાધ્યાયપદ આપીને તત્કાલ
 ‘આચાર્ય પદની આપી અને નામ નિજયસેનમૂર્તિ રાખવામા આવ્યું
 “મૂળ શેઠે શાનુજય પર્વતના મુખ્ય ગિરર ઉપર આદીધરભગવાનના
 “મૂળદેગસગના વાયવ્ય ખૂણામા જિનમત્તિ નધાવે છે તેજ વખતે વિમળહુધ
 ‘પડિતને ઉપાધ્યાયપદ આપવામા આ યુ અને પત્રસા રંગણિ લખિય
 ‘સાગર વિગેરે ૭ ગણિઓને પડિતપદ આપવામા આવ્યા મૂળ
 ‘મોટે રૂપીયાની પ્રભાવના કરી અને ચાચકોને ઘણું દાન આપ્યું

‘હવે ત્યાથી ગુજરાતમા વિહાર કરતા મેઘશ નુપિ નામના
 હુખાના અગ્રેસર મુનિને પ્રતિમોષ પમાડી અમનાનામા એવી
 ‘સાથે લગભગ ૨૬-૨૭ મુનિઓને સાથે દીક્ષા આપી અને ત્યાથી આચાર્ય
 મહારાજ પાપા તરફ પદાર્થ અને ચાતુર્માસ પજુ લાગ કહ્યું ચાતુર્માસ
 “ઉત્પા પડી સ ૧૬૩૦ ના પોસ સુ ૪ ના દિવસે નવીનાચાર્યના
 વનનો મોટો ઉત્સવ થયો અને તે વખતે દેસોદેસના સથો વદન કરવા
 આના દના તે વખતે આચાર્ય મહારાજને નવીનાચાર્ય મહારાજ કરી
 “નિજયસેનસુરિશ મહારાજને મરજી સર્વ અનુતાઓ આપી વિહાર
 ‘કરાની આજ્ઞા આપી

‘વિહાર કરીને તેઓ આપનેર ગયા ત્યા જયવત રોઠે વેશાખ
 સુ ૧૪ ના દિવસે સુરિશ મહારાજ પાસે પ્રતિજ્ઞા કમવી ત્યાથી વિહાર
 ‘કરી મુન્ત ચોમાસુ કહ્યું તે વખતે શ્રી હુખા નામના દિગ બરાચાર્ય

“સાથેના વાદમાં શ્રી ચિતામણિ ભટ્ટ વિગેરે સભ્યોની હાજરીમાં વિજય
 “મેળ થો ત્યાંથી કોંકણ દેશમાં થઈને પુનઃ પાટણ આવ્યા, અને હીર
 “નિજયસૂરિજી તે વખતે ગંધારમાં ચાતુર્માસ રહ્યા હતા

“અતિમેતખાનનામના સુનાએ વિજયહીરસૂરિની અકબ્બર આદશાહ
 “પામે ઘણી પ્રશંસા કરી, એટલે અકબ્બરે આચાર્ય મહારાજને પોતાની પાસે
 “બોલાવ્યા એટલે ગંધારથી ૧૬૩૯ના માગસર સુ ડાળા દિવસે વિહાર કર્યો,
 “અને કંતેહુપુરસિક્કી પહોંચ્યા તે વખતે તેમની સાથે, વિમળહર્ષગણિ
 “વિગેરે સિદ્ધાનના પાગામી, શતાવધાની શાંતિયદ્વગણિ, ૫ મહાજસાગર,
 “૫ સિંહનિમળગણિ, મહાકવિ હેમવિજયગણિ, વ્યાકરણ ચૂડામણિ
 “૫ લાલનિજયગણિ ગુરુના પ્રધાન નનનિજયગણિ વિગેરે મુનિઓ અને
 “શાહુ ધાનસિંહ, શાહુ માનસિંહ, શાહુ મધ્યાણુજી વિગેરે મોટા મોટા
 “સરદારરથો પણ હતા, તે અકબ્બરના ગજમહેનમાં મળવા ગયા અકબ્બર
 “આદશાહ થોડા પગના સામા આવ્યા આચાર્ય મહારાજના ચણુમળમાં
 “વદન કયું આચાર્ય મહારાજને નમસ્કાર આપ્યો ગેખુજી પહાડી અને
 “હાનીઆર વિગેરે ગજકુમારોએ પણ આચાર્ય મહારાજને વદન કયું
 “ત્યાં અકબ્બરને પ્રતિબોધ આપી અનેક પ્રકારની હિંસા છોડાની
 “દયામાં એનું ચિત્ત રિથત કયું નિજયહીરસૂરિજી મહારાજ તથા ચાર
 “ચોમાસા આશ્રા અને કંતેહુપુર સિક્કીની જાણમાં કરી આદશાહને
 “વાગવાં બોધ આપી ગુજરાતમાં પાછા ફર્યા, તે વખતે શ્રી નેમિનાથ
 “ભગવાનની જન્મભૂમિ શૌરિપુરીમાં ચિતામણિ પાર્શ્વનાથ પ્રભુની
 “પ્રતિષ્ઠા કરી ત્યાંથી મથુરા વિગેરે યત્ર કરતા કરતા નાગોર જઈ ગિગેહી
 “આવ્યા તે વખતે પાટણમાં ગહેવા નિજયસેનસૂરિ મહારાજ ગુરુમહારાજને
 “મળવા માટે સામે આવતા હતા તે ગિગેહીમાં મળ્યા જે વખતે હીરસૂરિજી
 “કંતેહુપુર સિક્કી ગયા ત્યારે આ તરફ પાટણથી વિહાર કરીને વિજય
 “મેળસૂરિ જે ચોમાસા કરીને ફરીથી ૧૬૪૨માં પાટણમાં ચોમાસુ કયું
 “અને ત્યાં નર્મમાગર ઉપાધ્યાયે ગ્યેના પ્રવચન પઠીશ્વર ગ્રન્થ રિથે
 “ખરતર ગરજાળાઓની સાથેના વાદમાં વિજય મેળ થો ફરી દલ્યા
 “છુરાજ અને નસ એ બે નામ ધાગણ કરનાર ગજનના અધિકારી આવ્યાની
 “મદદથી તેઓએ વાદ માગ્યો, ત્યારે પણ અમદાનામાં ખરતગગચ્છી
 “થોની સાથેના વાદમાં વિજય મેળ થો, અને ખાનખાનાની મદદથી
 “સથે તેનો મોટો ઉત્સવ કર્યો ખાનખાના સુનાએ તેમાં સારો સદમગ

'આપો ત્યાથી આજુબાજુ વિહાર કરી પુનઃ અમદાનાદ આના
 'ત્યાર સથે પ્રવેશોત્સવ કર્યો અને ખાનખાનાએ દરેક જાતના સાધનો
 "આપ્યા તે ચોમાસુ ત્યાજ કર્યું તે વખતે ખાનખાના વારંવાર
 મળવા આવતા હતા અને મુઠો ઉપરેશ શ્રવણ કરતા હતા કોઈ
 'કોઈ વાગ ઉપરેશ શ્રવણ કરવા પોતાના મહેલમાયે બોલાવી જતા હતા
 'ઈડરના સ્થિતિ જેઠની રૂપાઈ નામની પત્નીથી સવત ૧૬૩૪ પોસ
 'સુ ૧૩ ના દિવસે જન્મેના વાસાક કુમારને ૧૬૪૩ માં આચાર્ય મહારાજે
 "દીપ્ત આપી અને રિધાનિશ્ચય નામ રાખ્યું ફગણ સુ ૮૧ ના દિવસે
 'અહિન્દ નામની શ્રાવિકાએ આચાર્ય મહારાજ પાસે જિન, મહિમા
 'પ્રતિષ્ઠા કરાવી, તે વખતે ગાદારના ઇદર નામના શેઠ મહાવોર
 રનામીની પ્રતિષ્ઠા કરાવવા માટે અમલવાદમાં વિનંતિ કરવા આચાર્ય
 'ત્યા જઈ ૧૬૪૩ જેઠ સુ ૧૦ મહાનીર રનામીની પ્રતિમાની
 પ્રતિષ્ઠા કરી તેજ વર્ષમાં જેઠ વદ ૧૧ ના દિવસે ખુલાતમાં
 'વનાઈ શ્રાવિકાના મહિમા પ્રતિષ્ઠા કરાવી અને ત્યાં ચોમાસુ રચા
 'શિરોહીમાં શ્રીહીરસૂરિય મહારાજને મળ્યા પછી ત્યાંથી તેમની આજ્ઞા
 લઈને નજારાજી પારેખની વિનંતિથી પ્રતિષ્ઠા કરવા નિશ્ચયેનસૂરિ
 'પાજ ખુલાત આના અને ૧૬૪૫ જેઠ સુદ ૧૨ ના દિવસે
 ચિતામણિ પાર્શ્વનાથ તથા મહાનીર પ્રભુની પ્રતિષ્ઠા કરી, અને
 ત્યાંથી વિહાર કરી ગાદારમાં ચોમાસુ કર્યું ત્યાંથી વિહાર કરી આચાર્ય
 મહારાજની નિશ્ચયહીરસૂરિય મહારાજને ફરીથી મળ્યા અને ૧૬૪૬માં
 'બંને સાથે રાનપુરમાં ચોમાસુ કર્યું તેવામાં લાહોરથી અકબર
 'બાદશાહનો સૂરી નરજીને બોલાવવાને પત્ર આવ્યો પરંતુ વૃદ્ધાવસ્થાના
 મગ્ગે પોતે ન જતા હીરનિશ્ચયસૂરિયએ નિશ્ચયસેનસૂરી નરજીને પાઠ્યાદ
 પાસે જવાની આજ્ઞા આપી એટલે માથસર સુદ-૩ ના દિવસે વિહાર
 'કર્યો પાટણ આવ્યા ત્યાં શ્રી પચાસરા પાર્શ્વનાથની જાત્રા કરીને
 'આપ્યું ગયા ત્યાં દેવનાડા અચવગઢ અને તલામીમાં રહેલ કુમાર નિહાર
 'જિજેરની યાત્રા કરી શિગેહી પહોંચ્યા ત્યાંના ગળાએ તથા સથે
 'બન્ધ સાથે કર્યું થોડા દિવસ રહી ગાદરકપુરની યાત્રા કરી,
 પોતાની જ મહામિ નાગ્દીપુરમાં થોડા દિવસ રહી મેડતા
 "ગયા મેડીયા રાત્ર અને સગદરોએ ગુરુની સારી ભક્તિ કરી
 'ત્યાંથી વિહાર કરી વેગનગર મહીમ નગર ગયા અને ત્યાં
 'અનુક્રમે વિહાર કરતા, લાહોરથી ૬૦ ગાઉ આ તરફ લોધીયાણા

“પહોંચ્યા ત્યા ગેખ અધુલકુંજલનો લા” ગેખ કેજી-વિગેરે સરીધગને
 “વદન કરવા આન્યા નદિવિજય નામના મુનિએ અવધાન કરી
 ‘બતાન્યા તે અને ગુરુનો પ્રભાવ જોઈ હૃદયમાં આનંદ પામી લાહોર
 “જઈ અકુબ્બર બાદશાહને બધી વાત કરી તે સાબળી બાદશાહ ગુરુ
 “મહારાજને મળવા ધણા ઉત્સુક થવા તેવામાં ગુરુમહારાજ પણ રસ્તામાં
 “બાદશાહી મહેલમાં આવીને ઉતર્યા ભાનુચંદ ઉપાન્યાય પણ આવીને
 “મળ્યા અને શ્રી સદ્ધ પણ તમામ ગજસેના સાથે સામે આજ્યો ત્યાંથી
 “આચાર્ય મહારાજ લાહોર પામેના ગજપુરમાં આવી પહોંચ્યા ઉપાન્યાય
 “ભાનુચંદ ગોહિ બાદશાહ પાસે ગયા અને આચાર્ય મહારાજ પધાર્યાની વાત
 ‘કરી એટલે અકુબ્બરે નદિવિજય મુનિને પોતાની સમામાં અવધાન કરવા
 “બોલાવ્યા, તે વખતે મારનાડના મરડારના રાજાશ્રી મરુદેવના પુત્ર
 “ઉદયમિ હુ સાહહુતર સેન્યના નેતા માનમિ હુ ખાનખાના ગેખ અધુ
 “લકુંજ આગ્રમખાન જાહોરના ગજનીખાન તથા બીજા પણ કેટલાક
 “બાદશાહને માનનીય દ્વિગુ ગજઓ અને મોગન મરડારો, મોટામોટા ન્યાય
 ‘અને વેદોને જાણનારા બ્રાહ્મણો, પડિતો કાજઓ, કાયસ્થો, તથા કાબ્યો અને
 “સાહિત્યની પડિતોની હાજરીમાં નદિવિજય મુનિએ અવધાન સાધી બતાવ્યા
 “પત્રી જોકે સુ. ૧૦ના દિવસે આચાર્ય મહારાજ લાહોરમાં પ્રવેશ કર્યો, તેજ
 “દિવસે ગેખજી દરમદારી ગમદામ વિગેરે મોટા પુરોનો સાથે ટાશિમરી
 “મહેનમાં અકુબ્બર બાદશાહને સરિજી મળ્યા અકુબ્બર બાદશાહે વિજય-
 “હીરસરિજીના સમાચાર પૂછ્યા, અને આચાર્ય મહારાજ હીરસરિજી મહારાજ
 “તરફનો વર્મવાલ કલો કરીથી પણ બાદશાહની અવધાન જોવાની
 “ધ્વજાથી આચાર્ય મહારાજની આજ્ઞા મેળવી નદિવિજય મહારાજને
 ‘અવધાન કરી બતાવ્યા તે વખતે બાદશાહે તેમને ખુશખેરનું મિરદ આપ્યું
 “આવકો તરફથી રૂપીયાની પ્રભાવના વિગેરે અને પ્રકારે ધર્મની પ્રભાવના
 “થઈ હતી

“તે વખતે બાદશાહને કે ધજે સમગ્ર યુ હતું કે—

“આ જોનો સૂર્યને, ઈંધરને, અને ગ ગાને માનતા નથી ”

ત્યારે આચાર્ય મહારાજે સમગ્ર યુ કે અમે જેવી રીતે ધમક
 “વિગેરેને માનીએ છીએ, તેવી રીતે કાંઈ પણ માનતું નથી.

“ય શૈયા સમુપાસતે”

“ધત્તિદિ હનુમાન નાટકનો શ્લોક જતાનીને જોતો “અર્હન્
 “અર્હન્” એમ કહીને પરમેશ્વરને પૂજે છે ” એવા વાક્યોના જનાવેશ
 ‘તે શ્લોકમાંજ’ જોતો ધર્મરતે માને છે ” તેની તેમની કબુલાત મતાવી

“અને તીર્થ કરપણે વિચરતા દેવાધિદેવ અને સિદ્ધોનુરવરૂપ સમગ્ર યુ
 ‘જોતોની પરમેશ્વર સળધી માન્યતા કેટલી ઉચ્ચ છે ?” તે સાંભળી
 “બાદશાહને ધણે જ આનંદ થયો સૂર્યને માનના વિશે આચાર્ય મહા
 “જાએ સમગ્ર યુદ્ધે - ‘સૂર્યને પણ અમે બહુ માન આપીએ છીએ, કેમકે
 “સૂર્યનો ઉત્પ થયા વિના અને સૂર્યનો અસ્ત થયા પછી એટલે તેના
 ‘વિરોધમાં અમે અજપાણી જ લેતા નથી ગણાજળા વિના
 “અમારા દેવની પ્રતિષ્ઠા યદ્ય સન્તી નથી ” એ રીતે બાદશાહના મનકું
 “સમાધાન કરવાથી જે લોકોએ બાદશાહને ખોટો ખ્યાલ આપ્યો હતો, તે
 લોકો પણ શરમાઈ ગયા અને ગુજ્જાનમાંથી આવેલા જોન આચાર્યના
 “તેજનો પરિચય થતા તેનાથી અર્જુન થયા

“હાર પછી બાદશાહના આગ્રહથી આચાર્ય મહારાજને લાહોરમાં
 ‘જે એમાંથી ક્યાં કુલ આપવા અને લાગુ ઉપાડવામાં તથા ખેતીમાં ઉપયોગી
 હોવાથી ગોમતાન તથા જોસ અને પાડારે મારવા નહીં મરેવાનું
 ‘ધન લેવું નહીં શુભામ પાડવા નહીં જમન અને છલઅપરેરે ન
 ‘લેવા’ એ છ શુભ ઉપગના શાહી ફરમાનો આચાર્ય મહારાજના નામથીજ
 બા શાહે દેશોદેશમાં ફેલાયા આ અરસામાં ભાનુચંદ્ર ઉપાધ્યાયના નહીં
 મહોત્સવનો તમામ અર્થ બાદશાહના મુખ્યમંત્રી ગેખ અમુલ્યદત્ત
 ‘જોએ કર્યો હતો

‘આ તરફ દીરવિનયસ્પરિણ મહારાજ પાટણવી વિદ્વાર કરી
 “શત્રુજયની યાત્રા કરી ઉના ગયા ત્યાં તેમનું શરીર લથડયું અને પોતાનો
 ‘કાગધર્મનો સમય જાણી અનસન સ્ત્રીમાર્ફુ સવત્ ૧૬૫૨ ના જાગવા
 મુ. ૧૧ ના દિવસે મગધમાં પામ્યા આ અનસન સ્ત્રીમાયાના સમાચાર
 ‘લાહોરની વિદ્વાર ક્યાં બાદશાહી નગરમાં નિજય સેનસૂરીધરજીને
 “મળ્યા તેથી ત્યાંથી વિદ્વાર કરી ગુજ્જાનમાં પામ્યા પહોંચ્યા અને ત્યાં
 ‘શુભ મંગલજના મગધમાંના સમાચાર મળ્યા તેમને આવાન તો થયો,
 ‘પરંતુ મનનું સમાધાન કરી પોતાન કર્તવ્યમાં વધારે સાવધાન થયા

“પછી પાગલથી વિદ્વાર કરી ખબરના જર્જ એમાંથી ગજા ત્યાંથી
 વિદ્વાર કરી અમ દના આવા ત્યાં જોડક નામના શ્રારકે ખોટો ખર્ચ
 ‘કરી પ્રતિના કગવી તે વખતે લખિસામગજાજીને ઉપાધ્યાય પ
 “આપવામાં આવ્યું વન્દા નામ ૩૩ ક્ષેત્રીએ પણ ખોટો ખર્ચ કરી પ્રતિ

“ કરાવી ત્યા ચોમાસુ કરી કાળુપુરમા ગયા, ત્યા કીકવાના પાડામા
 “ શ્રી નિજય ચિતામણિ પાર્થનાથની પ્રતિમા છુપી હતી, પગ
 “ આચાર્ય મહારાજના કહેવાથી અને હુસેન કાજીની મદદથી તે પ્રતિમાજી
 “ શ્રારકાએ બહાર પ્રગટ કર્યા તેની સિક્ક દરપુરમા શ્રી સદે પ્રતિષ્ઠા કરી
 “ તે ત્યા હીરમુરિશની પાકુકાથી પવિત્ર થયેલા સિક્ક દરપુરમા ચોમાસુ
 “ કર્યું સિક્ક દરપુરમા લાહૂઆ (લવજી) રોઠે પાર્થનાથ લગનાનની પ્રતિમા
 “ નવી કરાવી આચાર્ય મહારાજ પાસે પ્રતિષ્ઠા કરાવી તે વખતે નદિવિજય
 “ મહારાજને વાચક પૃ. અને નિધા વિજય મુનિને પડિત પૃ. આપ્યું
 “ ત્યાથી નિકાર કરી આચાર્ય શ્રી લાડોવ ગયા ત્યા નજી માસ મુધી
 “ આપનિન અને છદ્ધ અટ્ટમની તપશ્ચર્યા કરી સુરિમત્રનું ધ્યાન કર્યું
 “ વક્ષગળે પ્રગટ થઈ પોતાના પદ ઉપર નિધાવિજય મણિને સ્થાપન
 “ કરવાની સૂચના આપી અતર્ધ્યાન થયા ધ્યાન પૂર્ણ થયું, ત્યારે સત્રે
 “ મારો મહોત્સવ કર્યો ત્યાથી ઇંડર આગમ, ત્યા તેના અમાલ તથા ગામએ
 “ સારૂ સન્માન આપ્યું ત્યાથી તારગા પધાર્યા તારગાની યાત્રા કરી
 “ સૌરાષ્ટ્ર દેશ તરફ નિકાર કરી તેમા પ્રવેશ કર્યો પવિત્ર તીર્થ શ્રી શત્રુજય
 “ ગિરિરાજની યાત્રા કરી ઉના ગયા ઉંને જળને આચાર્ય મહારાજની
 “ પાકુકાને પ્રણામ કર્યો, અને ત્યા પ્રતિષ્ઠા કરાવી પુનઃ શ્રી શત્રુજયગિરિએ
 “ આગમ ત્યાથી ખલાત તરફ ગયા અને ત્યા મહાન પ્રવેશોત્સવ પૂર્વક પ્રવેશ
 “ કર્યો અહીં ત્યા પ્રતિષ્ઠા તીર્થયાત્રા અને ગચ્છાચાર્ય સ્થાપનાનો
 “ પ્રસંગે પ્રસંગે ઉપદેશ આપવામા આવ્યો મદ્ય નામના ગૃહસ્થે મોટી
 “ કોઠાની લખી તમામ દેશદેશાવરના સંધેને બોલાવી આચાર્ય પૃ. પ્રતિષ્ઠાનો
 “ મહોત્સવ કર્યો પડિત નિધાનિજયને ૧૬૫૬ ના વૈશાખ સુદ ૪ ના
 “ દિવસે ઉપાધ્યાય પૃ. અને આચાર્ય પદવી આપી નામ નિજયદેવ
 “ સુરિ ગાખવામા આપ્યું તે વખતે મેઘનિજયજી તથા વિજયરાજ
 “ પડિતને ઉપાધ્યાય પૃ.ની આપવામા આવી

‘ તે વખતે તપાગચ્છના સાતમે મુનિઓ એકઠા થયા હતા તેજ
 ‘ દિવસે મદનગેરે દસદસ રૂપીયાનો ખર્ચ કર્યો હતો, અને આગત દિવસે
 “ ઠક્કર મિકાગેરે આઠ દળરનો ખર્ચ કરી પ્રતિષ્ઠા કરાવી હતી. એકદર
 ‘ નિજય દેવસુરિના આચાર્ય પૃ. વખતે પચાસ દળર મહુમદી મિકા-
 “ ઝોનો ખર્ચ થયો હતો ચોમાસુ ત્યા કર્યું પછી પાટણ ગયા
 ‘ ૧૬૫૭મા પાટણમા પારેખ સહુત્રીરે પૃ. દળર મહુમદી ખરચીને

“ ગાંધીજીનાની નદીમ કાની આચાર્ય ન દનાનો મોટો મહોત્સવ કર્યો તે
 “ મહોત્સવમા નિમ્નવદેન સરિજીને વિજયયસેનસરિજીએ ૭ લાખ છત્રીસ
 ‘ હમર મથપ્રમાણ આમની વાચનાની આગનાય આપી

નદીસુત્રની વાચના આપી અને પહેલા ગૌતમસ્વામીના વખતમા

- ‘ એકવીસસો અક્ષરનો સૂરિમ ન હતો, જે હાન માન અચાર શ્લોક
 ‘ પ્રમાણ ૪ છે જે મન્દાધિપતિને જ મળવાનો હોય છે, તે આપ્યો ત્યાથી
 ‘ શ્રી રાખેન્દ્રજીની યાત્રાએ મયા ત્યા લુપ્ત મત છોડીને આવેના
 ‘ મુનિનયનિજયને ઉપાધ્યાય પદ આપ્યું તેવામા મારનાડમાથી
 “ આગસો ગાઠ સાતસો સુલટ પાચસો ઉટ સાથે સઘપતિ હેમરાજ
 શેઠનો સઘ શ્રી રાત્રીજયની યાત્રાએ જતો હતો તેણે રાખેન્દ્રમા
 ‘ આવીને આચાર્યશ્રીને વદના કરવાનો લાલ લીધો ત્યાથી વિહાર કરી
 ‘ ગુરુ મહારાજ અમ નાદ આન્યા ત્યા પુન્યપાળના બાર્ડ ઠાકરસીએ
 “ ૭૫ અગુણ પ્રમાણની શ્રી સલ્લનાથ પ્રભુની પ્રતિમા કરાવી અને
 પુન્યપાળશેઠે એકાવન અગુણની ગૌતમનાથ ભગવાનની પ્રતિમા કરાવી
 ‘ તેના ત્રીજા લાઇ નાકરશેઠે ૫૧ અગુણની ભલ્લનાથ પ્રભુની
 “ પ્રતિમા કરાવી એ ત્રણે પ્રતિમાની આચાર્ય મહારાજે પ્રતિષ્ઠા કરાવી
 “ તે વખતે ખલ્લાતમા તે વજીઆ પારેએ પણ ૬૩ અગુણની સ્તંભન
 પાર્થનાથની પ્રતિમા કરાવી તેની પ્રાણ પ્રતિષ્ઠા પુન્યપાળશેઠના
 મહોત્સવ વખતે આચાર્ય મહારાજ પામે કરાવી હતી જે પ્રતિમા
 ખલ્લાતમા સાગેજાના પાડામા ચિતામણિ પાર્થનાથના મહિરના
 ‘ ભોમગમા છે ભોમાસુ સરિજીએ અમદાનાદમા જ કર્યું અને સઘજીશેઠે
 ‘ મણી પ્રતિમાઓની સાથે અજીતનાથ ભગવાનની મોટી પ્રતિમાની
 પ્રતિષ્ઠા કરાવી ત્યાર પછી શ્રીપાળ નામના ઝેરેરીએ ૬૭ અગુણની
 ‘ મોટા કુણવાળી શ્રી જગન્નથ પાર્થનાથની પ્રતિમા કરાવી તેજ
 વખતે ખલ્લાતમા મોનો તેજપાળ જેમણે રાત્રીજયના મુખ્ય ચેત્યનો
 “ ઉદાર કરાવો હતો તેણે આદિનાથ ભગવાનની ૭૧ અગુણની પ્રતિમા
 કરાવી પાળના બીજ તેજપાળ સોનીએ ૪૭ અગુણની સુપાર્થનાથ
 ભગવાનની પ્રતિમા રાવી તે વખતે સુગરોઠે આપ્યુનો મોટો સઘ કાઢ્યો
 ‘ અને ગત્તામા દરેક શ્રાવકને ઘેર ઘેર એક એક મહુમુદિકાની પ્રભાવના કરના
 મયા આપ્યુનીચેને મોની શ્રીજી સોનામહોરે રૂપીયા અને પુસો
 “ ને વધારી વાના કરી ત્યાથી ગિનેડી નાગડીપુર વગમાજી વિગેરેની અને
 ગણપુરજીની યાત્રા કરી પાછા ગ્વદેસ આન્યા તે ૧૬૫૬ માં એક દર
 ૧ લાખ મહુમુદિનો ખર્ચ કર્યો હતો

ત્યાથી વિદ્વાર કરી સ્થરિજ રામનપુર ગયા, ત્યાના પહોડખાન ગમ
 “સામે આન્યા તે વખતો વખત ઉપદેશ સાભળવા સ્થરિજ પાસે આવતા
 “હતા ત્યા ઉપધાન આગ પ્રતો ઉચ્ચાગવા વિગેરેના મોટા મોટા ઉત્તમો
 “યથા ને ચોમાસુ પૂર્ણ કર્યું ૧૬૫૬ આ હીમાની બાબુમા ગમમેણુ
 “ગામમા મદિ ખડિત થવાથી તેની અદગની આનીશ્વર ભગવાનની
 “તેજસ્વી પ્રતિમાને બોલગમા મૂળવી હતી તેની યાત્રાએ રામનપુરથી
 “સઘ લઇને મહેમદાવાદ નગર પાગર પારપાર વિગેરેમા પાર્થનાથ
 “ભગવાનની અને દ્વિપદમા ગાન્તિનાથ ભગવાનની યાત્રા કરી રામમેણુ
 “પહોચ્યા યાત્રા કરી પાછા રામનપુર આન્યા ત્યા વાસાણુ જોડાએ મોટા
 “પ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ કર્યો અને આચાર્ય મહારાજે નવા જિન મદિમા
 “પ્રતિષ્ઠા કરાવી ત્યાથી વિદ્વારકરી વડાનગી આન્યા ત્યા નિજ્ય દાનસુરિજ
 “અને નિજ્ય હીરસુરિજની મૂર્તિઓ ભગવી, જે સ્તૂપ કરાવ્યા સઘે
 “મોટા ઉત્તમ કર્યો અને આચાર્ય મહારાજે હીરસુરિજની પાદુકાની સ્તુતિ
 “કરી ત્યાથી પાછુ ગયા ત્યા નિજ્ય સુરિજે પહંચા વિજ્ય
 “હીરસુરિજએ મેઘજી ઋષિને પ્રતિજ્ઞા આપીને દીક્ષા આપી હતી તેના
 “હુ પાક મનના, પ્રસિધ્ધ મેવરાજ મુનિને પ્રતિજ્ઞા આપી વિજ્યમેન
 “સુગીચર મહારાજનો પરીચય કરાવ્યો અને બ્યારે તેનું મન સપૂર્ણ
 “સંતુષ્ટ થયું, ત્યારે તેણે વિજ્યદેવસુરિજએ પામે દીક્ષા
 “લીધી પછી કુલુગરના સઘની વિનિતિથી ત્યા જઈ ચોમાસુ
 “કર્યું તે દરમ્યાન પાટણનો સઘ પણ ત્યા વદન કરવા
 “આ ચો હતો ચોમાસુ પૂર્ણ થયે શ્રી શંખેશ્વરજીની યાત્રા કરી પાટણ
 “આવી ફાગણ ચોમાસુ કર્યું પછી ખલાત તરફ વિદ્વાર કર્યો
 “ગરતામા ચાણુમા ગામે ભરેના પાર્થનાથની યાત્રા કરી અમદાવાદ
 “થઈ ખલાત ચોમાસુ કર્યું અને ત્યાથી અકબર નામના પગમા
 “પ્રતિષ્ઠા કરી ત્યાથી ગંધારમા ચોમાસુ રહ્યા અને ત્યાથી મુગત તરફ
 “ગયા ગરતામા ભરૂચ અને ગદેર થઈ નાવડાથી તાપી નદી ઉતરી
 “મુગત પહોચ્યા ત્યા જિનપ્રતિમાઓના પ્રતિગ મહોત્સવો શ્રીસઘે કર્યા અને
 “ચોમાસુ કર્યું ત્યાથી ગુજુજ્ય આન્યા ખલાત, અમદાવાદ, પાટણ,
 “દીન, જામનગર વિગેરેના સઘો પણ ત્યા આવેના હતા ત્યાથી દીનના
 “સઘના આમદથી ઉના પધાર્યા ગુજગતના સઘના આમદથી નિજ્ય
 “દેવસુરિજને ગુજરાત તરફ વિદ્વારની આજ્ઞા આપી ઉનામા શ્રી નિજ્ય
 “હીરસુરિજની પાદુકાને ત્રણ પ્રદક્ષિણા દઈ પ્રણામ કર્યા દીનમા મેઘજી

“પારખ બહુ પ્રસિદ્ધ અને ત્યાના ગમનના માન્ય થિત મોટા શેઠ હતા,
 “અને તેની સ્ત્રી લાડકી નામે હતા, ત્યાના યવન રાજ પણ તેને
 “બહુ માન આપના હતા જન્મેએ દીનના સઘ સાથે ઉનામાં આવીને
 ‘પ્રતિદા કગરી ઉનામાં અમુવા શેઠાણીએ પણ પ્રતિન કગરી દીવના
 ‘કાળા શેઠ ઉનામાં આવી પ્રતિદા કગરી એ ચોમાસુ લાં થયુ ત્યાથી
 ‘પ્રતિદા કગરા અટે દેવ પાગલ ગયા કે ન્યાં પૂર્વે ચંદ્રપ્રભ પ્રભુના
 ‘વખતમા ચંદ્રજેખર ગમનના પુત્ર ચંદ્રધગ્ધએ સમોવસગળમા ખીરાજમાન
 દોઢસો ધનુષની લિચી ચંદ્રમાન રત્નમય જીવિત રવામી શ્રી ચંદ્રપ્રભ
 ‘પ્રભુની પ્રતિમા કરાવી અને મોટુ મંદિર બધાવી ચંદ્રપ્રભાસ નામનું
 ‘નગર પ્રસિદ્ધ થયુ હતું જેનું નામ પાછળથી પ્રભાસ તીર્થ’ તરીકે
 ‘પ્રસિદ્ધ થયુ હતું અને હાલ દેવ પાગલ કહેવાય છે ત્યાના અમરેશ
 વિષ્ણુ અને સાનજી નામના શેઠાએ આચાર્ય મહારાજ પાસે પ્રતિદા
 કગરી લાથી વિકાસ કરી દીનની પાસેના દેવનાડામા આન્યા ત્યા પણ
 ‘દીગજ મેઠ અને રોક્ષા આનિનાને પ્રતિદા કગરી ફીરગી (પોદું
 ‘ગીઝ) લોકોએ કાજી (જલજ) કેપન કાસ પાદરી વિગેરેએ મળીને
 દેવનાડા આની ‘આપને કોર્ડ પણ જાતની દરકત નહી આવે”
 એવુ વચન આપીને દીન આવવા વિનતી કરી અને ‘તે આપ ન
 ‘આવી શકે તો આપના શિષ્યને મોકલો’ એટલે ન દિવિનય વાચકને
 “ત્યા મોકલ્યા તેમના ઉપદેશથી તેઓ ખુશ થયા ગળુ દિવમ રહીને ન દિ
 ‘વિજય વાચક પુન દેવનાડા પાછા આવ્યા ત્યાથી દીનના સઘ સાથે
 “જુનાગઢની યાત્રા કરવા ગયા જગત ચક્રવર્તીના પુત્ર મુરારજી
 ‘મુમારે વસાવેના જુનાગઢમા આવ્યા, ત્યાં અમરેશ બાંસાહુતા માન્ય
 ‘ઉમરાવ આજમખાનનો પુત્ર ખૂરમ નામનો સુબો હતો તે જુનાગઢ
 હતો તો પણ આચાર્ય મહારાજના ઉપદેશથી શાન્ત થયો સુનાએ
 આચાર્ય મહારાજનું બહુમાન કર્યું પછી ગિરનાર ઉપર ચઢીને મિદ્ધ
 રાજ જયસિંહે અને સજ્જન મંત્રિએ કગરેવા પૃથવીજય નામના
 ‘મંત્રિમા નેમિનાથ જામનાનનો યાત્રા કરી જુનાગઢમા આવી
 ખુન્મની સાથે ખુન ધર્મ મોટી કરી પછી દેવ પદ્મમા આવીને આચાર્ય
 “મહારાજ ચોમાસા અટે ગલા દીનનો સઘ ક્ષેમકુશળ ઘેર પહોંચી ગયો
 દેવ પાગલમા જે પ્રતિદાએ કરાવી અને ત્યાથી દેવનાડા ગયા ફરીથી
 ‘પણ ફીરગી લોકોને અને મળવાની ધ્રુજ થઈ કેમકે ગયે વર્ષે પોતાના
 ચહેલો સઘ જુનાગઢ ગયો હતો અને તે ક્ષેમકુશળ પાછો આવ્યો

“ગુરુના પ્રભાવથી સુના ખુબ તરફથી કોઈ પણ જાતની અડચણ ન
 “આવી, માટે અમારે પણ તેવા ગુરુને મળવું જ જોઈએ ” એમ વિચારી
 “ત્યાના મુખ્ય ગુરુનું પાત્રી મારફત વિનંતિપત્ર લખાયો પરંતુ
 “મેઘજી ગેહની સમિતિ વિના ગુરુ ગયા નહીં છેવટે મેઘજી રોકે ગયો
 “નરિના કાયનો પત્ર લખાવી આચાર્ય મહાગજને વિનંતિ કરાવી અને
 “આચાર્ય મહાગજ પણ “સઘની પ્રભાવના થયે તથા મધ ઉપર ફીરગી
 “લોકોનો જીવન જોઈએ થયે, અને ધર્મની પ્રભાવના થયે ” એમ જણી
 “હીવ તરફ ગયા તેના અધિકારીએ ખાસ પોતાના મિત્રની મુલાકાત
 “મોકલ્યા તેમા એસી સમુદ્ધ ઉતરી તેઓ દીનમા જાહેર મહોત્સવ પૂર્વક
 “પ્રવેશ્યા ત્યાં ધણીજ નેન ધર્મની પ્રભાવના થઈ, ત્યાના લોકોએ ગ્લોથી
 “ગુરુને વધાન્યા તેના અધિભરીને નેનશાસનની સત્યતા સમજાવી, તેથી
 “તે લોકો પણ ગુરુને વશ થઈ ગયા કેટલાક દિવસ ગ્હી ધર્મપ્રભાવના
 “કરી તમામ નગર લોકો અને ફીરગી લોકો વળાવવા આન્યા ગુરુ મહાગજે
 “જલવાડામા આવી ચોમાસુ કયું ચોમાસુ ઉતર્યે જામનગરના રાનસજામે
 “ગુરુ મહાગજને વિનંતિ કરવા આવકોને મોકલ્યા હતા, તે વિનંતિને માન
 “આપી જામનગર તરફ જતા કેટલાક દિવસ ભાગુડક ગયા, ત્યાના મધે
 “મોટો ઉત્સવ કર્યો ત્યાથી હાવાનમા થઈ જામનગર પહોંચ્યા, અને
 “ચોમાસુ કયું ત્યા નવગજામ પણ ગુરુ મહાગજનો ધર્મોપદેશ સાંભળવા
 “વાગવા આવના હતા ચોમાસુ પૂર્ણ થયે-અમનાદ મારણ, ખભાત,
 “રાનપુર વિગેરે સધોના આગ્રહથી તે દરેકના ચહેરના સધો સાથે શ્રી
 “ગોપેશ્વરની યાત્રા કરી, અમદાવાદ ગયા સઘમા બાગ વરસનો મોટો
 “વિશેષ હતો, જે કોઈ કાઠી શબ્દ ન હતું તે વિશેષ દૂર કરી તે ચોમાસુ
 “પૂર્ણ કરી બે પ્રતિષ્ઠા માવ મહિનામાં અને બે પ્રતિષ્ઠા વૈદાખમા કરાવી
 “આ પ્રમાણે અનેક મુદ્દોથી નેન શાસનની પ્રભાવના કરી, પચાસ
 “પ્રતિષ્ઠાઓમા અનેક જિનપ્રતિમાઓની પ્રતિષ્ઠા કરાવી, ગાનુજય તારગા
 “નારગપુર, ગોપેશ્વર પચામગ રાણપુર આરાસણ નિધાનગર
 “વિગેરે સ્થાને જીવોદ્ધાર કરાન્યા આઠ ઉપાધ્યાય પવી, દોહમે પડિત-
 “પત્ની આપી અને બે હજાર સાધુ સાધવીની પગિષ્ઠ યુક્ત અકથમ
 “ખાત્યાહે આપેલુ મનાઈ હીરનિશ્ચયસૂરિનું પદ ધાગણ કરતા, વીશ વગસ
 “સુધી ગચ્છની જગમગ જયમ્થા સાચવી ૫૮ વર્ષ ચાગિર પાળી ૧૬૭૧ ના
 “જેઠ વદ ૧૧ ના દિવસે ખભાત પાસેના અ-બરપરામા ૬૭ વર્ષની
 “ઉમરે નાળવર્મ પામ્યા પરંતુ તે વખતથીજ શ્રી વિજયદેવસૂરોશ્વરજી

‘ મહારાજનો પ્રતાપી સૂય’ શાસન ગમનાડમણના મધ્ય ભાગમાં
 ‘આર. ધર્મ ચૂંચો હતો’

આ પ્રમાણે અતિ સહેપમા શ્રી નિગ્ધસેનચરિત્ર મહારાજના
 જીવનની રેખા અને જતાવવામાં આવી છે ૬ વર્ષની નાની ઉંમરમાં
 દીક્ષા લઈ ૧૭ વર્ષ લગભગની વૃદ્ધ ઉંમર સુધી ચારિત્રપાળા જે પવિત્રતા
 અને પ્રજુત્ય સંપાદન કરેલ હતો તેનું મૂલ્ય આમવાને કાલ્ય સમર્થ છે.
 ૧૬૦૪ માં તેઓશ્રીનો જન્મ હતો નિગ્ધપ્રશસ્તિ દાનની સમાપ્તિ વખતે
 તેઓશ્રી વિદ્યમાન છે એમ કવિ જયતિ પદ મુકીને સૂચન કરે છે તે
 વખતના જન સમાજમાં કલ્યાણકર અને દિલ્લિચિતક અગ્રિસરનેતા અને સર્વ
 પ્રાણીઓના ધરણ્યુત્ત તેઓ હતા એ વાત અમેજ કહીએ છીએ, તેમ નથી
 પરંતુ તેમનું ચરિત્ર લખનાર શ્રી જુલનિગ્ધય ગણિ મહારાજ પણ સાક્ષાત્
 નજરે જોયેલો અને અનુભવેલો પોતાનો અનુભવ વણ્ણવે છે કે—

શ્રીમારત ઇણ્ડમરાણ્ડમેતત્ પ્રોરત્પસયપદ્મિનોશ્ચ ર્થ ।

તમો હરન્ન વિ યગત્ સમન્તાચ્ચિર જયત્તેપ મુર્ગરીયાન્ ॥ મર્ગ ૨૧-૬૭

‘ચારેય તરફથી આખા વિશ્વનું અધાર—અને અસાન દૂર કરનારા
 સૂય’ જેવા આ મહાન ગુરુશ્રી આ અખિન ભારત વર્ષને આનંદ પમાડતા
 અત્યારે ખૂબ વિજય પામે છે’

૨૧-૬૭ નિગ્ધપ્રશસ્તિ દાન્ય

આવા મહાપુરુષો અગ્રેખર ને વખતે ભારત વર્ષની અપૂર્વ પ્રતિષ્ઠા રૂપ
 હતા તેઓનો પ્રતાપ અને પ્રભાવ અપૂર્વ હતો જનસમાજ ઉપર સર્વોપરિ
 અસર હતી તે વખતના દેશી વિદેલી રાજ્યો અને તેના કર્મચારિઓ
 તેઓ તરફ અપૂર્વ માન ધરાવતા હતા તેમાં શકને લક્ષ માન રથાન નથી
 તેનો લબ એકના જૈનોનેજ મળ્યો કે એમ માનવાને કારણ નથી પરંતુ
 તેનો લાભ દિલ્લી સમસ્ત પ્રજાને અને અનેક પ્રાણીઓને મળેલો છે મુસલમાન
 બાદશાહીની ચૂડાધી તેઓના પ્રભાવે ધણી રીતે પ્રજાનો જ્યાવ ધર્મ રાક્યો
 છે અને આર્થ પ્રજાની મહાન રચનાને અનેક રીતે નાચવાના ફક્કામાંથી
 પ્રજાનો ન્યાય ધર્મ રાક્યો છે પ્રજાનું આજુ તર મહાજનના હાથમાં હોવાથી
 મહાજનોના પૂજ્ય આવા આચાર્યોએ મહાજનોના વહીવટ માટે ધણી સરળ
 માર્ગો કરી આપ્યા છે અને હિંદુ રાજ્યોના જળમાં પણ તેથી વધારે
 ચવા પામ્યો હતો અમરુતર ખાત્માહુ જેવા મુત્સહી બાદશાહોએ બને
 હિંદુ પ્રજાનો ત્યાહ મેનરી પોતાની સત્તા મજમૂત જતાવવા ની કુક્તિ માટે
 મ્હાય આવા મહાત્માઓનો પરિચય કર્યો હોય, એમ જુથ્થુ દુર્જન ”

ન્યાયે ધડીબર કદાપી લક્ષ્યે, પરંતુ આ મહાત્માએ પણ તેના ઉપર પોતાનો અપૂર્વ પ્રભાવ પાડ્યોજ છે, અને જીવદયાની બાબતમાં જે અસર તેના દિલ ઉપર પાડી છે, તેમાં અકુળપરની મુત્સદ્દીગિરી ચાલી થકી નથી તે વખતનો જન સમાજનો આચાર્યશ્રીનોજ પ્રભાવ મુખ્યપણે અનુભવી શક્યો છે. પોતાની પ્રજામાં આવા મહાપુરુષો હોવાને માટે મગફળ થયો છે ત્યારે પાછળના વખતમાં ભેદનીતિના ભોગ બનેલા અતે દેશની ખરી આંતરસ્થિતિના અગ્રાત કેટલાક સુ ઠને ગાઠીયે ગાંધી બનેલા પરદેશીઓના હથિયારરૂપ કેટલાક ઓચા પાત્રોએ વનરાજ ચાન્ડો - વીરભતી નારક પાટણની પ્રભુતા ગુજરાતનો નાથ વિગેરે લખી બારતના રત્નોની નિં. કરી ખરેખર સ્વદેશ બાધવોનો દ્રોહજ કર્યો કહી શકાય.

પૂર્વે પોતપોતાની માન્યતામાં કટ્ટર ચુસ્ત છતાં પ્રજામાં પણ તેવો ભે. નહોતો કે 'પ્રજાનું બધું જૈન કરે છે, કે બ્રાહ્મણ ?' સૌ એકી અવાજે એક જ પરસ્પરના સહકારમાં રહેતા હતા.

એ પણ સમજાય છે, કે- 'મુસનમાની બાદશાહોનું દુસ્સહ તેજ આમ પ્રજાના જીવનમાં એટલું ઉકું અને સ્થાયિ નહોતું ધુસ્યું કે જેટલું આજની યુરોપીય પ્રજાનું તત્વ યુક્તિથી ધુસ્યે જાય છે. દેશની સપત્તિ ઉપર માઠી અસર આટલી નહોતી થઈ, કેમકે સપત્તિને મદાર જવાનું નહોતું બ્રહ્મચર્ય અહીં આવવાનું હતું તેમજ યાત્રિક જળની અજમાયેશ નહોતી જેથી દેશીઓના ધંધા સામે સ્થાયિ નુકસાનકારક કોષ્ઠ પણ તરવો નહોતા. ધરતીક પના આચકા જેવા આચકા આરીને શાંતિ થઈ જાય ને થોડું ધણુ જે કાર્ષ તત્કાળ નુકસાન થવું હોય, તે થઈ જાય. પાછું પૂરાઈ જાય એટલુંજ હતું કારણુ એજ હતું કે-ગજાઓની નમજાઈને ક્ષીધિ રાજ્યન ત્રનો વહીવટ મુસનમાન બાદશાહોના હાથમાં જવા છતાં પ્રજાના દિલસ્ત્રી નેતાઓ પોતાની યક્તિ-સામર્થ્ય અને પ્રભાવ વધારવા પ્રયત્નો કરી રહ્યા હતા. ઈસ્લામ પ્રજા ઉપર આર્ષ પ્રજાની સરસાઈની છાપ પડે તેને માટે અનેક પ્રયાસો પ્રજામાં ચાલુ હતા આજના કરતા અનેક ગણુ વધારે ત્યારે પ્રજામાં ખમીરેય હતું પ્રજામાં ટકી રહેવાની તાકાત હતી એવા સમયમાં જૈનમદિગે તથા દેવસ્થાનો છુટ્યા છે તેજ પ્રમાણે ધણા બચી ગયા છે, ટકી રહ્યા છે તેમાં પ્રજાનું ખમીર પણ ખાસ ધાગણુમૂલ બન્યું છે આજની ખુબી તો એવી છે કે-પ્રજાનો અમુક ભાગજ પોતાના

વિનાશના ખત ઉપર પોતાનેજ હાથે પ્રગટિને નામે બની ગણપુશ્પથી સહી કરે છે

પરદેશીઓએ શરૂઆતમાં કામકામ પોતાના નેટીન એજન્ટો ગોઠવ્યા હતા ત્યાર પછી દેશી અમલદારો અને ત્યાં પછી દેશી ફળવાચેલા દેશનેતાઓ અને કોંગ્રેસ વિગેરે તેઓની બનાવેલી સરચાઓ નારદૂત પોતાના હેતુઓની અજન્ય સિદ્ધિ કરી છે

લગભગ દિલ્લા તમામ ગવર્નેનું તત્ત્વ પાર્લામેન્ટની મીટિંગ ઉપર ચાલે છે આર્થ રાજ્યપદ્ધતિ કોર્ટ કોર્ટ સામાન્ય અપવાદ શિવાય લગભગ નામ શેષ ગ્રપમોજ જણાય છે, ત્યારે મુસલમાની બાદશાહોના વખતમાં રાજવલીવટમાં કેટલાક પારિભાષિક ચબ્દો ફારસી વપરાતા હતા છતાં પદ્ધતિ લગભગ એકજ હતી આપી કરીને ધર્મસરચાઓને સર્વોર્ધ માન આપવામાં આવતું હતું અને તેનું સર્વોપરિત્વ સર્વ કોર્ટને મુનુમનુર હતું

બાળ વેપાર પણ લગભગ દેશીઓના હાથમાંથી ચાલ્યો ગયો છે ખેતી અને પશુ ઉછેર જવાની શરૂઆત થઈ ચૂકી છે ખેડુતોને અને રખારી વિગેરે લોકોને ફરજિયાત લાજીવવા લઈ જઈ તેઓને બનાવાસે મળતું તે તે ધધાનું જ્ઞાન બધ પડવાની તપારીમાં છે અને મોટા પાયા ઉપર પરદેશી હુજો અને હેન્ડી હપનીઓ આરદૂત ખેતી અને પશુ ઉછેર પરદેશીઓના હાથમાં જવાની તૈયાર થઈ ગઈ છે

સાતિઓ અને સમાજો તથા ધાર્મિક સરચાઓની સામે પ્રગટિસ-એનનો-કો રૂરનો-એસોશીએશનો-મડળો વિગેરે આરદૂત મૂળ સરચાઓ ઉપર ધાપડી ગયો છે, તે સરચાઓનો પાર્લામેન્ટ સાથે સીલો મળ્યો ગોઠવવાના સળોનો નજીક આવતા જાય છે ને હવે તેના મુખ્ય મત્થકો હાથ કરવાને કુવકોને આજમી ઉરદગટ મળ્યા કરે છે, તેઓ પ્રૌઢ અને વૃદ્ધ થતાં સુધીમાં અનેજુના વૃદ્ધો રીટાવગ થતાં સુધીમાં ધણીખરી મુદ્દાની અરચાઓ ઉપર નજીક મેળની સમશે-આજના કાવદાનો તેઓને ટેકો છે

મુનિસીપાલીટીઓ મહાજનો અને રચાનિક પ્રજાની મૂળ અરચાઓની સત્તાઓ ઉપર મધ મૂકે છે તેના પ્રમુખો વિગેરે પણ તેનું બળ જમાવવા પ્રયાસ કરે છે ત્યારે તેઓના ધ્યાનમાં નથી રહેતું કે- આમ કરવામાં આપણી પ્રજાનું જ મૂળનગ છોટે છે

તેન મેયગોની બહાગના પ્રદેશોના નિમલોક ચાલ તેની ખુશલી જાહેર કરીને આપણે એ પદ્ધતિને ટેકો આપી કાયમી વચ વારસાના નગરદોષો અને પટેનોની સત્તા અને એમની પદ્ધતિને તોડવામાં ટેકો આપીએ છીએ, તે આપણા હામઓ જેઈ ચકતા નથી

શ્રી હીરચરિત્ર મહારાજ અને વિનય સેનચરિત્ર મહારાજ શ્રીએ
 મેળવેલા અનેક બાદશાહી ફરમાનોને પુગતત્વની જાળ મારફત અપ્રામાણિક
 કંગવી દહ આપણને કોર્ટોમાં લડવાનું આપણી જ કાન્દેર-સો મારફત
 ઉદ્દેગવીને શીખ યુ છે આપણી તે તે યાતિઓ પોતાની યાતિમા ગમે
 ત્યા કન્યાઓ આપી શકતી હતી તેના જોળો બધાવવાનું પણ આપણને
 એ સસ્યાઓ મારફત શીખવ્યું અને હવે “લડોમા જે હોય તે આપીને
 પણ સમાધાન કરો અને ગમે ત્યા ગમે તે ન્યાતમાં ગમે તે પ્રજામા કન્યા
 આપવામા હરફત નથી” એવા ઉપદેશો પણ એ સસ્યાના માર્ગના જ
 ખોરમા છે સમય કે પ્રથમ આપણને એ સસ્યાઓએ આપણા રૂઢ વિચારોને
 વધારે પડતું હિતેજન આપીને આપણને છાપરે ચડાવ્યા અને હવે એવી
 સકડામણમા મૂક્યા કે-આપણે આપણો રૂઢ સિદ્ધાંત મૂળથીજ છોડવાની જરૂર
 ઉભી થાય એટલે હવે આપણને પટકવા પણ એ સસ્યાઓ જ તૈયાર છે
 એમ કેટલીયે બાબતોમાં બન્યું છે

વેપાર આપણા હાથમા ગયા નથી બીજા ધધા હતા તે પણ રથા
 નથી ગામડાના ધધા છુટી ગયા છે સહેગમા પણ હવે આપણે માટે જગ્યા
 નથી ત્યાથી પણ કરો-ઈન્કમટેક્સ રિગેરે વિવિધ કરો-અને ખર્ચાગપણાને લીધે
 વેપારી વાઈસિન્સના કાયદાઓના અમલની શરૂઆત આપણી મુડીની અચ્છત
 વિગેરે કાગળોથી ખસવું પડે છે “વેપાર ખીને છે, એવી ખૂસો મારી અહર
 ચડાવીને તદ્દન વેપાર ઝૂંટવાઈ ગયો છે નોખરી પણ મળે તેમ નથી
 પાછળની ટ્રમનાઓને મળ્યા પછી કાચ પાછળના ખાતાની મળે મજુર
 મહાજન, સ્ત્રી સધ, વિગેરેને આગળ લાવીને એવો ઘોષાટ થાય છે કે આપણે
 આપણો અવાજ જ કાઢી શકતા નથી જો કે આપણા અવાજમા દરેક વર્ગોનું
 હિત છે પણ તે અજ્ઞાન વર્ગ તે સમજી શકતો નથી ગામડાઓમા પણ રાજ્ય
 સત્તા સહમરી મડળીઓ મારફત ધીંગધાર ચરૂ કરવાની તૈયારીમા છે એટલે
 ત્યાથી પણ થોડા જ વખતમા મોટી કૌનયુવકોની સખ્યાને છુટા થઈ
 બહાર આવતું પડશે નિરાજોમા લણી નવા પગેશી ધધાઓના કારખાના
 અને ચોળનાઓમા નોકરી મળે તો મળે કેમકે બીજી પ્રજાને મળતા
 જગ્યાઓ વધે તે આપણને મળે જેમ જેમ આપણા હાથમાથી મૂળ ધધા
 જતા જાય છે તેમ તેમ બોર્ડીંગો વિગેરેમા લણનાગની સખ્યા વધતી જાય
 છે એજ બેઝારીનો પ્રત્યક્ષ પુરાવો છે પ્રથમ આપણા શેડીયાઓને મોટું
 માન આપવામા આવતું હતું, તેજ કારણ એ હતું કે-આપણા હાથમાં પ્રજાની
 સત્તા જ હતી હવે તે બીજી કેમોને લણાવીને તેમને દેશનાયકો બનાવી

તેમને સત્તામાં લાવી આમાન્ય પ્રજાને તેના સ્વાધાર ઉપર મૂકવામાં આવતો નવ્ય ■ અને પ્રજા મહાળા વિગેરે મારફત વચ્ચે ફાસ પડે તેવા કાયદા એની માગણી કરાવી પ્રજાને જ નામે તેવા કાયદા કરવામાં આવે છે, કે પછી એ ફાસ નીકળે જ નહીં લામોઝાળ ટકીને જન્મેલ વર્ગોને કાયમ ભુદા જ રાખ્યા કરે આમ સમકલન કરવા જતા પ્રજાનું સમકલન મળજૂત રીતે પડે છે

સોવિનફેરજ વિગેરે કાયદાઓથી શાંતિઓની સત્તા ઉપર ફટકો પડે છે દીક્ષના કાયદાથી ધર્મ સરથાઓ ઉપર ફટકો છે દ્રષ્ટ રજી પ્રેસનના કાયદાઓથી આપણું દ્રષ્ટપણું કે આપણા આચાર્યોનું સહજ દ્રષ્ટપણું અને આખરે આપણી કોઈ પણ સરથા ઉપર આપણી સત્તા ઢકવા મામતી નથી

એકારી ઉત્પત્તિ થવાના સાધનોને ફોન્સેસ ટેકો આપે છે એટલે તેઓની ઉપરની અધ શ્રદ્ધાએ કોમો કો દરન્મે વિગેરે પણ એજ રસ્તો સે છે કોઈ કહેવા જત કે લાઇઓ હાલના જેટલા કાયદાઓથી આપણી કોમોને ગામડામાં નુકસાન થાય તેમ છે ' તો આપણા જ લાઇઓ કહેજે કે એવી નજીવી બાનતમાં જમે ફોન્સેસની વચ્ચે આવવા માગતા નથી આપણે એકોતોને બહુ હુટવા છે તો તેના ફળ ભોગવવા પડે જ ને ' ' પરંતુ એ હુટના દાખના પણ જેટલા હાનની ધોઈ પછી મજરી તેટલા પહેલા મળે તેમ નથી જ અને ખરી રીતે તો હુક ન થાય, તેવા માં ' સેવા ભેદએ પરંતુ આખી કોમના હાથમાંથી કંઈ જ આવશે નહ અને આખી કોમ કાયમ એકાર પડે તેવા માર્ગને શી રીતે ઉપેક્ષિત કરી શકાય ? પરંતુ આ બાબત તેમના આગેવાનોનું અગાન જ હોય છે ખરી રીતે આજની સરથાઓમાં પ્રજા ૥ સેવાને નામે ધણાજ મિન અનુભવી અને પરિસ્થિતિના અગાન મારફત જ પરદેશી લોકો પોતાની ઇચ્છાસિદ્ધિ કરી શકે છે એવા ફૃત્રિમ આગેવાનો ઉતરાન એટલે પ્રજા છેતરાય, એમ બૂલાવે ભવડાવવા માટે તેઓને આગેવાન તરીકે માન આપવામાં આવે છે " અમુક પ્રદેશમાં અમુક દેશનેના ગયા અને ત્યાંના રથાનિક આગેવાનો મળ્યા અને બધી પરિસ્થિતિ સમજાવી ' આવું છાપામાં વાચીએ, એટલે હસવા સાથે દીનગીરી થાય કે- " વાહા વાહા જેને વથી પ્રજાની પરિસ્થિતિની ખબર નથી માત્ર ધોળી ટોપી પહેરીને અને લગભગ મુઝો મુઝાવેલી થોડી વ્યક્તિઓમાં જોયાર વકીનો અને જોયા નવજુસનો હોય. અને તે બધાના

આગેવાનો બની ગયા જેનો કોઈ ભાવ પણ ન પૂરતું હોય ખગ આગેવાનો
 તો દરેક ઠેકાણે જુના હોય છે આમ વૃત્તેવૃત્ત ચાલ્યા કરે છે ખોટી ગીતે
 છાપાઓ નવા આગેવાનો ઉભા કરી બેસે છે મિહાગ વિગેરેમાં ધર્મસ્થાનોના
 વહીવટ માટે સરકારી કાયદો થયો છે ત્યાં આપણા મુખ્યમાં મુખ્ય ધર્મ સ્થાનો
 છે આ તરફ સંધના પર પરાના વહીવટના મિત્ર અનુભવી જૈન આગેવાનોની
 કમીટી વહીવટ શરૂ કરે અને તે ગોઠવણથી સગમરીત ન સતોષ જાહેર
 કરે તેનો અર્થ એ થયો, કે 'જુના અનુભવી વહીવટદારો વચ્ચેથી ખસી
 ગયા એટલે હવેથી તેઓ બહુ જુની વાતને પકડી જુના હક્કો રક્ષવા આગળ
 આવી શકે નહીં, કેમકે-નવી કમીટી જ કામ કરે, તે પણ ધીમે ધીમે નવી
 સીસ્ટમ ઉપર આવતી જાય અને જેમ જેમ તે કામ કરતી જાય, તેમ તેમ
 સત્તા તેને સહાનુભૂતિ આપતી જાય, તેમ તેમ નવી કમીટી સત્તાના હાથ
 નીચે વધુને વધુ જતી જાય અને આપણી સત્તાના મૂળ તરવા નમળા પડતા
 જાય આમ બહારથી સત્તા દેખાય પરંતુ અદરના તત્ત્વમાં એવી ગોઠવણ
 ગોઠવાતી જાય કે આપણે માત્ર મુનિઓ જેવા જ વહીવટદારો હોઈએ
 હવે આ તરફ ખેતી સુધારણાના જગે મશીનરી હાથ હાકવાની અત્યુદ્ગતા
 માટે નાના ખેતરના મોટા ખેતરો કરવાની સ્કીમનો સ્થાનિક અમલ કરવાનો
 વખત આવ્યો જાય છે ત્યારે વચ્ચે આવતા દેનસ્થાનો, સતોના પગલા
 વિગેરે રહેવા દેવા કે કાઢી નાખવા ? આ પ્રશ્નનો નિમલ્લ સરકારી અમલ
 દારોની કમીટી તેની પાછળના મળનો ખ્યાલ કરીને કરે જો પાછળ પ્રજાની
 નમળાઈ દેખાય તો કાઢી નાખવાનું કહે, નહીંતર પણ મુશ્કેલીઓથી
 ટકાવી શકાય

ખીજી તરફ દોન્યેસના નેતાઓના મનમાં એવું આર્થિક ભૂત ભરા-
 વ્યું હોય છે કે-દેશહિતને માટે સગમી નજરથી દરેકને જોવાની એવી
 મગજમાં પીચતારી ખારી હોય છે કે- 'દેશની ખેતીની ઉત્પત્તિના સર્વના
 સાબના પ્રશ્ન ખાતર આવા કોમી ધર્મસ્થાનો દેને જતા કરવા જોઈએ”
 પરંતુ સ્થાનો ટકાવમાં દેશનું અને પ્રજાનું કયા ભય છે ? તેની તેઓને માલુમ
 નથી હોતી, અને કમીટીમાં તેવાજ માણસો લગભગ હોય એટલે કાયદેસર કપુ
 ગણાય અને આ મહત્વના સ્થાનોને બિવિષ્ણમાં ફટકો પડી જવાના સન્નેગો
 યોગતા જાય ખરી ગીતે આપણે એવી વાચન લગાડીને પાર્લામેન્ટ મારફત
 સ્પેશ્યલ કાયદો કરાવી લેવો જોઈએ કે “ખેતી, વેપાર, શહેરગચના આશ્રયના
 કારખાનાનો વિકાસ, કે એવા કોઈ પણ કાયદાને લગતી ગમે તે કદમ એવી

હોય છતાં આપણા કલ્યાણક સ્થાનો તીર્થસ્થાનો કે કાષ્ઠપણ પવિત્ર ભૂમિઓને અસર ન કરે ' નહોતો કાળાન્તરે તે યાત્રો ઉપર મોટો ફટો પડવાના સંભેજો ધેગતા જાવ છે આજે કેટલાક ત્યાંની કુરસ્તી કંગવવાનો વિચાર કરી રહ્યા છે પરંતુ તેમાં ત્યાંની સત્તાની મજુરી માગવી પડે. કલમ મજુરી મળે પણ ધર્મસ્થને ની ગૂંચા માટે નહીં માત્ર આજની આપણી સગમને લીધે મજુરી મળે. પરંતુ આજે મજુરી માગવાનું આપણે સ્વીકાર્યું પછી આપણી ભાવિ સતતિને મજુરી આપવામાં કેટલા ગત્ય તત્વા કંગવની રીત અખત્યાગ થશે, તે આપણને ભવિષ્ય નિરાકર મોટો સંભર છે ત્યારે પ્રથમ આવી મજુરી લેવાની આવશ્યકતા જ નહોતી મજુરી લેવા સામે કદાચ વાંધો ન લઈએ. પરંતુ તે મજુરી પૂરતો જ અકુસ નથી ભાવિમાં જેની મજુરી માંગવી પડે છે તે વાસ્તવિક રીતે આપણું નથી. " એવો તેનો અર્થિત અર્થ થવાના િ ધારો કે ભવિષ્યમાં રાજસંક્રાંતિ થાય, પરંતુ તે પ્રધાન આવા મુખ્ય યાત્રો ઉચ્છિન્ન થઈ જાય તો તેનું શું થાય? માટે ઉપેક્ષા કરવા જેવું નથી

આપણે આજે આપણી અંદરોઅંદર એવા મુમત્સાઈ ત્રણ છીએ કે આપણી આત્મામાત્ર શું આસી શું છે? અને તેનું અમૂક શું પરિણામ આવવાની તૈયારીમાં છે? કેટલુંક આવી ચૂંચુ છે? અને કેટલુંક આવવાની તૈયારીમાં છે? તેનો ખ્યાલ મહેતો નથી અરે આજે આપણા કેટલાક સ્થાને સ્થાનના આગેવાનોના કેટલાક યુવાન પુરો જ વિચારથી આ વાતો સમજતા નથી અને તેનાથી નિરાધી વિચારો ધગવી જુદાજ વિચારો મગતા હોય છે, જે સામજિકતા જ આપણી મિત્રો અને પવિત્ર સ્થાનો માટે ખરેખર આપણને ભર લાગે.

સયોમાં સમજાગ કામકામ કુસળ ઉચ્છરતી પ્રજાની ધર્મ વિમુખ વૃત્તિ, પરાશ્રિત ધધા પરાશ્રિત શુદ્ધિ સાગીગિ નમજાઈ, અનાગેઅકર ખાન પન અન્યવરિય જીવન ચારી આર્થ જીવનમાં શુદ્ધિએ કંગનાગ સાહિત્યનો પગાર લાયકેરીઓ વિચેરમાં એવોજ પ્રચાર પ્રાચીન પગન પાર લેખન લખાવન પદ્ધતિનો પ્રાસ નરા જમાનાના વિજ્ઞાનને પ્રજામાં આગળ લાવવા પ્રાચીન સાહિત્ય અને તેના ભારોને કમજો ની ધીમે ધીમે પ્રજામાંથી અદ્યક્ષ કરવા અથવા તેની પ્રસ્તાવનાઓ મારફત ભજના જ વિચારો ગુલુ કરી પ્રજાને જુનાવામાં નાખવાની રીતો આ બધું ભવ ઉપજાવનારું નથી કે ?

સર્વ વર્મ સમજાનની વાતો કરી ચુસ્તતા દીલી કરાવી ખીસ્તી

ધર્મ તરફ આકર્ષવાની મોટી મોગી યોજનાઓ, તેમા આપણા મોટા આગેવાનોનો સહકાર લેવાજ નિશ્ચય કર્યો હતો અને સર્વ નર્મ પરિપક્વ માગફતની સજ્જત યોજનાઓ ચાલે છે

દેશી ગામઓને માત્ર પેલેસ ખર્ચ આપી એક સરમુદ્દમ જેવા આપણામાના જ ભાઈઓ બનાવી ગયા છે, અને મહાજનો માગફતની પ્રગતિય સત્તાઓ વચ્ચે પડીને, ઘણા લોકોનો મતાધિ ૧૨ રદ કરનાર મોટા પ્રતિનિધિ ત્વથી ગયાયેની નવી પ્રજા પરિપક્વ માગફત જે સત્તા મળે, તે માગીને જીતી સત્તા જે ટાંછ છે, તે ગર્જિત રીતે શુભાવવાની ઘટનાના અમલૂન બનીને આપણા જ ભાઈઓને હાથે આપણા પગમા ટુદાડો મારવા દધએ છીએ પ્રજાને બાલુએ ગમીને દેશી ગામઓએ ગમે તેવી કરી આપેલી સધિઓને વગર વિચાર્યે પ્રજાને નામે કષ્ટનાત આપણા ભાઈઓ જ આપી બેસે છે તે સર્વનો આપણે કેમ વિચાર નથી કરતા ? પ્રજાને બાલુએ ગમીને કરેલી સધિઓમા તે વખતે પ્રજા કષ્ટન થઈ શકે તેમ નહોતી માટેજ તેને બાલુમા રાખવામા આવી હતી, અને તેવા કરારો આજ સુધી શુભ ગમવામા આયા હતા તે વગર વિચારની કષ્ટનાતો ઉપર પોતાનુ મનુ મારો આપવા પ્રજાનો એ જ ભાગ તૈયાર થયો છે, તેથી આપણે કેમ ચેતતા નથી ?

કોન્ગ્રેસ ભાગત બહાગની પ્રજાઓને અહીંના વનની તનીકે સ્વીકારવાનુ નિર્ણય નાનકાને વહન કરાવવા માગફત પ્રજામા મોટા પાયા ઉપર પ્રચાર કાર્ય કરે છે અને અહીંના લોકોને બેમાર થઇને ધધા માટે બહાગ જનુ પડે, તેવી સ્થિતિ ઉત્પન્ન કરો છું પરદેવીઓની મતતિ વચે તેવી સ્થિતિ અહીં ઉત્પન્ન કરવામા આવે છે, અને અહીંના વતનીઓના સતતિનુ નિયમન કરાવી અનુદામા અપવા કોન્ગ્રેસના આગેવાનોની મદદથી કાયદાઓ થવાની દિવસાયો ચાલી ગઈ છે

સરકાર સીવી રીતે હાથ ન નાખી શકે તેવા ધાર્મિક, સામાજિક, શૈક્ષણિક અને સ્ત્રી પુરુષના વ્યક્તિગત જીવનની તેમજ પ્રજાકીન અને સાર્વત્રિક તરવામા કષ્ટન કરનારા કાયદાઓ કાયદા ઇંડિયા ઓર્ડીને અગ્રા રૂપે તૈયાર કરેલા હોય, તે કોન્ગ્રેસના પ્રધાનોને સત્તા ઉપર લાવવાથી પસાર થઈ ગયા છે અને પ્રજા તેની સામે ચૂકે ચા ન બોલી નકે તેવી સર્વ ઉપર ઉપરથી વિધિસગની ઘટના બની ગઈ છે

તેટલા માટેજ કોંગ્રેસવાદીઓને પ્રધાનો નિમવામા આવ્યા હતા તેમજ શ્રી યોઈસરોય ગવર્નરો જેવા મોટા અમલારો તેમના કામની પ્રશસા કરતા હતા તેથી તો તે પ્રધાનો ખૂબ કુલાતા હતા અને વાગ વાગ ગજનામાની ધમગીઓ

બહાર પાડના હતા કેમકે-તેમને થોડા વખત પછી ખસેડવાના હતા તો જ
 વારવાર ધમકીઓ દેવાનીને એક વાર સાચુ પાડેવાનું હતુ એને ડેવર
 પ્રધાનો, ખસી ગયા હતા એક સેક નો પચુ વિનય થયા વિના સગારી તત્ર
 જેમન તેમ આવતું હતું જગ્યા તેમા ખટખરો ન ચલો દેશ મેવતે નામે દુકા
 પગારોથી નવા હોદ્દાઓ મળી તેમા રોકી લા એટલા થોડા ખર્ચથી સેકડો
 યોજનાઓ તેમના મનુક્ત પસાર કરાવી લીધી છે હાન તો એ યોજનાઓ
 માનકાપદ પોથીઓમા લખાન થય છે પરંતુ તેના અમલ થતી વખતે આપણી
 પ્રજાના અને સરકારના મુગ તરફો ઉપર ખુબી પૂર્વક સાત પચુ તિક્ષ્ણ
 કાતરો આપોઆપ ફરી વળશે જેની કોઇને દ પના એ આવશે નહી, અને
 આ દેશ સાથેનું હાનની પ્રજાન દિનથી તત્ર છુટ પડી જઇ, મીજ પ્રજાઓનું
 દિન સકળાઇ જશે. આપણી પ્રજાની પવિત્રતા સત્તા ધર્મ સરનાર બધા
 જોખમગા આવી ગયા હશે નિજ્યાત્રી સૂરીશ્વરજી મહાગજ અને શ્રી
 નિજયમેન મૂનીશ્વર મહાગજના સમય ગતા આજનો સમય વધારે બધ
 ભરેલો જગ્યા છે યતા આજે આપણે છુગ છુગ વર્ગમા છુગી છુગી
 સરકારોને નામે બેઠાંને આપણા પચમા ૪ કુદાક માગી ગયા છીએ
 જે પરમ આશ્ચર્ય છે સૌ પોતપોતાની જ ધૂનમા ચક્રુ આજની
 આપણી સામેની તમામ સ્થિતિનો પ્રજાકીય સગ્વણની દષ્ટિથી આપણે
 અન્યત્ર વિચાર કરવાની જરૂર છે અને તેને માટે થોડા અને ધોગ્યસગતા
 સમય અને પગમ દિનાવલ જે માગ હોય તે લેવાને મથુરાગનો વિનય
 કરવો જરૂરપણ થો નથી આજે આપણે દિનમે દિનમે વિનય નિદ બધામા
 ઉત્તગતા જઇએ છીએ આપણી અને આપણી સરકારની આજુ નાજુ ધેમે
 ધનાનો જલ છે તેમાથી આજની કોઈ પણ કાન્તેમ વિગેરે સરથ ધારા
 સમાઓ પ્રજાપગિષા લેમી કો કુ મા, એસોસીએશનો સોસાઈટીઓ,
 મડો પત્રો વર્તમાનપત્રો શિક્ષણ સરકારો વિગેરે કોપિય બચાવ શકે
 તેમ નથીજ પરંતુ એ સર્વ ઉત્તા આપણને વધુ શુ ચરે તેમ છે આપણને
 થતું મુશ્કાન આપણી નજરે ચડવા હેતા નથી તેમજ તેમાથી બચવાનો માર્ગ
 પણ સૂચના હેતા નથી ઉત્તા બળનેજ ગતે આપણી બુદ્ધિને દોરી જાય
 છે આવો બુદ્ધિ ભે. થાય માટેજ આ જમાનાના પડેલો ધુરધરોએ એવા
 સાધનો લોકસમાજમા લે ક્રિય જમાન્યા છે માટે તેવા લાજુ મુદ જેવા આશ્રય
 રથ નોથી સો ગાઉ દૂર ન્હાસીને પચાસ વર્ષ પહેલાના જુનાગ અને પચાસ
 વર્ષ પછીના જાવિય જાનો બુદ્ધિથી અનુલ ધાન કરીને બચાવના સગીન માગો
 શોધી કાઢવા જોઈએ આજની સમાજો ફસાવવાની જાણ છે, અને આપણી

મૂળ સંસ્થાઓને તોડવા માટે લોકોને આકર્ષિત શુદ્ધિને કગવાનું સાધન છે આપણી મૂળ સંસ્થાઓમાં જધાયેના આપણને જેવી સમાજોમાં જવાને કાયદેસર હક નથી, છતાં જેઓ જાય છે, તેઓ સ્વોદ કરે છે એ ગ્રેરી જાણો છે

હવે પડીના ભવિષ્યમાં આર્યપ્રજાએ અને તેના ધુગધરાએ ઝઘડિયાએ પ્રજાની દોરવણી કરવી તેને માટે કમકર્તવ્ય દિશા જણાવીએ ડીએ જે કે હવે પડીના વખતમાં કેટનાક પગેથી લોકો જહા થી આવશે આપણી સંસ્કૃતિના વખાણ કરતા અને તેના વિમસમાં મદ કરતા તથા તેના ઉડા રહસ્યો સમજાવતા આપણને માલુમ પડવાના છે પરંતુ તે કામના વિશ્વાસ કરવાનો નથી કેમકે-આપણે હિત આપણે જેટલું સમજી શકીએ તેટલું જીજ્ઞાસુ સમજી શકે કાલ્ય તેનો પ્રતિભાગ ન કરી શકાય, તો પણ વિશ્વાસ તો નજક વે આપણા જ કેટનાક ભાઈઓને એજટ બનવાનો પ્રસન્ન આપ્યો હોય તો તેનો પણ વિશ્વાસ કરવો નમ્રો પડશે માટે પૂરા સાવચેત રહેવું પડશે કેમકે-આપણી સંસ્કૃતિ આપણા જીવનમાંથી ખમી જાય, અને જીજ્ઞાસુ તે ધારણ કરે, તેથી આપણો આર્ય પ્રજાનો તો નાશજ ઘાય આપણી સંસ્કૃતિ આપણો જીવન પ્રાણ છે આપણને આપણા જીવનમાં ગહેવા વર્તે જીજ્ઞાસુ સ્વીકારે તો વાધો નહીં, પરંતુ સ્વાર્થી પ્રજાઓ તેમ કરી શકે નહીં

આ જમાનામાં આપણી રક્ષક કર્તવ્ય દિશા

આર્ય સંસ્કૃતિને ટકાવી રાખવા માટે આર્યસંસ્કૃતિ અને પૂર્વાપરના પવિત્ર સંસ્કારની વારસદાર આર્યપ્રજાને જગતમાં ટકાવી રાખવા માટે આર્ય સંસ્કારોને-વળગી રહેલી આદર્શ માનતી અને જીવનમાં સાક્ષાત્ જીવતી ભારતીય આર્ય લોકોવાળી પ્રજાને ભારતવર્ષ માથેનો સળધ કાયમ ટકાવી રાખના માટે અને તે સર્વના અતિમહત્વના કેન્દ્રલૂન નીતિયાસન તેના તરફ તેનો પૂર્વાપરનો વહીવટ અને તેના મુખ્ય મુખ્ય પ્રતિકો ટકાવી રાખવા માટે મુનિ મહાગજાઓએ પણ દર્શનશુદ્ધિના કર્તવ્યની દૃષ્ટિથી હાલના જમાનામાં હવે પડી કઈ જાતના ઉપદેશો આપવા તરફ વલણ ધરાવવું જોઈએ? અને આર્ય પ્રજાનું તદ્દનુકુળમાનસ ઘડના માટે કયા પ્રયત્નોને સમ્મન યલું જોઈએ? તે વિષે અત્યંત દુકાણમાં નિર્દેશ કરી આ ઉપોદ્ધાત સંપૂર્ણ કરીશું

૧ ધર્મ

૧ પોતપોતાના ધર્મને વળગી ગ્હેણુ—દરેકે પોત-પોતાના ચાતુ ધર્મમા જિયર રહેણુ ધર્મ પન્વિર્તન કરણુ કે કરાવણુ નહીં વિશ્વધર્મ પરિપદ સર્વધર્મ પરિપદ મ પ્રદાયોની એકતા વિગેરે પ્રવૃત્તિને ટેટા ન આપવે. યન્તુ તે તે ધર્મવાળાઓની સમગ્ર પ્રતિનિધિભૂત જે જે મુખ્ય સમ્મા હોય તેની માથેની એકમ પી મધિથી જાગી રાખવી તેમા પ્રથમ આર્યધર્મો અને પછી અનાર્ય ધર્મોવાળાઓ સાથે, મર્મ આયધર્મોની નીતિને અનુસરીને તેમાની મર્યાદાપ્રમાણે એકસ પી જાળવવા ગોઠવણુ કરવી શ્રીમધની પૂર્વા પરની નીતિ અને મર્યાદાઓ ધ્યાનમા લઈ તેના સિદ્ધાંત અનુસાર જ તાત્કાલિન સંજોગોમા વર્તણુ

૨ ધર્મોની ક્રિયામા રત—દરેક ધર્મવાળાઓ પોત-પોતાની ધાર્મિક માન્યતામા રહીને પોતપોતાના ધર્મની ક્રિયા કરશે, તોજ તે તે ધર્મો ટકી શકશે ક્રિયા-આચાર ઉઠાડે, કે પ્રજ્ઞના જીવનમા બીજા ભગવાન આચારો-વત નો દાખવ થઈ જશે ને પોતાના મૂળ ધર્મોનો પોતામાથી લોપ થઈ જશે કોઈપણ લાવનાને જીવવાનો આધાર પ્રજ્ઞના રાજતા જીવનમા વણાયેલી તેની ક્રિયા ઉપર છે

૩ ધર્મના ચાલુ પર્વો-અને આચારો—ધર્મના ચાલુ પર્વો-અને આચારો વિગેરે હોય, તે મૂળ પદ્ધતિ પ્રમાણે ચાલુ રાખવા, નવા ઉમેરના નહીં જથ્થાતી માનનો ત્યાગ થવો જોઈએ.

૪ નવામત-પથ ન પાડવા નવા નવા મત-પથ-જમાવવા નહીં અને જમાવવાણુ વાતાવરણુ કોઈ ઉત્પન્ન કરે, તો ખુબીથી ઉત્પન્ન ન થના દેણુ ગમે તે મૂળ વર્ગમા રહીને તેની મર્યાદાને અનુસરીને જલે પોતાને ગમે તે બીજા કોઈપણ મૂળ વર્ગની ક્રિયા બીજાની ટીકા કર્યા વગર કરે તેની માથે વાપો લેવાનો ન હોય જીવનમા ધર્મ જોઈતો હોય, તેણે, પોતાની જેના ઉપર શ્રદ્ધા હોય, તેનીજ ક્રિયા તો કરવીજ જોઈએ.

૫. જેનધર્મના અગો ટકાવવાના મુખ્ય પ્રતિકો-કરેમિ લેતે સુત્ર પચાગીની માન્યતા શત્રુજય તીર્થ. ચોવીશીય તીર્થ કરોને પૂજ્યદેવ માનવાની લાવના પાત્ર પ્રતિકમણ પર્થુપણ પર્વ. સવત્સરી પર્વ ક્ષમાપનાની પત્રિકાઓ કંઠપસૂન માવત્સરિક બહેર પ્રતિકમણ આયબીલની ઓળી અયાન્ત્રિક તીર્થયાત્રાના મધ ગઢવા કાયમી બચાવ માટે આગમો લખાવવા નવા પ્રતિમા અને મદિરો બરાવવા તે તરફ પૂજ્યબુદ્ધિ સાધુ-સાધ્વી વર્ગ તરફ પૂજ્યતા કટ્યાણુજ ભૂમિઓની વાસ્તવિક રક્ષા મામાયિક વિગેરે ક્રિયાઓની ચાલુ પ્રવૃત્તિ ધાર્મિક સાત ક્ષેત્રોની રક્ષા અને ઉપદેશ સાધર્મિક વાત્મ-યોના જમણ દેશો ચોપડાની સાગોપાગ પદ્ધતિ મધના પૂર્વા પરના બધાંજ સકળ સઘના એક આચાર્ય પ્રતિનિધિ પ્રાચીન શાસ્ત્રો ગોળીને મોઢે કરીને લણવા ચાલતી આવતી પગ પરા પ્રમાણુજ તેના અર્થ સમજવા મેળોને બંધે ઠાર્યવાહુડા નીમોને ઠામ કરવાની પદ્ધતિ ટકાવી ગખવી ગુરુઓ મારફતજ ખાસ ધર્મોપદેશ માલગવો મુખ્યપણે ઉપાશ્રયમા જ બ્યાખ્યાન ચાલુ રાખવા સયમી-ક્રિયાપાત્રો અને તપસ્વીઓની ભક્તિ શ્રાવકોમા અનુકમ્પનાની લાનનાનો અભાવ અતુર્વિધ સઘની અપૂર્વ સમ્મા તરફ સપૂર્ણ વફાદારી જ્ઞાતિઓની પવિત્રતા અને પગ પરાના વહીવટોનો ટકાવ અને તેના તરફ વફાદારી જ્ઞાન લડારો ઉપર તફન મનત્ર શ્રી અતુર્વિધ મધનો જ કળજો કમીટીઓ અને ટ્રસ્ટીઓને બદલે કાર્યવાહુકોની નિમ-લોકથી તીર્થોનો વહીવટ કરવો વિગેરે.

૬. નુકશાનકારક પ્રતિકો—પ્રગતિ ઉત્તતિ આગળ વધવું વિગેરે વિચારો આધુનિક કેળવણી જીન યોદ્ધીને અનનુસરતા ગમે તેવા સાહિત્ય તરફ પ્રેમઢગવો યાત્રાને બદલે દુગ-મુસાફરીની લાવના આર્ય-પ્રજના પૂજ્ય પુરુષોને બદલે મીવીલાઈઝ નેતાઓને માન આપવું ધાર્મિક ક્રિયાને બહાને અવિહિત પ્રવૃત્તિઓ કરવી જયતી વિગેરે નવા પર્વો એમોશીયેશન કોન્ફરન્સ મઠજો વિગેરે નવી સમ્માઓ અહુ મતવાદ પત્રકોનો ખાસ વહીવટ પર્વોની આરાધનામા અતરાય પાડનારી જીજીપ્રી પ્રવૃત્તિઓ પર પગથી આઠના આવના કોટ્ટ-

ણિક, સામુદાયિક, અને બહુધર્મિક રીત રીવાજોનો ત્યાગ કરી
 નવાનવાનો અમલ કરવો આગમો છપાવવા ગીતાર્થ શિવાયના મુનિ
 મહારાજાઓમા છાપા વાચવા-છપાવવાની પ્રવૃત્તિ પ્રાચીન શોધ-
 યોજાને નામે શીષ્ય અને કળાને નામે જ પ્રાચીન વસ્તુઓ શોધવી-
 સાધુ—સાધ્વીની નિદા અને તેમને સુધારવા સાધુ યથા વિના બહાર
 પડવું કે યાજ્ઞક ભૂમિઓ ॥ વહીવટો કમીટીને સોંપવા સામાયિકાદિને
 બદલે વ્યાન ધરવાની પ્રવૃત્તિ નગર મંદિરમા જવાની આજ્ઞા
 ઘરમા પ્રતિભાજીની સગવડ રાખવી ફોટા અને અપ્રતિષ્ઠિત
 પ્રતિભાઓના દર્શનથી અતોષ માનવો ગાત ક્ષેત્રે શિવાય
 બીજા કામોમા તેમજ મનમા આવે તેવા ખાતાઓ ઉભા
 કરવા તથા તેમા નાણા ધર્મબુદ્ધિથી આપવા મન્થાઓના
 ફેંકા પૈસા આપવામા જ સાધર્મિક વાત્સલ્ય માની લેવું કિયાના
 વિરોધ તરીકે જ્ઞાનનો પ્રચાર નજીવા કારણે સંઘોના વશવારસાના
 આગેવાનોને રદ કરવાના વિચારો અને પ્રવૃત્તિઓ સઘના બધારણના
 સૂક્ષ્મતરવોનો સ્વીકાર ન કરવો અને બહુમતીના ધોરણે બધારણે
 અમલમા લાવવા નાની મોટી નવી નવી સામુદાયિક મહાગદિ
 સંસ્થાઓ ધ્યાનિક ગામડાઓમા પણ મ્થાપવી માનક્ષેત્રના વિપરીત
 અર્થ દ્રવ્યક્ષેત્ર કાળ લાવના વિપરીત અર્થ અલગ અલગ સંઘાડાના
 અલગ અલગ પ્રતિનિધિઓના ચે પ્રતિનિધિનો અભાવ ગોખવાની
 પદ્ધતિ સામે ટીકા અને વિરોધી પ્રચાર—“ગોખણુપદ્ધતી” શબ્દમા
 નિન્દાનો ધ્વનિ છે સુરોપીય ગૈહી, દક્ષિ અને તેની તુલનાને મુખ્ય
 રાખીને પ્રાચીન શાસ્ત્રોના અર્થ વિચારવા આજની ખોટી રસ્તે
 દોરનારી શોધયોજાને ઉત્તેજન અને તેના ઉપર અધશ્રદ્ધા ફાઈ
 પણ નાના મોટા કામમ મનિતિ—કમીટી નિમવાની હાનિકારક
 ટેવ ગમે તેના લાપજો સાલજના ઉપાગ્રયમા ગમે તેને લાપજ
 કરવા દેવું મુનિ મહારાજાઓએ બહુર બાપલ આપવાની પ્રવૃત્તિને
 પોષવી ધર્મ કરતા બાધુનિક વિજ્ઞાનને ચડીયાતું, અને વધુ હાનિ
 કારક માનવાને બદલે હિતમરડ માનવું લાઉક-પીકરાદિનો ઉપયોગ
 ભક્તિને બદલે સેવાના નામ નીમે ધધાદારી પદ્ધતિને ઉત્તેજન થાવ

કોને ધાર્મિક અને ધર્માદા ખાતામાં નોકરી રાખવા અને શ્રાવકોએ રહેવું દહેગઓમાં પૂજારી તરીકે પગારદાર શ્રાવકો આશ્રિત ખાતાઓ અને ફેડો ઉપર વધતો જતો શ્રાવકોની આજીવિકાઓનો આધાર અને યાત્રાઓ ખાણાશ્રમે સીદાતાઓ માટે સ્થાયિ ફેડો ઉભા કરવા ચતુર્વિધ મધનો મધ્યાનું અસ્તિત્વ છે? કે નહીં? તે વિષે છરતી પ્રજાની ઉપેક્ષા વધે તેવા પ્રયાસો જ્ઞાતિઓ તોડવાના પ્રયાસો અને તેડનાર કાયદાને ટેકા રોટી બેટી વ્યવહારમાં સેળસેળપણ જ્ઞાતિના મૂળ બધારણુ ફેરવી કમીટીના રૂપમાં લઈ જઈ બહુમત ઉપર બધારણુ રચવા જ્ઞાતિના હાલની પદ્ધતિના સમ્મેલનો જ્ઞાતિઓના બધારણુ તોડવા માટે પ્રથમ ભજતા બધારણુ ઉપર ચડાવી દઈ મૂળ બધારણુ તોડી જ્ઞાતિઓ જ તોડી નાખવાના રસ્તે ચડી જવું જ્ઞાતિઓ સામે કેસ માડવા તેમાં બખેડા થાય તેવા પ્રસંગો ઉભા કરવા જ્ઞાતિના નિયમો હુકમો, ઠરાવોને અમાન્ય ગણવા પોતાની જ્ઞાતિ શિવાય બીજા કન્યા વ્યવહાર કરવા લલચાવું જ્ઞાન બહારોને સાર્વજનિક બહેન લાઇબ્રેરી તળેડેનું રૂપ ધીમે ધીમે લે, તેવા સ્વરૂપમાં મૂકવા સદળ સઘના જ્ઞાન બહારોછતા ખામ દ્રુટી તરીકે રક્ષણ કળતા અમુક ગામના જ માનના અને ગમે તેમ કરવાની તેની સત્તા માનીને પરપરાની રીત શિવાય બીજી રીતે સઘની મર્યાદા [બહારની રીતે] તેનો ઉપયોગ થવા દેવો પ્રજાનો ખુદિલેદ કરનારી ફરતી કે સ્થાયિ લાઇબ્રેરીઓને ટેકો નવાપ્રતિમા નવા, મહિરો, નવા દીક્ષિતો, પરપરા અનુસાર નવા ધ્યોની રચના, વિગેરે સામે વિરોધ નાથ કળતારી આજની પરિવર્તનની ભાવનાને ટેકો જમાનાને નામે ચાલતી ફેડપણુ વાતને ટેકો

આમાના કેટલાક સીધી રીતે નુકશાનકારક છે ત્યારે કેટલાક બહારવીલાલગરક જણાય છે, છતાં મૂળગ્નિતિવી એક બે પગથિયા ઉતારીને ભજને જ માર્ગે લઈ જઈ આગળ નુકશાનના ગાજમાર્ગ ઉપર ચડાવી દેવાના પ્રાથમિક પ્રયામ રૂપે હોવાથી પરિણામે નુકશાનકારક છે, તેથી અમે નુકશાનકારક પ્રતિકોનો ટીપમાં એવા કેટલાક મુદ્દાઓ પણ સામેલ ગણ્યા છે મુનિઓ, ત્યાગીઓ,

સાધુ, સતો, બાવાઓ, બ્રાહ્મણો, કૃષ્ણો તરફ તે તે વર્ગમાના સુધાર
કેના અભાવનો, અને આર્ય સંસ્કૃતિના ચીતરીવાળો, માન્ય દેવો,
સામાજિક સ્થિતિ, વિગેરે ઉપર સીધી કે આડકતરી ટીકા જરૂરના
સાહિત્યનો, પણ આ નુકશાનકારક પ્રતિક્રિયા સમાવેશ થાય છે તે
મર્વથી જોમ અને તેમજ ભાગ્યુ ગમે તેવા લાભોથી લલચાવું નહીં
કેમકે—નેથી પરિણામે અહિંન થાય, એ પણ એક જાતનું અમત્ય છે

૨ અર્થ

૧ ધ ધા—દરેકે પોતપોતાના પગપરાના મૂળ ધધાને
વળગી રહેવું જોઈએ

૨ અર્થશાસ્ત્રના મિદ્ધાતો—કોલેજમા ચાલતા અર્થશાસ્ત્રના
સિદ્ધાંતોનો અમલ આ દેશની આખી પ્રજાને મૂળધનથી બેઠા બનાવે
કે હતા કેવલુ કબાજી ધનને ધધા દેખાય છે, તે સચ્ચિક હોઈ જમણામા
નાખે છે કેમકે તે પરદેશીઓએ ધધા માટે પોતાનું ધન અહીં રોકેલું છે

૩ ખર્ચ સિદ્ધાંતોની મોઢ—આર્યપ્રજાના ખેતી વેપાર
વિગેરે ધધાઓમા હજારો વર્ષથી શુદ્ધાયેલા અર્થશાસ્ત્રના સાધક
અને મર્મ પ્રજાને હિતકર અજબ સિદ્ધાંતોની પાકે પાચે શોધ
કરી અમલ કરવો જોઈએ

૪ આ દેશમા પાકે પાચે બેકારી ઉત્પન્ન થવાના
પ્રતિકો—એકે રોકાણનો વ્યવહાર ઉધાર વ્યવહારની ઘટની
જતી પદ્ધતિ રાજ્યોને સમ્માન કે સ્ટેટ ગપુવા કેટલાક
જકાતી તરવો વિદ્યોત્રીની પદ્ધતિ ધરના આજના લેખો પરદેશી
માવની વપરાશ પરદેશી કળાઓને ઉત્તમ દેશી મિલોના માલનો
વપરાશ કોન્ટ્રેસ સાથે સજ ધ ધરાવના અરખાસ ધ વિગેરે સ્થાઓ
મારફત વેચાતા શુદ્ધ સ્વદેશી ગણાતા માલનો વપરાશ યાત્રિક ધધા
ઓની કેગવણી યાત્રિક વધાઓનો વિકાસ યાત્રિક ખેતી દુધાળા
દોરને બચાવવા, અને બીજાને ન બચાવવા કે તેને માટે તટસ્થ
રહેવું આજની પશુકેરની સ્થાઓ કે કેટલ કેમ્પની સ્થાઓને
ઉત્તેજના પાજરાપોળોનો વિરોધ ખેડુત અને પશુપાલક પ્રજાને લલુવા
માટે કરજ પાડી તેઓને ચાતુ ધધાથી ચૂકવવાની જોડવણનો પ્રચાર

વકીલાત, ડોક્ટરી, ઇન્જેનીરી, એગ્રીકલ્ચર, વિગેરે ધધાના શિક્ષણ આપનારી સંસ્થાઓમા આપણી દૃષ્ટિએ વધુ ભરતી થવી મહકારી મઠ જીઓનો પ્રચાર વેઠ તરફ વિરોધ ડપની ત્રીસ્ટમના ધધા પ્રવચની, અને વર્ધાન્ક્રીમની હાલની કેળવણી વ્યક્તિગત શાખા અને ધધાઓને અનુસંજન દરેક ધધા માટે પગવાના પદ્ધતિ મુખ્ય પ્રજાને બદલે બહાગના ચાહુદી યુરોપીય વિગેરે લોકોને ધધાની સગવડો કરી આપવી હાલના પ્રદર્શનો વિગેરે આર્યપ્રજામા હજુ વધુ ને વધુ બેકારી ફેલાવવાના મુખ્ય મત્યકો છે

ફેલાતી બેકારીને માત્ર ઢાકવાના [અટકાવવાના તહી ૪] ઉપાયો—પ્રોઈંગો અનાયાથ્રમે જાળાથ્રમે સન્તા બાડાની ચાલીઓ દવાખાનાઓ ચેરીટબલ ક્લો વિગેરેને બદલે કુરુદિઓ કુરીવાઓ અધશ્રદ્ધા અજ્ઞાન મિતિ ચુમ્મના ધર્મશુભ્રઓ વિગેરે બેકારીની ઉત્પત્તિના કાણ્ણો ન છન, તેને ગણુવા-ગણુવવા પડેલોને બદલે તલાટીઓને સીધા યા આડકતગ જામડાના પ્રમુખો બનાવવા પ્રાચીન શામ્ય પચાયનોને બદલે નવી શામ્ય પચાયનો વિગેરે ધધામા ઉત્પવપાત્યલો-એક ધધામાથી બીજામા, બીજામાથી ત્રીજામા પ્રવેશ મહેનત સાથેના ધધા છુટી જવા યોગ્ય ખાનપાનની સગવડોનો અભાવ થતો જવે. અને ચિતાવધતી જવી શહેરી અને અસ્વાભાવિક જીવન ધવા તેથી થતી જતી શારીરિક નળજાઈનો ટોપલો વ્યાયામશાળાઓના અભાવ ઉપર નાખવો. ખર્ચાળ વ્યાયામશાળાઓ ઉપર આખી પ્રજાના શારીરિક વિજામનો આધાર રાખતા થવુ

યુરોપની ગોરી પ્રજાઓના આર્થિક હિતો તવા પરદેશી વ્યાપારીઓના આર્થિક હિતો તેમજ ખુદ ઈંગ્લાડના અને તેની પ્રજાના આર્થિક હિતોના પ્રચારમા આપણી પ્રજાના હિતો માનીને લોજો થઇને સહકાર આપવો હવે પછીના તેઓના સ્વાર્થો માટે ગોઠવાતી એવાજ પ્રકારની આજની પ્રજાકીય અને રાજ્યકીય સત્તાઓના નામ નીચે ચાલતી કેએમ વિગેરેની પ્રવૃત્તિઓમા રસ લેવો આ દેશમાના ગોરી પ્રજાના વ્યાપક વમવાટના માર્ગોને ઉત્તેજન આપવાની દૃષ્ટિથી ઈડિયા આપ્રીસ મારફત ધડાયેવા કાયદાઓને દેશી રાજ્યોની

અને શ્રીલીંગ રાજ્યોની કોર્ટો, વકીલો, અમલદારો વિગેરે માગ્ફત આપવામાં આવતો મજબુત ટેકો કે જે કેટલાક ધીમેધીમે આ દેશની હિંદુ શબ્દની વ્યાખ્યામાં સમાવી ભારતીય આર્યપ્રજાના જીવનના અનેક અગોચર અને હિતના માર્ગોમાં પ્રવેશ કરી વિધિબૂત બની શક્યા હોય છે, અને બનશે દેશી રાજ્યો સામેનો કેટલોક ખોટો પ્રચાર લઘુમતી અને યુરોપીય પ્રજાના સ્પેશ્યલ હક્કો વિષેના, અને મૂળ એક સપી તોડી હિંદુ મુસલમાનની આજની દૃષ્ટિએ એકસ પીના પ્રયાસો સંપૂર્ણ કે સંધ્યાનિક નવરાજ્યની સ્થાપનાના પ્રયાસો પ્રથમની કે વર્ધા સ્ત્રીમની કેળવણી બેકારો ઉત્પન્ન કરનાર અને બેકારીથી ઉત્પન્ન થયેલ છે, તેને ટેકો “હિંદુઓએ મસ્જિદ આગળ વાળ ન મગાડવા, અને મુસલમાનોએ ગોવધના સળધમાં હિંદુઓની લાગણીને માન આપવું” એ જાતની મહાજનની એકમ પીની અધિમા સ્વતંત્રતાને નામે પાડનારા આવતા ગાળડાઓની હિલચાલને સારી માનવી હિંદુઓની સત્તા અને મર્યાદાઓ તોડવા મુસલમાનોને આડે ધરવા ધધાના તથા સામાજિક કાયદાઓને ટેકો વિગેરે

આપણી બેકારી ટાળનારા ખરે ઉપાયો—બેકારી ફેલાવનારા અને ફેલાવી બેકારીને ખોળી રીતે ઢાકવાના માર્ગો ન હોવા, તેને જીતેજન ન આપવું, એ જ આપણી બેકારી એન્છી થવાના ઉપાય છે નાનામોટા મત્રોની મજદૂરી ખીલતા ધધા અને હુત્તર C. ગોગો વધુ બેકારી લાવશે પરદેશગમન આર્યપ્રજાનો આ દેશ સાથેનો વસવાટનો હુ નાખુદ કરશે વિધોટિની પદ્ધતિ રાજ્ય સંધ્યાને ઉત્પન્નમાં લાગીદારને બહે માવિક બનાવે છે “જેકે તેની જમીન” એ વામચલાઉ સિદ્ધાંત પરદેશી ખેડુતોને અહીંની જમીન અપાના નારે થશે સહકારીમહળીયો અને લેણાદેણાના આજના કાયદા ૫ દેશી મૂડી ખેતીગ મોટી, દેશી વેપારીઓને નિદી તે ધધામાંથી છુટા કે વા મારે જણાય છે

૩ કામ

૧ સયમ ધર્મ, પૂર્વના મહા પુરુષો, પૂર્વજો, ધર્મગુરુઓ, આર્યલાવનાવાળા માણસો, પ્રાચીન સંસ્કૃતિ તરફ પ્રેમ, જીવનની

સાદાઈ, આર્યસંસ્કૃતિને અનુસરતા દરેક પ્રકારના રીતરીવાજો, આર્ય કુટુંબની લગ્ન, શરમ, મર્યાદાઓ પાળવા, વિગેરે તરફ પ્રજાનો આદર ટકાવી રાખવો જોઈએ

૨ પહેરવેશ, ઘર, શહેર, ગામડા, વિગેરેની રચનામાં સાદાઈ અને આર્ય રીતભાવ અને શિષ્ટપના નિયમો વિગેરે ટકી રહેવા જોઈએ

૩ પૂર્વકાળથી આપ્યા આવતા લગ્નાદિ વ્યવહારો અને તેના ઉત્સવો આપ્યા આવતા રીતરીવાજ પ્રમાણે જ ચાલુ રહેવા જોઈએ

૪ પુરોહિતો ગોરો ધર્મસંસ્થાઓ વિગેરેના જે સભ્યો અને લેવડદેવડ, કર વિગેરે હોય તે ચાલુ રહેવા દેવા જોઈએ તોડવા નહીં, ને નવીરીત દાખલ થવા ન દેવી અમલદારોની જાળ ઓછી કરી, પ્રજાનો આર્થિક શોષણનો ભાગ ઓછો કરી, વેઠ વિગેરે ચાલુ રહે, તેમાં એટલું નુકસાન નથી અમલદારોના પગાર પૂરા પાડવા, અને વેઠ બંનેય બોળ ઉપડી ન શકે વેઠ શબ્દમાં સહકાર સહાનુભૂતિ સેવા અને મદદનો ભાવ છે, છતાં તેને હાલમાં ખોટા રૂપમાં ગોઠવી નિંદનામાં આવ્યો છે

૫ જૈન લગ્નવિધિ, ઓછા ખર્ચના લગ્ન, સીવિલ મેરેજ, લગ્ન કગર, આતરભૂતિય-આતરરાષ્ટ્રીય લગ્ન, મુક્ત વિહાર વિગેરે, તરોને સિદ્ધાન્ત તરીકે ઉત્તેજન આપવા જેવું છે જ નહીં

૬ આજના-એક પત્નીત્વ વિધવા પુનર્લગ્ન છુટાછેડા-સ્ત્રીઓની આર્થિક સ્વતંત્રતા સ્ત્રીઓના વાન્સા હક્ક લલિત કળાઓની ખીલવણી સ્ત્રીકેળવણી અતતિનિયમન સ્ત્રીઓના હક્કો બાળલગ્નનિષેધ વૃદ્ધવિવાહ અટકાયત બાળમરણ્ય મગ્નપાછા રહવું કુટવાનો નિષેધ આધુનિક અક્ષર જ્ઞાન યોજના અને દારૂ નિયંત્રણની હીલચાલ એ વિગેરે વિચારો તરફ પ્રજા ન દોગય, તેનો ખ્યાલ રાખવો જોઈએ અને તેના વાસ્તવિક દોષો અને તેવી પગિણામે આપણી પ્રજાનો નાશ આવિત કંઈ આપવો જોઈએ પરંતુ ચાલતા રીવાજો અને વ્યવહારો ટકી ગ્હે તેમાં કેવી રીતે ફિત છે? તે સમજાવવું જોઈએ

૭ હાટેલો નાટક-સીનેમા જુગારખાના પાનસોપારો, અને બીડીની દુકાનો ચાની હાટેલો શરબત વિગેરે પીણીની દુકાનો આધુનિક યાત્રિક વાહનો દેશી વિવાયતી દારુઓ-સોડા-લેમન-આઇસક્રીમ-સીગાર-બીટીટો-ડ્રગ્સ-ડ્રગ્સના શાક ને ફૂલો ઇલેક્ટ્રીક સાધનો આધુનિક ડ્રગ્સ ડ્રગ્સની આધુનિક શિવાઈ આજના વેશના સુખ્ય અનેક રૂપ માથે આગળ પડતા વાળ ગાંધવા તેના આધુનિક વિવિધ મસ્કાઈ જાહેર ખગરીયા દવાઓ ખુરશી ટેબલ, નોંવેલો, જરૂર વિના લાગણી ઉશ્કેરનાળ પુખ્તકો, વ્યવહારમા પ્રાતિક માતૃભાષા શિવાયની હીંદો વિગેરે લાખા આધુનિક ખેડ તમામા ખોગકમા વિટામીનની જ દૃષ્ટિ વિગેરેના ઉપયોગ પ્રજા ન કરે તેવો ઉપદેશ ચાલુ રહેવો જોઈએ

૮ કુધા, ખીખાસા, મોજશોળ, રમતગમત વિગેરેની, તથા જુગાર, હામ્મ, કસ્ટ, અફ્લુગ, બયાન, બિબલ્સ, વીર રોડ, ચાત, એ નવ રમોતી, લાગણીઓને વગર જરૂરોઆતે તેમજ જરૂરીઆત ઉપરાત અને અકાળે ઉશ્કેરણી મળે તેના કોઈપણ તરનોથી પ્રજાને દૂર રહેવા ઉપદેશ આપી શકાય, કેમકે-એ જાળત સાવચેત રહેવામા નહીં આવે, તો પ્રજાની શક્તિમા હાસ થાય છે, અને લાગે કાળે પ્રજાનો નાશ થાય છે કેમકે-તે અનર્થ ૪૪ છે પરંતુ યોગ્ય વળતે, જરૂરીઆત પૂર્તીજ અને ખરી જરૂરીઆત હોય ત્યારે જ, લાગણી ઉશ્કેરાય તો જ પ્રજા જીવનને વિકાસ મળે છે લાગણી ઉશ્કેરનાર નોંવેલો વાચના, નાટક-સીનેમા જોવા, મથાલાનાળા ખોરાક ખાવા, વિગેરેનો નિયંત્ર આટલા માટે છે

૯ લગ્ન, શરમ, મર્યાદા, દાક્ષિણતા, ઉદારતા, અક્ષુદ્ર સ્વભાવ, પરોપકારવૃત્તિ, ધર્મમેવા, ધર્માનુચારી દેશસેવા, તદનુસારી સાતિસેવા, તદનુસારી કુટુંબસેવા, તદનુસારી વ્યક્તિગત જીવન, તદનુસારી પ્રતિષ્ઠિત જીવનમા ટી રહેવા, પ્રજાને ઉપદેશદ્વારા માર્ગ બતાવવા જોઈએ કેમકે-સમૃદ્ધિની રક્ષામા ધર્મની રક્ષા છે ધર્મ રક્ષામા પ્રજાની દેશ વિગેરેની રક્ષા છે અને દેશ રક્ષામા બીજી અવાનર રક્ષા એ છે

૧૦ કુટુંબની—આબરુ, નાણા પ્રકરણીય શાખા-આટ, નાત-
જાતમા કુટુંબનો મોલો, ધર્મ, સ્કાર, સ્વાવર જ ગમ મિલકતો, ધન-
સ પત્તિ, ઘર વિગેરે જે વારસાથી મળ્યા હોય, તે ન વાપરતા દરેક આર્થ
વ્યક્તિએ ટૂંકી તરીકે તેનું મ પૂર્ણ રક્ષણ કરી, ઉત્તરોત્તર વાગ્યામા
સુરક્ષિત રીતે જાય, અને આગળ પણ સુરક્ષિત રહે, તેને માટે સ પૂર્ણ
ખબરદારી રાખી આગળ લખાવવા અને તેમાનું પોતે જે જે વિશેષ
ઉપાર્જન કર્યું હોય, તેમાથી અમુક સ્થાયિ અથવા વારસામા જાય
તેમ કરવું સતાનોને શિક્ષણ પણ વાગ્યો સલાખવાનું અને મલાળી
શકે તેવું આપણે શિવાયના સ્વોપાનિત વધારામાથી પોતાના જીવન
વિકાસ માટે ખીજાઓના જીવન વિકાસમા, મહત્વના ધાર્મિક સાત
જેત્રોમા ઉપયોગ કરીને સ્વયં દયાણુ માધી શકાય છે માટે એ
તત્ત્વ તરફ આર્થસતાનોનું લક્ષ્ય રહેવું જોઈએ

૧૧ આહાર-ખાન-પાન લક્ષ્ય લોભ્ય વિગેરે ચીજોનો ઉપયોગ
અને ત્યાગ જેન લક્ષ્યાલક્ષ્ય વ્યવસ્થાની દૃષ્ટિથી પ્રજાને શીખવવો
જોઈએ વીટામીનના તત્ત્વોના ખ્યાલથી ન શીખવા દેવો જોઈએ
પ્રાણિજન્ય પદાર્થોથી મોટે ભાગે જનતા યુનાની કે પરદેશી
ઔષધો પ્રજા ન વાપરે તો સારૂ તેવો ઉપદેશ આપવો એ
કર્તવ્ય છે

પ્રજ્ઞાચર્યના ક્ષાયદા સમજાવવા કરતા તેની પ્રતિજ્ઞાઓ લેવ
ડાવવી વધારે ઉત્તમ છે, કેટલીકવાર ક્ષાયદા સમજાવવા જતા તેનું
વિવેચન કરવું પડે, તે પ્રજ્ઞાચર્યની જાણતમા યોગ્ય નથી

૧૨ યાન્ત્રિક ધધાઓના પ્રચારથી, પ્રથમના ધધામા જ આખો
દિવસ પ્રજાને યોગ્ય વ્યાયામ મળતો હતો, તે મળતો જ ધધ પડતો જાય
છે, ખેડારીને અંગે પૌષ્ટિક ખાનપાન અને નિશ્ચિત જીવન ઘટતા જાય
છે, ત્યારે ઠારખાનાઓમા વધુ પડતો વ્યાયામ અને શુભગામણ ભરેલા
જીવનને લીધે લાખો વર્ષથી સંગઠિત થયેલું પ્રજાના મોટા ભાગનું
આરોગ્ય નદીના પૂરની માફક વહી જઈ દિવસે ને દિવસે હીનકોટિ
ઉપર પહોંચી રહ્યું છે, તેને આજના અખાડાઓ અને વ્યાયામ
શાળાઓ ટકાવી શકે તેમ છેજ નહીં ઉલટા આજે તે નાશ પામતા

પ્રજ્ઞના આરોગ્ય તરફ પ્રવૃત્તિ ધ્યાન જવા ન દેતા પ્રજ્ઞને ભૂવા-
વામાં પાડી આશામાં ને આગામાં ગદ્ગતમાં રાખે છે અને અમુક
સંખ્યાને જ લાભ આપી શકે છે આ બેકાર દેવ તેના ખર્ચને પૂરો
પહોંચી વળી શકે તેમ નથી, વ્યાયામના વિદેશી સાધનોના વકગની
અખાડા પણ એક નાની છતા ધીમે ધીમે વિકાસ પામતો એજન્ડો છે

પ્રજ્ઞની સ્વાભાવિક સ્થિતિમાં અખાડા અને વ્યાયામચાળાઓ
પોષક થાય, ત્યારે અત્યારે નુશ્વાનકારક થાય છે, અને તે આખી
પ્રજ્ઞના નાશ પામતા આરોગ્યને સાધવાનો સર્વસાહી ઉકેલ પણ નથી
આ તત્ત્વ માર્મિકજ માણુનો સમગ્ર ચમ્પો માટે જેમ જાને તેમ
પ્રજ્ઞનું સ્વાભાવિક જીવન ન હોય, તે ખ્યાવમાં રાખવાનું છે અને
તેજા આરોગ્યથી સંતોષ માનવો નહીં તર કડી લેવા જતા પાટણ
ખોવાનો રાગે આવશે માટે તેમાં પ્રજ્ઞ ન દોરાય, અને “વ્યાયામના
અખાડામાં ન જવાથી એક દૃગ્ નુકશાન” માનવાની ભ્રમણા દૂર કરવા
જેવી છે આજના અખાડાઓ અને વ્યાયામ ચાળાઓની મહત્ત્વ
વિના ઉત્તમગત મહેનતના કામથી જો પ્રજ્ઞ જેટલો વ્યાયામ મેળવે,
તો તેની સામે વાધો લેવા જોયું નથી

મોક્ષ,

૧ તત્ત્વનાની, પરમગમ્ય, ક્રિયાપાત્ર, વ્યાખ્યાની, ગામ્બર,
લોકરૂઢ, વિવિધ નિવાહારિય, આચારશીલ, વિધિનાળપી, સંસ્કૃતિન,
સંસ્કૃતિના રક્ષક વિગેરે જુદી જુદી શક્તિ ધરાવતા મુનિ
મહાત્માઓ-બ્રાહ્મ, મધ્યમ અને બુદ્ધ પાત્રોને મોક્ષમાર્ગની અભિમુખ
આખી શકે, તેવા દરેક સંઘડાઓમાં હોવા ઇદ છે

૨ ઉપાશ્રયના ભૂષણભૂત પ્રતિક્રમણ અને વ્યાખ્યાનમાં,
મદિરના ભૂષણભૂત મહાપૂજાઓ અને ઉમરોમાં, નૈતથાસનના
ભૂષણભૂત વરઘોડાઓ અને ઉવાપનાઓ વિગેરેમાં, અને જૈન ધર્મની
આરાધનાના ભૂષણભૂત પર્યુષણપર્વ તથા આયબિલની ઓળીઓ
વિગેરેમાં જેમ જાને તેમ વધારે જોયો લાભ લે, તેવા દરેક પ્રકારો
શાસ્ત્રમર્યાદા અને સંઘમર્યાદાને અનુમરતા તાત્કાલીન સાધનો અનુસાર
આકર્ષક બનાવવા જોઈએ તેના દરેક અંગો બળવત્તર આકર્ષક અને

વ્યવસ્થિત બનાવવા પ્રવચીન એવા પ્રયાનો ચાલુ રહેવા જોઈએ કે જેથી કૃત્રિમ ઉપગ્રહો વચ્ચેના વધારેના વધારે મારી ગીતે શોભી ઉઠે આગ લાગે ત્યારે કુલો ખોદવા ન બેમાય ખોદી, કૃત્રિમ, અને અમુક વખત પૂરતી ડામચલાઉ દેખાવ વાય, તેવો વેગ ન આપતા ચાલતી ચીજો અથવા ટકી રહે, તેવી વ્યવસ્થા કરવી

૩ સામાયિક, પ્રતિકમલ, પોમહ, બ્રહ્મચર્યવ્રત, પૂજાઓ, પ્રતિષ્ઠાઓ, અજ્ઞાન યજ્ઞાકાઓ, મહાપૂજાઓ, ઉપધાન વહન, તપોનુષ્ઠાનો, શુભ મામૈયા, માધર્મિક વાત્સલ્યો, વિવિધ ધર્માધિકારોની ભક્તિ કરનારા લોકોનું પ્રમોગ, કિમતી પ્રત્યાવનાઓ, વિગેરેથી શામનનું વાત્સલ્ય ચાલુ રહે, તેમજ દરેક પોતાના ધનનો સર્વોત્તમ ઉપયોગ માને, અને તેને મટિ માની ચુકો છાદે, તેવી મારી અને હિતકારક સમજ આપવાના માથે માથે પ્રયાસો થવા જ જોઈએ

૪ પૂર્વધર્મ પ્રણીત શામનોના યોગ્યતાનુમાપકન—પાઠન અર્થચિન્તન અને તત્ત્વવિચારણા ભર્યા સવાદો-તત્ત્વચર્ચા પ્રત્યેક વિગેરે નિત્ય ચાલુ રહેના જોઈએ

૫ આત્મા, આત્માનું નિત્યત્વ, ધર્મ વશ્યતા, તેનો કર્મોથી મોક્ષ, તેના ઉપાયો, વિગેરે વિષે એવા મચોટ અનુભવો અને આભાસ પ્રતિમા ઉપજાવવા જોઈએ કે-ભવ નર્ણય અને સમ્યક્ત્વના શમ મવેગાદિ લક્ષણો મગ્ધ ગીતે પોતાનામા દેખાવા પ્રત્યેક તૈયાર રહે આધુનિક વિજ્ઞાન તરફ તેનું મન જરા પણ ન લલચાય, ઉલટું ધર્મ અને આત્મકથાણુકર તત્ત્વો તરફ સહજ સિદ્ધ વલણ રહ્યા જ કરે, એવા હસ્તામગ્ધત્વ અનુભવ દરાવી દેવા જોઈએ ચિત્તમા એક મોક્ષની જ અભિલાષા રમતી વધી જોઈએ એજ જીવનનો આદર્શ, તેજ સિદ્ધિ, તેજ સર્વસ્વ, અને તેજ પ્રગતિ અમમ્મઈ જવી જોઈએ

૬ હાલની કેળવણી, હાલનું વિજ્ઞાન, હાલની પ્રાચીન શોધખોળ, હાલના ટેટલેક અશે ખોટા ઇતિહાસ ભૂગોળ, હાલનું અર્થશાસ્ત્ર ન્યાયશાસ્ત્ર વિગેરે મોક્ષમાર્ગથી અરજે રમ્ને લઈ જનારા તત્ત્વો

પ્રજાને તુચ્છ અને અહિતકર લાગે, તેવી રીતે વાસ્તવિક સત્ય છે, તે સમજાવવું જોઈએ

૭ સર્વધર્મ સમભાવ અને સર્વના તત્ત્વ સમજવાની વાતો, તેવા પુસ્તકો, તેવા ઉપદેશો પ્રજા ન માલજો, ન વાચે, તે ઇચ્છવા જેવું છે કેમકે—તેમા પરિણામે કયો વાસ્તવિક સાર નથી, હાલની સાહિત્ય મર્યાદાઓ, ફગ્ની લાયબ્રેરી, ટાઉનહોલના ભાષણો, વિગેરેને ઉત્તેજન આપતું એટલે આર્ય પ્રજાની બુદ્ધિને ડહોળનારા સાધનો ઉપા વરવા, એ અર્થ થાય છે પ્રજાનો બુદ્ધિભેદ પણ પ્રજાના નાશનું મોટું કારણ થાય છે

૫ પ્રકીર્ણ

૧ સ્ત્રીવીક્ષાઈકનો મન્દૃતિ—એટલે હાલનો જમાનાવાદ જે નવો ઉત્પન્ન કંઈવામા આવેલ છે, તે કુદરતી નથી જો તે જગતમા વ્યાપક કંઈ હોય, તો આર્ય સંસ્કૃતિ ટકી શકે જ નહીં ? આર્ય સંસ્કૃતિએ ટકવું હોય, તો સિદ્ધાન્ત તરીકે જમાનાવાદને ટેકો આપી શકાય નહીં

૨ ઐતિહાસિક ગોધખોળ—આજની ઐતિહાસિક શોધ ખોળ અને પુરાતત્ત્વ આપણને અવળે માર્ગે દોરનાર છે તેની સાથે આપણા શાસ્ત્રના મત્યો તોળી જોવાની જરૂર નથી પરંતુ આપણા સત્ય વિધાનોને મદદ મળે તેવી ઐતિહાસિક શોધખોળ અને પ્રાચીન અવશેષોની ગોધખોળ સ્વતંત્ર પક્ષે કરવી જોઈએ યુરોપીયનોએ શોધેલી ઐતિહાસિક શોધોને માત્રી માની તેની સાથે આપણા શાસ્ત્રો ઘટાવીશું, તો તે લગભગ ખોટા માત્રમ પડવાના આપણા શાસ્ત્રોની ધિનાઓ ઉપર હઠ થઈ રાખી તેની સાથે મવાદક શોધખોળો શોધી તેની સાથે ઘટાવીશું, તો—આપણા ગાત્રો ખરા લાગશે, અને શાસ્ત્રો ઉપર હઠ થઈ ટકી રહેશે બુદ્ધિભેદ થવાના કારણ નો આ સૂક્ષ્મ નાનસિક પ્રકાર છે આપણે એક લખાણ લખીને સામાને સુધારવા આપીએ, તે જમે તે સુધારો ઠરે, છતાં મોટે ભાગે આપણી ગોશ્વણુમા તે આવી ભાય છે અને તેમના

લખાણુમા આપણે ગમે તેટલા ફેફસા કઠીયે, તો પણ આપણે મોટે ભાગે તેની ગોઠવણુમા આવી જઈએ છીએ એવા કેટલાક દમ્નાવેશ લખાણુ થાય છે તેવી ખારીઝ ગોઠવણુ આ પુગતત્ત્વની આજની ગોંવાયેલી ગોધખોળમા છે એની એ વાત એવી ખુબીવી મૂંઝાય, કે તેમાથી અનુદૂળ કે વિપરીત જેવી અમર ઉપનિવવી હોય, તેની ઉપત્તવી શકાય છે

૩ જીવદયા—આપણી જીવદયા મર્વ પ્રાણીઓને બચાવવાની છે મનુષ્યોને પણ પરંતુ મનુષ્ય પ્રાણી બુદ્ધિશાળી હોવાથી પોતાની જાતે પોતાનો બચાવ કરી ગકે છે વળી, અમાજ વ્યવસ્થા, કુટુંબ વ્યવસ્થા, રાજ્ય વ્યવસ્થા, વિગેરે મનુષ્ય જાતે મનુષ્યોના બચાવ માટે ગોઠવેલ છે માત્ર મુગા પ્રાણીઓનું દોષ બેલી ન હોવાથી તેને માટે આપણે અનેક પ્રકાર દયા પળાવીએ છીએ

ધધામા ઉપયોગમા આવતા ગાય ગળદ વિગેરે પાળેલા પ્રાણીઓ જન સમાજના ધધાનું અગ હોવાથી લોઢા તેનું રક્ષણ કરે છે એટલે એ પણ જોએ આપણે માથે ન રાખતા માત્ર હુલા લગડા પૂરતી પાજરાપોળો મારફત જીવદયાનો પ્રશ્ન ઉકેલીએ છીએ

ત્યારે આજે યાત્રિક વાહનો વતા અને લોકોમા જોકારી દેલાતા પાજરાપોળના ખર્ચને ન પહોંચી વગવાના કેટલાક દાખલા જનતા તેને ઈરાદાપૂર્વક “કસાઈખાનાની ઉપમા આપી, ખેતરો રાખી, ધામ ઉગાડી, કૂધ વેચી નિશાવ કરવો ” વિગેરેથી ધધાદારીને રસ્તે ચડાવી દઈ તેની દયામયતા ફેગવી નાખવાના પ્રયાસ ધાવ છે પણ ઉચ્છેગ પ્રત્નએ ધધાની દષ્ટિથી કરવો જોઈએ નહીં કે દયાની દષ્ટિથી અને નજાણાની ગ્રહ દયાની દષ્ટિથી વધી જોઈએ પાજરાપોળો ખર્ચને ન પહોંચી શક્તી હોય, તો તેનો મૂળ રોગ યાત્રિક ધધા છે પાજરાપોળોને

દૂધાળા ઢોર ઉઠેલી ધધાદારી પણ શાળાઓ બનાવવા માટે તેને સાર્વજનિક બનાવરાવી હાથમા રાખવાની ગોઠવણ કરવામા આવી છે દયાનું સાચુ અર્થુ રુધાવાનો ભય ઉત્પન્ન વયો છે

તેમજ મહાજનની અમરથી આખા દેશમા જીવદયા જુદા જુદા સ્વરૂપમા પગતી હતી, અને આજે પણ છે આખા દેશના હિંદુ રાજાઓનો મોગે ભાગ મહિના મહિના સુધી લગભગ પર્યુપણા જેવા પર્વોની આસપાસ જીવદયા પગાવે છે એટલી મહાજનની [પ્રજાની] અસર છે અર્થાત્ મહાજનની અસર આડે જીવદયાની જાળમા નાજવના કાયદાઓ આવી શકતા નથી કેમકે-પ્રજાને માન આપવાની રાજકીય ક્ષમતાની રૂઝ છે

ત્યારે-મુળમંત્રી-જીવદયા મંડળી-અને તેને અનુસરતી મંથાઓ —

- (૧) સમગ્ર મહાજનની પરચાનગી વિના જીવદયાની જાળ તમા રાજ્યના હિંસા પોરક કાયદા આડે આવે, તો આવવા દેવાનું ગર્ભિત રીતે કબુલી લે છે
- (૨) લડનમા અપાયેલી હુમીનીટી લેના નામની સંસ્થાની પેટા શાખા જેવી એ સંસ્થા છે
- (૩) તેજે આપણી યાજરાપોજો ઉપર ટીકા કરનારો ઠરાવ કર્યો છે
- (૪) માનવજાતને ઉત્તેજન આપવાની નીતિ સીદારીને બીજા પ્રાણીઓની દયા પાળવાનો બિદાન્ત ગર્ભિત રીતે દીક્ષા કર્યો છે
- (૫) મનુષ્યોની અગવડ માટે કુતરા-રખડતા ગધેડા-ગાયો કે બીજા ઢોરો પક્ષિઓ-વાહરા-હરણ-રોજ-માકડ ચાચડ-મચ્છર વીડ-કાતરા વિગેરે જાતુઓનો નાશ કરવાના ઠરાવોને અલગ વાતાવરણ ફેલાઈ રહ્યું છે, તેવા આજના

જમાનાના આદર્શને લગતા ગત્યના કાયદાની દેશ ઉપર થતી અસર એ મહત્તી અટકાવી શકતી નથી અને તેનાવી વિશ્વાસમાં રહીને મહાજન પણ કાંઈ કરી શકે નહીં

- (૨) જેનીવાડી ડ્રોલેએન અને ખાસ ઉદાહરણમાં આવેલા તાલીમ વર્ગોમાં જેનીને મુશ્કેલી ડગનાગ ગણના તીક, કાનગ, ઉદર, વિગેરેને માને નાખવાનો યુક્તિઓ અને શિક્ષણો મોટા પાયા ઉપર અપાઈ ગયા છે અને તે મત્થા માર્ક્સનિક ડે મગની હોય છે એટલે તેમાં આપણો જીવદયાના ખાસ હિમાયતી જોનાનો અવાજ જ ખાસ ન આવે
- (૩) આપણને અને આપણી અર્થિક ને મત્થવહાન ગણીને હમી કાંઈ છે એટલે પરતું મવાઈ જનાગ જ ન ગહે તે ડેમ હમી કાંઈમાં આવી ? તેના ખગ કાંતો હને બહાર આવના જાય છે
- (૪) આપણા જોન ભાઈઓ આવી સન્ધાના કાર્યવાહકો હોય છે પરંતુ તેઓને પણ તે કામમાં માર્ક્સનિક મિદ્ધાન્તને અનુમરીને જીવદયાની દોનણી કરવાની હોય છે, એટલે ઉલટા તેઓ તો તેમ કરવાને બધાઈ જાય છે માર્ક્સનિક આજના આદર્શની જીવદયા અને જોન આદર્શની જીવયા એ જેની વચ્ચેથી પમદગી કરવાની હોય, ત્યારે જોન આદર્શની દયાને તેમજ પોતાની હાવની કર્મની કાંઈ બાંતુએ મૂચી પડેજ છે ને કે એટલું તેઓનું અજ્ઞાન છે
- (૫) વળી આજે આપણા જોન ભાઈઓ તેના કાર્યવાહકો છે, તેનું મુખ્ય કાગળ તો એ છે કે-શરૂઆતમાં એની જીવ દયાની મત્થાની પ્રતિષ્ઠા મારે એમ વધુ જરૂરી હતું તેનો મ્થાકતો નવા વિચારની અહિમાત્ર વિચારનોજ મોટે ભાગે હોય છે

(૧૦) જેમ જેમ વળત જશે, તેમ તેમ તેની જીવદયાના મૂળ આદર્શો બહાર આવતા બ્લય છે, ને જશે, તેમ તેમ તેમ અને નૈન આદર્શની જીવદયામા આકાશ પાતાળનું અતર દેખાશે અને વાસ્તવિક અહિંસાથી તેમમ્થાઓ એટલી દૂર માલુમ પડશે કે-પત્રી માયા દૃષ્ટાને હિ સામય લાગ્યા વિના નહીં હે

(૧૧) માન આપણી અહિંસાને પવરો આપવા માટે, અહિંસાની વ્યાજબી પાલન માટે, અહિંસાનું સુકાન નૈનોના હાથ માધો શેરવી લેવા માટે, એ સમ્બાનું અન્તિત્વ થયું હોય, એમ બધો ગમય તેમ છે

(૧૨) દુધાગા પશુઓના ઉંઠેર માટે તે મમ્થા પ્રયાસો કરે છે તેમા ધધાનું તરવ છે, પણ જીવદયાનું તરવ ગૌણ છે, યા નથી પ દેશી ડેરી કંપનીઓ મોટા પાયા ઉપર થવાની છે, તની એ પ્રાથમિક ભૂમિકા જી આપે ટે, અને આ દેશના રમાગી બરવાડો ગવળી વિગેરેના હાથ માધો પશુધન છોડારી લેવાનું છે, તેની પણ એ સસ્થા નૈયારી બની આપે છે એમ કરીને તે-પશુ ઉંઠેર કંવાની હિમાયત કરતા છતા, લાખો વર્ષની ચાલી આવતી પશુ ઉંઠેરક અને તે બાજતમા નિષ્ણાન કોમોના લાખો માપુતોની હિમા નોતરો લે છે આજના કેટલ ટેમ્પો, પશુ ઉંઠેરની સમ્થાઓ, પરદેશી પદ્ધતિની ડેરીઓ, આજના દુધની તપાસણી ખાતાનું પણ છેવટે પરિણામ એજ છે દુધાગાને જ બચાવનાની હિલચાલમા, ખેતી અને વાહન વ્યવહાર માટે ગર્ભિત રીતે મશીનોનો સ્વીકાર છે

(૧૩) વધતી જતી બેઠારી અને વિષમ જીવન સંજોગોને લીધે માનવોની આપઘાત વિગેરેથી હિંમોને સહવ રૂપન્ન થયો છે, તેવા પ્રસંગોમા માનવોને બચાવનાર સરકારી અમલદારો કે જાહેર સંસ્થાઓને આદ આપવાના નેશાપકા કરી માનવવ્યા કરવાનો યશ એ સસ્થા

લઈ શકશે પરંતુ માનવ હિંસા થવાના એકાદી વિગેરે મજેગોની ગર્ભિત રીતે એ સ-પાએ બગ્દાસ કંગી ગણાય જ ને કે નામદાર વાયવરોય સાહેબ દ્વારા અમેરિકન બાઇના મળેલા ડૉલ્ફમાલો ઈનામ અપાતુ હોવાવી, આ-દેશના આદર્શને બદલે એ દેશના આદર્શની અહિંસા તે સમ્યા મારફતે મુખ્યપણે મચનાય, એ પણ દેખીતુ જ છે

- (૧૪) પરમાત્મા મહાવીરદેવના જન્મ દિવસને જીવદયાનો દિન ગણવામા પોતાની મસ્વા તરફ જૈનોની મહાતુષ્ટિ એવનાની યોજના માત્ર છે અને જીવદયાને નામે પરમાત્મા મહાવીર દેવની વધુ જાહેરાત કરીને એ દિવસ પગ્લીકનો બનાવી તેનો પગ્લીક ઉપયોગ કરવા માટે છે એટલે-પરમાત્મા મહાવીર અને તેનું શાસન પગ્લીકનું બનાવવાનો એ માર્ગ છે અર્થાત્ જૈનો સ્વતંત્રપણે તેની વ્યવસ્થા કરે છે, તેમા પગ્લીકને ડખલ કરવાનો માર્ગ કરી આપનાના આવે છે સુધાન વધારાને નામે “ પગ્લીક તેનો અને તેની મિત્રનો ” પગ્લી ગમે તે ઉપયોગ કરી શકે એમ કહીને મૂળ સમ્યાને બગાડવાનો માર્ગ મોકળો કરવામા આવ્યો છે શાસનના ખાસ દ્રમ્દી જૈનોના હાથમાથી જૈન ધર્મની મિત્રતા અને મત્તાઓ નેગવી લેવાની એ એક જાનની ચેરવી છે

- (૧૫) મ્યુનિં તે દિવસે કતલખાના બધ રાખે તેનો મતોષ આજના જીવદયા પ્રેમીઓ અનુલવે, તેનો ખીન્ને અર્થ એ થાય છે, કે-મ્યું ના કતલખાના ૩૬૪ દિવસ ચાલે, તેમા પગ્લીકનો સાથ છે, કેમકે-મ્યું પગ્લીક સમ્યાઓ ગણાવી છે, અને તેમા જૈનો પણ મતદાર અને પ્રતિનિધિઓ હવે થતા જોનાય છે એવી સમ્યાઓ હિંદમા આ મ્યું પહેલા જાહેરની નહોતી, એટલે છુપા ચાલતા ડસાઈ-ખાનાઓમા પગ્લીક હિંદુઓનો અને જૈનોનો મહકાર નહોતો પરંતુ આજે ૩૬૪ દિવસની હિંસામા મહકાર

થાય છે ૧ દિવસ દયા પળે છે તેની ખુશી આપણી પાને
મનાવીને બાકીના દિવસોમા આપણો સહકાર જીવદયા
મડળી આપણી પાસેથી મ્યુન ને અપાવે છે

(૧૬) દુધાળા ઢોરોનેજ બચાવવાના તાર કરાવીને ખીજાઓની
હિંસા કરવાનું આપણી પાસે જ સરકાર આગળ એ
સમ્મતાએ કનુવ કનવરાનું છે

(૧૭) આજે એ સમ્મતા શાળા કોલેજોમા અહિં મા વિરે વિ
દ્યાર્થીઓ પાને નિબધો લખાવીને દયાનું જ્ઞાન પ્રચારી
હોવાનું આપણને જ્ઞે છે પરંતુ એ નિબધોમા પ્રાય
કરીને આપણી દયાની મીઠી કે ગર્ભિત ટીકા હોય છે
પરંતુ ખેતીની મ્યુન ની જનસુખાકારી વિગેરેને નામે
કેટલી બધી હિંસા પ્રચાર પામે, તેવી ચોજનાઓ ઘડાઈ રહી
ઠે ખેતી ખજુ ઉઠેર વ્યાપાર C નર ઉદ્યોગ કળા
વિગેરે પરદેશીઓના હાથમા જઈ રહ્યા છે, અને જાપઠે
તેને માટે મોટી મોટી ચોજનાઓ ઘડાઈ રહી છે, જેને
લાધે લાખો મરોડો હિંદુ ધર્માર્થીઓની બેકારી ઉત્પન્ન
થવાની તયારી વધ રહી છે અને તેમા જે મોટી માનવ
હિંસા પડી છે તેના નિબધ કોઈ લખાવતુ નથી, ને
કોઈ લખતુ મે નથી તે વાત પરોક્ષ હિંસાની બાજુએ
મુઠીએ, તો પણ પ્રત્યક્ષ હિંસા પણ ઘણી વધી છે

ઉપરાંત દેશનેતાઓ તેવી વાતોને ટેકો આપે છે, ત્યારે
તેમની સલાહ પ્રમાણે એ જીવદયાની સમ્મતાઓ બાંહે છે

(૧૮) કોંગ્રેસની અહિંસાની વાતોમા અહિંસાની તરફેણમા મુઠા
શિવાય - ૧૫ પણ પરિણામ આપ્યું નથી ઉપરો અહિંસા
નિરે જનસમાજમા ગેરસમજ ઉભી કરીને સાચી
અહિંસાને શુભગાનવા પ્રયાસ થયો છે સારારા કે-હિંસા
વધી છે, પણ મરી નથી માત્ર અમુક વખત પૂરતી જ એ
હિંસાલ હતી તેમા કોઈ સ્થાયિ મુદ્દા તરત નથી
એ જણાતુ આવે છે

(૧૯) આ શિવાય પણ બીજા અનેક એવા કારણો ગોઠવાયા છે, કે એ સમ્પ્રદાયોથી જીવદયા ઈસ્તા જીવ હિંસાનો પરિણામે લાગે કાળે વધારે સભવ લાગે છે એ કે સૂક્ષ્મ અભ્યાસ વિના એ સમજી શકાય તેમ નથી

મળળ કે આવી સમ્પ્રદાયોને ટેકો આપતા પહેલા પૂર્વા પરનો ખૂબ વિચાર કરીને, જીવદયાના શુભ અને શુદ્ધ હેતુઓ મીઠા અને પરપરાઓ જે રીતે મથવાય તે રીતે હિંસાપટકાદિ શાસ્ત્રોનો પૂર્વાપગ વિચાર કરીને જીવદયાનો ઉપદેશ આપવો ભેદથી નહીં તર લાભને બદલે હાનિ પણ ટવાનો સભવ ગણાય

૪ સ્ત્રી કેળવણી—આજની સ્ત્રી કેળવણી—અને તેની સમ્પ્રદાયો આપણી સ્ત્રીઓમા જે ખરા સમ્પ્રદાય છે, તે ક્રમસર યોજના પૂર્વક તોડવામા ઉપયોગમા આવી રહ્યાનું જણાઈ આવેલ છે, અને સ્ત્રીઓને બિન જરૂરી, આપણી આર્ય જાણાઓને બિન જરૂરી, આજે આપણી જરૂરીઆતને બિન જરૂરી, મન્દગતિ પાડવામા આવે છે

આપણા ઘરોમા આર્ય સમ્પ્રદાય અને જાનહાનીનો ટકાવ એ જ સંપૂર્ણ સ્ત્રી કેળવણી અને જાણ કેળવણીનું માધન છે ખરી રીતે એવા લખાણો, પુસ્તકો, છાપાઓ, ચર્ચાઓ, વાતચીત, આપણા સાન કુટુંબોમા અને ધર્મ સ્થાનોમા થવાજ ન દેવા ભેદથી એ, એવી વાતો થવા દેવી, એ પણ એક જાતનો આપણા મન મેળવવાનો પ્રયત્ન છે આજની સ્ત્રી ઉન્નતિ સ્ત્રીઓની માનસિક અનનતિ કરે છે

૫ ટેલેવીઝિયન દીલ્લચાલો વિષે માચી મમજ

૧ ધર્મ સેવામા દેવ સેવા વિગેરે મેવાઓ સમાય છે દેશ સેવામા પ્રજા સેવા વિગેરે સમાય છે પ્રજા સેવામા જ્ઞાતિ વિગેરેની સેવા સમાય છે જ્ઞાતિ સેવામા કુટુંબ વિગેરેની, કુટુંબ સેવામા ધર્મની, અને ધર્મ સેવામા કુટુંબની વ્યક્તિયોની, અને પોતાની વ્યક્તિયોની સેવામા દરેકની સેવા સમાય છે

કોઈ પણની સેવા તે તે વ્યાપક તત્વની અવિરોધિ રીતે સેવા કરી શકાય વિરોધિ રીતે ન કરી શકાય બધી સેવાઓની વ્યવસ્થા અને ઉપદેશ ધર્મ આપે છે એટલે ધર્મથી વિરુદ્ધ હોય, તે રીતે કોઈ પણ સેવા ન કરી શકાય દેશની સેવા કરવાનું પણ ધર્મજ શિખવે છે માટે ધર્મને હાનિકર થાય, તેવી દેશ સેવા વિગેરે સેવાઓ ન કરી શકાય

૨ આજના ગણવાદમાં-ખરી દેશ સેવા, ધર્મ સેવા, પ્રજા સેવા કે એવી કોઈ પણ સેવા છે જ નહીં માટે જ કેટલાક સમજી મહાનુભાવો તેનાથી દૂર રહે છે, નહીં કે-નળગાઇ કે દેશ સેવાની વાગણીનો અમાન સમજવાના છે પણ તેમ કરવામાં મહાનાપ સમજીને તેના પ્રતિષ્ઠાથી દૂર રહેવામાં આવેલું છે જો કે ધર્મ દેશ કે પ્રજાની ખરી સેવા કરવાનું કર્તવ્ય હરેકે બજાવવું જોઈએ

૩ આજની દેશોન્નતિ એટલે “ગોરી પ્રજાઓની આ દેશમાં ઉન્નતિ” એ અર્થ સમજવાનો છે

૪ એજ પ્રમાણે આજની પ્રજા ઉન્નતિમાં પણ ગોરી પ્રજાની ઉન્નતિ ઠકવાઈ છે અને તે કાર્યમાં આજના આગેવાનો અને દેશનેતાઓ પ્રમાસ કરી રહ્યા છે એજ પ્રમાણે આર્યિક, સામાજીક, રાજનીય, શારીરિક, વિગેરે આધુનિક ઉન્નતિઓના એ પ્રમાણે જ અર્થ સમજવાના છે

૫ ન્વરાજ્યનો અર્થ સ્થાનિક સ્વરાજ્ય છે, એટલે કે ગોરી પ્રજાઓના વસવાટ માટેનું સ્વતંત્ર કોઈની પણ દરમ્યાનગીરી વિનાનું-સ્થાન તે સ્થાનિક સ્વરાજ્ય જેથી ભારતીય આર્ય પ્રજાના આ દેશ સાથેના વતન હક્કને ઘણું તુકશાન થાય તેમ છે આ દેશમાં સ્થાનિક સ્વરાજ્ય એવે ગોરી પ્રજાની વસવાટ બનવું

૬ ત્રિગી વાવટો-દુનિયાની દરેક પ્રજાના આ દેશમાં વતન હક્ક કમુલ કરાવવાની હિતચાવનું પ્રતીક છે પણ ભારતીય આર્ય પ્રજાને વતન હક્ક બીજે બધે મળવા જોઈએ ને ? બધેય

કદાચ વતન હુકુ મળે એટલે આ આખી પ્રજા દેશે દેશમાં
 બેઠે આઈ જાય એટલે તેનું ચગડન તુટી જ પડે એટલે એક પ્રજા
 'તરોકેની તેની આજની એકતા નાણુદ થાય, અને આ દેશ સાથેનો
 સબધ છુટતા તેની સંસ્કૃતિનો પણ નાશ થાય માટે ગામમાં
 અરધો મળે તો આખો લેવા બહાર ન નીકળવાનો, અને દેશમાં
 અરધો મળે તો આખો લેવા પરદેશ ન જવાનો, ઉપદેશ
 પગિણામે આર્ય પ્રજાને હિતાવહ છે

- ૭ હિંદુ અવિભક્ત કુટુંબ ટકાવવું
- ૮ દરેક વ્યક્તિએ નિત્ય ધાર્મિક કૃત્યોમાં અડમાલી ગંડેવું
- ૯ શાંતિ, મહાજન, મધ વિગેરે કામમાં યથાશક્તિ આગળ
 પડે તો લાગ લેવો અને કાળો આપવો તેઓની પ્રતિષ્ઠા
 ટકાવવા યથાશક્તિ મદદ અને ભોગ આપવા
- ૧૦ આરોગ્યના દરેક નિયમ જાળવવા પણ અખાડામાં જલુ નહીં
 તેને ઉત્તેજન ન આપવું, બીજી રીતે વ્યાયામ લેવો વ્યા
 યામ શાળાના પંડા પાછળ પ્રજાના પોષક ખાનપાન, અને
 નિશ્ચિત જીવનનો નાશ ન થાય, તે માટે સાવચેત ગંડેવું
- ૧૧ આહારમાં બે ત્રણ પેઢી સુધી દાળબાત, માલ મશાલા ખાવા
 મળે, તેના કરતા હજારો પેઢી સુધી રોટલો ને મીઠું ને
 જાડા કપડા મળે, તે વધારે ઇચ્છવા યોગ્ય છે
- ૧૨ ભોજકો, ગારો, બારોટો, માત્રાઓ, નેવકો, ખેડુતો, વિગેરે
 ઉચ્ચ કેમોથી જુદા ન પાડી દેવાય, તેની સાવચેતી રાખવી
- ૧૩ ખેડુત ને વેપારી-બ્રાહ્મણો લિશ્તુકો છે કારીગરો વસવાયા છે
 શૂદ્ર ઢોમો મજુરો છે રાજાઓ ચોકીયાતો છે એટલે વેપારી
 અને ખેડુત એ બે જ દાનેશ્વરી અને ઉત્પાદક તથા જવા-
 બદાર પ્રજા છે, તે આર્ય પ્રજાનો પ્રાણ છે તેઓની વચ્ચે ભેદ
 પાડનારા પ્રયાસોને અટકાવવા પ્રયાસો થાય, તે પ્રજાના
 પ્રાણ જયાવવા તુલ્ય છે, કેમકે લાખો વર્ગોના સબધ ચાલ્યો
 આવે છે, તે તુટ્યા પછી કયાય સાધો મળશે નહીં

- ૧૪ મોળા મન્કાર—જે સાતિમા, સમાજમા કે વર્ગમા પૂર્વ
પરાથી જે પ્રમાણે ચાલતા હોય, તે પ્રમાણે ચાલુ રાખવા
તેમા સુધારા વધારાની જરૂર નથી
- ૧૫ શ્રાવકો—જન્મતાની માથે હવે સુવાવડખાનાઓના પરિચયથી
માડીને, નર્મોથી ઉચ્છે- મેળવીને, બાલમ દિરોમા થઈને નિયા
ળમા દાખલ થતા જ બણીને તૈયાર થયા બાદ પણ આધુનિક
લાઈબ્રેરીઓ, પુસ્તકા, દેશ નેતાઓના ભાષણો, કોલેજોમા
પ્રોફેસરોના ભાષણો, શહેરી જીવનો, છાપાઓમાની જાહેરાતો,
નાટ્યો, મીનેમાઓ, અને હોટેલો, ચિત્રો, અને મુસાફરીઓ,
પરદેશી સંસ્કૃતિ પોષકવધા, મિત્રો અને દુશ્મનો, પરદેશી
મિત્રો અને દુશ્મનો, પરમિતપરિપક્વ વિગે- આધુનિક સાધનોના
પરિચયથી દિવસેને દિવસે વધુને વધુ વિચારથી અને આવારથી
પરદેશી દાખના નમુના બનતા જાય છે જેટલો એ
અધકારનો તેઓમા પ્રવેશ થાય છે, તેટલોજ શ્રાવકત્વનો
વારસાથી મળેલો પ્રકાશ ઓમરતો જાય છે માનવપણું, તેમા
આયપણું, તેમા સ્વયં પ્રતજનપણું મન્કારી પ્રજાજનપણું,
સફળહિતપણું, માર્ગાલુભસિતા, શ્રાદ્ધપણું, અને પછી શ્રાવક
પણું, તેમાયે પશ્ચિમ આનંડપણું આવી ઉચ્ચહિત શ્રાવકપ
ણી છે તેને બદલે આર્થ સંસ્કારનો પ્રકાશ જીવનમાથી
હરનો જાય, પછી માનવપણું પણ નહીં જોખમાય તેની શી
ખાતરી? બાધિતપણું વધતું જાય, તો માનવપણું પણ
જોખમાય મારે આવા સંજોગોમા હજુ બહુ જ આંટો
અધાર પ્રવેશ ખાતો આવે છે, તેમાથી બચી જઈને,
આત્મે શ્રાવકપણું બચાવી શકે, તેવા માર્ગો અને પ્રયાસો
ચવા જોઈએ

સંઘના કે નાનગતના કે માર્જનિક પ્રકારના ફડ ઉપર
શ્રાવક નભવાનો વિચાર સરખોયે ન કરે, પોતાની નાતગતની
પવિત્રતા જાળવીને આખી દુનિયામા ફેાંપણથી સ્વતંત્ર શક્તિથી
ધધો કરી ખાય, જેમ અને તેમ ઉચ્ચ ધધા પસંદ કરે, તે ન

મળે તો ઉતરતા ક્રમનેા ધધા કરીને પણ આશ્રિત, અનુક્રમ્ય કે દયાપાત્ર ન બને, ગમે તેવો કેળવાયો હોય છતાં શિક્ષક જેવું અને માગણુ તેનું મન ન થવું જોઈએ તેનું મન ધનપ્રાપ્તિમા અને અગત ખર્ચમા લોલી-કરકસરીયું, અને ધનના સદુપયોગમા દાતાર દાનવૃત્તિ વાળું હોવું જોઈએ કેમ આપુ ? કેમ લલુ ડર ? તેનું મન સદા જાગ્રત્ આજની દુનીયાને પીઈ ગયેલું, અને સ્વધર્મ કર્મનિષ્ઠ રાખવું જોઈએ શ્રાવકો મૂળથી જે ધધા કરતા હોય, તે ઝોડાવવા નહીં મૂળથી ખેતીના ધધા ટરતા હોય, તો પણ તે ઝોડાવવા નહીં ને નવા લોકોને તેમા દાખલ થવા દેવાનહીં જેમ બને તેમ ચાલુ ધધા ચાલુ રહે, તેને મારે માવચેત રહેવું, ધાર્મિક સમ્યાઓમા આગેવાન તરીકે આર્ય સંસ્કૃતિના પક્ષપાતી ગૃહસ્થોને ગોઠવી દેવા જોઈએ

શ્રાવિકાએ—આજના સ્ત્રી સ્વાત્ અને લગતા કાયદાઓનો આશ્રય લેવાનો મનથી તો વિચાર ન રાખે, પરંતુ “તેવા આર્યત્વ અને પ્રજાત્વ વિશ્વસક કાયદાઓ ન હોય, તો સાફ ” એમ મનથી ધરે અને પોતાના આદર્શ આદિત્રથી અને ઉડી સમજશક્તિથી ધીરુઓને પણ તે જાણમાધો બચાવે શ્રાવિકાને છાજતા વિચાર અને આચારનો દંઢ આગ્રહ રાખે તે પાતર સુખદુખની પરના ન ટરે દુખને કુલની માળા સમજે હજી વધુ કસોટી ઉપર પોતાના આર્ય સ્ત્રીત્વને ચડાવે, ને તેમા કચનનો માફક વધુ ચમકી ઉઠે મહેનત મજુરીના ઘરકામથી કટાણવું નહીં કુટુંબનિષ્ઠ રહેવામા દેશ સેવા અને સર્વ સેવા છે પતિને દેવ માનવામા દુન્યવી સર્વ નીતિ રીતિ સમાયેલી છે તે વાક્યમા આર્યસ્ત્રીના દુન્યવી મર્વ આદર્શો ઉન્નિત ટરવામા આવ્યા છે દેવશુરુ ધર્મનું શગળું મર્વ દુખોમા દિલાગો છે અને પરમ શાંતિનો એજ માર્ગ છે એ ભૂલવું નહા આર્ય સંસ્કારવાળું એક ઘરજ મેકડો ડોલેજોનો મરવાળો છે તેની રક્ષા કરવી આજની જોડીંગો, હાટેલો, નિથાળો તેને નાશ નોતને આપે છે

પૂજ્ય માધ્વીજી મહાગાજઓ—માનસિક ઉન્નતિ લોગવતી આર્ય સ્ત્રીનતિનો એ જગતમા અપૂર્વ નમુનો છે તે પદ જળવાઈ રહે

અને શ્રાવિકાવગ શ્રાવિકા જની રહે, પરદેશનો અને પરપ્રજાને પરસ
 રકાનો એપ શ્રાવિકા વર્ગમા પ્રવેશવા ન પામે, તેની ખુમ ખગરદારી
 રાખે, અને તે ખાતર પોતાના જીવનને વધુ ક્રિયામય, વધુ સમજ
 દાર રાખે આર્ય મસ્તૃતિની લબ્યતાનુ નિગતનાર જ્ઞાન, પાલન,
 અને સમજવાની ચક્રિત કેજે પોતાનું બાહ્ય જીવન આજની ઉછરતી
 શ્રાવક બાળાઓને ટીક કરવા જેવું ન લાગે, તેવું રાખે કેમકે
 સાધ્વીજીઓના આતર જીવન તો પવિત્ર જ હોય જ છે પણ
 સ્ત્રીસ્વભાવ સુલભ કેમકે કેમકે વ્યક્તિમા કેમકે કેમકે બાળનમા કયાક
 કયાક પરપૂર્વ વૈભવમય વિગેરે તરનો હોય, તે પણ ઓછા થાય,
 તે હવે પરીના વખત માટે જરૂરી છે કેમકે, આર્યત્વ અને આર્ય
 મસ્તૃતિ ઉપર એક જાનનો મોગે હોનો ચા પો આવે છે એવા
 સમયમા હરેકે ખુમ જામત રહી, પોતપોતાના કર્તવ્યમા એટલા
 બધા નિષ્ક રહેવાની જરૂર છે કે, એ જેરી વત્તવ કેમકેપણ કેકાણેથી
 પેસવા ન પામે તેને માટે હરેકે જ પૂર્ણ લોગ આપવાની અને
 સાવચેત રહેવાની જરૂર છે, જેમ જાને નેમ કવાયો (ક્રોધ માન
 માયા લોભ) અને નોકવાયો (હસવું, રોવું, ખુશી, આનંદ,
 નાખુશી, ગમગીની, કટાણો, બીજીપણ, અને દુઃખચ્છાવૃત્તિ વેદકામ
 વાતના) ને આ પ પણ સ્થાન ન આપવામા આપણી વિશેષ
 વિશુદ્ધિ છે અને જેમ વિશેષ વિશુદ્ધિનો હીનો સળગશે, તેમ તેમ
 અધકાર નાશ પામશે હજી આપણી આનરવિશુદ્ધિનું માપ આજના
 પરદેશોએને નથી આભું ગોચરી વિગેરે પ્રસંગોએ નિદાન અને
 આરિત્રપાત્ર તથા કુશળ સાધ્વીજી મહારાજોએ આજની નિશાળોમા
 બહુતી શ્રાવક બાળાઓના પરિચયમા આવવું, તેને ઉપામયે
 આવવાના આકર્ષણભૂત જાનવું, અને શ્રાવક કુટુંબોમા જૈન ધર્મના
 મંકાર ટકાવવાના પાયા ન હોય હોં તેની આવચેતીના પગલા
 અવશ્ય કરવા

મુનિમહારાજોએ—ચાહુ વ્યવહાર ક્રિયામા જરામર નિષ્કા
 નિત્ય ક્રિયાઓ, પર્વનો ક્રિયાઓ વિગેરેમા રસપૂર્વક જાહેરમા ભાગ
 લેવો આ એકાતમા પણ રસ પૂર્વક હરેક ક્રિયાઓ કરવી શાસ્ત્ર

જ્ઞાન ઉઠા ગૃહસ્થો પ્રાપ્ત થાય તેવી રીતે સગીન અને પરિણત થાય તેવી રીતે કંપુ યોગોદ્દનહન વિગેરે પરિપાટી ચાલુ રાખવી તેનો આદર અને જાતે પાલન કંપુ વચન પાલન વખતસર કામ કરવામા ચોક્કસ ત્રય વિભાગોમા મક મતા અપૂર્વ શાંતિ અત્પ લાપિત્વ સચોટ વ્યાખ્યાન શક્તિ પ્રિય બાપિત્વ ખરે અવગરે સત્ય ખાતર અપ્રીય લાપિત્વ સદાન્તઃકૃતલાવ અનાલસ્ય અતગ્ન્યારા હતા મળતાવડાપણુ પ્રહસ્યર્થેની ગદ્યા માટે આરોગ્યના નિયમો જાળવવા આરોગ્યના નિયમોનો મુખ્ય આધાર યોગ્ય આહાર ઉપર છે અને આહારપાણીને ઉપયોગ, જેન આચાર વિચાર અને મુનિ જીવનને અનુસરીને જગત કંડકપો પગાય તેવી રીતે, અને આરોગ્ય માધક થાય તેવી રીતે, ઈશ્વો મધ્યાન્હ અને માય આહારગણમા અદ્ય અતર રહેતુ હોવાથી, માય આહારમા જનતા સુધી આટાની ખનાવટો આદી લેનારુ રાખણુ અથવા ન ગણતુ મુનિમહારાજશ્રીઓમા પણ હાલ જે દાતના રોગો, મમા, આખના રોગો, અર્ધનદોષ, શીકાશ, પીળાશ, ચરમાની જરૂરિયાત, ક્ષય, વિગેરે ક્વચિત્ ક્વચિત્ જોવામા આવે છે, તે પણ તેથી રહેવા પામશે નહીં

આહાર-નિદ્રા-વ્રત્તચર્યાણિ ત્રીણિ ઉપદ્રમ્યાનિ

“આહાર, આરામ અને પ્રહસ્યર્થ એ ત્રણ શરીર મહેલને ટકવાના મુખ્ય થાભલા છે, અથવા મુખ્ય પ્રાણ છે” એમ કહીએ તો ચાલે તેમા પણ દ્વન્દ્વ મમામમા પૂર્વપદમા આહાર શબ્દ મૂકેલો હોવાથી “નિદ્રા અને પ્રહસ્યર્થનો આધાર પણ આહાર ઉપર જ છે” એમ આરોગ્ય શાસ્ત્રકાંડનુ સૂચન જણાય છે આહાર પોત પોતાના શરીરની પ્રકૃતિ અનુસાર મમ હશે, તો પ્રહસ્યર્થ એક સહેલામા મહેલી વસ્તુ થશે અને તેવી જરૂર પૂરતી જ અત્પ અને સુખપ્રતિબોધા નિદ્રા આપોઆપ થઈ જાય છે અત્યશન, અવ્યશન વિષમાગન, અત્પાશન, અનશન, આટલા તત્ત્વો આહારની વિષમતા જન્ય દોષો ઉત્પન્ન કરે છે સમાશન સર્વ રોગોના નાશનું અને આરોગ્યનુ અમોઘ કારણ છે

પ્રહસ્યર્થ, તપશ્ચર્યા, વિહાર, અશુરુકુળનાસ અને રોગની

વધતોવળતની ક્રિયામાં સમ્યક્ વ્યાયામ, આટલા તત્વો ગરીરને તથા
 આત્માને દિવ્ય જનાવવાને પૂરના છે પરં વિશેષે ચૈત્ય પગિવાટી
 વિગેરેના નિયમોથી જગજાહેર જૈન મંદિર સંસ્થાનું નહેમ્મા મહું
 માન કરવાથી બાલશ્રમે તેમાં દોનાય કે શુભક્રિયા, સમુદાયનિષ્ઠ,
 ઉપવિહાર વિગેરે સાધુ જીવનના પ્રાણ છે પોતાના મુનિ જીવનમાં
 “મજ્જિપ યાસ, પ્રવર્ત્ત, ઉપાધ્યાય, આચાર્ય વિગેરે પદવીઓ પ્રાપ્ત
 થાય, તો માત્ર” એમ ઇચ્છુ એવી મહાકાશ્થ રાખતી એવી
 સુદર જીવનની પૈયારી કરવી એવી પદવીઓ પ્રાપ્ત થાય, તો પોતાને
 ભાગ્યગામી માનના જનન પુણ્ય ગણિઓ હોય, ત્યારે એ પદવીઓ
 પ્રાપ્ત થાય કે એ પદવીઓને લાખકથરા જીવન ઘડાય, તેવી જાતની
 તૈયારીઓ કરવી પરંતુ તે સર્વ શાન્તોન્નત-મધ, ગૌ, અને શામનની
 મયાદાને અનુસરીને પદવીઓ મેળવવા મધ્યુ જોઈએ બીજી રીતે
 લેના નજ મધ્યુ પદવીઓ મળ્યા બાં પગમ નમ્રતા-જાણે તે પરી
 નવી ન, એવી રીતે વર્તન રાખવાથી પદવીઓ જોર જોલે એ ન્યામાવિક
 છે વ્યવહારમાં પણ આવા મોટા પદવું મહું માન અને લક્ષિત જન
 મમાજમાં જળવાઈ રહે, અને તેના પ્રત્યે સમુચિત આચાર વ્યવહાર
 જનનમાજ જળાનો નહે, તેને માટે યોગ્ય પ્રયામો ચાલુ રહેના જોઈએ
 જૈન શાસનની ઉજ્જામલ તાલ ને તાલ રહે માટ-માળજોને
 આકર્ષક થાય તેવા સામેયા, વ ઘોડા, ઉપાધન, મંદિર તથા પ્રતિમા
 નિર્માણ, પ્રતિષ્ઠાઓ, માત્રી પૂજાઓ, ગ્તાનો, ઉત્સવો યાત્રામયો,
 સાધનિક વાતસંયતા જનજો, ઉપધાન ક્રિયાઓ, વિગેરે કાર્યો ચાલુ
 રહેવા જોઈએ અને તેમાં શાસન તંત્રની લક્ષિતથી મુનિમહાગજો
 થયાયોગ્ય સહનર રમેપૂર્વક આપે, તે ઇષ્ટ છે

સર્વ વ્યવહાર ક્રિયા બધું ગળવા માથે આત્મનિરીક્ષણ
 અને ઉત્તરોત્તર વધતો જતો સ્વનિકાસ ધ્યાનમાં નાખ્યેજ નવો
 જોઈએ લીક્ષા લીધી કે તુરત આખી જીદગીનો સામાન્ય ઠાર્યકમ
 નિશ્ચિત ઠરી લેવો જોઈએ પઠન, પાઠન, વિહાર, શાસ્ત્રજ્ઞાન, યોગો
 દ્વંદ્વન, પદવી પ્રાપ્તિ, અને શાસનસેનાના કાર્યો આ મધ્યિતન, શાન્તિ
 વિગેરે કાર્યોમાં અમુક અમુક વર્ગો મુખી કામ કરવું એમ સામા

ન્યત નિશ્ચય કર્યું હોય, તો ઠીક જેના કાર્યક્રમમાં-રોજની ક્રિયાઓ, અભ્યાસ, ગુરુમકિત, સમુદાયનું નેયાવૃત્ય, શાસન સેવાના કાર્યમાં સહકર, દર્શનશુદ્ધિ-જ્ઞાનશુદ્ધિ-ચારિત્રશુદ્ધિ-માટે જાગૃતી વ્યાખ્યાન, વિગેરેને લગતો દૈનિક કાર્યક્રમ પણ ચાલુ મળેગ અનુસાર ગોઠવી રાખેલો હોય, તો ઠીક

પર્વ તિથિઓના-તપશ્ચર્યા, વિશિષ્ટ ક્રિયા, અલિંગ ચૈત્ય દર્શન, મહા સઘ સાથે કંવાના અનુષ્ઠાનોમાં સહકાર વિગેરેને ઉદ્દેશીને અલગ કાર્યક્રમો ગોઠવાયેલા હોવા જોઈએ

મુનિ જીવનમાં જરૂરી ઉપદ્રવ જનાવી લેવાની કળા અને જ્ઞાન, શીખી લીધેલા હોય, તો ઠીક

વિહાર, વૈયાવૃત્ય, ઉપધિ જાને ઉપાડી લેવી, વિગેરે કષ્ટ સાધ્ય પ્રવૃત્તિઓના આરોગ્ય-નેના ભાવના-સ્નાયુચિત્ર અને પશ્ચિમામે નિર્જરા રૂપ હેતુઓ સમજીને તે કરવાથી આનંદદાયક લાભગે અને તેમાં વધુ વધુ આગળ વધવાનું મન રહ્યા કરશે

આખી જીવનમાં બીજી કાર્ય પણ કરવાનું ન હોવાથી આ જ માધના નિશ્ચય ધોણુથી, શાત મનથી, એકાગ્રતા પૂર્વક, કેમ થાય ? તેની જ જોઈવળ મહેવાઈથી કરી ગકાય તેવી છે

પદ્મથો—શ્રી આચાર્ય ભગવતો, શ્રી ઉપાધ્યાયો, પ્રવત્કો, પન્થાસો, મહાગજઓ, ગણિ મહારાજઓ, વિગેરે પદ્મથ પુરો શાસ્ત્રતત્ત્વ કરતા પણ વધારે સૂક્ષ્મ તત્ત્વોવાળું અને આટી ઘુટીથી ભરપૂર શામન રૂપ શાસ્ત્રતત્ત્વના મુખ્યના મુખ્ય અમનદરો જેવા હોવાથી, જૈન શાસન મારફત આખા જગતના ધાર્મિક જીવન તત્ત્વના મહાન્ મહક, વ્યવસ્થાપક, મત્યાલક, અને ગ્રેન્ક વર્ગ છે

અવસ્થિત ગોઠવાયેલી શ્રી સઘની આતર ન્વિતિ ઉપર ધરાધર કાણુ મેળવવા માથે, શ્રી શામનના હિતને માટે—એક અના મુનિ તરીકેની સર્વ ફરજોમાં સતોષકાન્ક નીતે સિદ્ધ થઈ ચૂક્યા ઉપરાંત બાહ્ય સંજોગો તન્ક નજર રાખી પોતાની દર્શન શુદ્ધિ કરવામાં તત્પર રહી શકે

તીર્થો મંદિરો આગમો નીરક્ષા અને પ્રતિષ્ઠા મા વધારો થાય

તેવા પ્રયાસો કરી શકે શ્રી મઘની પ્રતિષ્ઠા અને મકગ જગત્મા
 માનબુદ્ધિ ઉત્પન્ન કરી શકે વધરાવી શકે ઈતર ધર્મોવાળા સાથેનો
 મર્યાદિત સંબંધ કેળવી શકે કોઈની વિકૃત પ્રચાર કાર્ય ન કરે,
 પણ દરેકનો સહકાર ઉચિત મર્યાદામાં વળગી ગણે પરંતુ કોઈપણની
 તરફથી આશ્રેયોની પહેવ વાચ, તો જડનીઆત વિચારીને મોગ્ય
 પ્રમગ હોય, તો તેના અચો પ્રતિષ્ઠાર કરે ગાસન ઉપર આવી
 પડતી કોઈ પણ આફન સામે અપૂર્ણ જથ્થાવ કરો શકવાની તમામ
 સામગ્રી સામનમા ગોઠવી રાખે સામનના કાર્યમા ગમે તેવા મત
 હો વચ્ચે પણ અદુર એકના દેગવનામા પાણી પાની ન જ કરે
 રાજ્યમત્તા જે સ્થળે જે જાનની હોય, તે તે અગ્રની ગત્ય સત્તાઓ
 સાથે વિરોધ ન કેળવે પરંતુ મહકાગ કેળવે અને ઉપદેશ શક્તિ,
 -તપોબળ, પ્રભાવ, કાર્યકુશળતા વિગેરેની મદદથી શાસનના
 હિતના ગર્વો કરાવી લેના, અને અહિતના પ્રમગો દૂર કરાવી લેવા,
 ગામે ગામના સ્થાનિક મઘો અને તેમાની ધાર્મિક-નદિર, ઉપા
 શ્રય વિગેરે સસ્થાઓની વ્યવસ્થા અને બાધારણુ ચાલુ છે, તેવા
 વ્યવસ્થિત ઠરી આપવા નવા કરવાની જરૂર છે જ નહીં તેના
 ઉપર નિહારના ક્રમે મુનિ મહાગત્તઓની દેખરેખ રહે અને દરેકની
 એક વાક્યવાચી તેમા પ્રગતિ ઠરાવે, તેવી ગોઠવણ કરવી જોઈએ
 કલ્યાણુક અને તીર્થ સ્થાનોને કોઈ પણ વાચદાની શુ ગાલમા આવી
 જઈ તુકશાન ન થાય, તેને મટિ કોઈ પણ તોગે પ્રયાસો કરવા
 [ગામડાઓ નવા બાધવા અને ખેતીની મુધારણુ
 મોટે નાના ખેતરના મોટા ખેતર કરવાના કાયદામા વચ્ચે
 આવતા દેવસ્થાનો કાઢી નાખવાનુ કાયદામા ધોરણુ ઠર્યાનુ
 પ્રયાસમા આવ્યુ છે તે વખતે વડ્યાણુકે સ્થાનોનુ નુ ?]
 હુનિયામા આવતી દરેક હીવચાલો ઉપર તેઓની નજર રહેવી
 જોઈએ અને ધર્મધાનક, પુણ્યશોષક, પાપ પ્રચારક જવાળા કયાથી ઉઠે
 છે ? તે જાણીને તેનો બુદ્ધિ પૂર્વક એવો પ્રતિકાર ગોઠવે જોઈએ
 કે-જે ડેવટે જૈન શામનને દગાડી રાકે નહીં જગત્તનો એ અલેધ
 મલિન કિલ્લો જ્યાં સુધી સુરક્ષિત હશે, યા સુધી જગત્તમા ગમે

તેટલી અવગી સવળી ઉચલ માથેલા થાય, પરંતુ પરિણામે એ બધું શાત થતા-ત્રી જૈન શામન હુમેશના નિયમ પ્રમાણે પોતાનું વિશ્વ રક્ષણ કાર્ય શરૂ રાખ્યે જ જવાનું છે પરંતુ તેને ઠોઠ મળગની આગના જાળ ન ચડી જાય, તેની સંપૂર્ણ ખળગદારી રાખ્યા વિના એ આશા સંપૂર્ણ સફળ ન થાય, એ આભાવિત છે

ઉપરથી લાસના જણાતા છતાં કેટલાક એવા તત્ત્વો હોય છે, કે જે ધુમી ગયા પછી ઠાઠવા મુશ્કેલ પડે છે, અને પાછળથી ઝેરી કીડાની માફક વધાને સાગ તત્ત્વોને ય ધક્કો લગાડે છે કેટલીક ગ્યના એજ એની હોય કે, બહારથી ગ્યનાત્મક જણાય, છતાં પરિણામે ખડાનાત્મક હોય છે આ બધા વિચિત્ર કાયદાઓ મૂક્યમ જિયા-થી ૧૬-થ મહાત્માઓ વિચારી શકે, અને શ્રી સઘને દોગી રાડે શ્રી સફળ ચતુર્વિધ મઘ—

૫-અપગના અધિકાર પ્રમાણે અને પૂર્વાપગના બધારણ પ્રમાણે શ્રી સળ મઘનું મજબૂત ગ્રંથે જોડે છે દહેરા, ઉપાશ્રય, લીધો, વિગેરે મિત્રકતો ચતુર્વિધ મઘની ગણાવી જોડે છે અને તના મુખ્ય ઉત્પાદકો પૂવના અને હાલના મુનિ મહારાજાઓ છે તેથી સર્વ મુનિઓ અને એકદર મક્કળ સઘના મુખ્ય પ્રતિનિધિ તેના મુખ્ય સચાલક અને પ્રતિનિધિ ગણાવા જોઈએ મ્વાનિત શ્રાવકોથી જે વસ્તુ સાચવી ન શકાય, તે ચતુર્વિધ સઘને સોંપવી જોઈએ બનતા મુધી જે કે એક મઘે બીજા મઘોની સત્તામા માથું મારવું નહીં જોડે તેમજ ફરેક સઘે પોતે પોતાની જવાબદારી ઉઠાડવી જોઈએ તેમજ સર્વને લાગુ પડતી સૂચનાઓ કે ફરજો બાંધવાની સૂચનાઓ પણ યોગ્ય કેન્દ્ર મારફત જ ફેલાવી જોઈએ ગમે તે સંઘા નવી ઉભી વધને પોતાના પ્રચારકો દેરવીને મતકાનતો પ્રચાર કરે, તે અટકવું જોઈએ તથા બીજા કોઈ પણ સંઘા કે મત્તાને સોંપી શકાય નહીં તેમજ ગત્ય સંસ્થાને વચ્ચે હાથ ધાલવાનો ન્યાયને ધોગ્ગે અધિકાર નથી, તે સ્પષ્ટ કરવું જોડે

શ્રી મઘના સર્વ સામાન્ય કાર્યોમા આગેવાન આચાર્યો અને ગૃહસ્થોને અનુસરવાની શિખતનું પાલન થાય, તો જ શાસનમા

એકનારૂપતા રહી શકે દરેક સભ્યને આ ફરજ બરાબર મમતવથી જોઈએ ખિસ્તનું પાલન ન કરે, તે ગમે તેવો મોટો માણસ હોય, છતાં શ્રી સઘે તેની પરવા ન કરવી જોઈએ.

દરેક સ્થાનિક સંઘોની મર્યાદામાં આવેલા શ્રાવકોની વસ્તિવાણી ગામડા, ધર્મસ્થાનો, તીર્થો મુનિ મહારાજાઓ કે સાધ્વીજી મહારાજાઓ કે શ્રાવક-શ્રાવિકાઓની ધાર્મિક પ્રતિષ્ઠા, માનમરતબો બરાબર રાખવા જોઈએ અને દરેક ગ્રાસનની મિત્રોતોનું દરેક રીતે રક્ષણ કરવું જોઈએ. સ્વાશ્રયીપણે બીજાની મદદ વિના રક્ષણ કરી શકાય, તેની દરેક મઘે અને વ્યક્તિએ શક્તિ કેળવવી જોઈએ. પૂર્વાપરનો તે રીવાજ જાગરવાથી બધા ઉપરની એક સામટી આકૃત મોલી મી રક્ષણ કરી શકે.

વળી, લિખિત શાસ્ત્રોના સુખ લડારે કરાવવા જોઈએ અથવા શ્રાવકોના ઘરમાં તેના લિખિત શાસ્ત્રો રખાવવા જોઈએ જેથી ભવિષ્યમાં કોઈને કોઈના ઘરમાંથી મળી આવે.

ઉપરાંત, શ્રી મઘે મુનિમહારાજાઓની સગીન તૈયારી પાછળ સગીન નાધનોવાળી યોજના યોજવાની જરૂર છે કેમકે-એ વર્ગ તૈયાર હશે, તોજ બુદ્ધિપૂર્વક પ્રમાણ અને શાસનનું રક્ષણ કરી શકશે. આજે એ વર્ગને તૈયાર કરવાને પૂરા સાધનોનો ઉપયોગ થતો નથી. જૂતકાળમાં શ્રાવકોના ધનનો ઘણો મુખ્ય ભાગ એ વર્ગના અભ્યાસ અને માન પ્રતિષ્ઠા ખાતર મચાતો હતો. આજે તે શ્રાવકોના ધાર્મિક અભ્યાસ માટે મોટી મોટી રકમો કાઢવામાં આવે છે, તે પણ અંગ્રેજ કેળવણી લેનારાઓને અંગ્રેજ કેળવણી લેવા માટે મદદમાં અપાયાના દાખલા મળશે, અને જાહુ તે કાલેજમાં અર્ધ માગધી ભાષા બલુતા વિદ્યાર્થી-કેન્દ્રે વર્ગ પાછળથી પૂજ્ય આગમો ઉપર સુલણ સુધવાનો છે, અને પરપરા પ્રમાણે ચાંપા આવના પડન, પાઠન, અર્ચની આમનાય, ભાક્ત, કંમ વિગેરેને નજર કરી, જુડી અનિહાસિક ગવેષણાઓને નામે પ્રસ્તાવનાઓ અને લેખો મારફત આગમો ઉપરથી ઉચ્છરતી ભાવિ પ્રજાની શ્રદ્ધા ચલિત કરી અપ્રદા ઉત્પન્ન કરનાર છે-તેઓને મદદ આપવા ખચાય છે આ એક ઠેકી વિચિત્ર ખુબી ગોઠવાયેલી છે ?

ખરી રીતે મુનિ મહાત્માઓને દુનિયાનું અને સકળ શાસ્ત્રોનું સાગોપાગ જ્ઞાન મળે, તેવી ગોઠવણ શ્રી સદે કૃપી જોઈએ

આનો અર્થ એ નથી કે, “શ્રાવકોને ધાર્મિક જ્ઞાન વિનાના ગુણધર્મ રાખવા” પરંતુ મુનિમહાત્માઓ સમર્થ હશે, તો તેઓના જ્ઞાનનો પ્રવાહ અવશ્ય શ્રાવકોને મળશે અને યોગ્ય માર્ગે દોગ્ધણી પણ મળશે, કુવામા હશે તો હવાડામા આવશે જોકે જરૂર પૂરતું શ્રાવકોને માટે ખર્ચવામા પણ વાધો નથી, તે પણ ઇષ્ટ છે પરંપરાની આગ્તાય અનુસાર ધર્મ પ્રભાવના કરે તેવા અમુક મજ્ઞામા શ્રાવકો વિદ્વાનો ઘાય, તેની સામે કોને વાધો હોય ?

પરંતુ, અમુક રક્ષમાથી અમુક સંજ્ઞાના શ્રાવક બાળકો અમુક હઠ સુધીનું મધ્યમ જ્ઞાન મેળવી શકે કેમકે બધી મજ્ઞા ઉચ્ચ જ્ઞાન તો ન જ મેળવી શકે

ત્યારે તેટલી જ રક્ષમા થોડી મજ્ઞા ઉડા જ્ઞાનના ખજાના સુધી પહોંચી શકે શાસનને જરૂર પડે, ત્યારે બધાય મધ્યમ જ્ઞાનવાળા ખરે વખતે મદદ ન આપી શકે, પરંતુ એકાદ એ વિશિષ્ટ વ્યક્તિ હોય, તો જ તે ખરે વખતે મદદને માર્ગદર્શક થઈ શકે એ વ્યક્ત્યન્દ્રસ્ત-મો દન્તિ ન ચ તારાગર્જરપિ । “એક ચ દ્ર અધકારનો નાશ કરી શકે છે, પરંતુ સેકડો તારાઓ પણ અધકારનો નાશ કરી શકતા નથી ” માટે જ વિશિષ્ટ વ્યક્તિઓ ઉત્પન્ન કરવી જોઈએ,

પરમાત્મા મહાવીરદેવ એકજ થયા, પરંતુ યું તે વખતે બીજા નેકડો વિદ્વાનો નહીં હોય ? હશે જ પરંતુ અજ્ઞાન અધકારનો જેટલી પ્રબળતાથી તેમણે નાશ કર્યો, તેટલો કોણ કરી શક્યું ?

સારાશ કે-આપણા શ્રી સદેની પૂર્વાપગ્થી આ જ નીતિ ચાલી આવે છે, કે-આપણી પાસે જેટલા સાધનો હોય, તેટલાથી પ્રખર મુનિ મહાત્માઓ ઉત્પન્ન કરવા, અને તેમ કરતા સાધનો વધે તો મધ્યમ, ને જઘન્ય ઉત્પન્ન કરવા અને તેથી વધે તો પત્રી વાવડો માટે ઉપયોગ કરવાને હરકત નથી પરંતુ ખરી ગુણવત્તુ વખતે પ્રખર મુનિ મહારાજાઓ જેટલા શાસનને માટે લોગ આપી બુદ્ધિ પૂર્વક દોગ્ધણી કરી શકે, તે રીતે બીજા પાસેથી આશા રાખવી

વધારે પડતી છે અને શામનનું નક્ષત્ર થઈ કે-તેમા હન્યવી સર્વ રક્ષણો
પણ સમાયેલા જ છે એટલે પ્રાણીનું પણ ખરું હિત તેમા જ છે
ધન ધા ધની સ પત્તિની ચારી પણ એ જ છે શ્રાવકો વ્યવહારમા આગળ
પડના થાય ને વર્મના ભગ્ન તકો રહે તેવા જ તૈયાર વધા ભોઈએ

માટે મુનિ મહાત્માઓને તથા જરવા માટે જગત્મા જે જે
સાધનો ખીજા માટે વપરાના હોય, તે સર્વ કરતા ખાસ વિશિષ્ટ
પ્રકારના સાધનોનો યોજનાઓ ત્રી સઘે કરવી જ ભોઈએ એજ
સર્વનું શરણુ છે દરેક જમાનામા દેવ અને ધર્મની ઝોળખાણુ પણ
એને જ આધીન છે અને દ્રવ્ય ક્ષેત્ર તાળ અને ભાવ'ના સ
ભેગોમા માર્ગ ઠાઠવાનું પણ એનું જ કામ છે ખીજાનું નથી

નજીકના ભવિષ્યમા એના સભેગો ગોઠવાડ રહ્યા છે, કે
જેમાથી શાસનનો યોગ્ય માર્ગે બચાવ કરવાની ઘણાજ મહત્વની
પરિસ્થિતિ હોવી થાય, તેવા મભેગો હાજે છે તો સારા કુટુંબના
શુભકોએ અને શોગેએ "શામન સેનામા-જગત્ની, પ્રાણીમાત્રની
અને પોતાના આત્માની સેવા છે, દેવની, કુટુંબની, અને જ્ઞાતિની
સેના છે આર્ય મન્દુરિતિ અને આય પ્રજાની સેવા છે" એને
મમભને મેન્દુરિતિ મુનિવર્ગમા ભગતી ધર્મ મુનિવર્ગની જગત્મા
શોભા ઉત્પન્ન કરવી ભોઈએ અથવા મેન્દુરિતિના સમયમા શાસન
નાવને બર દરીયામાથી પમાડ દગવીને દૃનદૃત્ય થવું નેજાએ

આજે મુનિમહાત્માઓ અને સાધીશુઓ માટે અભ્યાસના
દશા મગીન સાધનો છેજ નહીં કોઈ ઢોઈ ઠેકાણે પાઠશાળાઓમા
એકાદ પડિતની ગોઠવણુ હોય છે પરંતુ આ પદ્ધતિ શ્રી મધના
હિતની નથી, આવી પદ્ધતિથી મુનિ મહાત્માઓ પાઠશાળાઓના
નિશાળીયાઓ બની જશે. પરંતુ જગતની સર્વ મનરાઓ કરતા
"મુનિઓ તદ્દન સ્વતંત્ર છે" એ ભાવ ડહી જશે આપણે મુનિમહાત્મા
તરીકેનું ઉદારક ખમીર મુખળાવીને નિશાળીયા કે મુખીન્ટેન્ડેન્ટ
બનાવવા નથી ઇચ્છતા, પણ સ્વતંત્ર અને નિરપેશ, ત્યાગી, તપસ્વી,
દાની, પ્રભાવક, મહાત્માઓ તરીકે ટકાવી ગળવા ઇચ્છીએ છીએ

મુનિઓને રાષ્ટ્રાચાર્યકર ગુર્વાજા શિવાય દશુ બધન જ
આ જગતનું હોઈ શકે નહીં, ને છે પણ નહી

પણ, ખરી રીતે એવી ગોઠવણ કરવી જોઈએ-કે-જે મુનિ મહારાજ જે વિષયમાં તૈયાર થઈ શકે તેમ હોય, તેના સાગોપાગ સગીન સાધનો અને અધ્યાપકો તેમની પાસે તેઓ જ્યાં હોય, ત્યાં ગોઠવી આપવા જોઈએ, કે-જેથી એક એક મુનિરાજ તે તે એક એક વિષયમાં પારંગત થઈ શકે દાખલા તરીકે કોઈ ધર્મશાસ્ત્રમાં-કોઈ કર્મશાસ્ત્રમાં, કોઈ ન્યાયમાં, કોઈ ન્યાયકરણમાં, કોઈ શિષ્યમાં, કોઈ જ્યોતિષમાં, કોઈ વચ્ચકમાં, કોઈ મંગીતમાં, કોઈ પ્રતિમા નિર્માણના શાસ્ત્રમાં, કોઈ પ્રતિષ્ઠા-ગાતિસ્નાત્રાદિમાં-કોઈ મત્રશક્તિ, વ્યાખ્યાન કળા, ઉપદેશગૌલિ, શાસ્ત્રનિર્માણ, પ્રતિબોધ શક્તિ, કાયદા, જ વાગ્યું, સઘ વ્યવસ્થા, ધ્યાનિક મનોમા વ્યવસ્થા, આચાર, ક્રિયાઓ, ગણિતાનુયોગ, વિધિઓના હેતુઓ, સઘની મિત્રકતો, દ્રવાનુયોગ, સ્થાનુયોગ, મત્ય ઇતિહાસ, પ્રાચીન સત્ય શોધન, વિગેરે વિવિધ વિષયોમાં જેની જે શક્તિ હોય, તેમાં આગળ વધારવા સંપૂર્ણ માવનો તેમની પાસે જ પહોંચાડવા જોઈએ, જેથી થોડા ખર્ચે એક એક વિષયમાં સારા નિષ્ણાત મુનિગણે તૈયાર વડે શકે અને તેઓ શાસનનું તમામ આણુકામ સંભાળી શકે

આ વ્યવસ્થા વિના ઘતો ખર્ચ સગીન પરીણામ નિપજતવી શકતો નથી, નિપજતવી શકશે નહીં આ આપણી પ્રાચીન ગૌલિ પણ છે

આ ઉપગત-શ્રી સવે એક એવો વર્ગ તૈયાર કરવો જોઈએ કે-જેમ મહાવાદી મહારાજ લોયરામાં લણીને તૈયાર થયા અને પત્રી વલ્લભીપુરમાં ઝાહવાદીને હરાવીને-ઉત્તર ગુજરાત અને મૌરાહ-માથી કાઢી મૂકાયેલા શ્વે મૂ જોનોને-પાછા લાવી શક્યા હતા તેવી રીતે-અર્થ ધર્મ પરિપક્વ-અને વિશ્વધર્મ પચ્છિદના ઘોઘાટો જ ધ પડે, તેઓના પ્રયામોના પરિણામો ન છુટકે જે આવવાના હોય તે આવી જાય, ત્યાર પત્રી પણ નીચે પ્રમાણે તૈયાર થયેલા મુનિ મહાત્માઓ-જેન ધર્મનો પ્રતાપ જગતમાં ફેલાવી શકે, તેવા તૈયાર જવા જોઈએ, અને તેનો કેમ નીચે પ્રમાણે —

૧ નાની ઉંમરના બાળ અને કુળવાન શ્રાવક પુત્રોને વૈરાગ્ય વાત્સી કરી દીક્ષિત જનાવવા જોઈએ, અને તે માટે સારા સાગ કુટુંબોએ પોતાના પુત્રો મોપવા જોઈએ મેસલાવના વાળા એરિંક રીતે સમર્પિત થવા જોઈએ

૨ તેઓને એવા શાન અને એકાત વાતાવરણમાં ગમવા
 નેહએ, કેનેથી-તેઓ ઉપર દુનિયાના ઝેરી વાતાવરણની અસર ન થાય.

૩ તેમના ખાનપાન અને વાળવણીની એવી ગોઠવણ થતી
 નેહએ કે-તેઓને ગેર તો ન થાય, પરંતુ શરીર એવા મુઠક
 અને શાત ઠંડા વીર્યથી સુધાર્ય જાય, કે-તેઓ લગભગ ઉર્ધ્વરતા
 યોગીનેના બની જાય [યોગ્ય પ્રયાસથી બની શકે છે]

તેઓની તથાપ્રકારની દનિક યોજનાઓ અને મુનિ દ્વારા
 સગવડો આપનાની એવી સુદર યોજના હોય, કે તેઓનો વિશ્વ
 સજ થતો રહે, કોઈ પણ બાબતની ત્રુટી તેમને ન જણાય જે
 નેહએ તે તેમની પામે વગર વિલંબે હાજર થવું નેહએ પરંતુ
 એટલું ખરૂં કે-તે સર્વ, મુનિ જીવનના ધોરણે જ હોય નેહએ

તેઓને એવા અદ્યયોન રાખવા નેહએ કે-તેઓનું
 અખંડ બ્રહ્મચર્ય જીવગી ભર નહીં શકે-અને વૈરાગ્ય વાસનાનો
 દીપક સદા પ્રજ્વલિત રહે ઠીક શક્તિ થવાનો સંભવ ઉભો
 ન થાય શાસનભક્તિ અને આર્ય મરુતિ તરફનું વલણ ઠીક
 સુધી જાગરું રહે, તેવી ગોઠવણો પણ કરવા નેહએ

૬ એવી એક-નાની પણ સગીન સખ્યાને-દરરોજ મુખ્ય
 મહાનના ત્રણ વિભાગમાંથી કે ત્રણ બાબતો આદર્શ પુરોના પરિચ
 યમાંથી પસાર થવા દેવી નેહએ એટલે કે-સમ્યગ્ દર્શન વિભાગ
 સમ્યગ્ જ્ઞાન વિભાગ-અને સમ્યક્ ચરિત્ર વિભાગમાંથી

૧ ત્રી વિભાગમાં-શામતને હસ્ત કરતા દુનિયામાં શું
 શું બની રહ્યું છે? તેનો સગીન અને અસ્થિત સાચો અનુભવ
 મળ્યા કરે, અને તેને માટે શા શા પ્રતિકારો છે? અને હોઈ શકે? તેની
 સમજ પડતી રહ્યા કરે પરિણામે એ આખી મખ્યા
 માથી કોઈ કોઈ વ્યક્તિઓ, શામત ખાતર મહાન્ કામો કરી
 શકે-તેવા ધુરધર તૈયાર થાય, જાકીના મધ્યમ અને જઘન્ય રહે

૨ જીવ વિભાગ-આજે જે જે ગાસ્ટ્રી જાણવા જેવા છે
 અને જગતમાં જે જે જાણવા જેલું છે, તે દરેકનું તત્વસ્પર્શી રા
 તે આખી સખ્યાને મળવું નેહએ તેમાં કોઈ ઉત્કૃષ્ટ વિદ્વાન્ થશે
 કોઈ મધ્યમ અને કોઈ જઘન્ય થશે

દુઃકા વર્ષોમા સર્વ શાસ્ત્રોનુ જ્ઞાન કેવી રીતે કરાવી શકાય ? એ મુખ્ય પ્રશ્ન છે, પરંતુ સાધનોથી સર્વ કાર્યો સાધ્ય થઈ શકે છે. હા ત-તેતે વિષયના પ્રખર વિદ્વાનો પાસે તે તે વિષયના તલસ્પર્શી અને સાગોપાગ સમજ આવે, તેવા દુઃકા પણ મુદ્દાસર [સૂત્રાત્મક] નિબંધો તૈયાર કરાવવા ભ્રમ છે અને તે નિબંધો ભારદ્વજ દરેકને તે તે વિષયની રૂપરેખાનું જ્ઞાન મળી જ જાય, જરૂર જણાય તો સગીન રીતે મુખપાઠકરાવીને પણ તે જ્ઞાન આપવું ભ્રમ છે પછી તેમાના જે જે વિષયોમા જેની શક્તિ હોય, તે રીતસર તે તે વિષયના ગ્રંથોનો અભ્યાસ વિસ્તારથી કરે એમ દરેક પ્રાચીન શાસ્ત્રોના વિષયો, આધુનિક વિજ્ઞાનને લગતા શાસ્ત્રોના વિષયો વિગેરે આજની અને પ્રાચીન દુનિયાનું જે જે જાણવા જેણે હોય, તે દરેકનું જ્ઞાન આપનાના સંપૂર્ણ સાધનો ગોઠવવા ભ્રમ છે વિદ્યાનું કોઈ પણ ક્ષેત્ર આ સર્વગ્રંથનુ મુનિઓથી અજ્ઞાત ન રહેવું ભ્રમ છે જેથી ભવિષ્યમા દુનિયાના કોઈપણ વિદ્વાનથી તેઓ અજાણ નહીં.

આ જાતના નિબંધો તૈયાર કરવાને અને લખાવવાને તે તે વિષયના પ્રખર વિદ્વાનો જ્યારે જ્યારે જરૂર હોય ત્યારે ત્યારે રોકી હઈ, તેઓનો ઉપયોગ પૂરો થયે તેઓને છુટા કરી દેવા ભ્રમ છે તથા, જગતમા તે તે વિષયના જે જે પ્રખર વિદ્વાનો હોય, તેને બોલાવીને તેમનો અને તેમના જ્ઞાનનો પરિચય પણ કરાવવો ભ્રમ છે.

આ વિભાગમા તૈયારી મટે મોટા ખર્ચની આવશ્યકતા રહે નામદાર ગાયકવાડ સરકાર મયાજીરાવ મહારાજને સરકાર તરફના નિબંધો ભારદ્વજ શિક્ષકે આ રીતે તૈયાર કર્યા હતા.

૩ જા વિભાગમા પસાર થતી વખતે=તેઓ—અગત્ય આરિત્ર, આત્મભાવના, આત્મધ્યાન, આચાર ક્રિયાઓ વિધિઓ નુ જાતે પાલન કરે તપ-યોગોદ્બુદ્ધન, ધ્યાન, વિગેરેને લગતી તાલિમ મેળવી શકે, અને તેમાથે મયમી, શાત, અને પવિત્રજીવનની જૈન શાસ્ત્રો અનુસાર ઉચ્ચ તાલીમ મેળવી શકે, તેવી તમામ પ્રકારની વ્યવસ્થા ભ્રમ છે ભૂલની શિક્ષા કે ઠપકા ન આપતા શાસ્ત્રમા સૂચવ્યા

પ્રમાણે પ્રાયશ્ચિત્તોર્નુ ધોરણુ ગોઠવી લઇને તે પ્રમાણે વર્તાવ કરાવવો નોંધએ તેમથી પણ-કોઇ ઉત્કૃષ્ટ મહાત્મા મળી આવશે અને બાકીના મધ્યમ અને જઘન્ય મળી આવે, એવા પાત્રવિભાગ પડી જશે.

આમ નણેય વિભાગમાં પસાર થવાથી ત્રણેયને લાયકની મત વચન કાયાની તાનિમ મળે, ત્યારે જ તે સમ્યક્ દર્શનજ્ઞાન કે આરિત ગણાય ને, એક કે બે હોય, અને બે કે એકની ઉપેક્ષા હોય, તો જન દ્રષ્ટિથી તે મિથ્યા ગણાય છે ત્રણેયનો મેળ ગોઠવવાથી જ મમ્યગરુડનયીનો પ્રયાસ યોગ્ય છે.

૭ તે ઉપરાત-તે તે વળતના જ્ઞાની, ત્યાગી, શાસન પ્રભાવ, જે જે મુનિઓ કે ગૃહસ્થો શાસનમાં હોય, તેમનો પણ પ્રમ ગે પ્રસંગે પરિચય કરાવવો જોઈએ આ આખી પ્રવૃત્તિ એક એવી બ્યવસ્થિત અને પ્રથમથી જ સુખાંતિ રીતે ગોઠવણુ પૂર્વક ચલાવવી જોઈએ, કે જેથી ધારણુ પગિણામ આવો જ શકે કયાંય અગ્રવસ્થાને સ્થાન ન હોય જોઈએ આજે સ્ત્રીનેમાની એક એક ક્ષેત્ર ઉનારવામાં કરોડોનો ખર્ચ કરનાર આવે છે, અને પદ્ધતિમર કામ કરી ધાય નાણે પરિણામો લાવી શકાય છે તો આવા પરમાર્થમાં કેમ નચાર ન કરવા? અને પગિણામ ન લાવવું? મુનિઓના આ મડગને વિહાર કમ, કષ્ટ મહન, સ્થાનિષ્ઠ કાર્યકર શક્તિ, સઘની મિ કતો, વિગેરેની પણ સજ્જડ માહિતી અને તાલીમ આપવી જોઈએ તેમ જીતાર્થતાની પરીક્ષા કરી શ્રી સધના વહીવટની આટીધુટીનું પામમર્થ ટોય, તેને જ્ઞાન આપવું જોઈએ.

૮ હીટલર જેમ પોતાના નવા ધર્મ પથમ દાખલ કરેલાઓ જેની ઉપરમો હડસેનીને તથા બીજા કષ્ટો આપીને ઘડે છે આ દોષિત્ત સમત્તાર ઉત્પન્ન કરે તેવા ઉપમર્ગ અને કષ્ટ સહન કરવા તાલિમ આવે છે તેમ નહી, પણ યોગ્ય સર્વ તાલિમ આપવી જોઈએ લાવિધના પોલીસરીના નચારકો, ખીસરી પ્રચારકો, થીઓસોફી પ્રચારકો, હીટલરના પથના માણુઓ, તથા જુદા જુદા હિંદુ, બૌદ્ધ, મુસલમાન, વિગેરે ધર્મ પથોમાં દાખલ થયેલા પરદેશી પ્રચારકો એક વળત ગમે તેવા ઘોષાટ મચાવે, પરંતુ ત્રણ રુનમાં પવોટાયે

આ સાચા પ્રજ્ઞચારી તેજસ્વી મહાત્માઓ ગહાર આવે કે-તેના તપોબળ, ચાગ્રિબળ, જ્ઞાન બળ, ક્રુશળતા અને કુનેહ, તેજગ્વિતા અને પવિત્રતાથી જગત અબદને પાછું ઠેકાણું આપ્યા વિના ગ્હે જ નહીં એવી સગીન તૈયારી કરોડોના ખર્ચે એકાન્તમા શાત-ચિત્તે કરવી જોઈએ. દહેરા ઉપાસ્યમા જરૂરી મૂર્તિ ખર્ચે શિવાયનો ચેરીટગણ સંસ્થાઓમા થતો ખર્ચ અટકાવીને તથા બીજો ઉમેરો કરીને લાખો કરોડોના ખર્ચે એવી વ્યવસ્થા કરવી જોઈએ, કે તેઓના આત્મામા રત્નત્રયોની તાલિમના ધોધના ધોધ દાખલ કરી શકાય, અને તે એવી રીતે કે “તે તેમને પચી જાય અને ઓજસ્ય પશ્ચિમીને જન્મત્મા દિવ્ય પ્રકાશ ફેલાવી શકે. ધન જેવી નજીવી વસ્તુથી જગત્મા દિવ્ય તેજ પ્રગટાવી શકાતું હોય, તો તેને માટે શામાટે પ્રયાસ ન કરના ? કાંક તો કુળ અપર્યય મળેજ દોષને દોષ મહાનપાત્ર નીકળી આવશે, છેવટે તે સુનિ મહાગમાથી નહી, તો તેમના શિષ્ય પ્રશિષ્યાદિકમાથી મની આવે ખગ અને તોજ ભવિષ્યમા છાયા પાડી શકાશે નહીંતર મુશ્કેલીઓ ઘેરો ઘાવની આવે છે, તેમા લાખો માણસો બીજા ધર્મોમા ખેચી લેવાની યુક્તિઓ ગોઠવાઈ રહી છે અને તે વખતે જુના ધર્મો જોર ન કરી શકે, તેવી રીતે તેના ઉપર ગાયદાથી કમજો ગોઠવાતો જાય છે એ બધું જ થયું હોય, તે ભલે થાય, તેની પરવા ન કરતા આવો એક વર્ગ તૈયાર કર્યો હોય તો પાછું બધું ઠેકાણું આવી શકે, પરંતુ તેમા પ્રમાદ કર્યો હોય, તો શાસનના આગેવાનોને ઘડાય પસ્તાબુચે પડે

૯ પૂર્વાચાર્યો-મત્રો વિગેરેની આગ્નાયો જાણતા હતા અને તેનો પ્રભાવ પડતો હતો-તે વસ્તુ પાછી શ્રી સઘમા શરૂ કરવી જોઈએ યુરોપના કેટલાક વિદ્વાનો તે તરફ હવે વળ્યા છે વચલા કાળમા આપણી એ શક્તિ કંઈક ગહાર આવી શકી નથી તે સતેજ કંવાની જરૂર છે, શ્રી ધર્મઘોષમૂરિ શ્રી શાંતિચ દ્રોષાધ્યાય વિગેરે પાસે એવા સાધનો હોવાના સાચા પૂરાવા આપણને મળે છે, તો લાખોને સોજે એ શાખાનો પથ ઉદ્ધાર કરવાની જરૂર છે, બીજાઓ ગમે તેટલી સાધના કરે, પરંતુ જન સાધનાને કોઈ પહોંચે તેમ નથી

કારણ કે-ઉચ્ચ સાધના માટે ઉચ્ચ ચારિત્રગણ જોઈએ, અને તે જૈન મુનિઓમા ખાસ સલાવે છે તેમજ જૈન મત્રો અને જૈન દેવોની તાકાત વધારે પ્રબળ હોય છે, કેમકે-તે દેવો પણ પવિત્ર અને શુદ્ધ જીવનવાળા હોય છે. માટે ઋદ્ધિવાળા અને વધારે લાગવગ પડોચાટે તેવા હોય છે અને તે જૈન મુનિઓને સિદ્ધ થાય તેવા બીજાને ન થાય, એ સ્વાભાવિક છે માટે બીજાની હરિક્ષાઈમા આપણે જ વિજય થાય તેવું એ સાધન આપણી પાસે છે તેનો લાભોને લોગે, અને એકઠાની આખી જીદગીની સેવાને લોગે, બુદ્ધિપૂર્વકની વ્યવસ્થાના જાગૃતી, લાલ આપણે પ્રાપ્ત કરી લેવો જોઈએ

જ્યારે જ્યારે કષ્ટ કે સુસ્કેલી આવી પડે, ત્યારે ત્યારે દરેક વખતે સળગ સંન્યસતા આપણને મદદ કરી શકે-તેવી હોય જ, એમ માની લેવાતું નથી, પારકી આશા મદદ નિરાશા, આપણે આપણા છેવટના રક્ષક સાધનોથી સ્વતંત્રપણે જ સત્ત્વ રહેવું જોઈએ

આજના વિજ્ઞાનના અમત્કારિક પ્રયોગો આજે જગતને અચંબામા નાખે છે અને આજ નાખે છે, તેની સામે આપણી પાસે કાર્કપણ સાધન નહીં હોય, અને અપજ જેવા રહીશું, તો યાસનની રક્ષા કેમ કરી ગદીશું ? આજનું વિજ્ઞાન ગમે તેવું પણ ન્યૂન તરનો ઉપર ખડું છે, ત્યારે મત્ર વ્યવસ્થા વધારે રક્ષક અને વધારે સમીપ તથા અ પખર્માજ છે અને તે બીજા જાધા કરના આપણને કેટલાક સાધનો વાગસામા જોવા મળ્યા છે, તે ઉપરથી વધારે સરળતાથી મુગ્ધ થાય તેમ છે માટે આની પાછળ નાણાની, વ્યવસ્થા શક્તિની અને સાધકપણે જીદગીઓ આપનારાઓની જરૂર છે આવું સાધન આપણા હાથમા આવ્યા પછી વિજ્ઞાનને જેટલું કુદર હોય, તેટલું લાલે કુદે, જેટલા અમત્કાર જતાવવા હોય, તેટલા લાલે જતાવે, પરંતુ સત્યમાર્ગ ધર્મસ્વ મક તરવોથી નિર્ભય છે

જ્ઞાનન તત્રમા આ સાધન વ્યવસ્થિત નહીં હોય, ત્યાં સુધી તેનો પ્રભાવ પડવામા જાગી રહ્યા કરશે, એમ મારું અત કલ્પથી માનવું છે “ત્યાગી સાધુને આવું ન થોણે !” એવો પ્રચાર

કરાવીને આપણને લડકાવીને એ ભૂલાવી દીધું છે તેની ઘણી આમનાયો. પરપરાથી મળતી અટકી ગઈ છે અને બીજી તરફ યુરોપે વિજ્ઞાન ખીલવી મત્રવાદ જેવા જ ચમત્કારો જગતને બતાવીને આજિ નાખેલ છે આપણે તેમા તેઓને પહોચી શકીએ તેમ લાગતું નથી અને તેઓ આપણને મત્ર શક્તિમા પહોચી શકે તેમ નથી કેમકે-એ સાધન હજી આપણને સહજ સાધ્ય છે, અને આપણને સ્વતંત્ર છે પછી તો પ્રમાદજ આપણને નળળા રાખી શકે આપણે કોઈની માધે હરિક્ષા કરવા નથી પરંતુ જગતના મહાન ઠંધાણુ માર્ગ ઉપર આવી પડતી આકૃતમાથી બચાવીને જગતની સેવાજ કરવાની છે

આજે ઘણા કહે છે કે ‘ જૈન ધર્મ માત્ર જૈનોના જ નથી તીર્થ દ્વારે આખા જગતના ઠંધાણુ માટે ઉપદેશ્યો છે મટે મર્વનો છે જૈનો એકલા જ તેનો ઇજ્જારો લઈને બેઠા છે, તે કેમ સાખાય ? ’

આ શબ્દોથી જૈનો સામે પરચુરણુ પ્રજાને ઉશ્કેરવા ॥ કોઈએ યુક્તિ કરી લાગે છે એમ કરીને જૈનોના હાથમા જૈન ધર્મની જે જે મિત્ર અને વસ્તુઓ હોય, તેના ઉપર કબજો મેળવવાને આમાન્ય પ્રજાને આમ ઉશ્કેરી લાગે છે

પરંતુ જે માણસ એમ કહે છે, કે-“જૈન ધર્મ આખા જગતના તમામ પ્રાણીઓ માટે છે” એ વાત તદ્દન ખરી છે અને જૈનો પણ જૈન ધર્મનું રક્ષણ આખા જગતના તમામ પ્રાણીઓ માટેજ કરે છે પરંતુ જૈન ધર્મ એક એવી ગહન વસ્તુ છે, કે તેનો વહીવટ, તેના ટકાવના માર્ગો, તેના સાધનો, યોગ્ય ઉપયોગ, વિગેરે પૂર્વ પર પગથી જૈનો જ જાણી શકે છે અને તેના ગીતાર્થ આચાર્યોની દોરવણીજ તેમા ઉપયોગી થાય તેમ છે બીજાની એ તાકાતજ નથી

માટે, ચતુર્વિધ જૈન મઘ જૈન ધર્મના ટૂંકી તરીકે તેની ઉપર પોતાનો કબજો મારે છે, જેથી કરીને તેને બવિધમા પત્ર નુમ્ગ્રાન ન પડે, તેની બળગદારી ગળી જગત ખાતર જ એ મિત્ર તકાયમને મારે બચાવી મુશ્કિલ રાખે છે માટે તે મર્વ જૈનોના જ હાથમા રહે તે ન્યાયસરજ છે બીજાએ તેમા માયુ માનવાની જરૂર

નથી અને માથુ મારે, તો જગતને નુકશાન થાય, માટે જગતના
જવા માટે તેનું માથુ માગનારને હરેક જોગે દૂર રાખવા જે
કાર્ય પ્રયાગો કરવામાં આવે, તે જરૂરી અને ન્યાયસંગત છે
માટે બીજાને ઘુસવાની કે ધુમાડવા દેવાની જરૂર નથી જ શહેરના
આવડતુ બીજાનીના દીવાકરવાનું કારણાનું આખા શહેરને માટે
હોના છતાં, મોટામાં મોટી રકમનો ચાર્જ ભરનારને પણ તે
કારણનામાં પેસવા દેવામાં નથી આવતો. માત્ર તેમાં નિયુક્ત થયેલા
અધિકારીઓ, અમલદારો, અને કાગીઝરીના હાથમાં તે સર્વ સચાઓનું
ચત્રણ હોય છે જો ગમે તેને પેસવા દે તો મહાન અનર્થ થઈ જાય.

તેથી જ રીતે રૂપિયાની ચેલી લઈ જતા હોય, ત્યારે ગ્રામમાં
સ્તુતિ કરનારા કે નિદા કરનારા મળે, તેથી પ્રલાયને કે ગમરાઇને
આપણે થેલી મોપી દેવા નહીં પરંતુ જીવને જોખમ પહોંચાવીને
શેકને ઘેર પહોંચાડીએ છીએ તે પ્રમાણે શાસનના મર્વ તરતોનું ગમણું
ઠરવાનું છે, ટેમક-તે આપણી ચેલી છે એટલે કદાચ રૂપિયાની
ચેલી કેડ લઈ જાય, તો જાન પચાવીએ, પરંતુ સર્વક
ન્યાયસંગ શાસનના પાકા દ્રષ્ટી હોવાથી જાનને અને મર્વને
જોગે પણ તેના એટલે મુજબનો મથાવ ઠરવાની આપણી ફરજ છે
આમ સમજીને બીજાઓએ “જેન ધર્મ જગતના હિતને માટે છે”
માટે તેની મિતો ઉપર હાથ નાખવાની જરૂર નથી જગતની એ
મિત્રતા જેનો અત્કારીક રીતે સર્વસ્વને જોગે જેવું રક્ષણ કરશે,
તેવું બીજાથી થવું સંભવિત નથી માટે તેનાજ હાથમાં રહેવા દેવામાં
જગતની સનામલી છે અજ્ઞાન પ્રજાને ઉશ્કેરી જેનોની મિત્રતા પડાવી
લેવાની કોઈ મ્વાર્થની આવી સુક્તિથી ચેતવા રહેવા જેવું છે.

આ અને આવી જેને પોલીસીથી પૂર્વના મહાન આચાર્યોએ
ગમનનું રક્ષણ કરી આપણને વારસામાં જે જે તરવો આપેલા છે, તે
સર્વ તરવો મૂલ્યવિચાર શક્તિ અને હિડા અવ્યાસથી થોડાકોએ પણ
જાણી લઈ, તેના માટે તત્પર રહેવું જોઈએ જેમ વિજયહીરમૂળી
શ્વરણ વિજયમેનસૂરીશ્વરણ અને વિજયદેવસૂરીશ્વરણ એ
ત્રિપુટીએ પોતાની ફજ બજવી હતી, તેજ પ્રમાણે ફરજ બજાવી

વનાગ નીકળી આવે, અને તેઓને આ લગ્નાણુમાધી કાઢ પણુ
ચેલ્ય પ્રેરણા મળે તો પ્રયામ સકળ માની વિરમુ છુ

આ કર્તવ્ય દિશામા જતાવવામા આવેલા માર્ગોના સક્ષિપ્ત
સૂચનોન અત્રે ઠરવામા આવેલા છે તે દરેક ઉપર એકએક નિબંધ
થઈ રાકે તેમ છે, અને ખામ અભ્યાસીઓ એકએક મુદ્દો લઈને
વિદ્યાર્થી તરીકે અભ્યાસ કરશે તોન દરેકની સગતિ સમજાશે,
માટે ન સમજાય તેઓએ મમજવા પ્રયાસ કરવા વિનંતિ છે

આપણી સર્વ અવાન્નગ પ્રવૃત્તિઓને ગૌણુ જનાવી દરેકે
શ્રી જૈન શામનને પોતાના જીવનના સર્વપ્રસંગોમા કેન્દ્રિત કરવુ
જોઈએ આજે તેની વિચિત્ર ઉપેક્ષા અને નાની પ્રવૃત્તિઓમા
જરૂરીઆત કરતા મનવચન ઢાયાના વધારે પડતા રોકાણુ થી ઘટ્
આશ્ચર્ય થાય છે પરંતુ શ્રી જૈનશામનમા એવા તત્ત્વો શુધાયેલા
છે કે—જે પ્રમગે પ્રસંગે જહાગ આવી જઈ શાસનને જગતુ
અને જયવતુ જનાવે છે, ને જનાવશે છતા સૌના પ્રયાસની અપેક્ષા
તો મર્વકાળે રહેજ છે

જૈન જયતુ શાસનમ્

સવત્ ૧૯૬૬ના અશાઠ
વદિ ૫-મહેમાણા

સેવક —
પ્રભુદામ બેચરદામ પાઠેખ.

પ્રત્યક્ષરોના નામો-સંખ્યા અને અનુક્રમણિકા

ઉત્તર-૧ લો

પ્રત્યક્ષરોના નામો

પ્રત્યક્ષ પૃષ્ઠ

૧	મહોપાધ્યાય ત્રી વિમલદર્શિગણિ	૬ ૩ થી ૫
૨	, મુનિનિજયગણિ	૬ ૭
૩	ઉપાધ્યાય કન્યાલુવિજયગણિ	૬ ૧૦
૪	ઉપાધ્યાય મેત્રવિજયગણિ	૩ ૧૧
૫	ઉપાધ્યાય સોમવિજયગણિ	૫૮ ૩૬
૬	મહોપાધ્યાય જ્ઞાનુચ દ્રગણિ	૬ ૩૭
૭	ઉપાધ્યાય વિવેકદર્શિગણિ	૧૮ ૪૪
૮	ઉપાધ્યાય વિજયરાજગણિ	૩ ૪૫
૯	ઉપાધ્યાય ધર્મવિજયગણિ	૫૦ ૫૪

ઉત્તર-૨ જો

પ્રત્યક્ષરોના નામો

ક્ર. ૧૩૬

૧	પણિત આન વિજયગણિ	પ્રત્યક્ષ પૃષ્ઠ
૨	રવિસાગરગણિ	૪૨ ૭૩
૩	દૃઢ પણિત કમનવિજયગણિ	૪ ૭૬
૪	કમનવિજયગણિ	૧ ૭૬
૫	પણિત હાપર્ષિગણિ	૪૮ ૮૧
૬	નગર્ષિગણિ	૧૨ ૮૫
૭	વિપ્રજ્ઞાપિગણિ	૧૧ ૮૮
૮	રત્નચ રમણિ	૧૧ ૧૦૦
૯	, જયવિજયગણિ	૨૫ ૧૦૬
૧૦	ધનવિજયગણિ	૮ ૧૧૪
૧૧	દૃઢ પણિત શુભવિજયગણિ	૨૪ ૧૨૨
૧૨	પણિત દેવવિજયગણિ	૧૦ ૧૨૪
૧૩	કા હજીગણિ	૧ ૧૨૫
૧૪	કનકકુશલગણિ	૩ ૧૨૫
૧૫	સર્વસાગરગણિ	૫ ૧૨૭
૧૬	પણિત વિવેકસાગર ગણિ	૭ ૧૨૮
૧૭	શ્રી વિજય દોરસરિજીશિવ પણિત રામવિજયગણિ	૨ ૧૨૯
		૪ ૧૩૧

उद्घास-३ ले	प्रश्नकारना नामो	प्र म पृष्ठ
१	आ अन्धकर्ता पण्डित शुभविजयगणि	१७० १८८
२	पण्डित देवविजयगणि	६ १८०
३	, विनयकुशलगणि	४७ २०६
४	, गलदुर्धगणि	७ २०७
५	, पद्मानगणि	२० २१३
६	, विद्याविजयगणि	६ २१५
७	, दानदुर्धगणि	८ २१७
८	, जयानन्दगणि	१ २१७
९	, दुर्धविजयगणि	१ २१८
१०	, आरित्रोदयगणि	१७ २२३
११	, धीर्तिविजयगणि	३० २३३
१२	, धनदुर्धगणि	५४ २५२
१३	, जयवन्तर्धगणि	२ २५३
१४	, भक्तिसागरगणि	४ २५६
१५	, शुभदृष्टतगणि	१ २५७
१६	पण्डित प्रेमविजयगणि	७ २५७
१७	मुनिविभनगणि	१० २६१
१८	, देवविजयगणि	७२ २६६
१९	वटपक्षीय पण्डित पद्मविजयगणि	६ २७०
२०	पण्डित भैरविजयगणि	६ २७२
२१	, श्रुतसागरगणि	७ २७४
२२	, इनमविजयगणि	१ २७४
२३	विजयमेनसुगि विष्णु पण्डित इनमविजयगणि	३ २७५
२४	पण्डित हयविजयगणि	८ २७६
२५	, शुशुविजयगणि	३ २८०
२६	, मन्त्रविजयगणि	४ २८२
२७	, अमृत्यन्दगणि	३ २८३
२८	, सत्य साधामगणि	१ २८४
२९	, श्रवणविजयगणि	७ २८५
३०	, जससागरगणि	६ २८८
३१	, दर्धमन्दगणि	१३ २९१

૩૨	ધમ વિજયગણિ	૫૨૨
૩૩	વિદ્યાવિજયગણિ	૨ ૨૬૨
૩૪	, ધીગુરુસંગણિ	૬ ૨૬૪
૩૫	, મોમવિમંગણિ	૭ ૨૬૬
૩૬	શ્રી હેમસાગંગણિ	૧ ૨૬૬
૩૭	શ્રી ગગવર્ધનગણિ	૭ ૨૬૬
૩૮	શ્રી પ્રેમવિજયગણિ	૬ ૩૦૦
૩૯	પરિહીત નામર્ષિગણિ	૬ ૩૦૦
૪૦	શ્રી માણિધ્યવિજયગણિ	૮ ૩૦૫
૪૧	શ્રી સૌભાગ્યદર્પગણિ	૨ ૩૦૫
૪૨	શ્રી નામર્ષિગણિ	૨ ૩૦૬
૪૩	પરિહીત જ્ઞાનસાગરગણિ	૮ ૩૦૮
૪૪	શ્રી ભાણવિજયગણિ-૭-૧વિજયગણિ	૩ ૩૧૬
૪૫	શ્રી સૂરવિમંગણિ	■ ૩૧૦
		૨ ૩૧૨

વિશિષ્ટ-૪ થી

પ્રશ્નમારના નામો

કુલ ૪૮૭

૫૨૨

૧	જેસનમેરુ સંધ	૫૬ ૫૧૩	૧૫	નીવ બદ્ધ સંધ	૧ ૩૫૮
૨	મુનિતાન સંધ	૩ ૫૩૧	૧૬	નવાનજર સંધ	૩ ૩૬૨
૩	દેવગિરિ સંધ	૧૦ ૩ ૩	૧૭	સીસાગ સંધ	૧ ૩૬૩
૪	નપાસંધ	૫ ૫૪૬	૧૮	મહેમદાવાદ સંધ	૪ ૩૬૩
૫	ફોલપુર સંધ	૪ ૩૪	૧૯	સામોર સંધ	૧૦ ૩૬૫
૬	ગજપુર સંધ	૧ ૩૬૧	૨૦	બીજમાળ સંધ	૪ ૩૬૮
૭	આગમ સંધ	૨ ૫૪૧	૨૧	ચિત્રીતક મંથ	૨ ૩૬૯
૮	ઉજ્જવળી સંધ	૫ ૫૪૨	૨૨	જ્યોત સંધ	૩ ૩૭૦
૯	માનગ સંધ	૩ ૩૪૩	૨૩	પાલી સંધ	૨ ૩૭૧
૧૦	વટપદીય સંધ	૪ ૩૪૪	૨૪	માલપુર સંધ	૨ ૩૭૨
૧૧	પાટણ સંધ	૩ ૩૪૫	૨૫	છેલિયાર સંધ	૨ ૩૭૩
૧૨	અમલાવાલ સંધ	૫ ૩૪૭	૨૬	મેનીનીદ્રગ સંધ	૮ ૧૭૪
૧૩	ખલાલ સંધ	૪ ૩૪૮	૨૭	કુરુપુર સંધ	૪ ૩૭૮
૧૪	સુગત બદ્ધ સંધ	૩ ૩૫૫	૨૮	ઉત્તરપુર સંધ	૭ ૩૭૯
			પ્રશસ્તિ		૩૮૪

પ્ર^૨નાતુકેમ

પ્રશ્ન	વિષય	પૃષ્ઠ
૧	ઉચ્ચભણના દ્રવ્યનો વિચાર	૩
૨	જિનપ્રતિમાનું માન કેવડું હોય ?	૩-૧૪૩
૩	પુરુષરવગ્દી૦ અને સિદ્ધાણુ બુદ્ધાણુનો કયા આવશ્યકમા સમાવેશ થાય ?	૪
૪-૫૦૩-૬૦૫	ગણધર્મની દેશનાનો વિચાર	૪-૨૦૫-૨૩૬
૫	અનુત્તરદેવની ગતિનો વિચાર	૪
૬	આઠ નવકારના કાઉંસગ્ગનો વિચાર	૫
૭	કોટીશિક્ષાનું સ્વરૂપ	૫
૮-૨૬૨-૩૬૭	સજ્જાયાના આદેશ વિગેરેનો વિચાર	૬-૧૦૦-૧૫૮
૯	ધરણામે આણુમદિ કાણુ કહે ?	૬
૧૦	કેદપવૃત્તિનું સ્વરૂપ	૭
૧૧	ગયા કૃષ્ણની સચિતતા વિગેરે	૭
૧૨-૫૦૭-૫૫૮	અસજ્જાયા વિષે	૭-૧૬૮-૨૧૬
૫૬૧-૫૮૭	”	૨૧૭-૨૨૫
૧૩	શુદ્ધ પ્રરૂપક વિષે	૮
૧૪	અગીતાર્થ વિષે	૮
૧૫	મામકરૂપનો વિચાર	૮
૧૬	એકાક્ષિ નાલિયેરની પૂજામા મિથ્યાત્વ ? કે નહિ ?	૯
૧૭-૫૬૬	મિથ્યાદષ્ટિની નિર્જરનો વિચાર	૯-૨૦૮
૧૮	ઉત્સૂત્ર પ્રરૂપકનો વિચાર	૧૦
૧૯	લોકપાળ દેવના કાર્યમા દિશાનો વિચાર	૧૦
૨૦	મરદેવા અધ્યયન કેવી રીતે વિલાંબ્યું ?	૧૦

૨૧	આવકો ખામણાને બદલે નવકાર છે, તે વિષે	૧૧
૨૨	દેવો અચિત્ત પદાર્થ વિકુર્વી શકે કે નહિ ?	૧૧
૨૩	પિંડ વિશુદ્ધિ પ્રકરણ કોણે બનાવ્યું ?	૧૨
૨૪-૬૮	જાણીપની નહીની સખ્યા	૧૨-૩૭
૨૫	નત-પોસહની આવોયણા ની રીતે અપાય ?	૧૨
૨૬	માગધાદિતીર્થ ક્યા છે ?	૧૩
૨૭	રોગોની કુલ સખ્યા કેટલી છે ?	૧૩
૨૮-૩૪-૮૧-૮૨-૧૬૪	ઉપધાન વિષે પ્રશ્નો	૧૪-૧૭
૨૮૭-૩૧૪-૩૧૫-૩૧૮		૩૬-૩૭-૮૦
૩૦૧-૩૭૭-૪૧૭-૪૪૭		૧૧૩-૧૨૦-૧૨૧
૪૫૮-૪૫૮-૮૮૨-૫૧૨		૧૨૨-૧૪૫-૧૮૦
૫૨૭-૫૫૪-૫૫૫-૫૫૮		૧૮૪-૧૯૧-૨૦૦
૬૮૫-૭૭૫-૭૬૯ ૭૭૪		૨૦૬-૨૧૬-૨૬૨
૭૭૬-૭૮૬		૨૭૪-૨૬૧-૨૬૫
૨૯	પ્રત્યેક ભુલ દેશના આપે કે નહિ ?	૧૪
૩૦	સમવસરણના દ્વારપાળનું સ્વરૂપ	૧૬
૩૧	ચૌદપૂર્વિની દેવગતિનો વિચાર	૧૫
૩૨	સાગાર જલસંલુનો વિધિ	૧૬
૩૩	ચેચના નિર્વાહ માટે નવીન ઘર સેત્રાદિ બનાવાય કે નહિ ?	૧૬
૩૫	દેવલોકની ભૂમિનો વિચાર	૧૭
૩ - ૮' - ૦૦	રાત્રિ સોજનની ચોસગી અને દેવો	૧૭-૩૮-૨૩૬
૩૭	દેવલોકમાં પૂર્વજાતનું નામ શાથી ?	૧૮
૩૧-૭૧-૨૭૧-૨૬૮	યોગ અનુષ્ઠાનના પ્રશ્નો	૧૮-૩૭-૧૦૭
૩૭૨-૩૭૩-૩૮૫-૪૪૦		૧૧૩-૧૬૩-૧૪૬
૬૪૩-૪૭૦-૫૧૯-૫૮૭		૧૭-૧૭૭-૧૮૮
		૨૦૧ ૨૦૩

૩૬	દેવ આયુધ્યનો બધ ક્યારે કરે ?	૧૬
૪૦	લબ્યાલબ્ય નિગોદ હોય ?	૧૬
૪૧	દેવીની સ્તુત્ત્યાનો વિચાર	૨૦
૪૨-૪૩૧-	નિનકરિપના લગ્નદિનો વિચાર	૨૦-૧૬૫-૧૬૬
૪૩૧		
૪૩	ઉત્તર વૈદિક્ય માન કયા અશુભથી ?	૨૧
૪૪	સાધુને દૂત દેવતાને નમસ્કાર દેવો દયિત ગણાય કે નહિ ?	૨૧
૪૫-૭૮-	દેવવદન વિધિ	૨૧-૩૫-૬૮-૨૧૪
૧૬૫-૫૫૧		
૪૬	નિગોદનો નિર્લેપ કાળ હોય ?	૨૨
૪૭	પ્રાયશ્ચિત્તની ગાથા વિચાર	૨૨
૪૮	નિનેશ્વરના ગરીરના વર્ણનો વિચાર	૨૨
૪૯-૫૭૬	શ્રાવક પડિમાનો વિરૂદ્ધ ક્યારે થયો ?	૨૩-૨૨૦
૫૦-૩૫-	ચરમ નિનનો તીર્થગણ	૨૩-૧૩૬
૫૧	યુગ પ્રવાન ક્યારે થયો ?	૨૩
૫૨	ભૂમિ કોણ કંપે કે નહિ ?	૨૪
૫૩	સામાન્ય દેવજિઓ કોને વદન કરે ?	૨૪
૫૪	વસીદાનની વિનિ	૨૫
૫૫-૧૮૮-૩૦૪	લોપતિડના પગિયાનો વિચાર	૨૫-૭૬-૧૦૩
૫૬	મથવિગવજિની છેલ્લી ગાથાનો વિચાર-	૨૬
૫૭-૧૩૧-૨૦૦	મથિત અથિતનો વિચાર	૨૭-૫૩-૮૨-૬૧
૨૦૩૧-૩૦૫-	"	-૧૧૭-૧૦૪-૧૪૨
૩૩૦-૩૭૦-૫૦૧	"	-૨૦૪
૫૮	નિગોદના આયુધ્યનો વિચાર	૨૭
૬૦	વાશી-વિદર્શના દોષનું પ્રમાણ	૨૬
૬૧	વૈનાદ્ય પર્વતમા સઘ વિચાર	૨૬
૬૨	શ્રાવક પડિમાના પ્રશ્નચર્યનું પાલન	૨૬

૬૩	અમુરાદિ દેવનું ગમન કયા સુધી થાય ?	૩૦
૬૪	વર્ષ વિચાર	૩૦
૬૫	ચારણ યમણના રાત્રિ ગમનનો વિચાર	૩૧
૬૬	સિદ્ધશિવા ઉપર જ્યાં છોડે હોય ?	૩૧
૬૭	છટ્ટા આરે ગંગાનું પ્રમાણ	૩૧
૬૮	રાત્રિસોજનમા દોષ	૩૨
૭૦	દરકની ગણના	૩૨
૭૨-૬૨૮	ભગવાન હ પદનો અર્થ	૩૨-૩૩૮
૭૩	પોસહમા દેશાવગાશિકે પચ્ચક્ષ્ણાણુ કેમ ન થાય ?	૩૩
૭૪	નિગોદના અનન્તમા ભાગે સિદ્ધ થવાનો વિચાર	૩૩
૭૫	સામાયિક પ્રતિજ્ઞામા અનુમોદન વર્જિત છે	૩૪
૭	દત્તિ પ્રત્યાખ્યાનનો ઉચ્ચાર	૩૪
૭૭	ગાગેય ભગ સંખ્યા અને લાખમો લેઈ લાણુનાની ગીતિ	૩૫
૭૮	સ્થવિરાવળીમા પાઠલેઈ	૩૬
૮૦-૮૨-૨૫૨	પડિલેઈણુના-પ્રશ્નો	૩૬-૩૭-૮૭
-૩૧૮-૫૪૩	”	૧૦૧-૨૧૨
૮૪	રાજનાભિયેક પડી ચક્રીને પુન થવાનું પ્રમાણ	૩૭
૮૫	એક સમયે ચાર તીર્થ કરેનો મોક્ષ	૩૭
૮૭-૪૬૦	અથાણુનો વિચાર	૩૮-૧૮૪
૮૮	નારકીમા પરમાધામિની વેદના કયા સુધી હોય ?	૩૮
૮૯-૯૦-૯૧	મતાન્તર પ્રશ્નો	૪૦-૬૩-
-૧૫૩-૬૧૬	”	૨૩૫
૯૨	ઈ દ્રોના ભવો	૪૦
૯૩-૨૭૨-૨૭૩-૨૭૪	વ્યાકરણના પ્રશ્નો	૪૦-૧૦૨-૧૦૪
૨૭૫-૨૭૬-૨૭૭-૨૭૮	”	૧૦૫-૧૦૭
૨૮૫-૨૮૪-૨૮૬	”	૧૦૮

૯૪	સૈન્ધવનો વિચાર	૪૧
૯૫	દેરાસરમા કપાળનું તિલક કરતાપડદો કરવો કે નહિ ?	૪૧
૯૬	વાદણા વળતે મુહુપત્તિ કયા ગળવી	૪૧
૯૭	ઝણના જળનો વિચાર	૪૧
૯૮	અનીત અનાગત કાળનો વિચાર	૪૨
૯૯	ચૂર્ણિના કર્તા કોણ ? અને કયારે બની ?	૪૨
૧૦૦	નિર્ગિય ચૂર્ણિનું પ્રામાણિક પણું	૪૩
૧૦૧	વ્યવહાર ચૂલિકા કોણે રચી ?	૪૩
૧૦૨-૩૫૭-૪૬૪	તિવિ વિચાર	૪૩-૧૩૫-૨૦૯
૫૦૮-૫૩૩-૭૧૨		૧૯૪-૨૦૭-૨૭૦
૧૦૩	કર્માદાનનો વિચાર	૪૪
૧૦૪	દેવીના લોગનું સ્થાન	૪૪
૧૦૫	ઉર્ધ્વધિક શબ્દનો શબ્દાર્થ	૪૪
૧૦૬	આજજવી શબ્દનો અર્થ	૪૫
૧૦૭-૩૦૧	તીર્થ કરના લેવોની ગણના કયાથી કરાય ?	૪ ૫-૧૧૫
૧૦૮-૪૦૫-૨૬૫	વિચાર	૪૬-૧૬૦
૪૫૦-૪૫૫		૧૮૨-૧૮૩
૧૦૯	સ્થૂણભટ્ટના આહારનો વિચાર	૪૬
૧૧૦-૧૧૧	આસાલિયાનું ઉરપરિસર્પપણું અને શરીર માન ય્યા અ શુભથી ગણાય ?	૪૭-૪૮
૧૧૨	જિનજિ બ સામે ક્રિયા કરાય ?	૪૮
૧૧૩	પરપક્ષિઓમા ચારિત્રનો વિચાર	૪૮
૧૧૪	નિર્ચુદિતના કર્તા કોણ ?	૪૮
૧૧૫	ત્રાયસ્ત્રિશત અને સામાયિક દેવોના વિમાનનો વિચાર	૪૮
૧૧૬	જઘન્યથી ગર્જન મનુષ્યનો વિચાર	૪૯
૧૧૭	ચક્રિના ગ્લોમા છવોનો વિચાર	૪૯
૧૧૮	સંવિન્ન શબ્દનો અર્થ	૪૯

૧૧૮	નારકીના અવધિનાન સ બ ધી યોજન વિચાર	૫૦
૧૧૦	અ તે શરીર વિગેરે વોમિરાબ્યાનુ ક્ષણ	૫૦
૧૧૧	સૂર્યાભિ વિમાનના ભમરાદિનો વિચાર	૫૦
૧૨૦	દ્રવ્યલિંગીની શુદ્ધિનો વિચાર	૫૦
૧૧૩	મામ અને વિદ્યમા કયા છોડે ઉપર ?	૫૧
૧૨૪	અગ્નિદ્વાય બહાર પચ્ચદ્ધ્યાણનો વિચાર	૫૧
૧૨૫	રૂપા મ વ રાનો અને તદ્વાવત	૫૧
૧૨૬	પૂર્વ સન્નિયતી રૂપનો અર્થ	૫૧
૧૨૭	જિનેશ્વરના અવધિનાનનો વિચાર	૫૨
૧૨૮	ચોમામા બાદ બે માસ વચ્ચ નહિ વહોવાનું પ્રમાણ	૫૨
૧૨૯	ત્રાતિમ્મરણ્યુર્થી પાછલા કેટલા ભવો જણાય ?	૫૨
૧૨૧	દિગ્ગાચાર્ય શબ્દનો અર્થ	૫૩
૧૩૩	પાચમે અને આઠમે કર્મ રત્નિ કહેવાય ?	૫૩
૧૩૪	દેવદૃષ્ટ વચ્ચ રહેવાના કાળનો વિચાર	૫૩
૧૩	વ્યવહાર નશિવાળા છવેની યોગબાણ	૫૪
૧૩૭	ધરદેગમરમા જિનપ્રતિમા કેટલા અ શુભની રખાય ?	૫૬
૧૮૮	નોપારીના વકડા વિગેરે નહિ લેવાનો વિચાર	૫૬
૧૩૮	પાચ વ્યવહારમા હાવ કેટલા વ્યવહાર પ્રવર્તે છે ?	૫૭
૧૪૦ ૪૧	કરિયાવહિયા કરી સામાયિક લેવાનો વિચાર	૫૭-૧૮૪
૧૪૧	મેઘગર્જાન્વની ઉત્પત્તિનો વિચાર	૫૮
૧૪૨	ચૌદ પૂર્વિઓ કેટલા ભવો જાણે ?	૫૮
૧૪૩	બીજરહ અને સ મૃદિમ વનમ્પત્તિનો સમાવેશ યામા થાય ?	૫૯
૧૪૪	સોધમાદિ દેવદેવીઓ જ્યા ગયા હોય ત્યાથી કેટલું દેજે	૫૯
૧૮૫	અષ્ટ મહાસિદ્ધિ પદ્ધિ વિચાર	૫૯
૧૪૭	અકિનો ચ દન પીસનારી દાસીનો વિચાર	૬૧
૧૪૮	સગવતીજીના આજ્ઞાવાનો વિચાર	૬૧

૧૫૦	જિનપ્રતિમાને હોઠે લાલ રંગ કરવાનો વિચાર	૬૨
૧૫૧	આગીમા લાહિ ન વાપરવાનો વિચાર	૬૨
૧૫૨	કુવકોટી વિચાર	૬૩
૧૫૪	વિમાન અને નગકાવાસાદિ સાત દિશામાથી કયદિશામા છે ?	૬૪
૧૫૫	દિવાળીકરુપમા ત્રાવક મજ્યાથી સાધુમજ્યા ઘણી બતાવી તેનું તાર્પર્ય શું છે ?	૬૪
૧૫૬	૨૫૦ અભિષેકથી કલશની ગણના	૬૫
૧૫૭	ચિત્રસારથિનું મોટાભાઈપણ	૬૬
૧૫૮	કરુપમામાચાડી પઢની સાર્થજતા	૬૬
૧૫૯	અગીતાર્થના વિહારનો વિચાર	૬૭
૧૬૦	વસોની આગીનો વિચાર	૬૭
૧૬૧	માતરીયું પુણને વાપરવું	૬૭
૧૬૨	કાળવેળાએ નિચુંક્રિાભાષ્ય વિગેરે નહિ ગણવાનું પ્રમાણ	૬૭
૧૬૩	મહાનિશીથ સૂત્રના ઉદ્દેશાનો વિચાર	૬૮
૧૬૪-૨૦૬-પોસહ વિચાર		૬૮-૮૪-૧૫૬
૩૬૮-૪૭૩-		-૧૮૬-૨૪૮-
૬૫૦-૬૬૦-૬૮૮		૨૫૧-૨૬૩
૧૬૬	અગની પડિલેહણના આદેશનો વિચાર	૬૯
૧૬૭	માતાને નાના બાળકના સંઘટ્ટામા સામાયિકા દિનો વિચાર	૬૯
૧૬૮	માળા દ્રવ્ય વિચાર	૬૯
૧૬૯-૪૦૨	શય્યાતર ઘર વિચાર	૬૯-૧૬૦
૧૭૦-૩૪૦	સખડીમા લિશ્વા વિચાર	૭૦-૧૨૭
૧૭૧	પગદારવિગતિ પાઠ વિચાર	૭૦
૧૭૨	સૂત્રગણન વિધિ વિચાર	૭૦
૧૭૩	૧૧મી પડિમામા બલવપડિમ બોલવું	૭૧
૧૭૪	આચાર્યાદિકની સખ્યાની યુક્તિસંગતતા	૭૧

૧૭૫	કેવળિના પદ્ધતિનો વિચાર	૭૨
૧૭૬	ઐકલવ્યમા ઐક જીવને પુત્રસંખ્યા	૭૨
૧૭૭	આવળમાવળના દાતણનો વિચાર	૭૨
૧૭૮	યથાક્ષરિદેવના કાળનો વિચાર	૭૩
૧૭૯-૩૫૬	ગુરુની યુક્ત કરાવવાનું પ્રમાણ અને મત્ર	૭૩-૧૩૪
૧૮૦	ગુરુપગલા પાંચે ક્રિયાદિકનો વિચાર	૭૫
૧૮૧	પુષ્કણી આવશ્યની ધરિયાવહિયાનો વિચાર	૭૬
૧૮૨	દેવનિર્યાણના માર્ગનો વિચાર	૭૬
૧૮૩	મનુષ્યવેદ બહાર સિદ્ધાંતના આધારનો વિચાર	૭૬
૧૮૪	અચિત્તભોજનાદિકમા જીવોત્પત્તિનો વિચાર	૭૭
૧૮૫	અવેપ વસ્તુનો વિચાર	૭૭
૧૮૬	સાધુ સિવાય આગમ લક્ષણનો નિષેધ	૭૮
૧૮૭	તિવિહાર દુર્વિહારમા કલ્પ વસ્તુનો વિચાર	૭૮
૧૮૮	અલિપ્તિદિકા સિદ્ધિનો અર્થ	૭૮
૧૮૯	અનાન્યપૂર્ણમા દ્વિભાગિ અષ્ટમ ગણનો વિચાર	૭૮
૧૯૦	જન્મભિષેક વખતે દેવશરીરનું માત્ર	૭૮
૧૯૧	અભિમામા પ ગાઉ એત્ય ગુરુવદન માટે	
૧૯૨	ગમનવિચાર	૮૦
૧૯૩	પાણીના આગારમા અનંતથણાભોગ	
	આગારનો વિચાર	૮૦
૧૯૪	સમવસરણ સિવાય અતુર્કજ દેશનાનો નિષેધ	૮૦
૧૯૫-૪૨૨	લેશ્યા વિચાર	૮૧-૧૬૮
૧૯૬-૧૯૮	હુ લોક લવ વિચાર	૮૧
૧૯૮	સમૃદ્ધિમ મનુષ્ય વિરહકાળ	૮૧
૨૦૦	વીરજિનનો આયુષ્યગણનાનો વિચાર	૮૨
૨૦૧	અણુહારી વસ્તુનો વિચાર	૮૨
૨૦૩-૨૦૪	મત્તાદિકમા ઉપજતા જીવોનો વિચાર	૮૩
૨૦૫	રાત્રિએ ચારે આધારમા જીવોત્પત્તિનો વિચાર	૮૩
૨૦૭	દેવભવમા પહેલા લવના કુતશાનનો વિચાર	૮૪

૨૦૮	મિદ્ધાગીલા ઉપરના યોજનમાપનો વિચાર	૮૫
૨૦૯	દેવલોકના પુત્રાગ્ની લિપિનો વિચાર	૮૫
૨૧૦	દીક્ષાનો વિચાર	૮૫
૨૧૧	પાત્રાનો વિચાર	૮૫
૨૧૨	શબ્યાતરપીડની આલોચણ ઠેને અપાય ?	૮૬
૨૧૩-૨૧૪	શબ્યાતરનો વિચાર	૮૬
-૨૧૫	”	
૨૧૭	પામર દુધનો વિચાર	૮૬
૨૧૭	ભાદરવા શુદ્ધ પના ઉપવાસનો વિચાર	૮૬
૨૧૮	પૃથ્વિકાચિકાદિ જીવના માપનો વિચાર	૮૭
૨૧૯	તિર્થ ચના વેદિક્યના શરીરનો વિચાર	૮૭
૨૨૦-૨૩૩	માતક્ષેત્રના દ્રવ્યના ઉપયોગનો વિચાર	૮૭-૧૨૪
૨૨૧	દેવને પરબ્રહ્મા ઉપજવાનું જ્ઞાન	૮૮
૨૨૨	પ્રત્યાખ્યાન વિચાર	૮૮
૨૨૩	નિયાણાથી સ્ત્રીરત્ન થાય કે નહિ ?	૮૮
૨૨૪	ચક્રીની દેશવિરતિનો વિચાર	૮૮
૨૨૫	ગણધરની મમાચારીનો વિચાર	૮૯
૨૨૬	જિનકલ્પિ તે ભવમા મોક્ષે ન ભય	૮૯
૨૨૭	ઉદાયિ અને સુપાર્શ્વનાજીવની ગતિનો વિચાર	૯૦
૨૨૮	આયબિલ્લમા કપ્યાકલ્પનો વિચાર	૯૦
૨૨૯	ભગ્નમગ્નહનો વિચાર	૯૦
૨૩૦	દશ ક્ષેત્રોમા આશ્ચર્યનો વિચાર	૯૦
૨૩૨	મેઝમા વિકલેન્દ્રિયજીવનો વિચાર	૯૧
૨૩૩	દેવલોકના ઝમળનો વિચાર	૯૧
૨૩૪	વ્યવહારિજીવની મોક્ષપ્રાપ્તિના કાળનો વિચાર	૯૨
૨૩૫	દેવલોકમા મિથ્યાત્વીઓનો કેવો આચાર હોય ?	૯૨
૨૩૬	મરુત્વતી દેવીના પ્રજ્ઞાચર્યનો વિચાર	૯૨
૨૩૭	સદોષલોલિસાધુના ચારિત્રનો વિચાર	૯૩
૨૩૮	ચોનિસ કરદોષનો વિચાર	૯૩

૨૮૬	કાલિયોગમા રાનિએ અલુકાની વસ્તુ ન સેવાય	૧૩
૨૪૦	દયોની કુળાગીની સગવળ	૮૩
૨૪૧	અથ લીધેલી દીગ્ગાનુ કૃત	૮૬
૨૪૨	મનુષ્યને આલોચનુ પિના ગુદિ ન થાય	૧૪
૨૪૩	વિદિયા અને દિયાનો આકાશ પ્રદેશ કરશે નહિ	૧૬
૨૪૪-૨૪૫	નિવિધાનાને વિચાર	૬૦-૬૧
-૨૪૬-૩૮૮	"	૧૫૫-૧૬
-૪૦૫-૧૪૬	"	-૪૦૪
૪૧૩	દેવપૂજમા મન્નમ્નનાનો વિચાર	૮૫
૨૪૮	પદ્મારની ની ધગોડે દ્રવી પત્ની છે ?	૬૧
૨૪૯	વીન્નિતના નામ બરનો વિચાર	૧૬
૨૫૦	વિનેશ્વરોની ગર્ભાધિતિનું માન	૮૬
૨૫૧	વીન્નિતના અગુરનો વિચાર	૬૭
૨૫૩	દનાર્ણવનું નિમિત્ત હસ્તિમુળની ત્રિકુર્વલુનો વિચાર	૬૭
૨૫૬-૫૪૮-૬૩૮	સૂત્ર વિચાર	૮૮-૨૧૪-૨૧૬
૨૫૫	પૂજા દિવને ભક્ષાયાથ	૧૮
૨૫૬	મતિકમજમા વદિતુમૂત્રના આદેશનો વિચાર	૬૮
૨૫૭	મતિકમજમા છીક નિવારવાનો વિચાર	૮૧
૨૫૮-૪૭૭	અમરગાય ધ આલોચનુ તપનો વિચાર	૮-૧૨૦
૫૬૮	"	-૨૧૪
૨૫૯	ફેરી દીક્ષિતને આલોચનુ આપવાનો વિચાર	૬૯
૨૬૦	ત્રણ મ દાનિતમા ધર્મધર્મનો વિચાર	૮૬
૨૬૧	મદિરમા પૂજા મૂકવાનો વિચાર	૬૮
૨૬૩	આગાધના પ્રકરણ બનાવ્યાનો વિચાર	૧૦૦
૨૬૬	અમરને નિગોમા નાનાદિની મત્તાનો વિચાર	૧૦૦
૨૬૫	જ નથી નપુમકને અમરિનાદિની પ્રાપ્ત થાય ?	૧૦૦
૨૬૬	પ્રામત્યાદિને અવદનનો વિચાર	૧૦૦
૨૬૭	મિનિજિબનદનાનો વિચાર	૧૦૧

૨૬૮	પદ્ધતે કર્મભૂમિમા મવત્સરાદિના નામનો વિચાર	૧૦૧
૨૬૯	અપ્રતિષ્ઠિત જિન ઝિંજની આચાતનાનો વિચાર	૧૦૧
૨૭૦	બારબોલના માર્ગાનુમાનિ શબ્દનો અર્થ	૧૦૨
૨૭૬	અલક્ષ્ય લક્ષણ સમક્રિતાદિનો નાથ ઠરે છે નહિ ?	૧૦૫
૨૮૦	સમવસરણુમા દેવદેવીઓ આશ્વાત્તે શકાય ?	૧૦૫
૨૮૧	મનુષ્યોના પેઠે તિર્યચ યોનિમા શ્રવે ઉપજે ?	૧૦૬
૨૮૨-૨૮૩	દેવલોકમા વનરૂપિતિ જળ અને હડતાલનો વિચાર	૧૦૬-૧૦૭
૨૮૬	ત દુહીયા મચ્છનો ગર્ભકાળ	૧૦૭
૨૮૮	પર્યાપ્તા માથે અપર્યાપ્તાની હીસાનો વિચાર	૧૦૮
૨૮૮	એક પર્યાપ્તા માથે અસંખ્ય અપર્યાપ્તાના નિયમનો વિચાર	૧૦૮
૨૯૦	વામુદેન પ્રતિનામુદેનને ગંગા ઉતરવાનો વિચાર	૧૦૮
૨૯૧	અર્ધપુફ્ફગલપરાનર્તનના કાળનો વિચાર	૧૧૦
૨૯૨	દેવદ્રવ્યની વૃદ્ધિનો વિચાર	૧૧૦
૨૯૩	અગ્નિ તોના વર્ણનો વિચાર	૧૧૧
૨૯૪	મન પર્યવ જ્ઞાનનો વિચાર	૧૧૨
૨૯૫	લવનપતિના લવનનો વિચાર	૧૧૨
૨૯૬	લોકમા અધગ્ગ ધવાનો વિચાર	૧૧૩
૨૯૬	નૃપભદ્રેન્દ્રામિના પ્રથમ સમક્રિત અને સિદ્ધિનો વિચાર	૧૧૪
૧૩૦-૩૦૦	ચૌવિહાર ઉપવાગીને સાજના પચ્ચદ્ધાણુ વિચાર	૫૩-૧૧૫
૩૦૨	પદ્મધકાર્થ અને વદનવિચાર	૧૧૫
૩૦૩	આગાહ તપ વિસર્થો હોય, તેનો વિચાર	૧૧૬
૩૦૪	યુગલિકના આયુધ્યના પ્રકાર	૧૧૬

૩૦૬	પરપર સઘટ્ટાનુ સ્વરૂપ	૧૧૭
૩૦૭	એક સમયમા કેટલા સિદ્ધ થાય ? તે વિચાર	૧૧૭
૩૦૮	એક પુત્રને કેટલા પિતા હોય ? તે વિચાર	૧૧૮
૩૦૯	વિગયના પ્રયાખ્યાનનો વિચાર	૧૧૮
૩૧૦	સતત સામાયિકાદિમા કેટલા આદેશ મળાય ?	૧૧૮
૩૧૧	સાચે પડિલેહણુમા તિવિહારવાળાને પાણુહાર અપાય ?	૧૧૯
૩૧૨	મધાદિકના સઘટ્ટામા આહારાદિ નહિ વહોરવાનો વિચાર	૧૧૯
૩૧૩	મુઘોપા ઘટાનુ માન કેટલુ ?	૧૧૯
૩૧૬	મહાવિદેહમા વિહરમાન જિનસત્તાનો વિચાર	૧૨૦
૩૧૭	ઈદ્રિયોના વિષયના દૃષ્ટાન્તનો વિચાર	૧૨૧
૩૨૦	જિનમંદિરમા પ્રત્યાખ્યાન પળાય કે નહિ ?	૧૨૦
૩૨૨	આવિકાઓને મુચદેનમાની સ્તુતિ બોલવાનો વિચાર	૧૨૦
૩૨૩	તીર્થ કર સાથે દીક્ષા ગ્રહણ કરનારાઓનો વિચાર	૧૨૦
૩૨૫	અક્ષુરહિતને કેવલજ્ઞાન	૧૨૩
૩૨૬	કુકાર્દિ જળ વિચાર	૧૨૩
૩૨૭-૬૩૬	વિદળનો વિચાર	૧૨૩-૨૪૨
૩૨૮	સૂકવણીનો વિચાર	૧૨૩
૩૨૯	પોસાતી નાવિકાઓ ગર્હુતી ન કરી શકે	૧૨૪
૩૩૦	આવિકાઓને આરતિમગલદીવાનો વિચાર	૧૨૪
૩૩૧	સામાયિકમા પડિલેહણુના આદેશનો વિચાર	૧૨૪
૩૩૪	અભવ્યને તીર્થ કરના દાનનો અભાવ	૧૦૫
૩૩૫	અભવ્યને ગાત્રુ જયના સ્પર્શનો વિચાર	૧૦૫
૩૩૮	ઇશાન ઇદ્રના કોપથી અસિદ્ધિયા કેવી થઈ ?	૧૨૫
૩૩૭	મુધર્મા સ્વામિજી વખતે નવમાર્પૂર્વની કે પાધ્યનની વાચના	૧૦૬

૩૩૮-૩૩૯ ચૌદ નિયમ ગત વિચાર	૧૦૬-૧૬૪
-૪૧૦	"
૩૪૧ રાત્રિએ બનાવેલ વસ્તુ સાધુ લે કે નહિ ?	૧૦૭
૩૪૨ પાક્ષિક પ્રતિક્રમણમા સ્વસારદાવાદિક ઠહેવાનો વિચાર	૧૦૭
૩૪૩ મૂર્યચન્દ્ર વિમાનને રાહુએ આવરવાનો વિચાર	૧૦૮
૩૪૪ ટ્રેવેલકાદિમા જિનની દાદાનો અભાવ	૧૨૮
૩૪૫ સ્ત્રીઓને મનર્થમિર્ષા વિમાને જવાનું પ્રમાણ	૧૦૮
૩૪૬ વ્યવહાર રાશિનું અનાદિપણ	૧૦૯
૩૪૭ ઇંદ્ર અને ચક્રિપણ કેટલી વખત મળે ?	૧૩૦
૩૪૮ બ્રહ્મદેવ લોક ઉપર અમકિતી દેવો વધારે હોય ?	૧૩૦
૩૪૯ પૂજા કરતા પ્રથમ તિલક કર્યા કરાય ?	૧૩૧
૩૫૦ નમો તિત્થસ્સ શબ્દનો અર્થ	૧૩૨
૩૫૧ પાસત્યાને ગણુ હોવાનો વિચાર	૧૩૨
૩૫૨ પ્રત્યાખ્યાન	૧૩૩
૩૫૩ સ્વપક્ષી-પરપક્ષી વિચાર	૧૩૩
૩૫૪ ઓપધ અને લેપજમા તફાવત	૧૩૩
૩૫૫ લબ્યપણુ જાણવાની રીત	૧૩૪
૩૫૬ ઉપધાન પૂર્વક સૂન જાણવાનું પ્રમાણ	૧૩૭
૩૬૦ નારદીઓ પૂર્વજવની બાળતો શાથી જાણે ?	૧૪૦
૩૬૧ સુહરદેવનીનું સ્વરૂપ	૧૪૦
૩૬૨-૩૭૬ યુગલિયાનો વિચાર	૧૪૦-૧૪૬
૩૬૩ સચિત્તના ત્યાગીને કારણે ગત્રિએ પાણી પીવું પડે તેનો વિચાર	૧૪૧
૩૬૪-૩૬૫-૩૭૧ ઈરિયા-નહિયાનો વિચાર	૧૪૧-૧૪૨
૬૦૮-૬૭૧	૨૩૦-૨૫૭
૩૬૬-૫૬૦ આઠ પડવાનો વિચાર	૧૪૧-૨૨૬
૧૩૫-૩૬૭ મીતા કોની પુત્રી ? વિગેરે	૫૩-૧૪૨
૩૬૮ ટેવા રગની મુહુપત્તિ રખાય ?	૧૪૨

૩૬૮	પારણાનો દુધપાક વૈક્રિય હતો કે નહિ ?	૧૪૭
૩૭૫	સમવસગ્ણના યોજન કયા અશુભથી ?	૧૪૭
૩૭૬	પારણા વળને શેવડીન રસના ઘડાનો વિચાર	૧૪૪
૩૭૮	પણવીસજોયણ૦ ગાથાનો વિચાર	૧૪૪
૩૮૦	અતકૃત્ શબ્દનો અર્થ	૧૪૭
૩૮૧	ચક્રવાલ સમાચારીનો શબ્દાર્થ	૧૪૭
૩૮૨	અવન ન્યાયક્રમા ઇંદ્ર આવે કે નહિ ?	૧૪૭
૩૮૩	ચારણ થમણ સ્પર્શનું કળાં હોય ?	૧૪૮
૩૮૪-૫૧૫	ત્રણે સ્તુતિમાં પરવાનના ઢાળનો વિચાર	૧૪૮-૨૦૦
૩૮૬	વિમાનાધિપતિ દેવના સમન્વિતનો વિચાર	૧૪૯
૩૮૭	સમવસરણના કુલોનો વિચાર	૧૫૫
૩૮૮	વિકલેન્દ્રિયજીનો મરી મનુષ્ય થઈ શુ પામી શકે ?	૧૫૫
૩૮૯	માધ્વીને ચાગણુલ્લિધનો અભાવ	૧૫૫
૩૯૦	પાચનિર્ગ્ન્યોમાથી આહારક શરીર કોણુ કયે ?	૧૫૫
૩૯૧	પાચમા આરામા પક્ષિ વિગેરેનું આયુષ્ય	૧૫૬
૩૯૨	પાક્ષિમાદિ આમણા અને તપ કેટલા	૧૫૬
૩૯૩	સ્વિસ મુખી કરાય ?	
૩૯૪	અદ્રના પ્રકાશમા દીના વિગેરેની ઉન્નત્તેઈનો વિચાર	૧૫૬
૩૯૫	ત્રિકળાતુ પાણી વાપરવામા થયપ્રમાણ	૧૫૭
૩૯૬	વિજયશૈલ અને વિજયારોકાણીનું સ્વરૂપ	૧૫૭
૩૯૮	જીવોના મોક્ષકાળનો વિચાર	૧૫૮
૪૦૦	છ આવશ્યકનો વિચાર	૧૬૦
૧૪૮-૪૦૧	આવશ્યક મૂળ સૂત્રોના ઝર્તા કોણુ ?	૬૭-૧૬૦
૪૦૩	છટા વ્રાવડને સ્થાપનાચાર્ય પડિલેહવાનો વિચાર	૧૬૧
૪૦૪	નનદીક્ષિત અતિચારાદિ સૂત્રો કહી શકે નહિ ?	૧૬૧
૪૦૫	અનન્ત ચતુકનો વિચાર	૧૬૨
૪૦૭	પન્નાહાર શબ્દની વ્યાખ્યા	૧૬૩
૪૦૮	સગર ચકીના પુત્રોની માતાનો વિચાર	૧૬૩
૪૦૯	ચો. પૂર્વે અવળા સવળા ગણવાનો વિચાર	૧૬૪

૪૧૨	વચ્છનાગાદિ દવા માટે અભક્ષ્ય ન ગણાય	૧૬૫
૪૧૩	અઢીદ્રોષ વિષે સમયમા કેટલા જિનોનો અભિષેક થાય ?	૧૬૫
૪૧૪	માગધાદિતીર્થમા ચક્રિના અર્દ્ધભગી સખ્યા	૧૬૬
૪૧૫	ફેર ચક્રીપણ પામવાનો વિચાર	૧૬૬
૪૧૬	મરાતા જીવને છોડાવવામા કયુ દાન ગણાય ?	૧૬૬
૪૧૭	ઉપધાનમા કયાણક તિથિના તપનો વિચાર	૧૬૬
૪૧૮	નારદોની ગતિનો વિચાર	૧૬૭
૪૧૯	મિ ધુ દેશમા ભગવાન વિચર્યા ખાખત	૧૬૭
૪૨૦	અધકારમા આહાર વાપગ્વાનો દોષ	૧૬૭
૪૨૧-૫૬૨	બ્રાહ્મી મુન્દરીના વિવાહનો વિચાર	૧૬૮-૨૧૭
૪૨૩	સમકિતિ-દેશવિરતિને ૧૨મા દેવલોકનો વિચાર	૧૬૮
૪૨૪	સમકિતની પ્રાપ્તિ પછી-દેશ સર્વ વિરતિની પ્રાપ્તિનો વિચાર	૧૬૯
૪૨૬	મહાગિરિ મુહુર્તિ નામને આર્ય શબ્દ જોડવાનુ કારણ	૧૬૯
૪૨૭	કર્માદાન લાગવા ન લાગવાનો વિચાર	૧૭૦
૪૨૮	ઉપવ મીને સાજના પચ્ચદ્ધાણુનો વિધિ	૧૭૦
૪૨૯	પ્રતિમામુદેનની મના ત્રણ સ્વપ્નો જુએ તેનુ પ્રમાણ	૧૭૦
૪૩૦	સ્વયંબુદ્ધ પ્રત્યેક બુદ્ધના નગ્નપણાનો વિચાર	૧૭૧
૪૩૧	સૂત્રના એકપદનુ પ્રમાણ કેટલુ થાય ?	૧૭૧
૪૩૨	મુપાશ્વનાથ ભગવતની ક્ષણનો વિચાર	૧૭૨
૪૩૩	જન્મના ૮ માસ ૭૧ દિવસનો વિચાર	૧૭૩
૪૩૪	ઢેવળીના પગસહની સખ્યા	૧૭૩
૪૩૫	અનુત્તર વિમાનમા ગયેલ જીવના ભવની સખ્યા	૧૭૩
૪૩૬	વિષ્ણુકુમાર બે થયા તેનો વિચાર	૧૭૪
૪૩૭	શ્રીમ્હી વિગેરે દેવીઓ ઝઘ નિકાયની છે ?	૧૭૪

૪૩૮	સાત મહાલિનો વિચાર	૧૭૫
૪૩૯	કાલિકાચાર્ય કેટલા થયા ? તેનો વિચાર	૧૭૫
૪૪૧	દહિ અલક્ષ્ય ક્યારે થાય ?	૧૭૬
૪૪૨	ઘરની પ્રત્યાખ્યાનવાળો દાતણ ન કરે	૧૭૭
૪૪૪	સમૃદ્ધિમ મનુષ્ય વિરહકાળ વિચાર	૧૭૮
૪૪૫	ભાગી જવાના ભયથી પ્રત ન લેનારનો વિચાર	૧૭-
૪૪૬	કરબો લેવાનો કાળ	૧૮૦
૪૪૭	નવકારવાળી વિગેરેની આપનાનો વિચાર	૧૮૦
૪૪૮	અનેક વખત ઇન્દ્રપાત્રુ વિગેરે પામવાનો વિચાર	૧૮૦
૪૫૦-૬૨૭	જીવના અને આકાશના પ્રદેશનો વિચાર	૧૮૧-૨૩૭
૪૫૧	પ્રમત્ત અને અપ્રમત્ત શુણ્ઠાણના અન્ત- સ્પર્શનો વિચાર	૧૮૧
૪૫૩	સ્ફટિકાદિ પૃથ્વીના મયિત્તપણાનો વિચાર	૧૮૨
૪૫૪	નવનારદના સમયનો વિચાર	૧૮૨
૪૫૬	આલોચણામા દ્રવ્ય વાપરવાનો વિચાર	૧૮૩
૪૫૭	શ્રાવકે મુહુપત્તિથી શુરુના પગ પુજવાનો વિચાર	૧૮૩
૪૬૦	શરીરતુ માપ કયા અશુભથી થાય ?	૧૮૫
૪૬૩	મુહુપત્તિના બોલનું કાળ	૧૮૫
૪૬૪	શ્રાવકને કામુ ચોખાતું ધોવણ વિગેરે પોતું કે પે કે નહિ ?	૧૮૬
૪૫-૫૭૬	કૃષ્ણ-નામુદેવે ૧૮ હજાર સાધુને વાદાનો વિચાર	૧૮૬-૨૨૨
૪૬૦-૪૬૬	અધિકભાસમા ક'નાણુક તપનો વિચાર	૧૮૬-૧૯૬
૪૬૭	ઉચ્ચનીચાદિ કુવનો અર્થ	૧૭૮
૪૬૮	સમુદાની લિજ્ઞા શબ્દનો અર્થ	૧૮૭
૪૬૮	પોસાતીના કાળવેળાના દેવવદનનો વિચાર	૧૮૮
૪૭૧	આદિનાથજિનના ૯૮ પુત્રોના આયુષ્યના અપવર્તનનો વિચાર	૧૮૮

૪૭૨	સાધુ શ્રાવકને ઘરે બેસીને ગોચરી લે કે નહિ ?	૧૮૮
૪૭૪	કેવી નવકારનાળી સ્થાપી પ્રતિક્રમણ કરાય ?	૧૮૯
૪૭૫	પ્રતિક્રમણમા સાતમાથી બે ચૈત્યવવદન કયા ગણાવ્યા ?	૧૮૯
૪૭૬	૨૨૯ છંદના નિયમનો વિચાર	૧૮૯
૪૭૮	વીગજન્મ દિવસે લોકો મુખડી લાવે તે ઉપર વાસક્ષેપ ન ખાય કે નહિ ?	૧૯૦
૪૭૯	ખારમા દેવલોક તથા ઐચેયકમા કયા મિથ્યાત્વી ઉપજે ?	૧૯૦
૪૮૦	તામક્ષી તાપમ સમકિત પામ્યો, તેના અક્ષરો	૧૯૧
૪૮૧	સર્વ ઇન્દ્રો સમકિત હોવાનો વિચાર	૧૯૧
૪૮૩	નક્ષત્ર તારા વિમાનના વાહક દેવોનો વિચાર	૧૯૧
૪૮૪	ધ્યાનનો અરૂપિપણાનો વિચાર	૧૯૨
૪૮૫	સમકિત દેવો એક સમયમા કેટલા ચ્યવે ?	૧૯૨
૪૮૬	હટો હટો કરેલો છઠ્ઠ આલોચણમા ગણાય કે નહિ ?	૧૯૨
૪૮૭	કિટિગધિયાના વિમાન આદિનો વિચાર	૧૯૨
૪૮૮	સમુદ્રકલગોનો વિચાર	૧૯૩
૪૮૯	મેરુમેખલાનો વિચાર	૧૯૩
૪૯૦	પડિમાધારિ સાધુને ક્ષોભ પામવાનું કાગળ	૧૯૩
૪૯૧	પાખડિઓને સમવસરણમા બેસવાનો વિચાર	૧૯૩
૪૯૨	ગીતોદા નદીને સમુદ્રમા પેસવાનો વિચાર	૧૯૪
૪૯૩	આયગિય ઉવજ્જઞાયસૂત્રનો વિચાર	૧૯૪
૪૯૫	અંરાવણવિગેરે દેવો વાહન બને, તે વિચાર	૧૯૪
૪૯૬	પાર્શ્વજિનની કૃપાથી બનેલ ધગણુન્દ્રનો વિચાર	૧૯૫

૫૫૦	છટ્થજાતિએ શબ્દની વિભક્તિ વિચાર	૨૧૪
૫૫૨	રાયપમેણીયનો સમણશબ્દનો અર્થ	૨૧૪
૫૫૩	નવકાર આનુપૂર્વિક વિચાર	૨૧૫
૫૫૭	પ્રતિક્રમણ વિધિ કયા સૂત્રમા છે ?	૨૧૬
૫૫૬-૫૬૦	મત્તરભેદી પૂજામા થાળીમા કવચ તથા દીનો મૂમય કે નહિ ?	૨૧૭
૫૬૩-૬૩૭	મોતી સચિત્ત ? કે અચિત્ત અને કઈ કાયમા ગણાય ?	૨૧૮-૨૪૧
૫૬૪	શામ્ભ પ્રદુર્ગ્ગ શિખર વિચાર	૨૧૮
૫૬૫	ક્ષેત્રપાળની મૂર્તિપૂજાનો વિચાર	૨૧૮
૫૬૬	તેરમા નક્ષત્રે જન્મનો વિચાર	૨૧૯
૫૬૭	પોમહ પાર્યા પછી સ્ત્રીભોગનો વિચાર	૨૧૯
૫૬૮	ચોવિહાર પ્રત્યાખ્યાનનો સ્ત્રીભોગથી ભગવાય કે નહિ ?	૨૧૯
૫૬૯	દેશાવકાશિક વિધિ	૨૧૯
૫૭૦	કુવનો તારો એરાવતક્ષેત્રમા છે કે નહિ ?	૨૧૯
૫૭૧	બ્રહ્મા અને તારાના મંડલો	૨૨૦
૫૭૨	દીવાળીમા સુખડી વિગેરે બનાવે તે વિષે	૨૨૦
૫૭૩	સુખનમા ચોવિહાર તિવિહાર ભાગેકે ?	૨૨૦
૫૭૫	ચિત્રનાલગ્નગચ્છનું નામ સ્વરૂપ	૨૨૧
૫૭૬	અક્ષયયાચાર પાઠ બોલવાનો આદેશ	૨૨૧
૫૭૭	રથુલભદ્ર વેશ્યાઘરે ચોમાસુ રહ્યા તે વિષે	૨૨૧
૫૭૮	જરાને ફર કરનાર શા ખેતરાપાર્શ્વનાથ અધિકાર શાસ્ત્રીય છે કે ?	૨૨૧
૫૮૦	નેમિનાથજીનની સાધ્વીની સખ્યાનો વિચાર	૨૨૨
૫૮૧	છવેની ઇલિકા અને દડાગતિનો વિચાર	૨૨૩

૫૮૩	દેવપૂજા પાણીના ડોગળા કર્યા મિવાય પણ કરવી ઠટપે છે	૨૨૪
૫૮૪	સાધુને ડેડે દોરો બાધવાનું પ્રમાણ	૨૨૪
૫૮૫	કોણિકે ને સુળત કહ્યા છે, તેનું સ્વરૂપ	૨૨૪
૫૮૬	જીતકેટપ ગાથાના ચોથા પાદનો અર્થ	૨૨૫
૫૮૮	કામેમિ શબ્દનો અર્થ	૨૨૫
૫૮૯	ઉલ્કેટ ઉત્તૂત્રભાષી શબ્દની સમજણ	૨૨૬
૫૯૦	રૂકે દુકુભારના પરિવારના માધુનો વિચાર	૨૨૬
૫૯૨	ધારણીરાણીના પુત્રનો વિચાર	૨૨૭
૫૯૩	પોસહમા આબૂષણનો વિચાર	૨૨૭
૫૯૪	લુપ્તર દોષ આવકોને લાગે કે નહિ ?	૨૨૭
૫૯૫	પ્રતિષ્ઠામા સાધુએ નાસક્ષેપ નાખવાનો પાઠ	૨૨૭
૫૯૭	કેટલા સામાયિક લાગલાગટ થઈ શકે ?	૨૨૮
૫૯૮	પ્રદેશી રાજા આર્યનો પૌત્ર છે તે વિચાર	૨૨૮
૫૯૯	શલાકા પુરુષો માસાહારી હોયજ નહિ તે વિચાર	૨૨૯
૬૦૧	મહાબલ દીક્ષા લઈ સિદ્ધ થયા તેના અતરનો વિચાર	૨૨૯
૬૦૨	બુદ્ધિઓધિત સિધ્ધાની સખ્યા અને ઉપ- દેશનો વિચાર	૨૩૦
૬૦૪	નારકી નપુસક વેદી છે, તેને પુરુષ ચિન્હ હોય કે નહિ ?	૨૩૦
૬૦૫	પરમાધામિકૃત વેદના ચોથો નારકીમા હોય ?	૨૩૧
૬૦૬	દ્રવ્યવિગિનું પુનઃક સુસાધુએ ગ્રહણ કરવાનો વિચાર	૨૩૨
૬૦૭	પ્રથમજન સાથે દીક્ષા લેનારાઓને સામાયિક ઉચ્ચારણ વિચાર	૨૩૨

૬૦૮	ત્રિકોટી શબ્દનો અર્થ	૨૩૨
૬૦૯	ગિહવં અને સાગારિ શબ્દનો અર્થ	૨૩૩
૬૧૦	કિરણાવલી પાઠ વિચાર	૨૩૩
૬૧૧	બનનપતિ આદિને પદવીનો ન્યૂનાધિકતા વિચાર	૨૩૩
૬૧૨	માનુષોત્તર ગિરિ તરફ જતી નદીઓનું જળ કયા પડે ?	૨૩૪
૬૧૩	અષ્ટોત્તરી સ્નાનમાં કેટલા આવકો ઉભા રહે ?	૨૩૪
૬૧૪	અને ગાવા શ્રાવિકાઓ આવી શકે ? કે નહિ ?	
૬૧૫	બારમતની ઓપદી મજાયા વખતે ણોલાય કે નહિ ?	૨૩૪
૬૧૬	લીલોતરીની બાધાવાળાને કુલવાસિત જળ પીવાય કે નહિ ?	૨૩૪
૬૧૭	એમાસીની અઠઠ કયા સુધી ગણવી ?	૨૩૪
૬૧૮	ચેત્ર આશોમાસની અઠઠમાં યુનમ ગણાય કે નહિ ?	૨૩૫
૬૨૦	તિવિહાર અલ્પસણનો વિધિ	૨૩૫
૬૨૧	સૂક્ષ્મ નિગોદમાં ફેર લવ લાય તેનો વિચાર	૨૩૫
૬૨૨	છટો આવક નિકળતા નિમિત્તથી ન કહે તે વિચાર	૨૩૫
૬૨૩	નિનમ દિરથી નીકળતા આવકો આવસ્તમાંથી કહે નહિ	૨૩૬
૬૨૪	આષ્ટિમાદિ લગ્નિઓ કઈ લગ્નિમાં સમાય ?	૨૩૬
૬૨૬	પ્રભાસ્ત-નામિએ કયારે દીક્ષા લીધી ?	૨૩૬
૬૨૮	વિધ્યુક્રમાને વિદુર્વેલ શરીરનો વિચાર	૨૩૭
૬૪૦	મદિરમાં મૂળ નાયકની દષ્ટિનો વિચાર	૨૩૮

૬૩૧	જિનમદિરમા ભમતીની દેરી કેટલી કરવી ?	૨૩૬
૬૩૨	જ્યન્યથી પ્રભુ પાસે કોડ દેવો હોય, તે વિચાર	૨૩૬
૬૩૩	સમવમગ્ધુમા કેટલા દેવો સમાય ?	૨૪૦
૬૩૪	નવકારમહિતા ૪૦ લોગસ્સ કાઉન્સગનો વિચાર	૨૪૦
૬૩૫	ગૃહસ્થ સમક્ષ સાધુએ પગ પૂજવા કે નહીં ?	૨૪૦
૬૩૬	શિશુસ્થાનકેતપમા ગણુલું ક્યારે ગણુલું ?	૨૪૦
૬૪૦	ખીજા આગે અગ્નિની વિચારણા અને નીતિપ્રવર્તક કોણ થશે ?	૨૪૩
૬૪૧	ઉર્ધ્વલોકના એક ભાગમા વિકલેન્દ્રિય હોવાનો વિચાર	૨૪૪
૬૪૨	પદ્મવલ્લાસૂત્રમા અદ્વાયજ્ઞ અધિક છે કે નહિ ?	૨૪૪
૬૪૩	નાળીયેર અને તેના બીયામા કેટલા ભવો હોય ?	૨૪૪
૬૪૪	શ્રી ગોડામા કેટલા ભવો હોય ?	૨૪૫
૬૪૫	આવળમા કેટલા ભવો હોય ?	૨૪૫
૬૪૬	કેવડા શરીરવાળા મોક્ષે જઈ શકે ?	૨૪૫
૬૪૭	પૃથ્વીકામિકાદિ ભવશરીરોના માપ	૨૪૬
૬૪૮	છોકે આગે મનુષ્યનું શરીર અને આયુષ્યવિચાર	૨૪૭
૬૪૯	પ્રથમના ત્રણ આરામા બતાવેલ આહારવિચાર	૨૪૭
૬૫૧	અહ ગણિ બદલે ત્યારે તપ પૂર્ણદિક કરે તેનો વિચાર	૨૪૮
૬૫૨	માઘગ્નાનમા જિનપૂર્ણદિક કરે તેનો વિચાર	૨૪૮
૬૫૩	નિરતર કરાતા તપમા રોહિણી આદિ તપ વિચાર	૨૪૯

૬૫૪	ગણેશ દેવવદન ભુની જવાણ હોય તો બીજે દીવસે કરાય ?	૨૪૬
૬૫૫	પાચમી પડિમાથી કછોટો ન વળાય, તેનો વિચાર	૨૪૬
૬૫૬	સમોસરણમા ચામરોકોણ વીંઝે ?	૨૫૦
૬૫૭	તીર્થ કરદેશના સ્ત્રીઓ-દેવીઓ ઉભી રહી	
૬૫૮	માલજે તેનો પાઠ વિચાર	૨૫૦
૬૫૯	પાછલી રાત્રિએ શાવકો સાધુ પાસે જઈ પ્રતિક્રમણ કરે તેનો પાઠ વિચાર	૨૫૦
૬૬૦	મૂળસૂત્રોના નામોનો વિચાર	૨૫૧
૬૬૧	સમવય ભુમા ગણધરોને પ્રદક્ષિણા જુદી અપાય કે નહિ ?	૨૫૧
૬૬૨	ગુનેવદનભાષ્યની ૩૮-૩૯ ગાથા મુજબ વિધિ માચવે	૨૫૨
૬૬૪	પ્રતિમાના નેત્ર ખોલવાના અજનમા મધ નખાય કે નહિ ?	૨૫૨
૬૬૫	ઓમાસામા કયા સુધી ખાઠ અબદ્ય ગણાય ?	૨૫૨
૬૬૬	પ્રતિક્રમણમા દીવાદિગી ઉન્નૈર્ધ નિવારાય તે પાઠ કયા છે ?	૨૫૨
૬૬૭	અગતરના પોસાલી મળધી પ્રજામા આવશ્યકે ચૂર્ણ વિચાર	૨૫૩
૬૬૮	અભવ્યને અશ્રદ્ધા-અધ્યવસાય, વિચિત્રતા વિગેરે વિચાર	૨૫૪
૬૬૯	ભોક્ષ મોટે ક્રિયા કરે તે ક્રિયાવાદી ગણાય તેનું સ્વરૂપ	૨૫૫
૬૭૦	ત્રણ લોક વ્યયિ નકધોનો વિચાર	૨૫૬
૬૭૨	જિનેશ્વરો ગૃહસ્થપણમા સાધુ વિગેરેને પ્રણામ કરે ? કે નહિ ?	૨૫૭

૬૭૩	દિશ્કુમારીઓને કુમારી કહેવાનું કારણ	૨૫૭
૬૭૪	પ્રતિનામુદેવને કેટલા અને કયા કયા રત્નો હોય ?	૨૫૭
૬૭૫	કિલ્બિષિયાનું રહેઠાણ કયા છે ?	૨૫૮
૬૭૬	બાવળઆદિમા વિદળનાનો અભાવ	૨૫૮
૬૭૭	ઉપાસકદેવગાદિમા આચારના અતિચાર કેમ ન કલા ?	૨૫૯
૬૭૮	વિદળમા ગોરસ ચળદે કરી કઈ કઈ ઝીજ લેવી ?	૨૫૯
૬૭૯	બોળ અથાણુ શી રીતે બને છે ? અને તેનો ત્યાગ શાથી થાય છે ?	૨૫૯
૬૮૦	પદ્મીમા સાધુઓ તપાચાર વિગેરેના અતિચારો બોલે કે નહિ ?	૨૬૦
૬૮૧	આવકોને અરવળો રાખવાનું અથપ્રમાણ	૨૬૦
૬૮૨	આગતિમ ગણ દીવાનો પાઠ કયા અથમા છે ?	૨૬૦
૬૮૩	હિંગળોક અચિત્ત થયો હોય તો કેમ ન લેવાય ?	૨૬૧
૬૮૪	જ્યા જલ છે ત્યા વનસ્પતિ છે આ નિયમ ચોક્કસ છે કે નહિ ?	૨૬૧
૬૮૬	પોસાતીને એકસણું કરવામા અથ પ્રમાણ	૨૬૨
૬૮૭	ઉદિર્ક ચળદેનો અર્થ	૨૬૨
૬૮૯	પોસાતી વાસશેષથી ચિતરેલી પ્રતિમા પૂજા શકે કે નહિ ?	૨૬૩
૬૯૦	ભતિસ્મરણવાળો કેટલા ભવો બાળી શકે ?	૨૬૩
૬૯૧	કયા કેવળીઓ સમુદ્ધાત કરે ?	૨૬૪
૬૯૨	નારકી અને નિગોદ એ બંનેમા કોને અધિક દુઃખ હોય ?	૨૬૫
૬૯૩	ચિત્ત તન અને નવીન નિગોદને વધતું ઓછું હુ બ હોય કે નહિ ?	૨૬૫

- ૭૩૩ મૃદુરથે રચેલી રાજગાય ક્રિયામા જોડાય કે નહિ ? ૨૭૮
- ૭૩૪ પરપશ્ચિદૃત નવીન સ્તુતિ આદિ ક્રિયામા કંપે કે નહિ ? ૨૭૮
- ૭૩૫ ક્ષાત્ર વેળા વિગેરેમા ચલિસગણુપયન્ને ગણાય કે નહિ ? ૨૭૮
- ૭૩૬ અત્રધિ અને મન પર્યવજ્ઞાની કેટલા બને કરે ? ૨૭૮
- ૭૩૭ અમ યજ્ઞ પાદપોષગમન અણસજ કરે ? ૨૭૮
- ૭૩૮ આવક અગર સ્ત્રી તીર્થકરનું વાર્ષિક દાન હો કે ? નહિ ? ૨૭૯
- ૭૩૯ જમકેવાદિ ચાર તીર્થકર થવાના છે, તે છવેની ઓગખાણ ૨૮૦
- ૭૪૦ તીર્થકર અને સામાન્ય કેવળીને જળના વિવિધપણાનું કારણ ૨૮૦
- ૭૪૧ મેઘકુમારની માતાના દોહદમા અકાળ કેવી રીતે છે ? ૨૮૧
- ૭૪૨ ધર્મને માટે નિયમિત ક્ષેત્ર ઉપરાત જવાય કે નહિ ? ૨૮૧
- ૭૪૩ પોમાતો આવકો કેટલી ભૂમિ સુધી વિચરી શકે ? ૨૮૧
- ૭૪૪ જ્ઞાન પ્રતિમાજીને કસ્તુરીના લેખી પૂજ થકાય કે નહિ ? ૨૮૨
- ૭૪૫ સવારે પ્રતિક્રમણમા સાધુઓ કેમ આદેશ આપતા નથી ? ૨૮૨
- ૭૪૬ ગોત્રદેવીની પૂજામા મિથ્યાત્વ લાગે કે નહિ ? ૨૮૨
- ૭૪૭ અ ચળગરુવાળાઓ પ્રતિષ્ઠિત જિનબિંબની પૂજ થાય કે નહિ ? ૨૮૩

- ૭૪૮ લોકપાળદેવો કેટલી નિકાયમા છે ? ૨૮૩
- ૭૪૯ શ્રુતદેવી અને ક્ષેત્રદેવી ના કાઉન્સિલ કરવાનું
અથ પ્રમાણ ૨૮૩
- ૭૫૦ પૂના વખતે સુખકોશ ઉત્તરાસણથી બાધવો
કે નહિ ? ૨૮૩
- ૭૫૧ ઉત્કૃષ્ટ ચૈત્યવદનમા મુતિઓ વધતી કહેવાનું
પ્રમાણ ૨૮૪
- ૭૫૨ પદ્મીમા જ્ઞાનાદિ સ્તુતિ શ્રાવિકાઓ કહે કે
નહિ ? ૨૮૪
- ૭૫૩ વીસલપ્રીય નાણાનું સ્વરૂપ ૨૮૪
- ૭૫૪ શ્રાવિકા દેરાસરમા પખાળ-પૂના કરી શકે
કે નહિ ? ૨૮૫
- ૭૫૫ સમવસરણમા બલિ લાવે, તે ગધેલો હોય
કે નહિ ? ૨૮૫
- ૭૫૬ શ્રાવકોને ચઉસરણ પચન્નો કેમ લણાવાય છે ? ૨૮૫
- ૭૫૭ મૂર્ત્તર્જનો જીવ સાથે સબધ કેવી રીતે ઘટે ? ૨૮૬
- ૭૫૮ થલચર વિગેરેનું આયુષ્ય અને ગર્ભસ્થિતિ
કેટલી હોય ? ૨૮૬
- ૭૫૯ જેટલા મચિત્ત નિયમમા રાખ્યા હોય તેથી
વધારે કંપે કે નહિ ? ૨૮૬
- ૭૬૦ બધુંજીવકે શબ્દનો અર્થ ૨૮૭
- ૭૬૧ ચન્ડક્રદ્રાચાર્ય શિષ્યને ખલે બેઠા હતા કે નહિ ૨૮૭
- ૭૬૨ બોરડી કે બાવળ મા જેટલા જીવો હોય ? ૨૮૭
- ૭૬૩ પૃથક્કૃત શબ્દનો અર્થ ૨૮૮
- ૭૬૪ જિનેશ્વરની માતા પછી બાળક પ્રસવે કે નહિ ? ૨૮૮
- ૭૬૫ જિનમદિગ્ને અર્પણ કરેલ ઘરમા લાડે
રહેવાય કે નહિ ? ૨૮૮

- ૭૬૬ માળા વખતે છયેય ઉપધાનના નામ લેવાય કે નહિ ? ૨૮૮
- ૭૬૭ ચક્રિનો સેનાપતિ કેટલો પાછો હડીને ગુફાદ્વાર ખોલે ? ૨૮૯
- ૭૬૮ સર્વ ચક્રવર્તિઓને રત્નોત્તુ પ્રમાણુ સરખુ હોય કે નહિ ? ૨૮૯
- ૭૬૯ ખરતર અચ્છિક ને ધર્મપ્રેરણા તથા ત્રણ વખત સામાયિક ઉચ્ચરાવાય કે નહિ ? ૨૮૯
- ૭૭૦ ખરતરે પ્રતિકમણુમા વદિતુ સ્તવનાદિ ઠહે, તે ખપે કે નહિ ? ૨૯૦
- ૭૭૧ અચિત્તજવના સખારાની શી વ્યવસ્થા કરાય ? ૨૯૦
- ૭૭૨ નદી ઉતરી સાધુએ અવતસરી ખામણા કરવા જવાય કે નહિ ? ૨૯૦
- ૭૭૩ દેવલોકમા વનખડાદિ અને માછલા કેવા સ્વરૂપના હોય ? ૨૯૦
- ૭૭૪ દેસાવજાગિકનો લેવા પારવાનો વિધિ શો છે ? ૨૯૧
- ૭૭૫ આરાધના પ્રકરણના જ્ઞા કોણ ? ૨૯૨
- ૭૭૬ જિનાલયમા ઘટ કયારે વગાડાય ? ૨૯૨
- ૭૭૭ વાદલામા ઉધાડે મુખે બોલ્યા છતાં ધરિયા વહિયા ન કરે, તેનું ગરણુ ૨૯૨
- ૭૮૦ પ્રતિકમણુ વખતે કેયર તેવ ની ઉગમણી થાય, તે શેમા વપરાય ? ૨૯૩
- ૭૮૧ પોસાનીને યાચક આદિને દાન આપવું કયે કે નહિ ? ૨૯૩
- ૭૮૨ ચોમાસા બાદ બેમાસ વચ્ચે ન વહોરાય ૨૯૩
- ૭૮૩ સાધુએ વચ્ચેને થીંગડુ દેનાય કે નહિ ? ૨૯૩
- ૭૮૪ છોક મવાથી ફેર મુહપત્તિ પડિલેલાય કે નહિ ? ૨૯૪
- ૭૮૫ મીનેન્દ્ર નામ સાચુ કે નહિ ? ૨૯૪
- ૭૮૬ આરતી ઉતારવી, નૈવેદ્યાદિ મૂકવું કયા અયમા

બનાવ્યું છે ?	૨૯૪
તીર્થ કરદેવને સાધુ અને શ્રાવક કઈ રીતે વાંદે ?	૨૯૪
આપણી પ્રતિમા દિગ્ગજર મદિરમા વદાય કે નહિ ?	૨૯૫
તીર્થમા જે માન્યું હોય, તેજ મૂંઝાય કે બીજું ?	૨૯૫
શાસનશબ્દનો અર્થ	૨૯૫
દેવો રત્નાદિકની વૃષ્ટિ કેટલી કરે ?	૨૯૬
મગમ ગોવાળિયાને સમજાવે હતું કે નહિ ?	૨૯૭
મિથ્યાત્વીઓના દાક્ષિણ્ય વ્યાજ્ઞતાદિની પ્રથા સા કરાય કે નહિ ?	૨૯૭
અજનશલાકામા સાધુને દ્રવ્યપૂર્ણ કવ્વી પઠે તેનું કેમ ?	૨૯૭
શ્રી નેમિનાથની ગણધર સખ્યામા મતાન્તર	૨૯૮
સર્વ વામુદેવના શરીરનું બળ સરખું હોય કે નહિ ?	૨૯૮
દીવાલીનું ગણણું ગણવાનું કાળું ?	૨૯૮
૧૬ પહોરની દેશના કયા દિવસથી શરૂ થયું ?	૨૯૯
શ્રાવકને નિવિમા નિવિયાતું ક-પે કે નહિ ?	૨૯૯
ગત્રિએ ખાનારને બીજે દિવસે ચોખ્ખું ઉપવાસ થાય કે નહિ ?	૨૯૯
સાધુને ઉપધિ પુસ્તક વિગેરે પરિગ્રહમા ગણાય કે નહિ ?	૩૦૦
આપના કેટલો કાળ રાખી શકાય ?	૩૦૦
દીક્ષા માટે લીલોતરી તણ હોય, તેને દીક્ષામા ક-પે કે નહિ ?	૩૦૦
ચોઠા ચોખા નાખવાથી દુધ દહી નિવિયાતું થાય કે નહિ ?	૩૦૦

- ૮૦૬ સુક્રિતમા સકડામણુ થતી નથી તેનો શો
દૃષ્ટાન્ત ? ૩૦૧
- ૮૦૭ પતિત કંડરીકે દીક્ષા પાળી હતી તેનું કળ
તેને મળ્યો કે નહિ ? ૩૦૧
- ૮૦૮ શ્રદ્ધાદત્ત રૂપો વિકુર્ન તે કેળતા હોય કે
આપણા ? ૩૦૧
- ૮૦૯ નત્તો વામુદેવ દ્વારિકામા માય કે કાષ બીજો
સ્થળે ? ૩૦૧
- ૮૧૦ અભિમાનથી પૂજા લણાવનારને કેવું કળ મળે ? ૩૦૧
- ૮૧૧ બલાતકારથી શીલભગ યના સતીપણુ જામ
કે નહિ ? ૩૦૧
- ૮૧૨ કમલ પ્રભાચાર્યે ત્રીયે કઠ નામ કર્મ વિકુળ
કેમ જનાવ્યું ? ૩૦૧
- ૮૧૩ નવકાર અને યતુજયતા અમરણમા અધિક
લાભ શેમા ? ૩૦૧
- ૮૧૪ મહાવીર પ્રભુએ ખીલા કાઢતા યુમ કેમ પાડી ? ૩૦૧
- ૮૧૫ અનન્તિમુકુમાર પ્રથમની શય્યામા ઉપજ્યા કે
બીજામા ? ૩૦૧
- ૮૧૬ કુવમેટી કેવી રીતે ઠહેપાય ? ૩૦૧
- ૮૧૭ દ્રવ્યલિગિતુ દ્રવ્ય જીવકયામા કામ લાગે કે
નહિ ? ૩૦૧
- ૮૧૮ કુલવાવકુમુનિ લાન્ધ કે અલન્ધ ? ૩૦૧
- ૮૧૯ શ્રાવક થયેવ માછીમાર વિગેરેને પૂજા કરતા
લાભ થાય કે નહિ ? ૩૦૧
- ૮૨૦ શિષ્યનું પાપ શુરુને લાગે કે નહિ ? ૩૦૧
- ૮૨૧ મન્જુ પામતા સર્વજ્ઞો સિદ્ધિગણને ફરસો
કે નહિ ? ૩૦૧
- ૮૨૨ તિમિલ્યા શુદ્ધ કોણિકે ઉવાડી હતી કે નહિ ? ૩૦૧

હાથે કુલ ચુટી પ્રભુ પૂજ કરે, એમ કયા બનાવ્યું છે ?	૩૦૫
અ બડ શ્રાવક પાણી ગળીને પીતો હતો કે નહિ ?	૩૦૫
આયળિવ નિવિમા શ્રાવકને ફાસુ અને ઉંદું પાણી કષ્ટે ? કે નહિ ?	૩૦૬
ગહિણીનો તપ મળતી તિથિમા કરાય કે નહિ ?	૩૦૬
ત્રણ કોડ સાધુ માથે ગમ મિદ્ર થયા તેનો ખુવાનો	૩૦૬
ગાલિભદ્રને દેવ જે વસ્તુ આપતા તે ઔદારિક હતી કે નહિ ?	૩૦૭
વૈકિય કુલ વિગેરે ઠરમાય કે નહિ ?	૩૦૭
સાધ્વીને નમસ્કાર કરતા શ્રાવકો કયા ચળ્ડો બોલે ?	૩૦૭
ઠેટલા પગમાણે ત્રમરેણુ થાય ?	૩૦૭
સૂક્ષ્મ સ્વાગ્ન હવે ગમન કરી શકે કે નહિ ?	૩૦૭
તામસિતાપમ સમક્તિ કયા પામ્યો ?	૩૦૮
નદિપેણુ મુનિ દેવલોક ગયા કે મોક્ષમા ?	૩૦૮
શ્રાવકને પોમહમા એક ગામથી બીજે ગામે જવાય કે નહિ ?	૩૦૮
ઉદ્દણ્ડીયનો અર્થ શો થાય ?	૩૦૮
આસને બેઠા પડિભ્રમણ દગી શકાય કે નહિ ?	૩૦૯
ગેગાદિકમા પણ શ્રાવકે લાવેલો આહાર સાધુને કષ્ટે કે નહિ ?	૩૦૯
નાતિ બહાર કઢેલના ઘરેથી આહાર વહોગાય કે નહિ ?	૩૦૯
અનુપુત્ર સબધી સગવડો ઉત્તર	૩૧૦
શાળકે દેવદ્રવ્ય વ્યાજે નાખે કે નહિ ?	૩૧૦
શ્રાવકો દેગસરના નોકર પામે દામ દગાવે નહિ	૩૧૦

પ્રશ્ન	વિષય	પૃષ્ઠ
૮૪૩	માન-શ્રવણ દ્વારા દેરાનરના કાર્યમાં વધનય કે નહિ ?	૩૧૦
૮૪૪	એ પહેલ દિવસ ચઢ્યા પછી પોસક લઈ શકાય કે નહિ ?	૩૧૧
૮૪૫	નિનકટપીઓને ઢેલવા પાવશ્ચિત્તો હોય ?	૩૧૧
૮૪૬	યુગવિયાના કટપવૃક્ષો વનઅપતિ રૂપ છે કે નહિ ?	૩૧૨
૮૪૭	યુગપ્રધાન વિગેરેની જે નજ્યા બતાવી, તે માન્ય છે કે નહિ ?	૩૧૩
૮૪૮	ગીનાર્વ મિથિન વિહારનો અર્થ	૩૧૪
૮૪૯	મત્યકિ વિધાધર શુ કહેતો હોય ?	૩૧૪
૮૫૦	અન્ન પાણી પીનારો ગતિનું શુ પરચક્ષણ કરે ?	૩૧૪
૮૫૧	ગરુડા સમક્ષિ આદિ પામીને છુગ્ન અણુસણુ કયે કે નહિ ?	૩૧૫
૮૫૨	ઉપગમ શ્રેણિ એકબીજા બે વખત કરવાનો સભવ	૩૧૫
૮૫૩	અર્ધ પુરુષ પરાવર્ત કાળની સમજણ	૩૧૫
૮૫૪	યુગપ્રધાન આચાર્ય આદિ આખા ભરત ક્ષેત્રમાં ઘણે કે કેમ ?	૩૧૬
૮૫૫	સાચિક સમક્ષિ અને આગ્નિ કયા શુણુકાણે હોય ?	૩૧૬
૮૫૬	વેદનીય કર્મની ત્રણ મમયની સ્થિતિ કેવી રીતે હોય ?	૩૧૭
૮૫૭	કોણિક સોધર્મ-અમરેન્દ્રનો મિત્ર કેવી રીતે હોય ?	૩૧૭
૮૫૮	આનાલિઓ છપ બેઈન્દ્રિય કે પ બેન્દ્રિય છે ?	૩૧૭
૮૫૯	અયોતિક દેવોની નાજમાની અને ઉત્પાતધ્યાન કયા છે ?	૩૧૮
૮૬૦	મહાવિદેહના શાવકો ઉભયકાલ પ્રતિક્રમણ કરે કે નહિ ?	૩૧૮

પ્રશ્ન	વિષય	પૃષ્ઠ
૮૬૧	મધ્ય આઠ જીવપ્રદેશોને કર્મ લાગે કે નહિ ?	૩૧૮
૮૬૨	સમયે સમયે અનન્તી હાનિ શી વસ્તુને આશ્રયીને છે ?	૩૧૯
૮૬૩	આદિ જિન સમયે જે લોગરુસ હતો, તે જ હાલ છે કે નહિ ?	૩૧૯
૮૬૪	દિવસની છેલ્લી બે ઘડીએ આહાર કરે તેને અતિચાર લાગે ?	૩૧૯
૮૬૫	કસેલિયાનું જળ તેવિહારવાળાને કટપે કે નહિ ?	૩૧૯
૮૬૬	પદ્માન્નનો કાળ કયા અથમા બતાવેલ છે ?	૩૨૦
૮૬૭	સ્થૂલભદ્રનું નામ વ્યા સુધી રહેશે ? તેનું પ્રમાણ	૩૨૦
૮૬૮	નવ વસવિગર્ધઓની આચારણા છે કે નહિ ?	૩૨૦
૮૬૯	પુસ્તકાફલ થયા પહેલા પુસ્તકો હતા કે નહિ ?	૩૨૦
૮૭૦	મુલસાએ બત્રીશ પુત્રોને એકી સાથે જન્મ આપ્યો તે સત્ય છે ?	૩૨૦
૮૭૧	ડાળીયુ તેલ તથા તેમા તળાએલ વસ્તુ વિગર્ધ ગણાય કે નહિ ?	૩૨૧
૮૭૨	શ્રાવિકા ઉભા ઉભા એક નવકારનો કાઉમ્મગ કરી એક સ્તુતિ બોલે છે તે વિધિ કયા અથમા છે ?	૩૨૧
૮૭૩	અનાનુપૂર્વિ ગણવામા જે લાભ બતાવ્યો તે કયા અથમા કહેલ છે ?	૩૨૧
૮૭૪	તીર્થ કર કેવળી સમુદ્ધાત કરે કે નહિ ?	૩૨૧
૮૭૫	બે ત્રણ વિગેરે પૂર્વધરો પૂર્વધરકાળમા હયાત હોય કે નહિ ?	૩૨૨
૮૭૬	વ્યાખ્યાનમા કેવળ શ્રાવકોને આચારાગઆદિ સૂત્રો સભળાવાયછે, તે કારણિક વિધાન છે કે નહિ ?	૩૨૨

પ્રશ્ન

- ૮૭૭ આદિ જિન સાથે ૧૦ હજાર મુનિવરોએ અણ
સણ કર્યું, તે બ્યારે સિદ્ધ થયા ? ૩૨૨
- ૮૭૮ પ્રજ્ઞચર્યનું મહાન ક્ષણ જાતાવું, તે જાવણ
પ્રજ્ઞચર્યનું છે ? ૩૨૨
- ૮૭૯ નચારસી પચ્ચક્ખાણ ક્યાં મિવાય પાછળથી
ખીરસી વિગે જરી થકાય ? કે નહિ ? ૩૨૩
- ૮૮૦ પદ્ધતી ચાંમાગી વિગેજેના આલોચણ તપો કયા
સુધી કરાય ? ૩૨૩
- ૮૮૧ શ્રી હીરચૂડીશ્વરજી મદિગ્ને કેટલાક ચેત્ય કહે
છે, તેને શ્રી ઉત્તર આપવો ? ૩૨૩
- ૮૮૨ પદ્ધતી વખતે છટું કરી વીર છટું તપમા ગણી
થકાય કે નહિ ? ૩૨૩
- ૮૮૩ વીર છટુંના પારણે શુ પચ્ચક્ખાણ કરાય ? ૩૨૪
- ૮૮૪ અન્તરદ્વીપોની વેદિકાને જાણ્યા હોય કે નહિ ? ૩૨૪
- ૮૮૫ લોકિક મિથ્યાત્વ બારે ગણાય ? કે લોકોત્તર ? ૩૨૪
- ૮૮૬ કેવળજ્ઞાની સાધ્વી છદમ્થ સાધુઓને વફન
કરે કે નહિ ? ૩૨૪
- ૮૮૭ પ્રતિમાના નામ લછન બુસી નાખ્યા હોય
તો ફેર કરી થકાય કે નહિ ? ૩૨૫
- ૮૮૮ ચોથો આદિ પદિમા નાહકે ૧૪-૧૫ નો પોપહ
ચોવિહાર છટું કરાય કે નહિ ? ૩૨૫
- ૮૮૯ દહિ વિગેરે જોરસ સોલ પહોર અભક્ષ થાય
કે નહિ ? ૩૨૬
- ૮૯૦ માસમા કયા કયા જીવો ઉપજે ? અને નિગો
દનો અર્થ શો ? ૩૨૬
- ૮૯૧ શુદ્ધ સમકિતધારી મદ્દાવિદેહમા મનુષ્યપણે ઉપજે
કે નહિ ? ૩૨૭
- ૮૯૨ તપસ્થાથી નિકાચિત્ત કર્મનો ફાય થાય કે નહિ ? ૩૨૮

પ્રશ્ન	વિષય	પૃષ્ઠ
૮૯૩	વીર ભગવતે કયા ભવમા તીર્થ કર નામઝર્મ નિકાચિત કયું ?	૩૨૮
૮૯૪	ચોવિહાર ધોમહથી ચોથી પડિમા આરાધે કે તિવિહારથી ?	૩૨૮
૮૯૫	મામાયિકે ઇરિયાવહિયા કરીને કરલુ તે કયા લખ્યુ છે ?	૩૨૮
૮૯૬	નવકારના પદોની ઝોળીમા કેટલા ઉપનાસ કરાય ? અને ગણાયુ શુ ગણાય ?	૩૨૯
૮૯૭	સાધુ ખપોરનો કાળે ઉદરી પરઠવે કે નહિ ?	૩૩૦
૮૯૮	ભરતીના સમયમા જગતી પામે જળ વધે કે નહિ ?	૩૩૦
૮૯૯	અતુષ્ઠાનમા વિજળીની ઉજેઘ પડે તો, અતિ ચાર લાગે કે નહિ ?	૩૩૦
૯૦૦	અસજ્જાયમા ઉપદેશમાલા વિગેરે ગ્રંથો ગણી શકાય કે નહિ ?	૩૩૦
૯૦૧	પ્રતિક્રમણમા અભુટિઓ કેટલા સાધુને ખામવો ? અને શી રીતે	૩૩૧
૯૦૨	યુગલિયા ક્ષેત્રના તિર્થ ચો શેનો આદાર કે ?	૩૩૧
૯૦૩	પકખીમા ગાતિ અવશ્ય કહેવાય કે નહિ ?	૩૩૧
૯૦૪	છઠ્ઠે ભક્તમા પારણે અતગ્વાળે એકાસણુ ઢેમ કરતા નથી ?	૩૩૨
૯૦૫	ઠાકેલા સ્થાપનાચાર્ય પામે ક્રિયા કરાય કે નહિ ?	૩૩૩
૯૦૬	દિવસના પોસાતી ગત્રિ પોસદ ઉચ્ચરે, તો યા આદેશ માગવા જોઈએ ?	૩૩૩
૯૦૭	શેષકાળમા શ્રાવકાદિને માલગતા કુદપસૂચ સાધુને લણવાય કે નહિ ?	૩૩૩

પ્રશ્ન	વિષય	પૃષ્ઠ
૯૦૮	શ્રી હીરસૂરીશ્વરજી મહાગાનત કેટલામી પાઠે થયો છે ?	૩૩૩
૯૦૯	બાવીશ તીવ કરના વારામા કેટલા પડિશ્ત મળ્યું હોય ?	૩૩૪
૯૧૦	ઉપધાન તથા છુગ એકસણમા લોહુ ચાક કંપે કે નહિ ?	૩૩૪
૯૧૧	મામાયિક પોમાહ પારતા કેટલી ગાથા કહેવી જોડે ?	૩૩૪
૯૧૨	દાન શીવ તપ અને લાનના મા બારે મતો સમાય કે નહિ ?	૩૩૫
૯૧૩	સમ્રાજમા થયેલ લેલુ દેડુ આખ્યા સિવાય છવનો મોજુ થાય કે નહિ ?	૩૩૫
૯૧૪	ચકવર્તી કેટલા કાળે મોમે જાય ?	૩૩૫
૯૧૫	મેથી આય જિવમા કંપે કે નહિ ?	૩૩૫
૯૧૬	વાર્ષિકપ કેવી રીતે અને યારે પૂર્ણ થાય ?	૩૩૫
૯૧૭	પડિમાવાહી શ્રાવક યાત્રાદિ વહાણથી કરી શકે કે નહિ ?	૩૩૬
૯૧૮	આક્રમી નિગેરે પડિમામા આરભ દરાય કે નહિ ?	૩૩૬
૯૧૯	દિગ્ગત અને દેગ્ગરમાગિક્કમા બે મતો કેમ કહ્યા તેનો શાસ્ત્રીય ખુલાસો અને ચુક્તિ	૩૩૭
૯૨૦	જરમે દુજ્જવમાજો આ ગાથા ઉચ્ચગી સૂઝ રહ્યા હોય અને જાગી જવાથી સમારી નર્મ કર્યું, તો દેવ તે ગાથા ઉચ્ચરવી પડે કે નહિ ?	૩૩૬
૯૨૧	કાયા ચીમકા કાકરી વિગેરે બીયા કાઢી નાખ્યા પછી બે ધડીએ અચિત્ત થાય કે નહિ ?	૩૩૬
૯૨૨	આગમ પાઠગ પૂઞ કરી હોય, તો તે ત્રિકાલ પૂજા કહેવાય કે નહિ ?	૩૩૬

પ્રશ્ન	વિષય	પૃષ્ઠ
૬૨૩	રાત્રિએ મદિરમા ગીતગાન કગાય કે નહિ ?	૩૪૦
૬૨૪	જન્મ મરણસૂતકમા પ્રભુપૂજા ય્યારે કરી શકે ?	૩૪૦
૬૨૫	પૂજા અનમરે કપાળે ચાદલો ઝરાય કે નહિ ?	૩૪૦
૬૨૬	શ્રાવકે જનાવેલ મૃતુતિ સ્તોત્રો મહાળીમા કહેવાય કે નહિ ?	૩૪૦
૬૨૭	હુલિહારમા લિબુના પટવાળો અજમો વપરાય કે નહિ ?	૩૪૦
૬૨૮	દશે જોત્રોમા છએ અદાઈયો શાશ્વત હોય કે નહિ ?	૩૪૧
૬૨૯	જસજસનો ડોડવો જહુળીજ ગણાય કે નહિ ?	૩૪૧
૬૩૦	કોઈ નૌકારશીનુ પચ્ચદ્ધાણુ સાને પારે, તો અધિક દુળ મળે કે નહિ ?	૩૪૧
૬૩૧	પોમાતી શ્રાવક ચત્રવદનમા ઉવસગગહર મ્તોત્ર કહી શકે કે નહિ ?	૩૪૨
૬૩૨	નવકારગી પચ્ચદ્ધાણુની બે ઘડી કયાથી ગણાય ?	૩૪૨
૬૩૩	વૈતાલય પાસે ૭૨ બીલો કયા ઠેકાણે છે ?	૩૪૩
૬૩૪	મિધવ હરઠે પીપર દ્રાક્ષ વિગેરે દ્રવ્યથી આવેલ ફાસુ થાય કે નહિ ?	૩૪૩
૬૩૫	પાગણે અનરવાગણે એઝાસણ કરી છક કરે ? તો બે ચોથ લક્ષ્ય ગણાય કે નહિ ?	૩૪૩
૬૩૬	આઠમી પડિમાવાહક શ્રાવક બીબ્બજોને લો'ન ન પીરસી શકે કે નહિ ?	૩૪૩
૬૩૭	પૂજા માટે માળી પામેથી કુલ લેતા જે નફો કર્યો, તે કયું દ્રવ્ય ગણાય ?	૩૪૪
૬૩૮	પામત્યાના દ્રવ્યવી મદિર કાઇક મુધરાબ્યું હોય તો વદનીક ગ્હે કે નહિ ?	૩૪૪

પ્રશ્ન	વિષય	પૃષ્ઠ
૯૩૯	લીલોતરીના ત્યાગીને તે દિવસનો કેરી પાક કર્યે કે નહિ ?	૩૪૪
૯૪૦	૨૫ છાસસાથે ગેળાંયુ તે કઈ નિગઈ ગણાય ?	૩૪૫
૯૪૧	ચકવર્તિના નિધાનો ભુમી ઉપર આવે ? કે અદર આવે ?	૩૪૫
૯૪૨	ચકવર્તિનો સૈનિક બાર ચોજનના પડાવને કેટલા દિવસે ઉછેરે ?	૩૪૫
૯૪૩	મેઘમા ન્હાયેવા પાણીમા તથા પગમેવાથી સીતલએવ વચ્ચ મીડમૂલ કરેલ હોય, તેમા મમ્નિષ્ઠમ મનુષ્ય ઉપજે કે નહિ ?	૩૪૬
૯૪૪	પુષ્કગર્ધદ્વીપના મનુષ્યો કેટલે ઝેડેથી સૂર્ય દેખી રહે ?	૩૪૭
૯૪૫	મુટા ઉપવાગથી કરેલ છઠ વીરહકૃતપમા ગણાય કે નહિ ?	૩૪૭
૯૪૬	કમગમાથી નિકળના છપો કમગના હોય કે તેની નિશાના હોય ?	૩૪૭
૯૪૭	પોસહ સામાયિતમા અથાવાદની હુડીઓ વચાથ કે નહી ?	૩૪૮
૯૪૮	ચોગ ઉપધાન કયા વિના સૂત લાભે તે અન ત સમારો થાય કે નહી ?	૩૪૮
૯૪૯	મિથ્યાત્વીના દાનહચિપદુ વિગેરે શુભો અનુમોદવા લાયક છે કે નહી ?	૩૪૯
૯૫૦	૨જુ વચ સિવાય બીજા ચેત્યો વદનીક છે, તેનો ખુડાનો	૩૫૦
૯૫૧	અગ્ર પગિત્રાગ્રક તાપચ વિગેરેને સમામ નિર્જના હોય કે નહિ ?	૩૫૧
૯૫૨	સ્વપગ પગીને અને મિથ્યાત્વીને પચકૂળાણ કાવાય તે માર્ગાનુચારો ગણાય કે નહિ ?	૩૫૫

પ્રશ્ન	વિષય	પૃષ્ઠ
૯૫૩	નિયમમા સચિત અને વિગય દ્રવ્યમા ગણાય કે નહિ ?	૩૫૫
૯૫૪	શુરુની દેરી દાહભૂમી સિનાય માન્ય છે કે નહિ ?	૩૫૬
૯૫૫	વ્યવહાર નિશ્ચય સમક્રિતનુ સ્વરૂપ	૩૫૬
૯૫૬	ગૌતમ પડઘા તપમા પાત્રમા નાણુ મૂકાય કે નહિ ? અને તે કયું દ્રવ્ય ગણાય ?	૩૫૮
૯૫૭	ચૌદશે ચૌમામા પ્રતિક્રમણુ આચર્યુ તેમા પ્રતિક્રમણુ ઘટયા તેનો શુ ખુલાસો છે ?	૩૫૮
૯૫૮	આ બે ગાથા છુટા પાનામા દેખાય છે	૩૫૮
૯૫૯	સો હાથથી દ્વર જવાય તો ગમણુ ગમણુ આલોવાય છે	૩૫૯
૯૬૦	શુદ્ધ ભાવે સચિત છોડનારને તે તે ચોનિમા દુ ખ વેડવા પડના નથી	૩૫૯
૯૬૧	પોસાતીને ત્રિકાલ દેવવદન કરવાનું કયા શ્રન્યમા લખ્યું છે ?	૩૫૯
૯૬૨	પ્રાચીનકાળમા સાધુઓ યોગવહીને સૂત્રો લખુતા હતા કે નહિ ?	૩૬૦
૯૬૩	સાતક્ષેત્રોમા કયા બે ક્ષેત્રો ઉમેરવાની હેતુ ધાય ?	૩૬૧
૯૬૪	વ્યવહાર રાશિમા આવેલો જીવ ફેર સૂક્ષ્મનિ ગોદમા જાય કે નહિ ?	૩૬૧
૯૬૫	પોસાતી શ્રાવક સાધુને વહોરાવી શકે કે નહિ ?	૩૬૧
૯૬૬	ક્રિયાવાદી શુકલ પાશ્વિક કહેવાય, તેને કેટલો સસાજ બાકી હોય ?	૩૬૨
૯૬૭	પાળનીના ક્રિયાવાદી ૧૮૦ ભેદો મિથ્યાત્વી હોય કે સમક્રિતિ ?	૩૬૨
૯૬૮	કેવળ દૂધની બનેલી ક્ષીર બીજે દિવસે સાધુએ લેવાય કે નહિ ?	૩૬૨

પ્રશ્ન	વિષય	પૃષ્ઠ
૬૬૬	મીઠું લક્ષ્ય છે કે અલક્ષ્ય ?	૩૬૩
૬૭૦	ઝેરીના ગોઠવા મિશ્રિત છાશ અને સાકર ખાંડ મિશ્રિત છાશ વિગેરે એક દ્રવ્ય ગણાય કે ભુક્ષ્ય દ્રવ્ય ગણાય ?	૩૬૩
૬૭૧	કેવો પોચાક ઉપધાનની આલોચણુમા વાળી શકાય ?	૩૬૪
૬૭૨	ઉપધાનની વાચના સનારે લહેવો ભુક્ષણી હોય તો ક્યારે લેવાય ?	૩૬૪
૬૭૩	જિનેશ્વરમાતા કયા ક્રમે અપ્નો દેખે ?	૩૬૪
૬૭૪	આલોચણુસ્નાધ્યાય ઇન્ધિયાવહિઆ કરી કરાય	૩૬૫
૬૭૫	ભારતની શ્રાવક નિયમો સદ્યે કે નહિ ?	૩૬૫
૬૭૬	શુરુ પગના કોના કરાય ? અને કયા કેસરથી પૂજાય ?	૩૬૫
૬૭૭	વસ્તુપાસ તેજપાસ વીમા પોરવાડ હતા કે દયા પોરવાડ ?	૩૬૬
૬૭૮	આઠની વિગેરે પડિમામા આલત્યાગનું સ્વરૂપ	૩૬૬
૬૭૯	પ્રમત્તગુણુએ માધુને પાચપ્રમાદ કેની ગીતે સભવે ?	૩૬૭
૬૮૦	અનગદુવાર શબ્દનો અર્થ	૩૬૭
૬૮૧	પંપક્ષીની પ્રાર્થનાથી ઉપદેશમાળાની ગાથા ભોઈ અપાય કે નહિ ?	૩૬૭
૬૮૨	પ્રતિષ્ઠિત પ્રતિમા અને સ્થાપનાચાર્ય વિગેરે પર પક્ષીને આપી શકાય કે નહિ ?	૩૬૭
૬૮૩	અણમણી શ્રાવકને રાત્રિએ જરૂર પડ્યે ઉપજુજળ પાઈ શકાય કે નહિ ?	૩૬૮
૬૮૪	પુષ્પનાળના દાડમા કેટલા એવો હોય ?	૩૬૮
૬૮૫	ભોજન કર્યું હોય તો વાદણુ દેવા પડે છે, તેનું શું કાન્ધુ ?	૩૬૮

પ્રશ્ન	વિષય	પૃષ્ઠ
૯૮૬	ભગવાનહં વિગેરે ચાગ ખમાસણ ક્રિયાબદ્ધ છે કે નહિ ? અને પાટના આચાર્યનું જીવંત ખમા મમણ દેવાય કે નહિ ?	૩૬૮
૯૮૭	પ્રથમ દિવસે ચોવિહાગ એક બે ઉપવાસ કરી બીજે તથા ત્રીજા દિવસે છઠ્ઠું અઠ્ઠમ પચ્ચક્ષી શકાય કે નહિ ?	૩૬૯
૯૮૮	કેવળી સમુદ્ધાત કર્યા પછી ફેટલો કાળ સ સા રમા રહે ?	૩૬૯
૯૮૯	ભવનપતિદેવોના ભવનો કયા છે ?	૩૬૯
૯૯૦	તેનિહાર ઉપનામ તથા બીજા પચ્ચક્ષણાણુ કેવી રીતે પાત્રી શકાય ?	૩૭૦
૯૯૧	પોમાતી શ્રાવક માનની પડિલેહણનો કાળો ક્યારે લે ?	૩૭૧
૯૯૨	મીકુ તથા હરડે વિગેરે દરથી આવેલ હોય તો ફાસુ થઈ ગઈ કે નહિ ?	૩૭૧
૯૯૩	પડિમાધારી શ્રાવકે કાવેલો આહાર મુનિને વહોગવે તો ૮ પે કે નહિ ?	૩૭૧
૯૯૪	શ્રાવકો આનુપૂર્વિકે અને અનાનુપૂર્વિકે નવકાર ગણી શકે કે નહિ ?	૩૭૨
૯૯૫	શુભ ભક્તિ માટે પુજણીયે વાયગેન ખાય તેમા લાભ ધાય કે ટોટો ?	૩૭૨
૯૯૬	રાત્રિકે મર્વ અન્નપાણીમા ત્રમણવો ઉપજી પ્રભાતે નાશ પામે, તે માયુ કે નહિ ?	૩૭૨
૯૯૭	વડાકટપને દિવસે પોમહમા વધાઈ લાભ કે પૂજામા ?	૩૭૨
૯૯૮	મવરજીનીદિવસે મોપારીસહિત નાણાની પ્રભા વના અપાય કે નહિ ?	૩૭૩
૯૯૯	પક્ષી ચોમામી મવરજી ના કાઉરમગ્ગ કન્નાનુ પ્રયોજન શુ ?	૩૭૩
૧૦૦૦	પ્રભુમૂર્તિમહિત શુભૂર્તિપામે દેવવદન કરાય કે નહિ ?	૩૭૩

ક્રમ	વિષય	પૃષ્ઠ
૧૦૦૧	ચૌમાસી અદોષઓ કયાથી બેસે ?	૩૭૩
૧૦૦૨	વીમસ્થાનકે વિગેરેમા અસમ્રાટના દિવસો ગણાય કે નહિ ?	૩૭૪
૧૦૦૩	શ્રી આણ દવિમલમૂર્તીશ્વરજીએ કરેલ તપ આય બિલથી કયાય કે નહિ ?	૩૭૪
૧૦૦૪	બેસણાવાળાને ઉવગી વાય, તો બીજી વખત વપરાય કે નહિ ?	૩૭૪
૧૦૦૫	શ્રીહીરસંગીશ્વરજીએ પ્રમાદી કરેલ ગા- બોલો	૩૭૪
૧૦૦૬	રામચંદ્રીય નિબંધોપમા છે કે લખાણ મસુદમા ?	૩૭૭
૧૦૦૭	સાજે પચ્ચક્ષણાણુમુહ્યતો ખમાસમણુ દધને પડિલેહાય કે નહિ ?	૩૭૮
૧૦૦૮	નામમપ્રધુમ્ન સાથે કેટલા સુનિવરો સિદ્ધિ પદ પામ્યા ?	૩૭૮
૧૦૦૯	૧ કોડ ૬૦ લાખ કલથનો મેળ કેવી રીતે થાય ?	૩૭૮
૧૦૧૦	વામુદેવ બળદેવની માતા સ્વર્ગનો જીવે, તેના નામો	૩૭૯
૧૦૧૧	ચોદપૂર્વી કાર્તિકગેઠનો જીવ પહેલે દેવલોક ગયો તેણે શું કારણ ?	૩૭૯
૧૦૧૨	બમેરે પડિલેહણુ વખતે તિલિહાર કર્યો હોય, તે સાજે કયું પચ્ચક્ષણાણુ કરે ?	૩૭૯
૧૦૧૩	ત્રિકાળ પૂજા કરનાર પ્રભાતે નિર્મા વપરતુ દૂર કરી વાસવેપથી પૂજા કરે કે એમને એમ કરે ?	૩૮૦
૧૦૧૪	શાવકોને પૂજા કરતા પહેલા દાતણુ કરવું જોઈએ કે નહિ ?	૩૮૦
૧૦૧૫	શુરુમ દિગ્તુ હીંગવિહાર એવુંનામ કેમ પાડયું છે ?	૩૮૦
૧૦૧૬	સુદિપસુ દુદિપસુ આ ગાથાની વ્યાખ્યા	૩૮૧
૧૦૧૭	ત્રિનિતા નગરી આપદથી કેટલા યોજન દૂર છે ?	૩૮૩
	અથની પ્રશસ્તિ	૩૮૪ થી ૩૮૭

श्री गौतम—गणधराय नमो नम

श्री “तपा”गच्छाधिपति श्री विजयसेनसूरि प्रसादीकृत—

५ शुभविजय गणि विरचित—

से न प्र श

[सार संग्रह]

મઢલાચરણમ્

પ્રણિપ્રત્ય પર ડ્યોતિઃ પ્રશાન્તડોપ સનાં સદા ધ્યેયમ્ ।
પ્રત્યૂહ વ્યૂહ-મિદે લોકાલોક-પ્રકાશકરમ્, ॥ ૧ ॥

તત્તદ્દુશ્ચુનાવલિ-સઙ્ઘવિનિર્મિત-વિચિત્રપૃચ્છાનામ્ ।
શ્રી-વિજયસેનસુરિ-પ્રસાદિતાન્યુત્તરાણિ મયા ॥ ૨ ॥

અઙ્ગોપાઙ્ગ પ્રકરણ-તટ્ટીકા-ગુરુપરપરાડીનામ્ ।
સ્વ-મત્પાઽઽત્મસ્મૃતયે સઘૃહ્યન્તે યથાવગમમ્ ॥ ૩ ॥

ત્રિભિવિંશોપકમ્

અર્થઃ જના દોષો તદ્દન શાત યથા છે, અને જ હુમ્મેશ સંતોને
ધ્યાન કરવા યોગ્ય છે, વિત્રોનો નાશ કરનાર છે, અને લોકો
લોકુ સ્વરૂપ પ્રકાશે છે, એવી પરમ જ્યોતિ રૂપ શ્રી
તીર્થંકર દેવોને પ્રણિપાત કરીને એટલે મન વચન કાયાએ
નમરકાર કરીને—

અગો, ઉપાગો, પ્રકરણો, અને તેઓની ટીકાઓ તથા
ગુરુ પર પરાના મતને અનુસરીને શ્રી વિજયસેન સુરીશ્વરજી
મહારાજએ બહુશ્રુત મુનિમહારાજઓએ અને શ્રી સઘોએ પૂછ્યા
વિવિધ પ્રશ્નોના ઉત્તરો આપવાની કૃપા કરી હતી તે પ્રત્યોત્તરોનો હું
પોતાના રમરણ માટે મારી બુદ્ધિ અનુસાર સંગ્રહ કરું છું ૧-૨-૩

મહોપાધ્યાય શ્રી વિમલહર્ષ ગણિકૃત પ્રશ્નોના ઉત્તરો—

પ્રશ્ન ૧ જ્ઞાનપ્રાપ્તિના ઉત્ક્રમણાનુ દ્રવ્ય જ્ઞાન દ્રવ્ય કહેવાય ? કે
મહાપદ્મા પવરાવેલ નિનેશ્વરદેવોની મામે મૃગાએલ હોવાથી
દેવદ્રવ્ય કહેવાય ?

ઉત્તર:—ઉત્ક્રમણના જ્ઞાનના બંધા ઉપકરણો જ્ઞાન દ્રવ્ય છે અને
તે જ્ઞાન લઠારમા મુકવા અને બીજા જે હોય તે દેવદ્રવ્ય
કહેવાય, એમ જણાય છે [દર્શન અને ચાગ્રિ ના ઉપકરણ
સિવાયના] ૧-૧-૧-૧

પ્રશ્ન ૨ બનાવનામા આવતી જિન પ્રતિમાનુ મોટામા મોટું અને
તદન નાનું પ્રમાણ કેવું હોય ?

જે મોટામા મોટું પાચ્યો નુપ્યનું હોય, અને નાનામા
નાનું અગુહા નવડું હોય, તે પોતપોતાના શરીર પ્રમાણે
ચોનીગે ય જિનની કરાવીને ભગત મહારાજાએ અષ્ટાપદ
પર્વત ઉપર ભગવેલી પ્રતિમાઓમા મહાવીર પ્રભુની મૂર્તિ
ઉત્તેરાગુપે માત હાય પ્રમાણવાળી છતા, ભગત મહારાજાના
અગુહા જેટલી પણ કેમ થાય ? કેમકે—ઉત્તેરાગુપની ગણિ-
તરીએ—ચાગ્ર ધનુષ અને ૧૦ આગુપે ભરત મહારાજનું
એક આત્માગુપ થાય છે

ઉત્તર—ભગત મહારાજાએ મહાવીર ભગવતની મૂર્તિ તેમના
શરીર પ્રમાણે ભગવેલ છે, તેથી તે ભરતના એક આત્માગુહ
પ્રમાણે થતી નથી, તે પણ તેમા દાઈ દોષ આવતો નથી.

કેમકે-મૂર્તિના પ્રનાપમા ભરત મહારાજના અગુરનો
અનિકાત નથી અને તેનું પ્રાયિકપાપુ છે ॥ ૧-૧-૨-૨ ॥
પ્રશ્ન ૩ પુરુષ વગ દીવડું અને સિદ્ધાણુ બુદ્ધાણુ નો કયા આ
વગ્યકમા મમાવેશ થાય ?

ઉત્તર-ખન્નેયનો કાઉસ્મગ્ગ આવરયકમા મમાવેશ થાય છે,
એમ આવરયક બૃહદ્વૃત્તિના અનુગારે જણાય છે ॥
॥ ૧-૧-૩-૩ ॥

પ્રશ્ન ૪ બાગ પર્યાની પામે તીર્થકરદેવ ચાગરે એક યોજન
ભૂમિમા દેવાતી દેશનાએ ર્મ ઉપદેશ કરે છે, અને ર્મદેશના
પૂરી થયા બાદ સ્વામિ દેવછન્દામા પરાગે છે, ત્યાગ બાદ-ગણ
૫૦ મહારાજ દેશના આપે છે ને ચાર રૂપે ? કે એક રૂપે ?
અને યોજન ગામિની દેશના એ ? કે-મહજ એ ?
ને એક રૂપે હોય, તો બાગે પર્યાદા માંદોમાંદો સ કોચાઈ જાય ?
કે-જમ પ્રયમ મેઠેલી હતી, તેમજ બેગી ગદે છે ?

ઉત્તર-તીર્થકર મહારાજની દેશના પંચી બીજી પાંચીમા ગણ
૫૨ મહારાજ સ્વાભાવિક અને એકરૂપે દેશના આપે છે એમ
જણાય છે ચાર રૂપે તથા યોજનગામિની વાણીએ ધર્મદેશના
તો તીર્થકરદેવના અતિશય તરીકે શાસ્ત્રમા કહેવ છે, ગણ
મહારાજના અનિશય તરીકે કહેવ નથી

અને બાગ પર્યાદાના સ કોચ બાબતમા તે અવસરે
ઉચિત ઈચ્છા મુજબની પ્રવૃત્તિ થતી હોય, તેમ જાણી લે
કેમકે-એ બાબતની ચોક્કસ હરીકત શાસ્ત્રમા જોવામા આવ
નથી ॥ ૧-૧-૪-૪ ॥

પ્રશ્ન ૫ વિજયાદિ અનુસ્તર વિમાનવાગી દેવો નાગી તિર્થ
અને ભુવનપતિ દેવોમા જાય કે નહિ ?

ઉત્તર—અનુત્તર વિમાન વાગી દેવો અનન્તગપણે કે પરપગએ નાગકી તીર્થેય લવનપતિ વ્યન્તર કે જ્યોતિષકે મા ઉત્પન્ન થતા નથી એવા શબ્દો પ્રજાપના સૂત્રના પદરમા પદની ટીકામા છે ॥ ૧-૧-૫-૫ ॥

પ્રશ્ન: ૬ અતિયાની આઠ ગાથા ન આવડતી હોય, તે કાઉત્સગમા આઠ નવકાર ગણે છે પરંતુ આઠ ગાથાના અને આઠ નવકારના શ્વામોર્ધ્વામ ઉર થાય, અને આઠ નવકારના તો ૬૪ થાય, તેનું કેમ ?

ઉત્તર—જને આઠ ગાથા ન આવડે, તેની પામે આઠ નવકારનો કાઉત્સગ કગવાય છે, તેમા શ્વાસોર્ધ્વામનું પ્રમાણ ગણાતું નથી ગાયાને જ્યાં નવકાર ગણાવાય છે ॥ ૧-૧-૬-૬ ॥

૨

મહોપાધ્યાય શ્રી મુનિવિજયગણિકૃત પ્રશ્નો- ના ઉત્તરો

પ્રશ્ન ૧ વાસુદેવો કોટિશિલા ઉપાડે છે, તે શાશ્વતી કે અશાશ્વતી છે ? અને તે ક્યા છે ? તથા તે કોટિશિલાને નર્વ વાસુદેવો આખી ઉપાડે ? કે તેનો કોઈપણ ભાગ ઉપાડે ? તે કોડ મનુ'યોથી ઉપડી રાકે, માટે કોટિશિલા, એવું નામ એ જ અર્થને બગબગ અનુમતીને છે ? કે બીજા હેતુથી ?

ઉત્તર—કોટિશિલા અશાશ્વતી જણાય છે કેમકે—શાશ્વતમા ગ ગાઃ સિધુ વૈતાઢ્યઃ વિગે શાશ્વત્ પદ્યર્થોમા તેની ગણતરી જોનામા આવતી નથી અને તે કોટિશિલા મગધ દેશમાં દશાર્ણ પર્વતની પામે છે

સર્વ વાસુદેવો આખી ઉપાડે છે " તેનો કાઈ પણ એક ભાગ ઉપાડે છે " એમ નહિ

પરંતુ પહેલો વાસુદેવ છત્ર આન સુધી, અને છેલ્લો ભ્રમિથી ચા- આગુન ઉચી ઉપાડે છે અથવા મહા મટેનને દીંચાલ સુધી ઉપાડે છે

મામાન્ય કોડ મનુષ્યો ઉપાડી શકે તેની છે, તેથી અને શાન્તિનાથ નિગેર છ જિનેશ્વરના કોડો મુનિવરો તેના ઉપર મિલિપ પામ્યા છે, તેથી કોટિશિલા કહેવાય છે એવા અક્ષરો તીર્થકટપ વિગેરેમાં છે ॥ ૧-૨-૧-૭ ॥

પ્રશ્ન ૨ માજના પ્રતિક્રમણમાં સજ્જાય કરતી વખતે આદિમા અને અતમા નવકાર કહેવાય છે, તેમ બીજા ઠેકાણે સજ્જાઓમાં આદિ અને અતમા નવકાર કહેવો કે નહિ ?

ઉત્તર—જા ॥ જે આદેશો એટલે " સજ્જાય સહિમાહુ " અને " સજ્જાય કરુ " એમ માગવામાં આવે, ત્યાં આદિ અને અતમા સપૂર્ણ નવકાર કહેવાય અને જ્યાં એકજ આદેશ એટલે " સજ્જાય કરુ " એમ આદેશ માગવામાં આવે, ત્યાં આદિમા એકજ નવકાર કહેવાય છે વળી સાજના પ્રતિક્રમણમાં સજ્જાય પછી આખો નવકાર ગણવાનું મામાચારી વિગેરેમાં દેખાતું નથી, પણ પરંપરાએ તો સપૂર્ણ નવકાર કહેવાય છે તેથી મગનરૂપ દેખાતી તેમાં દોષ નથી ॥ ૧-૨-૨-૮ ॥

પ્રશ્ન ૩ પાશ્વિકખામણા ચા- આ જાદ " ઇચ્છામો અણુમદિ " એના અક્ષરો જે બોલાય છે, તે ગીતાર્થ મુનિવર કહેવા ? કે સર્વ માનુષ્યોએ કરેલા ?

ઉં ઇચ્છામો અણુસર્દિ એવા અક્ષરો “ તમામ સાધુઓએ કહેવા ”
એમ સામાચારીમાં કહ્યું છે ॥ ૧-૨-૩-૯ ॥

પ્ર૦ ૪ મત્તાર્કુદ વિગેરે કટપટ્ટક્ષો વનમ્પતિ વિગેરે ? કે વાદળા
વિગેરેની જેમ વિસ્રસાપરિણામી છે ?

ઉં છવાલિગમ સૂત્રની ટીકા વિગેરે અયોને અનુમારે-તે
મત્તાર્કુદ વિગેરે કટપટ્ટક્ષો તેવા પ્રકારની ક્ષેત્ર વિગેરે સામ-
ગ્રીથી ઉત્પન્ન થયેલ સ્વભાવે કઠીને અને છે માટે વિચ્રસા
પરિણામવાળા છે અને ઋષિહતા વિગેરે કથાનક અયોમા
કટપટ્ટક્ષનુ બીજ વાવવાનું દેખાડેલ હોવાથી વનમ્પતિ વિરોધ
પણ હોય, તેમ સમજાય છે ॥ ૧-૨-૪-૧૦ ॥

પ્ર૦ ચીલકુ વિગેરે બીજવાળી વસ્તુ અગ્નિએ પકળ્યા વિના કેવલ
રાધનો સરકાર દેવામાં આવે, તો અચિત્ત થાય ? કે નહિ ?

ઉં કાયા ચીલકા પ્રમુખ-સખીજ અથવા નિર્બીજ ફળો પ્રબળ
અગ્નિ અને મીઠાના સરકાર વિના અચિત્ત થતા નથી ॥
॥ ૧-૨-૫-૧૧ ॥

પ્ર૦ ૬ સામાચારીમાં નવમા દ્વારમાં કાલગ્રહણની વિધિમાં
ગિલિગિલિગ એવો શબ્દ આવે છે, તેનો વ્યુત્પત્તિ
ભાવાર્થ કહેવા કૃપા કરશે.

ઉં માર્જારાદિના મૂપિકાદૌ ગિલિતોદ્ગિલિતે इति ગિલિતઃ સન્
ઉદ્ગિલિતો-વાન્તઃ, તસ્મિન્ કોઝ્યઃ ? “ બિલાડા વિગેરેએ
ઉદ્ગ વિગેરે અન્યસ્થાનમાં ગળ્યો હોય અને માઠ હાથની
સાધુઓની વમતિ છે, તેમાં તે બિલાડા વિગેરેએ આવી વમન
કર્યો હોય, તો અસજ્જાય થાય નહિ ” એમ આવરયક ટીકા
આદિ અયોમાં કહ્યું છે ॥ ૧-૨-૬-૧૨ ॥

મુરતના શ્રાવકોએ ઉપાધ્યાય શ્રી કલ્યાણ વિજયગણિદ્વારા કરાવેલ પ્રશ્નોના ઉત્તરો

પ્ર० ૧ કોઈ એક પાસત્યા વિગેરે મૂલકર્મ વિગેરેમા કુદ ક્રિયાકારી હોય, પણ ગુદ પ્રરૂપક હોય અને બીજે તપગ્યા વિગેરે બહુ ક્રિયા વાળો હોય, પણ ઉત્સુત પ્રરૂપક હોય આ બેમા કોણ બહુવ્રત સારી અને કોણ અપ સારી ?

ઉ० આ બેમા-કોણ બહુવ્રત સારી ? અને કોણ અપ્રસારી ? તે નિર્ણય આપણાથી કરી શકાય નહિ કેમકે-તેવા પ્રકારના શાસ્ત્રના અક્ષરો દેખાતા નથી તેમજ, જીવોનો પરિણામ વિચિત્ર હોય છે તેનો સર્વથા નિર્ણય તો સર્વજ્ઞ ભગવાન કરી શકે પરંતુ, વ્યવહારને અનુસરીને ઉત્સુતપ્રરૂપક બહુવ્રત સારી હોય, એમ સલાવે છે ॥ ૧-૩-૧-૧૩ ॥

પ્ર० ૨ અગીતાર્થ સાધુને સ્વતંત્રપણે વિચરવામા અનન્તસસારિ પાપુ જ થાય ? કે નહિ ?

ઉ० અગીતાર્થ સાધુને સ્વતંત્રપણે વિચરવામા અનન્ત સસાગ્રિપણુ પ્રાપ્ત કરીને થાય “ ચોક્કસ જ થાય ” એમ કહેવાય નહિ કાળસુ-કર્મપરિણતિ વિચિત્ર હોય છે ॥ ૧-૩-૨-૧૪ ॥

પ્ર० ૩ સાધુઓને માસકલ્પ વિગેરે વિનિનિયત ચોક્કસ છે ? કે નહિ ?

ઉ० સાધુઓને માસકલ્પાદિ વિહારમા ઐકાન્તિકપણુ નથી, કેમકે-કાળ ન હોય, તો માસકલ્પાદિ વિનિયમે વિહાર કરે, અને કાળ હોય, તો બહુ કાવ સુધી પણ એક ન્યાનકે રહી શકે કેમકે-

પચ સમિઆ તિશુતા, ડજ્જુતા સંજમે તવે ચરણે ।

વાસસયપિ વસતા મુણિણો આરાહગા મણિયા ॥ ૧ ॥

અર્થ—પાંચ સમિતિ ત્રણ ગુપ્તિ સજ્જમ તપ અને આગ્રિ -
મા ઉદ્ધમી મુનિવગે એક આનંદે મો વર્ષ સુધી વચ્ચા હોય, તો
પણ આગંતક કહ્યા છે

આ પાઠથી એક ઠેકાણે વનારે વખત ગહી શકે
॥ ૧-૩-૩-૧૫ ॥

અ૦ ૪ એક આખવાળા નાણિયે વિગેરેની સાનાગિક ફળની
ઉગ્રથી પૂજા કરવામા મિથ્યાત્વ લાગે ? કે નહિ ?

ઉ૦ આવોકના લાભ માટે દક્ષિણાર્ત ગ્રામ વિગેરેની પેઠે એકાક્ષિ
નાણિયે વિગેરેની પૂજા કરવામા મિથ્યાત્વ લાગે, તેવું અમારા
જાણવામા નથી ॥ ૧-૩-૪-૧૬ ॥

અ૦ સમ્યગ્દૃષ્ટિ સિવાયના જીવોને નિર્જગ જગ પણ ન થાય ? કે
યોડી ધણી વાય ?

ઉ૦ મમકિતિ સિવાયના જીવોને નિર્જગ જગ પણ ન વાય, એમ
તો કહી શકાય નહિ કેમકે

અણુરુપકામનિજર વાલ્તવે દાણ-રિણય-રિન્મગે ।

સજોગ-રિપ્પમોગે વસણસય-રદ્ધિ-સકારે ॥

આવશ્યક નિયુક્તિની આ ગાથામા કહેલી અકામ નિર્જગ
મિથ્યાદૃષ્ટિને મમકિતની પ્રાપ્તિના કાગલ તરીકે જાણાવી છે
અને કેટલાક ચગ્ગ, પગિન્નાજક વિગેરે નન્યાગીઓને પો-
તાની ઉગ્રાપૂર્વક બ્રહ્મચર્યનું પાનન અદત્તાદાનનો ત્યાગ
વિગેરે નિયમોથી પાચમા બ્રહ્મદેવનોક સુધી ઉપજવાનું
કહેવું દોવાથી તેઓને મકામ નિર્જગનો પણ મલવ દેખાય
છે ॥ ૧-૩-૫-૧૭ ॥

૫૦ ઉત્તર પ્રશ્ન કરવા છતાં મહાવ્રતનું પાતન તપશ્ચર્યા વિગેરે ક્રિયા કરે, તો તેઓ હજવાકર્મી થાય કે નહિ ?

ઉ૦ ઉત્તરપ્રશ્ન નિહવ વિગેરે મહાવ્રતની ઉત્તરક્રિયા સહિત હોય, તો ઉત્તરથી નવમાઝે વેચક સુધી ઉપજે છે, તેથી-મહાવ્રતની ક્રિયાદ્વાગ મેળવેલ નુભ કંત તેઓને ભવે હોય, પણ તેઓને હજવા કર્મીપણુ થાય કે ભાગે કર્મીપણુ થાય ? તે તો સર્વજ્ઞ ભગવાન જાણે ॥ ૧-૩-૧-૧૮ ॥

૪

ઉપાધ્યાય શ્રી મેઘવિજય ગણિકૃત-પ્રશ્નોના ઉત્તરો

૫૦ ભગવતીસૂત્રમા-“લોકપાળ દેવો પૂર્વ પશ્ચિમ ઉત્તર અને દક્ષિણ દીશામા ગ્રહે છે” એમ બતાવ્યું છે છતાં “તેઓને દક્ષિણ દીશામા જ થતાં એકાદની શ્રેણી, વિધ્નો, અતિવર્ષાદિ, લોકા નિગેઝ ખાણોની હાવત વિગેરે કાર્યો, અજાણુમા હોતા નથી” એમ બતાવ્યું છે, તો ફક્ત દક્ષિણ દિશામા પકડી છે, પણ બીજી દીશાઓ કતી નથી, તેનું શું કારણ છે ?

ઉ૦ ભગવતી સૂત્રમા “આ લોકપાળ દેવોને દક્ષિણ દીશામા થતાં જે પૃથ્વર પૃથ્વર કાર્યો અજ્ઞાત હોતા નથી” એમ બતાવ્યું છે તે દક્ષિણદિશા મેરુપર્વતની અપેક્ષાએ જાણની પણ સૌર્યમેન્દ્ર વિમાનની અપેક્ષાએ વેની નહિ ॥ ૧-૪-૧-૧૯ ॥

૫૦ કટપકિરણાવલી ત્રથમા “મરુદેવા અધ્યયનની વિભાવના કરતા મહાવીર ભગવત સિદ્ધિ પાને પામ્યા” એમ કહ્યું છે તો તે મરુદેવા અધ્યયન કરી રીતીએ વિભાવ્યું ? તે રૂઢી રીતે જણાવવા કૃપા કરજો ?

ઉં કટપસૂત્રની અવચૂર્ણિમાં “મરુદેવા અધ્યયનને વિભાવતા
એટલે પ્રરૂપણા કરતાજ સિદ્ધ થયા ” એમ કહ્યું છે બીજી
વિભાવનની ગીતિ ખતાવી નથી ॥ ૧-૪-૨-૨૦ ॥

પ્ર૦ પાશ્વિક ખામણાના અવગરે દરેક શ્રાવકો મનમા નમસ્કાર મન
ગણે કે નહિ ?

ઉં સાધુઓ હોય, તો પાશ્વિકખામણામા શ્રાવકો નમસ્કાર મન
મનમા ગણે નહિ પણ સાધુઓ કહે, ખામણાસૂત્ર તે સાલળે
સાધુઓ ન હોય તો શ્રાવકો પશ્ચિમસૂત્રને સ્થાનકે, વહિત્તાસૂત્ર
કહે અને ખામણાના સ્થાનકે નમસ્કારસૂત્ર કહે તેમ પર
પરા ચાલી આવી છે ॥ ૧-૪-૩-૨૧ ॥

૫

ઉપાધ્યાય શ્રીસોમવિજયગણિકૃત પ્રશ્નોના ઉત્તરો

પ્ર૦ વૈક્રિયરૂપને બનાવતા દેવો વિગેરે જો એકન્દ્રિયથી માલીને પ ચે
દ્રિય સુધીનું જીવરૂપે વૈક્રિયશરીર બનાવે છે, ત્યારે તેમા પોતાના
આત્મપ્રદેશ નાખે છે, તેવી રીતે-થાભયા વિગેરે અચેતન પદાર્થ
વિકુર્વે, તો તેમા પોતાના આત્મપ્રદેશો નાખે કે નહિ ?

ઉં દેવો થાભયા વિગેરે અચેતન પદાર્થ બનાવતા તેમા પોતાના
આત્મપ્રદેશ સકમાને નહિ, એમ જણાય છે કેમકે-જીવાભિ-
ગમસૂત્રમા ચોથીપ્રતિપત્તિમા દેવ ગતિના અવિકારે કહ્યું
છે કે—

“ હે સગવાન્ ' સૌ ધર્મઃ ઇશાનઃ દેવલોકના દેવો એક-
રૂપની વિકુર્વણા કરવા સમર્થ છે ? કે-બહુ રૂપોની વિકુર્વણા
કરવા સમર્થ છે ? ” ઇત્યાદિક સત્રમા ખતાવ્યું છે કે-“દેવો પોતાના

આત્મપ્રદેશોએ સહિત એકન્દ્રિય વિગેરે એક અનેક' ઉપો પણ
બનાવી શકે છે અને આત્મપ્રદેશ વિનાના પ્રાસાદ ઘટ પટ
વિગેરે ભિન્નરૂપો પણ બનાવી શકે છે ॥ ૧-૫-૧-૨૨ ॥

પ્ર૦ પિણ્ડવિશુદ્ધિના કર્તા જિનવહ્નભગણિ ખરતરગચ્છીય
હે ? કે અન્યગચ્છીય ?

ઉ૦ જિનવહ્નભગણિનું ખરતરગચ્છીયપણું મલવતું નથી
એમકે-તેમણે કન્ય પૌપદ્રવિવિ પ્રકરણમાં “ઉપવામ કન્વાની
શક્તિના અભાવે, આરકાને જમવા-એકામણ વિગેરે કન્વા”નું
કહેલું છે તેમજ કટયાણુકે એતોત્રમાં શ્રી વીરભગવાનના
પાત્ર કટયાણુકે જાણાવ્યા છે તેથી જિનવહ્નભગણિની સામા-
ચારી સિદ્ધ છે, અને ખરતરોની સામાચારી સિદ્ધ છે
॥ ૧-૫-૨-૨૩ ॥

પ્ર૦ જ ખૂદ્દીપમાં નદીઓની કુલ મધ્યાચાદ લાખ છાપન હજાર
ગની જ ખૂદ્દીપ પન્નતિમાં કહી છે, તેમાં દરેક ૨૮ હજારના
પરિવારનાગી અતર નદીઓ ગણી નહિ, તેનું હું કારણ છે ?

ઉ૦ જ ખૂદ્દીપ સત્રહણી વિગેરે ત્રયોમાં જમ કુરૂક્ષેત્રની ૮૪
હજાર નદીઓની ગણતરી કરી નથી તેમ આમાં પણ અતર્ક
દીઓના પરિવારની ગણતરી કરી નથી તેમાં પૂર્વાચાર્યોની
અવિવક્ષા જ કારણ સભવે છે ॥ ૧-૫-૩-૨૪ ॥

પ્ર૦ ખારતરનાગી પોસાતીયોને અને સગગચાર આઠ દમ લાગ
વાગટ પૌપન કન્વારાઓને જે આલોચલ પ્રાયશ્ચિત્ત અપાય,
તે ઉપનાન આલોચલના અનુસારે અપાય કે કોઈ બીજી
રીતીએ અપાય ?

ઉ૦ ખારતરનાગી પોસાતીય વિગેરેને આલોચલ પ્રાયશ્ચિત્ત સામા-
ન્યથી જીવનાત વિગેરેમાં જ અપાય છે, તે મુજબ અપાય છે

પણ હપતાન આવોયાણના અનુમારે અપાતુ નથી.
॥ ૧-૫-૪-૨૫ ॥

પ્ર૦ ભરતક્ષેત્રના માગધ વિગેરે તીર્યોજ બૂદ્ધીપની જગતીની
પહેલા છે ? કે લવણસમુદ્રમા છે ?

ઉ૦ ભરતક્ષેત્ર સબધી માગધ વિગેરે તીર્યો જગતીથકી
આગળ લવણસમુદ્રમાછે, એમ જલાય છે કેમકે જ બૂદ્ધીપ
સમાસમા ભરતક્ષેત્રના વર્ણનના અધિકારમા-માગધ વર-
દામ પ્રભાસ:તીર્થદાર” ઈત્યાદિક કહ્યું છે ॥ ૧-૫-૫-૨૬ ॥

પ્ર૦

પણકોડિ અહસઢી લસ્વા નવનવ૨ સહસ્ત પચસયા ।

ચુલસી અહિયા રોગા ઉઢે તહ સત્તમે નરણ ॥ ૧ ॥

આ ગાયા કયા અયમા છે ? અને પહેલી વિગેરે નાગદીર્મા
કેટલા ગેગો હોય ?

ઉ૦ આવા પાઠવાલી આ ગાયા કોઈ અયમા જોવામા આવી હોય,
એમ સ્મરણમા નથી પણ આવા ભાવાર્થવાળી ગાયા ઉપદેશ
રત્નાકરમા છે. તે નીચે મુજબ —

રોગાણ કોડીઓ હવતિ પચેવ લ્પસ્વ અહસઢી ।

નવનવ૨ સહસ્સાદ, પચસયા તહય ચુલસીઈ ॥ ૧ ॥

પાચકોડ અહમઠલાખ નવાણુ હજાર પાચમો ને ચોગશી
ગેગો છે આ ગેગો અપ્રતિષ્ઠાન નગકાવાસમા નિત્ય હોય છે,
અને બીજા પણ યયાયોગ્ય સભવે છે તેથી મનુષ્યલવમા
આટલા બંધા જ ગેગો વિનાશના કાળખૂત છે, તે મનુષ્યલવ
પામીને નર્મજ સાગ્ભૂત વસ્તુ છે, એમ માની મર્વ શક્તિએ
તેમા આદરવાળા યવુ ॥ ૧-૫-૬-૨૭ ॥

પ્ર૦ બીજાઓ પ્રગે છે કે-આવકોને સામાયિક અધ્યયન વિગેરેના

ઉપનાનો ક્યા ? તેનો ઉત્તર શો આપવો ?

ઉં મહાનિશીથ વિગેરે શાસ્ત્રોમા ચેત્યવદન સૂત્રોના ઉપનાન વહેવા કહ્યા છે પણ સામાયિક અધ્યયન વિગેરેના કહ્યા નથી અને જે વળી ઉપનાન વિના પણ સામાયિક વિગેરેતુ બાલવુ થાય છે, તે જીતવ્યવહાર તથા સમ્રાટ પ્રમાણને આશ્રયીને જે કેમકે-વિચારામૃત સંગ્રહ અથમાં આવકે પ્રતિકભણરૂપ છંદા દ્વારમા કહ્યું છે કે-“આવકો નવકારમત્ર વિગેરે કેટલાક સૂત્રોને બાદ કરી, બાકી જે સામાયિકસૂત્રથી માઠી પદ્ધતિનિકાયસૂત્ર સુરી બણે છે, તે, અને વિના ઉપનાને નવકારમત્ર વિગેરે બણે છે, તે, જીતવ્યવહાર તથા સમ્રાટ પ્રમાણથી બણે છે ॥ ૧-૫-૬-૨૮ ॥

મં ગિનેશ્વરદેવોના આતરમા સાવુઓનો વિગેરે થયો હોય, ત્યારે પ્રત્યેકબુદ્ધ વિગેરે કેવની હોય કે નહિ ? જો હોય, તો બીજા ઓને ધર્મોપદેશ કરે કે નહિ ?

ઉં પ્રવચનસારોદ્ધારની ટીકામા-“તીર્થનો ઉચ્ચેક થયો હોય, ત્યારે પ્રત્યેક બુદ્ધ વિગેરેને કેવવજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થાય, એમ સ્પષ્ટ કહ્યું છે પરંતુ બીજાઓને ધર્મોપદેશનો નિષેધ કરનારા અક્ષરો જોવાતુ સ્મરણમા નથી ॥ ૨-૫-૭-૨૬ ॥

મં વૃદ્ધશત્રુજય માહાત્મ્યમા-સમવસરના ત્રીજા કીલ્લાના દ્વારમા દાન્પાનને આશ્રયીને કહ્યું છે કે-“દેવે કીલ્લા દરેક બાગે એકશૃંગારનાગણ કરીને રહેવા તુમ્હારુ વિગેરે દેવો દહારી પ્રતિદારો ટોચ છે ॥

શ્રી શાંતિનાથ ચરિત્રમા કહ્યું છે કે-“રૂપાના કિલ્લાના બારણાઓમા દરેક દ્વારમા મનુષ્યના માયાની માળાવાળો અને અટવાળી-જટા અને મુકુટ કરી શોભિતતુ બરુદેવ ગ્રહેવ છે ॥”

હેમયદ્રસૂરીશ્વરજીએ બનાવેવ વીગ્યરિત્રમા કહ્યું છે કે—“અન્ય કિલ્લામા દરેક ખારણે મનુષ્યના ગીગની માળા-વાળો ખટવાગી અને જટા તથા મુકુટે કરી શોભિત તુ બરુદેવ દ્વારપાલ હોય છે ”

ધુણિમો કેવલીવત્સ એ સ્તોત્રમા કહ્યું છે કે—“ત્રીજા કિલ્લા-મા ખહાર દ્વારપાલ દેવો તુ બરુઃ ખટવાગી, કપાલી, જટા-મુકુટધારી; પૂર્વ વિગે દીશાઓમા હોય છે, અને તુ બરુદેવ પહિહારી છે ”

- આ પ્રકારે મતાન્તરે દેખાય છે, તેવી નવીન બનાવાતા મ-
મોમરણુમા કયા નામવાળા અને કેવા શસ્ત્રવાળા પહિહારે કરવા ?
- ઉં નવા રચવાતા સમોસરણુમા સમોસરણુ સ્તોત્ર અનુસારે પહિહારેના રૂપો બનાવવા અને દરેક ખાગણે ઘીર દેવીજીઅલ્લા એ પદ ઉપવક્ષણુમા સમજવાથી બે પહિહારના રૂપો સગખા શસ્ત્રવાળા હોય એ એમ સમજાય છે ॥ ૧-૫-૮-૩૦ ॥
- પ્રં “ચઉદ્ધ પૂર્વીઓ જઘન્યથી પલુ છઠા દેવવોકમા ઉપજે છે ” એવા અક્ષરો કયા સિદ્ધાન્તમા છે ? તે સ્પષ્ટપણે દેખાડવા કૃપા કરો ?
- ઉં “ચઉદ્ધ પૂર્વીઓ છઠ્ઠા દેવવોક મુધી ઉપજે છે ” તેવા અક્ષરો ભગવતીની ટીકામા મહાબલના અનિકાગમા છે તેમજ, જિનભદ્રગણિજ્ઞમાશ્રમણની બૃહત્સ ગ્રહણી વિગેત્ર યોમા સ્પષ્ટ કહેવ છે

વળી, મહાબલ ચઉદ્ધપૂર્વી પાચમા દેવવોકમા ઉપન્યાનુ લખ્યું છે, તે તો “પૂર્વોની વિન્મગ્પ દશાને લીધે બન્યું છે ” એમ ઋષિમહાશયની ટીકામા કહ્યું છે

સિદ્ધાન્તમા તો યાદીપાઠકાણે અક્ષરે જોયાનું મરણુમા નથી ॥ ૧-૫-૮-૩૧ ॥

પ્ર૦ આગાધિકાગમના એક બે ત્રણ વિગેરે દિવસોનું કંઈ રોય,
તો જઈ મેં દુઝ્જ પમાઓં એ ગાથાથી ઉચ્ચગવાય ? કે કોઈ
બીજી ગીતે ?

જો આ ગાથાથી ઉચ્ચગવાય, તો “ આદા” ઉપર
વિગેરેનો ત્યાગ મળ્યાબાદ થાય ” એમ આ ગાથાનો
લાવાય છે તો ને ગીતિ બતાવના કૃપા કરો ?

ઉ૦ અન્નચડગાભાગેણ ઇત્યાદિક આગાધે કંઈ જોયું આદા
વિગેરેનું પરચકૃપાળ કંઈ રોય, તેને આ ગાથાથી આગમ
કરાનાય કે એમ જાણામા છે પણુ—એકવી એ ગાથાથીજ
કગવાતુ નથી

આની સંવિન્તર દરીકત શ્રાદ્ધવિધિ ટોકામા ગતિના
કૃત્યના અનિકાગમા છે ॥ ૧-૫-૧૦-૩૨ ॥

પ્ર૦ દેગમર વિગે ના ખર્ચને માટે ધર ક્ષેત્ર વાડી વિગેરે જ્યાં
સ્થિતિમા રોય તે દેગમર વિગેરેની નિશ્રાએ અર્પણ કરી
દેવામા આને, તે વ્યાજબી મનાય પણ નવીન ક્ષેત્ર વિગેરે
તેની નિશ્રાએ બનાવવામા આને, તે કેવી ગીતે વ્યાજબી ગણાય ? ”
એમ કેટલાક પ્રશ્ન પુછે છે, માટે તેનો ઉત્તર આપવા જોડા
અથમા તેવી બાબત જોઈએ હોય, તો તે જણાવવા
કૃપા કરો ?

ઉ૦ આજુ ક્ષેત્ર વગર વાડી વિગેરે દેગમર વિગેરેને અર્પણ કરાખ
છે, તેમ કારણ હોય તો નવીન ક્ષેત્ર ધર વાડી વિગેરે
બનાવવા પડે, તેમા દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાવ લાવ ની વિચારણાએ
અનુચિત લાગતુ નથી

જોમ જુના પાપાપુ ઇટ વિગેરેના અલાવે છટા વિગેરે નવા
બનાવાય કે, તેમ આમા પણ સમજવુ કમકે—શ્રી શત્રુજય

મહાત્મ્યમા કહ્યું છે, કે—“ભરત ચક્રવર્તિએ વાર્ધકિરત્ન પામે અનેક તળાવ અને વનપ્રેલિઓએ વિભૂષિત શ્રી આદી-શ્વર ભગવાનનો મહાન પ્રાસાદ કરાવ્યો ” અને તે જ અર્થમા—“તે તે નદીઓ અને કુડો ઈદ્રાદિક દેવોએ કરાવ્યા ” એવો સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ મળે છે ॥ ૧-૫-૧૧-૩૩ ॥

૫૦ શ્રાવિકા મૂળવિવિધે ઉપરાન કર્તી હોય, તો તેના અસ્વાધ્યાયના (અતરાયના) ત્રણ દીવસ નબરી તપ તથા પવેણુ ગણતરીમા આવે કે નહિ ? પહેલા તો—“તપ ગણતરીમા આવે નહિ ” એમ માલગેવ છે, તેવી પ્રશ્ન પુછ્યો છે

ઉ૦—“અસ્વાધ્યાય-અતરાય નબધી ત્રણ દીવસનુ તપ તથા પવેણુ નકામુ જતુ નથી ” એમ વૃદ્ધવાદ ચાલ્યો આવે છે માટે સોળમે દીવસે વાચના અપાય છે વાચના બાદ ત્રણ પોસહ કરવાય છે તેમા પવેણુની ક્રિયા કરવાતી નથી ॥ ૧-૫-૧૨-૩૪ ॥

પ્ર૦—સૌધર્મ વિગેરે દેવલોકમા દરેક પાથકે [પ્રતકે] તમામ વિમાનોના આનામૃત એક ભૂમિ હોય કે નહિ ?

ઉ૦ “તમામ વિમાનોના આનામૃત એક ભૂમિ હોતી નથી ” એમ સમજાય છે કેમકે—ભગવતીજી વિગેરે સુત્રોમા પૃથિવીના પ્રશ્નમા રત્નપ્રભા પૃથિવીથી લઈ સિદ્ધશિલા સુત્રી આઠજ પૃથ્વીઓ બતાવી છે, અધિક કહી નથી ॥ ૧-૫-૧૩-૩૫ ॥

પ્ર૦ હાણાગ મુત્રના પાચમા અધ્યયનના બીજા ઉદ્દેશમા રાઢમોચણ મુજમાણે એ પદની ટીકામા દિવા ટહીતમ્ દિવા શુક્તમ્: આ સાગામા ગતિભોજનપાણુ ગતવાસી પદાર્થ વાપગવાથી ઘટે ? કે કોઈ બીજી ગીતે ઘટે ?

ઉં રત્નિગોત્રની ધ્યાનગીતા દિવાનુનીનમ-દિવાનુનમ આ
ભાગાનુ રત્નિગોત્રનપતુ ગનવામી પદાર્થ વાપ-વાધી છે,
કેમકે, - દગવૈજાવિકની ટીકામા થી દરિબદ્રસુગિએ અને
પદ્મી સુત્રની ટીકામા મન્નિધિ પગિભોગના અધિકારમા
અ પ્રમાણે કહ્યું છે ॥ ૧-૫-૧૪-૩૬ ॥

પ્રં મનુષ્ય અથવા પશુ દેવનોકમા ઉપજે, તને પ્રાય કરીને
પૂર્વભવના નામથી યોગબાવવામા આવે છે, તેનું શું કારણ ?
દેવનોકમા દેવોના શાસતા નામ નથી હોના ?

ઉં દેવનોકમા જન્મેનાઓને પૂર્વભવના નામોથી દેખાડવામા
અર્ધના લોહને નરગનાથી મમજની રાકાય છે નહિતર,
દેવનોકમા પગ વિમાન-આગન-વિગેરના શામત નામો
સમજે છે જ ॥ ૧-૫-૧૫-૩૭ ॥

પ્રં યોગવિધિના છે ના બાગમા નપ્યુ છે કે-“પ્રાભાતિકકાવના
વેગનિકકાવના ધ્યાનમા ન્યપાય છે” તો આ ન્યાપન
આક્રમધિ વિગેર કારણો રાય, તો ન્યાપાય કે બીજા કારણો
રાય ત્યાં ?

ઉં વેગનિકકાવના ધ્યાનમા પ્રાભાતિક કાવના ન્યપાય છે
તે આક્રમધિ વિગેર કારણો રાય, અને મુગમદાગમ આજ
ક્રમાને, તો-તેમ કનુ સુજે છે યોગવિધિ વિગેરે અથમ
ને પ્રમાણે જ બનાવ્યું છે ॥ ૧-૫-૧૬-૩૮ ॥

પ્રં “પોતાના આયુષ્યના ૭ મામ બારી રહે ત્યાં આવતા ભવ
આયુષ્ય દેવોએ અને નારકોએ પણ બાનવુ નેમ્યે, છતાં
વખને માનુષ બા યુ નહોય, ને જમાગનેત્યા સુધી ઘટાડયા બધ
કે-હેવટ સર્વ જથ્થા આયુષ્ય બધ કાવ (જે અતમુદુર્ત
હોય તે) તથા શેષકાલ (અતમુદુર્તનો) બાકી રહે, તેવખ

બાધે તેથી ઝોઝો કાવ આયુષ્યબંધમા હોય નહિ ” એમ
હાણાગ સૂત્રના છઠ્ઠા અધ્યયનની ટીકામા હેવટમા કહ્યું છે
પરંતુ યજ્ઞનિદેવ-નારયણમન્વ તિ નરાઢ મામ સેસાઢ
દેવ નાઢકી અમ ખ્યાતા આયુષ્યવાળા તિર્યચ અને મનુષ્યો
પોતાના આયુષ્યના છ માસ બાકી ગ્હે, ત્યાં આયુષ્ય બાધે
તેમની માથે હાણાગટીકાનુ ઉપગતુ વચન કેની ગીતે બ વ
બેમતુ આવશે ?

ઉં યજ્ઞનિ દેવનારયઃ ઇત્યાદિવચનમ્—આ વચન પ્રાચિક છે
તેથી કેટલાક દેવ નાઢકીઓ પોતાના ભવનો અતર્મુર્ત્તકાવ
બાકી ગ્હે, ત્યાં આવતા ભવનુ આયુષ્ય બાધે છે તે મતા-
ન્તર દોવાથી વિમવાદ આવતો નથી ॥ ૧-૫-૧૭-૩૬ ॥

પ્રં પદ્મવણા સૂત્રના ત્રીજા પદ્મમા ભવસિદ્ધિ દ્વારમા બતાવ્યું
છે કે—“ અભવ્યો કૃતા ભવ્યઽનો અનન્તગુણા છે ”
કેમકે—એઢ ભવ્ય નિગોદમા ળની જેમ ખ્યા હોય, તેના અન-
ન્તમા ભાગે મિદ્ધના ળવો હોય, અને મ ય-જીવ રાગિ નિ-
ગોદાશ્વામા યે ના લોકે—“ લોઢમા ભવ્ય ળવગશિના નિગોદો
અમ ખ્યાતા હોય ” આ વચનમા નિગોદનુ ભવ્ય એવું વિગે-
પણ આપ્યું છે તેથી લોઢમા કેવળ ભવ્ય ળવોની ભગેલી
નિગોદો હોય, તો—કેવળ અભવ્ય ળવોની ભગેલી નિગોદ પણ
લોઢમા હોય કે નહિ ?

ઉં નિગોદનુ ભવ્ય એવું જે વિશેષણ આપ્યું છે, તે ભવ્ય ળવોની
પ્રદાનતા બતાવવા માટે છે તેથી તેજ નિગોદમા અભવ્ય
ળવોનો પણ મમાનેશ થઈ જાય છે પરંતુ લોકમા ભવ્ય
તથા અભવ્ય ળવોની જુદી જુદી નિગોદો કહેવી નથી
॥ ૧-૫-૧૮-૪૦ ॥

પ્રં “ ઇશાન-સૌધર્મ-અયોતિપયઃ-વ્યન્તરનિકાય-અસુર-

કુમાર આદિ દરેક નિકાયમા દેવો કરતા દેવીઓ બત્રીશગુણી અને બત્રીશરૂપ અનિક છે, ” એમ પન્નવણામાં મહાદેવ ઉકમા કહ્યું છે

બીજા ઉકાણે તો —

ત્રિગુણા તિરૂપઅરિઆ, ત્રણગુણી ત્રણરૂપ અધિક કહી છે તેથી આ બંને બાબતનો મેળ કેવી રીતે થાય ?

વળી પન્નવણાસૂત્રમા સનતકુમાર આદિ દેવો જગતા દેવીઓનું અનિકપણ બતાવ્યું નથી

ઉ૦ ઇશાન વિગેરે દેવનોકમા દેવોની અપેક્ષાએ જ દેવીઓ બત્રીશગુણી બત્રીશરૂપ અનિક કહી છે, તે ઇશાન વિગેરે દેવનોકના દેવોને ભોળ દેવીઓની અપેક્ષાએ જાણવું તેથી તેમા અનિક પણ દેવીઓ સભવે છે અને તે દેવીઓ મનતઃ કુમાર વિગેરે દેવોની અપેક્ષાએ બત્રીશગુણી બત્રીશરૂપ અનિક છે

માટે પન્નવણાસૂત્ર તથા ત્રિગુણતિરૂપ-અરિઆ એ બન્નેનો ભાનાર્થ જુદો પડતો નથી ॥ ૧-૫-૧૯-૪૧ ॥

પ્ર૦ નિતકંઠીઓ એકાનતાગી હોય, એની આવતી વાત મત્ત્ય છે કે અમત્ત ? તથા-તેઓ વસ્ત્રગ્ધિત છતાં નગ્ન દેખાય નહિ, એનો પાઠ કોણ અથમા હોય તો દેખાડવા કૃપા કરશે ?

ઉ૦ નિતકંઠીઓ એકાનતાગી હોય એનો પ્રયોગ તથા વસ્ત્રગ્ધિત છતાં નગ્નપણું ન દેખાય તેવો પાઠ કોણ અથમા દેખ્યો હોય, તેમ અમત્તામા નથી ॥ ૧-૫-૨૦-૪૨ ॥

પ્ર૦ ઉત્તર વેદિય શરીરનું માપ લાખ યોજનથી કાઠક અનિક કહ્યું

છે. પરંતુ તે યોગનો કળનાના આત્માગુણ પ્રમાણે કે ઉત્તમેના-
ગુણ પ્રમાણે કે પ્રમાણાગુણ પ્રમાણે ગમજવા ?

ઉ૦ ઉત્તરવૈકલિય શરીર ઉત્તમેનાગુણે અથવા આત્માગુણે અથવા
પ્રમાણાગુણે પોતાની શક્તિ અનુમાને થાય, તેમા કાળપણ
જાતનો આગ્રહ નથી ॥ ૧-૫-૨૧-૪૩ ॥

પ્ર૦ આવશ્યક હાગિભદ્રીયત્તિમા પહેલા શ્લોકમાં શ્રી
હાગિભદ્રસૂરીશ્વરજીએ શ્રુતદેવતાને નમસ્કાર કરેલ છે, તે
નું નાધુને ઉચિત ગણાય ?

અહીં “શ્રુતરૂપદેવતાને નમસ્કાર કર્યો છે એમ કહી શકારો
નહિ, કેમકે પ્રતિક્રમણગર્ભહેતુમા શ્રુતદેવતાને દેવીરૂપે
જાણાવેલી છે.

ઉ૦ જ્ઞાનરૂપે શ્રુતજ્ઞાન મોક્ષનું કારણ છે, તેથી શ્રુતજ્ઞાનની અનિ-
ષ્ટાત્રી દેવીનું પણ ઠેક ઠેકાણું સ્મરણ વિગેરે કરી તેણીને પણ
કર્મક્ષયનું કારણ તરીકે જાણાવેલ છે માટે શ્રુતજ્ઞાનને પ્રાપ્ત
કરાવવામા ઉપકારી દેવાથી પૂર્વાચાર્યોએ આચર્યો. શ્રુતદે-
વીનો નમસ્કાર આચરણા પ્રમાણરૂપ છે ॥ ૧-૫-૨૨-૪૪ ॥

પ્ર૦ જે દેવવદન વિનિ આપણે પાચ શાસ્ત્રત્રયોએ કરીએ
છીએ, તે વિનિ કાંઈ અથમા છે ? કે પંચગગત છે ? અને
પ્રવચન મારોદ્ધાર વિગેરે અથમા હકીકત જુદી મળે છે,
તેનું કેમ ?

ઉ૦ પાચ શાસ્ત્રત્રયોએ કરી જગતી કેટલીક દેવવદનની દ્રિયા
યોગશાસ્ત્ર ટીકા તથા સવાચાર ટીકા આદિ ત્રયોને
અનુમાટે ક્રમ છે, અને કેટલીક પંચગગતી ક્રમ છે માટે
પ્રવચન મારોદ્ધાર વિગેરે ત્રયોમા કેટલીક ભિન્નતા છે,
તોપણ તે વિનિ મુવિદિત પુરોએ આચર્યો દેવાથી કાંઈ

જનનો તર્ક-વિનર્ક કવ્વાની જીત નથી, કેમકે-“ગણધર
મહારાજાઓની સામાચારીમાં પણ કિયાએક રાય” તેમ
શામ કવ્વાને કે ॥ ૧-૫-૨૩-૪૫ ॥

પ્ર૦ “એક નિગોહમાં નમયે નમયે અનન્તા હોના પમે છે, અને
પૂર્વે પહેલા અનન્તા નીજ્યા કંઈ છે” આની ગીતે અનન્તા
ગમયે નમયે ગમનાગમન કર્યા કરે, તો તે નિગોહ કેટલા કાવ
સુની ટકી શકે ?

ઉ૦ બે પન્નવણા દીકા વિગેમાં પ્રત્યુત્પન્ન એટલે પહેલા
ઉત્પન્ન થયેન વન-પતિ જીવોનો નિર્વેપકાશ-એટલે ખાની
થાજી નિષયુ છે, તો ન પૂર્ણ નિગોહનું એવાનું કાશ
પ્રમાણ કેવી રીતે કરી શકાય ? અર્થાત્ કરી શકાય
નહિ ॥ ૧-૫-૨૧-૧૬ ॥

પ્ર૦ ‘નિશ્ચારપન્નરગારસ’-હત્યાદિક ગાથાના અનુસારે તપ કે
પ્રાયશ્ચિત્ત-આયોગ્ય અપાય છે, પણ આ ગાથાઓ ક્યા
અથમા છે ?

ઉ૦ નિશ્ચાર-હત્યાદિક ગાથાઓ કાંઈ અથમા દેખી રાય, તેમ
સાબ છ નથી પણ દૂદા પાનાઓમાં તો છે જ અને પર
પગથી આને કે ॥ ૧-૫-૨૫-૪૭ ॥

પ્ર૦ ચર-કનક-ગઢરજ-આ ગાથામાં જિનેશ્વરના પાત્ર વણે
જેના છે, પરંતુ વર્તમાન જિનેશ્વરનો મોના સરખો વણ
કાંઈ ઠેકાણે ન્તોત્ર વિગેમાં લખેનો છે, તેથી તેઓનું પ અર્થ
પણ કેવી રીતે સમજાય ?

ઉ૦ ચરકનક-આ ગાથામાં ખતાનેવા તીર્થકરોના પાત્ર વણે
ખગખજ જે અને ન્તોત્ર વિગેમાં વર્તમાન જિનેશ્વરને

સુવર્ણવર્ણુ લખ્યો છે તે હાવ વિચિત્રતા જિનેશ્વરેની
અપેક્ષાએ લખ્યો હશે, એમ સમજાય છે કાગલકે-પૂટા પાના-
ઓમા તથા વિહંગમાનજિન એકવિગતિસ્થાનકે ત્રયમા
સીમધર વિગેરે વીગે જિનેશ્વરેનો એકજ સુવર્ણવર્ણુ લખેલો
દેખાય છે ॥ ૧-૫-૨૬-૪૮ ॥

પ્ર૦ “જિનવત્સલભસૂરિકૃત પ્રાકૃતઆસાવાડપ દીવાળી કટપમાં
પડિમામ્બો મ્વાચગમ્મો વુચ્ચિઝ્જિસ્સટ

એમ લખેલ છે,” એવી વાત વાય છે, તો ત્યાના પુસ્તક
બહાંગમાના દીવાળીકટપમા આ પાઠ છે કે નહિ ?

ઉ૦ જિનવત્સલભસૂરિકૃત આસાવાડપ દીવાળીકટપ અમોએ
દેખ્યો નથી પણ જિનપ્રભસૂરિકૃત આસાવાડપ દીવાળી-
કટપ તો અહીં છે, અને તેમા ઉપર લખેલો પાઠ છે
॥ ૧-૫-૨૭-૪૯ ॥

પ્ર૦ ઉત્તરિપિણી કાળના ઠેલ્લા તીર્થકરતુ તીર્થ કેટલા કાળ
સુધી ચાલશે ?

ઉ૦ ઉત્તરિપિણીકાળમા છેલ્લા તીર્થકર મહાગજતુ તીર્થ “ઋપભ
દેવ સ્વામિનો જ કેવળીકાળ કહ્યો છે, તેટલા કાળ સુધી
ચાલશે “એમ ભગવતીસૂત્રના વીશમા શતકના આઠમા
ઉદ્દેશામા કહ્યું છે ॥ ૧-૫-૨૭-૫૦ ॥

પ્ર૦ સિદ્ધાન્તમા ‘ ૨૦૦૪ યુગપ્રવાનો વશે, ” એમ કહ્યું છે, તો
તે યુગપ્રધાન મહાગજ હાલ કયા છે ?

ઉ૦ હાવ યુગપ્રવાન છે, તે જાણવામા નથી અને દેખાતા પણ નથી
તેથી ત્રીજી હિદયતા પ્રારભથી થશે, એમ ન્તાણાય છે
॥ ૧-૫-૨૮-૫૧ ॥

પ્ર૦ જણે અનન્તકાયતુ પચ્ચક્ખાણુ જ્યું હોય, તેને ભૂમિકોણુ
લીલુ કે તડકે ચક્રવ્યા વિના સકાજ ગયેલુ કદ્યે ? કે શ્રાદ્ધ-

વિધિમા બનાવેત મરેકાવાળા આદુની પટે ન કરે ?
કમરે-ને વેરીના પાદશાળ બુધિથી દરે દેખાય કે, અને
કરે તો નુબિમા દાપ કે

ઉં બુધિકોણુ કી પ્રમાં સુધા. ૧૫ દેખ, નો અનન્તકાયના
પ-નપ્પા. ૧ વાળને ન્યાપાદિ કા ને કરે અમ બચ્ચા
દેખાય કે પ-નુ ને કાણુ તરેકે ચકલ્પા વિના મપૂર્ણ કુ-
ન થાય ત વાળ બાન નો નેના નવપના બનમરે
નર્મી ॥ ૨-૫-૨૮ ૫૨ ॥

પ્ર૦ કવળી મદારાજના મમવ નામા તીર્થને તીર્થકને અને
ન ૧૫૨ મદારાજ ને ન નકા કરીને કેવળીપર્વદામા જેમે જે
પમ આવચ્યકુચુત્રની દીકા વિને મા અને જુના ચિરેમા
દરુ કે

વધારુ-રૂતિમા તો નનાબુ કે કે-

ગાતમગામુધર મમોમળમા નિનેમર મદારાજ નર્મી
વદન કરના ગયા, અને ને વખતે શાવ વિગેરે કેવળીપર્વદા
તરે આદ્યા, નેમા ગાતમચ્ચામીલુએ નેમોને કરુ કે-

"મો મદારાજુઓ 'નમો બન નાને કેમવદન કરના નથી ?'
ત વખતે બગવાન વીર આમિએ કરુ ૨-૨-૨ ગાતમ!
તુ મેગિઓની આશાતના ન કર "

આ પ્રકારે મે જાનના વખાંડ કે, તેમી તે વિષે પૂછનારને
કરો પક્ષ કરો ?

ઉં " તીર્થક મદારાજને ત્રણ પ્રશ્નિમા કરીને અને તીર્થને
નમરકા કરીને મગી મદારાજાઓ પોતાની પર્વદામા જાય,
તેવા બાવાર્યવાળા અક્ષરો આવચ્યક દીકા વિગેરેમા
૫ તુ વદામરૂતિમા તો શાવ વિગેરે કેવળી મદારાજાઓ

મીધાન પોતાની પર્યાદામાં ગયા ” એમ જણાવ્યું છે. તે ચરિતાનુવાદ છે તેથી તે પ્રવર્તક-નિવર્તક ખાત્ર ગણાતો નથી. એટલે વિધિવાદ કરવાતો નથી ॥ ૧-૫-૩૦-૫૩ ॥

પ્ર૦ દેવવાક અયોમા વગ્નીદાન પહેલા લોકાન્તિક દેવો આવીને તીર્થકર મહાગજઓને દીક્ષાકાળનું સૂચન કરે છે અને જ્ઞાતાધર્મ કથા સુત્રમાં તો પહેલું નવચ્છત્રી દાન, અને પછી લોકાન્તિક દેવોની વિગતિ ખતાની છે તો આ બાબતમાં શું વિશેષ છે ? તે જણાવવા કૃપા કરો ?

ઉ૦ તીર્થકરે લોકાન્તિક દેવોની વિગતિ ખાત્ર માવત્સર્ગિક દાન આપે, અથવા માવત્સર્ગિક દાન પ્રથમ ગરૂ વાય, અને લોકાન્તિક દેવો પછી વિગતિ કરે એમ ખન્ને પ્રકારના અમરે હાગિભદ્રીય આવશ્યકની દીક્ષામાં મહાવીરમ્ભુનાદાનના અવિકાનમાં છે ॥ ૧-૫-૩૧-૫૪ ॥

પ્ર૦ જ્ઞાતાધર્મકથામાં કહેવ—

પત્તેઅ પત્તેઅ ચર્ડર્હિ સામાગિઅ-સહસ્સેર્હિ ઇત્યાદિ પરિવાર.

દરેક દરેક “ આ હજાર મામાનિક દેવોનો પરિવાર છે, તે તમામ લોકાન્તિકને હોય ? કે વિમાનના અવિપતિને હોય ? ” વળી સામાન્યગીતે દેખાય છે કે—લોકાન્તિક દેવો ભગવાનને મોડ કરે છે, તેના સ્વામિઓ જોડ કરે તેમ દેખાતું નથી તેમજ તેમના પરિવારભૂતદેવોની ભવસ્થિતિ તેઓની પેઠે હોય ? કે તકાવતવાળી હોય ?

ઉ૦ જ્ઞાતાધર્મ કથામાં ખતાનેય સામાનિકદેવ વિગરેનો પરિવાર ૭૦૭ આદિ દરેક લોકાન્તિક દેવોનો નભવે છે પણ સ્પષ્ટ

શાસ્ત્ર અક્ષેપે એવામા ન આવતા હોવાથી વિમાનના અધિપતિને
સભરતો નથી

તેમજ-યોકાન્તિકના પગિવાગ્મ્યુત દેવોની ભવન્થિતિ
જુદી જુદી નથી માટે તેઓની માફક નભને ે તત્ત્વ તો
કેવલી માતાગજ અને ॥ ૧-૫-૩૨-૫૫ ॥

પ્ર૦ કટપસ્રત્રમા સ્થવિગવળીને ડે દેવર્ધિગણિ નમસ્મામિ૦
આ ગાથા કે તે પુસ્તકાક્રંદ યથુ તે વખતની છે ? કે તેનાથી
પૂર્વકાગની છે ?

જો પુસ્તકાક્રંદાળની હોય તો દેવર્ધિ ગણિની કૃતિ
દોવાથી પોતાને પોતે નમસ્કાર કરે, તે અનુચિત ગણાય
અને જો અન્યની કૃતિ હોય, તો સ્થવિગવળીની તમામ ગાથાઓ
ખીજાઓએ બનાવેલી કેમ ન હોય ? આ પ્રકારે શકા છે
અને જો પૂર્વકાગની હોય, તો પાછળ વત્તાગ સ્થવિગને તેમા
નમસ્કાર કરેનો છે, તે કેમ હચિત ગણાય ?

ઉ૦ આ ગાથા-દેવર્ધિગણિ ક્ષમાશ્રમણના શિષ્યે બનાવી હોય,
કે પાત્રી થયેના કાંઈ સ્થનીર ભગવતે બનાવી હોય, એમ સભવે
છે આ પ્રમાણે સર્વગાથા ખીજાઓની બનાવેલી હોય, તેમ
સભાવના કંવાની જરૂર નથી કેમકે-કાંઈ અમ બહુતા ઉભી
થતી નથી

માટે પ્રશમરતિની પેઠે 'સ્થિતનીજગતિ' ચિતવવી કેમકે -
તેમા પણ ડેડે કેટલીક ગાથાઓએ કરી ઉમાસ્વાતિમહારા-
જને નમસ્કાર કર્યો દેખાય છે, તેથી તેટલીજ ગાથા કાંઈ
ખીજીની કરવી જણની પણ "સપૂર્ણ અથ ખીજાએ કર્યો"

તેમ મનાય નહિ પ્રશમરતિના કર્તા શ્રી ઉમાસ્વાતિ
વાચક છે તે સુવિદિત છે ॥ ૧-૫-૩૩-૫૬ ॥

પ્ર= “છેલ્લા દશપૂર્વ”ર સિદ્ધાન્તોના પાઠમા સુસ્થતા કહે” તેવો
પ્રયોગ ચાલ્યો આવે છે, તેવા અક્ષરો કોઈ અર્થમા છે કે નહિ ?
જો છે, તો ભગવતીસૂત્રમા દેવર્ષિગણિએ બનાવેલ નહિ-
સૂત્રની લક્ષામણ કેવી રીતે રહે ? આ બાબત કેટલાક પ્રશ્નો
કહે છે, માટે ઉત્તરની રૂપા કરેલો

ઉ= “છેલ્લા દશપૂર્વ”ર સિદ્ધાન્ત પાઠમા સુસ્થતા—અથવા સ્થિતિપાલ્ય
કહે છે,” આવો વૃદ્ધપુરુષોનો પ્રવાદ વર્તે છે તે સખ રીઅક્ષરો
તો દશવકાલિક હારિભદ્રી ટીકામા અને ત્રિચારામૃત
સંગ્રહમા છે તેથી ભગવતી સૂત્રમા દેવર્ષિગણિના નહિ-
સૂત્રની લક્ષામણ કરી છે તે બાબતમા બાણુ કે—છેલ્લા
દશપૂર્વ”ર તો સિદ્ધાન્તપાઠમા મળેલું પગવર્તન વિશે
સુસ્થતા કહેલી છે, પણ સૂત્રનો સંક્ષેપતો દેવર્ષિગણિસમા-
શ્રમણુએ કહેલો છે. એમ મળે છે વિશેષ વાત તો
તત્ત્વજ્ઞાની જાણે ॥ ૧-૫-૩૪-૫૭ ॥

[શ્રીનહિ સૂત્રના કર્તા તો શ્રીદેવર્ષિગણિસમા શ્રમણુ
કર્તા જુદાજ દેવવાચક નામના આચાર્ય મહાગજ મળે છે]

પ્ર= સુકાર્ત ગયેલું લક્ષણ સચિત્ત મનાય કે અચિત્ત ?

જો અચિત્ત મનાવું હોય તો, તેવા પ્રકારના કાગળ પ્રસંગે
તેનું ઓગડ ઋષિવર્ગમા કમય કે નહિ ?

ઉ= સુકાર્તેલું લક્ષણ અચિત્ત સહજ છે, તેથી તેવા કારણે ઋષિ-
વર્ગને ઓગડ કમવામા એકાન્તે નિષેન નથી એમ
જાણવું ॥ ૧-૫-૩૫-૫૮ ॥

પ્ર= સ્વક્ષમનિગોહ જીવોનું નામાન્યપણે ૨૫૬ આવવીનું
કહ્યું છે, તે—સ્વક્ષમ પર્યાપ્તાનું હોય કે અપર્યાપ્તાનું હે

પર્યાપ્તાનુ કરેગો, તો અપર્યાપ્તાનુ તેથી ન્યૂન સંભવને અને તે વાત અયુક્ત છે કેમકે—શાસ્ત્રમા ૨૫૬ આવધીકાથી ન્યૂન આયુષ કાઠનુ કહ્યું નથી, અને જો અપર્યાપ્તાનુ કરેગો, તો તેના કરતા પર્યાપ્તાનુ વધારે આયુષ હોય કે નહિ ?

ઉં જીરાભિગમ-પન્તવણા વિગેરેમા સુશ્મનિગોઽ પર્યાપ્તા અને અપર્યાપ્તાનુ જન્ય અને ઉત્કૃષ્ટ આયુષ અતર્મુદ્ધર્ત કહ્યું છે ત્યાં જીરાનસંભવચ્છેદણરૂપ વિગેરેમા આપ્તુજ નથી અને તેના ટીકામા સુશ્મપર્યાપ્તાજીવના અતર્મુદ્ધર્ત કરતા અપર્યાપ્તાનુ અતર્મુદ્ધર્ત નાનુ બતાવ્યું છે, અને કેમકે અથની ટીકા વિગેરેમા છુદ્ધક ભવચ્છેદણુ એટલે “ મર્વ કરતા નાનુ જીવતર ” એમ કરેલ હોવાથી આ પ્રકારે નક્કી કરી શકાય કે—સુશ્મનિગોઽ અપર્યાપ્તાનુ મર્વ જન્ય જીવન ૨૫૬ આવધીકા હોય, અને ઉત્કૃષ્ટથી તો તેઓનુ જ ૨૫૬ આવધીકા કાઠક અવિક હોય અને પર્યાપ્તા સુશ્મનિગોઽજીવોનુ તો જન્યથી પણ અને ઉત્કૃષ્ટથી પણ અત્યંત અરિકજ હોય આ રીતે વિચાર કરતા પર્યાપ્ત-અપર્યાપ્ત સ્થિતિનુ પ્રતિપાદન કરનાર મૂત્ર પણ બલ બેમતુ થાય છે

॥ ૧-૫-૩૬-૫૬ ॥

મં વાશી-વિદ્ય પોળી વિગેરે વપરાય નહિ, આ બાબતના અક્ષરો અથમા દોય, તો તે બીજાઓને બતાવાય માટે તે પાઠ બતાવવા કૃપા કરો ?

ઉં બૃહત્કંઠપસુત્રના પાંચમા ઉદ્દેશાની ટીકામા છેડે કહ્યું છે કે—“ વાળી પોળી વિગેરેમા લાગીયા જીવ ઉપજે છે, તેથી તે વાશી પોળી વિગેરે વાપગવાથી સાધુઓને સયમ

વિરાધના થાય,” તે લાળ જીવમય ન હોય, તોગયમ વિરાધના મલવે નહિ

માટે તે લાળ જીવમયી જાણવી છે અને તે જીવો બેઇદ્રિ-
યો હોય છે ” એમ વૃદ્ધસ પ્રદાય ચાલ્યો આવે છે

આ સુત્રમા આદિ શબ્દ થકી વિદ્વન્ન વિગેરે પણ લેવાય
છે તેથી વિદ્વલોમા પણ જીવોની ઉત્પત્તિ થાય, તે નક્કી
છે ॥ ૧-૫-૩૭-૬૦ ॥

પ્ર૦ વૈતાલ્ય પર્વત ઉપર વિદ્યાધગ્ની મેખલામા હમણા સાધુ
માવવી શ્રાવક શ્રાવિકા સભવે કે નહિ ?

ઉ૦ વૈતાલ્યની મેખલામા માધુ વિગેરે ચાર હોય એમ મલવે.
કેમકે—આ બાબતમા કોઇ બાનક વચન નથી ॥ ૧-૫-૩૮-૬૧ ॥

પ્ર૦ સ્થાનુચ્ચારવિનિ

આ વદિતુ—સુત્રની ગાયાની ટીકા વિગેરેમા લખ્યું છે કે—

“ આવશ્યકની ટીકા વિગેરેમા શ્રાવકની પાચમી

પ્રતિમાના અધિકારમા

દિવૈવ બ્રહ્મચારી, ન તુ રાત્રૌ

દીવમેજ બ્રહ્મચારી હોય “ પણ ગત્રિએ ન હોય ”

આ પાઠ આવશ્યકની ટીકા વિગેરેમા ખોળીએ છીએ,
છતાં દેખાતો નથી

ઉ૦ કિઅવમયારિ રાઈ પરિમાગકુટે—

દીવમે બ્રહ્મચારી હોય અને ગત્રિએ પરિમાલુ કરેલું હોય

આવો પાઠ આવશ્યક ટીકામા છે ॥ ૧-૫-૩૯-૬૨ ॥

પ્ર૦ ભગવતી સુત્રમાં અમુગદિકના અધિકારમા —

નદિસર દીવ પુણ ગયા ય ગમિમ્સન્નિ.

“ નદીશ્વરદ્વીપ ગયા છે અને જરો ”

અમ કહ્યું છે, તેમા નો અભિપ્રાય છે ? કેમકે—અમ ખ્યાતમે દ્વીપે તેઓનું અનન્યાન છે, અને જળદ્વીપમાં આવવાનું કહ્યું છે

ઉ૦ આ વચન નિયમબદ્ધ સબરે છે, કે—“અમુરકુમારાદિક દેવો તીર્થંકર મહારાજના કલ્યાણકના ઉત્સવ નિમિત્તે નદીશ્વર દ્વીપ સુવીજ જાય, આગમ ન જાય ”

પરંતુ અહીં આવતા જતા તે તે નજીક દ્વીપોમા તેઓનું ગમનાડડ ગમન સબરે છે, પણ તેની આમા વિવક્ષા કદી નથી
॥ ૧-૫-૪૦-૬૩ ॥

પ્ર૦ ચઢે ચઢે અમિત્રાદિક ઇત્યાદિક ચદ્રવર્ષ—ચદ્રવર્ષ—અભિનર્ધિત વિગેરે પાચ વર્ષનો એક યુગ વાય તે યુગનું હમા ॥ કયું વર્ષ ચાલી રહ્યું છે ? તે જાણી શકાય ?

ઉ૦ હમણા ત્રીજું અભિનર્ધિત વર્ષ ચાલતું જણાય છે તે નીચ પ્રમાણે—કલ્પસૂત્ર વિગેરેમા શ્રી મહાવીર પ્રભુનું નિર્માણ બીજા ચદ્ર વર્ષમા કહ્યું છે

વર્ષ શ્રાવણ વરી ૧ થી શરૂ થાય

કેમકે—જ્યોતિષ કરતક પયનામા કહ્યું છે કે—

યુગની આદિ શ્રાવણ વદી ૧ બાલવ કુણ અને અભી ચિત્રક્ષત્ર મા પ્રથમ સમયે થાય ”

માટે તમામ યુગોનો આદિભૂત મામ શ્રાવણ જ સબરે છે, તેથી—તેના અવચનબદ્ધ સવત્સરનું પણ આદિપાકું શ્રાવણથી થાય, તે ઘટે છે તેથી વીર નિર્વાણ સવત્સર બધી શ્રાવણ માસથી આરભ ગણવામા આર સવત્સરોએ યુગ સમાપ્ત થાય તે વાર પછી પાચ પાચ વર્ષોએ એક યુગ થાય,

તેવી ગણતરીથી ૪૨૬ યુગો વ્યતીત થયા અને વિઠ્ઠલસ વત્
૧૬૬૪ વ્યતીત થયા તે પછી પણ એ ચક્રસ વત્સરો ગયા
આ પ્રમાણે-ગત શ્રાવણ માસથી ત્રીજો અભિવર્ધિત
સ વત્સર પ્રવર્તમાન છે

વિચાર કરતા આ વાત બગબર વાગે છે

પરંતુ "યુગના મંથમા પોષ માનજ વધે" એમ કહ્યું છે,
તો આ વગમમા આપાઠ માસ કેમ વંચો ?

તો જાણવું કે-સૈદ્ધિક ટીપણના અનુમાને વંચો છે
કેમકે-તેમા મામની વૃદ્ધિ અનિયમિત છે માટે શકા કરવા
જવી નથી આ પ્રશ્નનું ખરું સ્વરૂપ તો મર્વણ મહાગજ
જાણે ॥ ૧-૫-૪૧-૬૪ ॥

પ્ર० યોગશાસ્ત્રની ટીકામા વમુરાજના અધિકારમા ચાગણ્યમ-
ણોનું ગમનાગમન ગતિએ લખ્યું છે, તેથી ચાગણ્ય શ્રમણો
ગતિએ આકાશમા જ-આવ કરે ?

ઉ० ચાગણ્ય શ્રમણો આકાશમા ગતિએ ગમનાગમન કરે છે,
પાર્શ્વનાથ ચરિત્રમા પણ તે પ્રમાણે ॥ ૧-૫-૪૨-૧૫ ॥

પ્ર० સિદ્ધશિવા ઉપર સિદ્ધિનિવાયના જીવો દોષ કે નહિ ? જો
હાય, તો તે કયા ?

ઉ० સિદ્ધશિવા ઉપર સિદ્ધિ નિવાય એકેન્દ્રિય જીવો દોષ છે
॥ ૧-૫-૪૩-૬૬ ॥

પ્ર० ગંગા નદી '૬૬ આગે ગ્યમાર્ગ પ્રમાણુ યગે કે નહિ ?

ઉ० "ગંગા નદી ગ્યમાર્ગ જટવી દુકી થયે, અને બીજી ૧૪
હજાર નદીઓ ભૂમિ ઝણીજ ઉપર ચવાથી સોપાઈ જશે" એમ
જ ખૂદીપપન્નતિની ટીકામા કહ્યું છે ॥ ૧-૫-૪૪-૬૭ ॥

પ્ર० જ ખૂદીપમા ચક્રલાખ છાપન હજાર નદીઓની ગણતરી

કેટલાકા “તીર્થંકર” એવો અર્થ કહે છે બીજાઓ
ધર્માચાર્ય અર્થ કહે છે ત્યાં કોઈક “દેવવદન પછી ચા
ખમામમણાથી ગુરુ મહારાજને વાંદે” એમ પ્રતિક્રમણ
ગર્ભાદિતુ અથવા કલા પ્રમાણે “ગુરુ જ વદાય છે જની પાસે
પ્રતિક્રમણ વિગેરે ક્રિયા કરાય, તે ગુરુ મનાય” એમ જોવે છે
આમા કયો પક્ષ ન્યાય યુક્ત છે ?

ઉ૦ પહેલે ખમાસમણે તીર્થંકર અને ધર્માચાર્યને ચ મોડીને
વદન કરાય છે ॥ ૧-૫-૪૬-૭૨ ॥

પ્ર૦ અહોગત્રિ પોમહ કરનાર શ્રાવક બીજા દીવમે પ્રભાતના
પ્રતિક્રમણમા બેસણુ વિગેરે પચ્ચક્ખાણ કરે છે, તે પ્રમાણે—
દેશાવગાસિકંતુ પચ્ચક્ખાણ કેમ ન કરી શકે ?

તે એમ કહે કે—“ તેને આવગ્યાપાગ્નુ પચ્ચક્ખાણ
હોવાથી દેશાવગામિકંતુ પચ્ચક્ખાણ ન કરી શકે” તો આમા
યિજ્ઞમા ગેહેનો મનુષ્ય કહે છે, તે કેવી રીતે કરી શકે ?

ઉ૦ આ બાબતમા ચાલી આવતી અવિચ્છિન્ન વૃદ્ધ પુરુષોની
પર પરા જ પ્રમાણ છે પણ કોઈ અથવા અક્ષરોનો ટેકો
જોવામા નથી ॥ ૧-૫-૫૦-૭૩ ॥

પ્ર૦ જટઆ ય જોડ પુચ્છા જિણાણ મગ્ગમિ ઉત્તર તટ્ઠા ॥
દક્કસ્સ નિગોઅસ્સય અણનમાગો અ મિદ્ધિગઓ ॥૧॥

“ન્યાયે પુછવામા આવે ત્યાં, જિનમાર્ગમા ઉત્તર દેવામા
આવે કે એક નિગોદનો અણતરો ભાગ નિરુદ્ધ થયો છે” ॥

આ વચન બાદ નિગોદની અપેક્ષાએ નમનપુ ? કે સુમ્મ-
નિગોદની અપેક્ષાએ મમજ્ઞુ ?

સુદ્ધનિગોદની અપેક્ષાએ પણ આવ્યાવદાગિક સુદ્ધનિગો
દની અપેક્ષા લગ્ગએ, તો વ્યવદાગ ગર્શમા આવેલા પણ કેટ-

બાજુ છોડે કાઈ કાળે પાપ મુક્તિમા જવાના નથી તેથી મોટી
અસગતિ થાય છે, તે કેવી રીતે હોય ?

ઉ૦ “એક નિગોદનો અનન્તમો ભાગ સિદ્ધ થયો છે” આ વચન
સામાન્યથી છે પણ સફળ અથવા બાદર નિગોદની વહેચ-
ણી દૃષ્ટિથી નથી પરંતુ બલ્લેય પ્રકારે કાઈ વિરોધ આવતો
નથી કેમકે—બ્યરહાસ તાશિમા આવેલા બાજુ છોડે મોક્ષમા
જાય, તેવો નિયમ નથી તેથી તમોએ ઉપજાવેલી અસગતિને
અવકાશ નથી ॥ ૧-૫-૫૧-૭૪ ॥

પ્ર૦ ટ્રિવિર ત્રિવિર યત્યાદિ પાઠનો ઉચ્ચાર કરી, સામાયિક કરતા
આનકને પાપવ્યાપારનું કંઈ કંઈ બધું થાય, પરંતુ
અનુમોદન બન થતું નથી તો સામાયિકમા રહેલો ત્રાવક મન
વચન કાયા ના યોગે પકી કાઢવાય યોગે પાપવ્યાપારને અનુ-
મોદે, તો સામાયિક ભાગે કે નહિ ?

ઉ૦ સામાયિકનાં ત્રાવક મન વચન કાયા એ કરી પાપ વ્યાપારને
અનુમોદી ગેંધા હાય, તો પણ સામાયિકનો ભાગ થતો નથી
કેમકે—તેણે અનુમોદનનું પરચખાણ કર્યું નથી, તેમ છતાં
પણ જો અનુમોદન ન કરે તો મહાનુભાવ મેળવે છે ॥ ૧-૫
-૫૨-૭૫ ॥

પ્ર૦ છ માનના યોગ વિગેરેમા દત્તિનું પરચખાણ કરાવાય છે,
તેમા—

સવાળમોયળ પચદત્તિઅ આયચિલ પચ્ચમ્ભાઈ
એમ કહેવું ? કે—

સવાળમોયળ પચદત્તિઅ ણકાસળ પચ્ચમ્ભાઈ
એમ કહેવું ?

ઉ૦ સવાળમોયળ પચદત્તિઅ પચ્ચમ્ભાઈ આવા પ્રકારે પરચ

ફખાલુ ગુરુ પર પગથે ઉચ્ચાગતુ જણાય છે પણ ખીજી રીતિએ નહિ ॥ ૧-૫-૫૩-૭૬ ॥

પ્ર૦ ગાગેયભાગાની ચાગેય ગતિની અપેક્ષાએ સર્વ મધ્યા અને આ રીતિએ તેઓનો “આ વાખમો ભેદ છે” તે બન્નેય બાખતો જણાવવા કૃપા કર્ગો

ઉ૦ નરક ગતિમા સર્વ પ્રવેશનક્રમા અનાયોગિક માત્ર ભાગાને, અને રત્નપ્રભા વિગેરેમા દ્વિક વિગેરે સખ ની ભાગાઓએ કરી દ્વિપ્રવેશનક વિગેરેમા દ્વિકાદિ મયોગાને, ગણીને અનુક્રમે આનેક ભાગાને એક કઠી તમામ મગવાળો કર્ગો, પરંતુ દરેક પ્રવેશનકપ્રતિ લિન્ન લિન્ન મગવાળો આવે છે પ્રવેશનક ભગ મખ ન તો મભવતો નથી, એમ જણાય છે અને આ પ્રમાણે ખીજી ત્રણે ગતિને આશ્રયીને પણ ન સભવે, તે જણવું

ખીજુ, આ વિષયનુ ભગવતીસૂત્રમા કે-ટીકામા કરણ બતાવ્યું નથી તેથી “આ વાખમો ભાગો” તેમ ન્પદ લખી રાકાતુ નથી ॥ ૧-૫-૫૪-૭૭ ॥

પ્ર૦ જન્મે વિનિ દગેણ ઇત્યાદિ ભાષ્યની ગાયાની અવચૂરિમાં તણ ગાયા છે, તેનો અર્થ જણાવવા કૃપા કર્ગો ?

ઉ૦ “ચૈત્યવદનમા એક નમુત્યુણ અને બે નમુત્યુણ સુખેવી ગમતી શકાય છે,” એમ મનમા ધારીને નમુત્યુણ તણ ” વિગેરેને પ્રતિપાદન કરના તણ ગાયા અવચૂરિમા કહી છે તેનો આ અર્થ છે -

ઇગ્યાવહિયા પહેલા અવવા પ્રલિધાનને અતે શકસ્તવ કહેતા અથવા ખીજ ચૈત્યવદનને અતે નમુત્યુણ કહેના તણ નમુત્યુણ થાય છે

અહી એકવાર દેવવદન સખધી બે નમુત્યુણ તણેય પક્ષમા

જોડવાના પ્રસિદ્ધ દોવાથી, ગાવામાં સમઢીત કર્યા નથી

હવે, એકવાર દેવવદનમાં બે નમુત્યુણ કહેવાય અને પહેલા ત્યા પછવાડે કહેવાય, એમ ચાર નમુત્યુણ થાય છે, અથવા દેવવદનમાં ત્રણ અને પહેલા અથવા પછવાડે એક નમુત્યુણ એમ ચાર નમુત્યુણ વાય છે ॥ ૧-૫-૫૫-૭૮ ॥

પ્ર૦ શ્રી વજ્રસેનના શિષ્ય ચક્રસૂરિ વિગેરે સ્થવિરાવલીમાં કેમ કહ્યા નથી ? બીજા શિષ્યો તો કહ્યા કે તે આપણી પટ્ટાવલીમાં નથી, તેનું નુ કારણ ? અને તેની પગ પગ કેવી રીતે મળે ?

ઉ૦ જ્યાં માધુરી અને વહલભી એમ બે વાચના થઈ, ત્યાં સ્થવિરાવલીનો પણ પાઠ ભેદ થયો હોય એમ સંભવે છે તેથી કોઈક વાચનામાં વજ્રસેનસૂરિના શિષ્ય ચક્રસૂરિ વિગેરે કહ્યા હશે, અને કોઈકમાં કહ્યા નહિ હોય

તો પણ, પર પરા ત્રુટતી નથી, કેમકે—આપણી પટ્ટાવલીમાં અનુક્રમે, પૂર્વાચાર્યોએ પોતાના શ્રેયોમાં તે તે આચાર્યોના નામે લખેલા છે અને તે પૂર્વાચાર્યો બહુશ્રુત હોવાથી પૂર્વાપગ શ્રેયોને વિચાર્યા શિનાય લખે નહિ ॥ ૧-૫-૫૬-૭૯ ॥

૬.

મહોપાધ્યાય શ્રી ભાનુચન્દ્રગણિના પ્રશ્નાત્તરે

પ્ર૦ સાગની પહિલેહણમાં કેટલે આઘો પહિલેહે છે, અને પ્રશ્ન તમા પહેલો પહિલેહે છે, તેનું નુ કારણ ?

ઉ૦ આવનિર્ધુક્તિ અને ચતિદિન ચર્યા વિગેરેમાં તેમ કરેલું છે, તેનું કારણ છે ॥ ૧-૬-૧-૮૦ ॥

પ્ર૦ જો આવકને પેલું ઉપનામ કર્યા બાર વરસ થઈ ગયાં, અને બી

ઉપવાન કર્યા કાઢક ન્યૂન હોય, તો તે આવક પેલું ઉપવાન
કરી વહન કરે ? કે-બીજું પણ ફરી વહે ?

ઉ૦ જો મનની સમાપ્તિ ગે, તો બને ફરી વહન કરે, તેમ ન હોય,
તો જના બાર વગસ યઈ ગયા હોય તે ફરી વહન કરે ॥ ૧-
૬-૨-૮૧ ॥

પ્ર૦ પ્રભાત સમયે સ્થાપનાચાર્યની જોળી, સ્થાપનાચાર્યની પહેલા
પડિલેહવી, અને સાન્ન પછી પડિલેહવી, તેનું કાગલ તું ?

ઉ૦ સ્થાપનાચાર્યની જોળી પ્રભાતે કે માઝ પહેલી કે પછી પડિલે-
વામા શાસ્ત્રમા કાઢ નિયમ નથી ॥ ૧-૬-૩-૮૨ ॥

પ્ર૦ ચાર ઉપવાન વહેવા બાદ માળાગેપલું કેટલા કાળમા જગી લેવું
જોઈએ ?

ઉ૦ મુખ્ય રીતિએ પહેલા ઉપવાનમા પ્રવેશ કર્યો હોય, ત્યાંથી બાર
વર્ષ જોળી જાય, તો ચારે ઉપવાન જાય છે, તેથી બાર વર્ષ
પહેલા માળાગેપલું કરી લેવું ॥ ૧-૬-૪-૮૩ ॥

પ્ર૦ ચક્રવર્તિને ગજ્યાલિપેક થયા બાદ પુત્ર થાય કે નહિ ?

ઉ૦ “ ગજ્યાલિપેક થયા બાદ ચક્રવર્તિને પુત્ર થાય છે, ” એમ
શ્રી અજીતનાથપ્રભુના ચરિત્ર વિગેએમા કહ્યું છે ॥ ૧-૬-
૫-૮૪ ॥

પ્ર૦ એક સમયમા કેટલા તીર્થંકર મોક્ષે જાય ?

ઉ૦ ઉત્કૃષ્ઠથી એક સમયમા ચાર તીર્થંકરો સિદ્ધિપદને પામે છે
એમ સિદ્ધપ આશિકા વિગેએમા કહ્યું છે ॥ ૧-૬-૬-૮૫ ॥

૭.

ઉપાધ્યાય શ્રી વિવેકહર્ષગણિના પ્રશ્નાત્તરો.

પ્ર૦ ગતિમોક્ષનના પચ્ચક્ષ્ણાણીને અન્ન વિગેએમા—

રાત્રિસિદ્ધ-દિવામુક્તાદિ

“ ગત્રિએ બનેય અને દીવમે ખાધેયુ વિગે ”

ચૌભગીમા ત્રણ બાગા વર્જિત છે તે પ્રમાણે સુખડી
પ્રમુખ પક્વાનમા વર્જિત ખગ કે નહિ ?

જો “ વર્જિત છે ” એમ જણે, તો પક્વાનમા તેવો બ્યવ
હાગ હજી સુની નથી, તેનું શું કાગલ ?

અને ‘ વર્જિત નથી ’ એમ કરો, તો આરભ તો સમજો
રોવાયી અન્નાદિમા વર્જ્ય છે, અને પક્વાનમા કેમ વર્જિત
નથી ?

“ પાણીની લીવાશ પક્વાનમા નથી માટે દૂધાણુ નથી
પક્વાન એજ મામ વિગે કાળ સુની અભખ્ય યતુ નથી ”

એમ કરો તો ગત્રિવાગી કંઠે વિગે “ જો ગત્રિએ બના-
વ્યા હોય, તો અકલ્પ્ય છે ” એવો વ્યવહાર કેમ રાખો છો ?

તેથી અન્ન અને પક્વાન ગત્રિએ બનેલા હોય, તેમા
એક-વર્જ્ય અને બીજી-અવર્જ્ય આરો ભેદ દૃઢ્યને શકે
કુળ બનાવે છે

૩૦ “ રાત્રિસિદ્ધ-દિવામુક્ત ” કથાદિ

આવી ચૌભગી શાસ્ત્રમા મઘ ઠેકાણે જોઈ નથી તેથી
ગત્રિભોજનના પરચ્છાણ વાળાને તે કેવી રીતે છાડવા લાયક
રોય, અને પક્વાનનું દૃષ્ટાન પણ કેવી રીતે થતે ? તે ચોતે
સ્વયં નિચારી લેવું

પણ ગત્રિએ ગાનામા મહાન આગલ થાય છે તેથી
શ્રાવકોએ સ્વશક્તિ પ્રમાણે તે વર્જવું પણ ગત્રિભોજનના
પરચ્છાણના સંજના લાયકી નહિ વળી આવુંને આશ્રયીને

દિવાગૃહિત-રાત્રિમુક્ત

વિગેરે ચૌલગી કહી છે, પણ તે શ્રાવકને આશ્રયીને નથી
તે પણ મમજી લેવું ॥ ૧-૭-૧-૮૬ ॥

પ્ર૦ સધાનમા [અથાણા વિગેરેમા] નાખેલ લીલા લિખુ વિગેરેની
લીલાશ કેમ ફર થાય ?

ઉ૦ ક્ષાગ્રમા નાખેલ લીલા લિખુ વિગેરેનો વર્ણુઃ મ્મ ગ ૧ વિગેરે
ફરી જાય છે, તેથી ત્રણ તકકા ખવગવ્યા શિવાય પણ લીલાપ
ણાનો અભાવ યાય છે એમ વૃદ્ધવ્યવહાર છે. ॥૧-૭-૨-૮૭॥

પ્ર૦ પદ્મચરિત્રમા લક્ષ્મણ ચોથી નરક પૃથ્વીમા ગયા, અને
પરમાધામિની વેદના છેલ્લા દશમા પર્વમા-

સો અગ્નિકુહમઙ્ગાઓ

ઈત્યાદિક ગાથામા બતાવી, તે વાત

નિહુ પરમાત્મિમ્નઅકયાવિ

“ ત્રણ નરકમા પગમાનામિની વેદના પણ છે ”

એવા સંગ્રહણીના પાઠ માયે કેવી રીતેબ ૧ બેમતી આવે ?

ઉ૦ નિહુ પરમાત્મિમ્નઅકયાવિ

આવુ સંગ્રહણીનુ વચન પ્રાયિજ મમજવુ તેથી કોઈ અચુ
ક્તતા જણાતી નથી ॥ ૧-૭-૩-૮૮ ॥

પ્ર૦ પદ્મચરિત્રમા “માતાનો ગ્રયાત્રાનો અભિગ્રહ પૂર્ણ નથવાથી
દુ પિનચિત્તે નીકળી ગએવ અને તાપમના આશ્રમા રહેવ જ-
ન્મેજયગભની પુત્રી મદનાવલીનો અનુગમી થયે ૧ ” વિગેરે
તમામ ચન્નિ હરિપેણચક્રીનુ કહ્યુ છે અને ઉત્તગધ્યયનની

ટીકા તથા શ્રાદ્ધવિધિ વિગેરેમાં તે ચરિત્ર મહાપદ્મનું કહ્યું છે તેથી આ બન્નેયની મંજતિ કેમ થાય ?

વિચાર કરતા તો “ તેણે કગરેવ આગાદના દર્શનથી રાવણને હરિષેણ્યકીનું સમીપપણુ સંગત થાય છે.” પણ બીજા પક્ષમાં મળ્યા અયોની મંજતિ મળે છે તેથી ધણી સમ ઉત્પન્ન થાય છે માટે તેનું કેમ ?

ઉ૦ આ બાબતમાં મતાત્ જણાય છે. ॥ ૧-૭-૪-૮૬ ॥

પ્ર૦ પાણ્ડવચરિત્રમાં કૃષ્ણનો જન્મ આવ્યો મુઠ્ઠી આડમે કંઠમાં છે, અને નેમિનાથચરિત્રમાં તથા લોકોકિતિમાં શ્રાવણ વગેરે બતાવી છે, માટે જે વાતનો મેળ કેમ મળે ?

ઉ૦ આમાં પણ મતાન્તર જણાયું ॥ ૧-૭-૫-૯૦ ॥

પ્ર૦ પાણ્ડવચરિત્રમાં જરામ વનો એનાની હીરણ્યનાભને ભીમે માર્યો છે, અને હેમચંદ્રીયનેમિચરિત્રમાં અનાદૃષ્ટિ એના નીચે તેને માર્યો છે, તે વાત કેમ મને ?

ઉ૦ આમાં પણ મતાન્તર જણાયું ॥ ૧-૭-૬-૯૧ ॥

પ્ર૦ “ વર્તમાન તમામ ઇંદ્રો એકાવતારી છે ” એમ પ્રવાદ આવે છે, અને પદ્મચરિત્રમાં સીતા ઇંદ્રના આ ભવધી-શુદ્ધ તણુ બનો કહ્યા છે તેનું શું કારણ ?

ઉ૦ ‘ વર્તમાન તમામ ઇંદ્રો એકાવતારી છે જ ” એના અર્થમાં અમે જોયા નથી ॥ ૧-૭-૮-૯૨ ॥

પ્ર૦ પાણ્ડવચરિત્રમાં સોવમાં સર્ગના ૧૮ માં શ્લોકમાં

ત્રેકેભ્ય તાદૃશા સ્ત્રિય

આ પદમાં તાદૃશા આ શબ્દમાં આપ્ પ્રત્યય કેમ કર્યો છે ? કેમકે દરૂ પ્રત્યયથી તે રૂપ બનેલું છે, માટે ઇપ્ પ્રત્યય કરવો જોઈએ ?

ઉં ટક્ પ્રત્યયથી બનેલને ટ્ઠ્ પ્રત્યય આવે. પરંતુ અહીં જાદશ્ચ
એ શબ્દ વિચિન્ત છે. તેથી ભાગુરિ આચાર્યનામતે
આપ્ આવવાથી ટ્ઠ્ બન્યું છે માટે કોઈ દોષ નથી. ॥ ૧-૭
-૮-૯૩ ॥

પ્રં ધોળા અને ગતા મેન્નવના અચિત્તપણામાં ભેદ કેમ
જાણાય છે ?

ઉં શ્રાદ્ધવિધિમાં કહ્યું છે, કે-“જે ગતા તથા ધોળા મેન્નવનું એક
ઉત્પત્તિસ્થાન હોય, તો બન્નેયનું સચિત્તપણું મમાનજ ગણાય
પરંતુ-આચાર્યશ્રીએ ધોળા મેન્નવને અચિત્તપણાનો વ્યવહાર
છે ગતાને નથી, તેમજ-ગતા ધોળાનું એકજ ઉત્પત્તિ સ્થાન
હોય, તેવો નિયમ જણાયો નથી કેમકે-ગતાને નજીની ખાણમાં
ઉપજવાનો સંભવ છે ॥ ૧-૭-૯-૯૪ ॥

પ્રં દેગસન્મા નિનેશ્વગ્ની મમલ કપાળમાં તિલક કરતા પડદો
આડો કર્યો કે નહિ ?

ઉં “ પડદા વિના તિલક ન કરાય ” તેવા અક્ષરો જોયા નથી
॥ ૧-૭-૧૦-૯૫ ॥

પ્રં પ્રતિક્રમણમાં વાદણાના અવમ-શ્રાવકોએ મુહુર્ત્તિ ગુહ્યભૂમિમાં
મૂંડી વાદણા દેવા ? કે કટામણા ઉપર મૂંડીને દેવા ?

ઉં પ્રતિક્રમણમાં શ્રાવકો મુહુર્ત્તિ ગુહ્યભૂમિમાં મૂંડે અથવા ચર-
વણા ઉપર મૂંડે, બીજું નહિ એમ વિનિ છે ॥ ૧-૭-૧૧
-૯૬ ॥

પ્રં કાળનું જળ અભશ્ય છે, માટે ઉપવાસીને કેવી રીતે રહેવું ?

ઉં જેનું બીજું નામ આરનાલ છે, તે કાળનું તેમાં જો દ-
ગ્ન ઉત્તુ ઓનામણ નખાતું હોય, તો અભશ્ય થતું નથી.
તેથી ઉપવાસી સાધુને ગુહ્ય ઉપર જવ ન મળતું હોય, તો

સત્રમા બનાવેલ હોવાથી કહ્યે છે પણ ગદ્ય વિગેરેના સરકાર વાળુ દોષ, તે ન કહ્યે આ પ્રમાણે આગામણ પણ સૂત્રોક્ત દોવાથી કહે છે તેનું આદાનપણુ તે થતુ નથી કેમકે-તેનો અભિપ્રાય નથી ॥ ૧-૭-૧૨-૬૭ ॥

પ્ર૦ તેણતાર્તા અદ્વા અણાગયદ્વા અનનગુણ

આ ગાથાએ કી “અતીતકાલ ક્રતા ભવિષ્યકાળ અનત-ગુણો છે.”

અને ભગવતી સત્રમા “ ગયેના કાલ ક્રતા આવતો કાલ સમય આંરક હદેન છે ” તે કેવી ગીને ?

ઉ૦ ભગવતીટીકામા ખારમા શતકના બીજા ઉદ્દેશામા જયન્તીના પ્રશ્નમા બતાવ્યું કે-

“ હું જયન્તી ! અતીત અને અનાગત આ બન્નેય કાળ તુલ્ય છે ” આ વચને બન્નેયનું તુલ્યપણુ છતાં, નવતત્ત્વમા “ અતીત કાલ ક્રતા ભવિષ્ય કાલ અનન્ત ગુણો છે ” એમ કહેવ છે તે મતાન્તરે એમ સમજાય છે

સૂત્રમા ભવિષ્યકાળનું મમયારિકાપણુ કહ્યું, તે વર્તમાન સમયની અપેક્ષાએ કહેન છે તેની અપેક્ષા ન કરીએ, તો તે બન્નેય કાળ તુલ્ય છે હવે આમા તુલ્યપણાની યુક્તિ અને અનાગતની અનન્તગુણપણાની યુક્તિ તે તે યથોચીત્ત જણી લેની ૧-૭-૧૩-૬૮

પ્ર૦ નિશીથચૂર્ણિ આવશ્યકચૂર્ણિ અને પર્યુપણાકટપચૂર્ણિ ક્યારે ખની ? કાળે ખનાની ? અને તે આચાર્યો કેટલું શ્રુતજ્ઞાન ગણવના હતા ?

ઉ૦ આ ચૂર્ણિઓમા નિગીથચૂર્ણિના કર્તા જિનદાસ મહત્તર છે, એમ તેના ઉપા બાગમા કહ્યું છે બીજા ચૂર્ણિઓના

કર્તાનું નામ જોવામાં આવતું નથી તેમજ કયા કાળે બનાવી ?
તે પણ જાણવામાં આવ્યું નથી ॥ ૧-૭-૧૪-૬૬ ॥

૩૦ નિશીથચૂર્ણિ વિગેન્ના પ્રામાણિકપણામાં

‘ નિશ્ચયોમા નિક્ષપા ’ ઇત્યાદિકં

સમવાયાગટીકાનો એક દેશજ શરૂ ૩ ? કે બીજું
જાઈ છે ?

૩૦ નિશીથચૂર્ણિ વિગેન્ના પ્રામાણિકપણુ તે નિશ્ચયપણે મિદ્ધ
છે, કેમકે-પણા અયોમા માક્ષી છે ॥ ૧-૭-૧૫-૧૦૦ ॥

૩૦ વ્યવહારચૂલિયાના કર્તા કોણુ છે ?

૩૦ “ વ્યવહારચૂલિકા કોણુ બનાવી ? ” તે જાણવામાં નથી
॥ ૧-૭-૧૬-૧૦૧ ॥

૩૦ ઉદયમિ જા નિહી સા પમાણમિયરાઙ કીર્તમાણીગ ।

આણા-અમગોઙગવત્થા મિન્હસ્ત વિરાજ્જણ પાવે ॥ ૧ ॥

“સૂર્યોદય વખતે જે તિથી વર્તતી હોય, તેને આખો દીવસ
માનવી જે તેમ કંવામાં ન આવે, તો આજ્ઞા ભગ અનવચ્ચા
મિત્થાત્વ અને વિરાજના દોષો પ્રાપ્ત વાય ”

આ વૃદ્ધસામાચારીની ગાથા [શ્રુત નિયમ] છે. અને

અયે તિથિઃ પર્વાં કાર્યા, વૃદ્ધાં કાર્યાં તયોક્તરા ॥

“પર્વ[તિથિ]નો કાય આવે ત્યાં, જે પૂર્વ [ગામાન્ય તિથિ]
હોય, તેને [પર્વતિથિ] કંવી અને [પર્વ તિથિની] વૃદ્ધિ
હોય, તો [પટેલી ઝાડી] બીજ [પર્વ તિથિ] કંવી

આ ઉમાસ્વાતિવાચકજીનું વચન[આપવાદિક નિયમ] છે.
આ બન્નેય બાબતોને જે ન માનતા હોય, તેને બવાત્કાર કરીને
પણ મનાવવામાં કોઈ અન્ય યુક્તિ છે ? કે નહિ ?

૩૦ આ બન્નેય પ્રામાણિક બાબતોને મનાવવામાં શ્રાદ્ધવિધિ અથ
અને મુનિહિત પુરુષોની સતત ચાહી આવતી પરપરા

પ્રમાણભૂત તનકિ જાણવામા છે તેમજ -

“ મૂર્યોદય મમથે જ અપ પલ તિથિ દેાય, તે મપૂર્ણ
જણી, તે દીવમે પાળવી પણ—મૂર્યોદય વખતે ન દેાય
અને પછી ઘણી દેાય, તે માનવી નહિ ” એમ પારાશરમૃતિ
વિગેરેમા પણ કથ્ય છે ॥ ૧-૭-૧૭-૧૦૨ ॥

પ્ર૦ ભગવતીજીમા શ્રાવકોને પદ્મ કર્માદાનનો નિષેધ બતાવ્યો છે,
તો તેનું મેવન કય્થે ? કે નહિ ?

ઉ૦ શ્રાવકોને પદ્મ કર્માદાનનો નિષેધ મુળ નિયમ છે, પણ અપ
વાદપદે તો જની ઝેરી રાક્ષાની શક્તિ ન દેાય, તો તે શકદાય
વિગેરેની પેઠે તે કરે પણ છે ॥ ૧-૭-૧૮-૧૦૩ ॥

૮

ઉપાધ્યાય શ્રી વિજયરાજગણિના પ્રશ્નોત્તરે

પ્ર૦ સભોગ કરવાને ઇચ્છતા શક વિગેરે દેવો દેવીઓ સાથે મધુન
હીડા દેવલોકના વિમાનમા કરે ? કે બહાર કરે ?

ઉ૦ “શક વિગેરે દેવો દેવલોકમા પોતપોતાની મુધર્મસભામા દેવીઓ
સાથે કામભોગ કરના નથી કેમકે-તેમા ગેદ્યા માણુવક સત
ભનાવખદામા ગેદન શ્રી જિનેશ્વરોની દાદાઓની આશાતના
થાય” આઅભિપ્રાય ભગવતી દશમા ગતકના પાચમા ઉદ્દે
શામા છે, તે નૃચક દોવાથી સિદ્ધાયતનને ઝાડી બીજ સ્થાનકે
કામ ભોગ કરે છે, એમ મળે છે ॥ ૧-૮-૧-૧૦૪ ॥

પ્ર૦ ઉત્તરાધ્યયનના પ્રથમ અધ્યયનમા ઉર્ધ્વરથિક શબ્દ ૩૬
છે ? કે યૌગિક છે ?

ઉ૦ ઉર્ધ્વરથિક શબ્દ અન્યવ્યુત્પત્તિ-ગદિત હોવાથી હૈમવ્યા
કરણના મતે ૩૬ છે અને

નામ ચ ધાતુજ

“ વાતુ થત્રી નામ બને છે -”

આવા શાકટાયમનામને મર્વનામ મર્થે પડેવ હોવાથી
 યૌગિક પણ છે અને તેનો અર્થ ભિન્નુક હોવાનો જણાય છે
 ૧-૮-૨-૧૦૫

પ્ર૦ દ્રુમમત્રક અંયયનમા આજજવીભાવ શબ્દ છે, તેનો અર્થ
 જણાવવા કૃપા કરજો ?

ઉ૦ આજ જવીભાવ શબ્દનો અર્થ “સતતપણે થવું” એવો અર્થ
 સિદ્ધાન્ત વિષમપદ્ધતિયાય પુસ્તકમા છે લિ ગાનુશાસન
 વિવરણમા તો સસાગના પર્યાય તરીકે જોનામા આંચો છે
 ૧-૮-૩-૧૦૬

૯

ઉપાધ્યાય શ્રી ધર્મવિજયગણિના પ્રશ્નોત્તરો

પ્ર૦ તીર્થંકર દેવોના પૂર્વભવની મખ્યા પહેલવહેલા સમકિત પામ્યા
 ત્યાંથી ગણુવી? કે પાછળના સમકિત માત્રની અપેક્ષાએ ગણવી?

જો “ પ્રથમ મમકિતથી ગણવી ” એમ કહે, તો ત્રકપભદે-
 વના ૧૩ ભવ કેવી રીતે વટે ? કેમકે—યુગાર્દિદેવને ધનાસા-
 ર્થવાહના ભવથી પહેલા પ્રથમ મમકિતનો લાભ થયો છે, તે
 પછી અનન્તકાળ ગયો છે એમ ન હોત, તો એક સમયમા
 ઉત્કૃષ્ટ અવગાહનાવાળા ૧૦૮ મિદ્ધ થાય, તેમા ભગવાનને ગણુયા
 ન હોત કેમકે—ન દિસૂત્રની ટીકામા ઉત્કૃષ્ટદ્વાગ્મા કહ્યું છે કે—

“જ્યોને મમકિત યકી પડ્યા અનન્તો કાળ થયો હોય, તેવા
 મિદ્ધ થાય, તો એક મમયે ૧૦૮ વાય, સખ્યાતો કાળ પડ્યાને
 થયો હોય, તે દશ દશ એક મમયમા મિદ્ધ વાય અને જ્યો
 મમકિત યકી પડ્યા ન હોય, તે ચા મિદ્ધ વાય ચદુક્ત—

જેસિમળતો કાલો પટિવાઓ હોઈ । તેસિ અદ્વસય
 અપહિવહિષ્ ચડરો, દમગં દસગ ચ સેસાળ ॥૧॥

“જ્યોને નમકિત થકી પડ્યાને અનન્તકાળ થયો હોય,
તેઓ સમયમા ૧૦૮ સિદ્ધ થાય, અને જે સમકિત થકી પડ્યા
જ ન હોય, તે ચાર મિ ઘે અને બાકીના ૧૦-૧૦ મિદ્ધ થાય”

જો બીજો પદ કટો, તો ઋષભદેવ સ્વામી તથા બીજા
તીર્થંકરોને પણ બતાવેલ જ ભવની સખ્યા કળાવી થાય ?
કેમજ અચળાનામા પણ મમકિતનું વમન અને પ્રાપ્તિ વચેલ છે

ઉ૦ સમસ્તવદ્મલભો ચોચન્ત્રો ચદ્રમાણસ્સ—

આવશ્યક નિર્ધુક્તિના આ વચનને અનુભાવે વીરભગ
વાનની તથા તેમની સદૃશ હોવાથી બીજા તીર્થંકરોની પણ
ભગવાતરી પ્રથમ સમકિતની પ્રાપ્તિની અપેક્ષાએ જણાય છે
પરંતુ ઋષભદેવની સિદ્ધિને આશ્રયીને જે વિવાદ ખડો કર્યો
છે, તે નિરુપક્રમ આયુષ્યવાળા બાહુબળીને પણ છવામ
પૂર્વ આયુષ્ય મ દાયાપુ છે, તેની પેઠે એક સમયમા ૮૬૪
અચળાનાવાળા ૧૦૮ મિદ્ધ થાય, તેમા ભગવાનને ગણ્યા, તે
આશ્ચર્યમા સમાતુ હોવાથી, હવે વાયછે માટે બધું બગબગ છે

॥ ૧-૮-૧ ૧૦૭॥

પ્ર૦ તીર્થ જગેની માતા ચઉઃ સ્વપ્નમાના દશમા સ્વપ્નામા પદ્મ
સરોવર જુએ છે, તે પદ્માએ મચિત એવા પદ્મ સરોવરને દેખે,
કે અન્યદ્વીપમા કોઈ ઠેકાણે તેવા નામવાળું સરોવર હોય, તેને
દેખે ?

ઉ૦ “ પદ્માએ કરી યોગબાતુ પદ્મ નોવર ” એની વ્યાખ્યા
જરી છે માટે તે જુએ અન્યદ્વીપોમા તે નામનું નગરવર
નથી ॥ ૧-૯-૨-૧૦૮ ॥

પ્ર૦ સ્થૂલભદ્રસ્વામીએ કોશ્યાના ધરના આહાર પાણી લીધા
હતા, એવો જનપ્રવાદ ચાલે છે, પરંતુ તે જનપ્રવાદનું કારણ
શાસ્ત્રાતરથી કેમ ન ગણાય ?

ઉં આગમવ્યવહારિ ગુરુદેવની આજ્ઞાથી ગચ્છભદ્રસ્વામિનું કોશ્યાના ધર્મા ગ્રહેનું જન્મ અનુચિત નથી, તેમ શાખ્યાતર-
થી ડ લીધો, તે પણ અનુચિત ન ગણાય કેમકે-તે આગમ-
વ્યવહારી પુરુષો અતિશયજ્ઞાની હોવાથી ત્રણેય કાવમા
હિતકારી હોય તે સર્વની વિચારીનેજ આજ્ઞા આપે છે ॥ ૧ ૬-
૩ ૧૦૯ ॥

પ્ર૦ પત્તવણાના પહેલા પદમા પ્રશ્ન છે કે-

ઉરપરિસર્પ-અથયગ-પચેદ્રિયતિર્યચ કયા કહેવાય ?

ઉત્તર આપે છે કે-

તેના આગ પ્રકાર કહેના છે તે આ પ્રમાણે-સર્પ અજગર
આમાલિઆ અને મહોગ્ગ ઇત્યાદિ

આમા આમાલિયાનું ઉરપરિસર્પપણુ જણાવ્યું, અને તે
પાત્રીના સત્રમાજ તે આમાલિયાનું સ્વરૂપ પૂછ્યું, તેના ઉત્ત-
રમા-તે આમાલિયાનું શરીર જનન્યવી અગુવનો અમખ્યા-
તરો ભાગ અને ઉદ્દૃષ્ટી બાગ યોજન બતાવ્યું, તે કેવી
રીતે થે ?

કેમકે તેનાજ એકવીસમા અવગાહના પદમા સમ્પાદ્ધર્મ
ઉરપરિસર્પનું ઉદ્દૃષ્ટી-૨ વી ૬ યોજન નુધીનું શરીર
બતાવ્યું છે, અને ઉપસહાગમા પણ કથ્યું છે કે-“આ પકારે
આનિક અને ગર્ભાજ પર્યાપ્તા ઉરપરિસર્પનું ૧૦૦૦ યોજન
શરીર અને મમૂર્તિર્ધમનું યોજન પૃથક્ત્વ શરીર છે ઇત્યાદિ

ઉં અવગાહના પદમા ઉરપરિસર્પનું ઉદ્દૃષ્ટી યોજન પૃથક્ત્વ
શરીર બતાવ્યું છે. તે પ્રાચિક જાણાય છે, તેથી ચક્રવર્તિના
સૈન્યનો વિનાશ આવે છે, ત્યારે તે દોઢક વખતે ઉત્પન્ન થનાર
આમાલિયાનું શરીર બાગ યોજનનું જુદું કહેતા વિગેધ
આવતો નથી

અથવા યોજનપૃથક્ત્વ પદમા પૃથક્ત્વ શબ્દ અતિ વાચી

છે, તેથી એકવચન છતાં બહુવચન ગણીને બે આદિ પૃથક્ત્વ
જાણવા તેથી કાઠ અસંગતિ થશે નહિ. એમ અમારી સલા
વના છે તત્ત્વતો નર્વસ મહારાજ જણે આ પ્રકારે સૂત્રમાં એક
વચન છતાં બહુ પૃથક્ત્વ ગ્રહણ કરવાની વ્યાખ્યા સ ગ્રહણી
પ્રાત્તકાગે પણ કરેલી છે ॥ ૧૯૪-૧૧૦ ॥

પ્ર૦ તે બાર યોજન જ્યાં અગુચના માપના લેવા ?

ઉ૦ તે યોજનો આત્માગુણના માપે જાણવા કેમકે સિત્ર સિત્ર
કાળમા યનાઃ ચક્રનર્તિ વિગેના સૈન્યના પડાવના યોજનો અને
આસાનિયાના દેહ માનના યોજનો મગ્ધી ગીતે બ ન એસતા
યાય ॥ ૧૯૫-૧૧૧ ॥

પ્ર૦ સ્થાપનાચાર્ય પામે જમ પ્રતિક્રમણ વિગેરે ક્રિયાઓ કરાય
છે, તેમ જિનબિબ પામે તમામ ક્રિયા કરવી કદપે ? કે નહ
તકાવત છે ?

ઉ૦ કાઠ તકાવત જાણ્યો નથી પરંતુ તે ક્રિયાઓનું કરવું તે અવ
સર-ધટતુજ ટોનુ એમ છે ॥ ૧૯૬-૧૧૨ ॥

પ્ર૦ જઓ પરપક્ષિઓ એટલે અન્યગચ્છીય હોય, તેમાં ચારિત્ર
હાય કે નહિ ?

ઉ૦ અન્યગચ્છીય સાધુઓને ભગવાનની આત્મા વિગ્રહ જગાપણુ
ટોનાથી ભાવચાગ્રિનો અભાવ છે પરંતુ નિશ્ચય સ્વરૂપ તો
કેવલિગમ્ય છે ॥ ૧૯૭-૧૧૩ ॥

પ્ર૦ નિર્ચુક્તિના કર્તા પૂર્વપર હોય કે અન્ય હોય ?

ઉ૦ નિર્ચુક્તિ કરનારા ચોદ પૂર્વવગે ટોય છે, એમ જાણાય છે
॥ ૧૯૮-૧૧૪ ॥

પ્ર૦ ત્રાયત્રિ શદ્દેવો અને સામાનિકદેવો ઈદ્રના વિમાનમાં રહે
છે ? કે જુદા વિમાનમાં રહે છે ?

ઉ૦ તાયત્રીમાણ ૩ કચણાડ સામાણિઆણ સચકના પત્તેઝ
વિમાણા દમિન્વણેણ રુપ્યેસુ નિસુ હોંતિ

“પૂજ્ય મમાન ત્રાયત્રિ શદ્દ દેવોના જાનિતમય વિમાનો અને
 હ્રસ્વતુલ્ય ૩૫ આયુષ વિગેરે ગુણવાળા સામાનિક દેવોના
 શતકાન્તરત્નમય વિમાનો, દક્ષિણ દીશામા ગ્રહેલા સૌધર્મ
 સનતકુમાર અને બ્રહ્મદેવલોક માં દરેક દરેકના હોય છે” એમ
 દેવેન્દ્ર નગકેન્દ્ર ત્રથની ટીકામા કહ્યું છે તેથી તે બન્નેયના
 વિમાનો હ્રદિ વિમાનથી જુદા હોય છે ॥ ૧૯૯ ૧૧૫ ॥

પ્ર૦ જનન્યથી-૨૯ આઠડે ગર્ભજ મનુષ્યો કલ્યા છે, તેમા એક
 પણ આકડાનો વરાગે થાય કે ? નહિ ?

ઉ૦ ચોથા કર્મત્રયમા—

અજમ્બાચ સુહ્રુમ કેવલ-રત્યાદિ-ગાયાની વ્યાખ્યામા
 જે ૨૯ આકડા લખ્યા છે, તે પ્રમાણે જનન્યથી ગર્ભજ મનુષ્ય
 હોય છે, તેમા એકપણ આઠડો આપક યાય નહિ એમ
 તાત્પર્ય છે ॥ ૧-૯-૧૦ ૧૧૬ ॥

પ્ર૦ ચક્રવર્તિના ચક્ર વિગેરે સાત રત્નો એક જીવમય હોય ? કે
 અમખ્યાત જીવમય હોય ? અને તે જીવોની આગતિ કહી,
 તે એક જીવને આશ્રયીને ? કે અનેક જીવોને આશ્રયીને રોય ?

ઉ૦ ચક્રવર્તિના માત રત્નોમા અમખ્યાત જીવ હોય કેમકે—
 દેખાતા પૃથ્વીના એક કકડામા પણ અસખ્યાત જીવો હોય છે,
 તેમજ તેઓની આગતિ પણ અસખ્યાત જીવોને આશ્રયીને
 રોય, એમ મળવે છે ॥ ૧૯-૧૧-૧૧૭ ॥

પ્ર૦ સમિન્નલોકનાલિં પાસતિ-રત્યાદિક્રમા-સ લિન્નનો અર્થ
 પૂર્ણ યાય ? કે કાંઈક ઉત્ત થાય ?

ઉ૦ મુખ્યપણે સ લિન્નનો અર્થ કાંઈક ઉણુ એવો થાય છે, પરંતુ
 કોઈક ઠેકાણે પૂર્ણ વાચી બતાવ્યો છે તેમા કાંઈક ઉણાની

વિવક્ષા કરી નથી માટે ત્યા પછા કાર્થિક ઠણા અર્થમાજ
જાપો ॥ ૧૯-૧૨૧૧૮ ॥

પ્ર० નાગકીનુ અનિજ્ઞાન એક યોજનનુ હોય છે, તે યોજન કયા
અગુચથી લેતો ?

ઉ० દેવોની પેઠે નાગકીને પણ અવવિજ્ઞાનવિશ્વયક યોજન પ્રમા
ણાગુણથી બનેતો લેતો ॥ ૧૯૧૩૧૧૯ ॥

પ્ર० સાહુપણામા-અતે સગીર વિગેરે વોગિગવ્યાનુ પરચક્ષ્માણ ક્યું
હોય, મરી ગયા બાદ મહાવ્રતોના નિયમની પેઠે તે જાય ? કે રહે ?

ઉ० મહાવ્રતોના પરચક્ષ્માણ માફક તે નિયમ રહેતો નથી, પરંતુ
પૂર્વ ગંગી મોનગવ્યુ હોવાથી મર્યા બાદ અગ્નિ-ક્રિયા તો
લાગતી નથી ॥ ૧૯૧૮૧૨૦ ॥

પ્ર० રાયપસેણીયમા સૂર્યાશ્વિના વિમાનમા અનેક પક્ષીઓ તથા
ભમરા વિગેરે જીવો કદા છે, અને સ્થાનપદમા તેનો નિષેધ
કરે ॥ છે, માટે આમા ખરું સ્વરૂપ શું છે ?

ઉ० રાયપસેણીયમા સૂર્યાશ્વિમાનમા ભમરા આદિ કહેવા છે,
તે પૃથ્વીની બનેલી તેવી આકૃતિ સ્વરૂપ જાપવા, પણ વ્રમ
જીવો નહિ, અને સ્થાનપદમા તો નિષેધ કરેલ છે, તે વ્રમ
જીવો કયો છે પણ પૃથ્વી પરિભ્રમ કરતો નહિ
॥ ૧૯૧૫૧૨૧ ॥

પ્ર० દ્રવ્યવિગી પોતાની મેળે પાપથી હરી મહાવ્રતોની ક્રિયા પાળવા
મરી જાય, તો આગવક થાય ? કે નહિ ?

ઉ० દ્રવ્યવિગી જે ગુરુ વિગેરે સામગ્રીના અભાવે પોતાની મેળે
સમજી મહાવ્રતની થઈ વિચરે, તો આરાવજ થાય પણ છતી
નામગ્રીએ આતોચાલ વિગેરે કરી મહા વ્રત ઉપર નહિ, તો
આરાવક થાય નહિ ॥ ૧૯૧૬-૧૨૨ ॥

પ્ર૦ માન વિગેરેમા અને છાશના સ યોગે ઝોળમા જોયો ઉપજવાનું
કહ્યું તે જોવો બેઇન્દ્રીય ઉપજ ? કે અન્ય ઉપજ ?

ઉ૦ “ માન વિગેરેમા તે યોનિ ઉપ નિગોહ જોયો ઉપજ ” એમ
યોગશાસ્ત્ર ટીકા વિગેરેમા કહ્યું છે, અને નિગોહજોવો
એકેન્દ્રિય મળવે છે

ઉપદેશમાલા ટીકા વિગેરેમા “ મ મૂર્છિમપ ચેન્દ્રિય જોયો
પણ ઉપજ ” એમ કહ્યું છે

તથા “ વિદ્યમા છાશ વિગેરેના યોગે ત્રન જોયો ઉપજ,”
એમ શ્રાદ્ધ પ્રતિક્રમણની ટીકામા કહ્યું છે.

તેથી તે જોવો બેઇન્દ્રિય મળે છે—કમકે આમા દહિ પણ
લીડુ છે, તેથી ॥ ૧-૯-૧૭ ૧૨૩ ॥

પ્ર૦ અઢીઢીપની બહાર કોઈકે ઠેકાણે ગતિજ દોય, અને કોઈ
ઠેકાણે દીવસજ દોય, ત્યાં નાકપચ્ચક્ષ્માણ તથા ગતિભોજન
પચ્ચક્ષ્માણ દોય કે નહિ ?

ઉ૦ મનુષ્યલોકની બહાર નવકાગી વિગેરે પચ્ચક્ષ્માણ તથા ગતિ-
ભોજન પચ્ચક્ષ્માણ અહીંના કાગળુ કડુ જ્ઞાન નગવતો દોય,
તો તેને કોઈ રાકે જો તેણે જ્ઞાન ન દોય તો, મ કેત પચ્ચક્ષ્માણ
કરે ॥ ૧-૯-૨૮ ૧૨૪ ॥

પ્ર૦ શય્યા અને સ થાગમા કાર્ત તકાવત ખગે કે નહી ?

ઉ૦ મર્ન શીંગ પ્રમાણ દોય તે શય્યા કહેવાય, અને અઢી હાથ
પ્રમાણ દોય, તે સ થારો કહેવાય

અવના-શય્યા તેજમ થાગે. આ વ્યુત્પત્તિથી—આચારાંગ
ટીકા અનુમારે એ બે એકજ પણ કહેવાય ॥૧-૯-૨૯-૧૨૫॥

પ્ર૦ પુત્રસિજ્જાવરી જયનો—

આ વાંચ્યમા પૂર્વસંજ્ઞતયરીનો શો અર્થ ?

ઉ૦ “ નવીન આનેવ આધુ વિગેગે પ્રયમ જયન્તી પાસે વગતિની માગણી કરે, એકે-વગતિ આપનાગ તરીકે તે પ્રમિદ્ધ છે, માટે પૂર્વ શર્યાતગી કહેવાય ” એમ ભગવતી ટીકાના અનુગારે જણાવે ॥ ૧૯૨૦ ૧૨૬ ॥

પ્ર૦ જિનોશ્વરોના અપરિજ્ઞાન મરખા રોય, કે વનતા-આચ્છા હોય ?

ઉ૦ જિનોશ્વર જ્યાથી આની ઉપજ્યા રોય, તેમને તે જ્યાન મળી અપરિજ્ઞાન રોય, એવના વનતુ પણ રોય છે, માટે મરખે સંસ્કૃત રોતુ નથી ॥ ૧૯૨૧ ૧૨૭ ॥

પ્ર૦ ચૌમાતુ પૂજ વયા પત્રી મે માગની અદગ માતુઓને વસ્ત્ર વટો રના જ પે ? કે નહિ ?

ઉ૦ “ નપાકાળમા જ્યા નામાતુ ગહ્યા, તે પૂજ વયા છતા, ત્યા અને પાચ ગાઉ મુનીના નવિતક્ષેત્રમા જાણુ વિના બે માનમા માતુઓને વસ્ત્ર વટોગુ કહ્યે નરિ ” એમ નિશીથચૂર્ણિના ૧૦મા ઉદ્દેશામા કહ્યું છે ॥ ૧૯૨૨-૧૨૮ ॥

પ્ર૦ જાતિરમરણુ જ્ઞાનથી મધ્યાનભવ જણાય ? કે અમધ્યાત ભવ જણાય ?

ઉ૦ “ જાતિરમરણુ પાગતમધ્યાતભવના બોવ-વરૂપ મતિજ્ઞાનનો ભેગ છે ” એમ કર્મમથ ટીકા અને આચારાગની ટીકાના અનુગારે સધ્યાત ભવ જણી શકે, એમ જણાય છે ॥ ૧૯૨૩ ૧૨૯ ॥

પ્ર૦ ચૌવિહાર ઉપનાગ કર્યો રોય, નેણે સાન્ન પ્રતિક્રમણુ વખતે ગુરુ પાસે તેજ પચ્ચક્ષ્ણાણ કરવુ ? કે નહીં ? પોતાના મનથી કરે, તો ચાને ? કે નહીં ? તે પ્રમાણે જ પચ્ચક્ષ્ણાણીને બીજા દીવમે તે પ્રમાણે ? કે બીજી ગીતીએ કરવુ ?

- ઉં સવારે ચોવિહાર ઉપવાસનું પર્યટ્ક્રમાણ કરનારે સાજો મનથી રમગણ કરવું, પણ કરી કરવું નહિ, તેજ પ્રકારે હજવાળા માટે ચમગણ. ॥ ૧-૬-૨૪ ૧૩૦ ॥
- પ્રં દિગાચાર્ય શબ્દનો ગો અર્થ ?
- ઉં " નમયતે પિછાણી—નચિત્ત અચિત્ત અને મિત્ર વસ્તુની ગતિ આપે, તે દિગાચાર્ય " એમ યોગશાસ્ત્ર ટીકામા પ્રાયશ્ચિત્ત વૈયાઘ્રત્ય એ નોંઝની વ્યાખ્યામા અર્થ કહેા છે ॥ ૧-૬-૨૫-૧૩૧ ॥
- પ્રં કૃમિહર નામનો અજમો મચિત્ત છે ? કે અચિત્ત ?
- ઉં કૃમિહર નામના અત્માનો વૃદ્ધ પુરુષો અચિત્ત તરીકે વ્યવહાર કરે છે ॥ ૧-૬-૨૬-૧૩૨ ॥
- પ્રં " પ અમી અને અષ્ટમીએ શ્રીનેમિ એ સ્તુતિ તથા સસાર-દાવા સ્તુતિ કહેતી જાણે " એવો નિશ્ચય છે ? કે નેમિનાથ અને મહાવીરની બીજી સ્તુતિઓ પણ કહેવાય ?
- ઉં " પાચમ આઠમે શ્રીનેમિઃ અને સસારદાવા સ્તુતિ મિવાય બીજી સ્તુતિ ન કહેવાય " એવો નિયમ જાણ્યો નથી, પણ આવડતી હોય તો ધણુ કરીને તે બે કહે ॥ ૧-૬-૨૭ ૧૩૩ ॥
- પ્રં જિનેશ્વરના ખભે મયમ લેતી વખતે ઈંદ્ર દેવદૃષ્ય વસ્ત્ર ખૂંકે છે, તે કેટલો વખતે રહે ? તે જણાવવા કૃપા કરગો,
- ઉં દેવેન્દ્રે ખભે મૂચ્ચ દેવદૃષ્ય વસ્ત્ર કેટલો કાળ રહે ? એ વિષે સમતિશત સ્થાનકને અનુસારે વીર ભગવતને કાઈક અધિક વર્ષ સુધી અને બીજા જિનેશ્વરને જાવ જીવસુધી રહે, તેમ જાણ્યું છે જ બુદ્ધીપ પન્નતિને અનુસારે તો " નકપભદ્રેવ સ્વામિને વીરભગવત પેઠે ગણુ. " એમ જતાવ્યું છે ॥ ૧-૬-૨૮-૧૩૪ ॥
- પ્રં કેટલાકો સીતાને રાવણની પુત્રી કહેછે, અને મૂળ નક્ષત્રમાં જન્મી કહે છે, તે મત્ય છે ?

ઉં વસુદેવહિ હીમા સીતાને રાવણની પુત્રી કહી છે, પણ મૂળ નક્ષત્રમા જન્મી છે, એમ સ્પષ્ટ પણે લખેલ જાણવામા નથી ॥ ૧૯-૨૯ ૧૩૫ ॥

પ્ર૦ વ્યવહાર મશિવાળા જો કયા કરેવાય? નિગોદમાથી બહાર નીકળેના રોય, તે માનવા? કે સુકુમનિગોદથી નીકળેના રોય તે માનવા? કે પાચે સુકુમમાથી બહાર નીકળ્યા હોય તે માનવા?

ઉં પન્નવણાની ટીકામા-

“નિગોદથી નીકળેના રોય, તે બહેવાગીયા ” આવુ મામાન્ય વચન છે મામાન્ય વચન ક્રૂતા વિગેષ વચન સખન હોય છે, પણ પાચે સુકુમ માત્રનુ “ નિગોદ ” એનુ નામ નથી, પણ વનસ્પતિમા નિગોદ એવુ નામ છે, અને પ્રધેષ પણ તેમ આપે આને છે સ્ત્રમા પણ તેમજ દેખાય છે

માટે સુકુમનિગોદથી જ જીવે બહાર નીકળે, તે જ બહેવાગીયા કરેવાય છે એમ સાલજેલ છે.

પર પરાએ પણ બહુ શ્રુત પુરુષો આ પ્રમાણેજ માનતા આવ્યા છે, કેમકે યોગશાસ્ત્ર ટીકામા પણ આ પ્રમાણેજ કહ્યું છે-કે “ તમામ જો તે પ્રકારે છે એક વ્યવહારી અને બીજા અવ્યવહારી તેમા સુકુમનિગોદોજ અવ્યવહારી છે, અને બીજા વ્યવહારી છે ” ॥ ૧-૮ ૩૦ ૧૩૬ ॥

॥ इति-सकलसूरि-पुरन्दर-परमगुरु गच्छाधिराज-भट्टार्क
श्री विजयसेनसूरि-ग्रन्थादीकृत प्रश्नोत्तर-संग्रहे भट्टार्क
श्रीः श्रीविजयहीरसूरिशिष्य पण्डित शुभविजयगणि
रिचिते प्रथमोद्धास सम्पूर्ण ॥

પ્રથમોદ્ધાસે ગૂર્જર-ત્રાપા-પર્યાય-સારસંગ્રહઃ સમાપ્તઃ

॥ अथ द्वितीयोच्छासः ॥

मङ्गलम्

श्रीनाभेय जिन नत्वा, सत्त्वाऽभीष्टार्थ-साधकम् ।

विधीयते मयाऽऽमोदाकुछासः प्रथमेतरः ॥ १ ॥

प्राण्णाना भनोग्यो पूरनाग प्रथम तीर्थं श्री
नःपुण्ड्रेव स्वाभिने नमस्कार कृत्वा, सेनप्रश्नो ज्ञाने
उच्छास आनन्द पूर्वकं ग्यु छु

પણ્ડિત શ્રી આનન્દવિજયગણિ કૃત પ્રતિનોત્તરો.

પ્ર० “નિનપ્રતિમા એક આગળથી ૧૧ આગળ સુનીની ધર દેરા
સરમા પૂજી શકાય છે,” તેનો પાઠ માગી પાસે છે, આ બાબતના
જ વિશેષ પાઠ દોય, તે જણાવવા કૃપા કરો.

કેમકે—નનીન પ્રતિમા લરાવવાવાળા શ્રદ્ધાળુ શ્રાવકો પૂજે છે,
કે—“ ધર દેરાસરમા કંઠવા આગળની પ્રતિમા પૂજી શકાય ?”

ઉ० ધરદેરાસરમા એક આગળથી લઈ ૧૧ આગળ સુધીની પ્રતિમા
પૂજી શકાય છે, અને તેથી વધારે આગળવાળી પ્રતિમા તો
નગર દેરાસરમા પૂજાય છે આમા—વિશેષ એ છે કે—“ ધર દેરા
સરમા અને નગર દેરાસરમા એકી આગળવાળી પ્રતિમા પૂજી
શકાય, પણ બેકી આગળવાળી નહિ ” એમ ઠંકુર ફેરવે
બનાવેલ વાસ્તુસાર અથ વિગેરેમા બતાવેલ છે ॥ ૨-૧-૧
૧૩૭ ॥

પ્ર० સોપારીના કંઠા અથવા સોપાગીનો બૂકા માનુષ્યોને કસેલ
વિગેરેની માકક લઈ શકાય ? કે નહિ ?

ઉ० કેવળ સોપાગીના કંઠા તથા બૂકા બોરવા વ્હપે નહિ, એવ
ગમ્ય પ્રવૃત્તિ છે ॥ ૨-૧-૨-૧૩૮ ॥

પ્ર૦ આગમ શ્રુત આજ્ઞા 'પારણા' અને જીવવ્યવહાર આ પાત્ર પ્રકારના વ્યવહારમાં હાલ કેટલા વ્યવહારો વર્તે છે ?

ઉ૦ આગમ વ્યવહાર હમણા નથીજ, શ્રુતવ્યવહાર પણ હાલ મ પૂર્ણ નથી, પણ કેટલોક પ્રવર્તે છે, માટે—હાલ શ્રુત વિગેરે ચાર વ્યવહારો છે, એમ તો જ્ઞી શકાય છે. તેમાં પણ પ્રાયશ્ચિત્તો ધણુ કરીને જીવ વ્યવહારથી અપાય છે. ॥૨-૧-૩-૧૩૬॥

પ્ર૦ સામાયિકના અનિકાગમાં પહેલા ઇરિયાવહિયા પદિક્ષમવા, તે શાસ્ત્રાનુસારી છે ? કે પછી કગ્વા, તે શાસ્ત્રાનુમાની છે ?

ઉ૦ સામાયિકમાં મહાનિરીય સ્ત્રા હારિભદ્રી દશવેકાલિક ટીકા વિગેરેના અનુનાગ અને યુક્તિપ્રમાણે તથા મુવિહિત પુરુષોની પર પરાને અનુસારે પહેલા ઇરિયાવહિયા પદિક્ષમી સામાયિક લેવું, તે યુક્તિ યુક્ત ભામે છે. જો કે—આવશ્યક ચૂર્ણિમાં—

પચ્છા ઇરિયાવહિયા પદિક્ષમઢ—

“પછી પણ ઇરિયાવહિયા પદિક્ષમે,” એમ ખતાવ્યું છે પણ તે તો સાધુ મમીપે સામાયિક ઉચ્ચાર્યા બાદ ચૈત્સવદન કરવાનું પણ કહેલું છે તેથી “તે ઇરિયાવહિયા સામાયિકના છે” એમ શી રીતે નિશ્ચય કરી શકાય ?

તે ચૂર્ણિમાં કહેલી સામાયિકની સમાચારી બગબગ સમ-જાતી નથી, જોકે યોગશાસ્ત્ર ટીકા દિનકૃત્ય ટીકા વિગેરેમાં પછી “ઇરિયાવહિયા કરે” એમ ખતાવ્યું છે, પણ તે તો બધે ઠેકાણે ચૂર્ણિના પાઠ ઉદ્ધરીને કહેલું છે, માટે તે ચૂર્ણિમૂલક છે, તેથી સામાયિકના ઇરિયાવહિયાનો નિર્ણય તેનાથી કેવી રીતે કરાય ? ૨-૧-૪-૧૪૦

પ્ર૦ ગર્ભરવનો શબ્દ પાણીથી ઉત્પન્ન થાય છે ? કે વાયુથી ઉત્પન્ન થાય છે ? કે ગર્ભ બીજથી ?

ઉ૦ ઠાણાગ ટીકામા ઠંક ઠેમણે સ્મનિતાદિ શબ્દોના મેવગર્જિત એનો અર્થ કરે ન દોવાથી અને વાદળી જળમય દોવાથી ગર્ભ-વ બહારથી ઉત્પન્ન થાય છે, એમ મળે છે

વાયુસમુદય શબ્દો ગર્જિત—

“વાયુથી ઉત્પન્ન થયેનો શબ્દ ગર્ભ-વ”

એનું સાક્ષ્યમા કહેવું દેખાતું નથી ૨-૧-૫-૧૪૧

પ્ર૦ સર્વાઈગ ડ મેવે માહર્ડ જ વા પરો ડ પુનિડજ્ઞા ।

ન ય ણ ડનાડસેમી ત્રિયાણડ રસ છડમત્થો ॥ ૧ ॥

“અમ પ્યાતબ-ને કરે, અથવા પર જ પૂઠે, તે કહે, તેથી બીજે મનુષ્ય” આ-અતિગય વિનાના છડમત્થ છે. ” એમ બહારી શરિ નહિ ”

આ ગાથા ગણધરોને આશ્રયી કહેવી છે ? કે—મામાન્ય ચૌદપૂર્વાઓને આશ્રયી કહી છે ? તેમજ અવવિજ્ઞાની ન પ્યાતા અસ પ્યાતા બવને દેખે છે, એવી રીતે મન પર્યવ જ્ઞાની પણ દેખે છે, અને કવચતાની નક્કી અનન્તલસ દેખે છે, જાતિ સ્મરણતાની તો નિયમથી સ પ્યાતાબવને દેખે એમ આચારાગ ટીકામા જહેલ છે તેવી રીતે ચઉદપૂર્વી કહેવાલનો દેખે ? અને ચઉ પૂર્વા અમ પ્યાતા બનો જાણે છે, એનો પ્રધોય આને છે, તે સત્ય છે ? કે અમત્ય ?

ઉ૦ સર્વાઈગ ડ મેવે આ ગાથા ગણધરોને આશ્રયીને આવશ્યક-સૂત્રમા કહી છે આ અનુસારે બીજા પણ મ પૂર્વા ચૌદ પૂર્વાઓ અમ પ્યાત બન જાણે, એમ કહી શકાય છે

કેમ?—શુભગાનનુ તુલ્યપાલુ છે, અને તેથી તેનો પ્રધોય પણ મય છે, એમ નહીં છે ॥ ૨-૧-૬-૧૪૨ ॥

પ્ર૦ અદ્વાર પ્રજાગ્ની ભાવદિશામા બીજીક હ અને સમુર્ધિમ-
વનસ્પતિ આ બે બેદો વનસ્પતિના કયા ભેદમા સમાય ?

ઉ૦ આચારંગનિર્ચુક્તિ વિગેરેમા અદ્વાર પ્રજાગ્ની ભાવદિશા
ખતાવી છે, તેમા મુખ્યપણે એ અગ્રબીજ વિગેરે ચાગ વન-
સ્પતિ ભેદ કહ્યા છે, તે અન્યતુ સૂચક હોવાથી દશવૈશાલિક
વિગેરેમા ખતાવેલ બીજીક હ અને સમુર્ધિમવનસ્પતિ એ
બે બેદોનો તેમા સમાવેશ થઈ ગયેયો જણવો હવે અગ્રબીજ
વિગેરેમાથી ગેમા નમાય ? આ બાબતનુ સ્પષ્ટીકરણ સામ્રમા
કહેલુ દેખાતુ નથી. ॥ ૨-૧-૭-૧૪૩ ॥

પ્ર૦ ઐતર્યમ્ : ઇશાન દેવી આઠમા દેવલોકે ગઈ હોય, તો અને
પહેલા દેવલોકનો દેવ ૧૨મા દેવલોકે ગયો હોય, તો અને
સવનપતિ દેવ પહેલા દેવલોકે ગયો હોય, તો અને પહેલા
દેવલોકનો દેવ ત્રીજા નાગક પૃથ્વીમા ગયો હોય, તો અવનિ-
જ્ઞાને કમી ચાગે બાજુનુ કેટલુ ક્ષત્ર દેખે ?

ઉ૦ દેવ વિગેરેનુ અવવિજ્ઞાન આનુગામિક છે, તેથી જ ન્યા ઉત્પત્ત
યથો હોય, ત્યા જટલુ દેખતો હોય, તેટલુ બીજ ગયો હોય
ત્યા પણ દેખે છે એમ જણાય છે. ॥ ૨-૧-૮-૧૪૪ ॥

પ્ર૦ " આઠમહાસિદ્ધ પૈકી-મહત્ત્વસિદ્ધિ એટલે મેરુ કગ્તા પણ
મહાન્ શરીર બનાવવાની શક્તિ તથા પ્રાપ્તિમિદ્ધિ એટલે જુમિ
ઉપર ગધા છતા આગળીના ટેન્ને એ મેરુ પર્વતના અગ્ર ભાગ
વિગેરેને રંગવાની શક્તિ " એમ યોગશાસ્ત્ર ટીકામાં

કપ વિમુળ્ મન્ત્રામર્જ૦

આ વોકના બ્યાખ્યાનમા જલ્લુ છે પણ વૈકલ્ય શરીર
ઉત્પત્તથી ઉત્પેનાશુન પ્રમાણથી એક લાખ ચોત્તરનુ ખતાવ્યું

૭ તેથી મેરુ કરતા મોટા શરીરનું બનાવવું તથા આગળીના અગ્રભાગે કડી મેરુ પર્વતની ટોચને કમ્પનાનું સી રીતે ઘટી શકે ?

ઉ૦ ને ક-

મરીરમુસ્સેહ અગુલેણ—

“ શરીર ઉત્સેનાગુલે બનાવાય ”

એમ કહ્યું ૭ તોપણ તે વાત પ્રાયિક (અથૌપ્પન) નભવે ૭ તેથી ડાઝ પ્રકારની અનગતિ થતી નથી નહિતઃ તો, ભૂમિ ઉપર રહીને મેરુ પર્વતની ટોચને આગળીના અગ્રભાગથી અડકવાનો અમભન વાય

ખીજી, જો એજાન્તવી સારીનું માન ઉત્સેનાગુલથી વેવાતુ હોય, તો પદ્મવણા વિગેરે સૂત્રમા કહેવ ખાઃ યોજન પ્રમાણવાળો આસાલિઓ ૮૪ મહાવિદેહ ક્ષેત્ર વિગેરેના ચક્રવર્તિઓના પ્રમાણાગુલથી ખારયોજનના ઘરકગના પડાવનો નાશ કરનારો કેમ બને ?

અવના “ પહેલા દેવોકિ ગયેનો વાખ યોજન વૈક્રિય શરીર વાળો અમરેન્દ્રે એક પગનું પદ્મવર વેદિકામા મૂક્યું, અને ખીજી પગનું સુધર્માસભામા મૂક્યું ” ઇત્યાદિક વાત ભગ વતીજી વિગેરમા કહી છે, તે કેવી રીતે સભને ? ॥૨-૧ ૯ ૧૪ખા

મ= દલી ના વનોણાનો ઘોળ વસ્ત્રે ગાળ્યો હોય, તો વિગઈ ગણાય કે નિવિયાતો ગણાય ?

ઉ૦ વનોણાનો ઘોળ વસ્ત્રે ગાળ્યો હોય, અથવા મીઠું નાખ્યું હોય, તો નિવિયાતો ગણાય અને તેનો ન હોય, તો વિગઈ કરવાય ॥ ૨-૧-૨૦-૧૪૬ ॥

૫૦ ચક્રવર્તિની ચઢન ઝસનારી દામી હોય ? કે સ્ત્રી હોય ? તથા ભગવતીસૂત્રના ૧૯ મા શતકમા ૩ ઉદ્દેશામા

જગ્ગોલામમાણ પુઢવિકાય—

“લાખના ગોળા મમાન પૃથ્વીકાય” એવુ વાચ્ય કહેલુ છે અને આચારાગટીકામા ૧ અધ્યયનના ૨ ઉદ્દેશામા વેદનાદ્વારમા આદ્ર્મલક પ્રમાણ સચિત્ત પૃથ્વી ગોલક ૮૮ વિગતિ-વારાન્ વિવ્યાત્—

લીલા આખળા પ્રમાણ મચિત્ત પૃથ્વીકાયનો ગોળો એકવીમ વખત પીમે [તોપણ અચિત્ત થાય નહિ]

આ બેમા ભેદ છે ? કે નહિ ?

ઉં ભગવતીજીમા મહાખલના અધિકારમા—

અદ્વવળગપેસીઓ—

“આઠ પીમનાની” ઈત્યાદિક કહ્યુ છે, માટે તે મુજબ દામી જાણુની તથા લીલુ આમણુ અને જતુ ગોલક આ બેનો એકજ અર્થ સભવે છે ॥ ૨-૧-૧૧-૧૪૭ ॥

૫૦ કેવલી જ મતે અસ્તિ સમયસિ જેસુ આગામવળસેસુદ્વ વા પાય વા ઓગારિત્તાળ ચિદ્વતિ—

આ આવાનો ભગવતીજીમા છે, અને આચારાગ ટીકામાં ખીજ અધ્યયનના પ્રથમ ઉદ્દેશામા ભગવતીજી કગ્તા પાઠ ભેદવાળો છે, તેવી તે પણ આવાનો કેવી રીતે સગત થાય ?

ઉં આચારાગ ટીકામા—ઉક્ત ચ કહીને આલાનો લખ્યો છે, પણ “ભગવતીમા કહ્યુ છે ” એમ કહીને લખ્યો નથી તેવી અન્ય મથનો તે આલાનો હોય તેમ મભવે છે

અથવા આચારાંગ ટીકાકારના વખતમા ભગવતીજીની

પ્રતોભા આવે પાઠ તેમણે જોયો હોય, તેમ મળે છે
॥ ૨-૧-૧૨-૧૪૮ ॥

પ્ર० આવશ્યક અન્તર્ભૂત જે ચોવીમત્યો એટલે લોગસ્સ છે,
તેની ગ્યના ગણુર મહારાજ પછીના કાવમા યથેન ભદ્રબાહુ
સ્વામીએ કરી, એમ આચારાગની ટીકામા = અધ્યય
નની શરૂઆતમા કહ્યું છે, નો શુ આ લોગસ્સજ ભદ્રબાહુ
સ્વામીએ બનાવ્યા કે તમામ આવશ્યકસૂત્રો તેમણે
બનાવ્યા ? અથવા ગણુર મહારાજે પ્રથમ બનાવ્યા ? આ
બાબતમા શુ તત્ત્વ છે ?

ઉ॥ “ અગપ્રવિષ્ટ આચારાગ વિગેરે અગો ગણુરદેવે
બનાવ્યા, અને અનગપ્રવિષ્ટ આવશ્યક વિગેરે સૂત્રો
અગના એક દેશને નિમિત્ત કરીને સ્થવીર ભગવતોએ
બસાયા ” એમ વિચારામૃતસંગ્રહ તથા આવશ્યકટીકા
વિગેરને અનુમારે જણાય છે તેથી ભદ્રબાહુસ્વામીએ
લોગસ્સની તથા બીજા આવશ્યકોની ગ્યના નિયુક્તિ રૂપે
કરી છે, આગો બીજાર્થ આચારાગટીકામા તેજ અધિકારમા
છે તે જાણી લેવું ॥ ૨-૧-૧૩-૧૪૯ ॥

પ્ર० જિન પ્રતિમાની બ્રહ્મટીએ કાળો નગ કગ્વામા આવે છે, તેમ
રોઠે લાલ રંગ કગાય ? કે નહિ ?

ઉ॥ શાશ્વત્ પ્રતિમાનુ અવનબન કરીને બ્રહ્મટીએ કાળો વર્ણ
જાય, તેમ રોઠે સત્તા વર્ણ કરવામા વિરોધ નથી
॥ ૨-૧-૧૬-૧૫૦ ॥

પ્ર० જિનપ્રતિમાની આગીમા લાહિવપસાય છે, તે યુક્ત છે ? કે નહિ ?

ઉ० જો કે-લાહિના સરકામા કાંઈક અપવિત્રપાકુ ન લગાય છે

તોપણ ત્રયોમા તેના નિષેધના અક્ષરો જોવામા આવ્યા નથી તેથી આ કાળે ઠેકઠેકાણે તેવી પ્રવૃત્તિ જોવામા આવતી હોવાથી, અને ઘણાઓને પૂજામા અતગાયનો પ્રમગ આવે, તેથી નર્નયા નિષેધ કરવો શક્ય નથી ॥ ૨-૧-૧૫-૧૫૧ ॥

પ્ર૦ આચારાગ્રંથમ અધ્યયનના ૬ ઠાં ઉદ્દેશામાં

કુલકોટિ મય સહસ્તા ચત્તીમસગ અદ્વ નવય પળવીસા
ળર્ગિદિવિતેટિય ચરિરિદિઅ હરિઅકાયાળ ॥ ૧ ॥

“એકેન્દ્રિયોની ૩૨ લાખ બેઠદ્રિયની ૭ લાખ તે બદ્રિયની ૮ લાખ ચણદ્રિયની ૬ લાખ અને વનસ્પતિની ૨૫ લાખ કુલકોટિ કહી છે”

આ ગાયામા પૃથ્વી વિગેરે ચાગની કુલકોટી ૩૨ લાખ અને વનસ્પતિગાયની ૨૫ લાખ જણાવી છે, સ ગ્રહણીસૂત્રમાં ળર્ગિદિવસુ પચસુ ચાર મગ ત્રિ-મસ-અદ્વવીસાય ।

“પાચે એકેન્દ્રિયમા અનુક્રમે ૧૨-૭-૩-૭-૨૮ લાખકુલ કોટી છે”

આમા પૃથિવી વિગેરે ચારની ૨૮ લાખ બતાવી છે, તો આચારાગનીટીકામા પૃથિવી વિગેરે જુદી જુદી કુલકોટી કેટલી કહી છે? તે માગી ગીતે નમજનવા રૂપા કરશે ?

ઉ૦ આચારાગનીટીકામા પૃથિવી વિગેરે ચાગ ની કુલકોટી કહી છે, તેમા જુદા વિભાગો કરવો બતાવેના નથી ॥ ૨-૧-૧૬-૧૫૨ ॥

પ્ર૦ અસત્યપચરતુલ્લા તાયરપજ્જત વાયુકાય-

“અમ ખ્યાતા પ્રતગતુલ્ય બાદ પર્યાપ્તા વાયુકાય જીવો છે”

એમ મહાદેહકમા કથું છે, અને આચારાગની નિર્ધુક્તિમા તો

જે ગાયરપજ્જત્તા પયરસ્સ અસલ્લમાગમેત્તાડ ।

સેમા નિનિવિ રાસી વીસુ લોગા અલ્લસલેજ્જા ॥ ૧ ॥

“જે બાહ્ય પર્યામા છે, તે પ્રતરના અમળ્યાતમા ભાગ જેટલા છે બાહ્યની તથા શિષ્યો દરેક દરેક અસળ્યાત લોક પ્રમાણ જેટલી છે ”

આમ જુદું છે, તો પહેલાંમા “ અસળ્યાત પ્રતર સમાન ” અને બીજામા “ પતંગનો અસળ્યાતનો ભાગ ” બતાવ્યો, તો આમા ખન નુ ?

ઉ૦ આ બાબતમા મહાદ્વક સ્તવમા જે બતાવ્યું છે, તે પદ્મવ-
ણાસૂત્ર ત્રિગે મા છે તેથી આચારાગ નિર્ધુક્તિ માયે મતભેદ
સભર છે ॥ ૨-૧-૧૭-૧૫૩ ॥

પ્ર૦ ન જ પૃથ્વીઆમા, અવવા, દેવનોદ્રામા આઠ દિશામા, અથવા-
ચાર દીશામા, પક્ષિમા ગ્રહેવા નગ્કાવાસો અને વિમાનોનો
વિમાન છે, તેમા નામ, સ્થાપના, દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, તાપ, પ્રતાપક
અને જ્ઞાન, એ સાત દિશા આવશ્યક વિગેરેમા કહી છે, તેમાની
જ દિશા ગણાય ? અને દેવનોદ્રા વિગેરેમા આ સાત દિશાની
મન્યવર્તિ દિશા ટાઈ અન્ય હોય ? કે નહિ ? તે હેતુપૂર્વક જણા-
વના દૃષ્ટાન્તો

ઉ૦ પક્ષિમા ગ્રહેવા નગ્કાવાસ અને વિમાનોના અધિકારમા નામાદિ
ગાન વિશાળોમાથી ત્યા ક્ષેત્રદિક છે, એમ જણાય છે ॥
૨-૧-૧૮-૧૫૪ ॥

પ્ર૦ દીવાળી કંટપમા અને દુપમાકાળસ ઘસ્તોત્રમા આવડાની
સળ્યાની માપુઓની સળ્યા અતિ નથી બતાવી છે, તેમા શું
તાત્પર્ય છે ?

ઉં દીવાલીકલ્પ અને દુઃખમાકાળ સ્તોત્રમા શ્રાવક વિગેઝેની સખ્યા ઉત્કૃષ્ટ ભાગે બતાવી હોય એમ સંભવે છે, અને આચાર્ય વિગેઝેની મખ્યા તો જનન્ય મધ્યમ અને ઉત્કૃષ્ટ આ ત્રણેય ભાગે પણ છે માટે અમગતિની શકા લાવવી નહિ તેમજ આચાર્યની સખ્યા બાબતમા તો મહાનિશીથ અને પ્રવચન સાંગેદ્ધાર ટીકા એ બન્નેયને મળતી સખ્યા જણી છે ॥ ૨-૧-૧૯ ॥ ૧૫૫ ॥

મં પચીમ યોજન ઉચા બાર યોજન પહોળા અને એક જોજનના નાળવાળા એક ઢોડ સાઠ લાખ કલગોએ કમી જિનેશ્વરનો અભિષેક જ્ઞાય છે, એમ બતાવ્યું છે તો આ એક કથેર અને સાઠ લાખની મખ્યાની ગણતરી કેવી રીતે કરવી ? તે જણાવવા કૃપા કરો.

ઉં અચ્યુત ઇંદ્ર વિગેઝે ૧૨ ઇંદ્રોના ૬૨ અને મનુષ્ય લોકના ૧૩૨ સૂર્યચંદ્રના ૧૩૨ એમ ૧૯૪ ઇંદ્રના તથા ઉત્તર તથા દક્ષિણ દિશાઓની અસુગ કુમારની ઇંદ્રાણીના ૧૦ અને નાગકુમાર વિગેઝે નવનુ-ઠેકઠેકાણે એક આલાવે સ્વરૂપ કલ્પુ છે, માટે જાતિની અપેક્ષાએ-ઉત્તર-દક્ષિણના અવિપતિઓની બાર ઇંદ્રાણીના ૧૨ એ પ્રકારે-વ્યન્ત-ચંદ્રની ચાર ઇંદ્રાણીના ૪ તેમજ જ્યોતિષક અવિપતિની ચાર ઇંદ્રાણીના ૪ પહેલા બે દેવલોકના ઇંદ્રની સોય ઇંદ્રાણીના ૧૬ આ પ્રમાણે કુલ ઇંદ્રાણીના ૮૬ થાય તથા-આમાનિક દેવનો ૧ ત્રાયશ્ચિશ દેવનો ૧ લોઝપાલોના ૪ અગ વસકદેવોનો ૧ પાર્ષદદેવોનો ૧ મેનાધિપતિ દેવોનો ૧ અને પ્રવીર્ણ-એટલે છુટા છુટા દેવોનો ૧ એમ કુલ ૧૦ થયા તમામનો સંગ્રાજો કરીએ, ત્યાં

૨૫૦) યાચ હવે કનકમય વિગેરે આઠ જાતિના કવશો દરેક આઠ આઠ હજાર છે, એટલે ૬૪૦૦૦ કવશો થયા એટલે ૨૫૦ ને ચોમઠ હજારે ગુણીએ ત્યારે એક કરોડ માઠ વાખની સખ્યા કરોની થઈ આ હકીકત છૂટા પાનાઓમાં લખેલી જોવામાં આવે ૨-૧-૨૦-૧૫૬

પ્ર૦ રાયપસેણીયસૂત્રમા તત્સજ પગસિદ્ધ રાગો જેઢે માડઅ-ત્રયસજ ચિત્તે નામ મારહી જોર્યા આ પાઠમા જેઢે માડઅત્રયસજ-એ પદનો ગો અર્થ ૭ ?

ઉ૦ અનેક પ્રકારે જગતમા બાઈ ગલાય છે, તેથી મિત્રને પણ બાજ કહેવાય ચિત્રસારથિ પ્રદેશી રાજથી ઉન્નમે મોટા છે, તેથી જ્યેષ્ઠ બાતૃમિત્ર એટલે મોટાબાધ કહેવાય છે ૨-૧-૨૧-૧૫૭ ॥

પ્ર૦ કંટપસૂત્ર સામાન્યાગીમા ૫૧ મા સૂત્રમા—

નિમ્નમિત્તા વા-પવિસિત્તા વા-

આ બે પદો અનિક જવા દેમાય છે ? ક નહિ ?

ઉ૦

મત્તરાણપડિજાદ્વિત્વત્તા-

આ વાક્ય છે, તેથી—“કોઈ સાધુએ સામાન્યથી અણુશા ક્યું રોય, અને કોઈએ પાદપોષગમ અણુશા ક્યું રોય, તે નાવું મનથી વિજ્ઞાની પ્રવૃત્તિ ઈ છે,” આનો અર્થ મગ છે, તેથી તે અનુસારે કોઈ સામાન્યથી કરેલ અણુશાણી સાક તે વિશેષગો મહત્વ પ્રમાણે ઘટે છે, પણ પાદપોષગમ વાળ ધટતા નથી માટે તે બે પદો નકામા નથી ૨-૧-૨૨-૧૫

પ્ર૦ વ્યવહાર સૂત્રના ફટ્કા ઉદ્દેશામા--“ગામનગર વિગેરેમા ચોમા-
મામા અથવા ગૂટાકાળે અગીતાર્થ સાધુઓ ધણા હોય, તો પણ
તેઓથી ગીતાર્થ નાધુ સિવાય ગ્રહી શકાય નહિ, એમ છતાં
ગીતાર્થ વિના ગ્રહે, તો પ્રાંચરિત આગામ ગ વિગેરે દોષો કહેવા
છે આ નિધિ હમણાનો છે ? કે પ્રાચીન છે ?

ઉ૦ સર્વકાળમા આ વિધિ છે, એમ ચોક્કસ છે હમણા તો-નિશિથ
સૂત્રજ્ઞાની ગીતાર્થ વિના પણ વિહાર જગાય છે, તે દ્રવ્ય ક્ષેત્ર
વિગેરેનો પ્રભાવ છે ૨-૧-૨૩-૧૫૯

પ્ર૦ જિનપ્રતિમાને વસ્ત્રોની આગી કરવી, તે શાસ્ત્રોમા જોવામા
આને છે, તો આપણા ગરુડમા કેમ કમતી નથી ? કેટલાકો
કરે છે, તેનો આપણે નિષેવ કવો ? કે માન્ય રાખવું ?

ઉ૦ જનપ્રતિમાની વસ્ત્રોની આગી ત્રયોમા દેખાય છે, પરંતુ
શ્રેષ્ઠમુકુટ વિગેરે પેઠે પ્રનાનવસ્ત્રોએ કમી અગરચના વિગેરે
હચિત રીતે કમય, તો વ્યાજબી છે, પણ મન્તક ઉપર વસ્ત્ર
મૂઝવું, વિગેરે વ્યાજબી લાગતું નથી. ૨-૧-૨૪-૧૬૦

પ્ર૦ માધુઓએ અને પોસાતીઓએ પાત્રની પેઠે માતરીયુ દિવસમા
જે વખત પડિલેહવું કે વાપગવાના અવસરે પુજાને વાપગવું ?

ઉ૦ સાધુઓએ અને પોસાતીઓએ મુખ્ય વિધિએ માતરીકે જે
વખત પડિલેહી ગમવું જોઈએ, અને વાપગવા વખતે કે
પુજાને વાપગવું ૨-૧-૨૫-૧૬૧

પ્ર૦ કાળ વખતે પ્રક્ષણત્રયો અને નિર્યુક્તિની ગાથાઓ
માધુઓ ગણી શકે કે નહિ ? તેમજ શ્રાવકોએ પણ સંગ્રહણી
વિગેરેની ગાથાઓ કાળ વેળાયે ગણાય કે નહિ ?

ઉ૦ કાળ વખતે આચાર્યપ્રદીપ વિગેરે ત્રયોમા નમામ નિર્યુક્તિ

ભાષ્ય વિગેરે ગાથાઓનું પઠન પાઠન નિષેધુ છે ૨-૧-૨૬-૧૬૨

પ્ર૦ યોગવિધિમાં મહાનિશીથ સૂત્રના અધ્યયનના જે ઉદ્દેશો જતાવ્યા છે, તેમાંથી હાલ કાંઈ ઉદ્દેશો ઓળખી શકાય કે નહિ ?

ઉ૦ યોગવિદ્યાનમાં જતાવેલા મહાનિશીથના ઉદ્દેશોની હાલ ઓળખાણ પડતી નથી કેમકે—તેની પ્રતો વિગ્રહ (અન્ત વ્યન્ત) છે, અને તેના ઉપર ટીકા ન દેવાથી બરાબર બહુ શકાતું નથી ૨-૧-૨૭-૧૬૩

પ્ર૦ પાપન લીના પડેલા સજ્જાય તથા દેવવદન કર્યું હોય, અને પછી પોતે હાલ ટોચ, અથવા ઉપાસનામાં પ્રવેશ કર્યો હોય તો ફરીને સજ્જાય દેવવદન વિગેરે કરવું જોઈએ ? કે નહિ ?

ઉ૦ પહેલા દેવવદન વિગેરે કર્યું હોય, તો પોતે હાલ પાપી કરવાની જરૂર નથી, તેથીજ સરે છે એમ વૃદ્ધ પુરુષોનું કહેવું છે ૨-૧-૨૮-૧૬૪ [સજ્જાય હાલ પછીજ જગાય છે]

પ્ર૦ પોતાનીઓ ત્રણેય સધ્યાએ વિસ્તાર પૂર્વક દેવવદન કરે છે, તેને માટેનો પાઠ કયા છે ? મધ્યાહ્નકાળમાં દેવવદનની સામાન્યારી તો પોષનવિનિ પ્રકરણ વિગેરેમાં દેખાય છે

ઉ૦ જે કે પોતાની શ્રાવકોને મધ્યાહ્નકાળેજ દેવવદન કરવાનું સામાન્યારી વિગેરે ચયોમાં જોવામાં આવે છે, તો પણ પઞ્ચિકમઓ ગિરિજોવિદુઃ, સગવેલા પચવેલ ડગરસ્ત, પૂઆસુ તિમજ્જાસુ અ, જોડ તિવેલા જહન્નેણ ॥ ૧ ॥

પ્રતિક્રમણ કરનાર અહર્યને પણ સાત વખત ઘટરને પાંચ વખત અને ત્રણ સળ્યામાં પૂજા કરનારને જવન્યથી ત્રણ વખત ચૈલવદન દોય છે

“ આવા અક્ષરે હોવાથી ત્રિકાવપૂજા મળવીપણે અને
પગપગથી આવેલા હોવાથી ત્રણેય કાળ દેવવદન યુક્તજ છે.
૨-૧-૨૯-૧૬૫

મ્ર૦ દીનચર્યા વિગેરે અયોગા

અગપડિલેજ્ય મદિસાવેમિ

આવો આદેશ પડિલેહુમા મવાગ માજ માગવાનુ જોનામા
આરે છે, આપણે તેવો આદેશ માગતા નથી, તેનુ શુ કાણુ?

ઉ૦ તેવો આદેશ માગવાનુ દીનચર્યા વિગેરેમા છે, પણ દેવસૂરિ-
કૃત દીનચર્યામા તેવો આદેશ માગવાનુ બતાવ્યુ નથી, માટે
અન્યગચ્છીય દીનચર્યામાંથી આવેલો મક્ષવે છે
૨-૧-૩૦-૧૬૮

મ્ર૦ છ મામ હપગના બાળકની માતા, તે બાળકનો મરદો હોય,
તો મામાયિક પોતાહુ કે પ્રતિક્રમણ કરી શકે ? કે નહિ ?

ઉ૦ છ મામયી મોટુ ધાવણુ બાળક જો અડેલુ હોય, તો તેની
માતા મામાયિક પ્રતિક્રમણ વિગેરે કરે, તે મુખ્ય વૃત્તિએ યુક્તિ-
યુક્ત વાગતુ નથી ૨-૧-૩૧-૧૬૭

મ્ર૦ માળા મળવી સોનુ કપ્પુ કે સુતર વિગેરે દ્રવ્ય, તે દેવ દ્રવ્ય
ગણાય ? કે જ્ઞાનદ્રવ્ય ગણાય ? કે માવાગલ દ્રવ્ય ગણાય ?

ઉ૦ તે સર્વ દેવદ્રવ્ય ગણાય આ પ્રકારે મપ્રતાય છે ૨-૧-૩૨-
૧૬૮

મ્ર૦ કોઇ પણ ગામ વિગેરેમા શ્રાવકોના ધગ માઝડા હોય, તેથી
શ્રાવકની કોટડીમા માધુ ગઘા દોય, તો સમજ્જતરવર ગામના
અવિપતિનુ કે દેશાધિપતિનુ થાય ? કે નહિ ?

ઉં “જેની નિશાએ ધમા ગેલું થયું દોય, તેનું વર સજ્જતર થાય,” એમ બ્રહ્મકંઠ્ય વિગેરેમા કહ્યું છે, “ મોટા કારણે તો સજ્જતરનું પણ વેતુ કંઠ્યે, ” એમ આજા કરેલી છે
૨-૧-૩૩-૧૬૬

પ્રં વિવાહ કે સાનર્મિક વાત્સલ્યના જમણવાન્મા માધુઓ વોહી રોકે કે નહિ ? અને કેટલા મનુષ્યો એકઠા મળી જમતા હોય, તો જમાવવા કટેવાય ?

ઉં સખડી ગજરે ઓદનપાક અને વણા મનુષ્યોનો જમણ વાગ એ મે અર્થ બ્રહ્મકંઠ્ય ટીકા વિગેરેમા કર્યા છે, તેથી “વિવાહનું જમાલ તે સખડી” અને “સાનર્મિકનું જમાલ તે સખડી નરિ,” એમ જહી શકાય નહિ, તેથી બન્નેયમા કારણ વિના માધુઓએ વહોગવા જવાય નહિ

ત્રીમ અથવા ચાલીમથી માડીને મનુષ્યનું જમણ-તે સખડી ગણાય, એમ સભવે છે ૨-૧-૩૪-૧૭૦

પ્રં વહિતુ સૂત્રમા શ્રાવિકા

નિચ્ચ પરદાર ગમણ વિરહઓ

આ પાઠ કહે, કે-

પરપુન્સ ગમણ-વિરહઓ આ પાઠ બોલે ?

ઉં શ્રાવજ શ્રાવિકાઓને વહિતુસૂત્રનો પાઠ તો મરખોજ જણાય છે, કેમકે-તેની ટીકામા બનાવ્યું કે-સ્રીને પરપુરુષ વર્જવો, તે ઉપનક્ષણથી જાણતું ૨-૧-૩૫-૧૭૧

પ્રં “ કાળગ્રહણ વિગેરે વિનિ પૂર્વક ઉત્તરાધ્યયનસૂત્ર વિગેરે ગણવા જોઈએ,” દત્તાદિક વિનિ નગચવાતી હોવાથી સાધુઓ

એસન્ના ગાયુય ? કે નહિ ? એમ કાંઈ પૂછે, તો ગો ઉત્તર આપવો ?

ઉ૦ “વન્નિતુ ગોપન વિગેરે વિનિ માયવીને ઉત્તરાધ્યયન વિગેરેનો પાઠ પણ થાય” એમ સુવિહિત પુરુષોની આચરણા મામાચારીમાજ ખતાવી છે, તેથી માલુઓ એસન્ના કેમ કહેવાય ? એવો ઉત્તર આપવો ૨-૧-૩૬-૧૭૨

પ્ર૦ અગીઆમ્મી પડિમામા શ્રાવક સામાયિકમા જાવ નિયમ વા એવો પાઠ કે જાવપડિમ વા એવો પાઠ ઉચ્ચ ?

તેમજ-પાચમી વિગેરે પડિમા વખતેઆઠમ વિગેરે તીથિમા ગતિએ કાઉચ્ચગ કહે છે, તેમ ૧૧ મી પડિમામા કાઉચ્ચગ કહે ? કે નહિ ?

ઉ૦ ૧૧ મી પડિમામા શ્રાવકે જાવ પડિમ એવો પાઠ સામાયિકમા ઉચ્ચરવો, અને કાઉચ્ચગ પણ કરવોજેલયે ૨-૧-૩૭-૧૭૩

પ્ર૦ આચાર્યોની ઉપાચાર્યોની અધમ આચાર્યોની માધુ સાધવી શ્રાવક અને શ્રાવિકાઓની જ સખ્યા દુપસહસ્રરિ સુનીની દીવાળીકટપ વિગેરેમા કહી છે, તે કઈ વિવક્ષાએ કહી છે ? કેમકે-“ પાચમા આગના દીવસો યોડા છે, અને મખ્યા મોટી કહી છે ” એમ લોકો પૂછે છે, તેનો શો ઉત્તર આપવો ?

ઉ૦ આ ભન્તક્ષેત્રમા પાચમા આરાનો અદ્યકાળ છે, છતા ભૂમિ ઘણી છે, તેથી બહુ ક્ષેત્રમા માત્ર વિગેરેનો મબવ દોવાથી દીવાળીકટપ વિગેરેમા કહેલી યુગપ્રધાન વિગેરેની સખ્યાની પૂર્તિ રહે છે, પરંતુ તે પૂર્તિ આપણે જણેવા માત્ર વિગેરેથી થાય નહિ, એમ જાણવું ૨-૧-૩૮-૧૭૪

પ્ર૦ કેવલિ ભગવતને પદ્મને દોય ? કે નહિ ?

ઉં પદ્યંગ હોવાનું ચોક્કસ પ્રગટપણે જણાય છે, કેમકે પરિશિષ્ટ પર્વમા ચોથા સર્ગને છેડે કહ્યું કે—

“ નિર્વાણ સમય પ્રાપ્ત વયો, ત્યારે મધુર્ણ સો વર્ષવાળા મુધર્મા સ્વામીએ જ બૃસ્વામીને ગણના અધિપતિ બનાવ્યા, જ બૃસ્વામીએ પણ તીવ્ર તપ તપતા કેવલજ્ઞાન પામી બન્ધ પ્રાણીઓને મોવ ખમાડ્યો. વીરભગવાનના મોક્ષના દીવમથી ચોસઠ વર્ષ ગયા, ત્યારે જ બૃસ્વામી કાત્યાયન ગોત્રીય પ્રભવ સ્વામીને પોતાના સ્થાને વ્યાપી કર્મક્ષય કરી, મોઝે ગયા,” આ વચનને અનુસાર પદ્યંગે હોય ૨-૧-૩૬-૧૭૫ ॥

પ્ર૦ ? ભગવાન ! એક જીને એક ભવમા દેટના જોવા પુત્ર પણે થાય ?

હે જોતમ ? જનન્યથા—એક એ અથવા ત્રણ અને ઉત્કૃષ્ઠથી લાખ પૃથક્ત્વ પુત્ર પણે પ્રાપ્ત થાય છે ” એમ ભગવતીસૂત્રના શીતક બીજાના પાચમા ઉદ્દેશામા છે આમા એક ભવચક્રણ એ શબ્દનો અર્થ જો થાય છે ?

ઉં એક સમયમા મય સહસ્ત્ર પુરુષ આ વાક્યમા પૃથક્ત્વ શબ્દ છે, તેનો અર્થ બહુ થાય છે જે તેમ ન હોય, તો તેની ટીકામા—“એક સયોગમા પણ માછલા વિગેગની ઉત્પત્તિ અને નિપજવું લાખ પૃથક્ત્વનું કહ્યું, અને મનુષ્યોની ઉત્પત્તિ તેટલીજ બતાવી છે, તો આમા ભવની તો વાતજ શી કરવી ? તેથી દિવસ મુદ્દત્ત પદ્ધત્તે ઇત્યાદિકની પેઠે ભતિ વાયક હોવાથી એક વચનમા સમજીને ॥ ૨-૧-૪૦ ॥૧૭૬॥

પ્ર૦ આજી (આનજ) ના ગતિમા દેટવાડા બહુ દોષ કહે છે,

તે મત્ય છે ? કે નહિ ? તેમજ આવલના દાતપામા બોગરી આવ-
લના દાતણ કગતા જીવો અદ્ય છે ? બદુ છે ? કે તુલ્ય છે ?

ઉ૦ પત્રવણના ૧લા પદમાગુચ્છાધિકારમા આવલના મૃત-કદ
-ખ ૧-છાવ-શાખા-અને પ્રવાય એ દેગમા અમખ્યાત
જીવ કલ્પા છે, તે અનુમારે બોગરી અને આવલમા પણ છ
સ્થાનકામા અમખ્યાત જીવો મલમે છે, પણ ન્યૂન કે અવિક
મલવતા નથી ॥ ૨-૧-૮૧ ॥ ૧૭૭ ॥

પ્ર૦ લન્દિકનો પાચનો ગણ હોય, પરંતુ તેના કદપનો કેટલો
કાળ હોય ? પગિહાગ વિનુદિતપની પેઠે ૧૮ માનનો કાળ હોય
કે ન્યૂનાનિક હોય ?

ઉ૦ યથાલન્દિક તપના કાળપ્રમાણમા તે પગિહાગ વિનુદિક
માધુની લવામણનુ વાક્ય પચકટપચૂર્ણિ વિગેરેમા જોવામા
આવે છે, તેથી અદ્ય મામ મલમે છે ૨-૧-૪૨-૧૭૮ ॥

૨

પણ્ડિતશ્રી રવિસાગર ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરે

પ્ર૦ ગુન મખધી ગુભ (દેગી) કગવવાના અક્ષરે કયા પ્રમા છે ?

ઉ૦ ગુનમહાગજની દેગી કગવવા બાબતના પાઠો ત્રણ પ્રમા છે,
તે નીચે મુજબ જણાવા—

નિન્વાણ ચિડગાગિડ, જિણસ્મ દસ્તવાગ સેસયાણ ચ ।

સક્રાધૂમ જિણરે જાયગ તેનાદિ અગિત્તિ ॥ ૬૬ ॥

વૃમમયમાડાણ, ચડવીસ ચેવ જિણરે કાસી ।

સચજિણાણ પડિમા, વણ પમળેદિ નિઅગદિ ॥ ૬૭ ॥

આ બે ગાથા આવશ્યકનિર્યુક્તિમા દ્વિતીયવરવરિકા
ને છેડે છે

તેમજ—“ ભરતમહાગજાએ યૂભો અને ભગવાનને ઉદેશીને
સિહનિપટ્ટા નામનું જિનમંદિર વાર્ધકિ રતનપામે એક
ચોજન લાખુ અને ત્રણ ગાઉ ઉચુ કમચુ, અને પોત
પોતાના પ્રમાણવાળી ચોવીસ જિનની પ્રતિમા જીવા-
ભિગમસૂત્રમા બતાવેલ પગિવાર યુક્ત બનાવી, તેમજ,
સો—ભાગ્યોની (૪૫૭૬૯૯૯ ભગવાન સાથે) પ્રતિમાઓ
અને પોતાની પ્રતિમા એમ ૧૦૦ યૂભો જગવી કાઠ પણ
આશાતના ન કરે, તે માટે લોઢાના ચત્રપુરયો અને દ્વારપાયો
બનાવ્યા ” ઇત્યાદિ હારિભદ્રી આવશ્યકની ટીકામા
નિન્વાણએ ગાથાના વ્યાખ્યાનમા છે તથા મો યૂભો ભાઈઓની
કરાની ઇત્યાદિ ધૂમસયમાવજાણ—આ ગાથાના વ્યાખ્યાનમા
છે, તેમજ આવશ્યક સૂણિમા—“ ભાઈની ત્યાજ પડિમા
કરાવે છે, અને પોતાની પણ પડિમા સેવા કરતી કરાવે છે,
અને સો યૂભો—એક તીર્થકર્મની અને ૯૯ ભાઈઓની કરાવે
છે અને તેની આશાતના કાઈ ન કરે, માટે લોઢાના મનુષ્યો
યત્ર મય સ્થાપ્યા ”

આ પ્રકારે પૂર્વોક્ત ગાથાના વ્યાખ્યાનમા છે

તથા, જ બુદ્ધીપ મન્નસિમા—કહ્યું છે કે—“ તે વાર પછી
શકેન્દ્ર દેવરાજાએ ઘણા ભવનપતિ વિગેરે દેવોને કહ્યું કે—“ હે
દેવાનુપ્રિય તમે જાણી સર્વ રતનમય બહુજ મોટા યૂભોને
બનાવો એક ભગવતની ચીતા ઉપર એક ગણુરની ચીતા
ઉપર અને એક બીજા મુનીઓની ચીતા ઉપર બનાવો, તેથી
તેઓએ યત્ન બનાવ્યા ” ઇત્યાદિ—

તેમજ શ્રી હેમચંદ્રસૂરિકૃત આદીશ્વર ચરિત્રમાં પણ
ઉપર પ્રમાણે લખેલ છે

તેમજ શ્રાવક પ્રતિક્રમણસૂત્ર ટીકામાં સગ્વાકત્વ એ
ગાયના વ્યાખ્યાનમાં પણ જણી છે કે—“લૌકિક તથા લોકોત્તર
દેવગુરુ વિષયક આગ્ર પ્રકારના મિથ્યાત્વના અવિકારમાં—લોકો-
ત્તર દેવગત મિથ્યાત્વ તો અન્યદર્શનીએ અહુલા કરેલ જિન-
પ્રતિમાનુ પૂજન વિગેરે કંઠુ, અને સપ્રભાવી શાંતિનાથ—
પાર્શ્વનાથ વિગેરેનો પડિમાની આ લોકને અર્થે યાત્રા વિગેરે
માનતા કંઠી, તે એ અને લોકોત્તર ગુરુ વિષયક મિથ્યાત્વ તો
—લોકોત્તર વેપમાં પાસત્યા વિગેરે રહ્યા હોય, તેમને ગુરુપ્રદિએ
વદન વિગેરે કંઠુ, અને ગુરુ દેરી વિગેરેની આ લોકના અર્થે
માટે યાત્રા માનવી વિગેરે કંઠુ, તે લોકોત્તર ગુરુવિષયક
મિથ્યાત્વ છે”

આ પ્રકારે બીજાં ત્રેયોમાં પણ થૂલ કંગવવાના પાઠ એ

તેમજ મથુરાનગરીમાં શ્રી જ બુસ્વામી—પ્રભવસ્વામિ
વિગેરે આચાર્યોના પરબ થૂનો છે તથા સોમસુ દરસરિ સુમ-
તિસાધુસૂરિ વિગેરેના થૂનો હાલકાળના વણા મુનિવરોએ
દેખેલા છે માટે આ વિષયમાં કાંઈ પણ શંકા કંઠી નહિ.
॥ ૨-૨-૧-૪૩-૧૭૯ ॥

પ્ર૦ ગુરુપગથા પાસે પ્રતિક્રમણ વિગેરે ક્રિયા કંઠી મુઝે ? કે નહિ ?

ઉ૦ ફક્ત દેવવદન ક્રિયા વિના બીજી પડિક્રમણ વિગેરે ક્રિયા
કંઠી કહ્યે છે, પાદુકા પુષ્પ વિગેરેએ પૂજાય છે, માટે પ્રતિ-
ક્રમણ વિગેરે કંઠુ કેમ મુઝે ? એમ શંકા લાવવી નહિ કેમકે
પુષ્પાદિકાએ કરી પૂજેલી જિનપ્રતિમામક્ષ પણ કંગતી પડિક્ર-
મણ વિગેરે ક્રિયાઓ કંઠી મુઝે છે ॥ ૨-૨-૨-૪૪ ॥ ૧૮૦ ॥

પ્ર० શબ્દાવકના ધરે પુષ્કલી શ્રાવકે પોતહરાયામા ગઈ
ઘરિયાવહીયા પડિક્રમી, તે શા માટે પડિક્રમી ?

ઉ० તે કરેલી ઘરિયાવહીયાનો દેતુ ભગવતીસૂત્રમા કહ્યો નથી,
માટે તેનો નિર્ણય કેવી રીતે કરી શકાય ? વળી આ ચરિતાનુવાદ
એ, પણ વિનિવાદ નથી, તેથી આ વિધિ બનાવે આવનારો
નરિ ॥ ૨-૨-૩-૪૫ ॥ ૧૮૧ ॥

પ્ર० દેવબોધથી અહીં આવતા દેવોનો નીકળવાનો જ માર્ગ નક્કી
ખતાઓ છે, તે માર્ગથી આવે ? કે બીજા માર્ગથી ?

ઉ० જોકે દેવો અવિત્ય શક્તિમાળા દોવાથી બનાવતાઓથી અહાં
આવી શકે છે, તો પણ નિદ્ધાન્નમા “પ્રાય કરીને નિર્ધાર
માર્ગથી દેવોનું આવવું થાય છે ” તેમ કહેવું છે
૨-૨-૪-૧૬ ॥ ૧૮૨ ॥

૩

વૃદ્ધપણ્ડિત કમલવિજયગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરો

પ્ર० મનુષ્યબોધની બહાર રહેલા નિહ વિગેરે માસાહારી હોય ?
કે-બુગવિક્ષેત્રના સિહ વિગેરેની માફક પૃથ્વી કેવું વિગેરે
ખાનારા હોય ?

ઉ० મનુષ્યબોધ બહારના નિહ વિગેરે સમુદ્રાદિકના માછલા પેઠે
પ્રાય કરી માસબોલ હોય, એમ સમજે છે, પણ ભોગભૂમિના
સિહ વિગેરેની પેઠે પૃથ્વી વનસ્પતિ બોલ હોતા નથી કમકે-
જમ ભોગભૂમિના વાધ વિગેરેને અદ્યપકાયા હોય છે, અને
પૃથ્વી વનસ્પતિકાયા વિગેરેનો વિશિષ્ટ રસ પરિણામ હોય છે, તેમ
બીજા ક્ષેત્રોનો નથી એ એ સલાવનાનું કારણ છે આ વિષયના
વિશેષ અક્ષરોએમાંનું સ્મરપૂમા નથી ॥ ૨-૩-૧-૪૭-૧૮૩ ॥

૧૫૬ પશ્ચિમ કનકવિજય ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરે

પ્ર૦ અયિત ભોજન વિગેરે આગ્ના ગતિએ ત્રય તથા થાવજીવો ઉપજે છે ? કે નહીં ?

ઉ૦ તજ્જોગિઆણ જીવાણ તદ્દા સવાટમાણય ।
નિમિમત્તે વદા દિદ્ધો મચ્ચદમ્મીર્હિ સન્નવદા ॥

“ તે યોનિવાળા જીવોનો તથા ઉડીને પડતા જીવોનો ગતિ-ભોજનમા વધે મર્વજોએ મર્વ પ્રકારે જોયો છે ॥

આ શ્રાદ્ધહિન કૃત્યના વચનથી, અને—

અદ્ધવદ્ધ નિદ્ધઅણનાહો દોમ્મો મમત્તિ હોદ્ધ રાદ્ધણ ।
મત્તે તગ્ગધરમ્મા રસેમ્મુ રસિઆ જિઆ દુત્તિ ॥

“ ત્રિભુવનનાથ ગતિમા મમક્કિ દોષ કહે છે ભોજનમા તેવા અગવવાળા જીવો અને ઝોમા અપગિણામી જીવો દોષ છે—”

આ છૂટક પાનાની ગાથા છે તે અનુભાગે સ્થાવર જીવોની ઉત્પત્તિ સંબંધે છે, પણ ગતિના મળ નથી ત્રયજીવોની ઉત્પત્તિ ન દોષ એમ સંભવે છે ॥ ૨-૪-૧-૪૮ ॥ ૧૮૪ ॥

પ્ર૦ અલેપ કૃત વસ્તુની અદર મોણ વગગના ગેટલી ખાખગ અને ફલ વિગેરે ગણાય ? કે નહિ ?

ઉ૦ પણા ત્રયોમા અલેપ શબ્દે કરી વાલ ચણા વિગેરે ખતાવ્યા છે, અને બૃહત્કટપ ભાષ્યટીકામાં તો “ મોણ વિનાની ગેટલી ખાખગ માથો વિગેરે અલેપમા કહેવે ” એમ ખતાવ્યું છે.
૨-૪-૨-૪૯ ॥ ૧૮૫ ॥

૧૦ શ્રદ્ધાવાળાઓને આગમ લખવાનો નિષેધ ક્યા ક્યા આગમમાં તથા પ્રકરણોમાં કહ્યા છે ?

૧૦ સમવાયાગ સૂત્રમાં સાધુઓને આગમ લખવાનો અપિકા
૭ શ્લોક—તેમાં આચારાગ સૂત્ર વિગે નો ઉદ્દેશકાલ વિગે
કહ્યું છે, તે સાધુઓને ન થટે છે તેમજ—

તિગરિમ પરિયાજસ્ત ડ, આચારવરુપ્પનામમમ્મયણ ।

ચડરિમસ્ત ય સમ્મ મ્મગ્ગહ નામ અગ ॥

“ત્રી વડેના પર્યાયવાળાને નિશીથ અધ્યયન—આઠ વર્ષ પર્યાયવાળા ને સમવાયાગ—સૂત્રડાંગ સલાવાય છે” ઇલાદિક સાત ગાથા પચવસ્તુમાં કહી છે, અને આમાં પણ આચારાગની ચોગ્યતાને આત્રયીને સાધુઓને ન દીક્ષાપર્યાયતા વગેરે એકસ પાંચ કહ્યા છે આ અર્થ વ્યવહાર પ્રથમાં પણ છે આ પ્રમાણે સૂત્રડાંગ મૂત્રમાં મેહે દીવમપાસતા એ અક્ષરો છે માટે સાધુઓજ આગમ લખવાના અવિકાગી છે પણ શ્રાવકો નથી ૨-૪-૩-૫૦-૧૮૬ ॥

૧૦ શ્રાવકોને તિવિહાર દુવિહાર પચ્ચક્ખાલમાં પાણી અને ગ્વાદિમ લક્ષ્ય છે ? કે નહિ ?

૭૦ શ્રાવકોને તિવિહાર દુવિહારમાં પાણી અને સોપારી વિગે લક્ષ્ય છે, પરંતુ આટલો તકાવન છે કે—જેણે સવાગ્નુ તિવિહાર ગોગ્ગી વિગે પચ્ચક્ખાલ કર્યું હોય, તેને એકામણુ વિગેના વખતે બેઠા હોય ત્યાં મુની ગ્વાદિમ કહે, પણ ઉઠી ગયા પછી ન કહે અચિત્ત પાણી તો ખરામાં કહે છે, અને દુવિહારમાં તો ખન્નેય લક્ષ્યપણે સબને છે સાજ તિવિહાર પચ્ચક્ખાલમાં પાણીના આગાગનો ઉચ્ચાર નથી તેવી સચિત્ત પાણી પણ કહે છે ॥ ૨-૪-૪-૫૧ ॥ ૧૮૭ ॥

પ્ર૦ લોકાન્તિક દેવો એકાવતાગી છે ? કે નહિ ?

ઉ૦ એકાવતાગીજ હોય, એવો એકાન્ત જાણુનો નથી ॥ ૨-૪-૫-૫૨ ॥ ૧૮૮ ॥

પ્ર૦ ચતુસદ્વિકારિ સદસ્સેનિ-આ ગાયનો અર્થ ખતાવવા દૃષ્ટા કરશે ?

ઉ૦ “ચોમઠ હનઃ હાવીઓ” એ અર્થ છે તે કેવા અવસ્થામાં છે ? આઠ દાંતોએ કરી મહિત ને હોય તે આદ્યન્તવાળા કહેવાય એવા આઠ મસ્તકો ચોમઠ ગુણ કહેલા છે આઠ દાંત મહિત આઠ મસ્તકો જોઓના તે ચતુષ્પદિસાદ્યન્તગિરસ કહેવાય અહીં મનમ પદ લોપી સમામ જાણુવો, આઠને ચોમઠ ગુણીએ ત્યારે ૫૨૨ થાય તેટલા દંડેક હાવીને મસ્તક છે, તેમજ એક-એક દાંતમા આઠ આઠ વાવડી છે ॥ ૨-૪-૬-૫૩ ॥ ૧૮૯ ॥

પ્ર૦ પદ્યજન વિલેખન દુનિ આ ત્રણ ગાયમા ધ્વજ અને અદ્ય-મગ્યો દેખાતા નથી હમણા તો પૂજા અવનંદે કરાય છે, તેનું શું કારણ ?

ઉ૦ આ ત્રણ ગાયમા પૂજા અને અદ્યમગ્યોનું ઉપવક્ષણથી મહાજુ કરવું, કેમકે આપણી અવિનિષ્ઠ પદ પગવી આવેયો સનાત વિવિ નિર્મૂલ ન હોય, એમ મળે છે ॥ ૨-૪-૭-૫૪ ॥ ૧૯૦ ॥

પ્ર૦ અગિહત મતાગજઓના જન્માભિષેકમા દેવોના ગરીગ કેટલા ઉચા રોય ?

ઉ૦ જન્માભિષેકમા દેવોના ગરીગ અભિષેક કરતા નિનેશ્વરના કાળના મનુષ્યના ગરીગ નવડા હોય એમ મળે છે ॥ ૨-૪-૮-૫૫ ॥ ૧૯૧ ॥

પ્ર૦ કલ્પસૂત્રમા ચોમાસામા મસ્કોમ જોયળ મિશ્નવાયરિયાળ મતુ પદિનિયત્તાળ-

“ પાચ ગાઉ ભિક્ષાચર્યાના માટે જઈ આવવું કદપે ”

એમ પાઠ છે તે અનુમાને ચૈત્ય અને ગુરુવદન માટે જઈ આવવું કદપે ? કે નહિ ?

ઉં મિત્રગાપરિવાર એ પદ અન્યતુ સચક છે તેથી ચૈત્ય ગુરુ-
વદન માટે જઈ આવવું કદપે છે એમકે આવશ્યક હોય ભદ્રી
ટીકામા દ્વિક્રિયાનિહવે ગન્ધકાળમા નહી ઉતરવા પૂર્વક
ગુરુવદન આદિ કરેલુ દેખાય છે પણ પ્રવૃત્તિ નથી
॥ ૨-૪-૬-૫૬ ॥ ૧૬૨ ॥

મં તમામ પચ્ચજખાળોમા અન્નત્યજ્ઞા મોમેણ આ આગાર
કરેલો છે પણ પાગસ્સ લેવેણ ચા ઈત્યાદિકમા કેમ ન કરેલો ?

ઉં પાગસ્સ લેવેણ ચા-આ પચ્ચજખાળમા તે આગાર કહેવાતો
નથી, તેનું કાળ્ય ગામમા જોયાનું સાક્ષ્ય નથી
પડાવશ્યકસૂત્રમા પણ તે આગાર વિનાજ પાણુસ્સેનો પાઠ
દેખાય છે ॥ ૨-૪-૧૦-૫૭ ॥ ૧૬૩ ॥

મં મહાનિશીથના યોગ વદ્ધા વગગ્ગના માલુ પામે ત્રાવિકા
ઉપરાનની ક્રિયા સગીગ્ગની અસજ્જાપમા કરી શકે ? કે નહિ ?

ઉં અત ય યુતા પા ત્રાવિકાને મહાનિશીથના યોગવાળા
પામેજ ઉપરાન ક્રિયા કરવી પડે બીજા પામે ન થાય
॥ ૨-૪-૧૧-૫૮ ॥ ૧૬૪ ॥

મં તીર્થકન્દેવોનુ ચતુર્મુખપાણુ સમગ્ગણુ સિવાયની દેશનામાં
દાય ? કે નહિ ?

ઉં દાનગ્રીલ તપોમાયં આ શ્લોકની ટીકાના અનુસારે સમ-
ગ્ગણમા દેશના અવસરે તીર્થકર દેવોનુ ચાર મુખપાણુ મલ્લે
છે [તે સિવાય ચાર મુખે દેગના હોતી નથી] ॥ ૨-૪-૧૨
-૫૯ ॥ ૧૬૫ ॥

પ્ર० તિર્યચ અને મનુષ્યોને લેશ્યાની ન્થિતિ અતર્મુદ્ધર્તની હોય છે, એમ પ્રકારે યુગલીયાઓને પણ લેગ્યા ન્થિતિકાલ હોય ? કે બિન્ન હોય ?

ઉ० યુગલીયાઓને પણ આમાન્ય તિર્યચ મનુષ્યની પેઠે લેશ્યાન્થિતિ કાય અતર્મુદ્ધર્તનો હોય, એમ પન્નવણાસૂત્રની ટીકા વિગેરેમા કહેવ છે ॥ ૨-૪-૧૩-૬૦ ॥ ૧૬૬ ॥

પ્ર० જમ મુક્તમ નિગોદના સુદ્ધક ભવો કહેવાય છે તેમ બાહર નિગોદના સુદ્ધક ભવો કહેવાય કે નહિ ?

ઉ० સન્ન નિગોદની પેઠે બાહર નિગોદના પણ સુદ્ધક ભવો મળે છે ॥ ૨-૪-૧૪-૬૧ ॥ ૧૬૭ ॥

પ્ર० સત્રહણીસૂત્રમા મનુષ્યદ્વાગમા

ગર્ભે મુદ્દત્ત ધારમ ક્ષરે ચઙ્ગીમ વિરજ્ઞ ક્ષોમો-

ગર્ભજ મનુષ્યનો ૧૦ મુદ્ધર્ત અને ૨ મૂર્ધિમ મનુષ્યનો ૨/ મુદ્ધર્તનો ઉત્કૃષ્ઠથી વિગ્રહકાય હોય છે."

એમ છે, તો મતત ગર્ભજ મનુષ્ય છતાં ૨ મૂર્ધિમ મનુષ્યનો વિગ્રહકાય કેમ નભવે ?

ઉ० ગર્ભજ મનુષ્યો નિગત હોય, છતાં પણ ૨ મૂર્ધિમ મનુષ્યોનો ૨/ મુદ્ધર્તનો વિગ્રહકાય કારણઅવગરે મળવે છે. કેમકે-પહેલા ઉત્પન્ન થયેલાનો અતર્મુદ્ધર્તકાલ પૂરે ગયે છે, નવા ઉત્પન્ન ન થાય તેનો કાર્ત કાળ આવી જાય છે તે વખતે એક પણ હોય નહિ, માટે ઘટે છે, એમ જીવસમાસ ટીકામા કહે છે ॥ ૨-/-૧૫-૬૨ ॥ ૧૬૮ ॥

પ્ર० કુવૃક્ષવના વિચાગમા ૨૫૬ આવલીકાઓએ, અને ૩૭૭૩ અગોએ, એક કુવૃક્ષવ ખતાવ્યો છે અને એક આવલીજાના

૩૭૭૩ અગો જતાગ્યા તો આ બે ઠેકાણે જતાવેય ૩૭૭૩
અમોનુ કાજ માન કેટલુ જાણુ ?

ઉં આવવીજાએ માપેલ સુલકલવના વિચારમા-ધામોગ્ધવાસ
અને મુદૂર્તાદિકમા હુલિજબો અને આવલિકાઓની
નખ્યા કવાને ઈંટેલી છે, અને ૩૭૭૩ ધામોગ્ધવાસ
એક મુકુર્ત થાય છે, તેથી ગાપુત્રીની સુલસતાને
માટે ૩૭૭૩ નો ભાજકગણિ કદપી કાઢ્યો છે, હવે તે બન્નેય
ઠેકાણાના અરોનુ કાજમાન જુદુ છે આવવીકાના ૩૭૭૩
અરોનુ કાજમાન અમખ્યાતા ગમય છે, અને સુલકલવના
૩૭૭૩ અરોનુ કાજમાન ૨૫૬ આવલીકા છે કેમકે-૨૫૬
આવવીજાએએક સુવ્રકભવ થાય છે ॥ ૨-૪-૧૬-૬૩ ॥ ૧૬૬ ॥

મ્રં વી ભગનતનુ ૭૨ વર્ષનુ આયુષ કહેલુ છે, તે જન્મદીવમથી ?
કે ગર્ભની ઉત્પત્તિથી ? કેમકે-તેનો વિચાર કરતા મેજ ખાતો
નથી, માટે કે ૧૧ ગીતે છે ?

ઉં જન્મોત્તરી વિગેરેની અપેક્ષાએ તો જન્મથી છે, પણ પગ્માર્થથી
તો ગર્ભની ઉત્પત્તિથી ગણાય છે. જતાનેન ૭૨ નો આજમા
તો ન્યૂન અથવા અનિક માત્ર દીવસોની વિવક્ષા કેની નથી,
તેથી વિસવાં આવતો નથી ॥ ૨-૪-૧૭-૬૪ ॥ ૨૦૦ ॥

મ્રં અણહારી વસ્તુઓમા નિજડા વિગેરેને ગલાગ્યા છે, તો લીડ
દેવા છતાં તે અણહારીમા લેવુ કદ્યે ? કે નહિ ?

ઉં અણહારીમા લીના લીજડા વિગેરે પણ કદ્યે છે ॥ ૨-૪-
૧૮-૬૫ ॥ ૨૦૧ ॥

મ્રં વડ આકડા પચાણુજના (મોટા) પાદડાઓ તોડેના હોય
કે પોતાની મેળે ખરી પડેવા હોય, તે મુદૂર્ત પત્રી અચિત
થાય ? કે નહિ ?

ઉં વિંટમિ મિત્રાયમિ નાયન્વજીવ-વિષ્પજદ-

“ ડીટીઉ જમાઈ જય, સારે તે પાદડા જીવરહિત જાણવા ”

આ વચનથી તોડેલા હોય, કે સ્વય પડી ગયા હોય, તે પાદડા અચિત્ત યાય એ, પરંતુ કાળનિયમ બતાવ્યો નથી
૨-૮-૧૬-૬૬ ॥ ૨૦૨ ॥

પ્ર૦ મડ્ડે મટુમિ મસમિ, નવળીયમિ ચડત્યાળ ।

ઉપ્પડ્ડજિતિ અમસા, તન્વળગા તત્થ જતુળો ॥ ૧ ॥

મદિગ, મપ, મામ અને માખણુમા અનખ્યાતા જીવો તે વર્ણવાળા ઉપજે છે, આ ચારમા જે જીવો ઉપજે તે કેટલી ઇન્દ્રિયનાળા હોય ?

ઉં મદિગ મપ અને માખણુ મા બેઇદ્રિય જીવો ઉપજે, અને મામમાં બાદગનિગોદ ઉપ એકેન્દ્રિયો અને બેઇદ્રિયો ઉપજે, અને મનુ-
ષ્ય મામમા તો બાદગનિગોદ એકેન્દ્રીયો અને બેજન્દ્રીયો અને સમૂહિ ઈમપ ચેન્દ્રિય મનુષ્ય ઉપજે છે, એમ શાસ્ત્રવચન મુજબ સહારે છે ॥ ૨-૮-૨૦-૬૭ ॥ ૨૦૩ ॥

પ્ર૦ મામના અવિજાગમા યોગશાસ્ત્રમા કહ્યું કે-મામમા તગ્તજ સમૂર્ધિમ અનન્ત જીવો ઉપજે છે, તો તે અનન્ત જીવો કયા ?

ઉં નિગોદજીવો અનન્તા ઉપજે, એમ યોગશાસ્ત્રમા કહેલું છે
॥ ૨-૪-૨૧-૬૮ ॥ ૨૦૪ ॥

પ્ર૦ મસજ્જીવ-સગ્ગત મુક્કાના નિજિ મોજનં

ગત્રે જીવ મમુહના મમર્ગવાળુ બોજન કન્નારા મૂટો ગમ્યો વડી અનિજ કેમ ન ગણાય ?

આ સ્ત્રોત્રથી કેટલાકો ચાગે આહગેને મન્યા જીવ મસર્ગ-
વાળા હશે એ, પરંતુ આમા જાઈ કેટલાક દોય ? કે નહિ

ઉં જીવોનુ ઉપજવુ ચાગે આહગેમા પણ મરણુ દોતુ નથી
॥ ૨-૪-૨૨-૬૯ ॥ ૨૦૫ ॥

પ્ર૦ પૌપન ઉચ્ચરવાના પાઠમાં દેસઓ એ પદ આહારપાપનમાજ બોવાય છે, પણ શરીર ચત્કાર વિગેરેમાં બોલાતું નથી, તેથી પોતાના શરીરનું વૈચારવ્ય વિવેપન આદિ પોતે કરવું, કે બીજા પામે કંગવવું કહ્યે ? કે નહિ ?

ઉ૦ પોતાનીયેને કાગલ સિવાય વિવેપન વિગેરે પોતે કરવું કે બીજા પામે કંગવવું કહ્યે નહિ, જો કાંઈ બીજો ભક્તિથી કરે, તો કહ્યે પણ છે ॥ ૨-૧-૨૩-૭૦ ॥ ૨૦૬ ॥

પ્ર૦ દેવોને અરિ વિગેરે જ્ઞાન હોનાથી પૂર્વ ભવમાં ભણેલ અથવા નહિ ભણેલ આદિ પૂર્વ વિગેરે શ્રુત મળે ? કે નહિ ?

ઉ૦ દેવોને અવરિજ્ઞાન આદિ દોષાથી પ્રાપ્ત કરી અગીઆર અગતુ જ્ઞાન સાભરે છે બાળીતું નમણરોતું નથી કેમકે-મહા માપ્યમા તથા ટીકામાં કહ્યું છે કે-

ચોદસ પુવીમણુઓ, દેવત્તે ત ન સમગ્ગ સવ ।

દેસમિ હોઢ મયણા મદ્દાણમવે ડ મયણા ડ ॥ ૧ ॥

“અહીં કોઈક આદિ પૂર્વા માત્ર કાળનર્મ પામીને દેવનોક ગયા, ત્યાં તેને પૂર્વભવમાં ભણેલ શ્રુત બહુ માભગતું નથી, પણ એકદેશ-એટલે અગીઆર અગતુ જ્ઞાન સાભરે છે” એમ કલ્પવૃર્ણિનું કહેલ છે

કોટયાચાર્યનું વ્યાખ્યાન તો-“દેશ મત્તનો અર્થ અથવા દેશ-સૂત્ર માત્ર વિગેરે સભારે છે” આ વ્યાખ્યાન પૂર્વગત સૂત્રની અપેક્ષાએ સભારે છે, નહિતર તો બૃહત્ કલ્પસૂત્રની સાથે વિશેષ થઈ બંધ ૧૧ અગોમાં પણ ભજના છે, એટલે સાભરે ચે ખરા, અને ન પણ સાભરે, આણુ ભવમાં પણ ભજના છે, કેમકે-કોઈને મિથ્યાત્વ વિગેરેની પ્રાપ્તિ

થઈ જાય, તો શ્રુતજ્ઞાન તેજ ભવમા પડી જાય છે, અને કોઈકને તેનું કારણ ન હોય, તો પડતા નથી આ પ્રકારે વિરોધાવશ્ય-
કની મહધારી શ્રી હેમચંદ્રસૂરિની કહેલી દીકામા છે
॥ ૨-૪-૨૪-૭૧ ॥ ૨૦૭ ॥

પ્ર० નિહ્ન શિવા ઉપરનું યોજન, પ્રમાણાગુવના માપથી ? કે કોઈ
ખીજાયી ગણાય ?

ઉ० તે યોજન ઉત્તેજ અગુવથી મપાય છે, પણ પ્રમાણ અગુવથી
નહિ, એમ જાણવું ॥ ૨-૪-૨૫-૭૨ ॥ ૨૦૮ ॥

પ્ર० દેવલોકના પુસ્તકમા કેવી વિધિ છે ? અને તે પુસ્તકનું શું
નામ છે ?

ઉ० તે પુસ્તકોની વિધિ ત્યાના વ્યવહારને આગ્રયીને મળે છે,
અને તેનું નામ કોઈ ઠેકાણે પણ દેખ્યું નથી ॥ ૨-૪-૨૬-
૭૩ ॥ ૨૦૯ ॥

પ્ર० કોઈ નના સાધુની દીક્ષા શ્રીહીન્વિજય સૂરિશ્વરજી પાસે
વડી, અને અચિત્તગ્ન ઉડાવણીનો કાઉસ્મગ કરાવેલો બૂધી
ગયા તો ફેર દીક્ષા આપીને આવશ્યક વિગેરેના યોગ કરાવવા
અને વડી દીક્ષા આપવી કદ્યે ? કે નહિ ?

ઉ० ગચ્છનાથક પાસેની દીક્ષા વખતે તે કાઉસ્મગ બુધી જવાયો
રોય, તો ફેર ગચ્છનાથક પાસે દીક્ષા કર્યા વિના યોગની ક્રિયા
અને વડી દીક્ષા કરવી સુઝે નહિ ॥ ૨-૪-૨૭-૭૪ ॥ ૨૧૦ ॥

પ્ર० વઢોરેવા પાત્રા ફરી લેખ્યા હોય, તો ચોમાસામા વાપગવા કદ્યે ?
કે નહિ ?

ઉ० પ્રથમ વઢોરેવા ફરી લેખેવા પાત્રા ચોમાસામા વાપગવા કદ્યે
છે ॥ ૨-૪ ૨૮-૭૫ ॥ ૨૧૧ ॥

પ્ર૦ શય્યાતરના ઘરનો આહાર લીધો દોષ, તેને આય બિનતુ પ્રાય-
ચિત્ત અપાય છે, તો તે આહાર વાપરવાનાં જાને પણ અપાય ?
કે નહિ ?

ઉ૦ અથમા શય્યાતર પીંડ ભોગે સામાન્યથી આય બિન કલ્પિ છે,
પરંતુ હમણા તો પગપાંચે તેના આહારને આય બિન અપાય છે
॥ ૨-૪-૨૬-૭૬-૨૧૨ ॥

પ્ર૦ વસ્તિનો માનિક દેરવોક વધ ગયો દોષ, તો કોણ શય્યાતર
ગણાય ?

ઉ૦ વસ્તિનો માનિક થઈને જે નાચવે, તે શય્યાતર યાય ॥ ૨-૪-
-૩૦-૭૭-૨૧૩ ॥

પ્ર૦ ઉપાશ્રયમા જોણે વળીઆ યાસના, ચદરવા, મુકયા દોષ, તે
શય્યાતર ગણાય ? કે જમિનો માનિક શય્યાતર ગણાય ?

ઉ૦ શાસ્ત્ર મુજબ બના શય્યાતર ગણાય, પણ હાલ તો આનંદાએ
જોટલા શય્યાતર કરવાના નામ લખ્યા દોષ, તે કરાય છે
॥ ૨-૪-૩૧-૭૮ ॥ ૨૧૪ ॥

પ્ર૦ કોઈએ ઉપાશ્રય નિમિત્તે નન ખગ્ગયુ, તેને ચાગ પૂત્રો દોષ, તે
સ્વર્ગવાગ પામ્યો, અને પુત્રો જુલા પડ્યા, તો તે બના શય્યાતર
થાય ? કે તેમાથી એક શય્યાતર થાય ?

ઉ૦ જોટલા તેના માનિક દોષ, તે બના શય્યાતર થાય ॥ ૨-૪-
૩૨-૭૯ ॥ ૨૧૫ ॥

પ્ર૦ “ પાસડ ” એટલે તાબાના વાસણમા નાખેલું દુધ ખાવામા
દોષ છે ? કે નહિ ?

ઉ૦ લોકમા દોષ સંભળાય છે, પણ આપણા અથ અનુસારે નથી.
॥ ૨-૪-૩૩-૮૦ ॥ ૨૧૬ ॥

પ્ર૦ છઠ્ઠું કરવાની શક્તિ ન દોષ, તો પાયમનો ઉપનાગ પાયમે
કરાય ? કે સવચરીની ચોયમા કરાય ?

ઉં શક્તિના અભાવમા પર્યુપણાની ચોયે ઉપવામ કગવાયી મઝે છે.
ક્રમકે-શ્રીહોરવિજય સૂરીશ્વરે પ્રમાદી કવેય પ્રશ્ન મમુચ્ચય
અથમા તેજ પ્રમાણે કહેવ છે ॥ ૨-૪-૩૪-૮૧ ॥ ૨૧૭ ॥

પ્ર૦ “જમ માણા વિગેરે માપોએ કાઈકે પુગ્ય મર્વ રાન્ય માપે, તેમ
અનદભાવ કદપનાની પ્રકપણાએ કરી લોક જવડા માપે કરીને
કાઈ અનન્ય ઉત્કૃષ્ટ અવગાહનારાણા પૃથ્વીકાય જીવોને જો
માપે, તો પૃથ્વીકાય જીવો અસખ્યાના વૈદિકાને પૂરે ?” એમ
આચારાગના પટેલા શ્રુતમ્ક ધમા પટેલા અધ્યયના બીજા
ઉદ્દેશાની દીકામા કહ્યું છે તો ચાગ વાવગનુ રાગી અગુ-
લના અમખ્યાતમા ભાગ જટલુ કહ્યું છે, માટે-તે પૃથ્વીકાય
જીવો અમખ્ય લોકાને કેવી ગીતીએ પુગી શકે ?

ઉં પ્રન્ય એટલે માણા વિગેરેના દૃષ્ટાતમા મામાન્ય વાત કહી છે.
પણ દેવક આકાશ પ્રદેશે એક પૃથ્વીકાય જીવને વાપવાની
કદપનાએ લોકકપ પાલો ભગવામા આને, તો અમખ્યાતવૈદિકાને
ભગી દે, એમ મભને છે. જો એમ નહિ વઢએ, તો પદ્મવણા
દીકા વિગેરે બીજા અયો સાયે વિનય આને, એમ જણાવુ
॥ ૨-૪-૩૫-૮૨-૨૧૮ ॥

પ્ર૦ તિર્યચો વૈક્રિય શગી બનાવે, તે મૂલ શગીર માયે મબ સવાજી
રોય ? કે અમબ સવાજી રોય ?

ઉં મબ ધનાજી હોય, અને અમબ સવાજીયે રોય છે ॥ ૨-/-
૩૬-૮૩ ॥ ૨૧૯ ॥

પ્ર૦ જ્ઞાનદ્રવ્ય દેવજાર્યમા હામ લાગે કે નહિ ? જો દેવકાર્યમા
ઉપયોગ થનો હોય, તો દેવપૂજામા ઉપયોગ થાય ? કે પ્રાગાદ
વિગેરેમા થાય ?

ઉં “દેવદ્રવ્ય ક્રૂત દેવના કાર્યમા વપરાય અને જ્ઞાનદ્રવ્ય જ્ઞાનમા તથા દેવકાર્યમા વપરાય, અને સાંપારણ દ્રવ્ય સાતેય ક્ષેત્રમા કામ આને ” એમ જૈન સિદ્ધાંત છે. આનુ ઉપદેશ સમ-
તિકામા એવા ભાગમા કહ્યું છે માટે તે અનુસાર જ્ઞાનદ્રવ્ય જ્ઞાનમા, અને દેવપૂજામા, તથા દેરામરના કાર્ય વિગેરેમા, ઉપયોગી થાય છે. ॥ ૨-૪-૩૭-૮૪ ॥ ૨૨૦ ॥

પ્રં સૌધર્મ વિગેરે દેવો “ મનુષ્ય અને તિર્યચમા-અમો અમુક સ્થળે ઉપજીયુ ” એમ જાણે ? કે નહિ ?

ઉં તેના પ્રકારનુ જ્ઞાન હોય તો કાંઈજ જાણે, અને તેનુ જ્ઞાન ન હોય તો ન જાણે ॥ ૨-૪-૩૮-૮૫ ॥ ૨૨૧ ॥

પ્રં પ્રભાતે પ્રતિક્રમણમા તપચિતામણિના કાઉસ્મગમા “ ઉપવાસ નિગેરે અમુક તપ ક્રીડા ” એમ ચિતવીને કાઉસ્મગ પારે પછવાડે કાંઈકના આગ્રહથી ચિતવેલ તપ થકી ઓછુ તપ કરે, તો તેને પરચખાણનો ભગ થાય કે નહિ ?

ઉં તેને પરચખાણનો ભગ લાગે નહિ ॥ ૨-૪-૩૯-૮૬-૨૨૨

પ્રં નિયાણુ બાંધુ હોય, તો સ્ત્રીગત વાય ? કે બાંધા વિના પણ થાય ?

ઉં સ્ત્રીગત બન્નેય પ્રકારે થાય ક્રમક્રમા બાબત વિશેષ કહ્યું નથી ॥ ૨-૪-૪૦-૮૭ ॥ ૨૨૩ ॥

પ્રં દેશવિગતિ થકી ચક્રીપદ પમાય કે નહિ ? તેમજ ચક્રવર્તિને ગૃહ-અપણામા દેશવિગતિ હોય ? કે નહિ ?

ઉં દેશવિગતિથી ચક્રીપદ મળે કે નહિ ? તેવો નિશ્ચય જાણ્યો નથી તેમજ ચક્રવર્તિઓને મહાપગિગ્રહ દેવાથી દેશવિગતિની પ્રાપ્તિ ન થાય ॥ ૨-૪-૪૧-૮૮ ॥ ૨૨૪ ॥

પ્ર૦ ગણપતેની જુદી જુદી વાચના છે, છતાં તેઓને આભોગિ
હોય ? કે નહિ ? અને આભાચાની વિગેરેમાં ભેદ હોય ? કે
(એક માહત્તીએ આહાર કરવો વિગેરે બાબતોમાં એક
તે સભોગ કહેવાય)

ઉ૦ ગણપત મહાગજઓને માદિમાદિ વાચનાનો ભેદ હો
આભાચાનીનો પણ કાંઈક ભેદ સભવે છે, અને તે ભેદ હોવાથી
અમાભોગિકપાત્ર પાત્ર સભવે છે ॥૨-૮-૮૨-૮૬ ॥ ૨

પ્ર૦ જિનકંઠપીઓ તેજ ભવમાં મોક્ષે જાય ? કે નહિ ? જો ન
રોય ? તો તેનું કારણ શું ?

ઉ૦ જિનકંઠપીઓ તેજ ભવમાં મોક્ષે જતા નથી કેમકે

ન કરિનિ આગમ તે, ઈતીવજ્જો ડ વેદ ઇચ્છનરો
પુન્યપદિવન્નઓ પુણ, જોજ્ઞ સવેઓ અવેઓ વા ॥૧

અપૂર્વ અગ્રયન કરના નથી, પૂર્વ સણેવ શ્રુતને તો
ન જવાય, માટે એકાગ્રમને કડી પ્રકારે મહાર્યા કરે છે
તેઓને જિનકંઠપના સ્વીકાર વખતે સ્ત્રી વેદને વર્જીને એ
એક વેદ પુરુષવેદ અથવા અમકિવદ નપુમણ વેદ હોય
જણે પહેલા સ્વીકાર કર્યો હોય, તે તો વેદવાળો હોય અ
વેદ વિનાનો હોય જિનકંઠપીને તેજ ભવમાં કેવલજ્ઞાનનો મોક્ષ
છે, તેથી ઉપશમ શ્રેણીમાં વેદ દબાઈ જવાથી તે અવેદિ
હોય તે વાત ભૂલતકંટપ દીકામાં કહેલી છે-કે—

હવમમસેદોળ ચત્તુ, વેદે હવસામિઅમિ ડ અવેદો ।
ન ડ સવિણ તજ્ઞમ્મે, કેવલપદિસેહમાવાઓ ॥૧॥

ઉપશમ શ્રેણીમાં વેદ ગાત યથો તેથી જિનકંઠપી અ
હોય છે પણ વેદનો ક્ષય તેને ન થાય કેમકે—તેજભવમાં કે

જ્ઞાનનો નિષેધ છે અને બીજા કાળમાં મોટી હોય છે

૨-૪-૮૩-૯૦ ॥ ૨૨૬ ॥

પ્ર૦ ભાવિ બીજા અને ત્રીજા તીર્થકર યનાર ઉદ્ધાયી અને સુપાર્શ્વના
જીવને આતડ યોડુ દેવાથી વૈમાનિક દેવની ગતિ સંભવતી
નથી, અને તેવા મહાનુભાવોને નરકગતિ થઈ હોય તેમ મનાતું
નથી અને જીવનપતિ વિગેરેમાં ગયા હોય, તેમ પણ ન મનાય.
કારણ કે જીવનપતિ વિગેરેથી આને તાર્થકર થાય નહિ, તેથી
આ બાબતમાં શું મનવતું ?

ઉ૦ ઉદ્ધાયી અને સુપાર્શ્વનો જીવ જીગતિમાં ગયા ? તે દાસ્યમાં
સાબળામાં આવ્યું નથી, માટે તે ન્વરૂપ તો સર્વજ્ઞ ભગવાન
જાણે ॥ ૨-૪-૪૪-૯૧ ॥ ૨૨૭ ॥

પ્ર૦ આબળા પિપરીમૂળ એ જીગમિલિત વસ્તુ, પીપર અને
હરડે આ વસ્તુઓ આયબિનમાં ક'પે કે નહિ ?

ઉ૦ આ વસ્તુઓ ગૃહસ્થોને આયબિનમાં ક'પે નહિ, માધુઓને
તો જીગવાળા પાપક વિગેરે ક'પે પણ છે એમ પ્રવૃત્તિ છે
॥ ૨-૪-૪૫-૯૨ ॥ ૨૨૮ ॥

પ્ર૦ જમ આ ભગવત્સેવમાં વીર ભગવતના જન્મ નક્ષત્રે ભસ્મગ્રહ
આને છે, તેમ બીજા સેત્રોમાં તીર્થકરના જન્મનક્ષત્રમાં તે
આવ્યો કે કે નહિ ? તેમજ અહીં બહુ કુમતો છે, તેમ બીજા
છે ? કે નહિ ?

ઉ૦ દગેય સેત્રોમાં ભગવાનના અનન વિગેરે કલ્યાણોદા એકજ
નક્ષત્રમાં થાય છે એમ આગમમાં જોય છે માટે ભસ્મગ્રહનું
સક્રમણ સર્વ ઠેકાણે ગરબુ જ છે ॥ ૨-૪-૪૬-૯૩ ॥ ૨૨૯ ॥

પ્ર૦ આ દગેય આશ્વર્યો ભગવત્સેવમાં છે ? કે દગેય સેત્રોમાં છે ?

- ઉં દરોય લેવોમા દશ દશ આશ્વર્યો હોય છે, તેમાં કેટલાં જ એ જ હોય છે, અને કેટલાં જ જુદા હોય છે ॥ ૨-૪-૪૭-૬૪ ॥ ૨૩૦
- પ્રં કટકડી હિંગવોક અને મૈનવ અચિત્ત હોય ? કે અચિત્ત હોય ?
- ઉં કટકડી અને મૈનવ ફૂં દેશથી આવેલ હોવાથી અચિત્ત જ હોય અને હિંગવોક તો ફૂંથી આવેલ અને અકમ્બીપુરમાં બનેલ કામુ જે પર તુ આચળાથી તો મન્દાર કહેલો હોય તે જ અહીં જાય છે ॥ ૨-૧-૮-૬૫ ॥ ૨૩૧

૫

પંડિત હાપર્ષિગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરૌ

- પ્રં મેરુપર્વતમા વિકલેન્દ્રિય ભ્રુવોનો મરુભાવ છે ? કે નહિ ?
- ઉં કલ્પિત મતે ! વૈદ્યાણ પજ્જત્તાપજ્જત્તાણ ઠાણાપન્નત્તા ? ગોઅમા ! ઉદ્ધલોણ, તદેવકદેસમાણ -
- “ હે ભગવન્ ! પર્યાપ્તિ અપર્યાપ્તિ બે ઇન્દ્રિય ભ્રુવોના સ્થાનો કયા કહેવા છે ? ” હે ગૌતમ ! ઉર્ધ્વલોકમા તેના એક દેશ ભાગમા
- આ પ્રકારે પદ્મવણા સુત્રમા છે તદેકદેશભાગ એટલે “ મેરુપર્વતની વાનડી વિગેરેમા ” ઇત્યાદિ, આ પ્રકારે તેજદ્રિય વિગેરેના સૂત્રો પણ જાણી લેવા આ પાઠને અનુસરીને મેરુપર્વતમા બેજદ્રિય વિગેરે હોય એમ મળે છે
- ॥ ૨-૫-૧-૬૬ ॥ ૨૩૨
- પ્રં સૌપર્મ વિગેરે દેવલોકમા વાનડીના કમલો વનસ્પતિરૂપ હોય ? કે કાંઈ બીજા રૂપે હોય ?

ઉં કૃષ્ણ મતે ! શાદરવગસસડકાડયાણ પજ્જસાગાણ ટાળા
પન્નસા ?

ગોઅમા ! ઉદ્દગેગ કપ્પેસુ તિમાણેસુ તિમાણારતિઆસુ
તિમાણપત્તહેસુ—

હે ભગવન્ ! પર્યાપ્તાળાદર વનપતિ જીવના ન્યાનમાં કયા
કયા છે ?

હે ગૌતમ ! ઉર્વોક્કમા કલ્પોમા વિમાનોમા વિમાનની
ત્રેણીઓમા વિમાનના પાવડાઓમા કયા છે

આ વચન અનુસારે દેવનોકમા વનપતિ છે તેથી વાવડીના
કેટલાક કમનોનુ વનપતિપણુ રોય તો જ તે વાન મળે છે
॥ ૨-૫-૨-૬૭ ॥ ૨૩૩ ॥

પ્ર૦ જ બન્યજીવો વ્યવહારી બન્યા તેઓને મોક્ષની પ્રાપ્તિમા કાળ-
નિયમ છે ? કે નહિ ?

ઉં ભવ્યજીવોને વ્યવહારી થયા પછી ભવભાવના પ્રથમે અનુભાવે
વનારેમા વનારે અનન્ત પુદ્ગલપરાવર્તન કાન બન્યા
પછી મોક્ષની પ્રાપ્તિ દેખાય છે ॥ ૨-૫-૩-૬૮ ॥ ૨૩૪ ॥

પ્ર૦ દેવનોકમા મિથ્યાત્વી દેવદેવીનો કેવો આચાર રોય ?

ઉં જમ મમકીતિ દેવોને સિદ્ધાયતનમા ત્રિનિશ્ચેરની પૂજા
વિગેરે પ્રવૃત્તિ રોય છે તેમ, મિથ્યાત્વી દેવદેવીને તે જ વિમાનોમા
રહેન નાગ વિગેરેની પડિમાની પૂજા કર્યા વિગેરે આચાર
સભને છે ॥ ૨-૫-૪-૬૯ ॥ ૨૩૫ ॥

પ્ર૦ સરસ્વતી દેવી બ્રહ્મચારી છે કે નહિ ?

ઉં ક્ષેત્ર સમામની ટોકા અને ભગવતીસૂત્રને અનુભાવે મર
સ્વતી દેવી વ્યન્નગના ઈદ્ર ગીતરતિની અમમદિશી છે એમ
જાણાય છે, તેથી તે બ્રહ્મચારી જ્ઞેનાતી નથી

॥ ૨-૫-૫-૧૦૦ ॥ ૨૩૬ ॥

પ્ર૦ વિના કાગણે પણ મદોષ ભોજન કરનારને જનન્યથી પણ આગ્નિ હોય ? કે નહિ ?

ઉ૦ “ જ કાગ પણ દોષિત ભોજન શ્રાવિકાએ આપવા ઇચ્છ્યુ હોય, તે એકવી બીજ એમ હજાર ઘરે પહોચ્યુ હોય, તે સાબુ લે, તો દુષ્પક્ષને સેરે છે ” ઇત્યાદિક મૂલકાગસૂત્ર વિગેરના વચન પ્રમાણથી મુખ્યતાએ વિનાકાગણે સદોષ ભોજને આગ્નિ હોય નહિ પરંતુ મરુક નિરુક પર્ણિણમ બેદે કરીને અને ગભીર અને અગભીર કારણપણુ અને વિના કાગણપણુ દોવાથી કેટલાકોને જ્યયિત હોય પણ, અને નથે હોય આજ કાગણથી પામવા વિગેરનો દેશ અને સર્વ બેદે યજ્ઞોઅનિષ્ઠા સિદ્ધાન્તમાં કહેવ છે ॥ ૨-૫-૬-૧૦૧ ॥ ૨૩૭

પ્ર૦ જ યોનિમા મનુષ્ય ઉપજ છે, તેમા બેઘદ્રિય વિગેર ઉપજ છે, તેથી યોનિસ કર દોષ હોય કે નહિ ?

ઉ૦ મનુષ્ય અને બેઁદ્રીય વિગેરની એક યોનિ છતા પણ પોતા પોતાની જાતિમા યોનિના એકપણાનો વ્યવહાર છે પણ ભિન્ન જાતિમા નથી, માટે જ-છાણા વિગેરમા ઉપજલા ધણાબેઁદ્રિયાદિ કુલોને પોતાની જાતિની અપેક્ષાએ એક યોનિપણુ છે, અને ભિન્ન જાતિવાળાઓને પણ પોતાની જાતિની અપેક્ષાએ એક યોનિ છે, તેથી સ કરદોષ આવતો નથી

॥ ૨-૫-૭-૧૦૨ ॥ ૨૩૮

પ્ર૦ યોગોદ્રહનમા ગત્રિએ અણુહારી વસ્તુ લેવી કદપે કે નહિ ?

ઉ૦ યોગનાથાને ગત્રિએ સ વદ્દો ન દોવાથી કાંઈ પણ લેવું કદપે નહિ. સ વદ્દો ગત્રિએ મૂકી દીવેલ હોય અને સવારે પવેણાની ક્રિયા પાત્રી વેવાય છે ॥ ૨-૫-૮-૧૦૩ ॥ ૨૩૯ ॥

પ્ર૦ દેહોને ઘણી કુળકોટી જતાવી છે, તેમા કેવા જીવો હોય ?

ઉં જમ મનુષ્યોમા ઇક્ષ્વાકુ કુલો વિગેરેનુ અનિયતપાલુ
દેવાથી સમાન રૂપપાલુ છતા પણ કુળકોટી મળને છે, તેમ
દેવોમા પણ છે, તેથી કાઈ અમંગલિ નથી ॥ ૨-૫-૬-
૧૦૮ ॥ ૨૪૦

પ્ર૦ સામગ્રી વિના કોઈ પોતાની મેળે ચારિત્ર લીએ, અને પાળે,
તો તેને કેવુ ફલ થાય ?

ઉં શાસ્ત્રની મર્યાદા મુજબ સ્વયંબુદ્ધ* અને પ્રત્યેકબુદ્ધ* મિવાય
બીજાને પોતાની મેળે દીક્ષા લેની કલ્પે નહિ પણ સામગ્રીના
અભાવે કોઈ યેરાગ્યથી નય દીક્ષા લે, અને પાળે, તો નિર્જર
વિગેરે ફલ સંભવે છે ॥ ૨-૫-૧૦-૧૦૫ ॥ ૨૪૧

પ્ર૦ તિર્યચોને ગુરુ પાસે આવોયણ લીડા વિના સુદ્ધિ થાય છે, તેમ
મનુ'યોને કેમ ન થાય ?

ઉં તેવા પ્રકારની સામગ્રીના અભાવે તિર્યચને સુદ્ધિ થાય છે, પણ
મનુ'યને તો પ્રાય સામગ્રીની હયાતી છે, માટે આવોયણ લીડા
વિના સુદ્ધિ થતી નથી માટે જ ગુરુ આદિ સંયોગ છતા, તેના
પગિલામનાળા કોઈ જાગ્રાથી આવોયણ ન લઈ શક્યા રોય
તો પણ સુદ્ધિ થાય છે, અને ધને જોગે જ વેતા નથી, તેની
સુદ્ધિ થતી નથી કેમકે આવોયણ લેનાના તેને પગિલામ
નથી ॥ ૨-૫-૧૧-૧૦૬ ॥ ૨૪૨

પ્ર૦ વિવિધામા રહેલ આઠાશ પ્રદેશોને દીશામા રહેલ આઠાશ
પ્રદેશો ફરચે ? કે નહિ ? જો ફરચતા રોય, તો એક આઠાશ
પ્રદેશને આઠ પ્રદેશની ફરચના થઈ જાય, અને શાસ્ત્રમા છ
પ્રદેશની સ્પર્શના કહેની છે, તે દોષ આવે અનેજો ન ફરચતા
રોય, તો તે બેની વચ્ચે શુ રોય ? તે સુક્તિપૂર્વક અમજનવા
કૃપા કરો ?

ઉં દીશાના આકાશ પ્રદેશોને વિદિશાના આકાશ પ્રદેશ માયે મર્વ પ્રકાટે સબધ હોતો નથી દીશાના આકાશ પ્રદેશોએ કરીને જ તેનો ઊડો હોય છે, આ અર્થ બે ત્રણ વિગેરે પંક્તિમા ગોઠવેલી નરખા ખુલાવાળી ચોગ્મ લાકડીઓ કે છંટાએ કરી. સુખેથી સમજી ગયાય છે ॥ ૨-૫-૧૨-૧૦૭ ॥ ૨૮૩

૬

પંડિત નગર્ષિગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરો

પ્ર० ઘઉં વગેરેના લોટની ચપટી નાખવાથી ઉકાળેલું ફૂં નિવિયાતુ થાય ? કે નહિ ?

ઉં ઘઉં વિગેરેના લોટ નાખ્યા પછી એક ગ્મ યજ્ઞ અન્યવર્ણાદિક પામે, તો તે ફૂં નિવિયાતુ થાય ॥ ૨-૬-૧-૧૦૮ ॥ ૨૪૪

પ્ર० નિવિયાતા ફૂંથી બનેલું દહીં નિવિયાતુ નહેવાય ? કે નહિ ?

ઉં નિવિયાતા ફૂંથી બનેલું દહીં નિવિયાતુ થાય ॥ ૨-૬-૨-૧૦૯ ॥ ૨૪૫

પ્ર० માખણ તાવતી વખતે જ રીમા લોટની ચપટી નાખી હોય, તો તે વી નિવિયાતુ ગણાય કે નહિ ?

ઉં તે રી નિવિયાતુ થતું નથી કેમકે—

દુદ્ગદ્ગી ચતુરગુલે

“ ફૂં અને દહીં ચોખાવિગેરેમા ચોગ્મ અગુલ સુરી ઉપર હોય તો નિવિયાતુ થાય ”

એમ બાધ્યનું વચન છે ॥ ૨-૬-૩-૧૧૦ ॥ ૨૪૬

પ્ર० ગ્રાવક દેવપૂજા માટે આન કરે, તે વખત મરતજ રોતુ જોડએ ? કે કામકીએ વાળ જોળી બે તો આવે ?

ઉં “ દેવપૂજને કંવા ઈચ્છતા શ્રાવકે સામગ્રી હોય તો સર્વ અંગે સ્નાન કરવું અને ન હોય તો કંઈ સુરી સ્નાન કરી કાકસીએ મસ્તકના વાળ ઝોળી લે તો ચાલે છે, ” એમ આચાર પ્રદીપમા જણે છે ॥ ૨-૬-૪-૧૧૧ ॥ ૨૪૭ ॥

પ્રં પદ્મમાવતી દેવી ધરણેન્દ્રની પત્ની છે ? કે અપરિગૃહીતા દેવી છે ?

ઉં પદ્મમાવતી ધરણેન્દ્રની અપરિગૃહીતા છે પણ અપરિગૃહીતા દેવી નથી ॥ ૨-૬-૫-૧૧૨ ॥ ૨૪૮

પ્રં વીર ભગવત ૨૨ મા ભવમા ગજ યયેવ છે, ૨૩ મા ભવમાં ચક્રી યયા તો ચક્રવર્તિઓ દેવ નાગ ચક્રી આનેવા જોયા થાય ? કે બીજીથી આનેત પણ થાય ?

ઉં આવન્યકસુત્ર અને વીરચરિત્ર વિગેરના અનુમારે વીર-ભગવતનો જીવ સિહભવથી નારકી યયા, અને ત્યાથી નીકળીને તિર્યચ મનુષ્ય વિગેરે ભવો ભમીને ચક્રવર્તિ યયા છે ગજનો બન તો ન્તોત્રમાજ દેખાય છે બીજા દેખ્યો નથી તેવી આદિ શબ્દનુ અહણુ રોવાથી દેવાદિ ભવ પણ સભને છે. ॥ ૨-૬-૬-૧૧૩ ॥ ૨/૯

પ્રં જિનેશ્વરોની ગર્ભસ્થિતિના વિચારમા ‘દુચ્ચત્થત્તિ’ આ ગાથાના અધિકારમા સાતમા જિનેશ્વરના ૮ માસ ૧૯ દિવસ તે કેવી રીતે થયે ? એમકે-તે ગાથામા છ જિનેશ્વરોને આઠ માસ વિગેરે કહ્યું છે અને આ પ્રમાણે તો સાત જિનેશ્વરોના લેવાય છે ?

ઉં તે ગાથામા સાતમા સ્થાનકમા સોપન્નિનતુ અહણુ કરેલું છે તેથી “ માસા અઢનત્ર ” આ પદમા છ જિનેશ્વરના આઠ માસ અને બાકીના જિનેશ્વરોના નવ માસ જહેવા છે, તેથી સાતમા જિનેશ્વરના ૯ માસ ૨૧ દિવસ ગર્ભસ્થિતિ છે એમ [સમ્પત્તિ

સ્થાનકે પ્રથમા] કહ્યું છે. દુ^૧ ચતુર્થ નવમ ચારસ તેરમ^૫
 પન્નરમ^૬ સેસગન્મઠિર્ડ મામા અડનવ-ખીજ-ચોથા-નવમા
 ખા-મા-તેગમા અને પદમમા આ છ જિનેશ્વરેને, આઠ મામ
 અને એમ શબ્દે કડી ખાડી રહેવા અઢાગ જિનેશ્વરેને, નવમામ
 અને ઉપરના દિવસો છે ॥ ૨-૬-૭-૧૧૪ ॥ ૨૫૦

પ્ર૦ વીરભગવતનુ આત્માગુણ, ઉત્સેધાગુણથી બમાયુ કેવી
 ગીતે યાય ? ક્રમકે-મર્વ જિનેશ્વરે પોતાના અગુણે ૧૦૦
 અગુણ માન કહ્યા છે, અને પ્રમાણ અગુણના પચામીઆ
 એકનીન ભાગ જટયુ વીરનુ દેહમાન છે, તેથી ઉત્સેધ અગુણે
 ૧૬૮ અગુણનુ દેહમાન યાય એ પણ ૧૦૦ ને બમણા કડીએ,
 ત્યારે તો ૨/૦ અગુણ યજી જાય તેથી આરાતણ હાથ દેહ
 માનમા તો વિગેધિ બની જાય છે ?

ઉ૦ વીરસ્માયદ્ગુણ દુગુણ. આ ગાયાની ટીકામા ત્રણ મતો છે
 તેમા અનુયોગદ્વાર ચૂર્ણિના અભિપ્રાયથી તો, વીરભગવત
 આત્માગુણે ૮૪ અગુણ પ્રમાણે છે ૮૪ ને બમણા ગતા
 ૧૬૮ ઉત્તમેન અગુણ થાય છે, તેથી ત્રણ પણ અયુક્ત વાત
 નથી આ સખની વિસ્તૃત હનીકત મગ્રહણી ટીકામા છે
 ॥ ૨-૬-૮-૧૧૫ ॥ ૨૫૧

પ્ર૦ માધુઓએ ઉપાચયનો કાળે લીના પછી તગ્તજ આવકો પહિ
 લેહણુ કરે, તો આવકોને કેવું વર્તિપ્રમાર્જન કરવું કે નહિ ?

ઉ૦ સાધુઓએ વર્તિનો કાળે લીના પછી આવકો પહિલેહણુ કરે
 તો જાળનો ઉદ્ધાર કરવો જોઈયે. ॥ ૨-૬-૯-૧૧૬ ॥ ૨૫૨ ॥

પ્ર૦ દશાર્ણભટ્ટના અવિકાગમા હાથિના મુખ વિગેરેની વિકુર્વાણા
 ઇંદ્રે પોતે કડી કે ઐસવણ દેવે કડી ?

ઉં “ હાથીના મુખ વિગેરેની વિકુર્વાણા ઐસાવા દેવે કરી ’ એમ આવરયકચૂર્ણિ વિગેરેમા છે, અને આવરયક ટીકા વિગેરેમા તો, તે બંતુ ઇંદ્રે પોતે બનાવ્યુ એમ છે ॥ ૨-૬-૧૦-૧૧૭ ॥ ૨૫૩ ॥

પ્રં મુવાવડવાળી કડવામતવાળા ગ્રહન્યની સ્ત્રીએ માત્ર સુધી કાઈ પણ ચીજને અડકતી નથી, અને ગતવાની ક્રિયા કરતી નથી, અને આપણા સમુદ્ધમા તો દશ દીનમજ સાચવે છે ? તેનું કેમ ?

ઉં દશ દીનસ મુવાવડી બૈરી મધદા વિગેરે ન કરે, તેમ લોકગીતિ છે તેમા પણ દેશ વિશેષે કાંઈક ફેરફાર પણ છે ॥ ૨-૬-૧૧-૧૧૮ ॥ ૨૫૪ ॥

૭

પણિડતશ્રી વિળણુ ઋપિ ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરે

પ્રં મત્તરબેદી પૂજા દીવસે બાણાનની સુઝે ? કે રાત્રિએ પણ સુઝે ?

ઉં દીવસે પૂજા બાણાવાય, પણ રાત્રિમા નહિ તીર્થ વિગેરે અંગે ક્વાચિત્ રાત્રિએ પૂજા કરની પડેતો, તે કારણિક જાણવી ॥ ૨-૭-૧-૧૧૯ ॥ ૨૫૫ ॥

પ્રં પદ્મી પ્રતિકમણુની મહુપત્તિ પરિવેશા બાં વહિતા મૃત્તો આદેશ-પોસાતિ સિવાયના આનકને આપવો મૂઝે ? કે નહિ ?

ઉં મુખ્ય વૃત્તિએ પોમાતીને આદેશ અપાય છે, એમ વૃદ્ધ પુરુષોનું વચન છે, પરંતુ તેમા એકાતપણુ જાણ્યુ નથી ॥ ૨-૭-૨-૧૨૦ ॥ ૨૫૬ ॥

પ્રં પદ્મી પ્રતિકમણુમા છોક કયા સુધી નિવારાય ?

ઉં “ચૈત્યવદ્નથી માડી ચોટીશાતિ મુની છોંક નિવાન્વી”
એમ પગ પરા છે । ૨-૭-૩-૧૨૧ ॥ ૨૫૭ ॥

પ્રં ઉપનાનની આવોયણુમા અવવા બીજી આવોયણુમા આસો
મામની અનજાયામા કહેલ તપસ્યાવાળાઓને ત્રણ દીવસ ગણ-
તરીમા ન આવે ? કે બાગ દીવસ ગણતરીમા ન આવે ?

ઉં માતમ આઠમ અને નામ આ ત્રણ દીવસ ગણતરીમા આવે
નહિ ॥ ૨-૭-૪-૧૨૨ ॥ ૨૫૮ ॥

પ્રં ફરી દીક્ષિત થયેલાને આવોયણુ પન્યાસે આપવી કહ્યે ?
કે નહિ ?

ઉં યોગ્યતા રોય, તો ગુરુઆજ્ઞા પૂર્વક આપવી કહ્યે છે ॥ ૨-
૭-૫-૧૨૩ ॥ ૨૫૯ ॥

પ્રં સિદ્ધ આદિ ત્રણ મહાન્તિમા, તેમજ અધિક મામમા, કયા
‘પર્મકાર્યો’ કરી શકાય ? અને કયા ન કરી શકાય ?

ઉં દીક્ષા પ્રતિષ્ઠા વિગેરે નાર્મિક કાર્યો ન કરી શકાય, અને બીજા
કરવા કહ્યે ॥ ૨-૬-૬-૧૨૪ ॥ ૨૬૦ ॥

પ્રં જિનમદી મા જ પૂજ મૂકાય છે, તે કયા મૂલમા ? અથવા
પ્રકરણમા ? જતાવેલ છે ? , તેમજ દુમનિઓ એમ જહે છે કે-
મુકલી પૂજ તે દેવ નિર્માલ્ય વાય છે, તેનાથી કૃત્ર વિગેરે લાવી
પ્રભુને કેની ગીતે ચઢાવી શકાય ?

ઉં પૂજ મૂકવી તે પગ પગગત છે, તેમજ તે નિર્માલ્ય કહેવાતી
નથી કેમકે—

ભાગવિણદ્વ દન્વ નિમ્મલ વિતિં મીચત્યા ॥

ભોગથી વિનાશ પામેલ રોય, તે નિર્માલ્ય વાય, એમ
ગીતાર્યો કહે છે ” આ પ્રમાણે શ્રાદ્ધવિધિ દીક્ષામા કહ્યું છે.

॥ ૨-૭-૭-૧૨૫ ॥ ૨૬૧ ॥

પ્ર० દરમિયાન આ વખત મજબૂત ક વી કહી છે, તેમા કોઈમા જે ખમાસમણ અમાય, અને કોઈમા એક અમાય, તેતુ શુ કાગણ ?

ઉ० જુદા પુરોષોની આજ્ઞા તેજ હતુ છે ॥ ૨-૭-૮-૧૨ ॥ ૧૬૭ ॥

પ્ર० આરાધના પ્રકરણ ત્યાં અંતના અનુવાદ મોમપ્રભ અર્થિ-
જીએ બતાવ્યુ છે ?

ઉ० આરાધન પતાકા અને અર્ચિમણુ વિશે અંગોના આનાદે
બતાવેલ છે ॥ ૨-૭-૯-૧૨૭ ॥ ૨૩ ॥

પ્ર० અનાદિ નિગોષ્ઠા ભવ્ય જીવને જ્ઞાનદર્શન અને આગ્નિની
મત્તા દાય છે, તેમ અભવ્યને દાય ? કે નહિ ?

ઉ० અભવ્યને તમા દાય, પરંતુ અભવ્યપણુ દેવાવી મામત્રી
મળી દાય છતાં જા પ્રકટ થતી નથી, અને ભવ્ય જીવને
મામત્રીએ પ્રકટ થાય છે ॥ ૨-૭-૧૦-૧૨૮ ॥ ૨૬ / ॥

પ્ર० નન્મયાન નપુસક નિર્ણય અને મનુષ્યને મમકિતની પ્રાપ્તિ
થાય ? કે નહિ ?

ઉ० "નન્મયી નપુસક નિર્ણય અને મનુષ્ય મમકિત અને દેશ
વિગતિ પામી શકે છે," એમ આવશ્યક વિગેષ્ઠા કહ્યુ છે
॥ ૨-૭-૧૧-૧૨૯ ॥ ૨૬૫ ॥

૮

પણ્ડિતશ્રી રત્નચન્દ્ર ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરો

પ્ર० જો પ્રતિષ્ઠિત કંઈ જિનખિળ આપણાવી વદાય છે, તે
તેમને વદના કેમ કરાતી નથી ?

ઉ० પામત્યો ઓસરો કુમીલ સમસ્તઓ અહાછદો ।
દુગ દુગ તિ દુ પેગરિહા, અવદણિજ્ઞા જિણમયમિ ॥

“ જે પ્રકારનો પામવ્યોઃ, જે પ્રકારે જોમનો તળુ પ્રકારે કુઝીલ્યો, જે પ્રકારે સસતોઃ, અને અનેક પ્રકારનો યથાઈન્દોઃ, જિનગામનમા અવદનીક છે ”

ઇત્યાદિક આગમ વચન છે તેથી વદના નથી અને જિન-
ખિ બો તો, અન્ય દર્શનીઓએ ગ્રહણ કર્યા નિવાયના વદનીક
છે ॥ ૨-૮-૧-૧૩૦ ॥ ૨૬૬ ॥

પ્ર૦ અભિનિવેશ મિથ્યાત્વીએ પ્રતિષ્ઠિત કરેયુ જિનખિ બ વદનીક-
પલાને પામે છે, તેનુ ખીજ ચુ ?

ઉ૦ આપણા પૂર્વાચાર્યોએ તે ખિ બની વદના પૂજા વિગેરે નિષેધુ
નથી, તેજ ખીજ છે, વળી શાસ્ત્રમા નિન્હવોનુ અભિનિવેશ
મિથ્યાદૃષ્ટિપાતુ કરેયુ છે દીગખગને મૂઢીનેહમણાના મતિઓને
તો નિન્હવ એવો વ્યવહાર કરી ગજતો નથી કેમકે—ગુરુ
વિગેરેની આગા તેમજ છે ॥ ૨-૮-૨-૧૩૧ ॥ ૨૬૭ ॥

પ્ર૦ પદ્મય કર્મભૂમિમા મવત્સગ—અયન—માસ—અને તિથિઓના
નામો અહીંના જગજ દોય ? કે ભિન્ન દોય ? તેમજ વર્ષા આદિ
ઋતુમા કેન્કાર દોય કે નહિ ?

ઉ૦ જમ—વસ—અયન વિગેરેના નામો અહીં છે, તેજાજ ખીજ
ક્ષત્રોમા પણ દોય છે, અને વર્ષાદિક ઋતુબાવ પણ અહીં જોવો
દોય છે, એમ જાણાય છે ॥ ૨-૮-૩-૧૩૨ ॥ ૨૬૮ ॥

પ્ર૦ પ્રતિષ્ઠા વિનાના જિનખિ બની પૂજા કરવાથી, અથવા પગ વિગેરે
કરી આરાતના કરવાથી, લાલ અથવા હાની થાય ? કે નહિ ?
જે પૂજથી વાબ યાય / તેમ કરો, તો પ્રતિષ્ઠાનુ નુ પ્રયોજન ?

ઉ૦ પ્રતિષ્ઠારહિત જિનખિ બોને વાદવાનો વ્યવહાર નથી માટે લાલ

કયાથી થાય ? પણ આશાતના કગવામા તો હાનિ થાય છે જ.
જાગણ કે તેમા તીર્થકરનો આકાશ દેખાય છે ॥ ૨-૮-૪-
૧૩૩ ॥ ૨૬૯ ॥

પ્ર૦ બાર બોલના પટમા અને હીરપ્રથમા માર્ગાનુસારી આ
પદ કહેવ છે, તેનો સો અર્થ ? “ દુગત્રહનો ત્યાગ કરવાથી
જે તત્વગોધ થાય, તે માર્ગાનુસારિતા ” એમ વૃદ્ધાવૃત્તિમા
ખતાવ્યું છે તે અર્થ લેનો ? કે કોઈ ખીન્ને ?

ઉ૦ અભયદાન વિગેરે ધર્મઠાર્યોમા જને કદાચડ નથી તેનું ‘ધર્મ-
કૃત્ય માર્ગાનુસારી છે જને કદાચડ છે, તે માર્ગાનુસારી નથી
એમ જાણે ન છે તેમજ—

મમ્નો આગમનીર્ઠ અજ્ઞા મવિગ વહુ જણાડલ ।

ઉમયાણુમારિણી જા મા મગ્નાણુમારિણી કિરિયા ॥

આગમનીર્ઠ માર્ગ છે, અથવા ધણા મ વિખ પુરુષોએ જે
આચાર્ય છે, તે માર્ગ છે, માટે ઉભયને અનુમતી ક્રિયા,
માર્ગાનુસારી છે ”

એમ શ્રી દેવેન્દ્રસૂરિકૃત વર્મગ્ન પ્રકગણુની ગાથા છે,
તેનું સવિસ્તર વર્ણન તેની ટીકામા છે ॥ ૨-૮-૫-૧૩૪ ॥ ૨૭૦ ॥

પ્ર૦ આવરયકસૂત્ર ઉત્તરાર્ધ્યયન સૂત્ર વિગેરેના યોગમા પાટણના
મગ ધઉના લાટવા, કેટલાક વહેરે છે, અને કેટલાક લેતા નથી,
તેનું શું ગણ ?

ઉ૦ વટોરતા નથી, એમ વૃદ્ધ પર પરા છે ॥ ૨-૮-૧-૧૩૫ ॥ ૭૧ ॥

પ્ર૦ હેમ વ્યાકગણુમા—

ન્યક્તનાન્વક્ષમાન્નમ્યાયા’ ૧-૩

આ સૂત્રમા—સનાહાર દ્વ દ્વસમાસ દોવાથી, અવિગ કર્યું

છે તે કેવી રીતે થાય ? કેમકે—તે સમાગમા નપુ સક સિંગ થઈ
જાય, તેથી કલીવે હસ્વ આ સૂત્રથી હસ્વપાણુ પામવું જોઈએ ?

ઉ૦ મૂત્રત્વાદેવ ન હસ્વત્વ—મૂત્રપાણુ દોવાથીજ હસ્વપાણુ ન
થયું, એમ જાણવું ॥ ૨-૮-૭-૧૩૬ ॥ ૨૭૨ ॥

ખ૦ ઢગ્યસ્તિસકચઘ્નોડ્ઝ્સ્યાન્ ૧-૪

આ મૂત્રમા અન્ત શબ્દનું ગ્રહણ કેમ કર્યું ? કેમકે—છઠ્ઠી
વિભક્તિએ દેખાડેલું કાર્ય તે તેના અતને થઈ શકે છે

ઉ૦ અનેકર્ણ મર્ચસ્ય ૭-૧/આ પરિભાષાએ મર્ચનો પા
આદેશ થઈ જાત, તે દ્વઃ કરવા માટે અન્ત શબ્દ ગ્રહણ
કરવો પડ્યો છે, વળી—આ સૂત્રના ન્યાસમા કહેલું છે કે—

નનુ ઢગ્યસ્તિસકચઘ્નોડ્ઝ્સ્યાદિતિ નિયતા કિમ-
ન્તગ્રહણેન ? સત્યમ્—

“ ગ કા ક છે છે કે—દધિઃ અસિયઃ સત્રિય અને અક્ષિઃ
શબ્દોને અન્ થાય, એટલુંજ મૂત્ર કરે, ગામાટે અન્ત શબ્દ
મૂકા છે ?

સમાનાન આપે છે કે—

તમાકે જોઈવું સાચું છે, પણ અન્ત શબ્દ ન મૂકીએ તો
અનન્ત પદ્મ્યા પ્રત્યય ૧-૧ આ સૂત્રથી અન્ની પ્રત્યય
મના વડે જાય, અને જો તેમ થઈ જાય, તો અનોડસ્ય ૨-૧
આ સૂત્રથી અકાર દોપાયતો, નકારનુવ્યજનાદિપાણુ દોવાથી,
નામમિત્ર્ય ન્યજ્જને ૧-૧ આ સૂત્રથી પદ્મના વધ જતા,
દના શબ્દમા ઘુટસ્ત્રીય આ સૂત્રથી નકારનો દકાર થઈ
જાત, તેથી અન્ત શબ્દ ગ્રહણ કર્યો છે, તેથી પ્રત્યયમના ન
થઈ ॥ ૨-૮-૮-૧૩૭ ॥ ૨૭૩ ॥

પ્ર૦ સમાસના અધિકારમા કર્મધારય નમાસનુ પ્રયોગન લાસ-
માનુ થતુ નથી, કેમકે-તેનુ તત્પરુપ મમાસથી બુદ્ધ લક્ષણ નથી ?

ઉ૦ જરતી ચાસૌ ગૌશ્ચ જગદ્ગરી, આમા-કર્મધારય સમાસ
દાવાથી પુત્રતર્કમધારયે-૩-૨ આ મત્રવી પુ વદ્ભાવ થયો,
અને તત્પરુપ સમાસ પણ દેખાથી ગોસ્તત્પુરુપાદિ ૭-૩-
આ મત્રથી અટ સમાસાન્ત થયો, અને ટકાર ક્રા દેવાથી
દી પ્રત્યય આવેલ છે, માટે આ એકમાત્રે મમાનની જરૂરીયાત
નહી પડે છે, તેમજ-કર્મવાગ્યનુ બુદ્ધ લક્ષણ પણ છે, તેથી
કાર્જીનની શકા રાખવી નહિ ॥ ૨-૮-૬-૧૩૮ ॥ ૨૭૪ ॥

પ્ર૦ તૃસ્વમ્નન્તને મૃત્વબૃક્ષ ત્વોત્ત્વોત્ત્વપ્રગાત્રોચુટ ધાર-૧-
૧-આ મત્રમા પ્રશાસ્ત્રોની જગોએ પ્રગાસ્તુ એમકેમ ન થયું ?

ઉ૦ પ્રગાસ્તુગા ક્રા પ્રગાસ્તુ આ પ્રકારે કરવાથી ઊડે દીર્ઘ
જ વનાથી ક્રનો હુ ૧-૪ આ મત્રની પ્રાપ્તિ ન થાય માટે
આ પ્રગાત્રુ વાક્ય કર્યું, તે કુરના નિષેન માટે છે ॥ ૨-૮-
૧૦-૧૩૬ ॥ ૨૭૫ ॥

પ્ર૦ જપમસર્ પરે સ્પાદિ ત્રિવૌચ ॥ ૨-૧ આ મત્રની હૈમલધુ
વૃત્તિમા આ મત્રે બનાવેન જકાર અને પકારમા પકાર
પર છતા જકાર અસન્ થાય, આમજે કર્યું, તેનો શુ ભાવાર્થ
છે ? અને કયા દૃષ્ટાન્તમા તે કામ આવે છે ?

ઉ૦ આ સત્રના નિર્દેશની અપેક્ષાએ જકાર પકારની મધ્યે
પકારના કાર્યમા જકાર અસન્ થાય છે, પણ જકારના
કાર્યમા પકાર અસન્ થતો નથી

તેમા પકારના કાર્યમા જકાર અસન્ થાય છે, તે બતાવે
છે જેમકે-પ્રનષ્ટ આ પ્રયોગમા યજ સ્વજ મૃજ રાજ બ્રાજ
૨-૧ આ મત્રવી પકારના કર્તવ્યમા નગાદજ ૨-૩ આ જે

જાકાર કન્વાનુ સત્ર એ તે અસત્ર બની જાય છે, તેથી પહેલો પ થયો, અને પકાર કર્યો છતે ઝાકારાન્તનો અભાવ હોવાથી, જાકારપણુ ન થયું.

હવે જાકારના કર્તવ્યમાં પકાર અસત્ર થતો નથી તે બતાવે છે-જેમકે અમિયુનોતિ આ પ્રયોગમાં રપૃવર્ણેતિ ૨-૩ આ મૂત્રે કરી જાકારના કર્તવ્યમાં ઉપસર્ગાત સુરુ ૨-૩ આ મત્રથી વિહિત જે પકારપણુ, તે અસત્ર થતું નથી, તેથી જાકાર મિદ્ધ થયો ॥ ૨-૮-૧૧-૧૪૦ ॥ ૨૭૬ ॥

પ્ર. જાપમસત્ર ને બદલે પામસત્ર-આનુ સૂત્ર કેમ ન બનાવ્યું ?

ઉ. સૂત્રપાઠમાં નામ્યન્તસ્થા કર્ગ વિગે પૂર્વ સૂત્રો છે, અને રપૃવર્ણાન્નોગ વિગે પગૂત્રો છે, તેથી જાપમસત્ર આનુ સૂત્ર બનાવ્યાથી, એ થયું કે કાર્ય કન્વામાં નામ્યન્તસ્થા ર-વર્ગ-વિગેરે પગૂત્રો જાપવા, અને રપૃવર્ણાન્નોગ વિગે પૂર્વ મત્ર જાણવા, અને તેનું ફળ ઉપગના પ્રશ્નોત્તરમાં બનાવી ગયા છીએ ॥ ૨-૮-૧૨-૧૪૧ ॥ ૨૭૭ ॥

પ્ર. લિ ગાનુશાસન વિગે સૂત્રમાં પુલ્લિંગ રુદ્રણેનિ આમાં પુલ્લિંગ લખવું ઉચિત છે ? કે પુલ્લિંગ લખવું ઉચિત છે ?

ઉ. તૌ મુમોચજ્જને સ્વૌ ૧-૩ એ મત્રથી અનુસ્વાર અને અનુનાસિક આ બન્ને પણ થાય છે ॥ ૨-૮-૧૩-૧૪૨ ॥ ૨૭૮ ॥

પ્ર. મદિરાપાન અને મામ બક્ષણુ વિગેરે, મમકિતનો નાશ કરનાર થાય ? કે નહિ ?

ઉ. મમકિતના વિનાશ કરનાર થાય છે, તેમ એકાન્ત જાણ્યો નથી ॥ ૨-૮-૧૪-૧૪૩ ॥ ૨૭૯ ॥

પ્ર. મમવસન્થમાં ગદેલા દેવ દેવીઓને અનુષ્ઠો દેખી શકે ? કે નહિ ?

ઉં કિનેશ્વરના સમોમરણમા દેવદેવીઓ મનુષ્યોને દૃષ્ટિગોચર થાય
 કે ॥ ૨-૮-૧૫-૧૪૪ ॥ ૨૮૦ ॥

પ્રં મનુષ્યોનીમા બેઠદ્રિય જીવ વિગેરે ઉત્પન્ન થાય છે, તેમ
 તિર્યંચ યોનિમા કે ? કે કાઈ વિશેષ કે ?

ઉં તિર્યંચને આત્રચીને શાત્રમા કાઈ પણ તકાવન જોયો નથી.
 ॥ ૨-૮-૧૬-૧૪૫ ॥ ૨૮૧ ॥

પ્રં દેવલોકમા જીવ અને વનસ્પતિ છે, તે પૃથ્વી પગિલામ કે છે ?
 ? જન અને વનસ્પતિ કે ?

તે જળ અને વનસ્પતિ કે છે, તો તેની ઉત્પત્તિ શાથી ?
 તેમજ સુગંધિ જાય ત્યારે કચગ રૂપ થયેનાની, અને નિર્માલ્ય
 બની ગયેનાની, ત્યાં નુ વ્યવસ્થા થાય ? તે આગમ પાઠ પૂર્વક
 બતાવવા કૃપા કરો ?

અને કંપવૃક્ષા પૃથ્વી પગિલામ રૂપ કે ? કે વનસ્પતિ રૂપ છે ?

ઉં પાણી અને વૃથા દેવલોકમા બન્ને પ્રકારના હાય છે, અને
 તેઓનુ ઉપજવુ તો પદ્મહદ્રોમા જન્મ થાય છે, તેમ પોત પોતાના
 સ્થાનથી થાય છે, તેમજ નિર્માલ્યપણાને પામેના રૂકા પાદકા
 વિગેરેનુ જવદીજ વિચરણપગિલામથી અથવા દેવોના પ્રભાવથી
 રિપ્પગઈ જનુ થાય છે, તેથી કચરાનો ઢગ થતો નથી આ
 બાબતનો પાઠ જીવભિગમ અને જીવુદીપ પદ્ધતિ વિગેરેમા
 ભોગભૂમિના વર્ણનના અધિકારમા છે અને દેવલોકનુ પણ
 ભોગભૂમિપણુ છે જન્મ તેમા કચગ વિગેરેનો અભાવ છે, તેમ
 દેવલોકમા પણ અભાવ છે એમ તત્ત્વાર્થ વિગેરેમા કહ્યું છે—
 અને કંપવૃક્ષા, વનસ્પતિ રૂપ કે કેમકે-વસુદેવ હોડમા
 કેપિદત્તાના અધિકારમા માર્ગમા મેગયેના બીજથી તેની
 ઉત્પત્તિ બતાવી છે ॥ ૨-૮-૧૭-૧૪૬ ॥ ૨૮૨ ॥

- પ્ર૦ જીવાલિગમમા વિજયદેવના અધિકારમા હડતાલ હિયુલઃ
વિગે પદાર્યો બતાવ્યા છે તે પદાર્યો કાર્ય પડયે વપગઈ બય,
તો તેનુ ઉપજવુ શાથી થાય?
- ઉ૦ દેવલોકમા હડતાલ વિગે વપગઈ બય, તો તેની વિભાગ
પગિણામથી ઉત્પત્તિ થાય છે ॥ ૨-૮-૧૮-૧૪૭ ॥ ૨૮૩ ॥
- પ્ર૦ ઉપપદ વિના ક્ત્વા પ્રત્યયનો ચ્ આદેશ થાય કે નહિ?
- ઉ૦ અન્યથા પૂર્વ છતા ઘાતુ થતી પઃ ક્ત્વા પ્રત્યયનો ચ્ આદેશ
થાય છે ન હોય તો યતો નથી પૂર્વપદ અને ઉત્તરપદનો
વ્યવહારતો ગતિસ્વચ્ચસ્તપુરુષ ૩-૧ ઈત્યાદિક સૂત્રોએ મમામ
થયે છે તેજ થાય છે ॥ ૨-૮-૧૬-૧૪૮ ॥ ૨૮૪ ॥
- પ્ર૦ ન્યન્નાત્પચ્ચમાન્તરાયા સમ્યે ચા ૧-૩-૦ આ સૂત્રમા
ઇતરેતર દ્વન્દ્વ સમાસ ક્વામા આવે, તો સ્ત્રીલિંગનુ દ્વિવચન
યવુ બેધયે, અને સમાહાર દ્વન્દ્વમા તો નપુમ્લ લિંગ થાય,
અને એજ વચન થાય, માટે બન્નેય પ્રકારના મમામે તે સૂત્ર
કેવી રીતે સંગત થાય?
- ઉ૦ પચમ અવયવના યોગથી મમુદાય પણ, ઉપચારથી પચમ
ગણાય, અને આ પ્રકારે અન્તસ્થ અવયવના યોગથી, સમુદાય
પણ અન્તસ્થા કહેવાય, તે બન્નેય શબ્દનો કર્મધારય સમાસ
ક્વાથી બધુ મગત થાય છે, અથવા સૂત્રપણુ હોવાથીજ
ઈતરેતર દ્વન્દ્વ મમાસ કરીએ તો પણ એકવચન થઈ શકે છે
॥ ૨-૮-૨૦-૧૪૯ ॥ ૨૮૫ ॥
- પ્ર૦ મોટા મગ્ગની ભાગમા ઉપજવ ત દુલીયા મગ્ગનુ ગર્ભમા
ગેવુ અતર્મુદુર્ત ટાય છે, અને તેનુ આઉપુ પણ અતર્મુ-
દુર્તનુ હોય છે, તો તે કેવી રીતે મગતુ આવે?

ઉં ત દુસીયા મઠનુ ગર્ભમા રહેવું, તથા આહુષ્ટુ, આ બન્નેનો એકજ કાવ થાય છે, પરંતુ ગર્ભનુ અતર્મુદ્ધર્ત નાનુ ટોવાથી કાર્ત પણ વિરોધ નથી કેમકે નવગમયથી માટીને મેં ધટીના કાવ મુધી અતર્મુદ્ધર્ત ગણાય છે તેના અગપ્યાતા બે છે માટે ગર્ભનુ અતર્મુદ્ધર્ત નાનુ લેવું ॥ ૨-૮-૨૧-૨૫૦ ॥ ૨૮૬ ॥

પ્ર૦ જુવાન વિગેના એકલાના આબમા અને બક્ષાળમા એકજ જીવની દિમા થાય ? કે પર્યાપ્તા એક જીવની નિશ્રાએ નેન અગપ્યાતા અપર્યાપ્તાની પણ દિસા થાય ? તથા તેઓનો આશ્રય ભાગી મળે, તે ઉપ ઉપદ્રવ થાય ? કે તેઓની પાણુ દિમા થાય ? તે હતું પૂર્વક ગમજનવા કૃપા કર્યો.

ઉં જુવાન વિગે દાલાના આબમા અને બક્ષાળમા જમ પર્યાપ્તાની દિમા થાય છે, તેમ તેની નિશ્રાએ નેન અપર્યાપ્તાની પાણુ દિમા નહવે છે પણ આશ્રયભગ નન્ય કેવન ઉપદ્રવ નહવતો નથી, પરંતુ તેનો નિયમ તો કેવલિગમ્ય ૭ ॥ ૨-૮-૨૨-૧૫૧ ॥ ૨૮૭ ॥

પ્ર૦ જાત્યેગો પજ્જતો તત્ત્વ અસત્ત્વ અવજ્જત્તા—

“ જ્યા એક પર્યાપ્તો જીવ છે, ત્યા તેની નિશ્રાએ અગપ્યાતા અપર્યાપ્તા જીવો છે ”

આ વાક્ય એકેન્દ્રિયથી લઈ પચેન્દ્રિય પર્યાપ્તા મુધીને લાગુ પડે છે ? કે કક્ત એકેન્દ્રિય પર્યાપ્તાનેજ, લાગુ પડે છે ?

ઉં આ નિયમ રક્ત એકેન્દ્રિય પર્યાપ્તાનેજ લાગુ પડે છે, પણ મેધેન્દ્રિય વિગેરેને લાગુ પડતો નથી કેમકે—પદ્મવણી સૂત્રમા એકેન્દ્રિયના સૂત્રમાજ, તે નિયમ કહ્યો છે ॥ ૨-૮-૨૩-૧૫૨ ॥ ૨૮૮ ॥

- પ્ર૦ ચત્કોકિલ્ મિલ મધૌ-આ વાક્યમાન ચત્ શબ્દને કંઈ વિભક્તિ છે ? અને તત્ત્વાચૂત-આ વાક્યમા તત્ શબ્દને કંઈ વિભક્તિ છે ? અને આ ચત્ તત્ શબ્દો અવ્યય છે કે નહિ ?
- ઉ૦ ચત્ શબ્દ ક્રિયાવિગેયપણુ કરીએ તો તેને બીજી વિભક્તિ છે અને વાક્યાર્થમાત્રવાચી ગણીએ, તો પ્રથમા વિભક્તિ પણ નભને છે, અને તત્ શબ્દને પૂર્વપગમર્ગિપણુ દેવાથી પ્રથમા વિભક્તિ યાય, અને અન્ય વ્યાખ્યાએ નપ્તમી વિભક્તિ પણ યાય, તેમજ ચત્ તત્ શબ્દો અવ્યય છે, અને અનવ્યય પણ છે, તેથી ખુ ધટે છે ॥ ૨-૮-૨૮-૧૫૩ ॥ ૨૮૬ ॥
- પ્ર૦ દ્રતિવાસુદેવ, અયવા વાસુદેવ. પૂર્વ તત્કનો ખ ડ, તયા પશ્ચિમ તત્કનો ખ ડ, માનના જતા ચર્મગ્લનો તેને અભાવ દેવાથી ગગા અને મિત્રુ શી ગીતે હિતગી ગદે ? નયા મ પ્રતિ ગાન વિગેનેતુ ત્રણ ખ ડનુ અવિપતિપણુ કહેવાય છે, તે વાસ્તવિક છે ? કે ઉપચરિત છે ?
- ઉ૦ વાસુદેવ પ્રતિવાસુદેવને દેવાદિગ્ની નહાય દેવાથી ખુ મલવે છે ॥ ૨-૮-૨૫-૧૫૧ ॥ ૨૬૦ ॥

૯

પણ્ડિત જયવિજય ગણિકૃત પ્રનોત્તરો

- પ્ર૦ અનો મુદ્ગમિત્તપિ-આ ગાથામા મમજિત પામેવા છવેનો અર્થ પુદ્ગલ પગવર્ત કાય કહેવા છે, તે સૂક્ષ્મઅને ખાદ્ય-દ્રવ્ય-ક્ષેત્ર-કાય-અને ભાવ પુદ્ગલ પગવર્ત-આઠ પ્રકારે થાય છે, તેમાથી કયા પુદ્ગલ પગવર્તનો લેવો ?
- ઉ૦ તે સૂક્ષ્મક્ષેત્ર પુદ્ગલ પગવર્તકાય મલવે છે કેમકે-પ્રવચન મારોદ્ધાગના ૧૬૦ મા દ્વારની ટીકામા, પુદ્ગલ પગવર્તના

સ્વરૂપમા કહ્યું છે કે—“બાદની પ્રકાશા કર્યાથી, મૂલ્ય મુખેથી શિષ્યો જાણી શકે છે” માટે બાદ પુરુગત પગવર્તની પ્રકાશા કરાય છે પણ તે કાંઈ પણ બાદ પુરુગત વર્ત કાંઈ પણ ઠેકાણે મિહાન્તમા પ્રયોજનવાળો દેખાતો નથી તેમજ ચારે સ્ત્રમ પુરુગત પગવર્તમાથી લેનપુરુગત પગવર્ત—જનાભિગમમા બહુવતાએ ગ્રહણ કરે છે તેમ જ કી માર્ગલા કરવામા તેણે ગ્રહણ કરેલું છે ને મત્ર બનાવે છે—

જે સાદસવજ્જવમિન મિચ્છદિદિ સે જહ્મણેણ અતો સુદ્ધત્ત ।
ઉક્કોસેણ અણન કાલ, અણતા ઓસપ્પિણીઓ કાલઓ
ત્વેસાઓ અરુદ્ધ પોગ્ગલ પરિઅદ્ધ દેસુણમિત્થાદિ—

“જે સાદિ અપર્યવમિન મિથ્યાદૃષ્ટિ છે, તેજન્યનયી અત-
ર્મુદુર્ત—અને કિદૃષ્ટી આપતોકાન—અનતી અવસાપિણી
કાલથી છે, અને ક્ષત્રયી અર્ પુરુગત પગવર્ત દેએ જી હલ છે

“તેથી—બીજા ઠેકાણે પણ જ્યાં વિગેષ નિર્દેશ કર્યો નથી,
ત્યાં ક્ષત્ર પુરુગત પગવર્ત ગ્રહણ કરાય છે ॥ ૨-૬-૧-
૧૫૫ ॥ ૨૬૧ ॥

પ્ર૦ દેવદ્રવ્યના અનિકાગમા—“શ્રાવકોએ દેવદ્રવ્યની વૃદ્ધિ કેમ કરાય?
કેમકે—મમ્મવતો જિણદ્વ્ય અણત સસારિઓ મળિઓ—

“ જિનદ્રવ્યને લક્ષણ કરનાર, અનત નમાન થાય છે.”

આ પ્રમાણે આપતા છતાં, બીજાને દેવદ્રવ્ય ધીગતા, તેઓની
સસારવૃદ્ધિમા કાગળ બને છે, વિષ કાંઈને પણ વિકાર કર્યા
વિના રહેતું નથી, પણ બનાઓને હાનિકર્તા થાય છે. અન્ય
અવમા આનોયપુના અનિકાગમા દેવદ્રવ્યલક્ષક હલ વિગેરેને
પણ આપત્તિ બતાવી છે, માટે દેવદ્રવ્યની શી ગીતીએ વૃદ્ધિ
કરી ?

ઉં મુખ્યવૃત્તિએ દેવદ્રવ્યના વિનાશમાજ શ્રાવકાને દોષ થાય છે પણ કાળ પ્રમાણે ઉચિત વ્યાજ આપવા પૂર્વક લેવામા આવે તો મહાન દોષ નથી, પરંતુ અનિચ્છ વ્યાજ આપવામા તો દોષને અભાવ જણાય છે, પણ શ્રાવકાને તેનું નર્મથા વર્જન કરે છે, તે નિ શકપણુ ન થાય, તેને માટે છે, વળી જિનશામનમાં સાધુને પણ, દેવદ્રવ્યના વિનાશમા દુર્લભ યોગિપણુ, અને વધુના ઉપદેશની ઉપેક્ષા કરવામા આવે તો ભવશ્રમણ, ખતાને છે, માટે સુજ્ઞ શ્રાવકાને પણ, તેનો વ્યાપાર ન કર્યો, તે યુક્તિ યુક્ત છે કેમકે—કાંઈ વખત પણ પ્રમાણ વિગેરેથી તેનો ઉપભોગ થયો ન જોઈએ, પણ સાગ જ્ઞાનમા મૂકવું દુર્ગત મભા કરવી, મહાનિવાન પેઠે સાચવી ગણવામા, કોઈ પણ દોષ વાગતો નથી, પરંતુ તીર્થંકર નામકર્મના બંધનું જાણ થાય, તેથી લાભ થાય છે જૈનેતરને તો તેવું જ્ઞાન નહીં હોવાથી, નિ શક્તા વિગેરેનો અનભવ છે તેથી, દાગીના ઉપર વ્યાજ આપવામા દોષ નથી, તેમ હાય બ્યવહાર આવે છે ઉદ્ધર વિગેરેને તો ભક્ષ કરવામા દોષજ છે ॥ ૨-૬-૩-૧૫૬ ॥ ૬૭ ॥

ખં સસિઘ્નલા અરિજ્ઞતા—આ ગાયમા અગ્નિહુત મહાનજ વિગેરેને શ્વેતાદિ વર્ણનો આગેપ કર્યો છે, તે ગા નિમિત્તે છે

ઉં અગ્નિહુત લગનતો પાચ વર્ણવાળા, અને નિદ્રો વર્ણ વિના શાસ્ત્રમા રપટ કહ્યા છે, અને આચાર્યાદિક કેવલ પીતવર્ણાદિ વાળા હોતા નથી, પણ પૂર્વાચાર્યોએ એમ કહ્યું છે કે—“શ્વેત વર્ણ વિગેરે એક એક વર્ણના આગેપ કરવા પૂર્વક, એમ ધ્યાન કરવામા આવે, તો સિદ્ધિદાયક થાય છે ” અને તે આચાર્ય લગવતો તો દ્રવ્ય—ક્ષેત્ર—જાય—ભાવથી સામગ્રી મુજબ વિચિત્ર ક્રિયામા પ્રવતે છે, માટે કાઈ અયુક્ત નથી ॥ ૨-૬-૩-૧૫૭ ॥

પ્ર૦ ઉત્તુમતિ મનપર્યાવજ્ઞાન મનુષ્યસૂત્રમા ગદ્યાગતિ જીવોના મનો
માત્ર નિયમ છે, એમ કટપસ્ત્રત્રની અવચૂર્ણિ વિગેરેમા કહ્યું
અને પદ્મવણા દીકામા કદ ચાર્ત્રતૃતીયકીવદ્ધિસમુદ્ધાન્ન-
ર્ગસિંહ કટ્યાદિક “અઢી દ્વીપ અને મે મમુદ્રમા, વર્તમાન
નસિ જીવોના મનના પર્યાયોને જાણે છે” આ વ્યાખ્યાવી
વર્તમાનજ સસિ જીવોના મનના પર્યાયોને જાણે એમ ઠ છે
તથા પદ્મવણા દીકામા એમ પણ કહ્યું કે-“મનપર્યાય
જ્ઞાની ભૂતકાવનો પણ, પર્યાયમનો અમખ્યાતમો ભાગ જાણે
છે, તેની ગીતે કે ?

ઉ૦ ૮૫ ની પદ્મિમા જે દર્શિ પદ છે, તે મનુષ્ય સૂત્રની બદા
વર્તના : નસિ જીવોના મનના જ્ઞાનનો નિયમ જગ્ગામા તત્પર
છે, પણ કન્ત વર્તમાન ગતિ જીવોના મનોદ્રવ્યનુ જ્ઞાન કર એ
નિયમમા તત્પર નથી, તેથી અવધિ જ્ઞાનની પેઠે મન પર્યાય
જ્ઞાની પણ, પર્યાયમનો અસખ્યાતમો ભાગ, ભૂત અને ભાવીનો
જાણે છે, તેમા કાઈ પા વિગેર નથી ॥ ૨-૬-૮-૧૫૮ ॥ ૨૬૪ ॥

પ્ર૦ અમુરકુમાર વિગેર જુનનપતિઓના ભવનો કર્ત્રીતિએ ગદ્યા
છે ? પદ્મવણા સૂત્રમા તો કહ્યું કે-“હે ભગવાન્ ! દક્ષિણના
અનુગુમાર વિગેર દેવો કયા વમે છે ?” હે ગોતમ જ બુ-
દ્ધીપમા આ રત્નપ્રભા નામની પૃથ્વી ૧૮૦૦૦૦ હજાર
યોજન જાડી છે, તેના મધ્યના ૧૭૮૦૦૦ યોજન છે, તેમા
૩૪૦૦૦૦૦ વાષ વિગેરે ભવનો છે, તેમા અમુરકુમાર વિગેરે
દેવો વમે છે” આ પ્રમાણે, જીજનવભવનપતિના આનાનાનો
૮૮૦ અપાયો છે, તેથી તે જરાના ભવનોનુ જુદાપણુ ઠેવી
રીતે છે ?

ઉ૦ જુનનપતિઓના નિયમિત સ્થાનના અક્ષરો અન્ય શાસ્ત્રોમા દેખાતા
નથી, પદ્મવણામા તો, સામાન્યથી જણા છે ॥ ૨-૬-૫-
૧૫૬ ॥ ૨૬૫ ॥

પ્ર० ઠાણાગ સૂત્રમા “ આ કારણોએ લોકમા ઉઘોત થાય છે, તથા અવકાર થાય છે ” એમ કહેવ છે, તેમા પ્રથમ અરિહ-તનુ નિર્વાણ થાય ન્યા, લોકમા અવકાર થાય છે, તેવી ગીતે બીજા ‘૪મ’-પૂર્વો અને અગ્નિના વિનાશથી થાય, આ ત્રણ કારણોથી જે અવકાર થાય તે સરખો થાય છે, કે કાર્તિકાવતવાળો થાય છે ?

ઉ० લોકાનુભાવથીજ અગ્નિહત મહાગજ વિગેરે ચારનો નાશ થયે છે તે જે દ્રવ્ય અવકાર થાય, તે સરખો છે પણ અગ્નિને ઊડીને બાકીના અગ્નિહત - ‘૪મ’ - અને પૂર્વો આ ત્રણના ઉચ્છેદમા ભાન અવકાર અનિક થાય છે, એમ તકાવત ઠાણાગ ટીકાથી જણાય છે ॥ ૨-૬-૬-૧૬૦ ॥ ૨૬૬ ॥

પ્ર० ઉપવાન વદન જગનારાઓમાથી કેટલાકોએ વિરિ પૂર્વ પડિ-વેદલા કરી કાઢે લીધો, પછીથી કોઈક આવી પડિવેદલા કરે અને જાણે ન લીધે, તો તેનો દીવસ પડે કે નહિ ?

ઉ० બીજે ઉપવાનવાદી પછીથી પડિવેદલા કરે, ઉપવિ વિગેરે પનેરે, અને કાળનો ઉદ્ધાર ન કરે, તો તેનો દીવસ વધે છે ॥ ૨-૬-૭-૧૬૧ ॥ ૨૬૭ ॥

પ્ર० “ દરેક કાવ મહાણની પ્રથમ એક એક મજાયા પઠવીને, કાવનુ અનુષ્ઠાન કરાય છે, તે વાગ પાડી પોરમીનો કાવ પટો-ચતો રોય, તો બાકીની મજાયાએ અને કાવમાડલા (પાટલી) જરાય છે, પણ કાવ ન પટોચતો હોય, તો ચોથા પટોગની અદર જાય છે, ” એમ સામાચારીમા કહેવ છે, છતાં કેટલાક ગીતાર્થો માવુઓને બોજન કર્યા પહેલાજ અનુષ્ઠાન કરાવી લે છે, અને તેઓ કહે છે કે-“પરમગુરુ શ્રી વિજયહીરસૂરીશ્વરજી મહાગજ તેમ જગવતા હતા, તેથી અમે કરાવીએ છીએ ” તો અવગિદ્ધ ક્રિયા બોજન પહેલા કરવાય ? કે પાડી ?

ઉં જે કાવ અહણે આવ્યા હોય, તો એક કાવને પહિકમ્યા પછી બાકી રહેલ કાલ પ્રમાણે સજ્જાય પઠાવીને, આહાર વિગેરે કરવું કહ્યે છે અન્યથા નહિ તે વાર પછી બાકી રહેલ ક્રિયા, રાજ કરે છે, એ પ્રમાણે અમારા સધાડાની પ્રવૃત્તિ છે ॥૨-૯-૮-૧૬૨ ॥ ૨૬૮ ॥

૧૦

પણ્ડિત ધનવિજય ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરો

પ્ર० સિદ્ધ પચાસિકામા “ સમકિત વમ્યા જને અન તો કાલ થયો રાય, તેવા એક સમયમા એકસો આઠ મિદ્ધ થાય છે,” એમ કહ્યું છે, તો ઋષભદેવસ્વામિ વિગેરે ૧૦૮ મહાપુરુષો અનન્તાકાલથી સમકિત વમેલા માનવા કે કોઈ બીજા પ્રકારના માનના ? “ અનન્તાકાલથી વમેલા માનના ” એમ કહો, તો ઋષભદેવ સ્વામિનું સમકિત, અનન્તકાલ પહેલા થયેલું માનવું ? કે કોઈ બીજા પ્રકારનું માનવું ? “ જો અનન્તકાલ પહેલા થયેલું માનવું ” કહો, તો ભગવાનના ૧૩ ભનો કેવી રીતે રહેવાય, ? કેમકે ૧૩ ભવ પહેલા પણ સમકિતની પ્રાપ્તિ થઈ હતી હવે જો બીજો પક્ષ સ્વીકારે તો, સિદ્ધ પચાસિકા વિગેરે અથો માયે બીજો એમતું કેવી રીતે આવે ? જો આશ્ચર્યમા સમાવેશ કરે, તો તે આશ્ચર્ય ઉત્કૃષ્ટ અવગાહનાએ કરી છે, કે તીર્થંકરપણાએ કરી છે ? કે ગણ્યાતકાલ પતિતપણું વિગેરે કરી છે ? કે ત્રણે કરીને છે ? તે સ્પષ્ટ બતાવવા કૃપા કરશો.

ઉં અનન્તકાલથી સમકિત વમેલા ૧૦૮ પુરુષો એક સમયમા સિદ્ધ થાય છે, એમ સિદ્ધ પચાસિકા વિગેરે અથોમા છે, તો

આહુબલીજના છ લાખ પૂર્વના આયુષના અપવર્તનની
શ્રીમદ્ધરદેવની પણ સિદ્ધિ આશ્ચર્યપણાએ માની નિશ્ચ કર
એ પ્રકારે તેઓના અનિકાગમા જે જે વાત અમલવિત હો
તે તે નમામ વાત, આશ્ચર્યમા સમાવી દેવી ॥ ૨-૧૦-૧
૧૬૩ ॥ ૨૬૬ ॥

- પ્ર૦ શ્રાવક પહેલા ચોવિહાર ઉપવામનુ પરચખ્યાણ કર્યું હોય, અ
સાજે પ્રતિક્રમણ વખતે સામાયિક લઈ પરચખ્યાણ મુદ્ધુપ
પડિલેલી કંઠી લેવું જોઈએ? કે પહેલા કર્યું હોય તેનાથી ચાર
ઉ૦ પહેલા ચોવિહાર ઉપવામનુ પરચખ્યાણ કરેલ હોય, તે
આલી શકે છે, તેથી સાજે પ્રતિક્રમણમા પરચખ્યાણ લેવ
સમયે તેનું નમણું કંઠી લેવું, કે-“મેં ચોવીહાર ઉપચ
કરેલ છે” કંઠી લેવાની જગત નથી ॥ ૨-૧૦-૨-૧૬૪ ॥ ૩૦૦ ॥
- પ્ર૦ તીર્થંકર દેવોના તેજ વિગેરે બનેા, પ્રથમ નમજિતની પ્રાપ્તિ
અપેક્ષાએ છે? કે પ્રસિદ્ધ ભવની અપેક્ષાએ છે? કે કોઈ બી
પ્રકારે છે?
- ઉ૦ આવશ્યક સૂત્ર વિગેરેના અભિપ્રાયે કંઠી, તીર્થંકરોના લ
પ્રથમ નમજિતની પ્રાપ્તિથી ગણાય છે, બીજી કોઈ પણ અ
સાથી ગણાના નથી ॥ ૨-૧૦-૩-૧૬૫ ॥ ૩૦૧ ॥
- પ્ર૦ પડિતપદની નદીની ક્રિયા બિનાય પડિત બનેલ પદન્યપ
ન્યૂન આનંદ પર્યાયનાજા મામાન્ય સાધુઓને, અને નદી
ક્રિયા જની થઈ છે, એવા લલુપડિતોને, કયા કયા ક્રિયા
કાર્યો કરવા સૂઝે?
- ઉ૦ પડિતપદની નદીની ક્રિયા કંઠેલી ન રોય, તેવા વૃદ્ધપડિ
પામે દેવક દીવમ સળવી કંવા લાયક ક્રિયાના કાર્યો કર
સૂઝે પણ શિષ્યની વડી દીક્ષા આચાર્ય પ્રતિષ્ઠા અને બિ

ખિબપ્રતિષ્ઠા વિગેરે કાર્યો જરવા મૂકે નહિ કેમકે—તે કાર્યો
મત્રની અપેક્ષાનાળા છે, એમ પરપરા છે, હમણા તો કેટલાક
વૃદ્ધગણિયો લુપ્તપિત્ત પદ્મ્યને વદનાદિક કન્ટાનથી, તે પ્રવૃ-
ત્તિનો પ્રવાહ પકી ગયેલ હોનાવી, નિનારવો અશક્ય બનેલ છે
પરતુ શાસ્ત્ર મુજબ તો, લુપ્તપિત્તની પામે વૃદ્ધ ગણિયોએ પણ
વદનાદિક કાર્ય જગુ અનુચિત નથી, ૨-૧૦-૪-૧૬૬ ॥ ૩૦૨ ॥

પ્ર૦ પામિક ઉપવાસ રોહિણી અને જ્ઞાનપત્રમી વિગેરે
તપો બહુ વખતથી કરતા હોય, તેમા કન્યાચિત્ત વિન્મરણથી
અયવા મહાકારણ આવી પડવાથી, તે દીવસે ઉપવાસ ન બની
શક્યો હોય, તો તે તપ મનથી જાય ? કે તે તપનું પ્રમાણ પૂરું
ચાય ત્યારે, પડેલ દીવસોનો તપ પાછળથી જગી આપવાથી રહે ?

ઉ૦ “ વિન્મરણ વિગેરે કારણોથી, તપના દીવસે ઉપવાસ ન કરવામા
આવે, તો તુલ્યબીજ દીવસે દહ નિમિત્તે ઉપવાસ કરી આપવો,
અને તે તપનું પ્રમાણ પૂરું ચાય ત્યાર, પછવાડે પડેલ દીવસનું
તપ વગર જગુ ’ એનો પાઠ શ્રાદ્ધવિધિમા છે, અને મહા
જાગ્રે તો, તપ ન બની શકે, તે મહત્તરમાગારેણમા મમાધ જાય
છે ॥ ૨-૧૦-૫-૧૬૭ ॥ ૩૦૩ ॥

પ્ર૦ તમામ યુગનિયાના ક્ષેત્રોમા ગર્ભમા રહેન, તથા ગર્ભથી નીકળી
જન્મ પામેત, વિશે ભેદવાળા યુગલિયાઓનું આયુષ્ય જથ્થા
મન્યમ અને ઉત્કૃષ્ટ એમ ત્રણ ભેદવાળું હોય ? કે ઉત્કૃષ્ટ ભેદ-
વાળું જ રોય ?

ઉ૦ યુગલિકોનું ઉત્કૃષ્ટ આયુષ્ય સ્થાન મુજબ ત્રણ પંચોપમ વિગેરે
પ્રતીત છે અને જનન્ય આયુષ્ય કુલજ ભન જેટલું જાણુ કેમકે
ત્રણ પંચોપમના આયુષ્યવાળો કોઈ યુગલિક જીવ, અપનર્તન
કરે જરી આયુષ્યને ઘટાડા કુલિક ભવ જેટલું કરી મૂકે છે, તે

બાબતના અક્ષરે આચારાગતી દીકા વિગેરેમા અર્થથી છે, પરંતુ તેનું અપવર્તન અપર્યાપ્તિ અવસ્થામાજ દોષ છે પરીથી દેતું નથી, કેમકે—તેઓનું આયુષ નિપજી છે, અને મંથમ આયુષ તો યુગલિની સ્ત્રીના ગર્ભમા નવ વાષ ગર્ભના જીવે ઉત્પન્ન થાય છે, તેમાથી કેટલ બે જીવોનું નિપજ છે આકીના જીવો તો પોતાના આયુષ્યનું અપવર્તન કરીને ગર્ભમાજ મગલુ પામી જાય છે તે વખતે સુધિક સવ જન્તા અધિક નમયતા આયુષ્યવાળા તે જીવો મળે છે, તેથી મંથમ પણ હોય છે

॥ ૨-૧૦-૬-૧૬૮ ॥ ૩૦૪ ॥

પ્ર० મીઠળ વિ આ પછી અતર્મુહર્તે નિર્જન યાય ? કે મજીવજ ગે ?

ઉ० અતર્મુહર્ત પરી પ્રિધેવા મીઠળનો વૃદ્ધ પુરુષો અચિત્ત પણે વ્યવહાર કરે છે ॥ ૨-૧૦-૭-૧૬૯ ॥ ૩૦૫ ॥

પ્ર० સ્ત્રી અને સચિત્તનો મરોટો નિર્જન અને પગપગ વર્જવાનો છે, તેમા પગપગ મધટો કેટલી નખ્ખા સુધી ગાલો ?

ઉ० તે બન્નેનો પગપગ મધટો વચમા એક અને મેથી યાય, તે વર્જવો, અને ત્રણ વિગેરેથી યાય, તે મધટો ગાલાતો નથી

॥ ૨-૧૦-૮-૧૭૦ ॥ ૩૦૬ ॥

પ્ર० પ્રવચન મારોદ્ધાર વિગેરે ટ્રયોમા “એક નમયમા દશ તીર્થ-કરે ઉત્પન્ન યાય છે, “ એમ કહ્યું, અને સિદ્ધપ આસિકા વિગેરેમા ‘ એક મમયે ચા-તીર્થકરે નિદ્ધ યાય છે ” એમ કહ્યું, તો એક નમયમા દશ તીર્થજગે જન્મે, તેઓની નિદ્ધિનો મભવ એક મમયમાજ છે, તો એક નમયમા ચા-નિદ્ધિપદને વગે, તે કેમ મગન યાય ?

ઉં દજા તીર્થકરા ત્વક સમયે—આ વાક્યમા—સમય શબ્દે કરી
તત્ત્વ નાનો કાવ વેળો કે ન્યૂવ લેવો ? તે સ્પષ્ટ પણે જણાતુ
નથી, પણ એવ સમયમા આગ સિદ્ધ થાય, ત્યાં તો જ સમય
શબ્દ લીધો છે, તે મૂક્ષમ સમય લીધો છે, માટે કોઈ વાદવિવાદ
નથી ॥ ૨-૧૦-૬-૧૭૧ ॥ ૩૦૭ ॥

પ્ર૦ ભગવતી સૂત્રમા “ એક પુત્રને નવમો પિતા હોય ” એમ
કહ્યું, તે કેવી રીતે મળે ?

ઉં બાર મુહુર્ત સુધી વીર્ય વિનાશ પામતુ નથી, તેથી તેટલા
કાલમા નવમો બળદ વિગેરેએ ભોગનેથી ગાયવિગેરેને, જ ગર્ભ
ઉત્પન્ન થાય છે, તે નેટવાનો પુત્ર ગણાય છે, માટે મહત્ત્વે છે
॥ ૨-૧૦-૧૦-૧૭૨ ॥ ૩૦૮ ॥

પ્ર૦ શ્રદ્ધાલુ પુરુષ છ વિગય વાપરી શ્લેષા હોય, તેને વિગયતુ પર્ય-
જખાણ કરનાય ? કે નહિ ?

ઉં છ વિગય વાપનાર શ્રદ્ધાલુને વિગયતુ પર્યજખાણ કરવી શકાય
છે કેમકે—શ્રાદ્ધવિધિ અથવા અભક્ષ્ય વિગય મત્રમાસ વિગેરેનો
તેને ત્યાગ હોય છે, માટે તેને આશ્રયીને, વિગય પર્યજખાણ
આપી શકાય તેમ કહ્યું છે ॥ ૨-૧૦-૧૧-૧૭૩ ॥ ૩૦૯ ॥

પ્ર૦ પ્રથમ સામાયિક લેતા જોટલા આદેશો મગાય, તેટલાજ આદેશો
બીજી વખત લાગ લાગટ લેતા માગવા જોઈએ ? કે ન્યૂન ? જો
“ આજ માગવા જોઈએ ” એમ કરો, તો સામાયિકની પેઠે
દીપસનો પોસદ લીધા, અને માજ રાત્રિપોગદતુ મન વર્તા
રાત્રિપોગદ લેતા સવા પોસદમા જોટલા આદેશ માગ્યા હતા
તેટલાજ મગાય કે ન્યૂન મગાય ?

ઉં સામાયિકમાજ સામાયિક બીજી લેતા કરેમિમ્મતે ઉચ્ચર્યા બાદ
જેમણે કાઉ એ આદેશ મગાય છે, અને દીવમ પોસદમાજ

રાત્રિનો પોસહ લેતા બહુવેલ કરસ્યુ, આ આદેશ સુરી બંધા
મગાય છે. પડિલેહણના આદેશો તો પ્રથમ લીધેલ હોવાથી
૫૧ મગાતા નથી. ॥ ૨-૧૦-૧૨-૧૭૪-૩૧૦ ॥

પ્ર૦ સાધુએ અથવા સચિત્ત ત્યાગી શ્રાવકે પ્રભાતમા નવકારશી
વિગેરે પચ્ચખાણ કર્યું હોય, અને સાજની પડિલેહણમા
તિવિહાર પચ્ચખાણ કર્યું, તો પ્રતિક્રમણ સમયે તેને પાણહાર
પચ્ચખાણ કરાવાય ? કે ચૌવિહાર પચ્ચખાણ કરાવાય ?

ઉ૦ જણે માજની પડિલેહણમા તિવિહાર પચ્ચખાણ કર્યું હોય,
તેને પાણહાર પચ્ચખાણ કરાવાય છે, અને જણે તે વખતે
તિવિહાર ન કર્યો હોય, તેને દિવસ ચરિમ ચૌવિહાર કરાવાય
છે ॥ ૨-૧૦-૧૩-૧૭૫ ॥ ૩૧૧ ॥

પ્ર૦ મધ વિગેરે સચિત્ત છે ? કે અચિત્ત ? અને તેનો સઘટ્ટો હોય ?
કે વાસી રાટલી વિગેરેનો સઘટ્ટો હોય ? તો સાધુઓએ આહાર
વિગેરે વહોરાય કે નહિ ?

ઉ૦ અચિત્ત પાણીમા પોગવિગેરેનો સભવ થઈ જાય, તો પણ
સચિત્ત કહેવાય નહિ, તેમ મધ વિગેરેમા રસથી ઉત્પન્ન યના
જીવનો સભવ હોય, છતાં સચિત્ત કહેવાતું નથી પણ તેના
સઘટ્ટામા, કે વાસીના સઘટ્ટામા, સાધુઓને આહાર વિગેરે વહોરવું
કહ્યું નહિ, કેમકે તેમા સભવતા જીવોને ખાંધાનો સભવ થઈ જાય,
માટે તે પ્રસંગ વર્જિત હોઈને ઠાડી દેવો ॥ ૨-૧૦-૧૪-
૧૭૬ ॥ ૩૧૨ ॥

પ્ર૦ અતર્વાચ્ય વિગેરે ત્રયોમાઃ સુધોપા વટાનું પ્રમાણ એક
યોજનનું બતાવ્યું, અને છૂટક પાનાઓમા ચારસજોયણ
પિટ્ટલ-“ચાર યોજન પહોંચો” વિગેરે બતાવ્યું છે, તો મોટા
ત્રયોમા તેનું માન કેટલું છે ? તે જણાવવો

ઉં જ બુદ્ધીપ પત્તિ: વિગેરે ત્રયોમા મુવોપા ધટ્તુ માન એક
યોગન કહેલુ છે ॥ ૨-૧૦-૧૫-૧૭૭ ॥ ૩૧૩ ॥

પ્રં ઉપનાનમા મહુપત્તિ વિના સો હાય ઉપર જવાયુ હોય, વાપગતા
એક મૂકયુ હોય, રાત્રિએ થડિવ જવાયુ હોય, વિગેરે કર્યુ
હોય, તો દીવન વૃદ્ધિ થાય, તે સરખીજ થાય? કે કેન્દ્રાગ્વાળી
થાય? અને તે પડેલ દિવસો ઉપનાન તપમાજ કરીથી કરી
આપવા પડે? કે કારણ હોય તો ઉપનાનમાથી નિકળ્યા પછી કે?

ઉં ઉપનાન વિનિમા મહુપત્તિ ભૂવીને સો હાય જવાયુ હોય, કે
એક મૂકયુ હોય, કે રાત્રિએ થડિવ ગયા હોય, એ વિગેરેમા
“ગીરસવૃદ્ધિ સરખીજ થાય,” એમ કહ્યુ છે, અને તેમજ ગ
વાય છે મહાન્ કારણ હોય, તો એકાતપણુ નથી ॥ ૨-૧૦-
૧૬-૧૭૮ ॥ ૩૧૪ ॥

પ્રં ઉપનાનની આનોયણના પોસહ, ઉપનામથી અપાય કે
નિવિ એકાસણુ વિગેરેથી અપાય, અને તે પોપર દીવમના
અપાય? કે અહો રાત્રિના અપાય?

ઉં ઉપનાન આનોયણના પોમહ ઉપવાસથી અપાય, અને અહો-
રાત્રિનાજ અપાય છે ॥ ૨-૧૦-૧૭-૧૭૯ ॥ ૩૧૫ ॥

પ્રં જ બુદ્ધીપના મહાવિદેહ ક્ષેત્રની ચાર વિજયોમા વિહંગમાણ
ચાર જિનેશ્વરો ખિરાજ રહ્યા છે, તે સિવાયની બીજી વિજયોમા
વર્તમાનકાલે અન્ય જિનેશ્વરોનો જન્મ કુમાગવગ્યા ત્રિગેરે
સહવે? કે નહિ? અને વિહરમાન પદે કરી વર્તમાનજિને
કહેવા? કે સમવસરણુમા ખિગજલાજ કહેવા? અને મપૂર્ણ
મહાવિદેહક્ષેત્ર, કામ જાણે કેનવિ પર્યાયવાળા જિનેશ્વરથી રહિત
હોય? કે સામાન્ય તીર્થકગ્ની સત્તા વિનાનુ હોય? કે નહિ?

ઉં વર્તમાનકાલે વિહંગ્માન જિનેશ્વરે સિવાયની વિજયોમા તીર્થ-
કરોના જન્મ કુમાર અવસ્થા વિગેરેનો અમલવ જાણેવો નથી.
તેમજ વિહરમાન શબ્દથી કેવલિપર્યાયનાજા જિનેશ્વરે લેવાય
છે, તથા સંપૂર્ણ મહાવિદેહ કોઈ વખત પણ કેવલિપર્યાયનાજા
જિનોયી રહિત હોતુ નથી, અને સામાન્ય તીર્થકરની ચત્તા
વિનાતુ હોતુ નથી ॥ ૨-૧૦-૧૮-૧૮૦ ॥ ૩૧૬ ॥

અં અર્ષા વિગેરે ત્રણ ઈન્દ્રિયો નવ યોજન ફર્યા પોનાના વિષયને
અહણ કરે છે, તે ત્રણેયના ચક્ષુ ઈન્દ્રિય અને શ્રવણ ઈન્દ્રિયની
પેઠે ૨-વિષય અહણ કરવામા કયા દૃષ્ટાતો બતાવ્યા છે ?

ઉં નવ યોજન ૬૦ વર્ષાદ વગર્યો હોય તે જલના પુદ્ગલો સાથી
આવી શરીરને અર્પો છે, અને તે ફર પ્રદેશથી માટીના પુદ્ગલો
આવી ગમના અને નાગિકાએ લાગી, ગવ અને ગમ તુ ગાન
કરવે છે ત્રિગેરે દૃષ્ટાતો પુષ્પમાલા દીકા વિગેરેથી જાણવા
॥ ૨-૧૦-૧૯-૧૮૧ ॥ ૩૧૭ ॥

અં શ્રાવકાએ પોમહ તથા ઉપમાન વિગેરેમા નાજની પરિલેહલમા
“પડિલેહણા પડિલેહાવોણ” આ આદેશ માગ્યા પછી કાળે
લીધા, ત્યાર બાદ ઉપનિ મુહપત્તિ પડિલેહવાના આદેશ માગી
ઉપનિતુ પડિલેહલા કર્યું, તો તે પડિલેહણ બાદ કાળે વેવો
જેમયે ? કે નહિ ?

ઉં પહેલા કાળે લીધા હોય, છતા ઉપનિ પડિલેહ્યા બાદ વેવો
જેમયે ॥ ૨-૧૦-૨૦-૧૮૨ ॥ ૩૧૮ ॥

અં ઇંડીયાના ઉપમાનમા પ્રવેશ કર્યો હોય, તે દીવમેજ માસાગેપણુ
થયુ હોય, તો તેની પહેલી વાયના આપીને માથા પહેગવાય ?
કે માથારોપણ પછી તપ, પૂજ થયે પહેલી વાયના અપાય ?

ઉં ૧૭કીયાના ઉપવાનના પહેલા દીનમે પવેણુ કરી પહેલી વાચના આપીને, સમુદ્દેશાદિ ક્રિયા કરાવીને, માધારોપણ થાય છે ॥ ૨-૧૦-૨૧-૧૮૩ ॥ ૩૧૬ ॥

મં ૭નિનમ દીગ્મા પચ્ચક્ખાણુ પારવુ ક'પે ? કે નદિ ?

ઉં પચ્ચક્ખાણુ પારવુ સુએ છે, એવો મ પ્રદાય છે ॥ ૨-૧૦-૨૨-૧૮૪ ॥ ૩૧૭ ॥

મં ૮પવાન તપ આલી ગલ્લિ દોય, તેમા વીરાગ્યાનક વિગેરે તપ ક'વુ સુએ ? કે નદિ ?

ઉં પ્રાય ક ને ઉપવાનમા ને તપ ક'વુ સુએ નદિ ॥ ૨-૧૦-૨૩-૧૮૫ ॥ ૩૧૮ ॥

મં ૯મા ની અને આવિકાઓએ વસિકા પ્રતિક્રમણમા મુય-દેવયા ભગવતી રતુનિ કહેવાય છે, તે અનુગારે માર્ધ્વીના અમા વમા આવિકાઓએ, પકખી સુત્રના ઠેકાણે બોવાતુ વહિજુ સુત્રના છેડે તે સ્તુતિ બોનાય છે, તે કહેવાય ? કે નદિ ?

ઉં માર્ધ્વીઓ અને આવિકાઓએ આ પ્રકારે સ્તુતિ કહેવાય છે, તેમા સમાચારીજ પ્રમાણ છે ॥ ૨-૧૦-૨૪-૧૮૬ ॥ ૩૧૯ ॥

૧૧

વૃદ્ધ પશ્ચિહત શ્રીશુભવિજય ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરો.

મં ૧તીર્થકંગે સાચે જાઓ દીક્ષા અહણ કરે, તે તીર્થકંગની પેઠે પાહનો ઉચ્ચાર વિગેરે ક' ? કે બીજી રીતે ક' ?

ઉં તીર્થકંગ સાચે દીક્ષા લેનાગઓ પોને દક્ષ હોવાથી, તે તે ક્ષેત્ર-કાનના અનુનાં તપન્યા અહણુ કરે છે, પણ તીર્થકંગની પેઠે પાહનો ઉચ્ચાર કરતા નથી, પણ પહેલા તીર્થકંગની સાચે

દીમા લેનાગ તીર્થ કઢની પેઠે પાઠનો ઉચ્ચાર કરે છે, એમ જણાય છે ॥ ૨-૧૧-૧-૧૮૭ ॥ ૩૨૩ ॥

પ્ર० સત્રહણી અતર્વાચ્ય વિગેએ લોકાન્તિક દેવોના નવ નિકાયો બતાવ્યા, અને ઉત્તમ ચરિત્રમાં દશ બતાવ્યા તો તેમાં માયુ નુ ?

ઉ० બહુ યોગમાં નવ નિકાય કથ્યા છે, તો જો ઉત્તમ ચરિત્રમાં દશ બતાવ્યા હોય, તો મતાતઃ બહુ ॥ ૨-૧૧-૨-૧૮૮ ॥ ૩૨૪ ॥

પ્ર० અશુદ્ધિતને કેનવત્તાન ઉપજે ? કે નહિ ?

ઉ० અશુદ્ધિવને કેનવજ્ઞાન ઉપજે છે ॥ ૨-૧૧-૩-૧૮૯ ॥ ૩૨૫ ॥

પ્ર० કુ કાજલઃ સીકગીજલ અને પાડલજલ. દુવિદ્યામાં કદ્યે છે ? તેનું સ્વરૂપ નુ ?

ઉ० કુ કાજલ અને સીકગીજલ દેશવિગેષમાં પ્રગિદ્ધ હોય, અને પાડલજલ તો પાડવીવૃક્ષના પુષ્પનું પાણી છે ॥ ૨-૧૧-૧-૧૯૦ ॥ ૩૨૬ ॥

પ્ર० ગુવાન્દ્રણી ચણા વિગેએ અને [મેથી વિગેએની] બાજી કાચા ગોગ્મ માયે લેનાથી વિદલ થાય ? કે નહિ ?

ઉ० કાચા દાડી ઘાસ વિગેએ માયે વાપગવાથી તેનાથી વિદલ બને છે. ॥ ૨-૧૧-૫-૧૯૧ ॥ ૩૨૭ ॥

પ્ર० ક્ષીતી બાજી વિગેએ તડકે મૂક્યા સિવાય કેટલા દીવએ સૂકવણી મણાય ?

ઉ० મૂર્ચના તાપમાં મૂકવાથી ત્રણ દીવએ સૂકવણી થાય, અને મૂર્ચ તાપ વિના તો જ્યાં પોતાની મેજે સુકાઈ જાય, ત્યાં થાય આમાં દિવમની નખ્યાનું નિયતપણું નથી ॥ ૨-૧૧-૬-૧૯૨ ॥ ૩૨૮ ॥

પ્ર० શ્રદ્ધાપુ શ્રાવિકાઓ પોસહ લીના બાદ ગુહલી કરી શકે ?
કે નહિ ?

ઉ० દ્રવ્યસ્તવપણુ હોવાથી ગુહલીઓ કરી શકે નહિ ॥ ૨-૧૧-
૭-૧૯૩ ॥ ૩૨૬ ॥

પ્ર० શ્રાવિકાઓ દેવપૂજના સ્નાન બણાવ્યા પછી આનંતિ મગન-
દીવો વિગેરે કાર્ય કરે ? કે નહિ ?

ઉ० આરતી મગનદીવો ઉતાગ્વાની પ્રવૃત્તિ હાવ દેખાતી નથી,
પાન શાસ્ત્રમા નિર્ધેય દેખ્યો નથી, તેથી કાર્થિક દેશવિગેષમા તે
જરતા પણ હરો ॥ ૨-૧૧-૮-૧૯૪ ॥ ૩૩૦ ॥

પ્ર० બ્યાખ્યાન અવસરે સામાયિક લઈને શ્રાવિકા આદેગ માગવા
પૂર્વે પરિનેહણા કરે ? કે નહિ ?

ઉ० સામાયિકમા પડિવેહણાના આદેશનુ માગનુ તે યુક્તિ યુક્ત છે
॥ ૨-૧૧-૯-૧૯૫ ॥ ૩૩૧ ॥

પ્ર० પાનના અનેક કકડા કરી હાથે મમળી નાખીને એક પટોર
માત્ર ગમ્પી મૂક્યા દોય, તો સચિત્ત ગણાય ? કે અચિત્ત ગણાય ?

ઉ० પાનના તેવા પ્રકારના કકડાનો પાન અચિત્તપણે વ્યવહાર નથી,
॥ ૨-૧૧-૧૦-૧૯૬ ॥ ૩૩૨ ॥

પણ્ડિત દેવવિજયગણિકૃત-પ્રશ્નોત્તરો

પ્ર० કાર્થિક આવક પોતાના દ્રવ્યની જિનપ્રતિમા બગરે, અને કાર્થિક
પોતાના દ્રવ્યથી પૃસ્તક વખાને, તો પ્રતિમા કરનારને દેવદ્રવ્ય
અને પુસ્તક વેખકને જ્ઞાનદ્રવ્ય લાગે ? કે નહિ ?

ઉં અનુક્રમે તે બન્નેયને પણ તે બન્નેય લાગતા નથી (તે બન્નેયને વપગશ કરતા દેવદ્રવ્ય અને જ્ઞાનદ્રવ્ય લાગતા નથી) એમ મલને છે ॥ ૨-૧૨-૧-૧૬૭ ॥ ૩૩૩ ॥

૧૩

પણિહત કહાનજી ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરે

- પ્રં તીર્થ ક? મહારાજનુ દાન અલવ્ય જો પામે? કે નહિ?
- ઉં અલવ્ય જો પામે નહિ, એમ વૃદ્ધવાદ છે, પણ અથમા અનંગે જોયાનુ યાદ નથી ॥ ૨-૧૩-૧-૧૬૮ ॥ ૩૩૪ ॥
- પ્રં “ અલવ્ય જો શત્રુજય તીર્થ -પર્ગે નહિ,” તેવા અક્ષરે ક્યા અથમા છે ?

ઉં

અમન્યા પાપિનો જીવા નામુ પઠયન્તિ પર્વતમ્ ।
લભતે ધ્યાપિ રાજ્યાદિ, નેદ તીર્થ જિ લભ્યતે ॥ ૧ ॥

પાપી અભવી આ તીર્થને નજરે દેખે નહિ, કદાચ મન્ય વિગેને પામે, પણ આ તીર્થને પામી શકે નહિ ? ”

એમ શત્રુ જય મહાત્મ્યમા છે ॥ ૨-૧૩-૨-૧૬૯ ॥ ૩૩૫ ॥

- પ્રં ઇશાન ઇંદ્રના દોનથી બલિ ચ આ રાજ્યાની ભાડાના અગાના કપીયા સરખી યજ ગઈ, તે સાચુ ? કે સાક્ષાત્ અગાન્ભૂત થઈ ગઈ, તે સાચુ ?

- ઉં મૃત-શબ્દ-ઉપમા વાચી દોવાથી, દેવતાઈ પ્રભાવથી બલિ-ચ આ નાજ્યાની અગાગદિ નજી થઈ ગઈ, એમ મલને છે.
॥ ૨-૧૩-૩-૨૦૦ ॥ ૩૩૬ ॥

પણિડત કનકકુશલ ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરો

- પ્ર० ભદ્રબાહુ સ્વામિજીએ નવમા પૂર્વથી ઉદ્ધરેલું કંપમૂત્ર પર્યુષણના પાત્ર દીવસમા વચાતુ હજી સુધી આપ્યું બારે છે, પણ મુધર્મા ગણધર વિગેરે આચાર્યોના સમયે પશુસણુમા કયું શાસ્ત્ર વચાતુ હતું ?
- ઉ० મુધર્મા સ્વામિ આદિ મહાપુરુષો પશુસણુમા નવમા પૂર્વમા-ગેલું આજ અધ્યયન યથાસ્થિત વ્યાખ્યાન કરતા હતા, એમ સભરે છે ॥ ૨-૧૪-૧-૨૦૧ ॥ ૩૩૭ ॥
- પ્ર० ગાય બેમ બઠગી વિગેરેના ધીની પેઠે, ખાફ અને મીઠું પાણી અને ગાય બેસ વિગેરેની ધાશ એક દ્રવ્ય ગણાય ? કે જુદા જુદા દ્રવ્ય ગણાય ? શ્રાદ્ધવિધિમાતો આ પ્રકારે કહ્યું છે કે 'જુદું નામ હોય, અને સ્વા-જુદો હોય, તો જુદું દ્રવ્ય ગણાય' પણ ધાશ વિગેરેમા ત્યાજ જુદો હોય છે, પણ નામ જુદું હોતું નથી, તેથી આમા કઈ રીતીએ દ્રવ્ય સંખ્યા ગણવી ?
- ઉ० ગાય વિગેરેનું ધી ખાજ-મીઠું પાણી અને ગાય બેસ વિગેરેની ધાશ, તે એક દ્રવ્ય ગણાય કેમકે-ઉભયભિન્નત્વે સતિ ભિન્ન પ્રત્યક્ષ સ્થાન-નામ અને સ્વાદ, આ બન્ને જુદા હોય તો જુદું દ્રવ્ય ગણાય, તો આમા નામ જુદું નથી, માટે તે એક દ્રવ્ય ગણાય ॥ ૨-૧૪-૨-૨૦૨ ॥ ૩૩૮ ॥
- પ્ર० લાપસીમા ધી અને ગોળ રૂપ બે વિગય ગણાય ? કે એક કડા વિગય ગણાય ?
- ઉ० યોગવિધિને અનુમારે લાપસી બે પ્રકારની હોય છે, એક

વિગય ૩૫, અને બીજી નિવિયન દુષ્-તેના વિગય ૩૫
લાખમીમા ગોળ અને ધી એમ મે વિગય ગણાય છે ॥ ૨-૧૪
-૩-૨૦૩ ॥ ૭૩૬ ॥

પ્ર૦ વિવાહ વિગેના જમણવાગ્યા માવુએને વદેશવું કહે છે નહિ ?
તેમ પોસાતિના જમણવાગ્યા વદેશવું કહે છે નહિ ?

ઉ૦ વિવાહના જમણવાગ્યાની પેઠે ન વદેશવું કહેવું જરૂર નથી
હાય, ત્યાં વદેશવું કહેવું નહિ ॥ ૨-૧૪-૧-૨૦૪ ॥ ૭૪૦ ॥

પ્ર૦ ગતિએ ગતિથી પોણી વિનેદે કહેવાય છે કે
આવકાને ખાવી કહ્યે નહિ તેમજ કહેવાય છે કે
ન કહ્યે ? કે કહ્યે ?

ઉ૦ આવકા ગતિએ અનેક સ્થાને કહેવાય છે કે
બહુ જલ વિગતનાનો સુલભ છે અને સુલભ અને
બીજા પદોના ગતિય સુલભ છે કે નહિ ?
વામિપણની યકાનો સુલભ છે કે નહિ ?
“ગતિએ ગતિય વાગ્યું છે કે નહિ ?
એ માન્યતાયો નહિ, સુલભ છે કે નહિ ?
હાય, તે વીએ નહિ, સુલભ છે કે નહિ ?
કુમકે-નેએના સુલભ છે કે નહિ ?
તેવાવાળા રાય છે કે નહિ ?
૫-૨૦૫ ॥ ૭૩૬ ॥

પંડિત દર્શન

પ્ર૦ પદ્મી પ્રતિ
મનુષ્ય

આને નવકાર ઉવચ્ચગહર : અને સ સારદાવાની સ્તુતિઃ
બ્રાહ્મણ છે, તેનું નું જાણ ?

ઉં આવચ્ચક ચૃષ્ટિના અભિપ્રાયે પદ્મી પ્રતિક્રમણને છેડે
' સ્તુતિસ્તોત્ર રૂપ સજ્જાય કરવી ' કહી છે, તેથી પર-
પરાથી સ્તુતિસ્તોત્ર વિગે કહેવાય છે ॥ ૨-૧૫-૧-૨૦૬
॥ ૩૪૨ ॥

પ્રં સર્વ વિમાન અતિ નીચુ હોવાથી, રાહુ વિમાન સર્વ વિમાનને
કેવી રીતે આગળ શકે ? અને અદ્રવિમાન અતિ ઉચ્ચ હોવાથી
રાહુવિમાન-અદ્રવિમાનને કેવી રીતે આવરી શકે ?

ઉં તત્ત્વાર્થ ભાષ્ય ટીકાના અનુસાર અદ્રવિમાનથી રાહુ
વિમાન ઉપર ગ્રહેન છે, અને તે અનિયમિત પ્રત્યુ હોવાથી
જ્ઞાપિત સર્વવિમાનની નીચે દશ ચોળન સુની કર્યા કરે છે,
માટે અદ્ર સૂર્યને આવરવાના કાળ પણ શકા નહોતી નથી.
॥ ૨-૧૫-૨-૨૦૭ ॥ ૩૪૩ ॥

પણ્ડિત વિવેકસાગર ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરે

પ્રં નવગ્રૈવેયકં અને પાચ અનુત્તર વિમાનમા જિન દાદા છે ?
કે નહિ ? જો છે, તો રાશ્વતી છે ? કે અશાશ્વતી છે ?

ઉં ગ્રૈવેયકં વિગેગમા સુરમાદિ મજ્જા નહિ હોવાથી જિન દાદાઓ
હોતી નથી ॥ ૨-૨૬-૧-૨૦૮ ॥ ૩૪૪ ॥

પ્રં આઓ કાવર્મ પામી સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાને જાય ? કે નહિ ?

ઉં વિજયચંદ્ર કેવલિચરિત્રમા દેવપૂજના અધિકારમા
શ્રીઓના સર્વાર્થસિદ્ધ વિમાને જવાના અક્ષરો છે, અને

પૃથવીચ દ ચરિત્રમા “પૃથવીચ દ્રવી પૂર્વલવની શ્રીઓ
 સર્વાર્થસિદ્ધે નદને મનુષ્યપણુ પામી મિદ્ધ ચઈ” એમ કહ્યું
 છે, તેમજ કનકમાલાઃ સર્વાર્થમિદ્ધ વિમાનમા ગઈ તેવા અક્ષરો
 અષ્ટપ્રકારી પૂજના ત્રયમા પ્રદીપ-પૂજના અધિકારમા
 છે, અને વામુપૂજ્ય ચરિત્રમા તો, અનુત્તર વિમાને જવાના
 રુદ્ર અંગે છે, અને શ્રીઓ-અનુત્તર વિમાનનું આયુષ્ય
 બાને છે, તે વાત પદ્મવણા સૂત્રમાં ત્રિવિશમા કર્મપ્રકૃતિ
 નામના પદ્મનીટીકામા કહેલ છે ॥ ૨-૧૬-૨-૨૦૯॥૩૪૫॥

૧૭

શ્રીહીરવિજયસૂરિશિષ્ય પંડિત રામવિજય ગણિકૃત પ્રનોત્તરો

પ્ર૦ મિઝ્ઝનિજરિઆફિર હ્મ સવરહાર-જીવરામિમઝ્ઝાઓ ।
 જનિ અણાટ્ઠવણસ્સઅઢરાસીઓ તત્તિઆ તમ્મિ ॥ ૧ ॥

આ ગાથા અનુમાન-જેટલા મિદ્ધ થાય, તેટલા જીવો
 અનાદિનિગોદમાથી વ્યવહાર ગણિમા આવે છે, આ પ્રકારે
 અનાદિ મમાગને આશ્રયીને વિચાર કરતા, જેટલા મિદ્ધ થયા,
 તેટલાજ સદા વ્યવહારી જીવો અનાદિનિગોદથી બહાર આવેલા
 છે, અનિજ નહિ

પરંતુ

ઙ્ગક્કસ્મ નિગોયસ્મ અણત-આગો સિદ્ધિ-ગઓ૦ આ
 ગાયાને અનુભવીને, સૂચ્ય બાદર એ બેમાથી, એક નિગોદનો
 અનન્તમો ભાગ મિદ્ધ થયો છે, તેમજ વ્યવહારી જીવો પણ એક
 નિગોદના અનન્તમા ભાગે હોવા થટી શકે છે, એમ જણાય છે

કેમકે—સર્વ જીવોના બે પ્રકાર છે, એક વ્યવહારી, અને બીજો અવ્યવહારી, તેમા સૂક્ષ્મનિગોદન અવ્યવહારી છે, અને બીજા વ્યવહારી છે આ પ્રમાણે બાહરનિગોદ વિગેરેમા સિદ્ધ કરતા અનન્તાનન્ત ગુણા જીવો છે, તેથી સિદ્ધ જીવો કરતા વ્યવહારી જીવો અવિક છે? કે તુલ્ય છે? તે જાણાતુ નથી, માટે તે ખતાવવા કૃપા કરો.

ઉં મિદ્ધના જીવો એકનિગોદના જીવો કરતા અનન્તમા ભાગના કલા છે, અને નિગોદો—સૂક્ષ્મ અને બાહર એમ બે પ્રકારે છે જરવા જીવો મિદ્ધિપને પામે છે, તેટલા જીવો સૂક્ષ્મનિગોદથી નીકળી વ્યવહાર ગણિ જીવોમા આવે છે, માટે મિદ્ધના જીવોનું અને વ્યવહાર ગણિના જીવોનું તુલ્યપણું કયાથી થાય? અને તે તે ત્રયો અનુસાર વ્યવહાર ગણિનું અનાદિપણું બાનમાન થતુ હોવાથી, સિદ્ધિવિ જસિયાં આ ગાથાનો અર્થ પણ વ્યવહાર ગણિના અનાદિપણા અનુમાન ભાવે બોધ્યે ॥ ૨-૧૭-૧-૨૧૦ ॥ ૩૪૬ ॥

પ્રં નનાગમા કરતો એક જીવ કેટલી વખત ઇદ્રપણુ ચક્રવર્તિપણુ નિગેરે પામી શકે? અને આ બાબત કયા શાસ્ત્રમા કહી છે?

ઉં આટલી વખત પામી શકે, તેનો નિયમ શાસ્ત્રમા જોવામા આવેલ નથી એ વખત પામી શકે, તેવા અક્ષરો તો, સાક્ષાત્ ભગવતિ સૂત્ર વિગેરેમા દેખાય છે, પરંતુ પ્રાય કરી બહુ વખત ન પામે, એમ મંભવિત થાગે છે ॥ ૨-૧૭-૨-૨૧૧ ॥ ૩૪૭ ॥

પ્રં બ્રહ્મદેવ લોકથી ઉપર સમ્યક્-દૃષ્ટિ દેવો વનારે છે? કે મિથ્યાદૃષ્ટિ વનારે છે?

ઉં યુક્તિએ વિચાર કરતા બ્રહ્મદેવલોકથી ઉપરના દેવલોકમા

મિથ્યા દૃષ્ટિ દેવો કનતા, સમ્યગ્દૃષ્ટિ દેવો વધાડે સબવે છે ॥
૨-૧૭-૩-૨૧૨ ॥ ૩૪૮ ॥

- પ્ર૦ શ્રાદ્ધવિધિ ટીકામા પ્રભુપ્રતિમાને સૃષ્ટિએ નવે અગે તિલક
કરવાનું કહ્યું છે, તેમા પહેલું ડાબા પગે કગાય ? કે જમણા પગે ?
ઉ૦ પૂજા અવસરે જિનપ્રતિમાને કનતા તિલકો જમણા પગથી
માડીને અગગ્યના મુજબ કરવા ॥ ૨-૧૭-૪-૨૧૩ ॥ ૩૪૯ ॥

હતિશ્રી સફલસૂરિ-પુરન્દર-પરમગુરુ-ગચ્છાધિરાજ-ભટ્ટાર્ક-
શ્રી-વિજયસેનસૂરિ-પ્રસાદીકૃત-પ્રશ્નોત્તર-સગ્રહે શ્રી
હીરવિજયસૂરિશિષ્ય-પણિડત-શુભવિજયગણિ-
વિરચિતે દ્વિતીય ઉલ્લાસ સમ્પૂર્ણ ॥

॥ अथ तृतीय उद्घासः ॥

श्री-पार्श्व प्रणिपत्य श्री शङ्खपुरेश्वर जिन भक्त्या ।
आगम्यते तृतीयोद्घास शुभ-विजय-विजेन ॥ १ ॥

श्री ૨ ખેશ્વર પાર્શ્વનાથ જિનેશ્વરને ભક્તિ પૂર્વક નમ-
સ્કાર કરી શ્રીતુભવિજય પડિત ત્રીજા ઉદ્ઘાસની શરૂઆત
કરે છે

૧

આ ગ્રંથના સંગ્રહકાર પણ્ડિત શુભચિન્તય-
ગણિના પ્રશ્નોત્તરો

પ્ર० પ્રભાતે વ્યાખ્યાનના પ્રારંભમા જિનેશ્વરદેવો નમો તિત્યસ્ત
જોને છે, તેમા તીર્થ શબ્દનો શો અર્થ થાય ?

ઉ० આવશ્યક હાગિભદ્રી દીક્ષા વિગેરે અનુસાર તીર્થ શબ્દ
કરી, બાગ અગરૂપ શ્રુત જ્ઞાન કહેવાય છે ॥ ૩-૧-
૧-૩૫૦ ॥

પ્ર० પાસત્યા વિગેરે પાસે દીક્ષિત થયેન મુનિને ગાનુ હોય ? કે નહિ ?

ઉ० તેને ગણુ હોય છે કેમકે—મહાનિશીથના ત્રીજા અધ્યયનને
છેડે કથ્યુ છે કે—

સત્તદ્ગુરુપરપરકુસીલે, જગવિતિગુરુપરપરકુસીલે

સત્ત આઠ ગુરુ પ૨ પરા કુસીલ—અને એક બે ત્રણ ગુરુ
પ૨ પ૨ ૧ કુસીલ—”

આમા મે વિકલ્પ કહેવા દેવાવી-આ પ્રમાણે જણાય છે કે-એક મે ત્રણ ગૃહપન્ પન સુધી કુમીલ રાય, તેમા માધુ આમાચાગી, નર્ પ્રકાર વિનાશ થયેની દેતી નથી, તેથી ને કાઇ ક્રિયા ઉદ્ધાર કરે, તો અન્યનાભોગિક વિગે પામે ચારિત્ર ઉપમ પડ અદુલ ક્રીનેજ, ક્રિયા ઉદ્ધાર કરી શકે છે બીજા પ્રકારે નહિ

વળી બૃહલ્કલ્પ ત્રીજા ખડમાં કહ્યું છે કે “ગાદિક નિન્દવ પામે દીક્ષા લીધી, અને તેને છોડીને મુનાવ પામે આબ્યો, નેને પ્રાપ્તિત તે છે કે-અમ્યગ્ માર્ગ અજીકાર કરે, અને ત્યાથી મન પર્યાય ગણાય, કરી નેને વડી દીક્ષા કરી પડતી નથી ॥ ૩-૧-૨ ॥ ૩૫૧ ॥

પ્રશ્ન ૧૮૮ આવકા ત્રણ નવકારે નોકારી વિગે પચ્ચક્રખાલ પાડે છે, તેના અક્ષને કયા છે?

ઉત્તર મોકળા આવકા ત્રણ નવકારે પચ્ચક્રખાલ પાડે છે, તે અવિ-
ચ્છિન્ન પર પડે છે, પર તુ તેનો પાક કાઇ પણ દેકાળે જોયાતુ
યાદ નથી ॥ ૩-૧-૩-૩૫૨ ॥

પ્રશ્ન ૧૮૯ નવપત્રી કોળ અને પચ્ચક્રી કોળ ?

ઉત્તર “નિહ્નગાટ અસ્તિ-” નિન્દવ પાડ્યા વિગે માધુનેપને
ના ॥ ૬-ના નવપત્રી કહેવાય અને ઉપ ના વાક્યમા
આદિ શબ્દ મદ્ય કહેન છે, તેથી-ચરકપરિત્રાજક વિગે
પચ્ચક્રી કહેવાય છે ૧૯૧ બૃહલ્કલ્પના પહેલા ખડમાં ૩
॥ ૩-૧-૪-૩૫૩ ॥

પ્રશ્ન ૧૯૦ ઓપધ અને બેપત્રમાં કાઈ તત્ત્વન છે ? નહિ ?

ઉત્તર મુદ વિગે એક અનિતુ રાય, તે ઓપધ કહેવાય છે, અને
અનેક અનિતુ જે ગોળી ચૂર્ણ, વિગે અને ૨, ને બેપત્ર

કરેવાય કે પચસત્રની બૃહદ્વૃત્તિ અનુચિતે એવો ભેદ
જાણનારો છે ॥ ૩-૧-૫ ॥ ૩૫૮ ॥

૩૦ યાદ કરો કે—“બલવ્ય છુ ? કે અબલવ્ય ? તે શી રીતે જાણાય ?”

ઉ૦ “જો પોતાના હૃદયમાં બલ્ય અબલ્ય ની શકાવાળો થાય, તે
નિયમથી બલ્ય રોય કે કેમકે—અબલ્ય જીવને તેવી શકા
થતી નથી” એમ—આચાર્યગના અવન્તી અધ્યયનના
પાંચમા ઉદ્દેશાની ટોકામાં જણ્યું છે ॥ ૩-૧-૬ ॥ ૩૫૫ ॥

૩૦ આચાર્ય પ્રિયોગની પ્રતિમા તથા દેવીની પ્રતિષ્ઠાના અક્ષરો ક્યા
ચાલ્યા છે ?

ઉ૦ આચાર્યની મૂર્તિ અને દેવીનો આપનામ ત્ર નીચે મુજબ છે

ૐ નમો આચરિઆણ ભગવતાણ નાળીણ પચ-રિહા-
ચારસુઢિયાણ હ્રિ ભગવતો આચરિયા અચરતુ, માહુ
માહુણી માચય-માચિઆ-કય પૂઅ પઢિચ્છતુ, સન્વ સિદ્ધિ
દિસતુ સ્વાહા—

આ મને ત્રણ વખત વાચશેપ કરવો

ઉપા યાયની મૂર્તિ અને સ્તૂપનો મત્ર—

ૐ નમો ઉવજ્ઞાયાણ ભગવતાણ ચારસગ-પઢગ
પાઢગાણ મુઅજરાણ સજ્ઞાયજ્ઞાણાસત્તાણ હ્રિ ઉવ-
જ્ઞાયા ભગવતો અચરતુ, માહુ-માહુણી-માચય સાચિયા-
કય પૂઅ પઢિચ્છતુ, મન્વ સિદ્ધિ દિસતુ—

આ મને ત્રણ વખત વાચશેપ નાખવો

સાહુ માચવીની મૂર્તિ અને સ્તૂપનો મત્ર—

ૐ નમો માચસાહુણ ભગવતાણ પચમહાચયધરાણે
પચસમિઆણ નિગુત્તાણ નવ નિયમ-જ્ઞાણ દસણ-જુત્તાણ

મુક્તવમાત્રગાણ સાહુણો ભગવનો હજ અવયરતુ-ભગ
વહઓ સાહુણીઆ હજ અવયરતુ, સાહુસાહુણીસાવય
સાવિઆકય પૂઅ પહિન્નતુ સન્વસિદ્ધિ દિસતુ સ્વાહા-

આ મત્રે ત્રણ વખત વાસકૈષ કહેવો

આ પ્રમાણે વર્ધમાન સ્પ્રિકૃત આચાર દિનકર ત્રયમાં
છે માટે ઇત્યાદિક ત્રયને અનુસારે આચાર્ય વિગેરેની મૂર્તિ
તથા દેવીની પ્રતિષ્ઠાના અક્ષરે જણવા ॥ ૩-૧-૭ ॥ ૩૫૬ ॥

પ્ર૦ શ્રાવણે આગ પર્વતિથિમાં ચોયસક્ત વિગેરે કહે છે, તે આગ
પર્વે કયા ગણાય ?

ઉ૦ ચૌદશ આઠમ અમાવાસ્યા અને પુનમ આ આગ પર્વતિથિઓ
છે, એમ યોગશાસ્ત્ર ટીકામાં ચતુષ્પર્વ્યાં ચતુર્ધર્માદ એ
શ્લોકના વ્યાખ્યાનમાં કહ્યું છે, તેજ પ્રમાણે પ્રવચન સારો-
દ્વારમાં પણ કહ્યું છે, અને શ્રાદ્ધવિધિમાં તથા પ્રતિક્રમણ
સૂત્રની ટીકામાં જ્યુ કે—

“આઠમ ચૌદશ પૂર્ણિમા અને અમાવાસ્યા આ
પર્વતીથિઓ છે, તે એક માસમાં છ હોય છે, અને પખવા-
ડીયામાં ત્રણ હોય છે, તેમજ બીજ પાચમ આઠમ—અગી-
આઠમ—અને ચૌદશ આ પાચ તીથિઓ ગૌતમ ગણધર
મહાગણએ કહેલી છે

બીજ—એ પ્રજાગના ધર્માગધન માટે

પાચમ—જ્ઞાનનિમિત્તે—

આઠમ—આઠ કર્મના ક્ષય માટે

અગીઆરમ—૧૧ અગની આગનના માટે

અને ચૌદશ—ચૌદ પૂર્વની આગનના માટે છે

આ પાચ તિથિઓ જ્યાં પુનમ અને અમાવાસ્યા સાથે
ગણીએ, ત્યાં દરેક પખવાડીયામાં ઉત્કૃષ્ટથી છ પર્વા થાય છે ”

તેમજ ભગવતી ટીકામાં હદિદ્ધ શબ્દે કહી અમાવાસ્યા કહી છે ત્રિપાઠ સૂત્ર ટીકામાં પણ તેમજ છે

વળી “બળ વીર્ય પુરુષકાર ને પગઠમ છતાં આઠમ ચૌદશ જ્ઞાનપત્રમી પન્નુમણ અને ચોમાસી ના નિવનમા ને ઉપવાસ છઠ અઠમ ન ક’તે, તેને પ્રાયશ્ચિત્ત આવે ” એમ ઓગણીશમાં પ આશકની ટીકા વિગેરે અનેક અથમા પત્રમીને ગણાવી છે, અને પત્રમી પર્વતગી કે મહા નિશા-થમાં પણ કહી છે

અહીં કોઈ ત્રાકા કરે છે કે—

જે આમ છે, તો ત્રણ ચાર પાત્ર અને ૪ તિથિઓ તપન્યા શીન વિગેરે પાળી આગવવી જોઈયે

ઉત્તર આપે છે કે—જે મ પૂર્ણ શક્તિ હોય, તો તમામ આગવની. અને છેવટે યવાશક્તિ—એક પણ આગવન કરનારને કોઈ દોષ નથી

તથા—

છળ્લ તિત્તીળ મજ્જમિ કા તિત્તો અજ્જ વામરેં આ ગાયા શ્રાદ્ધદિનકૃત્ય સૂત્રમાં છે, અને તેનું વ્યાખ્યાન કર્યું છે કે “૮-૧૪-૧૫-આ ત્રણ તિથિઓ અજવાલી તથા અવારી મળી છ તિથિઓ વાય છે ઇત્યાદિક અથને અનુસારે, અને અવિહિત પર પગએ કહી, તમામ પૂર્ણિમા અને અમાવાસ્યા પર્વપણે આગવવીજ જોઈયે” વળી સૂર્યકાગ સૂત્રના બીજા શ્રુતસ્ક ધર્મા લેખશ્રાવકના અધિકારમાં કહ્યું છે કે—

ચાઉદસઠમુદિદ્ધ પુણ્નમાસિણીસુ પહિરુણ્ણ—

આની વ્યાખ્યા—

“ચૌદશ આઠમ પ્રસિદ્ધ છે, અને ઉદિદ્ધ એટલે મહા કલ્યા

લોક સંબધીપણે પ્રુણ્ય તિયિ તરીકે પ્રસિદ્ધિ પામેલી-તણ
આમાસી પૂર્ણિમા ”

આ પર્વાગયન બતાવ્યું, તે જમ કાર્તિક મેઠે ચો વખત-
પાયમી શ્રાવક પડીમા આગધી, તેના મગ્ધો આ ચરિતાનુવાદ
ઠે, પણ વિધિવાદ નથી. જ કાઈ એક જાણુ આચરે, તે
ચરિતાનુવાદ ઠે, અને બના આચરે તે વિધિવાદ ઠે વિધિ-
વાદ હોય, તે બનાંચ માનવો જોઈયે ॥ ૩-૧-૮ ॥ ૩૫૭ ॥

મ૦ શ્રાવકાને ઉપધાન તપ કર્યા વિના નવકાર વિગેરે મુત્રો બાણવા
કલ્પે ? કે નહિ ?

ઉ૦ જમ નાનુઓને યોગવહન કર્યા શિવાય આગમસૂત્રાનુ
વાચન પઠન વિગેરે કલ્પતું નથી, તેમ શ્રાવકાને પણ ઉપધાન
કર્યા શિવાય નવકારમત્ર વિગેરેનું બાણુ ગાણુ કલ્પે નહિ
મહાનિશીથ સૂત્રમા કહ્યું ઠે કે—

સે મયવ ! સુદુકર પચમગલમહાસુયમ્બધસ્ત વિ-
ળઓવહાણ પદ્મસ્ત, ગમા નિયત્તણા કહ ગાલેઈ કિલ્લઈ ?

ગોયમા ! જેળ કેળઈ ન દુચ્છેડ્ડા ગય નિયત્તણ,
અવિળઓવહાણેણ પચમગલસુઅનાળમહિડ્ડા અઝ્ઝા-
વેઈ વા, અઝ્ઝાવચ માળસ્ત વા અણુલ પયાઈ,
સે ણ ન મવેડ્ડા પિઅધમ્મેઃ ન હવેડ્ડા દુદ્ધધમ્મે-
ન હવેડ્ડાઃ મત્તિજુળ હીલિડ્ડા સુત્તઃ હીલિડ્ડા
અત્થ હીલિડ્ડા સુત્તથોમળઃ હીલિડ્ડા ગુરુ જે ણ
હીલિડ્ડા સુત્ત-જાપ હીલિડ્ડા ગુરુ । સે ણ આસા-
યેડ્ડા અતીતાળાગયવટ્ઠમાળે નિત્તયરે આમાળ્લજ્ઞા
આયરિઅ-ઉવ-ઘાય-સાદ્દુણોઃ જે ણ આમાળ્લજ્ઞા સુઅ-
નાળમગિહ્તસિદ્ધ-સાદ્દુ-તસ્મ ણ અણતઃ સત્તારસાગર-

માર્તિદેમાણસ તાસુ તાસુ સતુદ-વિચંડાસુ ચુલમીઠ
લક્ષ્વ-પર્મિકુટાસુ સીઓસિણ-મિસ્સજોણિસુ સુઠર
નિયતના. ઇતિ ।

“હે ભગવન્ ! પચમ ગણ મહાશ્રુત સ્કંધનુ વિનયો
પનાન અત્યંત દુઃખ જતાવ્યુ આ તપની મેવામા રોકાવુ
ખાલુચોથી કેમ બને ?

હે ગોતમ ! તે કો, આ નિયતનાને ન જાણે અને પચ-
મ ગણ મહાશ્રુતસ્કંધસૂત્રને ઉપનાન કર્યા શિવાય બળે,
ભાષાને, ભાષાવના નુ અનુમોદન કરે, તે પ્રિયર્થો ન દોય,
દુઃખર્થો ન દોય, અને ભક્તિમાન ન બને, અને મૂત્રની હીનના
જે, અથની હીનના જે, અને સુત્ર અર્થ ઉલ્લેખની હીનના
જે, અને શુભની હીનના કરના । બને, જે સુત્રની અને
આનન્દ-શુભની હીનના કરના જે હોય, તે અતીત અનાગત અને
વર્તમાન તીર્થંકોની આશાતના કરના જે થાય અને આચાર્ય
ઉપાધ્યાય અને માતુઓની આશાતના કરના જે થાય જે શ્રુત
જ્ઞાન અગ્રિહત મિદ્ધ અને સાધુઓની આશાતના કરના જે થાય,
તે અનન્ત સનાતન મુદ્રમા ગ્રજે, અને મવૃત વિવૃત ચારાશી
લાખ સખ્યાવાળી શીત ઉષ્ણ અને મિશ્ર યોનિમા લાભો કાળ
નિયતના ભોગવે ” પ નુ ઉપનાન કર્યા પહેલા જેણે નવકાર
મંત્ર વિગેરે સૂત્રો બળી લીધા હોય, તેણે પણ અવગત મળ્યે
વિવેચ કર્યા શિવાય વિરિપૂર્વક અવશ્ય ઉપનાન વડન કરી
લેના હમખાતો દ્રવ્ય ક્ષત્ર જાન વિગેરેની અપેક્ષાએ લાભાનાશ
વિચારને ઉપનાન કર્યા શિવાય, નવકારમંત્ર વિગેરેનુ પઠન
પાઠન કરાવુ દેખાય છે, તે આચરણાથી છે, આચરણાનુ
લગણ કટપલાધ્યમા અને ઉપદેશપદમા બતાવ્યુ છે કે—

“કાંઈ મહાનુભાવ ગીતાર્થ પુરવે ન આચર્યુ હોય, તેને ખીજ ગીતાર્થએ સાવધ ન હોવાથી, નિષેધ્યુ ન હોય, પણ ધણાઓએ અનુભોધુ હોય, તે આચરણા કહેવાય આ આચરણા જિનારા સમાનજ છે ”

એમ ભાષ્યાદિક સૂત્રમા કહ્યું છે

અસદાહન્નઽણચરજ ગીઅત્ય અવારિયતિ મજ્ઞત્યા ।

આચરણાવિ દુ આણત્તિ વચણઓ સુવદ્ મન્નતિ—

“મરણ મહાનુભાવે ન અનવધ આચર્યું, અને ગીતાર્થ પુરવેએ નિવાર્યું ન હોય, તે આચરણા પણ આજ્ઞા છે એ વચનથી મધ્યસ્થ પુરવે તેને બહુ માન્ય કરે છે ” એમ જાણવું

॥ ૩-૧-૬ ॥ ૩૫૮ ॥

પ્ર૦ શ્રીવીરભગવાનનુ તીર્થ કેટલા કાળ મુધી ચાવશે ?

ઉ૦ ભગવતી સૂત્રના વીશમા શતકના આઠમા ઉદ્દેસાને અનુમાને એકવીસ હજાર વર્ષો સુધી ચાલશે

વળી—

નિત્ય ભતે ! નિત્ય ? નિત્યચરે નિત્ય ?

ગોયમા ! અરજા તાવ નિયમા નિત્યકરે, નિત્ય પુણ પાઠવણાઈણો સમણસઘો ।

તજજા-સમણા સમણીઓ માવગાઃ માવિઆઓઃ
અ સ્તિ ભગવત્યા

“ હે ભગવાન્ ! તીર્થ તે તીર્થ છે ? કે તીર્થક તે તીર્થ છે ?

ગોતમ ! અગિય તો ચોક્કસ તીર્થને કરવાળા છે અને તીર્થ તો માધુ સાધવી શ્રાવક અને શ્રાવિકા રૂપ ચતુર્વિધ થાય છે, ” એમ ભગવતી સૂત્રમા કહ્યું છે અને

દુષ્પસહ્ત ચરણ મણિય જ મગવયા હૃદ મ્વત્તે ।

આણાજુત્તેળમિણ-ણ હોહ અદૃણત્તિ ઘામોત્તે ।

“ભગવાતે આ ક્ષેત્રમા દુઃપસહ્સરિ સુધી ચારિત્રમાર્ગ આપમે ”

એમ કહ્યું છે, તેથી આજ્ઞાને નારણ કરવાવાળાઓએ આ હુમ
લાવું છે, તેવો ડોળાટ ન કરવો ” આ પ્રકારે ઉપદેશપદ્ધતિ
મચન છે ॥ ૩-૧-૧૦-૩૫૬ ॥

પ્ર૦ નારદીઓ પૂર્વ ભવમા કરેલા દુષ્ટત્વો જાતિભરણ જ્ઞાનથી
જાણે ? કે અવિજ્ઞાનથી જાણે ?

ઉ૦ અનેક પ્રકારના પાપો કરીને જીવો નાશકમા જાય છે, તેઓ
ભવ નિમિત્તે વધેન જાતિભરણ જ્ઞાનથી પૂર્વ ભવમા કરેલા પાપો
પોતાની મેળે જાણે છે, અવધિજ્ઞાનથી કાંઈ જાણતા નથી, કેમકે
અવિજ્ઞાન તેઓને ઠટકૃષ્ટથી એક યોજનનું હોય તે એમ
ભવભાવના સૂત્રનો ટીકામા કહ્યું છે ॥ ૩-૧-૧૧ ॥ ૩૬૦ ॥

પ્ર૦ મુડકેવલીનું નરૂપ શું ?

ઉ૦ પચસ ગ્રહ ટીકામા બતાવ્યું કે-

મરિચો મગનિર્વેદાદાન્મ નિસ્સરણ તુ ઘઃ ।

આત્માર્થ સમટ્ટોઽસૌ મદા સ્યાન્ મુણ્ડકેવલી ॥

“જે સમક્રિત પામી, સસારનું નિર્ગુણ પાત્ર દેખી, તેના
ઉપર ખેદ નાગણ કરે છે, અને તેથી મસાગ્માથી નિકળી દીક્ષા
અંગીકાર કરી ફક્ત પોતાના આત્માને ત્યાગવા હરે છે, અને તેજ
પ્રમાણે સદા ચેષ્ટા કરે, ને મુડકેવલી થાય છે ॥ ૩-૧-૧૨
॥ ૩૬૧ ॥

પ્ર૦ જે કાળમા અવના કાળાન્તરમા જટલા યુગવિયા હોય તે
નેટ નાજ રહે ? કે આજાવતા થાય છે ?

- ઉં ને જાગમા નેટલા યુગલિયા હોય, તે કાવમા તો, તેટલાજ રહે
 છે, અને કાળાન્તરમા ભરતઃ ઐરવતઃ ક્ષેત્રમા યુગલિયા ઓછા-
 વના થાય છે દેવકુરૂ વિગેરેમા તો, કદાચિત્ મહાગુનો મ ભવ
 જના પા, દોષ પણ કાગણથી ફેર ત્યા લાવી મૂકવાનું પણ
 બને છે, તેથી તેમા ન્યૂન કે અવિકપણુ નથી ॥૩-૧-૧૩॥૩૬૨॥
- પ્રં મચિત્તના ત્યાગીને કાગણ પડયે ગત્રિમા પાણી પીવાની જરૂર
 પડે, તો અચિત્ત પાણી પીવે ? કે મચિત્ત પીવે ?
- ઉં મચિત્તના ત્યાગવાળાને કાગણ પડયે ગત્રિએ પાણી પીવું પડે,
 તો ઉત્તુ પાણીજ પીવે ॥ ૩-૧-૧૪ ॥ ૩૬૩ ॥
- પ્રં પરિવેશા વિનાના સ્થાપનાચાર્ય પામે, અને ક્રેક્ટ ચોવપદાનુ
 પરિવેહણ કર્યું છે, તેવા ગીતાર્ય ગુન પામે, કામ સબ રીના
 ઇગિયાવહિયા જના હોય તો કહ્યે ? કે નહિ ?
- ઉં ગીતાર્ય ગુન પામે તમામ ક્રિયાના ઇગિયાવહી કરવા કહ્યે છે.
 ॥ ૩-૧-૧૫ ॥ ૩૬૪ ॥
- પ્રં ભગવતી સૂત્રમા ખતાનેવ ત્રિવિર ત્રિવિર પરચ્ચક્રપાલુવાળા
 પરિમાન આવડે પરિવેહણ સ્થાપનાચાર્ય પામે સાધુઓને
 ઇગિયાવહીયા વિગેરે અનુષ્ઠાન જરૂર મુત્રે ? કે ક્રેક્ટ ઇરિયા-
 વહીયાજ કરવા મુત્રે ?
- ઉં પરિમાનના સ્થાપના પામે નાધુને ક્રેક્ટ ઇગિયાવહિયા કરવી
 મુત્રે, બીજું નહિ ॥ ૩-૧-૧૬ ॥ ૩૬૫ ॥
- પ્રં ગુન પામે ઉપરાન વિગેરે ક્રિયા કરનાર આવક સ્થાપનાની વચ્ચે
 અને ગુનની વચ્ચે, પચેન્દ્રિયની આટ પડતી હોય, તો આગળ
 ખમે ? કે નહિ ?
- ઉં આટ પડતી હોય તો ખચાવવા આગળ ખસી શકે છે ॥ ૩-
 ૧-૧૭ ॥ ૩૬૬ ॥

- પ્ર० સીતા જનક ગન્તની પુત્રી છે ? કે ગવણની પુત્રી છે ?
- ઉ० યજ્ઞા યયોગા જનકગન્તની પુત્રી બનાવી છે, અને વસુદેવ હોંડમા ગવણની પુત્રી બનાવી છે ॥ ૩-૧-૨૮ ॥ ૩૬૭ ॥
- પ્ર० પટેના અને હેત્રા તીર્થ કરના શ્રાવકને જુદા જુદા ગંગાળી મુદુપત્તિ ગળવી કહ્યે ? કે નહિ ?
- ઉ० પહેલા અને હેત્રા તીર્થ કરના શ્રાવકને ધોળી મુદુપત્તિ કહ્યે છે, અને મંથમ જિનના શ્રાવકને પાચેય ગંગાળી પણ કહ્યે છે ॥ ૩-૧-૨૯ ॥ ૩૬૮ ॥
- પ્ર० દીક્ષિત વયેના પદ્મસો તાપયોને ગૌતમસ્વામિજીએ યજ્ઞિત વક્રી દુનપાકે પારપુ કરાવ્યું, તેવૈકિય દુનપાક હતો ? કે નહિ ?
- ઉ० તે વૈકિય ન હતો, પરંતુ અક્ષીણ મહાનસ લખ્ધિએ કરી બરાને પહેાચે તેટલો દુનપાક થઈ ગયો હતો ॥ ૩-૧-૩૦ ॥ ૩૬૯ ॥
- પ્ર० અહીં કેટલાક ભૂકડિયા કહે છે કે-“ આપને ત્રિકલા વિગેરે ઉત્કટ દ્રવ્યનું ચૂગલ નાખવાથી, પાણી ફાંસુ થઈ જાય છે, તેમ અમારે પણ ઉત્કટ દ્રવ્યનું ચૂગલ નાખવાથી, અનાજ વિગેરે અચિત્ત થઈ જાય છે ” આનો બારક ઉત્તર શો આપવો ?
- ઉ० ભૂકડિયાની રાકનો ઉત્તર આપવો કે-“ ત્રિકલા નાખવાથી પાણીમા નર્ણુ વિગેરે ફરી જાય છે, તેમજ જો ધાન્ય કેવું વિગેરેમા ઉત્કટ ચૂર્ણુ નાખવાથી, ‘ વર્ણુ વિગેરે ફરી જતા હોય, તો અચિત્ત વાય, પણ તેમ બનતું નથી, માટે કેવી રીતે તે પ્રાસુજ વાય ? ॥ ૩-૧-૩૧ ॥ ૩૭૦ ॥
- પ્ર० ધરિયાવહિયા દ્રવ્યથી ક્ષત્રથી કાનથી અને ભાવથી કેવી રીતે પડિક્રમના પડે ?
- ઉ० દ્રવ્યથી-અચિત્ત વિગેરેનો અર્થ થાય તો, ક્ષત્રથી સો હાથ દર ગયા હોય, તો ધરિયાવહિયા કરવા પડે છે, આવા અક્ષરો

આવશ્યક ટીકાઃ અને જીતકટપસૂત્ર ટીકા વિગેરેમાં છે, અને કાલ અને ભાવથી ઇરિયાવહિયા આવવામાં વ્યક્ત અક્ષરે શાસ્ત્રમાં દેખવામાં આવ્યા નથી ॥ ૩-૧-૨૨ ॥ ૩૭૧ ॥

પ્ર૦ આવશ્યક સૂત્રના યોગ સાથેજ દશવૈકાલિક સૂત્રના યોગ વહેવા મળે ? કે નહિ ?

ઉ૦ આવશ્યક યોગની આવૈયાણ કમી પછી લાગલાગટ દશ-વૈકાલિક યોગનો પ્રવેશ કરવો કહ્યે છે ॥ ૩-૧-૨૩-૩૭૨ ॥

પ્ર૦ શ્રુતસ્કંધ વિગેરેના સમુદ્દેસઃ અનુજાઃ વિગેરેમાં જ્યારે સમુદ્દેસનો દિવસ પડી જાય, ત્યારે તે દિવસ કરી કમળીને અનુજ્ઞાન દિ કરવી ? કે સખદ્વહોવાથી અનુજ્ઞાન દિ કમળીને ત્રીજ દિવસે પડેલો દિવસ કરાવાય ?

ઉ૦ સમુદ્દેસની ક્રિયા ગુરુ થઈ ગઈ હોય, અને દિવસ પડી ગયો હોય, તો સખદ્વહોવાથી અનુજ્ઞાન દિ કરીને પછી પડેલો દિવસ કરાવાય છે, પણ જો સમુદ્દેસની ક્રિયા સખની દિવસ પડી ગયો હોય, તો ત્રીજ દિવસે અનુજ્ઞાન દિ કરાવાય. ॥ ૩-૧-૨૪ ॥ ૩૭૩ ॥

પ્ર૦ પ્રતિષ્ઠિત જિનપ્રતિમાના નામ અને લાઇનો પ્રેયવાવાળાઓએ ધસી નાખ્યા હોય તો કરી લાઇન વિગેરે કરવું કહ્યે ? કે નહિ ?

ઉ૦ પ્રતિષ્ઠિત જિનપ્રતિમાના કેટલું નામ લાઇન વિગેરે કરવું કહ્યે નહિ કહાય જરૂરી કાર્યને અંગે કરવું પડતું હોય, તો તે કર્યા બાદ પ્રતિષ્ઠિત વામશેષ વિગેરેથી શુદ્ધિ થાય છે, એમ પૂજ્યપાદ શ્રીવિજયહીન્દ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજની શિખામણ છે ॥ ૩-૧-૨૫ ॥ ૩૭૪ ॥

પ્ર૦ ચારસ જોયજી ઉસહે આ ગાયા અનુભાગ-શ્રીકટપલાદિક તીર્થ કરોના સમોત્તરણનું પ્રમાણ હત્યે અનુભવી બનેન યોજનોએ કરી કહેવાય છે ? કે બીજી રીતે ?

ઉં આ ગાથાએ ઉત્તેર અગુનના બનેલ યોજનથી, મનોમરણતુ
માન બતાવ્યું, તે મતાતર છે, અને “ આ ગાથાની પરપરા
જણાતી નથી ” એમ સમોસંગીની અવચૂગિમા કહ્યું છે
॥ ૩-૧-૨૬ ॥ ૩૭૫ ॥

પ્રં ઋષભદેવ શ્વામિને શ્રેયાસકુમારે ધણા ગેરડીના રસના
ધડાઓએ કઠી પાગલુ જગવ્યું ? કે ગમતા એક ધડાએ પારણું
કરાવ્યું ? તે પાઠ પૂર્વક જણાવવા કૃપા કરશે ?

ઉં ઋષિમહા પ્રતિમા, ૭ મે પાને બતાવ્યું કે—“ નિગ્ધ આ-
દ્ય માનીને હર્ષથી ગેમાયવાળા બનેલ શ્રેયાસકુમાર તાજ
શેરડી ગમના ભર ॥ ધડાઓ ઉપાડી ભગવાન પાસે ગયો
અને અમરકવિએ બનાવેલ પદ્માનદ કાવ્યના તેરમા
સર્ગમા જાન્યું—

“ તે વખતે કાઠાએ નાજ શેરડીના રમતા ભગલા વડાઓ
શ્રેયાસકુમારના ગુહદ્રાગમા ભેટ તરીકે મૂક્યા જાતિમ્ભરણ
જ્ઞાનનાળા તે કુમાર—બિશ્વાના દાપો વિનાનો અને કદપ્થ આ-
ગમ માનીને ભગવાન પાસે જઈ કહેવા લાગ્યો કે—“ હું
ભગવાન ! આ બિશ્વા અહણ કરો ! ” પ્રભુએ પણ બે હાથ
લેગા કરીને તે હાથ અપી પાત્ર આગળ ધર્યું, તેમા શ્રેયાસકુ-
માર તે ધડાઓનો રસ નાખવા લાગ્યો ”

અને હેમચન્દ્રસંસ્કૃત ઋષભદેવ ચરિત્રમા બતાવ્યું છે કે—
“ આ અવગે શ્રેયાસકુમારને કાઠાએ શેરડીના તાજ રસથી
ભરેલા ધડાઓ હર્ષથી ભેટ ધર્યા, તેથી નિર્દોષ બિશ્વાદાનને
જાણજા, તે કુમાર ભગવાનને કહેવા લાગ્યો કે ! “ હું ભગવાન
ચોગ્ય એવો આ રસ આપ અહણ કરો ” પ્રભુએ પણ અજક
રીને હાથ અપી પાત્ર વાગણ કર્યું તેમા તે ધડાઓ શ્રેયાસ-
કુમાર ઉપાડી ઉપાડીને દાવવા લાગ્યો ! ”

અને અન્તર્વાચ્યમા અને વસુદેવ હોંડી પ્રથમ ખડમા
પણ આવું જ લખે છે, તેથી ઘણાં ત્રયોના પ્રમાણથી ઘણાં ગેઠી
રસના ઘડાઓથી પ્રભુને પારણુ થયું

અને આવશ્યક ચૃણિમા—‘તાદે સય ચેવ લોઅસ્મ
રસપદ્મગ ગતાય ભાવસુદ્ધેણ પડિગાદ્ગસુદ્ધેણ દાણેણ
પડિલાભેસ્તામિત્તિ’—

“ તે અવમટે શ્રેયાસ કુમારઃ પોતે ઇશ્વરસનો પડો ઉપા-
ડીને ભાવશુદ્ધ, તથા પ્રતિઆહુત શુદ્ધ, અને ત્રિકુણ શુદ્ધ, એવા
દાને કરી ભગવાનને પડિલાબીશ ? ” એમ ખતાવેલ છે

તેમજ આવશ્યક નિર્યુક્તિઃ તેની હાગિભદ્રી ટીકાઃ તથા
બાળ હનુગી ટીકાઃ વર્ધમાનસૂરિકૃત ઋપભદેવ ચરિત્રઃ અને
કટપકિંગણાવલીઃ વિગેરે ત્રયો અનુગાઃ “ એક ઇશુ ગ્મના
ઘડાએ કરી ભગવાનને પારણુ થયું ” એમ જણાય છે, માટે
રમઘડા સખવી એક અનેક નો નિર્ણય તો સર્વજ્ઞ ભગવાન
જાણે ॥ ૩-૧-૨૭ ॥ ૩૭૬ ॥

પ્ર૦ ત્રીજા વિગેરે ઉપનાનોમા સાત ખમાસમણા દેવગવાય છે, તે
વિનિ કયા પાનામા છે ?

ઉ૦ ત્રીજા વિગેરે ઉપનાનમા વિનિપાનામા માત ખમાસમણા આ
પવાતુ વિરાન દેખાતુ નથી તો પણ પદ્મગુરુશ્રીવિજયહીર
સૂરીશ્વરજી મહાગજનો હુકમ છે કે—“આગળ માલાગેપણુ
વખને ત્રીજા વિગેરે ઉપનાનોનો સમુદ્દેશઃ અને અનુગાઃ કરી
દેવાય છે, તેથી તેઓનો ઉદ્દેશ પણ કવો જોઈયે ” તેથી સાત
ખમાસમણુ દેવગવવા જોઈયે ॥ ૩-૧-૨૮ ॥ ૩૭૭ ॥

પ્ર૦ પળગ્રીસ જોયણ૦ ઈત્યાદિ ગાથા કયા અતર્વાચ્યોમા છે ?
અને કેવી રીતે ખ ૧ બેમતી કરવી ?

ઉં આ ગાથા ધણા અતર્વાચ્યના પુસ્તકમાં જોવામાં આવતી નથી, કટપકિગણાવણી વૃત્તિમાં જોવામાં આવે છે ગણતરીની ઘટના ઇદ્ર માત્રે ગ્યેવા કવશોના પ્રમાણની અપેક્ષાએ કરી શકાતી નથી, પરંતુ, ઇદ્ર, મામાનિકદેવ, વિમાન અવિપતિ, અને પૂટા દેવોએ ક્યેવા તથા કગવેવાથી, તે સભવે પણ છે

વળા ત્રિપદિ નપભટ્ટેવ ચરિત્રમા તો—“ પોતાના સ્વા મિનો હુકમ ખજવતા આભિયોગિક દેવો, અન્ય કુભોથી તે કુભોને ભન્વા લાગ્યા ભગવાનના સ્નાત્ર મહોચ્ચનમાં ઇદ્રના વારવાર ખાલી થયે ન ઘડાઓને, જમ ચકવર્તિના નિવાનકલશો યક્ષદેવો ભરે, તેમ ભરવા લાગ્યા, અને તે વારવાર ખાલી થતાં તથા ભરાતા ક્રંતા કુભો, અરધદની ઘડીઓ માફક શોભવા લાગ્યા, આ પ્રકારે અન્યુત ઇદ્રે કોડો કુભોએ કરી ઈચ્છા મુગળ ભગવાનનું સ્નાત્ર કર્યું, પણ આશ્ચર્ય છે કે—તે સ્નાત્રે પોતાના આત્માને પવિત્ર કર્યો । આ પાઠ અનુસારે કટલાક કલશો સ્નાત્રમાં ઉપયોગી છે, પણ સ્થાપી ગયાય છે, અને કટલાક શોભા માટે હોય છે તેની અપેક્ષાએ તે ગણતરી ઘટી શકે પણ આ ગાથાનું પ્રામાણિક સ્વજ બાણુવામાં ન હોવાથી આ ખુબુ સર્વજ મહારાજ બાણે ॥ ૩-૧-૨૬ ॥ ૩૭૮ ॥

પ્ર- મુગલિયાના મૃત શરીરો દેવતાઓ મમુદ્રમાં ફેંકી દે ? કે પોતાની મેળે વિનાશ પામે ?

ઉ- ત્રિપદિ નપભટ્ટેવ ચરિત્રમા કહ્યું છે કે—“મગ્યેવા મુગલિયાના શરીરો મોટા પક્ષીઓ માળાના કાષ્ઠમાં ફેંક ઉપાડીને મમુદ્રમાં ફેંકી દે ” આ વચનથી સમુદ્રમાં મોટા પક્ષીઓ ફેંકી દે છે મુગલીઓ નિવાયના ક્ષેત્રોમાં પણ એમ સભવે છે કેમકે— સ્વભાવથી મગલ પામેવા ન ગવના પશુઓના શરીરોના અવયવો

જોવામા આવતા નથી, તેમ યુગલિયાને પણ છે, તેથી આ સર્વાવર્તી થાય છે ॥ ૩-૧-૩૦ ॥ ૩૭૬ ॥

પ્ર૦ અન્તઃકૃત્ શબ્દનો ગો અર્થ છે ?

ઉ૦ " જ્ઞાનાવગ્ણ વિગેરે કર્મેના વિનાશ કરી સિદ્ધિમા ગયા " આવો અર્થ, આવશ્યક હારિભદ્રી ટીકામા અદ્વતકહારામા આ ગાથાના વ્યાખ્યાનમા છે ॥ ૩-૧-૩૧ ॥ ૩૮૦ ॥

પ્ર૦ દશવિધ ચક્રવાલ સમાચારી-આ વાક્યમાં ચક્રવાલનો શો અર્થ થાય ?

ઉ૦ ચક્રવાલ-નિત્યક્રિયા, તે વિષયક સામાચારી, તે ચક્રવાલ સામાચારી જ્ઞેવાય, અને તે દશ પ્રકારની છે, તેથી દશવિધ ચક્રવાલ સામાચારી કહેવાય છે ૫ ચવસ્તુ ટીકામા "ચક્રવાલ એટલે જડ્ગી કાર્ય " એનો અર્થ કયો છે

અને પ્રવચનને સારોદ્ધારના ૧૦૦ મા દ્વારની ટીકામા " ચક્રની પેઠે દરેક પદે ભમતી એવી દશ પ્રકારની સામાચારી " એવો અર્થ કયો છે ॥ ૩-૧-૩૨ ॥ ૩૮૧ ॥

પ્ર૦ તીર્થંકર ભગવતના જન્માદિ કલ્યાણકામા ઇંદ્રને આવવાનું શાસ્ત્રમા સ્પષ્ટ છે, તેમ અવન કલ્યાણકામા લખ્યું દેખાતું નથી, તો તે કેવી રીતે છે ?

ઉ૦ જોમ આ કલ્યાણકામા મુન્દ્રનું આવતું થાય છે, તેમ અવન કલ્યાણકામા પણ ઇંદ્રનું આવતું અને સુવર્ણવૃદ્ધિ મુપાર્શ્વનાથ ચરિત્રમા બતાવેલ છે-

" આ અવગરે મર્વ ઇંદ્રો આનન ચનવાવી, અવરિજ્ઞાને કંડી નિનેશ્વનો ગર્ભાવનાગ મરોગ્ધવ જાણીને, આમન થકી ઉઠી, પ્રજુ મન્મુષ નાન આઠ પગના જઈ, જમિમા અડાડેવા છે મુકુટો જ્યોએ એવા બની શકસ્તવે કંડી વાંદે છે, અને

“ જિનેશ્વરના પાચે કલ્યાણકામાં ઇંદ્રોએ અવશ્ય જવું જોઈએ”
એમ નિશ્ચય કરીને સર્વે આવી નીકળે છે, અને જિનપિતા
સુપ્રતિષ્ઠના ઘટે ઇંદ્રના હુકમથી યનપતિ વિગેરે યજ્ઞો મણિ
રત્ન અને સુવર્ણદ્રવ્યનો સમૂહ મૂકે છે, અને ઘણા પ્રકારની
મનોહરલોગ સામગ્રીની વસ્તુઓ તથા શ્રેષ્ઠ વસ્ત્રો અને ઝગઝગાટ
કરતા નિવિન આભરણો નાખે છે ”

અને શાંતિનાથ ચરિત્રમા પણ કહ્યું છે કે—ગર્ભના
પ્રભાવથી ગેગ શાન્ત થઈ ગયો તે વાત ઘટે છે કેમકે—

ગર્ભાવાસ દીવસે ઇંદ્રોએ આવી હર્ષથી વિશ્વસેન અને
અયિગ માતા સાથે ભગવાનને વદન કર્યું છે ॥૩-૧-૩૩॥૩૮૨॥

૫૦ સ્વપ્ન પાઠકા પેઠે ચારણ શ્રમણ ઋષિ વિગેરે સ્વપ્નદક્ષને કહે ?
કે નહિ ?

૬૦ ચારણ શ્રમણ ઋષિઓ પણ સ્વપ્ન પાઠક પેઠે સ્વપ્ન દેવ કહે
છે, તેનો પાઠ—

“મઙ્ગિમ ઉત્તરિમ ગેતિજ્જગાઓતો ચત્તિય નદિસેણસુરો!
અત્તપરિઓ તગ્ગમ્મે તો સાચહસ નિયહ સુમિણે ॥૩૫॥
તત્થનરમિ નાણી ચારણમ્મમ્મણો સમાગઓ તત્થ ।
વિહિણા પુદ્ધો રણ્ણા સુમિણાણ ફલ કહ્હ ણવ ॥ ”

“વચની છટી ઐવેયકમાથી ગયીને નદિપેણદેવ તેના
ગર્ભમા અતર્થી, તેથી તેણે ચઠઠ સ્વપ્નો જોયા આ
અગમ ત્યા ચારણશ્રમણજાની આવ્યા વિરિપૂર્વક રાત્રીએ
સ્વપ્નનું દેવ પૂછ્યું, તેથી સ્વપ્ન દેવ આ પ્રકારે જણાવે છે—”
॥ ૩-૧-૩૪ ॥ ૩૮૩ ॥

૫૦ “ નુખટી વિગેરે પદવાળા શિયાળામા ૩૦ દિવસ, ઉનાળામા
૨૦ દિવસ, અને ચોમાસામા ૧૫ દિવસ સુધી, સાધુઓને લેવું
કર્યું છે ” તેમ—આ બનાવેલ કાવમા બનેલી સેવના, પાણી
અને ખાંદે કરી ૨૬ કે ૧૬ કે ૧૪ દીવસે લાડવા બાંધેલ હોય,

તે લાડવા બન્યા ત્યારથી ૩૦ વિગેરે દિવસો સુધી વહોરવા કહ્યે ? કે નહિ ?

ઉ૦ પાણી અને ખાડથી વર્ષુરસ ગત વિગેરે ફરી જાય એ, તેથી યયોક્તકાલ સુધી સાધુઓને વહોરવા કહ્યે, એમ સંભવે છે, પરંતુ આ બાબતના વિશેષ અક્ષરો સ્મરણમા નથી ॥ ૩-૧-૩૫ ॥ ૩૮૪ ॥

પ્ર૦ જ સાધુએ જ યોગો કરેલા ન હોય, તેનાવી તે યોગોની પેસારવાની ક્રિયા કે નિકાલવાની ક્રિયા કરાવી શકાય કે નહિ ?

ઉ૦ મુખ્ય વૃત્તિએ-જેણે જ યોગો વહન કર્યા હોય, તેણેજ તેજ યોગોની પ્રવેશ નિવેશની ક્રિયા કરાવાય છે પરંતુ તેમ નહોય તો નન્દિઃ અનુયોગ દ્વારઃ ના યોગવાહી તમામ યોગોમા પેસાડવા કે નિકાલવાની ક્રિયા કરાવી શકે છે કેમકે-પ્રવેશ નિવેશની ક્રિયાને યોગક્રિયા સાથે સંબંધ નથી, એવી પણ પરા પશુ છે પરંતુ તેણે યોગની સર્વ ક્રિયા કરાવવી કહ્યે નહિ ॥ ૩-૧-૩૬ ॥ ૩૮૫ ॥

પ્ર૦ ચાર દેવનિકાયોમા વિમાનના અધિપતિ દેવો સમ્યક્ દૃષ્ટિ હોય ? કે મિથ્યાદૃષ્ટિ હોય ?

ઉ૦ વિમાનના અધિપતિ પણ જ દેવ ઉપજે, તે સમ્યક્ દૃષ્ટિ હોય એ, કોઈ પણ કાળે મિથ્યાદૃષ્ટિ હોતો નથી આ પ્રકારની અનાદિકાલની જગત્ વ્યવસ્થા છે, કેમકે-વિમાનના અધિપતિ પણે ઉત્પન્ન થયેલ દેવ-

કિં મે પુનઃ કરણિજ્ઞ ? કિં મે પચ્છા કરણિજ્ઞ ? કિં મે પુનઃ સેય ? કિં મે પચ્છા સેય ? કિં મે પુનઃપિ પચ્છાપિ રિયાણ સુદ્ધાણ ચ્વેમાણ નિસ્સેમાણ આણુગામિત્તાણ મવિસ્સહ ?

“મારે પહેલા શું કરવા લાયક છે ? અને પછી શું કરવા

લાયક છે ? મારે પહેલુ શુ કલ્યાણકારી છે ? અને પછી શુ કલ્યાણકારી છે ? મારે પહેલા પણ અને પછી પણ હીતને માટે, કોમને માટે, કલ્યાણને માટે, અને સઘ સાથે રહેવાને માટે શુ થશે ? ”

આ પ્રકારે રાયપસેણીમાં બતાવેલ શુભ અધ્યવસાયવાળો થઈ વિચાર કરે છે, તેથી સમક્રિતિજ હોય છે કેમકે—સમક્રિતિ વિના આવો અધ્યવસાય હોય નહિ

“ આ પ્રકાર રાયપસેણીમાં સૂર્યાલદેવ સખધી રોવાથી ચન્તિાનુવાદ છે, તેથી તમામ અન્ય વિમાનના અવિપતિઓને કેવી રીતે આ પ્રકાર હાથ પાડે છે ? ” આવી શકા કરવી નહિ કેમકે—અન્ય ત્રયોમા બીજે પ્રકાર બતાવેલ નથી માટે સૂર્યાલ સિવાય બીજા વિમાનના અવિપતિપણે હતપત્ત થનારને પણ તે પ્રકાર કહેવો ઉચિત છે, માટેજ—વિજયદેવના અધિકારમાં તેજ અધિકાર વિજય રાજધાનીમાં હતપત્ત થયો કે તુગ્ત વિજયદેવનો આગમમાં બનાવ્યો છે, વળી વિમાન અવિપતિ દેવોનું મિથ્યા-દૃષ્ટિપણુ સ્વીકારીએ તો, મિદ્ધાયત્તમાં ગ્રહેલી જિનપડિમાં મિથ્યાદૃષ્ટિએ ગ્રહણ કરેલી થઈ જાય, તેથી પ્રતિમાનુ ભાવ આમપણુ બતાવ્યું છે, તે નાશ થઈ જાય, કેમકે—સમ્યક્દૃષ્ટિએ ગ્રહણ કરેલી જિનપ્રતિમા ભાવઆમ પણુ સિદ્ધાતમાં બતાવી છે, પણ મિથ્યાત્વીઓએ ગ્રહણ કરેલી નહિ કેમકે—બૃહત્કલ્પ નિર્યુક્તિમાંજા સમ્મમાવિઆઓ પડિમાં, ફેરવા જ આવ ગામો હત્તિ—

“ જે સમક્રિત દૃષ્ટિએ ગ્રહણ કરેલી જિનપ્રતિમા છે, તે ભાવઆમ કહેવાય છે, બીજી કહેવાતી નથી

“ વળી બીજાઓ વિમાનના અવિપતિ દેવોને મિથ્યાદૃષ્ટિ કરે છે, તો પ્રશ્ન પુછીએ કે—

“ તે દેવો તીર્થંકરની આશાતના વર્જે છે ? કે નહિ ? જો “ વર્જે છે,” એમ કહે, તો તેઓનું મિથ્યાદૃષ્ટિપણુ ઠીક સાબી ગયું કેમકે—“ આશાતનાનું વર્જન સમક્રિતિને હોય છે ” આ વચનથી સમક્રિતિ ઠીક છે.

અત્રે દેવાણ ચ સીલ વિસયવિસમોદિઆવિજિણમવને ।
અન્નરસાર્થિ સમ જાસ કીલ ચ વજ્જનિ ॥

“ અહો દેવોનો કેવો આચાર છે ? કે જિનભવનમાં અખમગ્યો સાથે વિષયરૂપ વિષે કંઈ મોહિત છતા, હાથ્ય અને કીડાઓ વર્જે છે ” આનો આશાતનાનો પગિહા સિદ્ધાતમાં કહેલો દેખાય છે, બીજો દેખાતો નથી આ આચાર મિથ્યાદૃષ્ટિને સ્વપ્ને પણ સભાવે નહિ, પરંતુ સમક્રિતિને સભાવે છે, માટેજ આશાતનાને વર્જનારા દેવોનો વર્ણવાદ અગિહ તના વર્ણવાદની પેઠે સુલભ બોલિતુ પણ કાગળુ થાય છે, એમ કાણુગમાં કહ્યું છે, કે—

પચ્છિ જીવા સુલહ્વોદિસાગ કમ્મ પકરેતિ,—
અરહનાણ વણ્ણ વયમાણે, જાવ વિવિક્કનવચમચેરાણ
દેવાણ વણ્ણ વયમાણે

પાપ આપતોએ કરી છત્રો સુલભ બોધિપણુ મેળવે છે, તેમાં દેવોનો વર્ણવાદ કહેવો છે દેવાણ વણ્ણ વયમાણે—દેવોનો વર્ણવાદ એટલે આચારની પ્રગતિ સુલભ બોધિપણુના જાગણ થાય છે

વળી કેટલાકો શકા કરે છે, કે “ મિથ્યાદૃષ્ટિ છતા આનના મહાત્મ્યથી આશાતના વર્જતા હોય ”

તે પણ ખોટું છે, કેમકે—મિથ્યાદૃષ્ટિઓ આશાતના વર્જને

સુવલ્લ બોધિપણુ કાગણ ખાવી શકતા નથી, ઉલટા સમકિત વિગદજ હોય છે

૮૧ે બીજે પક્ષ કહે કે—“ આશાતન વર્જતા નથી ” તો તે પક્ષ ઉપેક્ષા કરવા લાયક છે કેમકે—આગમમા સિદ્ધાંતનની આશાતનાનો પરિહાગજ ખતાવેય છે ઘટ્ટુણ દેવાળ દેવીળ ય ચરણિજ્ઞાઓ અચ્ચણિજ્ઞાઓ—

“ ઘણા દેવદેવીઓને વદનીક પૂજનીક છે ” એમ ખતા પુ છે તે આશાતના વર્જના હોય તોગ ઘટે વળી સિદ્ધાંતન તો ફર રહે, પણ પોતાની મુધર્મા સભામા માણુવક ચૈત્યસ્ત-ભોમા અરિહત મહાગજની દાદાવાળા હાખનાઓ ગહે છે તેથી ત્યા પણ દેવો મૈથુન પ્રવૃત્તિ વિગેરેથી આશાતનાઓ કરતા નથી, તેથી મિદ્ધ વાય છે કે—દેવોને સુવલ્લમોખિનુ કાર-લાભૂત આશાતનાનુ વર્જન, સમકિત નિના ઘટ્ટુ નથી, માટે વિમાનના અવિપતિ દેવો સમકિતવન્ત હોય છે

વળી, બીજાઓ કલ્પના કરે છે કે—“ વિમાનનો અવિપતિ દેવ મિથ્યાદૃષ્ટિ છતા જિનપ્રતિમાને પૂજ છે, તે દેવબૌક્કની મર્યાદા છે, તેથી પૂજ છે ” તો અવિપતિ દેવની અનુવૃત્તિથી તેમા રહેવ બીજા મિથ્યાત્વી દેવો પણ પૂજ કરતા હોનો જોઈયે એમ કેમ કલ્પના કરતા નથી ? સમકિતિ દેવો તો “ આ પૂજ મોક્ષને માટે યજે ” એ બુદ્ધિએ પૂજ કરે છે, જોખરા દેવો પૂજ કરતા હોય, તો—સૂત્રમા સર્વેસિ દેવાળ સર્વેસિ દેવીળ ય અચ્ચણિજ્ઞે—સર્વ દેવ દેવીઓને અર્ચનીક એવી પાઠરચના રાત પણ તેમ નથી પણ ઋષુણ દેવાળ દેવીળ ય—“ બહુ દેવદેવીઓને અર્ચનીક છે ” એવો પાઠ છે તેથી નક્કી થાય છે કે—જે સમકિતદૃષ્ટિ દેવોજ છે, તે તે જિનપ્રતિમાને પૂજ છે

અને નમુસ્થુણે કરી સ્તવે છે એમ બુદ્ધિમાનોએ વિચારી લેવું.
વળી કટલાક વિકલ્પ કરે છે કે—

एव खलु देवाणुपिआण अतेवासी तीसण नाम
अणगारे छट्छट्टेण जाव सक्कस्स देविदस्स देवरण्णो
सामागिया देवा के मत्तिङ्गया ॥

“ આ પ્રકારે આપના શિષ્ય તીસેએ અણગાર છઠ્ઠા તપે
કરી સામાનિક દેવ થયા ઇત્યાદિ યાવત્ શક્યદ્રના સામાનિક
દેવો કેવા મહર્થિક હોય ? ”

આ પ્રકારે ભગવતી ત્રીજી શતકના પહેલા ઉદ્દેશામાં
શક્યદ્રના સામાનિક દેવોની ઉત્પત્તિ પોતપોતાના વિમાનમા
કહી અને વિમાનનું અનિપતિપણુ ખતાવ્યું તેથી સર્વ સા-
માનિક દેવો વિમાનના અનિપતિ કહ્યા, તેથી તેમા ગ્રહેવ મ ગમક
દેવ પણ વિમાન અનિપતિજ થઈ જશે, અને તે તો અભવ્ય
હોવાથી જરૂર મિથ્યાદૃષ્ટિ જ છે તેથી મર્ વિમાનના અનિ-
પતિએ મમકિતિજ હોય, એમ કેમ કહી શકાય ? ”

આમ જ બોલે છે—તે પણ શક્ય નથી કેમકે પ્રવચનનો
અભિપ્રાય તેઓએ બાણ્યો નથી. કેમકે સચસિ ચિમાણસિ
આ પાઠના બંધે કરી વિમાનનું અનિપતિપણુ સામાનિક દેવોનું
કરી શકશે નહિ, કેમકે તેવો પાઠ તો વિમાનનું અનિપતિપણુ
ન હોય તેવા સ્થલે પણ દેખાય છે જમકે—જાતાધર્મ કથામાં
કાલીદેવીની કાલાવત સક વિમાનમા ઉત્પત્તિ ખતાવી છે
અને સૂરપ્રભાદેવીની સૂરપ્રભ વિમાનમા કહી છે યાવત્
પદ્માદેવીની સૌધર્મ કટપમાં પદ્માવત સક વિમાનમાં
કહી છે, અને ઇશાન દેવલોકમા કૃષ્ણાવસ તક વિમાનમા

કૃષ્ણદેવીની કહી છે અને મિહાતમા દેવીઓને જાવન અને વિમાનો કદા નથી અપરિમિત દેવીઓનેજ કદા છે

હવે સાવાર્ય એ થયો કે-જમ દેવીઓને જુદા વિમાન હોતા નથી, પરંતુ મૂન વિમાન મળવીનો એક જાગ, જે પોતાની ઉત્પત્તિને યોગ્યહોય છે તેને વિમાનપણે જાણાવ્યો તેવી રીતે સામાનિક દેવોને પણ મહાવિમાન મળવીનો તેની પ્રજ્ઞતાએ કરી નિયમિત કરેલો એક ભાગ તેના વિમાનપણે કહેવાય. તેમા ધણ આવતુ નથી

વળી જિનેશ્વરના જન્મ ઓછવ વિગેરેમા શક્યદ્રવુ મિહાસન અને તેની અથમહિયીઓના મિહાસનો જમ મૂકાય છે, તેમ તેઓને લાયક સામાનિક દેવોના મિહાસનો પણ મહાય છે તે ઉપરની બાબતને વ્યક્ત કરે છે વળી, જો તે સામાનિકદેવો શકવિમાનમા વસનાવાળા ન હોય, તો તેઓના સિહાગન શકવિમાનમા જે માહવામા આવે છે, તે કેમ બને ? આ પણ પોતાની બુદ્ધિએ વિચારી લેવું તેથી સયસિ ત્રિમાણસિ આવો પાઠ જોઈને તે બાબત મુજાતુ નહિ માટે વિમાનના અવિપતિ દેવો સમક્ષિતી હોય છે, આ બાબત આગમ પ્રમાણથી મિહા થયેલી છે, અને આગમની ચુકિતથી પણ સિદ્ધ થાય છે, તેથી તે પ્રમાણ કરી જ

વળી પચ વસ્તુમા કહ્યું છે કે-“ તેવી રીતે બ્રાખ્માન કરવું કે-જમ જમ તેનો જોન થાય આગમ સખ રી બાબત આગમે કરી પુષ્ટ કરી, અને ચુકિત ગમ્ય હોય, તે ચુકિતથી જાણાવવી

વળી, વિશેષ મમજવાનુ એ છે કે-ચ દ્રવિમાનમા ચ દ્ર ઉત્પન્ન થાય છે, અને તેના સામાનિક દેવો આત્મરક્ષક દેવો વિગેરે

પણ તેમા ઉત્પન્ન થાય છે આ વાત અદ્વૈતપદ્ધતિના અદારમા પાહુડાની ટીકાના છેડાના ભાગમા છે માટે સગમક દેવ બુદ્ધા વિમાનનો અનિપતિ નથી, એમ નિર્ણય થઈ શકે છે. માટે વિમાનના અનિપતિ દેવો-મમકિતીજ છે, તે વ્યવસ્થિત થાય છે ॥ ૩-૧-૩૭ ॥ ૩૮૬ ॥

પ્ર० સમવમરણમા પૃષ્ઠો વૈક્રિય હોય ? કે ઔદારિક હોય ?

ઉ० સમવમરણમા પૃષ્ઠો પાયરવામા આવે, તે વૈક્રિય હોય છે, અને ૮૪ સ્થવ થકી ઉપજ્ઞા ઔદારિક પણ હોય છે એમ મમ-વાયાગ સૂત્રની ટીકા વિગેરેમા કહ્યું છે, તે જાણવું ॥ ૩-૧-૩૮ ॥ ૩૮૭ ॥

પ્ર० પાત્ર વિગયનો ત્યાગ હોય, તેને ગોળ ભેળવેલું ચુરચુ બે થકી પછી કદપે કે નહિ ?

ઉ० પાત્ર વિગયના ત્યાગીને ગોળ ભેળવેલું ચુરચુ તે આપો દિવમ કદપે નહિ ॥ ૩-૧-૩૯ ॥ ૩૮૮ ॥

પ્ર० વિકલેન્દ્રિય જીવો મરી મનુષ્ય થઈને મોક્ષે જાય ? કે નહિ ?

ઉ० પોતાના ભવથી અતી વિકલેન્દ્રિય જીવો મનુષ્ય થઈ મોક્ષે જાય નહિ, પણ “ સર્વ વિગતિ પામી શકે.” એમ સમહણી ટીકા વિગેરેમા કહ્યું છે ॥ ૩-૧-૪૦ ॥ ૩૮૯ ॥

પ્ર० સાનુની પેઠે સાનુવીને ચારણ શ્રમણવર્ણિય હોય ? કે નહિ ?

ઉ० ચારણવર્ણિય સાનુવીને ન હોય, કેમકે-લખિંધસ્તોત્રમા અને દશાશ્રુતત્ત્વક ધર્મા તે લખિંધનો નિર્ણય સ્વીચ્છાને કથ્યો છે ॥ ૩-૧-૪૧ ॥ ૩૯૦ ॥

પ્ર० પાત્ર નિર્ઝયોમાના સાનુઃ આહારક શરીર કોણ બનાવી શકે ?

ઉ० “ કપાયકુશીલ નિર્ઝયો આહારક શરીર કરી શકે, ” એમ

ભગવતી ટીકામાં પચીસમાં શતકમાં તથા પચનિર્ગથી
પ્રકરણની અવચૂર્ણિમાં કહ્યું છે ॥ ૩-૧-૪૨ ॥ ૩૬૧ ॥

પ્ર. પાચમાં આરામાં પક્ષિઓનું આયુષ્ય કેટલું હોય?

ઉ. મણુજાડ સમ ગયાઈ હયાઈ ચરસડજાઈ અઢસા
ગોમહિસુદ્ધરાઈ પણસ સાળાઈ દસમસા ॥ ૪૨ ॥
હચ્ચાઈ તિરિચ્છાણવિ પાચ સન્વારણસુ સારિચ્છ ॥

“ મનુષ્યના આયુષ્ય જેટલું હાથી વિગેરેનું આયુષ્ય હોય છે,
ઘોડા વિગેરેનું ચોથા ભાગનું રોય, બકરી વિગેરેને આઠમો ભાગ
હોય ગાય બેમ ઉટ ગધેડા વિગેરેને પાચમો ભાગ હોય, અને
કુતરા વિગેરેને દશમો ભાગ હોય ઇત્યાદિક તિર્થયાને પણ
પ્રાચે તમામ આગમાં સગ્ધાપણુ છે ” એમ વીગજય સેઠર
નામના ક્ષેત્ર સમાસની ટીકામાં અને કાલસપ્તતિમાં પણ
તેજ પ્રકારે કહ્યું છે

માટે પાચમાં આરામાં પણ પક્ષિઓનું આયુષ્ય મનુષ્ય
આઠિની અપેક્ષાએ હીન સહારે છે. પરંતુ, કોઈ ઠેકાણે નામ
પૂર્વક ચોથો ભાગ વિગેરેનો નિશ્ચય બતાવ્યો નથી ॥ ૩-૧-૪૩
॥ ૩૬૨ ॥

પ્ર. પક્ષી ચૈત્ત્વાસિક અને મવત્મગીના ખામણા અને તપો
પત્રીવી કેટલા દીવસ સુધી કરવા કંઈપે ?

ઉ. ખામણા અને તપો પક્ષીના બીજ સુધી, ચૈત્ત્વાસીના પાચમ
સુધી, અને મવત્મગીના દશમ સુધી, પરપરાથી કરવા કંઈપે
છે વળી પક્ષી વિગેરેની પહેલા પણ શક્તિ મુજબ તેના તપો
કારણ પડ્યે કરી લેવા હોય, તો કરી શકાય છે એમ પણ
માન્યતા સ્વીકારવી ॥ ૩-૧-૪૪ ॥ ૩૬૩ ॥

પ્ર. ચંદ્રના પ્રકાશમાં દીવા વિગેરેની ઉત્ક્રેષ્ઠ લાગે ? કે નહિ ?

ઉ. ગંગી ઉપર ચંદ્રમાનો પ્રકાશ પડતો રોય, તો દીવા વિગેરેની

ઉજ્જૈન લાગતી નથી પણ ન પડતો હોય, તો લાગે છે એમ
પર પગ છે. તેમજ ખરતગૃત સદેહ દોલાવણી અથવા પણ
તેમજ કહ્યું છે ॥ ૩-૧-૮૫ ॥ ૩૬૮ ॥

પ્ર૦ શ્રાવકોને ત્રિકલ્પના પાણીનો વપગશ કયા અથવા કલ્પો છે ?
ઉ૦ નિગીથ ભાષ્યમા

તુવરીફલે અ પક્ષેઽ આ ગાયાની ચૂર્ણિમા

તુવરીફલા હરિત્ર્યાદયઃ

“ તુવગ્કલો એટલે હરડે વિગેરે ” ઇત્યાદિક કહેલ હોવાથી
ત્રિકલ્પા ભિન્નિત પાણિ કાસુ એટલે નિર્જવ હોય છે ॥ ૩-
૧-૪૬ ॥ ૩૬૫ ॥

પ્ર૦ “ આજન્મ બ્રહ્મચારી વિજયગેઠ અને વિજયા શેઠાણીને
ભક્તિપૂર્વક ભોજન વિગેરે કરાવવામા આવે, તો ચોગશી
હજાર માધુઓને પડિલાભવા જેટલું પુણ્ય થાય છે ” આવા
અક્ષરે કયા અથવા છે ? અને તે કયા તીર્થઠગના વાગમા
થયા ? તે સ્પષ્ટ જણાવવા કૃપા કરશે.

ઉ૦ આ મધ્ય પ્રવાહથી ચાલ્યો આવતો સાલજ્યો છે, પણ બીજી
પ્રકારે તો આ પ્રમાણે છે - “ વસન્તપુર નગરમા શિવકર
ગેઠ શ્રી ધર્મદામસ્ત્રીશ્વર પામે હર્ષપૂર્વક કહે છે કે-
માટે એજ લાખ માનર્મિક બાળ્યોને ભોજન કરાવવાનો મનો-
રથ છે પણ, શુ કન કે તેટલું ‘ન માગી પાસે નથી ” ગુરુ-
મહાગણે તેને કહ્યું કે “ તુ ભગ્નમા મુનિ મુવ્રત સ્વામિ-
જીને વદન કરવા બ. ત્યા જિનદાસ નામનો શ્રાવક અને
સુહાગદેવી નામની તેની સ્ત્રી શ્રાવિકા છે તે બન્નેનું વસ્ત્ર
ભોજન અનકાર વિગેરેથી વાત્સલ્ય કરવામા આવે, તો લાખ
માનર્મિક લાઘ્યોની ભક્તિ કર્યા જેટલું પુણ્ય થશે. ” આ

સાબળી શિવ કર શેઠ તેમ કર્યું, એટલે મુહાગદેવી
મહિત જિનદાસની ભક્તિ કરી પછીથી ચાટામાં નંદ પૂજ્યા
લાગ્યો કે “ પુણ્યશાવિ જિનદામ આનક ખરેખર આવક છે ?
કે કપટી આવક છે ? ” લોકોએ તેને કહ્યું કે:—“દે ભાઈ! તેનો
વૃત્તાત તુ સાબળ-જિનદામન્યા? નાત વગ્નની ભ્રમના
હતા ત્યારે શીલોપદેશ માંડાનુ વ્યાખ્યાન તેણે ગુરુ પાસે
સાબળ પુ હતુ. તેથી વૈરાગ્ય ગથી એકાત? એટલે ” એક
દિવસ બ્રહ્મચર્ય પાળતુ અને બીજો દિવસ છુટા ” એમ
જીવગીનુ બ્રહ્મચર્ય તેણે અગીકાર કર્યું અને મુહાગદેવોએ
પણ સાવલી પાસે એકાન્તર બ્રહ્મચર્ય મત લીધું હતુ. ભવિતવ્ય
તાના યોગે આ બન્નેયનુ મગપણ થયું, અને વિવાહ થયો
નેથી જિનદાસને ને દીવસ મોકળો છે, તે દીવસે મુહાગદેવીને
બ્રહ્મચર્ય મત છે, અને મુહાગદેવીને ને દીવસ મોકળો છે,
તે દીવસે જિનદાસને મત છે તેથી તે બન્નેય જણાએ ગુરુ
પાસે નવજીવ બ્રહ્મચર્ય મત લીધું ” આ હકીકત માબળી
શિવ કર શેઠ આશ્ચર્ય પામી અનુમોદન કરવા લાગ્યા ”
આ બાબત ઉપદેશ તર ગિણી: તથા ઉપદેશ રસાનમ માં
કહી છે તેને અનુસારે જિનદાસને પડિવાસવામા લાખ સાન
મિઠની ભક્તિ કર્યા બેટલુ પુણ્ય થાય છે ” એમ પાઠ છે
॥ ૩-૧-૪૭ ॥ ૩૬૬ ॥

મ૦ પ્રભાતે ગીતાર્થ મહારાજ સ્વાધ્યાય કરે, તે માબળના આવકો
આવે, તે સજ્જાય કરુ એનો આદેશ માગે ? કે મજ્જાય
સાબળુ ? એનો આદેશ માગે ?

ઉ૦ પ્રભાતે આધ્યાય સાબળવા આવેલ આવકો સ્વાધ્યાય કરુ ?
એનો આદેશ માગે. એવી વૃદ્ધ પરપરા છે ॥ ૩-૧-૪૮ ॥ ૩૬૭ ॥

પ્ર૦ ગણિવરો પામે શ્રાવક શ્રાવિકા પોમદુ ઉચ્ચગ્વાનો આદેશ
માગે, તો તેઓ આદેશ આપવા ગેકાય ? કે નહિ ?

ઉ૦ ઉપરાંત વિગેરે વિગેષ ક્રિયા વિના ગણિવરે આદેશ આપવા
ગેકાય નહિ. શ્રાવક શ્રાવિકાઓ આમાન્ય માત્રુ પામે આદેશ
માગીને પોસહુની ક્રિયા કરી શકે છે એમ વૃદ્ધ પરપગ છે ॥
૩-૧૮૬ ॥ ૩૬૮ ॥

પ્ર૦ ૫૦ કેવળિ ભગવતોએ ને જીવોનુ ને કાળમા મોક્ષગમન જોયુ
છે, તે જીવો તેજ કાવમા મોક્ષે જાય ? કે નહિ ? જેટલાજો કહે
છે કે—“પુણ્ય અને પાપ કરના જીવોની કાળનિયતિની હાનિ
અને વૃદ્ધિ થાય છે, તે બગબગ છે ?

ઉ૦ કેવળિઓએ જે કાળમા જે જીવોનુ મોક્ષે જવુ જોયુ છે, તે
જીવો તેજ કાવે મોક્ષે જાય છે કેમકે—કેવળી ભગવતે તે જીવોની
તમામ સામગ્રી પણ સાચે જોયવી હોય છે, તેથી આમા કોઈ
પણ જાતની શંકા કરવી નહિ ॥ ૩-૧-૫૦ ॥ ૩૬૯ ॥

પ્ર૦ સાઝના પ્રતિક્રમણમા છ આવશ્યક અન્યથનો ક્યા ગણાય ?

ઉ૦ સપૂર્ણ નવકારઃ કરેમિ મતે સામાટઅ થી માડી અપ્પાણ
ચોસિરામિ સુધી સામાયિક અન્યથન છે અને લોગસ્સ
ઝજ્જોઅગરેવી માડી મિટ્ઠા સિદ્ધિમમ દિમ્મતુ સુની
ચોવિસત્યો અન્યથન છે અને વાદણા અપાય, તે ત્રીભું
વદનક અન્યથન છે, અને ચત્તાગિ મગલ. ઇચ્છામિ પહિ-
ક્કમિઝ જોમે દેવસિજો, ઇચ્છામિ ૫૦ ઇરિયાવહિઆએ
ઇચ્છામિ પહિક્કમિત પગામ સિજ્જાગ્ગ ૦ ઇત્યાદિક ચોયુ
પહિક્કમણુ અન્યથન છે અને ઇચ્છામિ ઠામિ કાઠસ્સગ્ગ ૦
તસ્સ ૦ ડત્તારી ૦ અન્તરુત્તમસિએણ ૦ મન્વલોએ અરિહત્ત
ચેદ્દાણ ૦ પુન્નમ્ભવરહી ૦ સિદ્ધાણ બુદ્ધાણં ૦ વેઆવ-

ચચગરાણં ટ્ચગ્રામિ ગ્વમાસમણો અન્નુદ્વિઓમિ અન્નિ
 નર દેવસિન્ન ગ્વામેડં ટ્ચગ્રામિ ગ્વમાસમણો । વિઅ ચ
 મે જ મે ઈલાદિઙ પાચમુ કાઉરસગ અધ્યયન છે. અને
 ડમ્મે સુરે નમ્મુકારસહિય પચ્ચગ્ગામિ ઇત્યાદિક સર્વ
 પચ્ચકુખાણુ સૂત્રો ઇદ્ધુ પચ્ચખખાણુ અધ્યયન છે. આ
 પ્રમાણે પ્રતિક્રમણમા છે આવશ્યક સૂત્રો પરપરાથી જાણવા
 ॥ ૩-૧-૫૧ ॥ ૪૦૦ ॥

પ્ર૦ છ આવશ્યક અધ્યયનના મૂલ્યસૂત્રો ગણપરમહારાજે રચેલા છે ?
 કે દ્રો, ખીજાએ રચેના છે ?

ઉ૦ છ આવશ્યક સૂત્રો ગણપર મહાગાનજીએ રચેલા મળે છે. કેમકે
 વદાન્નવૃત્તિમા મિદ્ધાણ ઘુદ્ધાણ ની " તથુ ગાયાઓ ગાપર
 મહાગાનજીએ રચેલી છે, " તેમ કહ્યું છે.

તેમજ પદ્ધતીસૂત્રમા નમો તેસિ રામાસમણાણ ના
 મર્વ આવાવાઓના સામાન્યે કરી એકકર્તા દેખાય છે અને
 આવશ્યક સૂત્ર છે તે મૂળ સૂત્ર છે અને મૂલ સૂત્રો તે
 આગમ છે, તેથી ગણપર મહાગાનજીએ બનાવેલ છે એમ
 નિઙ ધાય છે તેમજ મકલ સિદ્ધાત ત્રયોની ટીપ્પણીમાં
 પદારદપર-મૂલ-સૂત્રાણિસુધર્મસ્વામિ કૃત્તાનિ એમ લખ્યું
 છે તથા સ્તોમા સામાયમાય્યાઈ ઇકારમઅગાઈ અદિજાઈ
 " નામાયિક વિગે અગ્યા અગો બાળે છે " ઇત્યાદિક કહ્યું છે
 તેથી ગણપરકૃત જાવા ॥ ૩-૧-૫૨ ॥ ૪૦૧ ॥

પ્ર૦ શહે મા દેવા વદ્ધ અને લડુ ગીતાર્યોએ પરામા શય્યા-
 તન્ય ઈડુ દાય, તો પગમા ગદેવ ગીતાર્યોએ શય્યાતરના
 ધન્યા આદ્યા વિગે વદોગ્ગુ કપે ? કે નહિ ? તથા પગમા
 નેન ગીતાર્યોએ નગગ્ગુ ધગ શય્યાતર કર્યું દાય, તો નગગ્ગુ
 ગીતાર્યોએ તે ધરે આદ્યાગદિ દેનુ કપે ? કે નહિ ? તેમજ

ત્રણ ગાઉની અદર વૃદ્ધ ગીતાર્યોએ ગય્યાતર ૪ કર્યું હોય ?
તે ૪ બસાઓએ વર્જવું જોઈએ ? કે નહિ ?

ઉ૦ નગરના ગીતાર્યોએ પગમા ગય્યાતર ૪ કર્યું હોય, તે ૪ નગર
તથા પગના ગીતાર્યોએ આહાર વિગેરે લેવાય નહિ અને
પગમા નદેવ ગીતાર્યોએ નગરનુ ધર ગય્યાતર કર્યું હોય, તે
ધર નગર તથા પગના ગીતાર્યોએ આહાર વિગેરે લેવાય નહિ
પણ પન્સપર તે ૪ જાણાવતું જોઈએ તેમજ વૃદ્ધ ગીતાર્યો
પૂન્યે કરેલું ગય્યાતર ૪ ત્રણ ગાઉ સુધી મુખ્ય વૃત્તિએ મર્વ
સાનુઓએ વર્જવું જોઈએ પણ હાનમા તે વિરિ મચવાનો
નથી, તો પણ જાણવામા આવે, તો માચવો એમ પર પગ ૩

વળી, જ્યાં રાત્રિયાઓ ગદી તે આનથી ન વેળાએ વિદ્યાર
કર્યો હોય, તે વેળાથી બીજા દીવગની તેટલી વેળા વર્ધ ગયા
બાદ તે ગય્યાતર ગણાતો નથી એમ આવજ્યક દીપ્પણમા
કહ્યું ૩ તે જાણવું ॥ ૩-૧-૫૩ ॥ ૪૦૨ ॥

પ્ર૦ મામાયિક પોમદ વિનાનો આવક ન્યાપનાચાર્યને પરિવેદ
નો, પરિવેદણા પરિવેદાવોહ ! એવો આદેશ માગી પરિ-
વેદ ? કે નહિ ?

ઉ૦ મોઝગો આવક પરિવેદણાનો પહેલો આદેશ માગી, મુદ્દપત્તિ
પરિવેદી ધાતીય બદલી, સ્થાપનાચાર્યનું પરિવેદણ કરે ૩.
પણ મામાયિક પોમદ ગિનાય પરિવેદણા પરિવેદાવોહ
એ આદેશ માગે નહિ એમ પર પગ ૩ ॥ ૩-૧-૫૪ ॥ ૪૦૩ ॥

પ્ર૦ ગુરુએ ન્દાની દીમા આપ્યા બાદ, અને વડી દીસા યથા પહેલા
યોગવદન કર્યા હોય, તેવો માનુ પરિક્ષમણુ મારવીમા અ-
નિચાર વિગેરે સૂત્રો કરી ગઈ ? કે નહિ ?

ઉં વડી દીક્ષા થયા પહેલાં સાનુને માડલીમા અતિયાગ વિગેરે સૂચે
કહેવા કહે નહિ એમ પણ પગ છે ॥ ૩-૧-૫૫ ॥ ૪૦૪ ॥

પ્ર૦ તમામ તીર્થ કરેની માતાઓ મુખમા પેસતા ચહેદે સ્વમ દેખે ?
કે કેટલાક દેખે ?

ઉં તમામ તીર્થ કરેની માતાઓ મુખમા પેસતા ચહેદે સ્વમને
દેખે છે એમ સમ્યક્ત્વ રહસ્યની દીક્ષામા પ્રવિશન્તો
મુત્વામુજે આ વાક્યથી કહ્યું છે હેમચદ્રસૂરિકૃત વીરચ
રિત્રમા પણ તેમજ કહ્યું છે તેમજ હાગિભદ્રી દીક્ષામા-
“દેવાનહાએ પેસતા અને નીકળતા સ્વપ્નો જોયા અને
ત્રિશલાએ પેસતા જોયા ” એમ કહ્યું છે તથા અચિરામાતા
ચહેદે સ્વપ્નોને મુખમા પેસતા જુએ છે ” એમ વેદમરત
શાતિનાથ ચરિત્રમાં કહ્યું છે તેથી ચહેદે સ્વમા મુખમા
પેસતા જુએ છે ॥ ૩-૧-૫૬ ॥ ૪૦૫ ॥

પ્ર૦ સિદ્ધાંતે જ્ઞાનઃ દર્શન ચારિત્ર અને વીર્ય અનન્તુ કહ્યું છે,
તે કેવી રીતે ધટે ? કેમ કે તેઓને ભિન્ન ભિન્ન એકિકનો મરલાવ
છે, મારે તે બાબત સ્પષ્ટ પ્રસાદિત કરેગો ?

ઉં જ્ઞાન વિગેરેને આવરણ કરનાર અનન્તા કર્મ પુરુષોનો કાય
યવાથી તે જ્ઞાન વિગેરેનું અનન્તપણું બગળું છે જ કેમકે-જ્ઞાન
વિગેરે બાનો છે પ્રાણ ગદિત જીવ પણ તેઓથી જીવે છે મરિ
નિરતર સર્વ જીવોનું જીવપણું જ્ઞાનાદિકથી છે અને જ્ઞાન
વગળનો કાય યવાથી, અનન્તજ્ઞાન સિદ્ધને હોય છે. દર્શન
વગળીય કાયથી અનન્તુ દર્શન, અને મોહનાકાયથી સુદ્ધ કાય
મમ્યક્ત્વ અને ચારિત્ર પ્રાપ્ત થાય છે વેદનીય અને અ
પરકર્મનો કાય યવાથી અનન્તુ મુખ અનન્તુ વીર્ય પ્રા
પ્ત થાય છે, અને આયુષના કાયથી, અક્ષયચિત્તિ અનન્

પામે છે અને નામ ગોત્રના ક્ષયથી અનન્તુ અમૂર્તપણુ અને અનન્તી અવગાહના પ્રાપ્ત થાય છે. એમ સ્પષ્ટપણે દરેકનું અનન્તપણુ કહેલ છે ॥ ૩-૧-૫૭ ॥ ૪૦૬ ॥

પ્ર૦ ઉવવાઈ સૂત્રમા પન્તાહારે આ પદની વ્યાખ્યામા “સાધુઓ પર્યુષિત વાલઃ ચણા વિગેરે વાપરે છે ” એમ કહ્યું છે તો તેમા પર્યુષિત શબ્દનો શો અર્થ કરવો ?

ઉ૦ મવારે રાધેલ વાવ ચણા વિગેરે કઠોળ મધ્યાન્હ વિગેરે વખતે ઠંડા નીરસ અને નાશ પામેલા ખની જાય તેને પર્યુષિત કહેવાય છે કટપભાષ્યમા કહ્યું કે-નિષ્કાવ ચણગમાઈ, અત પત્ત વ હોઈ વાવજ-આ ટીકામા વાવજ એટલે “વિનાશ પામેલ” એમ કહ્યું છે તેથી અ તાહાર વિગેરેમા મર્વ ઠેકાણે પોતાનો કદાચહ છોડી ફડીરીતે અર્થ કરવો જોઈયે ॥ ૩-૧-૫૮ ॥ ૪૦૭ ॥

પ્ર૦ સગર ચક્રવર્તિના સાઠ હજાર પુત્રોને જુદી જુદી માતા હતી ? કે એક માતા હતી ?

ઉ૦ અજિતનાથ ચરિત્રમાં કહ્યું છે કે -“ચોમઠ હજાર સ્ત્રીઓએ સહિત ચક્રવર્તિ રતિ સાગરમા ખુચેવો દેવની પેઠે રમવા વાગ્યો, તેને અ તેહરીઓના ભોગ થકી થયેલ ગ્નાનિ-જ્ઞમ પ-શ્ચિમના પવનથી મુસાકંઠેને માર્ગજન્ય ખેદ દૂર થાય તેમ સ્ત્રી રતનના ભોગથી દૂર થઈ જાય છે આ પ્રમાણે નિરતર વૈપયિક સુખ ભોગવનાં તેને જન્હુ વિગેરે માઠ હજાર પુત્રો થયા. “આ લખ્યાણથી ૬૦ હજાર પુત્રો ભિન્ન ભિન્ન માતાવાળા જણાય છે અને ભોજચરિત્રમા કહ્યું કે “ સગર ચક્રવર્તિએ સિ હર્ષિ કેવલીને પૂછ્યું કે-“ હે ભગવાન માટે પુત્ર થયે ? ” ત્યારે કહ્યું કે-“ એકી સાથે ૬૦ હજાર પુત્રો થયે ” ત્યારે ચક્રવર્તિએ પૂછ્યું કે-“ કેવી રીતે ? ” મુનિએ કહ્યું કે “ સમુદાયકર્મના

વશથી થયો. આજ ગત્રિએ અનિષ્ઠાયક દેવ એક આંખાનુ
 ફળ તમને આપશે, તે ફળ ચોડુ ચોડુ ૬૦ હજાર સ્ત્રીઓને
 આપતુ, તેથી તમામને પુત્રો થશે ” અકવર્તિને તેમજ કરવાનુ
 હતુ પણ ગત્ર્યના વોભયી એકલી પટ્ટગણીજ તે ફલ ખાઈ
 ગા તેથી જીવોદગ જલુ તેણીનુ પેટ થયુ પૂર્ણભાસ થયા, ત્યાજ
 પ્રનન થયો, તો મ કોડા જવડા પુત્રો જનમ્યા તેઓને વીમા
 જીવોજેવા કના પોતથી નવાર્યા તેમા પરજોજનલુકુનામા થયો.”
 આ લખાણથી માઠેય હજારની એક માતા છે. અને ૬૦ હજાર
 એક પેટમા સમાઈ ગયા, તે દેવગકિતથી બન્યુ તેમ જાણાય છે
 ॥ ૩-૧-૫૬ ॥ ૪૦૮ ॥

પ્ર૦ ચૈા૦ પૂર્વિઓ બે ઘડીમા અવળા અને મવળા ચૌદ
 પૂર્વો ગણી નાખે છે, તે અગમ માત્રથી ગણે છે ? કે-વાણી
 થી ગણે છે ?

ઉ૦ ચૌદ પૂર્વિઓ બે ઘડીમા ચૌદ પૂર્વેને તાતુ અને ૧૦૪ પુટના
 ન યોગથી થતા શબ્દોએ જરી ગણે છે તે વાત પરિશિષ્ટ
 પર્વમા કહેવ છે

મહાપ્રાણે हि निष्पन्ने कार्ये रुस्मिश्चिदागते ।

सर्वपूर्वाणि गण्यन्ते सूत्रार्थान्या मुहूर्त्तान् ॥

‘ મહાપ્રાણ-યાન પૂજ થાય ત્યાજે કોઈ કાર્ય આવી જાય,
 તો એક મુહુર્તમા મત્ર અને અર્થે કરી ચૌદ પૂર્વો ગણી ગઠાય
 ), આ લખિવ પણ કેટલાક ચૌદપૂર્વોને હોય છે પણ બધાને
 દોની નથી તે પણ જાણી લેતુ ॥ ૩-૧-૬૦ ॥ ૪૦૯ ॥

પ્ર૦ મચિત્ત પાણી લાડવા વિગેરે, સચિત્ત અને વિકૃતિમા
 ગણાય ? કે દ્રવ્યમા ગણાય ?

ઉ૦ શ્રાવણિમા “મચિત્ત અને વિકૃતિનિર્જી ને, જ મુખમા

નખાય છે, તે દ્રવ્યમા ગણાય છે ” આમ જદેવ હોવાથી કામુપાણી હન્દુપાણી ચોખ્ખાનુ મોવલ વિગેરે અચિત્ત હોવાથી દ્રવ્યમા તેની ગણતરી કંચાય છે તેમજ એક જ દ્રવ્યમા પણ પોતી દોભિત પોથી સ્વરૂપ નાતપટ્ટી ગરદા વિગેરેમા ભિન્ન નામો અને ભિન્ન ગ્રો હોવાથી, તે બનાને જુદા જુદા દ્રવ્યો ગણાય છે અકામુ પાણી લાટવાનિ નો નચિત્ત વિકૃતિ મ થે ગણાય છે હાવમા કેટલાકો તો દ્રવ્યની અદૃષ્ટ પણ ગણતરી કરતા દેખાય છે વળી, જ્વનો ન્વાદ નહિ હોવાથી ઉપા વિગેરે માત્રની નળી મુખમા નાખવામા આવી જાય, તો દ્રવ્યમા ગણાતી નથી ॥ ૩-૧-૧૧ ॥ ૧૧૦ ॥

પ્ર૦ યોદ્ધા જિનકલ્પી મુનિને નમ્મ દેખે ? કે નહિ ?

ઉ૦ યોદ્ધા તેને નમ્મ દેખે છે કેમકે ગામ્રમા “ સજ્જાને નિતનાજ દોય, તે જિનકલ્પ અગીક્ષા કર ’ એમ વલ્લુ છે ॥ ૩-૧-૧૨ ॥ ૧૧૧ ॥

પ્ર૦ ઓપનની જ્વનામત્રીમા વજ્જનાગ વિગેરે નાખેલ દોય તે અભક્ષ્ય યાય ? કે નહિ ?

ઉ૦ ઓપન વિગેરેમા વજ્જનાગ ભગિપોન્ત અહિકેન વિગેરે નાખેલ દોય, તે દવા નિમિત્તે ગ્રહણ કરાય, તો અભક્ષ્ય નથી પણ કામદેવને નિમિત્તે ગ્રહણ કરે, તો અભક્ષ્ય છે ॥ ૩-૧-૧૩ ॥ ૧૧૨ ॥

પ્ર૦ અઢી દ્વીપમા એક નમયમા જવન્ય અને હિરકૃષ્થી કેટલા તીર્થકર્તેનો જન્માભિષેક યાય ? અને કેટલા આનમા જન્માભિષેક યાય ?

ઉ૦ અઢી દ્વીપમા જવન્યથી, એક નમયમા પાય મેં ઉપર દશ તીર્થકર્તેનો ઝંઢો જન્માભિષેક કરે છે. અને હિરકૃષ્થી ૨૦ તીર્થકર્તેનો અભિષેક કરે છે. તથા ને જન્માભિષેક જવન્યથી

આગ આરામા થાય છે, અને ઉત્કૃષ્ટથી પાચ આગમા થાય છે.
એમ જણાય છે ॥ ૩-૧-૬૪ ॥ ૪૧૩ ॥

પ્ર૦ ચક્રવર્તિઓ માગવ તીર્થ વિગેરેમા કેટલા અદ્ભુત કહે છે ?

ઉ૦ માગવસ્તૂપ-વન્દામસ્તૂપ-પ્રભાગસ્તૂપ-વંતાઠ્ય દેવસાધન-તિ-
મિન્નાદેવ-માનન નમિવિનમિ દેવમાનન-સિધુદેવીસાધન-
ચુરવહિમવત માનન-ગર્ગાદેવીસાધન-નવનિરાનનુ પ્રકટ થવા-
મા-અને અથોધ્યા નગીના પ્રવેશમા-ચક્રવર્તિઓ અનુક્રમે
૧૧ અદ્ભુતો કહે છે એમ જણુદીપપન્નતિ સૂત્રમા છે
અને તીર્થકર ચક્રવર્તિઓ અક્રમ કરતા પણ નથી, એમ
શાંતિનાથ ચરિત્રમા છે તે જાણુવુ ॥ ૩-૧-૫ ॥ ૪૧૪ ॥

પ્ર૦ ચક્રિપણુ પામ્યા પછી ફેર ચક્રિપણુ કેટલા કાળે પમાય ?

ઉ૦ જઘન્યથી અધિક માગગેપમ કાળે પમાય, અને ઉત્કૃષ્ટથી અન-
ન્તા કાળે ફેર ચક્રવર્તિપણુ પામી શકાય. એમ ભગવતી
સૂત્ર ૧૧ મા શતકમા છે ॥ ૩-૧-૬૬ ॥ ૪૧૫ ॥

પ્ર૦ કોઈક પુણ્ય મતા પચેન્દ્રિય જીવને મુકાવે, તે અભયદાન
કહેવાય ? કે અનુક્રમદાન કહેવાય ?

ઉ૦ તે અભયદાન કહેનાય છે કેમકે “શ્રી શાંતિનાથ ભગવતના
જીવે પૂર્વ ભવમા પાગેવો મુકાવ્યો, તે અભયદાન ” એમ પુણ્ય
માલાની ટીકામા જણુ છે ॥ ૩-૧-૬૭ ॥ ૪૧૬ ॥

પ્ર૦ ઉપરાન વહેવા વાળાને તપના દિવસમા કલ્યાણુક તીર્થ
આવે, તો તે તપે કગી સરે ? કે નહિ ?

ઉ૦ જાનવો તપ દેવાથી, તે તપે કગી સરે છે, એમ જણુાય છે.
નહિ તો, ચોન્સ વિગેરેમા એકાસણુકગીને આગળની કલ્યા-
ણક તીર્થ આરામ છે ॥ ૩-૧-૬૮ ॥ ૪૧૭ ॥

પ્ર० સર્વ નારદો મોક્ષમા જાય ? કે દેવલોકમા પણ જાય ?

ઉ० નારદોઃ મોક્ષમા અને દેવલોકમા જાય છે, એમ મંદિમ ડલ ટીકામા કહ્યું છે. વળી તે પ્રથમ મિથ્યાત્વી હોય એ પછી સમક્રિતી અને એમ પણ તેમા જ કહ્યું છે અને તેઓના નામો ભીમ મહાભીમ ૩૬ મહારૂઢઃ કાલઃ મહાકાલઃ ચતુર્મુખ નવમુખઃ અને ઉન્મુખ છે ॥૩-૧-૬૯॥૪૧૮॥

પ્ર० " શ્રી વીરભગવાન્ સિદ્ધુદેશમા ગયા તે વખતે ૧૫૦ માંડુઓએ આણસણુ કર્યું, " એવો પાઠ કયા ગ્રંથમા છે ? તે જણાવવા કૃપા કરો

ઉ० નિશીથ ચૂર્ણિમા તે અક્ષરે છે તેમજ સભળાય છે, કે-
 "દેવસ મન પર્યવ અનવિ અને શ્રુતજ્ઞાનીઃઓ તળાવ કુવા વિગેરેનું કઠ્ઠાચ અચિત્ત યદ્ય ગયેલું પાણી જણતા હોય, છતાં અનવચ્છાદોષ નિવારવાને માટે વાપરે નહિ " તેવીજ ગીતે "વર્ધમાનસ્વામિએ શેવાવ વિનાનો ત્રસ વિગેરે છોડે એમ ગદિત નિર્મળ જળવાળો અને જમાથી તમામ જળના છોડે એવી ગયેલા હોવાથી અચિત્ત થયેલો પાણીનો વગે દેખ્યો, છતાં ખુબજ તગ્ત્યા વયેલા પોતાના શિષ્યોને તે જળ પીવાની આજ્ઞા કરી નહિ અને અચિત્ત તલનું ભરેલું એક ગાડું દેખ્યું, છતાં અનવચ્છા નિવારવાને માટે વાપરવાની આજ્ઞા કરી નહિ અને
 " શ્રુતજ્ઞાન પ્રમાણે વ્યવહાર સાધુસાધ્વી વિગેરેએ પાળવો, " એમ શ્રુતજ્ઞાનઃ પ્રમાણ તર્કડિ જણાવ્યું, " એમ આચારાંગ સૂત્રના પ્રથમ અધ્યયનના ત્રીજા ઉદ્દેશાની ટીકામા છે ॥
 ॥ ૩-૧-૭૦ ॥ ૪૧૯ ॥

પ્ર० અગર આહાર વાપરવામા દોષ લાગે ? કે નહિ ?

ઉ० ઓપનિર્ચુક્તિમા ખતાવ્યું કે

જે ચેત રમણિભોયણદોસા તે ચેવ સકડમુદમિ ।

જે ચેત સકડમુદે તે દોસા અઘયારમિ ॥

“ જ દોષો રાત્રિભોજનના બનાવ્યા છે, તેજ દોષો માકડા પાત્રામા વાપગ્વાથી વાય છે, અને જ દોષો નાકડા મોઢાવાળા પાત્રામા વાપગ્વાથી વાય છે તેજ દોષો અ નાગે વાપગ્વાથી વાય છે ”

આ કથનથી અ નાગે વાપગ્વાથી રાત્રિભોજન દોષ વાગે છે એમ જાણાય છે ॥ ૩-૧-૭૧ ॥ ૪૨૦ ॥

પ્ર० બ્રાહ્મી અને મુદરી પગ્લેથી હતી ? કે નહિ ? કેટલાક જાહેરે કે-“ ભરતે મુદરી સાથે વિવાહ કર્યો હતો, અને બાહુબલીએ બ્રાહ્મી સાથે કર્યો હતો ” તો બાહુબલી કાવ્વસગ ધ્યાને ગયા ત્યારે વર્ષને અતે બ્રાહ્મી મુદરીએ આવી “ ભાઈ ! ગજથકી હતમે, ” એમ કેમ કહ્યું ?

ઉ० “ ભગત અને બાહુબલીએ વિપરીતપણાએ લગ્ન કર્યું હતું, ” એવા અક્ષગ આવશ્યક મસયગીરિ ટીકામા છે, પણ તેઓએ “ ભાઈ ! ગજયત્રી હતમે ” એવું જ કહેવું, તે પૂર્વના ભાષપણાના મબવથી બન્ને એકઠી દેવાથી કહ્યું માટે વ્યાજબીજ છે ॥ ૪-૧-૭૨ ॥ ૪૨૧ ॥

પ્ર० નેજેનેગ્યાના પુદ્ગનો સચિત્ત છે ? કે અચિત્ત ?

ઉ० સખિવ પુદ્ગનરૂપ હોય નહિ, પણ શક્તિરૂપ હોય છે, પરંતુ જો તેજેનેગ્યાના પુદ્ગનો પોનાના જીવ પ્રદેસો સહિત મુખથી કાઢેલા છે, માટે જીવપ્રયોગથી નીકળેના દેવાથી મચિત્ત જણાય છે ॥ ૩-૧-૭૩ ॥ ૪૨૨ ॥

પ્ર० દેશવિગ્તિ અને મમકિન્તી બારમે દેવનોડે જાય ? કે નહિ ?

ઉ० તે બન્નેય પણ ઉત્કૃષ્ટથી બારમા દેવનોડે જાય છે, તેવા અક્ષર પન્નવણા સૂત્ર અને તેની ટીકામા છે ॥૩-૧-૭૪॥૪૨૩॥

- પ્ર૦ સમક્ષિત પામ્યા પછી જીવ કટવાકાળે દેશવિગતિ અથવા સર્વ વિગતિ પામે ?
- ઉ૦ " સમક્ષિત પામ્યા પછી ૨ થી ૬ પદ્યોપમ મુનીની કર્મોની સ્થિતિ ઘટે, ત્યાં દેશવિગતિ પામે ૭ અને સપ્તમાના માગગે-પમ જટલી કર્મની સ્થિતિ ઘટે, ત્યાં સર્વ વિગતિ પામી શકે છે " એમ પ્રવચન સારોદ્ધાગની ટીકામા કહ્યું છે ॥ ૩-૧-૭૫ ॥ ૪૨૪ ॥
- પ્ર૦ ગૃહ્યોએ દહિ ચોખા વિગે નાચે એકમેઢ જ્યું હોય, તે તે દિવસે ખીજ પહોં નિવિયાતુ થાય ? કે નહિ ? તેમજ ક્ષુ પલ ગધિના કુગ્રીયા વિગે નાચે એકમેઢ જ્યું હોય, તે તે નિવિયાતુ થાય ? કે નહિ ?
- ઉ૦ કુગ્રીયા સાચે એકમેઢ કહેલું દહિ કન્યારૂપ થા જાય છે, તે બે ઘડી પછી નિવિયાતુ થાય છે અને તે દુઃ સ્વપ્ના દહિ કુટ્ટ દહિ ચડરગુલે-આ ગાથા અનુમાન કુગ્રી મિશ્ર જાય છે તે, ભાષ્યની અવમૂરિના વચનથી વામી થઈને નિવિયાતુ થાય છે ॥ ૩-૧-૭૬ ॥ ૪૨૫ ॥
- પ્ર૦ મહાગિરિ અને સુહસ્તિ ગ્રામી ના નામને પદેશા ન્યા જાર-ણથી આર્ય ગણ્ડ જોડાયો છે ?
- ઉ૦ સ્થૂલભદ્રસ્વામીએ બે શિષ્ય ત્યાં, એઢ આર્ય મહાગિરિજી અને ખીજ આર્ય સુહસ્તિજી
- તૌ હિ ચક્ષાર્યયા ઘાત્યાઢવિ માત્રેવ-પાલિતૌ ॥
 ઢત્યાર્યોવપદૌ જાતૌ મહાગિરિ-સુહસ્તિનૌ ॥

તે બન્નેયને ચક્ષા આર્યોએ બાવપણથી પણ માતાની જમ

આર્ય મહાગિરિ અને આર્ય મુહારિતિ સ્વામીજી કહેવાય
 કે એમ પરિગિષ્ટ પર્વમા કહ્યું છે ॥ ૩-૧-૭૭ ॥ ૪૨૬ ॥

પ્ર૦ જોણે પદર કર્માદાનનું પર્યક્ષખાણ કર્યું હોય, તે અનાજ,
 નાનિએ વિગેરે ફળ, ગળી, હડતાળ, અને પશુઓનો વેપાર
 કરે, તો તેને નિયમનો ભગ થાય ? નહિ ? તથા સદાસપુત્ર
 વિગેરે આવકોને કર્માદાનનો સભવ છે ? કે નિષેધ છે ?

ઉ૦ ધાન્ય વિગેરેનું જ પ્રમાણ ગણ્યું હોય, તેના ઉપગત જે વેપાર
 કરે, તો ભગ થાય કે નહિ તર થતો નથી તેમજ સદાસપુત્ર
 વિગેરે આર્યોનું પરિમિતપણું હોવાથી અગાગ વિગેરે કર્મ કરે
 છે, છતાં તેની કર્માદાન મજા નથી એમ વૃદ્ધપુરુષનું વચન
 છે ॥ ૩-૧-૭૮ ॥ ૪૨૭ ॥

પ્ર૦ ઉપવાસી આવક માટે આમાયિક ઉચ્ચરી મુહપત્તિ પડિલેલી
 પર્યક્ષખાણ કરે ? કે બીજી રીતે કરે ? જે મુહપત્તિ પડિલેલી
 કરતાં હોય, તો વાદણા દેવાનો નિષેધ કયો છે, તે શાથી ?

ઉ૦ સામાચારી વિગેરે પ્રથેમા-“ભોજન કર્યું હોય, તો વાદણા
 દીવા પછી પર્યક્ષખાણ કરવું, એવા અક્ષરો છે પણ ઉપવાસ-
 ના દિવસે વાદણા દીધા પછી પર્યક્ષખાણ કરવું, તેવો વિધિ
 નથી, પરંતુ મુહપત્તિ તો પડિલેલવી જોઈએ કેમકે-તેના વિના
 પર્યક્ષખાણ કરવું કહ્યું નહિ, એવી સામાચારી છે. તેમજ
 ઉપવાસમા પણ તેમજ કરાય છે ॥ ૩-૧-૭૯ ॥ ૪૨૮ ॥

પ્ર૦ પ્રતિવામુદેવની માતા કેટલા ત્વમ દેખે ?

ઉ૦ તે ત્રણ-વધારે દેખે છે, અજીતસિંહ સૂરિ કૃત શાંતિનાથ
 ચરિત્રના છઠા પ્રતાવમા કહ્યું, કે-

પ્રત્યર્થચક્રિણા ત્રીશ્રાન્યેષામુત્તમજન્મિનામ્ ।

ગૈકૈકમધ્યિકા- સ્વપ્ન પશ્યન્ત્યેષાં હિ મધ્યતઃ ॥

૦ સુપાર્શ્વનાથ ભગવતને એક પાચ અને નવ દ્રુપા કમય છે, તેનું શું કારણ ?

૦ જેળેગપચનવસિરાસુ નાગમિજ્જાસુ તિસુરિ પત્તેય ।
જળણી સુમિણે પિચ્છદ, ગર્ભત્પસ્સાપિ સામિસ્મ ॥

“તેથી એક પાચ અને નવ કણવાળી દેકે જુદી જુદી નાગશય્યા; ગર્ભમા ભગવાન આવ્યે જતે માતા વખતમા દેખે છે ”

તેથી એક પાચ અને નવ દ્રુપા કરાય છે

અને પૂર્વાચાર્યો પાચદ્રુપા રચવામા આ પણ જગલ ખતાવે છે કે-“ભગવાન ઇદમન્થ અવન્થામા કાલ્મસગ મ્યાને ગથા ત્યારે, સર્વત્રક પત્રીને નિવાગવાને મારે વદન કરવા આવેલ વરજેન્દ્રે પાચ આશુલીવાળો હાથ વિકુર્વાને મન્તક ઉપવાગ્પુ કર્યો હતો, તેથી પાચ દ્રુપા કમય છે ” આ બાબતમા વસુદેવ હી ડીનો બીજો ખડ જોવો અને કથાવલી પ્રથમ ખડમા પણ કહ્યું કે-“સમોમગ્ધમા શકધન્દ્રે ત્રણે પ્રકારે સુપાર્શ્વનાથના મસ્તકો નરદ્રુપા ગ્લાભગ્ધોએ વિકુર્વાય છે ”

इग पण नय्य सुपासो पासो फण निन्निसगडगारकमा ।
फणिसिज्जासु विणाओ फणिदभस्तीण ननेसु ॥

“સુપાર્શ્વનાથને એક પાચ અને નવ દ્રુપા, પાર્શ્વનાથને ત્રણ સાત અને અજીઆર કણા સ્વપ્રમા કણીની શય્યા દેખવાથી, અને પ્રણીન્દ્રની ભક્તિથી, કરાય છે બીજે કરાતી નથી ”

આ વચન દેવાથી સુપાર્શ્વનાથ અને પાર્શ્વનાથને પ્રણાક્રિતિ કરાય છે તે બલવુ ॥ ૩-૧-૮૩ ॥ ૪૩૨ ॥

ભગવતનો જન્મ

નવળ માસાણ બહુપદિપુણાણ અદ્વદ્વમાણ રાહડિયાણ ।

“આ મૂત્રમા—નવ માસ સાડાસાત દીવસે કહો, અને નવમાસ અને સાત ગત્રીજ થાય છે, કેમકે જની મધ્ય રાત્રિમા ઉત્પત્તિ છે, તેના જન્મપણુ મધ્ય રાત્રેજ થાય, તેા કેવી ગીતે માડાસાત રાત્રિ થાય ?

ઉ૦ ભગવતના જન્મમા ૯ માસ અને ૭ રાત્રિ જ થાય છે, પરંતુ સિંધાતની રૌલી મુજબ તેવો પાઠ છે, એમ જણાય છે ॥ ૩-૧-૮૪ ॥ ૪૩૩ ॥

પ્ર૦ કેવળીઓને કેટલા પરિસરો હોય ?

ઉ૦ “કેવળીઓને ક્ષુધા તૃષા ગીત ઉપ્પુ દશ ચર્ચા ગય્યા વ’ ગગ તૃણસ્પર્શ અને મક્ષ એમ ૧૧ પરીમરો હોય છે” એમ ભગવતી આઠમુ શતક નવમા ઉદ્દેશામાં કહ્યું છે ॥ ૩-૧-૮૫ ॥ ૪૩૪ ॥

પ્ર૦ અનુત્તર વિમાનમા ગયેલ જીવ કેટલા ભવો કરે ?

ઉ૦ વિજયાદિક આ વિમાનમાં ઉત્કૃષ્ઠી મે વખત આવે, અને સર્વર્થસિદ્ધિમા એક વખત આવે એમ જીવાભિગમ ટીકામા કહ્યું, અને વિજયાદિષુ દ્વિચરમા એમ તત્ત્વાર્થ ચોથા અધ્યાયમા કહ્યું, અને સર્વર્થસિદ્ધિ વિમાનથી આવેલો જીવ અનન્તર ભવમા સિદ્ધ થાય છે જ વિજયાદિક ચાન્મા ગયેલો જીવ મનુષ્યમા જ આવે, અને જ્ઞાન્યથી એક અથવા બે ભવ કરે અને ઉત્કૃષ્ઠી ૨૪ ભવ કરે, તેમા—નગભવ આઠ દેવભવ આઠ અને કૃત્રી નગભવ આઠ પછીથી સિદ્ધ થાય છેજ, વિજયાદિકમા બે વખત ઉપજ્યો હોય, તેની નિયમથી અનન્તર ભવમા સિદ્ધિ થાય છે જ

એમ પ્રધોષ છે અને પન્નવણામા ખતાવ્યું કે વિજયાદિક

ચારમા ગયેન જીવ સખ્યાતા ભવ કંઠે છે ॥૩-૧-૮૬॥૪૩૫॥

પ્ર૦ વિષ્ણુકુમાર એક યથા છે ? કે બે યથા છે ?

ઉ૦ વાસુપૃથ્વ્ય સ્વામિના તીર્થમા નમુચ્ચિએ કરેયો ઉપદ્રવ દર કરનાર પ્રથમ વિષ્ણુકુમાર યથા અને બીજા શાન્તિનાથ ભગવાનના તીર્થમાં યથા એમ ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રની ચૌદ હજારી ટીકામા કહ્યું છે, તે જાણવું ॥ ૩-૧-૮૭ ॥૪૩૬॥

પ્ર૦ શ્રી હ્રી વિગેરે છ દેવીઓ ચૌવીશ જિનની યક્ષિણીઓ પદ દીકુકુમારીઓ સમસ્વતિ શ્રુતદેવી અને શાસનદેવી આ મર્વ-માર્થી કાણુ ભવનપતિનિકાયની છે ? અને કાણુ વ્યન્તરનિકા-ની છે ? તે પાઠ સહિત સ્પષ્ટપણે જણાવવા કૃપા કરશે૞

ઉ૦ શ્રી હ્રી વિગેરે છ દેવીઓ ભવનપતિનિકાયમાની છે એમ બૃહત્સૂક્ષેત્ર વિચારની મક્કયગિરિ કૃત ટીકામા છે તથા ચૌવીશ જિનયક્ષિણીઓ વ્યન્તરનિકાયમાનીજ છે એમ સભવે છે કેમકે સમ્રહથ્વીમા કહ્યું કે -

ચત્તરપુળ અર્દુવિજા વિસાય મૂઆ તજા જસ્ત્રેય ઇત્યાદિ,
“વળી, વ્યતર આઠ પ્રકારે છે, પિશાય ભૂત તથા જક્ષ ”

વિગેરે,

અને છપ્પનદિકુકુમારીઓ તો, આવશ્યક ચૂર્ણિમાં તેઓના નક્ષિ વર્ણનના અનિકાગમા

યદૃદિ ગાળમનરેદિ દેવેદિ દેવીદિ યસદિ સવરિચુટા-
“ધણા વાણમતર દેવ તથા દેવીઓએ પગિવેંહી છે.”

ઇત્યાદિક કથન મુજબ વ્યન્તર નિકાયની જણાય છે તેમજ શાસનદેવી તો જિનેશ્વરની યક્ષિણીજ છે બીજી કાંઈ નથી તથા સમસ્વતીદેવી અને શ્રુતદેવી તો એક છે, જે નામો તો પર્યાયવાચી છે, એમ જણાય છે પરંતુ કાંઈ ઠેકાણે પણ તેના

આયુષ્યનુ માન અને કદ નિકાયની છે ? તે જોવામા આવતુ નથી ॥ ૩-૧-૮૮ ॥ ૪૩૭ ॥

પ્ર૦ સુત્તે અત્યે મોયણકાલે આવસ્સણ અ મજ્ઞાઈ ।
સયાગ્ગવિ અ તદ્દા સત્તેયા હુતિ મહલિઆ ॥ ૧ ॥

સૂત્ર અર્થ લોજન કાલ આવશ્યક સ્વાધ્યાય અને સથારા આ સાત મહત્તી છે તેઓનો ઉપયોગ કયા કયા કરવો ?

ઉ૦ પ્રભાતે સ્વાધ્યાય કરવો, તે સૂત્રમહત્તી, અને વ્યાખ્યાન કરવુ અને અર્થપોરસી તે અર્થ મહત્તી, લોજનમહત્તી પ્રસિદ્ધ છે કાલપવેશુ તે કાલમહત્તી, ઉભયકાલ પ્રતિક્રમણ તે આવશ્યક મહત્તી, મજ્ઞાયાનુ પઠાવતુ તે સ્વાધ્યાયમહત્તી, અને સથારા વિવિધ ભણાવતુ, તે સથારા મહત્તી કરેવાય છે વળી, ત્રીજા પહોરે પડિલેહણના આદેશ માગવાની મહત્તી છે, તે તો પ્રશ્નોત્તર સમુચ્ચય હીરપ્રશ્નના કથનથી આવશ્યકમહત્તીમા મમાય જાય છે એમ જણવુ ॥ ૩-૧-૮૯ ॥ ૪૩૮ ॥

પ્ર૦ વીરગ્નીર્વાણુથી ૧૫૨ વર્ષે
જીઅ કાઝળ પળ તુમિણિદત્તસ્સ કાલિઅઝ્જેણ ।
અવિઅ સરીર ચત્ત નય મ્મણિઅમહમ્મસજુત્ત ॥ ૧ ॥

“ તુરુમિણિ નગરીના દત્તની સાથે જન્મતુ ૫૫-ત્રેપ્પમ કરીને પણ કાલિકાચાર્યે શરીરની મૂર્છા તજી, પણ અનર્મજનક વચન જોવ્યા નહિ ” આ ગાથામાં બતાવેલ કાલિકાચાર્ય તે પ્રથમ થયા, અને વીરગ્ની ૩૩૫ વર્ષે

પદમાનુયોગકાસી૦

આ પ્રમાણે ઋષી મહત્ત સૂત્ર મુજબ

પ્રથમઅનુયોગના કર્તા બીજા થયા, અને વીરથી ૪૫૩

વર્ષે ગર્દભિલ્લનો ઉચ્છેદ કરનાર ત્રીજા યાગ, અને વીરથી
 ૫૮ / વર્ષે આર્યગણિતસરિ શક્યન્દ્રે પૂજેલા નિગોદના
 વિચા ના વ્યાખ્યાના શક્યન્દ્રે જેનું કાલિકાચાર્ય નામ પાડ્યું
 તે ચોથા યાગ અને વીરથી ૯૯૩ વર્ષે પાચમી ચોથમા
 સવચ્છગી લાવનાર પ્રાકૃત દીવાલીકટપ સંસ્કૃત કાલિકા-
 ચાર્ય-કથા શ્રાધ્ધવિધિવિનિશ્ચય-શ્રાધ્ધવિધિ વિચારા-
 મૃત સંગ્રહ ભગતેશ્વરખાદુખસીવૃત્તિ વિગેરે અથોને અનુ-
 ચારે પાચમા કાલિકાચાર્ય થયા આ પ્રકારે પાચ કાલિ-
 કાચાર્ય થયા તે નાત્ય છે ? કે અસત્ય ?

ઉં તમેએ જાણોલે પાચ કાલિકાચાર્યો સત્ય હોય એમ બાસ-
 માન થાય છે પણ તેનો નિર્ણય તો, તે અથો એવા બાદ જ
 જાણાવવામા આવશે ॥૩-૧-૯૦ ૪૩૬॥

પ્રં ત્રિકયોગની ક્રિયામા માધ્વીઓને શ્રાવક વાદણા દેવગબ્યા
 હોય, તો મુએ ? કે નહિ ?

ઉં ત્રિકયોગની ક્રિયામા કાગણુ પ્રસંગે સાધ્વીઓને શ્રાવક વાદણા
 દેવગવે, તો મુએ છે, એમ વૃદ્ધ પુરુષો કહે છે ॥૩-૧-૯૧॥
 ॥ ૪૧૦ ॥

પ્રં દહિ સોળ પહોર પાંચી અલક્ષ્ય થાય ? કે બાગ પહોર પછી ?
 તે વ્યજ્ઞ જાણાવવા કૃપા કરશે ?

ઉં આમગોરમમપૃક્ત દિવલ પુષ્પિતૌદન ।

દમ્યર્હઠિતયાનીત ક્ષતિતાન ચ વર્જયેત ॥૧॥

ત્રિ યોગગાત્રતૃતીય પ્રકાશે

આની લેશમાત્ર વ્યાખ્યા બતાવે છે આ ગાસનમાં
 આ મર્થાદા છે કે-“કેટલાક પદાર્થો દેતુથી સિદ્ધ થઈ શકે છે,
 અને કેટલાક જૈનાગમથી સિદ્ધ થાય છે જે હેતુ ગમ્ય પદાર્થો
 હોય, તે પ્રવચનવેદીઓએ હેતુથી પ્રતિપાદન કરવા પશુ

જ આગમગમ્ય હોય તેમા હેતુ અને હેતુગમ્યમા આગમ-
માત્રે કરી બતાવનાર જિનાજ્ઞાનો વિગતજ અને છે માટે કાયા
ગોરસ મ યોગે કઠોળ વિગેરેમા જ જીઓનુ ઉપજતુ થાય છે,
તે હેતુવિષયક પદાર્થ નથી પણ આગમગમ્યજ પદાર્થ છે,
તે બતાવે છે કાયા ગોગમના મયોગવાળુ કઠોળ ગત્રિવાસિ
ભાત બે દીવસનુ દહીં અને કાહાધ ગયેલુ ભોજન તેમા જ
જીઓ ઉત્પન્ન થાય છે, તે કેવલી ભગવતે દેખેલા છે માટે
કાયા ગોગમ સાથે કઠોળ વિગેરે ભોજનનો ત્યાગ કરવો. કેમકે-
તેલુ ભોજન કરવાથી જીવહીંસા દોષ વાય છે "અર્હિન્યાનીત
આ પદ્ધતો ગો અર્થ ? બે દિવસ થજ નય, તો અભક્ષ્ય વાય
દિવસ શબ્દ લીધેલ છે, તેવી ગત્રિનુ ગ્રહણ થઈ નય છે જ
જમ ૩૦ દીવસે એક માન પદ્ધ દીનમે પખવાડીયુ થાય
તેમા ગત્રિ આવી નય, તેમ અહીં પણ મમજતુ તેવી બેરાત્રિ
પમાગ થાય ત્યારે તે બાગ વિગેરે પહોગ પછી, દહીં અભક્ષ્ય છે
પણ જ્યારે પહેલે દિવસે પ્રભાતે મેજળ્યુ હોય તો, સોય પટો-
પછી પણ અભક્ષ્ય થાય છે, પરંતુ સોય પટોનો નિયમ નથી.
એમ નભને કે કેમકે પટેલા દિવસની માંત્રે મેજળેલ દહીં ૧૦
પહોગ પછી પણ અભક્ષ્ય થાય છે ॥ ૩-૧-૬૨ ॥ ૧૮૧ ॥

પ્ર૦ જો વગસી પરચક્રખાણુ કર્યું છે એવો શ્રાવક અન્ય ૫
જગ ભોજન કરે, તે દાતણ કરીને કે ? કે નહિ ?

ઉ૦ વગસી પરચક્રખાણુ વાળો શ્રાવક અન્ય ધર્મ પરચક્રખાણ-
પાળી ત્યા દાતણ કર્યા મિવાય પણ ભોજન કરે, તે ખગખગ છે,
એમ વૃંધો કહે છે ॥ ૩-૧-૬૩ ॥ ૪૪૨ ॥

પ્ર૦ કાનિક અને ઉત્કલિક યોગની ક્રિયા અથુએ ગદિત માધુ પામે
કરવી કે ? કે નહિ ?

ઉં કામ પાન કાનલથી ચતુ આની ગમ્મ હોય, તેના અન સાધુ પામે કાવચહણવાળા કે કાનચહણ નિનાના ચોગોની ક્રિયા નાય કમી સકાય નહિ એમ નવુચુ છે ॥૩-૧-૬૪ ॥ ૪૪૩ ॥

૫૦ ગરસ મુદ્દત્ત ગન્ધે દ્યરે ચત્તવીમ વિમ્મ ઉમ્મોમો ।

“ગર્ભજ મનુષ્યનો ઉદ્દેશ ૧૦ મુદ્દત્ત વિરહકાવ છે અને મ મૂર્છિમનો ઉદ્દેશ ૨ / મુદ્દત્ત વિરહકાવ છે

તો ન મૂર્છિમ મનુષ્યનો ઉદ્દેશ ૨૪ મુદ્દત્તનો વિરહકાવ ૨૪૫ કાળે આને ?

ઉં આ જગત્મા મનુષ્યો ન મૂર્છિમ અને ગર્ભજ એમ બે પ્રકારે છે તેમા ન મૂર્છિમ મનુષ્યો જ્ઞાતિના હોતાજ નથી જાન્યથી એક સમયનુ અને ઉદ્દેશી ૨૪ મુદ્દત્તનુ તેનુ આત્મ નતમા જનાનેનુ છે ઉપજનાને તો જાન્યથી અને ઉદ્દેશી અતર્કુદ્દત્ત સુરીજ્ઞવાનુટોવાયી તે પત્રી નિર્નેપજાજનો મલવ છે, જ્યારે હોય, સાગ જાન્યથી એક બે અથવા ત્રણ હોય અને ઉદ્દેશી અનપ્પાતા હોય અને ગર્ભજતો નપ્પતા હોય એમ અનુયોગદ્વારની ટીકામા કહ્યું છે, તસપણે ઉપજ, તે નતત જાન્યથી એક સમય અને ઉદ્દેશી આવતિકાના અ નપ્પાતમા ભાગ સુરી ઉપજ્યા કરે, તે પત્રી જરૂર અતર પડે છે

વળી, મામાન્યે તમ જ્ઞવની મોધમપણાની વાત ૨૨ રહી, પાસાદવાત છે કે-મે ઇન્દ્રિયો તે ઈન્દ્રિયો ચક્ષુ દ્રિયો તિર્યક્ પન્નેન્દ્રિયો મ મૂર્છિમ મનુષ્યો, અપ્રતિજ્ઞાન નગકાવાસાને ગ્રહી તમામ નાગકીઓ, અનુત્તરદેવને વર્ણ તમામ દેવો નિરતર ઉપજતા જાન્યથી એક સમય ઉપજ અને ઉદ્દેશ્ય આવતિકાના અસપ્પાતમા ભાગ જોટવા કાળ સુધી ઉપજ

આ પ્રકારે પચમ ગ્રહ ટીકા /પમે પાને ડે આ અક્ષરો
 મુજબ ઉદ્દૃશ્યી, આવયિગના અનખ્યાતમા ભાગ બેટવા જાગ
 મુધી ન મુધિમ મનુષ્ય ઉપન્યા પછી, કાર કાગે ૨૪ મુકર્તને
 તદન ઉપજે નહિ તેવો વિગ્દકાગ આને એમ નભને ડે.
 ॥ ૩-૧-૬૫ ॥ ૮૪૪ ॥

પ્ર૦ કોઈક એક જણે ચાગ્રિ ગ્રહચર્ય વિગે નન ગ્રહણ કર્યું,
 અને બીજાએ “ભાગી જશે” એ ભયથી લીધું નહિ આ
 બેમાંથી કોણુ વધુકર્મી અને કોણુ ભાગે કર્મી કહેવાય ? આ
 વાત પાઠ પૂર્વક જણાવવા કૃપા કર્મો

ઉં જણે પ્રત વેતી વખતે નુભ પગિલામે જગી મોનિવાભ. દેવવોક
 આઉપુ. વિગે નુભ કર્મ આરી લીધું, તે ગાતમસ્વામિજીએ
 પ્રતિજ્ઞાનેન હાસિકની પેઠે તેને વાભ યજ ગયોજ હવે કદાચ
 કર્મના વશથી તે પ્રત ભાગી નાખ્યું હોય, છતાં નિન્દા ગર્હણાઃ
 જગી ન દિપેણુની પેઠે નુદ પલ થા રાકિ ડે માટે તે અપે
 ક્ષાએ તે વધુકર્મી ડે અને જો ભગના ભયથી લીધું ન
 નહિ, તે ભાગે કર્મી ડે ક્રમકે-વેતી વખતે વવાવાળો લાભ તેને
 મળી શકતો નથી બીજા પ્રકારે તે

वयमगे गुन्दोमो देवस्तविपालणा गुण करीड
 गुरुनाघव च नेअ रम्ममि अओ अ आगारा ॥

“પ્રત ભગમા મહાન્ દોષ વાય, યોડુ પણ પ્રતનુ પાળવું
 કાયદાકાન્ક ડે અને કર્મમા ગુરુવધુપણુ એટલે દ્રવ્ય ક્ષેત્ર
 કાય ભાવ થી જ ઉચિત દોષ તે વિચારવું ” આ માટેજ
 પ્રતોમા આગાગે મૃત્યા ડે એમ પ્રત્યાખ્યાન પચાગકર્મમાં
 કર્યું છે ॥ ૩-૧-૬૬ ॥ ૮૪૫ ॥

પ્ર૦ નહીં માયે શીતલ ઝોદન એકઠા કરી ક-બો કઠેલ હોય, તે ત્રીજા દિવસે સાબુઝોને ઠરપે ? કે નહિ ?

ઉ૦ દહીં અને છાશ સાથે બીજા દિવસે અથવા ત્રીજા દિવસે બનાવેલ કરબો ત્રીજા દિવસ સુધી સાબુઝોને વહેારવો ઠરપે છે, એમ પરપરા છે ॥ ૩-૧-૯૭ ॥ ૪૪૬ ॥

પ્ર૦ ઉપરાનવાળાને પોણાની ક્રિયા પૂર્ણ થઈ ગયા બાદ, મુદપત્તિ પહિલેલા વિના આલોચણ લેવી વિગેરે કઠપે ? કે નહિ ?

ઉ૦ ઉપરાન વરોનાગઝો પોણાની ક્રિયા પૂર્ણ થયા બાદ મુદપત્તિનું પહિલેલા કર્યા વિના પણ આલોચણ લેના અને ખામણા કગતા પરમગુ-ત્રી હીરવિજયસૂરીશ્વર મહારાજના પાસે દેખવામાં આવ્યા છે અને હમણા પણ તેમજ કગય છે ॥ ૩-૧-૯૮ ॥ ૪૪૭ ॥

પ્ર૦ આવડ વિગેરે નવકારવાળી વિગેરેની સ્થાપના માધુપેટે બે નવ કારે કરે ? કે ત્રણ નવકારે કરે ?

ઉ૦ આવડ વિગેરેએ નવકારવાળી વિગેરે ત્રણ નવકારે સ્થાપી શકાય છે એમ અવિચ્છિન્ન પરપરા છે પણ ઉદાવવા વખતે તો આવડ કે સાબુને એકજ નવકારે ઉઠાવી લેવી ॥ ૩-૧-૯૯ ॥ ૪૪૮ ॥

પ્ર૦ છોવોને ઇંદ્રપણની પ્રાપ્તિ એક વખત થાય ? કે અનેક વખત થાય ?

ઉ૦ ઇંદ્રપણુ અને ચક્રિપણુ * જીવ અનેક વખત પ્રાપ્ત કરે છે દેવિદ-ચક્ષુદિષ્ટાણાદ મુત્તૂળ તિથ-ચર-માચ ।
અળગારમાવિઆવિ અ સેસા ય અળતસા પત્તા ॥

“ઇંદ્રપણુ * ચક્રવર્તિપણુ તીર્થકગપણુ, અને ભાવિત આપા પરપા ॥ આ ચાર બાળતને છોડી બાકીના બાવો છોવોએ અનેતી વખત પામેલા છે”

આ ગાથા પરચક્રખાણુ પયમ્મામા છે

દેવેન્દ્રપણુ અને ચક્રિવર્તિપણુ અનેક વખત પમાય પણ

અનન્તી વખત પમાતુ નથી એ ભાવાર્થ છે

તેમજ—

દેવિદચક્રવદિત્તિનાદ રજ્જાદ્ ઉત્તમા ભોગા ।

પત્તા અણતલ્લુત્તો નયદ્ તત્તિ ગઓ તેર્દિ ॥

“દેવેન્દ્રપાતુ ચક્રવર્તિપાતુ ગાન્ય અને ઉત્તમ ભોગોઃ
અનતવા હુ પામ્યો પણ હવે તેથી તૃપ્ત થયો નહિ”

આ ગાથા મરણસમાધિપયન્નામા અને મહાપ્રત્યાખ્યાન
પયન્નામા છે આમા અનન્ત રાખ્દ વાપરેનો છે, તે અનેક
વખત એવા અર્થવાજો છે એમ જાણવું આ પાઠોથી ભવ્ય-
છત્રોને ઇન્દ્રપાતુ અનેક વખત પમાય છે ॥૩-૧-૧૦૦॥૪૪૬॥

પ્ર૦ હવના પ્રદેશથી આજગપ્રદેશ નામ્યો છે? કે હીન છે? કે
અધિક છે?

ઉ૦ હવના એક પ્રદેશનું અને આજગના એક પ્રદેશનું એકના
બે ભાગ ન થાય, તેવું સ્વરૂપ હોવાથી તુલ્યપાત્રુજ છે એમ
માનવું ॥ ૩-૧-૧૦૧ ॥ ૪૫૦ ॥

પ્ર૦ કાઠ મુનિગજને અતર્મુદ્ધર્તના પ્રમાણવાળું છકું અને માતમુ
ગુણુચ્ચાનક ઉત્કૃષ્ટથી દેશે કંગી ન્યૂન પૂર્વકોટ વર્ષો મુઝી રહે
છે તેમા છદ્દા અને માતમા ગુણુચ્ચાનકનું અતર્મુદ્ધર્ત અમાન
હોય? કે ન્યૂન અધિક હોય?

ઉ૦ છદ્દા ગુણુચ્ચાનકનું અતર્મુદ્ધર્ત મોટું હોય, અને માતમાનું નાનું
હોય એમ ભગવતી સૂત્રના ત્રીજા શતકમા કહ્યું છે અને
તેમાજ મતાતરે કરી જ છકું અને માતમુ ગુણુચ્ચાનક પાલદગ્રેક
ન્યૂન પૂર્વ કોટ વર્ષો પ્રમાણ કદ્દા છે તે પાલુજાણવું (આ મતમા
મામાન્યે કંગી પ્રમત્તપાત્રુ અને અપ્રમત્તપાત્રુ લેવું અપ્રમત્ત-
પાત્રુમા કેવળિપાણો પા. કાળ ગણાડ અથ, તેથી પૂર્વકોટ

વર્ષનો કાળ અપ્રમત્તને પણ ધટી રહે) ॥૩-૧-૧૦૨॥૪૫૧॥

પ્ર० “તીર્થ કરની માતા ચૌદ સ્વપ્ને સ્પષ્ટ દેખે, અને ચક્રવર્તિની માતા અસ્પષ્ટ દેખે, આવા અમરો કોઈ અથમા છે ? કે પ્રધોય છે ?

ઉ० ચક્રવર્તિની માતા જાખા દેખે છે, તેનો પાઠ વાસુપૂજ્ય ચ-
રિત્રમા છે

चतुर्दशाप्यमन्त्रम्बप्नान् या पठयेत् किञ्चिदस्फुटान् ।

सा प्रभो प्रमदा मृते, नन्दन चक्रवर्तिनम् ॥ ૧ ॥

■ જ ચઉદે સ્વપ્નો પણ અસ્પષ્ટ દેખે, તે સ્ત્રી હે રાજન્ !
ચક્રવર્તિરૂપ પુત્રને જન્મ આપે ॥ ૩-૧-૧૦૩ ॥ ૪૫૨ ॥

પ્ર० સ્કટિક વિગે પૃથ્વી સચિત્ત છે ? કે અચિત્ત છે ?

ઉ० સ્કટિકાદિ પૃથ્વી સચિત્ત છે

फलित-मणि-रयण-चिद्रुम ।

સ્કટિક મણિ મ્લન અને પરવાળા તે પૃથ્વીકાય જીવ છે.
અને બહાર નીકળ્યા બાદ રત્નો અચિત્ત રોય છે

सुवर्ण-रयण-मणि-मुक्तिय-सम्ब-सिल-पद्माल
रत्तरयणाणि अचित्ताणि

સુવર્ણ મ્લન મણિ મોતી શખા શિવામ્રવાયા અને
મ્લત્તમ્લો અચિત્ત છે એમ અનુયોગદ્વાર સૂત્રના છેલ્લા
ભાગમા કહ્યું છે ॥ ૩-૧-૧૦૪ ॥ ૪૫૩ ॥

પ્ર० નંવનારદો કયા વાગમા થયા ? તે પાઠ પૂર્વક જણાવવા મહેર
કરગોજી

ઉ० વાસુદેવના સમાન જળમા થયેના નરે નારદો મહાવે છે.
કેમકે-તે તે ચત્તિષોમા વાસુદેવના વાગમા નારદોનું ગમન
આગમન વિગેરે મહાવાય છે ॥ ૩-૧-૧૦૫ ॥ ૪૫૪ ॥

પ્ર૦ શાન્તિનાથ ભગવાનની માતાએ મે વખત ચૌદ સ્વપ્ન દેખ્યા
કે એક વખત ?

ઉ૦ શત્રુજય મહાત્મ્યમા આઠમાપર્વમાં કથિત છે કે -

દ્વિઃસ્વપ્ન દર્શનાદર્શચ્ચક્રિજન્મ-સુનિશ્ચયા ।

રત્નગર્ભેવ મા ગર્ભે, યમાગ શુભદોષ્ઠદા ॥ ૧૬ ॥

“એ વાર સ્વપ્ન દેખવાથી અગિય ત અને અકિના જન્મનો જને
નિશ્ચય થયેલ છે, એવી તે માતા રત્નગર્ભા પૃથ્વી પેઠે ગર્ભને
શુભ દોહળાવાળી થઈ નાગપુ કરવા લાગી ”

આ પ્રકારે બીજા ત્રીજા પાલ છે તેથી અચિરામાતાએ
એ વાર સ્વપ્ના જોયા હતા ॥ ૩-૧-૧૦૮ ॥ ૪૫૫ ॥

પ્ર૦ તપ કરવાની અશક્તિવાળા શ્રાવકે આલોચણમા દ્રવ્ય વાપર
વાનુ લીધું, તો તે દ્રવ્ય દેગમગમા વપરાય ? કે બીજા ઠેકાણે
વપરાય ? અને ખગ્યવાનુ દ્રવ્ય પ્રમાણ કેટલુ અપાય ?

ઉ૦ આલોચણમા તપ કરવાની શક્તિ ન હોય, તો શ્રાવકને મ પત્તિ
મુજબ દ્રવ્ય ખર્ચવાનુ બતાવાય, પણ “આટલુ જ ખર્ચવું”
એવો નિયમ હોય નહિ અને તે દ્રવ્ય જીવદયા જિનમદ્વિ
અને જ્ઞાનભાગ વિગેરેમા અવગમ મુજબ ખર્ચ કરવું જોયે
॥ ૩-૧-૧૦૭ ॥ ૪૫૬ ॥

પ્ર૦ શ્રાવક વાદ્ય ॥ દેતા મુહપત્તિએ કરી ગુરુચરણને પૂજે, તો
આશાતના લાગે ? કે નહિ ?

ઉ૦ મુહપત્તિએ ગુરુપગ પૂજે તેમા આશાતના થાય તેવું બલુયુ
નથી પણ ઉપદુ ગુરુચરણનુ પૂજવું, તે વ્યાજબી છે જન
શિષ્ય ગુરુચરણને ગ્રહેહરણે કરી પૂજે છે, તેમઆ પણ બાલાવું
॥ ૩-૧-૧૦૮ ॥ ૪૫૭ ॥

પ્ર० ઇકીયુ ઉપનાન વહન કર્યા બાદ ॥ મહિનાની અદર માળા પહેની જોઈયે ? કે છ માસ પાત્રી પણ પહેનાય ?

ઉ० ઇકીયા પાત્રી છ માસમાજ માળા પહેવી જોઈએ. એનો એકાત જાણ્યો નથી, પણ જમ પેનામર પહેનાય તેમ કવુ તે ઈષ છે ॥ ૩-૧-૧૦૬ ॥ ૪૫૮ ॥

પ્ર० ઉપનાનની વાચના તપપૂર્ણ વાય ત્યારે તપના દિવસમાંજ અપાય ? કે બીજા દિવસે પણ અપાય ?

ઉ० તપ પુર થયે વાચના અપાય છે, પણ તે તપના દિવસમાંજ આપની એનો એકાત જાણ્યો નથી ॥ ૩-૧-૧૧૦ ॥ ૪૫૯ ॥

પ્ર० મીઠામા નાખેના કેગ વિગેરેને તડકે મૂકી, પાત્રી તેવ વિગેરેમા નાખ્યા ટોય, તો ન નાન જોળ થાય ? કે નહિ ?

ઉ० ક્ષાગ્રમા નાખેના કે । વિગેરેને ત્રણ દિવસ તાપમા મુકવીને પાત્રી તેવ વિગેરેમા નાખવામા આવ્યા ટોય, તો ન નાન એટલે જોળ ન વાય એમ પગમજુ શ્રી વિજયહીરમૂરીશ્વરજી મહારાજ પામે માબાજુ નથી અને અથમા આવા પ્રકારના અક્ષરે પણ દોખ્યા નથી પણ ઉનદુ મળવે છે કે-ક્ષાગ્રમા નાખેના કે । વિગેરેમા ગેરુ જવ ત્રણ દિવસ તડકે નાખતા જો મૂકાય નહિ, તો ન નાન થાય છે, એટલે-અભક્ષ્ય હોય છે ॥ ૩-૧-૧૧૧ ॥ ૪૬૦ ॥

પ્ર० પચ્છા દરિયાગરિયાગ આ પાઠ મુજબ આવધાને મામાયિક ઉચ્ચર્યા બાદ ઇરિયાવહી પડિસ્મવાનુ દેખાય છે, તેનો અથ જાણવા પ્રનાદી કવો

ઉ० આનો તમામ વિસ્તાર આવરયક ચૂર્ણિમા છે બીજા અથો તો તેને અનુસરીને છે અને આવરયક ચૂર્ણિમા પછી ઇરિયાવહી મામાયિક નબ રી કહી નથી કમકે-જઈ ચેઈ

ચાઢ અતિય ઝે ચેત્યો ડે, ઇત્યાદિક પાઠ લા કહેવ ડે, તેથી ચેત્ય સબધી આ ઇરિયાવહિયા જણાય છે અને ઇગિયાવહિયા કગ્વા મુહપત્તિ પરિવેહવી વિગેરે તમામ બીન્ને વિરિ તો પર પગથી જણાય છે તેથી ઇરિયાવહિયા કગીને ૪ નામાયિક ઉચ્ચગ્નુ ॥ ૩-૧-૧૧૨ ॥ ૪૬૧ ॥

મ્ર૦ સરીરમુસ્સેજ અગુલેજ તત્ત્વિ આ વચનથી એકાતે કગી ઉત્તમેષ અગુલે ગગીગ્નુ માપ કગય ?

ઉ૦ ઉત્તમેષ અગુલે શગીગ્નુ માપ કગ્નુ કહ્યું ડે, તો પણ તે વચન પ્રાયિક સભવે ડે, તેથી કોઈ પ્રકારનો વાધો આવતો નથી, ઝે એકાતે શગીગ્માન ઉત્તમેષ અગુલે કગાતુ હોય, તો પદ્મવણા ઉપાગ વિગેરેમા કહેલ બાગ યોગજન ગગીગ્વાળો આમાલિયો જીવ મહાનિદેહ વિગેરેના ચકવર્તિઓના મન્યનો વિનાશ કગના કમ બની શકે ? અથવા “ વાખ યોગજનનુ બનાવેવ વૈક્રિય શગી કગી અમરધન્દ્રે એક પગ પદ્મવરવેદિકામાં મૂકયો અને એક પગ સૌધર્મ સભામા મૂકયો ” ઇત્યાદિક ભગવતીસૂત્રમા કહેવ બાબત કેવી રીતે નભવી શકે ? માટે તે વચન પ્રાયિક જાણુ ॥ ૩-૧-૧૧૩ ॥ ૪૬૨ ॥

મ્ર૦ મુહપત્તિના પડિલેહણુમા સુત્તત્થ તત્ત્વિદ્ધી

“ સૂત્ર અર્થ તત્ત્વ કગી મદ્દુ ” વિગેરે બાવના કહી ડે, તે સ્થાપનાચાર્યના પડિલેહણુમા કગય ? કે નહિ ?

ઉ૦ પ્રવચન સારોદ્ધાર ટીકા—અને પ્રતિક્રમણ હંતુગર્ભ વિગેરે ગ્રન્થોમા મુહપત્તિ અને દેહના પડિલેહણુમા પ૦ બોવની બાવના કહી છે, પણ સ્થાપનાચાર્ય પડિલેહણુની કહી નથી, તો પણ મુહપત્તિ પરિલેહણુના ત્રણ જગ્મો કધા ડે જમક—જહવિ પડિલેહણાગ હેઠ જિયરમ્બળ જિણાણા ચ

તત્ત્વિ ડમ મળમઘડનિજનણત્થ મુળી ચિન્તિ ॥ ૧ ॥

" જોકે પડિવેદણાનો હેતુ જીવોનું રક્ષણ અને જિનેશ્વરી આવાપાવન કર્યું છે, તો પણ મનરૂપ માકડાને રોકવાને માટે આ પચામ જોવ જ્ઞાની કરે છે "

આ જાગૃણો સ્થાપનાચાર્ય વિગેરેમા પણ જણાય છે, માટે સ્થાપનાચાર્યની મુદ્દપત્તિ વિગેરેમા પણ જોવ કરવા જોઈએ. એમ જણાય છે ॥૩-૧-૧૧૪॥૪૬૩॥

૦ આવકાને ઉપવાસમા ચોખ્ખાનું ધોણ અને ગખોડીથી બનેલ અચિત્ત પાણી પીતું જ. પે ? કે નહિ ?

૦ ઉપવાસમા આવકાને કામુ પાણી અને ઉપજુજલ એમ બે પાણી પીવા જ. પે કે ચોખ્ખાનું ધોણ અને રક્ષાજલ કામુ હોય છે, પણ તે આવકાને જ. પે નહિ ॥ ૩-૧-૧૧૫॥ ૪૪૪ ॥

૦ કૃષ્ણ વામુદેવે ૧૮ હજાર માત્રને વાદણા દીરા, તે લખિંચએ દીરા ? કે એમને એમ ? જો લખિંચએ દીરા કરે, તો વીરા સાલવીએ દીરા, તે લખિંચએ દીરા ? કે કેમ ?

૦ કૃષ્ણ વામુદેવે હજાર વિગેરે પરિવારવાળા થાવચ્યાપુત્ર વિગેરે અગ્રેસર મુનિગણને વાદવા દીરા, તેમા તેમનો પરિવાર મમાઈ ગયોજ, તેથી મને કરીને તો અદાર હજાર માત્રએને વાદણા આપેવાજ હતા જો આ પ્રકારે ન માનીએ, તો ૧૮ હજારને વાદવામા કાલ પડેએ નહિ, કેમકે--તે વખતે અત્યાર જ. તા કાંઈ દિવસ મહેરો નહતો તેમજ કૃષ્ણ વામુદેવને પણ વદન દેવાની લખિંચ પણ હોય, તેમ જાણ્યું નથી માટે વીરા સાલવીને ૧૮ હજારને વાદવામા કાંઈ પણ શકા કરવાની જરૂર નથી, એમ વિચારી લેતું ॥ ૩-૧-૧૧૬ ॥ ૪૬૫ ॥

૦ જો ચૈત્ર મહિના હોય, તો કલ્યાણક તિથીનો તપ પટેનામાં કરાય ? કે બીજામાં ?

ઉં ચૈત્ર મામનો જડ્યાણુક નપ પ્રથમ ચૈત્ર વદ્યી બીજ ચૈત્ર છુદ
સુધી તાતપાદ શ્રી વિજયહીરસૂરીશ્વરજી મહારાજ કગવ-
તા એમ જાણવામા છે, તેથી તેજ પ્રમાણે જન્મે નહિતર તો
બાદગવાની વૃદ્ધિમા મામક્ષમણુ વિગેરે તથા જ્યા કગાય ? ॥૩-
૧-૧૧૭ ॥ ૪૬૬ ॥

પ્ર૦ ઉચ્ચનીચ મર્જિતમ કુલાદ અદ્વદ આ પાઠમા લોકાઓ
નીચ ગળદે કંગી સર્વ નીચકુલો એવો અર્થ મોલે છે, તો
આનો મત્ય અર્થ મો છે ?

ઉં નીચકુલાનિ દરિદ્રકુલાનિ-ઉચ્ચકુલાનિ ઋદ્ધિમત્કુલાનિ-
નીચ કુલો એટલે દરિદ્રકુલો અને ઉચ્ચકુલો એટલે ઋદ્ધિ-
માન કુલો

આવી બાબ્યા દશવૈકાલિક ટીકા વિગેરેમા કહેલી છે,
તેથી નીચકુલો એટલે દરિદ્રકુલો જાણવા પણ નિદનીયકુલો
નહિ જાણવા, તેથીજ દશવૈકાલિકમાં પણ-પરિકુલકુલ નપવિસે
નિયેન કહેલ-“નિદનિક કુલમા આહા- પાણીમાટે પેસે નહિ,”
ઈત્યાદિક ખતાવ્યું છે તે ૪ઠી શકે છે ॥ ૩-૧-૧૧૮ ॥ ૪૬૭ ॥

પ્ર૦ સમુદાની ભિક્ષા જહી છે, તેનો મો અર્થ ?

ઉં ઉચ્ચાવચ-ઘનાપેક્ષયા ઉત્તમાધમ કુલ ચરેત્ મા મહુ-
દાની ભિક્ષોચ્યતે-

વનની અપેક્ષાએ ઉત્તમ અને અધમ કુલમા ભીક્ષા માટે
ફરે, તે સમુદાની ભિક્ષા જહેવાય છે એમ દશવૈકાલિક પીંડ-
પણા અધ્યયનની ટીકા વિગેરેમા કહ્યું છે ॥ ૩-૧-૧૧૯
॥ ૪૬૮ ॥

પ્ર૦ પોસાતીએ પહોર અવવા દોદ પહોર દિવસ ચડે ત્યાં દેગમર

૯૪) દેવ વાદી લીલા દોય, તેને કાનગેળા વખતે કુંડી દેવવદન કરવું પડે? કે નહિ ?

ઉં નાજો અકાળે દેવ વાદા, તેને કાનગેળાએ કુંડી વાદવા જોડાએ કુંડો કાનગેળાનું કાર્ય, કાનગેળાએજ કરવું જોઈયે, ૫૦૫૫ પા. તેમજ દેખાય છે ॥ ૩-૧-૧૨૦ ॥ ૪૬૬ ॥

૨

પણ્ડિતશ્રી દેવવિજય ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરો.

પ્રં ગિધ્યને દશવૈકાલિકના યોગ પૂર્ણ થયા દોય, અને વડીદીક્ષા થા ન દોય, તો માદનીના સાત આખેનો કનડી શકાય ? કે નહિ ?

ઉં દશવૈકાલિકના યોગ થઈ ગયા દોય, તો પા. વડી દીક્ષા થયા મિવાય માદલાના આખેનો કરાવી શકાય નહિ યોગવિધિમા પા. તેમજ કહેવ છે ॥ ૩-૨-૧-૧૨૧ ॥ ૪૭૦ ॥

પ્રં શ્રીકૃષ્ણદેવ ભગવાન સાથે મોક્ષમા ગયેલા ૮૮ લાખ પૂર્વના આયુષ્યવાળા ૬૮ પુત્રોના આયુષ્યનું અપવર્તન કુંડી રીતે થયું ?

ઉં બાહુબલિની પેઠે જો તે ૬૮ પુત્રોનું આયુષ્ય ૮૪ વાખ પૂર્વ પ્રમાણ દો. અથમા કહ્યું દોય, તો તેઓના આયુષ્યનું અપવર્તન હરિવ શકુલમા ઉપનૃ યુગવિયાના આયુષ્યનું અપવર્તન વિગેરે થયું, તે મુજબ આશ્ચર્યમા મમાય જાય છે, તેથી કામ દોય નથી. ॥ ૩-૨-૨-૧૨૨ ॥ ૪૭૧ ॥

પ્રં માધુ આવકને ઘેર નહિ જેમીને ગાયત્રી વહેર ? કે નહિ ?

ઉં કાનલ વિના માધુ ત્રહસ્યને રેર જેમીને આકાશ-પાણી વહેરે

નહિ, કેમકે દશવૈકાલિક છકા અધ્યયનમાં—

નિષ્કમળણચરાગસ્સ નિમિજ્જા તસ્સ કપ્પડ ।

જરાણ અભિન્નયસ્સ ગિલાણમ્મ તવસ્સિણો ॥

“જુષ્ણ વૃદ્ધ યઃ ગયેવ જ્ઞાન અને તપસ્વી આ ત્રણુમાથી
દોષને ગાયત્રી લેતા એમનું હોય, તો કંદપે ” એમ કહ્યું છે ॥ ૩
-૨-૩-૧૨૩ ॥ ૪૭૨ ॥

પ્ર૦ પોમહના દિવસે શ્રાવક પ્રતિક્રમણ કરી દેવવાદીને પછી પોમહ
હૃદયે, તો કંદપે ? કે નહિ ?

ઉ૦ પોમહ મવાઁ કાયવેળાએ હૃદયની, પછી પ્રતિક્રમણ કરી, દેવ
વાદે, એમ વિવિ છે જાવાતિક્રમ વિગેઁ જાણુથી તો દેવવાદીને
પોમહ લઈ ગઈ છે ॥ ૩-૨-૪-૧૨૪ ॥ ૪૭૩ ॥

પ્ર૦ પન્વાળા વિગેઁની નવજાગવાળી યાપીને પ્રતિક્રમણ કરવું કંદપે ?
કે નહિ ?

ઉ૦ સુતની નિશ્ચય મહાજાગવાળી નવજાગવાળી યાપીને પન્ પગથી
ક્રિયા જગતી દેખાય છે ॥ ૩-૨-૫-૧૨૫ ॥ ૪૭૪ ॥

પ્ર૦ માનુને દિવસમા માત વખત ચત્યવદન કરવા કહ્યા છે, તેમા
બે ચત્યવદન પ્રતિક્રમણમા ખતાવ્યા, તે કયા કયા જ્ઞાને
જગાય છે ?

ઉ૦ પ્રાણાનિક પ્રતિક્રમણમા ક્ષુદ્રામો અણુમદ્દિ કહ્યા બાદ, જે
દેવવદન જગાય છે, તે એક ચત્યવદન અને નાનના પ્રતિક્ર-
મણમા દેવની પ્રતિક્રમણ કાચા પહેલા જે દેવવદન જગાય છે,
તે બીજું ચત્યવદન એમ સ માચાર વૃત્તિમા ખતાવ્યું છે
॥ ૩-૨-૬-૧૨૬ ॥ ૪૭૫ ॥

પ્ર૦ વીર ભગવાને કરવા ૨૨૬ છઠ્ઠું જ્ઞાનો દોષએ નિયમ લીધો
હોય પછી ગતિ ન પદોચતી હોય, તો એકાતરે ઉપવાસોએ

કરી તે પૂર્ણ કરી રાજ્ય ? કે નહિ ?

ઉ૦ એ ૨૦૬ છઠ્ઠું કવ્વા ઉચ્ચર્યા રાજ્ય, તો છઠ્ઠું કરી પૂર્ણ કરવા ને, એ ॥ ૩-૨-૫-૧૨૭ ॥ ૪૭૮ ॥

પ્ર૦ આસો અને ચૈત્ર મહિનાની અનન્નગ્રાયમા ઉપવાસ કરાય, તે વીનન્ધાનક તપમા ગણી ગણાય ? કે નહિ ?

ઉ૦ આસો અને ચૈત્ર મહિનાની અનન્નગ્રાયમા નાતમ આઠમ અને નોમ ને દીવએ કર્યો ઉપનામ વીસસ્થાનક તપમા ગણી શકાય નહિ ॥ ૩-૨-૮-૧૨૮ ॥ ૮૭૭ ॥

પ્ર૦ વીર ભગવાનના જન્મમા મુખડી વિગેરે પહ્વાન લાં વોડા આવે, તેના ઉપર મા'પુઓએ વાસક્ષેપ નાખ્યો કહ્યે ? કે નહિ ?

ઉ૦ વીરજન્મમા ગોવપાપટી વિગેરે ઉપર વાસનપ નાખવાની પદ્ધતિ સુવિદિત નાવુઓની નથી ॥ ૩-૨-૯-૧૨૯ ॥ ૪૭૮ ॥

૩

પણ્ડિત શ્રીવિનયકુશલ ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરે

પ્ર૦ ચરમ-ચરિત્રાચ-ચમલોગો જા

“ચરકપત્રિજાનક બ્રહ્મદેવનોક સુધી જાય છે” તો ખારમા દેવનોકમા અને ઋવેયકમા કયા મિથ્યાત્વીઓ ઉપજે ?

ઉ૦ ખારમા દેવનોકે ગોશાલામતના આજીવિક મિથ્યાદૃષ્ટિઓ જાય છે અને ઋવેયકમા માવુ વેષને વાગ્યા કન્નાર નિન્હવો વિગેરે મિથ્યાદૃષ્ટિઓ ઉપજે છે એમ ઉવવાઈસત્ર પ્રિગેમા કહ્યું છે ॥ ૩-૩-૧-૧૩૦ ॥ ૮૭૯ ॥

પ્ર० તામસિતાપમે સાધુઓ દેખ્યા, અને સમકિત પામ્યો આ પ્રકારનો પ્રયોગ ચાલે છે, તે કયા શાસ્ત્રમાં છે ?

ઉ० શ્રીબિનેશ્વર સ્મરિકૃત કથાકોષમાં આ પ્રયોગ છે ॥ ૩-૩-૨-૧૩૧ ॥ ૪૮૦ ॥

પ્ર० સર્વકાલે દરેકે દરેકે ઇંદ્રો સમકિતીજ હોય ? કે કોઈ કાલે મિથ્યાદૃષ્ટિ પણ હોય ?

ઉ० દરેકે દરેકે ઇંદ્રો સર્વદા સમકિતીજ નભને છે, પણ મિથ્યાદૃષ્ટિ હોતા નથી કાળકે-નિર્વાણ કલ્યાણક વિગેરેમાં નિરાણવે અસુષુપ્ત નયણે ॥

“આનદગદિત અને આમુએ કરી પૂર્ણ નેત્રવાળા-”

ઈત્યાદિક ભક્તિસૂચક તેઓના વિશેષણો મૂલમાં જોવામાં આવે છે ॥ ૩-૩-૩-૧૩૨ ॥ ૪૮૧ ॥

પ્ર० પાંચમી તપ ઉચ્ચર્યું હોય, તેને છક્રિયા ઉપનાનમાં છઠ્ઠે દિવસે પાંચમ આવી હોય, તો તે દિવસે પાંચમનો ઉપવાસ કરી માતમાં દીવસે આમેય કરે, તો ચાલે ? કે છઠ્ઠું કરી જોડે ?

ઉ० છક્રિયા ઉપનાનમાં માતમે દિવસે અવશ્ય ઉપવાસ કરવો પડે છે, તેથી પાંચમે પાંચમનો ઉપવાસ અને છઠ્ઠે દીવસે છક્રિયાનો છેલ્લો ઉપવાસ આ બે મળી છઠ્ઠ તપ કરવો શકિત ન હોય, તેણે છક્રિયામાં પેનતા પહેલા બગબગ દિવસ તપાસ પેસનું જોડે ॥ ૩-૩-૪-૧૩૩ ॥ ૪૮૨ ॥

પ્ર० જ નક્ષત્રોના બે ત્રણ વિગેરે તારાઓ છે તે તારાઓમાં દરેક ના વિમાનવાહક દેવો હોય ? કે એક તારામાં હોય ?

ઉ० કેટલાક નક્ષત્રોમાં બે કે ઘણા તારાઓ કલ્યા છે, તો પણ જ નક્ષત્રના મૂળ વિમાન છે, તેને ઉપાડનાર ચાન્દ્રના દેવ છે, અને તારા ઉપ વિમાનમાં તો દરેકને ચાન્દ્રના દેવ

નિમાન ઉપાડના હોય છે એમ મગ્નહણી ટીકા વિગેરે
અનુમાન મલવે છે ॥ ૩-૩-૫-૧૩૪ ॥ ૪૮૩ ॥

પ્ર० ધ્યાનો અપી રોય ? કે અઅપી રોય ?

ઉ० યાનો અઅપી હોય છે, કેમકે-તે આત્મપરિણામ રૂપે છે ॥ ૩-
૩-૬-૧૩૫ ॥ ૪૮૪ ॥

પ્ર० સમક્ષિતી દેવો એક સમયમા ફટવા અરે ?

ઉ० સમક્ષિતી દેવો આગમ અનુમાન લક્ષ્યથી એક સમયમા
મખ્યાતાન અરે, એમ મલવે છે કેમકે-તે દેવો અયવી મનુ
ષ્યમાન ઉપજે, એમ કહ્યું છે અને મનુષ્ય સખ્યાનાન છે
॥ ૩-૩-૭-૧૩૬ ॥ ૪૮૫ ॥

પ્ર० પ્રથમ દિવસે એક ઉપવામ કર્યો, અને બીજા દિવસે બીજો
કર્યો, આ પ્રમાણે કંતો છઠ્ઠા આયોજણમા ગણાય ? કે નહિ ?
તેમજ પહોં પાંચી પચ્ચહ્મણે ઉપવામ આયોજણમા ગણાય ?
કે નહિ ?

ઉ० જોકે એકી માથે કરેનો છઠ્ઠા અને કાતરો-રામા કંલો ઉપવાસ
બહુ પ્રતિષ્ઠાથી થાય છે તો પણ કકડે કકડે કંલ છઠ્ઠા તપ
વિગેરે, અને મોડા ઉચ્ચરેવો ઉપવામ તપ, સર્વયા આયોજણમા
ગણિ શકાય નહિ, એનો એકાત અને એ જણ્યો નથી ॥ ૩-
૩-૮-૧૩૭ ॥ ૪૮૬ ॥

પ્ર० સાંધર્મ દેવનોકમા કિલિબિપિયાના વિમાનો ૩૨ લાખમા
આવી જાય ? કે નહિ ? અને તે દેવોને સમક્ષિત હોય ? કે નહિ ?
અને તેમા જિનપનિમા રોય ? કે નહિ ?

ઉ० સાંધર્મ દેવનોકમા ૩૨ લાખ વિમાનો છે, અને કિલિબિપિયાના
વિમાનો તો તેની નીચે છે એમ મગ્નહણી ટીકા વિગેરેમા
કહ્યું છે તેમજ તેઓને સમક્ષિત હોય, કે પ્રતિમાપૂજા રોય,

તેવા અક્ષરે શાસ્ત્રમા જોયાનું અગ્રણ્યમા નથી ॥ ૩-૩-૬-
૧૩૮ ॥ ૪૮૭ ॥

પ્ર૦ લવણસમુદ્રમા મોટા કલગોના અને નાના કલગોના મુખે
સર્વયા પાણીની નીચે છે? કે હજાર જોજન ઉપર છે?

ઉ૦ જ્યગોના મુખે પાણીની નીચે ભૂમિસાથે જોડાયેલા છે એમ
પ્રવચન સારોદ્ધાર ટીકા અને ક્ષેત્રસમામ ટીકા અનુમાન
જણાય છે ॥ ૩-૩-૧૦-૧૩૬ ॥ ૪૮૮ ॥

પ્ર૦ મેની મેખલાનું સ્વરૂપ કેવા આકારે છે?

ઉ૦ મેખલા અહીં બનાવેલી આકૃતિએ મેગની
અદૃષ્ટ છે પણ બહાર નથી ॥ ૩-૩-
૧૧-૧૪૦ ॥ ૪૮૯ ॥

પ્ર૦ પડિમા વહન કરનાર માધુ ક્ષોભ પામે નહિ, તો અવનિશ્ચાન
વિગટે પામે છે, જો ક્ષોભ પામે, તો તેને ઉન્માદ, રોગ વિગેરે
યદ્ય અય છે, પરંતુ, તે ક્ષોભ કેમ પામે? કેમ કે-વચ પોતે
પૂર્વવર હોય, તેથી પદેલા ઉપયોગ આપેલો હોય, તથા પૂર્વ
ગની આજ્ઞાએ પડિમા સ્વીકારી હોય છે

ઉ૦ જમ પડિમા સ્વીકારનાર પોતે પૂર્વવર હોય, તેમ આપનાર
પણ પૂર્વવર હોય છે, 'જ્ઞા બન્નેય છદ્મ્ય હોય છે, તેથી તે
સમયે શ્રુતનો ઉપયોગ ન પણ હોય, માટે કેમ ક્ષોભ પામે? તે
શકા નેતી નથી ॥ ૩-૩-૧૨-૧૪૧ ॥ ૪૯૦ ॥

પ્ર૦ ૩'૩ પાખ ડીઓ મમવસગ્ણની બહાર જોસે? કે અદૃષ્ટ જોસે?

ઉ૦ પાખ ડીઓ પ્રાય કરી બહારજ હોય છે કાર્ધક સમવસગ્ણની
અદૃષ્ટ કદાચિત્ આવે, તેમા પૂછવા જરૂર થુ છે? ॥ ૩-૩-
૧૩-૧૪૨ ॥ ૪૯૧ ॥

પ્ર० અધો ગામમાં જનારી શીતોદા નદી સમુદ્રમાં શી રીતે પ્રવેશ કરે ?

ઉ० શીતોદા નદી જયન્તદ્વાર નીચે થઈ, હજારો ભ્રમણ બિનની અંતે જઈ લવણ સમુદ્રમાં પેસે છે, એમ વલુ-બૃહત્સેન સમાસ અને વિચાર સમ્પત્તિ ટીકા વિગેરેમાં કહ્યું છે ॥ ૩-૩-૧૪-૧૪૩ ॥ ૪૬૨ ॥

પ્ર० આયરિય ઉવજ્ઞાણ ઈત્યાદિ ત્રણ ગાથા કેટલાક પ્રતિક્રમણમાં કહેતા નથી, અને જદું છે કે “યોગશાસ્ત્ર ટીકામાં” કાઢણ વદ્ધણ તો આ ગાથામાં આવકોનેજ કહેવી હતી કે માધુઓને નહિ ’ માટે આ બાબત કેમ ?

ઉ० યોગશાસ્ત્ર ટીકાના જુના ૭ પુસ્તકો જોયા, તેમાં દરક પ્રતમાં કાઢણ વદ્ધણ તો આ ગાથાનો પાઠ મદો પદ સાથે મયુક્ત દેખાય છે, તેમાં અસદા એટલે શક નહિ એ પ્રમાણે વ્યાખ્યા હોવાથી, આ ત્રણ ગાથા મોનવાનુ માલુ અને આવકો માટે નગ્ની જરૂરીઆતવાળું કર્તવ્ય જણાય છે, તો પણ ભાવદેવસૂરિકૃત સામાચારોની અવચૂરિમાં કહ્યું કે—“આ ત્રણ ગાથાઓ યાદીકના મતથી માધુઓ કહેતા નથી, તેથી ’—ને મતાતર છે ॥ ૩-૩-૧૪-૧૪૪ ॥ ૪૬૩ ॥

પ્ર० મર્વ સંક્રાન્તિઓમાં મળતી તિથિ કેટલી ધરીની હોય તો મુજે ?

ઉ० જવન્યથી સર્વ સંક્રાન્તિમાં મે ધરીથી વધારે તિથિ મળતી હોય, તો સૂત્રે છે, પણ આગ્રી સુઝતી નથી એમ પરપગ છે ॥ ૩-૩-૧૬-૧૪૫ ॥ ૪૬૪ ॥

પ્ર० એરાવણ વિગેરે દેવો નર્મકવ હાથી ધોરા કે અગદ ની આકૃતિવાળા હોય ? કે દેવ આકૃતિવાળા હોય ? અથવા વાહન

બનવાના અવસરે હાથી વિગેરેનું સ્વરૂપ યાગ્ય કહે ? તેઓની દેવાગનાનું સ્વરૂપ પણ કેવું હોય ?

ઉં. ઐરાવત્તુ વિગેરે દેવો વાહન બનવાના અવસરે હાથી વિગેરે રૂપ યાગ્ય કહે છે બીજા વખતે તો દેવ રૂપે હોય છે અને તેઓની સ્ત્રીઓ તો સદા દેવી રૂપેજ હોય છે, એમ જાણેલ છે
॥ ૩-૩-૧૭-૧૪૬ ॥ ૪૬૫ ॥

પ્ર. પાર્શ્વનાથ ભગવતની કૃપાથી સર્પનો જીવ નવકાગ્મત્ર સાબળી મૂળ ધરણેન્દ્ર થયો ? કે સામાનિક દેવ થયો ? અને ઉપગર્ગ વખતે આવ્યો હતો, તે મૂળ ધરણેન્દ્ર આવ્યો હતો ? કે કોઈ બીજો આવ્યો હતો ?

ઉં. આ બધા પ્રશ્નમાં મધના અસરો મુજબ મૂળ ધરણેન્દ્ર જાણેલ નથી ॥ ૩-૩-૧૮-૧૪૭ ॥ ૪૬૬ ॥

પ્ર. શ્રી મલ્લિનાથ જિનેશ્વરની દેશના વિગેરેમાં મર્વ જિનેશ્વરની પેઠે બાગ પર્વદાની ગ્યના થાય ? કે જુદી ગીતે થાય ?

ઉં. શ્રી મલ્લિનાથ ભગવાનના સમવસરણમાં બાગ પર્વદાની ગ્યના સર્વ જિનેશ્વરની પેઠે થાય છે, પણ વૈયાવચ્ચ કાર્યઃ સાંવીઓ કહે છે ॥ ૩-૩-૧૯-૧૪૮ ॥ ૪૬૭ ॥

પ્ર. તીર્થદ્વાર ચવાળ સોમપત્તીઠ જસ્ત કહુતુત્ર ॥

દાઢ નાગસિરીઃ ઉવજ્જિઓડ્ડાન સમારો ॥ ૧ ॥

“અતીત કાળમાં ચ પાનગરીમાં સોમની સ્ત્રીનાગસ્ત્રીએ જીને કહવું તું બહુ વહોગવીને અનતસસાગ ઉપાર્જન કર્યો” આ પ્રમાણે ઋષિમહલ સૂત્રમાં છે, અને જાતા સૂત્રમાં “કુશિષ્ય શતકની પેઠે મમાગ ઉપાર્જન કર્યો” એમ કહેલ છે, અને ટ્રૌપદી અધ્યયનમાં તો—“શ્વર-ચાયર પુદવિકાઙ્ગ-ચત્તાઙ્ગસુ અળેગ-સય-સત્સસ્ત્રુત્તો—” ખબ બાદ પૃથ્વી-

કાય વિગેરેપણામા વાળો વાળુ જોયો ” આ પ્રમાણે કહ્યું છે, તેથી ટ્રોપદી અને કુશિષ્યને મળ્યાતો? અમળ્યાતો ? કે અનન્ત સમાર થયો ? જો અનન્ત થયો એમ કહો, તો તે નિગોદ વિના સભવે નહિ, તેથી અક્ષર મુજબ -પદ ઉત્તર આપવા દૃષ્ટા કરેલો.

ઉં ટ્રોપદી અને કુશિષ્યને અનતમમાળ થયો, એમ જાણાય છે, અને ટ્રોપદી અધિકારમા ચરનાચર પુઢરીત્યાદિ-કહ્યું છે, તે ઉપવચન વાક્ય જણાવુ ॥ ૩-૩-૨૦-૧૪૬ ॥ ૪૬૮ ॥

પ્રં અવિક માગમા કંયાણક તપ-પટેવામા કંવુ ? કે બીજામા કરવુ ? કેટલાં પગ પશીઓ કરે છે કે-” પટેવા શ્રાવણ કૃષ્ણ-પક્ષમા અને બીજા શ્રાવણ મુદ્દ પક્ષમા જગય, તે માયુ છે ? કે જુદું ?

ઉં અવિક માન આવે ત્યાં વેવા માગને ટાડીને કંયાણક તપ કરવુ, તે યુક્તિમા છે ॥ ૩-૩-૨૧-૧૫૦ ॥ ૪૬૯ ॥

પ્રં જમ આજારમા સો દાય ઉપરથી દાતા લાવે, તો તે આહાર અભ્યાદ્ય દોષનાળો બને છે, તેમ વસ્ત્ર વિગેરમા તે દોષ ગણવો કે નહિ ?

ઉં “આદ્ય તુમ્કોસ હત્યસયાતો ઘરે ડ નિમિ નહિ”

‘ બ્રહ્મદેવી સો દાય ડેટ્ટી-મા લાવે તે આચીર્ણ છે” આ પ્રમાણેની પોરવિશુદ્ધિ વિગેરની ગાથા મુજબ વસ્ત્ર એપણામા પણ જાણુ જે આહાર મળધી દોષો છે, તેજ દોષો વસ્ત્ર સંબંધી છે ॥ ૩-૩-૨૨-૧૫૧ ॥ ૫૦૦ ॥

પ્રં પન્વાવિઓ સુદ્દત્રી અજ્ઞાણ જગમ-દિન-નામાળ ।
પન્વાવણાનિસેલો, તઓ પર માદુળીવગ્ગો ॥ ૧ ॥

આન્દોયણ વચ્ચેના ૦ કૃત્યાદિક ગાથા કયા અર્થમાં છે ?
 ૧૪૬ પાનામાં જેવામાં તો છે, તે નમીચીન છે ? કે નહિ ?

ઉં સ્થૂણભટ્ટ સ્વામીએ બે ગિધને ગીતા આપી, એવું આર્ય
 મહાગિરિ અને બીજા આર્યમુદ્ધસ્તિ નામ પાડ્યું, તે
 બન્નેને યજ્ઞ આર્ય એ માનતી જમ બાવડપાલી નાચબ્યા
 દતા, તેથી આર્ય ગજ્ઞ નેમના નામની પંદના જેણે છે.
 આ પ્રમાણે પરિગિટ પર્વમાં હ્રદય કે વચ્ચેનો સુદૃશી-
 િત્યાદિક ગાથા તો કાઠિ અર્થમાં નથી ૩-૩-૨૩-૧૫૦/૧૦૧ ॥

પ્ર૦ ૧૪૬ પાનામાં વીર ભગવાનની જન્મોત્તરી છે કે- "એવું સુદ
 ૧૩ ભોમવારે ઉત્તર કાલગુની નક્ષત્રમાં મિદ્ધિયોગમાં
 ગતિની ૧૫ ઘડીએ મહા વસંતમાં મિદ્ધિયાર્થ રાત્રને ૫ પુત્ર
 જન્મ્યા આ જન્મોત્તરી મહા હપુગણુમાથી ઉદ્ભવી છે," એમ
 વર્ણવે છે, તો તે જન્મોત્તરી જાણી ? કે બીજી ?

ઉં સ્કંદ હપુગણુના નામે ૧૪૬ પાનામાં આ જન્મોત્તરી જેવામાં
 આવે છે, પણ બીજા કાઠિ અર્થમાં જેવામાં આવી નથી
 ॥ ૩-૩-૨૧-૧૫૩ ॥ ૫૦૦ ॥

પ્ર૦ ૨૫ આવનિકા પ્રમાણ આયુષ સ્મૃતિ બાદ મનેય નિગોદનું
 છે, કે એકલી સ્મૃતિ નિગોદનું છે ?

ઉં સ્મૃતિ નિગોદનું મુલકલવ મદા ૩૫૪ અતર્મુદ્ધર્નનું આયુષ
 રોય છે, અને બાદ નિગોદનું તો મુલકલવ મદા ૩૫ અને
 કાલક સ્મૃતિ અતર્મુદ્ધર્ન રૂપ દોષ છે નામાને કૃતિને તો
 બનેયનું અતર્મુદ્ધર્ન કદવાય છે ॥ ૩-૩-૨૫-૧૫૮
 ॥ ૫૦૩ ॥

પ્ર૦ શ્રેણિક અને કૃષ્ણ વામુદેવને માન બોલન હતું ? કે નહિ ?

ઉં મુદ્ધ ગમકિનવાગાઓ માન દિ બોલન કૃતિ દોષ, ને માન

પ્રાચે કમી અધુક્તાજ લાગે છે, તો પણ "અમકિતિઓ મામાદિ
અલક્ષ્ય પદાર્થ નજ વાપરે," તેવો નિયમ તો તેવા
અક્ષરો જોયા વિના જહી ગકાય નહિ ॥ ૩-૩-૨૬-૧૫૫
॥ ૫૦૪ ॥

પ્ર૦ કોણિક અને રાવણુ તીર્થકર થગે, એવુ કયા અથમા કહ્યુ
છે ? અને જ્યાં ક્ષેત્રમા ? અને કેટલા સનોયે યશે ?

ઉ૦ રાવણુનો જીવ ગવણુના ભવયી માડીને ૧૪ મા ભવમા
તીર્થકર થગે, એમ ત્રિપદિ પદ્મચરિત્રમા કહ્યુ છે, કયા ક્ષેત્રમા
થગે ? તે અથમા જોવામા આવતુ નથી, અને કોણિક તીર્થકર
થગે, તેના અનગે કોઈ અથમા જોવામા આવેલા સમગ્રમા
નથી ॥ ૩-૩-૨૭-૧૫૬ ॥ ૫૦૫ ॥

પ્ર૦ ચૈત્ર માસમા કરવાનો કાહરમજ્જ કરવાનુ ભૂલી જવાયુ હોય, તે
સાંઘુ જમ પોતે યોગવહન કમી શકે નહિ, તેમ જીજને યોગના
પવેણા વિગેરે ક્રિયા કરવી શકે ? કે નહિ ? તેમજ કાવ વેવાનુ
દાહીરપાપુ તથા દિશાવચોક કરી શકે ? કે નહિ ?

ઉ૦ કાહરમજ્જ ન કર્યો હોય, તેને પોતાને યોગસબથી ક્રિયા કરવી કે
જગવવી-કે-પે નહિ ॥ ૩-૩-૨૮-૧૫૭ ॥ ૫૦૬ ॥

પ્ર૦ ચૈત્ર અને આસો મામના, તથા ચૌમાસીની અમન્ત્રાય, પાયમ
અને ચૌદશના જે પટોર પછી લાગે છે, તે જે પટોર તિથિ-
ભાગની અપેક્ષાથી લેવા ? કે સૂર્યોદયથી લેવા ?

ઉ૦ ચૈત્ર અને આસો મામમા પાયમ તિથિના અડધા ભાગથી
અત્વાધ્યાય થાય, પણ સૂર્યોદયથી નહિ, તેમજ-ચૌમાસી
અમન્ત્રાય પણ ચૌદશ તિથિના અડધા ભાગથી લાગે, એમ
વૃદ્ધ મ પ્રહાય છે ॥ ૩-૩-૨૯-૧૫૮ ॥ ૫૦૭ ॥

પ્ર૦ શ્રી સ્વપભટેવ સ્વામિનો જીવ પાછલા પાયમા ભવમા

લલિતાંગ દેવ હોતો, તેને સ્વયં પ્રભા નામની જ દેવી હતી,
તે અવીને નિર્નામિકા થઈ ? કે કોઈ બીજી વર્ત ?

ઉં પાછલા પાયમા ભવમા ઋપભદ્રેવનો જીવ લલિતાંગ દેવ
થયો, તેની સ્વયં પ્રભા દેવી અવી ગઈ, તેના આને અન્ય
જીવ નિર્નામિકાદેવી થયો, એમ આવશ્યક મલયગિરિ ટીકા
વિગેરે અનુમાર જણાય છે આટલે આમા શકાને આન નથી.
॥ ૩-૩-૩૦-૧૫૬ ॥ ૫૦૮ ॥

પ્રં કલ્પસૂત્રમાં ૪૭ સ્થાનો અને ત્રીશ મહા સ્થાનો સર્વ મળી
૭૭ સ્થાન ઈત્યાદિ કહેવ છે, નો તે ૭૭ ના નામો કોઈ પા
અથમા છે ? કે નહિ ?

ઉં ૭૨ સ્થાનોના નામો અથમા જોવામા આવ્યા હોવાનું નાભગ્નુ
નથી ॥ ૩-૩-૩૧-૧૬૦ ॥ ૫૦૯ ॥

પ્રં મેરુ પર્વત ઉપર વીરજિનના જન્માભિષેક વખતે સૌધર્મ
ઈંદ્રને મશય ઉપજ્યો છે તો પહેલા અમ્યુત ઈંદ્ર આત્રાભિષેક
કરે, તે દેવી ગીતે યુક્ત ગણાય ?

ઉં વીર જન્માભિષેક વખતે ઉપજ્યો મશય ફરે ત્રયા પછી
સૌધર્મ ઈંદ્રની આગળે અમ્યુત ઈંદ્ર અભિષેક કરે છે,
તે અયુક્ત નથી વીરચરિત્ર વિગેરેમા તે પ્રમાણે જ રહેલું
જોવામા આવે છે ॥ ૩-૩-૩૨-૧૬૧ ॥ ૫૧૦ ॥

પ્રં જિનકલ્પી તે ભવમા મોઝ કેમ જતા નથી ? કર્મની બહુલતા
જાગળ છે ? કે કોઈ બીજું જાગળ છે ? અને તેને કાપક કે
ઉપશમ શ્રેણીમાથી કોઈ શ્રેણી હોય ? કે નહિ ?

ઉં તેનો તેવો કલ્પ હોવાથી તે ભવમા જિનકલ્પી મોઝે જતા નથી
અને ઉપશમ શ્રેણી તો કોઈ પામે છે, પણ કાપક શ્રેણી પામતા

નથી, એમ પચવસ્તુ પ્રથમા કથિત છે ॥ ૩-૩-૩૩-૧૬૨
॥ ૫૧૧ ॥

૪૬ ઉપસાનનાથી નીકળતું હોય, તો ઠેક્ષા દિવસે તપ કરવું
જોઈએ ? કે એકાસણાથી પણ ઉતરી શકાય ?

ઉં એકાના ॥ વિગેરેથી પણ ઉતરવું કદપે છે, પણ “યોગની
પેઠે તપ કરને દિવસે કરવો જોઈએ” તેનો નિયમ નથી
॥ ૩-૩-૩૪-૧૬૩ ॥ ૫૧૨ ॥

પ્રં પટિમાનહન કરનાર આવિકાઓ જતું મળધી અમનઝાય થઈ
હોય, તો પર્વ દિવસે મોગડ અને રાત્રિના કાઉમગો કેવી
રીતે કરે ? તે જણાવવા કૃપા કરો.

ઉં અમનઝાયમા પટિમાવાહક આવિકાઓ માનવી પોસડ અને
કાઉસગો કરે છે, એમ જુદવાદ છે ॥ ૩-૩-૩૫-૧૬૪
॥ ૫૧૩ ॥

પ્રં જીવાભિગમ સૂત્ર વિગેરેમા નપુમકને ચારિત્ર કહેવું છે, તે
સમક્ષિત કે દેશવિગતિ કે મર્વ વિરતિ. હોય ? તેમજ
મિદના ૧૫ મેદ કથા, તેમા નૂજ નપુમક પણે મોક્ષ પામે ?
કે કૃત્રિમ નપુમકપણે પામે ? તે પાઠ સહિત બતાવવા કૃપા
કરો ?

ઉં ખતિ નપુમક સમક્ષિત અને દેશવિરતિ મુની ન્વીકારી શકે
છે, પણ આગળ ચઢી શકતો નથી, તેથી મોક્ષ મુનીની પ્રાપ્તિ
પણ કૃત્રિમ નપુમકને હોય છે ॥ ૩-૩-૩૬-૧૬૫ ॥ ૫૧૪ ॥

પ્રં વિગડ પકવાન્નોનુજ કાવમાન હોય ? કે તમામ પકવાન્નોનુ
હોય ?

ઉં નિનિયાતા અને અનિનિયાતા તમામ પકવાન્નોનુ કાવમાન
જતુઆશ્રીને જ કહેવ છે, તેટલો છે એમ જુદ પુરુષો કહે
છે ॥ ૩-૩-૩૭-૧૬૬ ॥ ૫૧૫ ॥

૩૦ યોગમા કલ્પ અને અકલ્પ વિભાગ પરચક્ષણાણુ ભાષ્યની અવચૂર્ણિમા લક્ષ્યુદયો માડી છાશ મુનીનો લખ્યો છે, તેમા છાશ વખી, તે હિંગે વચાગેલી લેવી ? કે વચાર્યા વિનાની લેવી ? જો હિંગે વધાગેલી કહે, તો નહિ વચાગેલી છાશ કલ્પેજ છે, તો આ પ્રકારે હીંગના વધાગ વિનાની પૂણુ પટીગડી વિગેજે જલ્પે ? કે નહિ ? તેમજ લહિંગડુ, પલેવ, વગારક વડી વિગેજે ભગવતી યોગમા ચમરા ઉદ્દેશા મુની, અને આચારાગ યોગમા માત માતીયામા અને ઉત્તગન્ધયનના યોગમાં કલ્પતી નથી, તો તેથી બીજા ન્યાનકામા યોગમા તે ગોલવટા વિગેજે કલ્પે ? કે નહિ ? તેમજ આમેવની કટકાણુક અને કટકાણુકા યોગની અદ્ધ જલ્પે ? કે નહિ ?

ઉ૦ અથમા કહેલા અક્ષર મુજબ હીંગે વચાગેલી છાશ અને પટીગડી વિગેજે યોગમા કલ્પે નહિ બીજુ તો કલ્પે છે, પરંતુ હમણા તો વૃદ્ધવાદ મુજબ છાશ કલ્પે છે, અને પૂણુપટી રડી વિગેજે તો આમેવને યોગ્ય હોય તેજ યોગમા જલ્પે છે, તેમજ લહિંગડુ પલેવ વિગેજે ભગવતી ચમરા ઉદ્દેશની અનુગા વિગેજે ત્રણુ વ્યાન નિના અન્ય નર્મ યોગમા કલ્પે છે, અને વગારક વડી વિગેજે તો હાવના વૃદ્ધવાદ મુજબ આમેવને યોગ્ય હોય તેજ કલ્પે છે, બીજુ નહિ તેમજ કટકાણુક વિગેજે પણ આમેવને યોગ્ય હોય તે કલ્પે છે ॥ ૩-૩-૩૮-૧૪ ॥ ૫૧૬ ॥

૩૧ કોડ ગૃહ્ય ૪ દેગનગમા અગિદ્ધન મહાગર્જના આબૂપણો કરાવ્યા, કાવાન્તરે તે ગૃહ્ય ધન્તમ આની પડવાથી તે વાપરી નાખે, તો કલ્પે ? કે નહિ ?

ઉ૦ જે દેવને માટેજ જગેવ આબૂપણો દોય, તો વાપરી શકાય

નહિ, પરંતુ નામાન્યથી કરાવ્યા હોય, તો વાપરવા કદપે છે,
આ બાબતમા પોતાનો ને અભિપ્રાય કમવવા વખતે હોય, તેજ
પ્રમાણ છે ॥ ૩-૩-૩૬-૨૬૮ ॥ ૫૧૭ ॥

પ્ર૦ પોતાની આવકોને કપૂર વિગેરેથી કટપસૂત્ર વિગેરેની પૂજા
તથા પોતાની આવિકાઓને ગહુ લી અને હુ છણાદિક કંઈ
કદપે ? કે નહિ ?

ઉ૦ પોતાની આવકોને કપૂર વિગેરેથી પુસ્તકપૂજા દ્રવ્યસ્તવ દોવાથી
કદપે નહિ મુઠ પર પરાએ પણ અમોએ તેવું જ દેખ્યું છે
આની રીતે પોતાની આવિકાઓને ગહુ લી હુ છણાદિક પણ
કદપે નહિ, એમ જણવું ॥ ૩-૩-૪૦-૧૬૬ ॥ ૫૧૮ ॥

પ્ર૦ શ્રી જ્ઞાતાસૂત્રમા આઠમા અધ્યયનમા અદીનશત્રુગજને
મજ્ઞીકું વરીના વરૂપના બોનના અધિકારમા—
નળા સે મહાદિન્ને કુમારંતસ્ત ચિત્તગરસ્સ સજ્ઞાસગ
છિદાચેનિ—

“ તેવા પછી મહાદિન્ન કુમાર તે ચિત્તારાના સહાસાને
છેદાવે છે ”

આ સંજ્ઞા સદશ શબ્દનો ગો અર્થ ? અને તેનું શું ઉદ્દેશ
જ્યુ ટીકામા વ્યાખ્યા કહેલી જણાતી નથી, અને આવશ્યક
ટીકા ઉપદેશમાલા દોઢી ટીકા અને શ્રાદ્ધવિધિ વિગેરે
અથોમા મૃગાવતીના સંજ્ઞામા સદશક શબ્દજ લખેલો છે,
પરંતુ તે શબ્દનો ગો અર્થ ? તે બતાવેલ નથી, માટે અર્થ
જણાવવા કૃપા કરશે

ઉ૦ સદશક શબ્દનો અર્થ અશુભ અને પામેની પ્રદેશિની
અશુભી તે બે એક થાય, તેનો અન બાગ કહેવાય છે કેમકે—
વિશેષાવશ્યક ટીકામા ચિત્તારાના સંજ્ઞામા નિરપરાધિ

ચિતારાનો અગુઠો અને પ્રદેશિની અગુઠીનો અગ્ર ભાગ રાતા
નિક ગભથે ડેલવ્યો, એમ કહેવ છે ॥ ૩-૩-૪૧-૧૭
॥ ૫૧૬ ॥

મ૦ ગાતાસૂત્રના મહી અંચયતમા

“જાવ વીસતિમાઓ પુરિમસુગાઓ જુગંનકર શ્રુતી
દુવામ-પરિઆન અનમકામી—

“ધાવન-વીશ પુરુષ જુગ શ્રુતી જુગાતર ભૂમિ કે, અને
વર્ષના પર્યાય થયેછતે કાઠ મોક્ષમાગધુ તે પર્યાયાતક ભૂમિ છે
આ શ્રવમા “મહિજિનથી માહી તેમના તીર્થમા વીશ
પુરુષ શ્રુતી માધુઓ સિદ્ધ થયા, તે પછી આગળ મિદ્ધિગમનને
વિચ્છેદ થયો.” એમ ટીકામા જ્યુ છે

તો પદ્ધતર માધુઓને કેવલજ્ઞાનનો અભાવ થયો? કે ગર્વ
માધુઓને અભાવ થયો ?

જો તમામને કેવલજ્ઞાન પામવાનો વિચ્છેદ થયો, એમ કહે,
તો પદ્મવણા ટીકા વિનેગમા પ્રથમ પદ્મમાં સિદ્ધના પદ્મ
મેદની અદર અતીર્થ મિદ્ધના અવિકાન્માસાન આનગઓમા
તીર્થનો વિચ્છેદ છતા પા મિદ્ધિગમન બનાવ્યુ છે, તે કેમ
બતાવ્યુ ?

અને જો, તીર્થના વિચ્છેદમા પદ્મ એને જવાબ, તો તીર્થ
છના કેમ ન જવાબ ?

જો આમા પદ્મધંગેન લેશય, તો એ વગ્ગનો પર્યાય થયો,
ત્યાં આજુન નિદ્ધ થયા, એન આનવૃ પદ્મને આ પ્રકારે બીજા
તીર્થકેગતુ સાચન છતા કેવલજ્ઞાનનો વિચ્છેદ થાય ? કે નહિ ?

ઉ૦ મહિજિન તીર્થમા વિશમા પદ્મપર પડી ગર્વ માધુ વિચ્છેદ
મિદ્ધિ ગમનનો નિષેધ જન્મ્યા પદ્મ સુવિધિનાથ વિચ્છેદ તીર્થ

કરોના આતસમા તીર્થનો વિગેદ છતા, મિહિગમન કેમ કર્યું ? એવી શકા કરવી નહિ. તેમા તીર્થનો વિગેદ છતા પણ મુક્તિમાર્ગનો વિગેદ નથી કેમકે—અતિસ્મગ્ન વિગેદથી તેની પ્રાપ્તિ થાય છે.

અને ન દિ ટીકા વિગેદમા તેમજ અતોતેવ છે.

જમા તીર્થ છતા પણ મિહિગમનનો વિગેદ છે, તેનો વિશેષે કરી મહારણ થવાથી જાણ્યો, તેમજ નર્વ તીર્થકગતુ શાસન છતા કેવલસાનનો વિગેદ થાય ? કે નહિ ? એમ જે પૂછ્યું, તેમા જાણતું કે—એકાન્ત નથી ॥ ૩-૩-૪૨-૧૭૧ ॥ ૫૨૦ ॥

પ્ર૦ જે શ્રાવકે સચિત્ત વાપરવાનું પરિમાણ કર્યું હોય, તેણે લીધો તરીમા વનપતિની સખ્યામા ચીલકાની જાતિ નાખી હોય, હવે તેણે એક સચિત્ત ચીલકું ખાધું, અને તે જાતનું બીજું ચીલકું કાઢકે ખાધું, તો તેને મચિત્ત એક ગણાય ? કે મે ગણાય ? જેમ પરખમા પાણી પીના છતા એક મચિત્ત ગણાય છે, તેમ આમા એક સચિત્ત ગણાય ? કે મે મચિત્ત ગણાય ?

ઉ૦ આ બાબતમા પરચક્ષુખાપ લેતી વખતે જે નાનું ॥ ગણી દોય તે પ્રમાણે ગણાય ॥ ૩-૩-૪૩-૧૭૨ ॥ ૫૨૧ ॥

પ્ર૦ જ્યારે સગરચક્રીના પુત્રોએ અષ્ટાપદ ઉપગત પ્રામાદની રક્ષા માટે ખાઈ ખોદી, અને મગા આણી, તે વખતે નાગકુંભારોના ભવનોમા માટી અને પાણી પડ્યું, આ હડીકતમા નાગકુંભારો કયા જાવા ? કેમકે—નાગકુંભારના ભવનો રત્ન પ્રભામા પ્રમાણ અનુવધી અનેક—એક હજાર ચોત્તરની નીચે છે, તેથી આવડી મોટી ભુમિ કેના રીતે ખોદી ગયાય ? જે દરરત્નના પ્રભાવથી કદાચિત ખોદી, એમ માનીએ, તોપણ

ઉં પચમ ગત મહાશ્રુતસ્કંધ-પ્રતિક્રમણ શ્રુતસ્કંધ-ગત-
 સ્તવાધ્યયન-ચૈત્યસ્તવ અધ્યયન-નામસ્તવ અધ્યયન-
 શ્રુતસ્તવન અધ્યયન આ ૯ ઉપનાનો છે, તેમા ચોથા અને
 છઠ્ઠા ઉપનાન વિના બીજા ચાર ઉપનાનો મૂળવિવિધે અને બીજી
 વિધિએ વહન કંચા છે, તેમા બીજી વિધિમા આદ્ય પગિમુઠ
 એક ઉપવાસ વિગેરે ગણના હોય છે. પણ મૂળવિવિધા હોતી
 નથી, કેમકે-તે કંવામા કાઈ પ્રયોજન નથી, અને ચોથુ અને
 છઠ્ઠુ તો મૂળવિવિધે વહેવાય છે, તેથી તેમા તે ગણનાનું
 પ્રયોજન નથી. ॥ ૩-૪-૨-૧૭૮ ॥ ૫૨૭ ॥

પૃ

પણ્ડિત શ્રીપદ્માનન્દ ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરો

પ્રં છગ્ગ તિલીગ મજ્જમિ કા તિલી અઙ્ગ વાસરે ઇત્યાદિક
 વાક્ય-કયા આગમમા છે ? તે નામ જાણાવવા કૃપા કરગો
 કેમકે-અહીં અચ્છીયા ગત નમસ્સ આ પ્રકારે બોલે છે, કે
 જૂના જૈનએ ચોમા આ પર્વે મિવાય-બીજ એકાદશી વિગેરે
 તિવિઓનું આગમન હતું નથી ”

ઉં છગ્ગ તિલીગ મજ્જમિ આ ગાયા શ્રાદ્ધ દિનકૃત્ય નૃતમા
 છે અને તેનું ૧-૧૪-૧૫-આ બન્ને પખનાટીયાની
 ૬ તીર્થ ૭, અને બીજા એકાદશી વિગેરેનો પાઠ
 શ્રાદ્ધ મિવાય બીજ નથી, અને જ્ઞાનપચમી
 નીચીથમા કહી છે ॥ ૩-૫-૧-૧૭૯ ॥ ૫૨૮ ॥
 અને મમોગના ન થયુ દાય, તો ચતુર્થ પપલુ

અભિપ્રાય છે, તેથી તેના ઉપર ન્દેનાર માલવૃક્ષની પાન તેજ પ્રકારે અભાવના થાય છે, પણ આવે ચાલે ? કે પ્રથમ નમોના રામાન કરે ? તેમ કહ્યું નથી ॥ ૩-૩-૪૬-૧૭૫ ॥ ૫૨૪ ॥

પ્ર૦ નાના પન્યાસોને પર્યાયથી મોટા ગણીએ શામલા ન કરે, એ રીત તો દેખાય છે, પણ બોજનમહલીનો આદેશ પ્રતિક્રમણ મહલીનો આદેશ અને પ્રતિક્રમણમા ગમાગમખે આવેવવાનો આદેશ ભાગે જોઈએ ? કે નહિ ? અને નાના પન્યાસો પામે વૃક્ષ ગણીએને પ્રતિક્રમાદિક કરવું કદપે ? કે નહિ ?

ઉ૦ ૧ણીએને નાના પન્યાસોને શામલાદિક મર્વ શાસ્ત્રાનુચાર કરવું કદપનીય છે, એમ જણાય છે પણ હાલમા વ્યવહાર મુજબ તો ખામાણાદિક કળા નથી મટલીના આદેશ કેટલાક ભાગે છે, અને કેટલાક નથી ભાગતા, તેથી આ ખાખતમા આચર કરવો નહિ ॥ ૩-૩-૪૭-૧૭૬ ॥ ૫૨૫ ॥

૪

પણિહત શ્રીરત્નહર્ષ ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરો

પ્ર૦ બીજા ગામ ગયેલો આવક શ્રુતદેવી અને જીવનદેવીમાથી કયો કાલમજા કર ?

ઉ૦ પક્ષી ચામાની અને સવગ્ધરી વિના અન્ય દિવસે અન્ય સ્થાને ગયેના આવકે સુચદેવગા મગચર્હ આસ્તુતિજ કહેવાય, પણ ખીજી નહિ ॥ ૩-૪-૧-૧૭૭ ॥ ૫૨૬ ॥

પ્ર૦ ૮ પુરિમુદ્દે એક ઉપવાસ ઈત્યાદિ ગણતરીએ ગણેલુ તપ ત્રીજ અને પાચમા ઉપવાસમા ગણાય ? કે નહિ ?

ઉં પચમ ગણ મહાશ્રુતસ્કંધ-પ્રતિક્રમણ શ્રુતસ્કંધ-શક-
સ્તવાધ્યયન-ચૈત્યસ્તવ અધ્યયન-નામસ્તવ અધ્યયન-
શ્રુતસ્તવન અધ્યયન આ છ ઉપરાનો છે, તેમા ચોથા અને
છઠ્ઠા ઉપવાન વિના બીજા ચાગ ઉપવાનો મૂળવિવિધે અને બીજી
વિધિએ વહન કરાય છે, તેમા બીજી વિધિમા આઠ પરિમુદે
એક ઉપવાસ વિગેરે ગણના હોય છે. પણ મૂળવિધિમા હોતી
નથી, કેમકે-તે કરવામા કાઈ પ્રયોજન નથી, અને ચોથુ અને
છઠ્ઠુ તે મૂળવિવિધે વહેવાય છે, તેથી તેમા તે ગણનાનુ
પ્રયોજન નથી ॥ ૩-૪-૨-૧૭૮ ॥ ૫૨૭ ॥

૫

પણિકત શ્રીપદ્માનન્દ ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરો

- પ્ર૦ છગ્ધ તિહીગ મઝ્ઝમિ કા તિહી અઝ્ઝ વાસરે ઇત્યાદિક
વાક્ય-કયા આગમમા છે ? તે નામ જણાવવા કૃપા કરશે
કેમકે-અહીં અંચલીયા ગાન સમક્ષ આ પ્રકારે બોલે છે, 'ક
જૂના જૈનઅયોમા ચાગ પર્વો સિવાય-બીજા એકાદશી વિગેરે
તિથિઓનુ આગધન કહ્યું નથી''
- ઉં છગ્ધ તિહીગ મઝ્ઝમિં આ ગાથા શ્રાદ્ધ દિનકૃત્ય સત્રમા
છે અને તેનુ વ્યાખ્યાન ૮-૧૪-૧૫-આ બન્ને પખવાડીયાની
૬ તીથીઓ આગધ્ય છે, અને બીજા એકાદશી વિગેરેનો પાઠ
શ્રાદ્ધ વિધિઅથ નિવાય બીજા નથી, અને જ્ઞાનપચમી
આરાધવી-મહાનિશીથમા કહી છે ॥૩-૫-૧-૧૭૯॥૫૨૮॥
- પ્ર૦ તીર્થકર લગનતોને સમોનગલ ન થયુ હોય, તો ચતુર્મુખપાતુ

પાગ ન રોય, ત્યારે દેરાના વખતે બાગ પર્યાદાની વ્યવસ્થા દેવી રીતે રોય ?

ઉં સમોસગલના અબાવમા પાગ બાગ પર્યાદાની વ્યવસ્થા મમોમ ભ મુજબન હાય, એમ નભાય છે ॥ ૩-૫-૨-૧૮૦ ॥ ૫૨૬ ॥

પ્રં તિવિદ્યાગ પર્યક્ષખાલવાળા આનંદો રાત્રિમા મચિત્ત પાણી પીરે છે, ને કોઈ અથમા કહ્યું છે ? ૨ પર પરાથી આવેલ છે ? અને દિવમે મચિત્ત જન કહ્યે નહિ, અને રાત્રિએ તેઓને કહ્યે, તેમા શુ યુક્તિ છે ?

ઉં નિવમ મબધી તિવિદ્યાગ પર્યક્ષખાલમા

નહ તિવિદ્યાગ પર્યક્ષખાલે મણાનિ અ પાળમે ૩ આગાગ-

“તેમ તિવિદ્યાગ પર્યક્ષખાલમા પાણી મબ રી છે આગારો રોય છે”

આ વચનથી દિવમે પાળાસ્મના આગા ૧ લેવાય છે, તેથી અચિત્ત જનજ કહ્યે અને રાત્રિના તિવિદ્યાગ પર્યક્ષખાલમા પાણુન્સના આગારો નથી, તેથી—અચિત્ત જવ પાળ કહ્યે છે ॥ ૩-૫-૩-૧૮૧ ॥ ૫૩૦ ॥

પ્રં પાયમે પનુધ્વની પ્રતિમાનુ પૂજન દેવો દેવી રીતે કરે ? શુ તેવડુ શરીર બનાવીને કરે ? કે હવે ૮૦ જીને કરે ? ગાયપસે છીમા “ સૂર્યાભિદેવે મોટું શરીર બનાવ્યું ” એમ કહેવનથી, અને ૮૦ જીને પૂજ કરી, તે ગોભતી નથી, મોટું જવુ હોય તેનુ જાણાવવા કૃપા કરશે.

ઉં પ્રતિમા અનુસાર શીર બનાવીને દેવો પૂજ કરે છે, પરંતુ તેવા અક્ષરો અથમાં એવામા આવતા નથી, તેનુ કારણ ખાસ અક્ષરો કદનાજ જોઈએ તેનુ જાણાતુ નથી એમ સભને છે ॥ ૩-૫-૪-૧૮૨ ॥ ૫૩૧ ॥

ઉં કાયે પૂર્વા તિથિઃ કાર્યા, વૃદ્ધૌ કાર્યા તયોસ્તરા-

“ કાયમા પૂર્વલી-એટલે પહેલાની પર્વતિથિ કરવી, અને વૃદ્ધિમા ઉત્તરા એટલે બીજી પર્વતિથિ કરવી ” આ પ્રમાણે ઉમાસ્વાતિવાચકજીનું વચન છે તે વચન પ્રમાણથી [લૌકિક ટિપ્પણમા] વૃદ્ધિતિથિ આવે, ત્યારે બીજી તિથિ [પર્વતિથિ હોવાથી, લૌકિક ટિપ્પણમા] અદ્ય હોય છતાં માન્ય કરવી ॥ ૩-૫-૬-૧૮૪ ॥ ૫૩૩ ॥

પ્ર૦ ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રની ચૌદ હજારી ટીકામા ૧૩૧ મે પાને જોગ્ય ઉપદ્રાવ્ય આ બે વિશેષણો શિષ્યના કક્ષા છે, તે એક સાધુને અને બીજું આવકને શી રીતે વગાડાય છે ?

ઉં મન વચન કાયાનો વ્યાપાર તે યોગ કટેવાય અને ઉપદ્રાવ્ય એટલે તપવિશેષ છે તે બન્નેય વિશેષણો સાધુઓનાજ કક્ષા છે આવકને તે જ ઉપદ્રાવ્ય વહન કરાવાય છે, તે મહાનિ-શીથ સૂત્રના અક્ષરોથીજ કરાવાય છે ॥ ૨-૫-૭-૧૮૫ ॥ ૫૩૪ ॥

પ્ર૦ સેચનક હસ્તીએ ગુપ્ત ખાદ્ય કેવી રીતે જાણી ?

ઉં ગુપ્ત ખાદ્ય સેચનક હાથીએ વિલગજ્ઞાને કરી જાણી એમ હૈમવીર ચરિત્રમા કહ્યું છે ॥ ૩-૫-૮-૧૮૬ ॥ ૫૩૫ ॥

પ્ર૦ દ્રોણનું માન કેટલું ?

ઉં ચાર કુડોએ એક પ્રત્ય થાય, ચાર પ્રત્યોએ એક આઠક થાય, ચાર આઠકોએ એક દ્રોણ થાય આ બાળ-તમા નામમાલા ટીકામા “ કુડવ એટલે બે પમની ” એમ વ્યાખ્યા કરી છે માટે તે અનુસારે જ થાય, તે દ્રોણ માન જણવું પરંતુ “ આટલા મણુ પ્રમાણ દ્રોણ ” એમ કોઈ ઠેકાણે

૭ અને શ્રાદ્ધ દિનકૃત્ય ટીકા અને વહારુવૃત્તિ વિગેરેમાં
તા સંજ્ઞાએ પત્રી પ્રતિક્રમણ ધવવાનું કહ્યું છે તેવી સંજ્ઞાએ
પહેલા ખમાસમણા, દેવાય એમ જણાય છે આ વિનિ
પર પગએ બહુવતાએ કગાય ૩ સામાન્યાગી વિરોધે કગને
અન્ને પ્રકારે પણ વિગત નથીજ ॥ ૩-૫-૧૩-૧૬૧ ॥ ૫૪૦ ॥

પ્ર૦ દ્રવ્યવિગીનું દ્રવ્ય દેગમરમાં ૭ પ્રતિમા ૭ જીવદયા કે જ્ઞાન
બહાગ માં કયા કયા વપાય ?

ઉ૦ દ્રવ્યવિગીનું દ્રવ્ય દેગમરમાં અને પ્રતિમામાં વાપરવું યોગ્ય
નથી પણ જીવદયામાં અને જ્ઞાનકાશમાં ઉપયોગી થાય એમ
જાણેત છે ॥ ૩-૫-૧૪-૧૬૨ ॥ ૫૪૧ ॥

પ્ર૦ અકવર્તિ અને પાડવ વિગેરેને દેવોએ આભૂષણાદિક આપ્યું
૭ તેનું પોતાના બહાનું હોય ? કે પાતે ઉત્પન્ન કરેલું
રોમ ? જે પોતાના બહાનું હોય તો, ખીલી વિગેરેના ફરકાર
દેખાય છે, ને કેવી રીતે ગાય ? કેમકે શાશ્વત વસ્તુઓ
કંઈ જાય નહિ, જે પોતે ઉત્પન્ન કરેલું હોય, તો આ અમાગી
માનવનું છે, એમ વિગતિ કરા છે, તે કેવી રીતે કહી હશે ?

ઉ૦ અકવર્તિ વિગેરેને દેવો આભૂષણાદિક આપે છે, તે ઔદા-
રિક પુદ્ગલોથી બનાવીને અપાય ૭ અથવા કાંઈકનું
પ્રાતન કાઢવું પાડ દ્વારિકાનગરી પેઠે સભરે ૭ ॥ ૩-૫-
૧૫-૧૬૩ ॥ ૫૪૨ ॥

પ્ર૦ પોસાતી શ્રાદ્ધ માજે જન્મે લીલા પત્રી ઉપધિ મુહુર્તિનો
આદેશ માગે છે, અને પ્રભાતે નો પહેલાન માગે છે તથા
પોસહશાસ્ત્ર પ્રમાર્જન-વસ્તિપ્રમાર્જનનો આદેશ પણ
માગે માગે છે, તેનું શું કારણ ?

- ઉં આ બાબતનું કાળ પ્રાચે કંઈ તેવી મામાચારી છે તે છે
॥ ૩-૫-૧૮-૧૯૮ ॥ ૫૪૩ ॥
- પ્રં વીશ વિદુરમાન જિનેશ્વરેના અને તેમના માતા પિતાના
નામો કયા અથવા છે ?
- ઉં વીરો વિદુરમાન જિનના નવા તેમના માતા પિતાના નામો
છુટત પાનામા અને એવ વિગેરેમાં છે, તે જાણવું ॥ ૩-૫-
૧૭-૧૯૫ ॥ ૫૪૪ ॥
- પ્રં “દેવો બમિત્રી આ અગુલ જે રહે, તેવી અર્પણ નથી”
એમ કહેવાય છે, તે કયા લખ્યું છે ?
- ઉં દેવો પૂરીતવને કાજ હેલા. પણ કરનાતા નથી એમ અમ-
દણી વિગેરે ટીકાનો અભિપ્રાય છે ॥ ૩-૫-૧૮-૧૯૬ ॥
॥ ૫૪૫ ॥
- પ્રં હાલમા ભગતક્ષેત્રમા મનુષ્યો અને તિર્યચાને અતિભગ
છે ? કે નહિ ? જો નથી તો, ક્યાં વિચ્છેદ ગયું ? તેમજ અવ-
નિવાન હાલમા હોય ? કે નહિ ?
- ઉં વર્તમાન હાલમા અતિભગાનો અને અવનિવાનનો વિચ્છેદ
ગામ્રમા જોવા નથી ॥ ૩-૫-૧૬-૧૯૭ ॥ ૫૪૬ ॥
- પ્રં તેમા ગુણદાણે અને ચાદમા ગુણદાણે છે-વા જે ગમયવર્તને
છે નધયણની મત્તા ગા જરણથી રહેતી હતે ? કેમકે-મોક્ષ-
ગમન તો પ્રથમ નધયણથી થાય છે ?
- ઉં જોકે મોક્ષ પ્રાપ્તિ તો પહેલા નધયણથી થાય છે, તો પણ
તેની પછીના નધયણની માત્ર નત્તા ન્દે, તેમા વાંધો નો ? ॥
૩-૫-૨૦-૧૯૮ ॥ ૫૪૭ ॥

પણ્ડિતશ્રી વિદ્યાવિજય ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરે

પ્ર० એવ અને આમો માગની અમજાયાના ને તપ કર્યું હોય, તે તપ ગેદિણી વિગેરે નપોની આનોયામા વાળી શકાય? કે નહિ ?

ઉ० અ નજાયામા નાતમ આકમ અને નોમે કંબુ તપ આનોય-
ણમા ગળી શકાય નહિ, પણ તે દિવસોમા ગણિકૃત વિગેરે
આબુ હોય, તો તે તપ આવતા નજર તપમા લાભ લાગે છે,
પણ મર્વ ઠેકાએ લાભ લાગે નહિ ॥ ૩-૬-૧-૧૬૬૧૫૮૮ ॥

પ્ર० સતકવાળા ધરે સાબુએ આહાર કરાવવા નવાય? કે નહિ ?

ઉ० જે દેશમા સતકવાળા ધરે જેટલા દિવસ મુધી આહાર વિગેરે
લેખા મારે ન જાય, તે દેશમા સાબુઓએ તેટલા દિવસ મુધી
આહાર મારે ન જાય એમ જુદા પુરુષોનો વ્યવહાર છે ॥ ૩-
૬-૨-૨૦૦ ॥ ૫૪૬ ॥

પ્ર० છટ્ઠમતિએ અટ્ઠમમત્ત વદિદત્તા કોદુમ્બિજ પુરિસે સદાવર્દ-
આ સત્રમા છટ્ઠમતિએ આ શબ્દને કંઈ વિભક્તિ છે ?

ઉ० છટ્ઠમતિએ આ પદને પ્રથમા વિભક્તિ છે, એમ જાણાય છે
॥ ૩-૬-૩-૨૦૧ ॥ ૫૫૦ ॥

પ્ર० વીશ્યાનક વિગેરે તપોમા મુહપત્તિવિના દેવવદન કરવું કંઈપે ?
કે નહિ ?

ઉ० મુખ્ય ગીતિએ મુહપત્તિ સિવાય દેવવદન કરવું કંઈપે નહિ
॥ ૩-૬-૮-૨૦૨ ॥ ૫૫૧ ॥

પ્ર० ગાય-પરોણીયમા મિલ્લુગા નામ પાઠસમણા પરિવમન્નિ-
આ મત્રમા સમણ શબ્દનો શો અર્થ છે ?

ઉં ભિલુગા પાપશ્રમણે વસે છે. આમા સમણુ ગણ્દનો અર્થ પાપ દી વિગેષ જણાય છે ॥ ૩-૬-૫-૨૦૩ ॥ ૫૫૨ ॥

પ્ર૦ કેટલાક શ્રાવકો પહેલા નવકાર સ્તોત્રની અવચૂર્ગિમાં ગેટી પાચ પદોની આનુપૂર્વી ગણતા હતા, તેઓને કોઈક ઉપાધ્યાયો અને પંચાસોએ નિષેધ કર્યો, અને કહ્યું કે-“ સર્વ દેવાને આ ગણાય નહિ, પરંતુ કાંણુ પડે તો મત્રાદિકની પેઠે ગણાય છે દેવકે-ખ દિન નમસ્કાર ગણવામા દુપણ છે ” આ બાબતમા અમારે તો પગ્મગુરુનું વચન પ્રમાણુ માટે ઉત્તર આપ્યો.

ઉં નવકારની આનુપૂર્વા-પાચ પદની અથવા નવપદની પાન ગણાય છે એમ-શ્રાદ્ધવિધિ વિગેરે ત્રયોમા કહેવ છે, માટે આમા કાંઈ વિચાર કરવો નહિ

અને મહાનિશીથના ત્રીજા અધ્યયનમા-

સે મયય ! જહ્નુત્તવિણઓવજાળેણ પચમગલ મતાસુ અવગ્ગમમહિજ્જિત્તા ણ પુન્ઘાણુપુન્ઘીણ પન્ઠાણુપુન્ઘીણ જગાણુપુન્ઘીણ સરવજણ જાવ પરિચ્ચિઅ કાડગ-

“ દે ભગવન્ ! બતાવ્યા મુજબ વિનય અને ઉપનાને કરી તે પચમ ગણ મહાશ્રીત સ્કન્ધ-નવકારમત્ર બાણીને પુર્વાનુપૂર્વીએ-પશ્ચાત્તુપૂર્વીએ અને અનાનુપૂર્વીએ-સ્વર અને અનન્યાવત પનિચિત ” કરીને એમ કહ્યું છે

યોગશાસ્ત્રના આઠમા પ્રકાશ વિગેરેમા એક અક્ષરે કરી ને પાણુ સ્મરણ કરવું ” એમ બતાવ્યું છે માટે આમા કાંઈ પણ વિચાર કરવો નહિ ॥ ૩-૬-૬-૨૦૪ ॥ ૫૫૩ ॥

પણ્ડિતશ્રી કાન્હર્ષિ ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરો.

- પ્ર० ઉપરાનમા પ્રેશેના આનક આવિકા ને કટપસ્ત્ર વાચનના પાચ દિવસમા નીકળવું કયે ? કે નહિ ?
- ઉ० મોટા કાગળ નિવાય ને પાચ દિવસમા ઉપરાનમાથી નીકળાય નહિ, એ જારણે નીકળી જવું પડે તો આગ બનો ત્યાગ ગળે
॥ ૩-૭-૧-૨૦૫ ॥ ૫૫૪ ॥
- પ્ર० પાગલાના દિવસે ઉપરાન વાચના કરવી કયે ? કે નહિ ?
- ઉ० પાગલાને દિવસે પાગ વાચના કર્યે કે, એમ જાણેલું છે ॥ ૩-૭-૨-૨૦૬ ॥ ૫૫૫ ॥
- પ્ર० પાગલાના દિવસ પછી અનન્તર નીકળવું કયે ? કે નહિ ?
- ઉ० નીકળવું કયે નહિ, આ ઉત્તર સાંકુને આશ્રયીને સભવે છે
॥ ૩-૭-૩-૨૦૭ ॥ ૫૫૬ ॥
- પ્ર० આપણે મપૂર્ણ પ્રતિકમણનો વિનિ કયા મૂલમ્ત્રમા છે ?
- ઉ० આવશ્યક ટીકા અને આવશ્યક ચૂલ્હિ વિગેરેમા કેટલોક વિધિ છે, અને કેટલોક તો મામાચારી વિગેરેમા છે ॥ ૩-૭-૪-૨૦૮ ॥ ૫૫૭ ॥
- પ્ર० મૂર્ધ અહલની અમજાયા જ્યાથી માડી કયા સુધી હોય ? તેમજ યોગસાથ માધુઓને કેટલા પવેલા ન સંજે ?
- ઉ० જ્યાથી સૂર્યઅહલ થાય, ત્યાથી માડી એક અહોરાત્રિ સુધી અમજાયા છે, તે મુજબ એક પવેલુ અશુદ્ધ બને, એમ જાણાય છે ॥ ૩-૭-૫-૨૦૯ ॥ ૫૫૮ ॥

પ્ર० સત્તરબેદી પૂજામાં દરેક પૂજાએ ચાલીમા કલશ ઉપાડાય ? કે નહિ ?

ઉ० “ ચાલીમા દરેક પૂજાએ કલશ મુકે ” એવો નિયમ જાણ્યો નથી, પણ જે વસ્તુની પૂજા હોય, તે વસ્તુ ચાલીમા મુકાય છે, તેની પ્રવૃત્તિ દેખાય છે ॥ ૩-૭-૬-૨૧૦ ॥ ૫૫૬ ॥

પ્ર० વીશથાનક પૂજામાં ચૌ-મી પૂજા બલાવી ન્હા પછી, યાજમા દીવો મૂકી બાકીની પૂજા-કુભા ઉભા બલાવવી ? કે દીવાનો અવિકાગ નથી ?

ઉ० પદ્મમી પૂજાથી ચાલીમા દીવો મુજોજ નેજાએ, તેનો નિયમ જાણ્યો નથી ॥ ૩-૭-૭-૨૧૧ ॥ ૫૬૦ ॥

પ્ર० તિર્થંચતુ લીલુ હાડકું પડેલ હોય, તેની અમજાયા કટવા પડેલ સુત્રી હોય ?

ઉ० તિર્થંચના ત્રીણ હાડકાની ત્રણ પડેલની પણ હપ ન્યા સુત્રી લીલુ હોય, ત્યા સુત્રી અમજાયા યાય છે, એમ જાણાય છે ॥ ૩-૭-૮-૨૧૨ ॥ ૫૬૧ ॥

૮

પણ્ડિતશ્રી જનનન્દ ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તર.

પ્ર० બ્રાહ્મી મુદરી. બાજ બ્રહ્મચારિણી હતી ? કે વિવાહ કર્યો હતો ?

ઉ० બ્રાહ્મી અને મુદરીનો વિવાહ થયો હતો ॥ ૩-૮-૧-૨૧૩ ॥ ૫૬૨ ॥

પણ્ડિતશ્રી કુંવરવિજય ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તર.

- પ્ર० મોતી સચિત્ત? કે અચિત્ત? અને પૃથ્વીકાયદ્વ? કે અપૃથ્વીકાયદ્વ?
- ઉ० મોતી અચિત્ત છે, અને પૃથ્વીકાયદ્વ રૂપ હોય છે ॥ ૩-૮-૧-૨૧૪ ॥ ૫૬૩ ॥

૧૦

પણ્ડિતશ્રી ચારિત્રોદય ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરો.

- પ્ર० શામ્ભ અને પ્રતુમ્ન નામુ સાડાઆઠ કોડ સાનુઓ સાથે સિદ્ધાચલ ઉપર નિક્કિવર્ત્યા છે, અને તેના નામના બે શિખર ગિરનારજી ઉપર દેખાય છે તો તે બન્નેનું એકપણુ શ્વ બંધ છે, માટે આનો નિર્ણય જણાવવા કૃપા કરશે?
- ઉ० સાડા આઠ કોડ નામે શામ્ભ અને પ્રતુમ્ન. સિદ્ધાચલ ઉપર મોમ ગયા છે, જ રૈવતાચલ ઉપર તેના નામના બે શિખર દેખાય છે, તે નામો તો ત્યાં તેમણે જઈ કાઉમ્મગ્ગ ધ્યાન મિગે કર્યું હોય, તેથીજ પડેલા હોય ॥ ૩-૧૦-૧-૨૧૫ ॥ ૫૬૪ ॥
- પ્ર० ત્રિનાયકા ક્ષેત્રપાલની પ્રતિમાને માનવામા પૂજવામા અને સિદ્ધર ચઢાવવામા સમક્રિતને ફળ લાગે? કે નહિ?
- ઉ० ક્ષેત્રની નક્કા કરનાર હોવાથી-ક્ષેત્રપાલની મૂર્તિને સિદ્ધર તેન ચઢાવવામા ફળ લાગતું નથી, પરંતુ માનતા કરવામા સમક્રિતને ફળ લાગે છે ॥ ૩-૧૦-૨-૨૧૬ ॥ ૫૬૫ ॥

પ્ર૦ કૃત્યસૂત્રમાં પચત્યુત્તરે જોત્યા આ પાદમાં વીર ભગવા-
નનો જન્મ ઉત્તમ કાલ્યુનીમાં કર્યો, તે કેવી રીતે સંભવે ?
પ્રત્યક્ષ નયનમાં [ગર્ભમાં] કૃત્ય થાય, તેની તેમાં નક્ષત્રે
જન્મ થાય છે

ઉ૦ જ નક્ષત્રમાં [ગર્ભમાં] કૃત્ય થાય, તેથી તેમાં નયનમાં
જન્મ થાય એવો નિયમ જાણ્યો નથી ॥ ૩-૧૦-૩-૨૧૭
॥ ૫૬૬ ॥

પ્ર૦ પોમદ પાર્યા પડી સ્ત્રી ભોગને, તો પોસડને ડયાલક્ષાને કે નહિ ?
ઉ૦ પોમદને દૂધનું લાગતું નથી, પરંતુ પર્વતિયિની વિગતના કહે
છે ॥ ૩-૧૦-૪-૨૧૮ ॥ ૫૬૭ ॥

પ્ર૦ નવજન સુની ગતિનું ચોવિહાર પચ્ચક્ષાણુ જ્ઞાન દેખ,
તેને સ્ત્રી ભોગવવામાં તેનો ભગ થાય કે નહિ ?

ઉ૦ “સ્ત્રી ભોગવવામાં સોઠે યુબન કરવામાં આવે, તો ચોવિહારનો
ભગ થાય છે અન્યથા યતો નથી ॥” એમ વ્રાહ્મવિધિનું વચન
છે ॥ ૩-૧૦-૫-૨૧૯ ॥ ૫૬૮ ॥

પ્ર૦ પોમદને ઠેકાણે દેશાવલોકિક કર્યું દેખ, તો તેનો વિરિ શો ?
તેમજ દેશાવલોકિકમાં પૂજા જ્ઞાત વિગેરે અને સામાયિક
કરવા કદ્યે ? કે નહિ ?

ઉ૦ દેસાન્નગાસિજ ઉચ્ચમોગ પરિભાગ પન્ચત્રન્વામિ વત્યા
દિક્ષ દેશાવલોકિક વચ્ચન્વાનો વિરિ છે, અને જે ૪મ
અનુષ્ઠાન ચિતવેલ દેખ, તે મુજબ પૂજા જ્ઞાત વિગેરે આ
સામાયિક કરાય છે, તેમાં કાંઈ એકાત નથી ॥ ૩-૧૦-૬-
૨૨૦ ॥ ૫૬૯ ॥

પ્ર૦ જમ આ ભગતમાં મેરુની દિગાએ વ્રવનો તાગે છે, તે
મહાવિદેહ અને ઐગતતક્ષેત્રમાં છે ? કે નહિ ?

ઉં ભરતની પેઠે અન્ય કોનમા ક્રુવો મળવે છે, પરંતુ તેને
જાણવનારા બધાને જોવાનું જાણવું નથી ॥ ૩-૧૦-૭
-૨૨૧ ॥ ૫૭૦ ॥

પ્રં ૮૮ ગ્રંથોના અને સર્વ તારાઓના મહત્ત્વો કેટલા છે ?

ઉં જમ-સૂર્ય અને ચંદ્રના મહત્ત્વનો વિચાર શાસ્ત્રમા જોવામા
આવે છે, તેમ તે મિત્રાય બીજા ગ્રંથોનો જોવામા આવતો નથી
તેમજ તારાના મહત્ત્વો અવનિર્મિત છે, પણ સૂર્ય ચંદ્રની
પેઠે અનિર્મિત નથી ॥ ૩-૧૦-૮-૨૨૨ ॥ ૫૭૧ ॥

પ્રં હીવાળી વિગેરે પોરોમા મુખડી વિગેરે બનાવવામા મિથ્યાત્વ
લાગે ? કે આ બધાય ?

ઉં આ બધાય છે, એમ જાણે ન છે, પણ મિથ્યાત્વ લાગે, તેમ
જાણ્યું નથી ॥ ૩-૧૦-૯-૨૨૩ ॥ ૫૭૨ ॥

પ્રં શ્રાદ્ધ વિધિમા આર આહારના અધિકારમા કહ્યું કે-“શ્રીના
સંભોગમા ચોવીહાર ભાગનો નથી, જાન વિગેરેના હોઠ વિગે
રેના મુખના ભાગે છે, તે પણ દુધિહારમા કહેવું છે ” આમા
પ્રથમ સ્થાનમા મુખનો સગમ છતાં એ પદ કહ્યું નથી, તો
પુત્ર જા કરના શ્રાવકોની પાસે મુખના સગમા ચોવીહાર તિવિ-
હારનો ભગ લાય તેમ કહેવું ? કે ભગ ન લાય તેમ કહેવું ?

ઉં ચાલ્લાદીના આ પદમા આદિ શબ્દથી શ્રીના પણ મુખ
સંબંધમા ચોવીહાર તિવિહાર ભાગે છે, એમ જાણાય છે ॥ ૩-
૧૦-૧૦-૨૨૪ ॥ ૫૭૩ ॥

પ્રં આઠમી પડિમાના તપમા પોતે આરભ કરે નહિ, એમ છે
તો સચિત્ત પુત્ર વિગેરેથી પ્રભુ પૂજા કરે ? કે નહિ ?

ઉં આઠમી પડિમામા સચિત્ત કુનો વિગેરેથી પૂજા ન કરે ॥ ૩-
૧૦-૧૧-૨૨૫ ॥ ૫૭૪ ॥

પ્ર० નહિ નુદ્ધ કંઠલી પદાવલીમા ચિત્રાવાસ ગચ્છીય દેવભદ્ર ઉપાધ્યાય છે, અને રોધેલીમા ચૈત્રગચ્છીય એમ લખેલ છે, તેનું નું કારણ ?

ઉ० મુનિસુદર સૂરીશ્વરજીની ગુર્વાવલીમા ચૈત્રગચ્છીયા એમ કહેવ છે, માટે રોધેલીમા તે શબ્દ જણાવ્યો, પણ કોઈ ઠેકાણે ચિત્રાવાસગચ્છીયા એમ પણ દેખાય છે, પરંતુ તે શબ્દ તો ચૈત્રગચ્છનું બીજું નામ હોય, એમ નભવે છે ॥ ૩-૧૦-૧૨-૨૨૬ ॥ ૫૭૫ ॥

પ્ર० અઠ્ઠાઈજોશુમા અમ્બુચાચાર પાઠ મોલો કે અમ્બુચાચાર મોલો ?

ઉ० અમ્બુચાચાર એ પાઠનું આર્યપાતુ દેવાથી તાતપાઠ શ્રી વિજયહીર સ્ત્રીશ્વરજીએ મોલો કહ્યો છે માટે તેજ મોલો ॥ ૩-૧૦-૧૩-૨૨૭ ॥ ૫૭૬ ॥

પ્ર० સ્થૂલભદ્ર સ્વામિ ગાબુપણમા વેર્યાને વે- રહ્યા, તે વાત સિદ્ધાન્તમા છે ? કે નથી ? જો સિદ્ધાન્તમા કહેવ હોય, તો તે સિદ્ધાન્તનું નામ જણાવો ?

ઉ० નદિસૂત્રમા પાગિણામિકી બુદ્ધિમા સ્થૂલભદ્ર અને કાર્મિ- કી બુદ્ધિમા તો વેશ્યા અને સાગથિ ઉદાહરણ તરીકે કહ્યા છે આ અર્ચના પ્રતિપાદનમા સ્થૂલભદ્ર સ્વામિનું ગાબુપણમા પણ વેશ્યાના વગમા અવન્યાન કહેવ છે ॥ ૩-૧૦-૧૪-૨૨૮ ॥ ૫૭૭ ॥

પ્ર० હૈમ નેમિચરિત્રમા કૃષ્ણ જરાસ વના યુદ્ધના આરકારમા જગને દુઃ સ્વના શખેશ્વર પાર્શ્વનાથનો આધિકાર કેમ કહ્યો નથી ? અને તે અધિકાર શાસ્ત્રીય છે ? કે નહિ ?

ઉં તે અનિકાર તીર્થકટપ વિગેરેમાં છે, માટે શાસ્ત્રીય જ છે
 ॥ ૩-૧૦-૧૫-૨૨૯ ॥ ૫૭૮ ॥

પ્ર૦ નેમિનાથ ચરિત્રમાં કહ્યું કે “કૃષ્ણવાસુદેવે સર્વ સાધુઓને
 દ્વાદશાવર્ત વદન કર્યું, પણ “અઢાર હજાર સાધુને” એમ
 કહ્યું નથી માટે તે ઉક્તિ લોકિક છે ? કે શાસ્ત્રીય છે ? જો
 શાસ્ત્રની કહો તો કેવી રીતે થટે છે ? કેમકે-પચદ્વિવિઞ્જન ચ
 જ્ઞાન તુ, તે વદન પદ્મસ્થાને હોય-સર્વે તો પદ્મો હોય
 નહિ, જો સર્વે પદ્મો હોય, તો તેઓ કયા પદમાં ગેલેલા મનવા ?

ઉં જમ નેમિચરિત્રમાં કહ્યું, તેમ આવશ્યક ટીકા વિગેરેમાં
 “મર્વને” કહ્યું છે મર્વ શબ્દે કરી અઢાર હજારની સખ્યા
 આવીજ જાય છે, માટે આમાં શકા કરવી રહેતી નથી વળી
 સર્વેમાં પદ વિવક્ષિત સર્વ વાચી છે, તેથી પદસ્થાનેજ વદન
 આપ્યાનું સભવે છે, અને પદ-યોમાં પણ જોયો ગુરુઓની
 નજીકમાં હોય તેઓ કેવી રીતે વદન કરાવે ? આ પ્રકારનો
 રિચારથી ખલુ ખન બેસતુજ થઈ જાય છે ॥ ૩-૧૦-
 ૧૬-૨૩૦ ॥ ૫૭૯ ॥

પ્ર૦ કટપસૂત્રમાં નેમિનાથ ભગવાનને ૪૦ હજાર સાંઘીઓનો
 પગવાર કહ્યો, નેમિચરિત્રમાં તો “કનકવતી રોહિણી-
 અને દેવકી નિના તમામ સ્ત્રીઓએ પણ ભગવાન પાસે દીક્ષા
 લીધી” વસુદેવ હોડમાં પણ “૭૨ હજાર વસુદેવની
 સ્ત્રીઓ ભગવાન પાસે દીક્ષા લઈ ભોક્ષમાં ગઈ કૃષ્ણ
 વિગેરેની હજારો સ્ત્રીઓએ શ્રીનેમિનાથભગવાન પાસે દીક્ષા
 લીધી છે આ બની ગખ્યા ગણના ૪૦ હજાર સખ્યા કેવી
 રીતે થટે ? તેમજ સર્વ તીર્થકેની સાધુ સાંઘી આવક
 આવિકા ની ગખ્યા કટપસૂત્રમાં કહી છે, તેમાં સદેહ આવી
 પડે છે

ઉં તીર્થ કર મહાગજ પાસે જ્યો મમકિત પામી દેશવિરતિ
સર્વ વિરતિઃ વિગે પામ્યા હોય, તેઓનેજ તીર્થ કરના પરિ-
વાગમા ગણવા બીજા ગણાતા નથી માટે શકાને સ્થાન રહેતું
નથી ॥ ૩-૧૦-૧૭-૨૩૧ ॥ ૫૮૦ ॥

૧૧

પણ્ડિતશ્રી કીર્તિવિજય ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરો.

પ્ર૦ કેટલાક જીવો ઇલિકાગતિએ ભવાન્તરમા જાય છે, અને
કેટલાક દડાની ગતિએ જાય છે, તેનું કારણ શું ?

ઉં જ્યો દેશથી માગ્ણાતિક સમુદ્ધાતમા મરે છે, તેઓ ઉપજવાને
સ્થાને ઈયગની ગતિએ પહોંચે છે [કમકે-તેમાજ કેટલાક પ્રદેશો
ઉત્પત્તિ સ્થાને પ્રવચ પહોંચેના હોય છે, માટે તે દેશ સમુદ્ધાત-
વાળા કહેવાય છે] અને જ્યાં સર્વથી માગ્ણાન્તિક સમુદ્ધાત
કરી [પાટો વગીને મગી] ઉપજવાને સ્થાને જાય છે, ત્યારે દડાની
ગતિની જમ [સર્વ પ્રદેશોથી] જાય છે માટે સર્વ સમુદ્ધાતવાળા
બને છે એમ ભગવતીસૂત્રમા કહેલું છે [શ૦ ૧૭-૩૬] ॥
૩-૧૧-૧-૨૩૨ ॥ ૫૮૧ ॥

પ્ર૦ બે મજ્જાય પઠાવીને ગુન પામે બન્નેય કાવનું અનુષ્ઠાન
કરી, બે પાટલી કરી લાડ, વૈરાગિકકાવ પડિક્રમે હોય, તેને
ન્યહિલ વિગે માટે બહાજ જવું હોય, અને પહેલો પટોર પૂરો
થયો હોય, તો બાકીની ક્રિયા માજ કરના કયે ? કે નહિ ?

ઉં પ્રભાતમા મર્ન ક્રિયા કરી લેવાની અશક્તિ હોય, તો બે
સજ્જાય પઠાવીને બે કાવની ક્રિયા કરે, અને તે વાગ પછી
એક પાટલી કરીને એક મજ્જાય પઠવે, તે પછી બીજું
કાલમાહલું કરીને વૈરાગિકકાવ પડિક્રમે, પછીથી બાકી રહેલું

અનુદાન માટે કે ન કદ્યે કે, અન્યથા નહિ એમ યોગવિ-
ધિમા કરે ન છે ॥ ૮-૧૧-૨-૨૦૩ ॥ ૫૮૨ ॥

પ્ર૦ યોગશાસ્ત્રના ત્રીજા પ્રકારનો ટીકામાં જીવિ. પુત્રાન્નિપ-
સ્તોત્રે ૦ આ સ્તોત્રના વ્યાખ્યાનમાં પદેવા પાળીના ડોગળા
રિગે કરી પત્રી પૂજા કરી ન પત્રી પત્ર્યકખા ૧ વહેતુ કદ્ય
૦ ન ॥ મને ?

ઉ૦ યોગનાસ્ત્રમાં પત્રિન થવાનો પ્રશ્ન-યોગમાં પ્રમિદ્ધ છે, તેનો
અનુવાદ કયો ? પત્રુ એ વિધ્યપત્રે અનાવે નથી
માટે પત્ર્યકખાલ વાગાને પાળીના ડોગળા કર્યા નિવાય દેવપૂજા
૦ની ૦પે કે તેથી થઈ વિના હમો થનો નથી ॥
૩ ૧૧-૩-૨૦૪ ॥ ૫૮૩ ॥

પ્ર૦ સામાન્યપુત્ર મિત્રામિ ટામિકાઉસ્મગમિચ્છાઈ ।
સુત્ત મગિયપલ્લમિજસુઅકુવ્વરધરિઅપરિહરણઓ ॥૧॥
પૂજત્ પ્રતિદમણ હેતુગર્ભની આ ગાથાને આશ્રયીને
પૂજા નતવાદીઓ પુટે છે, કે “નમો કેરે દેવે આધો ડે તે
કયા શાસ્ત્રમાં જ્ઞેન છે ?”

ઉ૦ આવરયક ટીકા અને ધર્મગ્ન પ્રકરણ ટીકા વિગેરેમાં
“આર્યગ્ધિન સ્ત્રીસ્વગ્નએ પોતાના પિતાને કેરે દેવે
બ રાખ્યો છે,” એમ જણી છે, માટે તે આચરણાએ હમણાં
પા ૧ ૧૫ છે, એમ જુદવાદ છે ॥૩-૧૧-૪-૨૦૫ ॥ ૫૮૪ ॥
પ્ર૦ ઉવવાઈમાં કોણિકના વર્ણનમાં માતૃવિડ સુજાળ એ
સૂત્રના ટીકામાં કોણિકને માતા પિતાના વિનીતપણાએ કરી
મુપુત્ર જ્ઞેન છે, તે કેમ વટે ?

ઉ૦ કોણિક માતા પિતાના આરા વિનયવાળા હતો, પણ તેણે
વયમાં શ્રેણિક મહારાજ તન્દ્રે વિરૂપ આચરણ કર્યું, તે
નિયામના વજવીજ કર્યું હતું નહિ તો, તો પિતાના મરણના

ગોકર્ણી રાજગૃહી ઊડી દળને ચપામા શુ કંવા વમે ?
માટે સુપત્રપાપુ ધટે છે. ॥ ૩-૧૧-૫-૨૩૬ ॥ ૫૮૫ ॥

પ્ર૦ વ-વે સ્વીરદુમાઈ જિણમવળાડસુ હોડ ચિત્તમિ ।
દુષ્ણનિદિપમિડ કાલે હોત્યુવઓગા ઉ આવેણ ॥ ૧ ॥

આ જીત કટપની છેલ્લી ગાયાના ચોથા પાદનો અર્થ
ગો છે ?

ઉ૦ આ ગાયાના ત્રણ પાદ બગળર છે, પણ ચોથું પાદ ‘સુહો
વઓગાડ આવે ઉ આવુ છે માટે તે ચોથા પાદ અનુમાટે
અર્થ સુગમજ છે -“ દ્રવ્યથી સીગૃત્તો વિગેર-ક્ષેત્રથી નિન
ભુવન વિગેર-કાલથી પૂર્ણ તિયિ વિગેર-અને ભાવથી -
શુભ ઉપયોગ વિગેર ચુદ્ધિ દીક્ષા વિગેરમા ભેત્રી ॥ ૩-૧૧
-૬-૨૩૭ ॥ ૫૮૬ ॥

પ્ર૦ આમોમામના અમજાયાના નિવમોમા ન ગિદ્ધાન્તની પાચ
ગાથા બણી શકતો દોષ, તેને તે ગાયાઓ બણવી કહ્યે ?
કે નહિ ?

ઉ૦ અમજાયાના દિવસોમા સિદ્ધાતની એકાદિ ગાથા પણ ગોખવી
કહ્યે નહિ ॥ ૩-૧૧-૭-૨૩૮ ॥ ૫૮૭ ॥

પ્ર૦ આવશ્યક બૃહત્ ટીકા અને સૂચકાગસૂત્ર ટીકામાં
કાલે પ્રસુપ્તમ્ જનાર્દનસ્વ મેઘાન્ધકારામ્ ચ ઈર્ષરીષુ ।
મિયા ન માપામિવિજાલનેત્રે તે પ્રત્યયા ચે પ્રથમાક્ષરેષુ
॥ ૧ ॥ આ શ્લોકના ત્રણ પાદના પ્રથમ અમગેએ કંઠી
રામેમિ એ ક્રિયાપદ છે, તે કેવી ગીતે મિદ્ધ યાય ?

ઉ૦ તે કાવ્યમા કામેમિ એ ક્રિયાપદ પ્રાકૃત ભાષાએ મિદ્ધ યાય
છે ॥ ૩-૧૧-૮-૨૩૯ ॥ ૫૮૮ ॥

૫૦ શ્રી વિજયદાન સૂત્રીશ્વરજીએ બનાવેલ સાત જોયમા ઉત્કટ ઉત્સવ બાપિનુ ધર્મકૃત્ય અનુમોદવા લાયક નથી. એમ કહ્યું છે, તેમા ઉત્કટ ઉત્સવ ભાપિ એ શબ્દેજરી અહીં શું જોવાય છે ?

ઉ૦ ઉત્કટ અને અનુત્કટ શબ્દના અર્થ બાબતમા કચપચપણુ ૨૨ કરવા માટેજ બાગ જોયમા બીજો મોવ લખેનો છે, માટે તે મુજબ સર્વ જાણુ ॥ ૩-૧૧-૬-૨૪૦ ॥ ૫૮૯ ॥

૫૦ પોસહ પાર્યો હોય, અને સામાયિક પારવા માટે મુહુર્ત પહિલેહવાઈ રહી રાય, તે વખતે પચેન્દ્રિયની આડ પડે, તો પોસહ પારવાની ક્રિયા કરી કરવી ? કે નહિ

ઉ૦ પોમહ પારવાની ક્રિયા કરી કરો પોમહ પારવો જોઈયે ॥ ૩-૧૧-૧૦-૨૪૧ ॥ ૫૯૦ ॥

૫૦ જનેઈ પીલિઓ ઈત્યાદિ ગાથાની ઉપદેશ માલાની ટીકા મા કહ્યું કે, “૨૬ હકુમાર પાવસોના પગિનારવાળો મ સાગથી નિજ-યો ” અને ઋષિમ હવમાતો ણગજે પચસયા એટલે ૪૬૬ કલા છે, તો તે કેરી ગીતે ?

ઉ૦ ઉપદેશમાવા ટીકામા દીક્ષાના અધિકારમા પાચમેનો પરિવા જોયો, અને ઋષિમ હવમા તો મોક્ષના અધિકારમા ૪૬૬ કલા છે માટે કાંઈ વિગેર નથી ॥ ૩-૧૧-૧૧-૨૪૨ ॥ ૫૯૧ ॥

૫૦ જ્ઞાતા ધર્મ કથાના પ્રથમ અધ્યયનમા શ્રેણિક રાજની ધારણીદેવીને એકજ પુત્ર મેનકુમાર જોયો છે, અને અનુત્તરોવવાઈ સૂત્રમા તો જાનિકુમાર વિગેર માત્ર પુત્રો જોયા છે, તો તે શી ગીતે ઘટ ?

ઉ૦ શ્રેણિક રાજની સાત પુત્રવાળી તે ધારણી રાણી બીજી

હોવી જોઈએ, અથવા તે એકજ ધારણી દેવીને જલિહુમાર
વિગેરે સાત પુત્રો મેવકુમારની દીક્ષા થયા બાદ જન્મ્યા
હોય, એમ સભવે છે ॥ ૩-૧૧-૧૨-૨૪૩ ॥ ૫૬૨ ॥

૧. જમ્બુકમ્બમળગો-

શરીરના બૂધણો મૂઠી દીધેલ-

જ્યાંદિ પાઠ મુજબ પોસહમાં શ્રાવકોને આશ્રૂપણો છો
દેવાતુ બતાવ્યું છે, હમણાં તો આશ્રૂપણો રાખે છે. તે કેવી રી
તે ?

ઉં. ઉત્તરમાં માર્ગે કરી જો સર્વથી પોપન અગીકાર કરે, તો
બૂધણો એકીજ દેવા યુક્ત છે, કેમકે જોલા બોલ વિગેરે દો
કાણુ બને નહિ, આભાષિકમાં તે બન્નેનો નિર્ણય છે,
દેશથી પોસહ કરે, તો આશ્રૂપણો પણ હોય છે ॥ ૩-
૧૩-૨૪૪ ॥ ૫૬૩ ॥

મં. લઘુત્તરદોષ શ્રાવકોને લાગે ? કે નહિ ?

ઉં. શ્રાવકોને જલ્દિઅગના ૧૬ દોષોમાં લઘુત્તર દોષનો
કરેલો નથી તો પણ અવિચિત્ત પંપરાથી અને ઉ
ણાથી લઘુત્તરદોષનું નિર્માણ દેખાતુ નથી ॥ ૩-૧૧
૨૪૫ ॥ ૫૬૪ ॥

મં. પ્રતિષ્ઠાના અનિકામમાં માધુઓએ વાચનપ નાખે
પાઠ કયા અથમા છે ? જો હોય તો પ્રતિષ્ઠાની પેટ
વાચનપ પૂજા સાધુઓ કેમ કરતા નથી ?

ઉં. પીસ્તાલીમ આગમોમાથી આવશ્યક બૃહ
ગણુપંથ પદની પ્રતિષ્ઠાના અનિકામમાં માધુ
તપ નાખવાના અક્ષરે બતાવ્યા છે કેક દિવસે
પૂજા માધુઓને કરવાના અક્ષરે કાપલુ ઠેકાણે

- માટે તેનું વિધાન કયાવી હોય ? ૩-૧૧-૧૫-૨૮ ॥ ૫૬૫ ॥
- પ્ર. ટિપ્પાવાદિ અને અઠિપાવાદી મિથ્યાદૃષ્ટિઓને મકામ નિર્જગ હોય ? કે નહિ ? જો હોય ? તો ત્રયનો પાઠ બતાવવા કૃપા કરજો.
- ઉ. તેઓને સકામ નિર્જગ પણ હોય છે, એમ લાગે છે કેમકે- અકામ નિર્જગવાળાનો ઉત્કૃષ્ટથી વ્યતર દેવોમા ઉપપાત કરેલ છે અને ચરકપરિવ્રાજકોનો બ્રહ્મ દેવસોક સુધી સ્પર્શ છે એમ ઉવવાદ સત્રમા કહ્યું છે તે અનુસારે સકામ નિર્જગ હોય એ તત્ત્વ છે ॥ ૩-૧૧-૧૬-૨૪૭ ॥ ૫૬૬ ॥
- પ્ર. સામાયિકમા રહેલ શ્રાવકને પાર્યા સિવાય લાગનાગટ કેટલા સામાયિક કરવા જાય ?
- ઉ. આટલા સામાયિક લાગનાગટ કરાય, એવા અક્ષરો શાસ્ત્રમા જોયાનું સાબળતું નથી જો મન ઠેકાણે હોય તો, ઈચ્છા મુજબ સામાયિક કરે પણ બીજા આદિ સામાયિકમા સંજ્ઞા યના આગેશનું ભાગનું સંભવતું નથી એમ વૃત્તોનું કથન છે પરંતુ એક સામાયિક પછી બીજું કરતા શરીર ચિતા વિગેરેનો ઉપયોગ કરીનેજ ઉચ્ચરતું ॥ ૩-૧૧-૧૭-૨૪૮ ॥ ૫૬૭ ॥ (અન્યારે ત્રા. લાગનાગટ કરનાની પ્રથા છે)
- પ્ર. તસ્મિન્ અઞ્જગસ્મ નત્તુ જોત્યા દ્વે કલે-રાયપસેણીના આ પાઠમા પ્રદેશી રાજને આર્યના પુત્રનો પુત્ર કહેલ છે, અને આદિ વિધિ ટીકામા આર્યકનો પુત્રકેમ કહેલ છે ?
- ઉ. પુત્રનો પુત્ર પણ અત્યન્તનાહલો હોવાથી લોકોએ પુત્રપણે કહેવાય તેથી, પ્રદેશી રાજમા પણ નત્તુ રાજકનો પુત્રપણે વ્યવહાર કરેલો સંભવે છે ॥ ૩-૧૧-૧૮-૨૪૯ ॥ ૫૬૮ ॥
- પ્ર. ગનાકાપુરુષો ગૃહસ્થપણમા મામ ભોજન કરે ? કે નહિ ?

ઉં તીર્થક્રમેને સર્વથા માયાહાર હોયજ નહિ, બીજાઓને પણ પ્રાયે કરી હોતો નથી. એમ જણાય છે ॥ ૩-૧૧-૧૬-૨૫૦ ॥ ૫૬૬ ॥

પ્ર૦ “વિળ મોટા અગ્રગ સાંભરો, જિવ નિજિભોજન કરનાં દલો ।

જીવ જગત્ જે મધ છન્નગડ, તેજ પાપ ગરુસરસો નવિ”
ઈત્યાદિ ગતિભોજનની ચોપદીમા બહુ કહ્યું છે, તે શુ માન્ય છે ? કે અમાન્ય ?

ઉં કેવળિ ભગવતે નિયેને હોવાથી, અને અનેક જાના પાતનુ કાળ હોવાથી, ગતિભોજન વર્નિતજ છે પણ ચોપદીમા કહ્યું છે, તે લાઙ્ગિ છે, તે પણ ગતિભોજનના અનર્થને સૂચવનાર હોવાથી, ક્યથિત માન્યજ છે ॥ ૩-૧૧-૨૦-૨૫૧ ॥ ૬૦૦ ॥

પ્ર૦ શ્રીવિમલનાથના પ્રપૌત્ર શ્રીધર્મચોપ સ્થાવર પામે દીક્ષા લઈ મહાબલકૃમા પાચમા દેવલોકમા જઈ, દશ આગે-પમનુ આયુષ પાળીને ચવી, અને મનુષ્ય વડ, શ્રી વીરભગવત પાસે દીક્ષા લઈ મિદ્ધ વયેવ છે એમ ભગવતી શતક અગીઆગમા ૧૧ મા ઉદ્દેમામા કહ્યું છે જે તેમ થાય, તો કટપસૂત્ર વિગેગમા શ્રી વિમલનાથ અને વીરભગવતનુ મોટું અતર દેખાય છે, તે કેવી રીતે થયે ?

ઉં ભગવતી ટીકામા બીજા વ્યાખ્યાનમા “પ્રપૌત્રના શિષ્ય મતાનમા દીક્ષા લીધી, એમ જણે છે તેથી કટપસૂત્રમા કહેવ કાળને આગ્રથી જાઈ પણ વિન્દ વતુ નથી ॥ ૩-૧૧-૨૧-૨૫૨ ॥ ૬૦૧ ॥

પ્ર૦ નન્દી ટીકામા મ્વિત્તોગાજ્ઞાન૦ આ ગાથાના વિચારમા વુદ્ધદારે-શુદ્ધ દાગમા સર્વ યોગ સ્વયબુદ્ધ સિદ્ધ છે, તેઓ-

ના કરતા પણ પ્રત્યેકબુદ્ધસિદ્ધો સખ્યાતગુણા છે, તેઓથી પણ બુદ્ધિ બોધિતસિદ્ધો સખ્યાતગુણા કહેવા છે તે કેમ થયે ?

કેમકે- બુદ્ધિ બોધિતોને કેવલ શ્રાવકો પામે વ્યાખ્યાનનો નિયેન દશવૈકાલિક ટીકા વિગેરેમાં કહેવ છે

ઉ૦ બુદ્ધિ શબ્દે કહી તીર્થ કહીએ અને સામાન્ય સાધ્વીઓ કહેવાય છે, તેમાં તીર્થકરીના ઉપદેશમાં તો વિચાર કરવાનો નથી ન અને સામાન્ય સાધ્વીઓને તો જોકે કેવલ શ્રાવકો પાસે ઉપદેશનો નિયેન છે, તેપણ શ્રાવિકા મિશ્રિત શ્રાવકોને અને કારણે-એકવા શ્રાવકોને ઉપદેશનો મબન પણ છે માટે કોઈ અઘટતી વાત નથી ॥ ૩-૧૧-૨૨-૨૫૩ ॥ ૬૦૨ ॥

મ૦ ક્ષાઉગ સામઙ્ગ્ય દરિઅ પઠિકમિય ગમણમાલોઅ ।
વરિત્તુ સ્થરિમાઈ સઙ્ગાયાવસ્સય કુળર્ડ ॥ ૧ ॥

આ શ્રાદ્ધદિનકૃત્યની ૧૩૧મી ગાથાનો અર્થ જો છે ?

ઉ૦ આ ગાથાનો અર્થ ટીકામાં સુપ્રસિદ્ધ છે, પરંતુ સૂત્રના પાઠ માત્રથી સામાયિક પછી ઇરિયાપ્રતિકમણનો પ્રતિભાસ થાય છે, તેમાં સવિસ્તર આવશ્યક સૂણીના અક્ષરે અનુસરવા જથી સશય દર થઈ જશે કેમકે-આવા પાઠોનું મૂળ સૂણી છે એમ જણાય છે ॥ ૩-૧૧-૨૩-૨૫૪ ॥ ૬૦૩ ॥

મ૦ સૂયડાગ સૂત્ર પ્રથમ શ્રુતસ્ક વના ચોથા અધ્યયનની ટીકામાં નારદીઓને ઝિન્નતાલુશિરોમેણ્ઢા આવુ વિશેષણ લગાડેવ છે, તો નારદીઓ તો નપુ સક છે, તેઓને પુરુષ ચિન્હ ક્યાવી હોય ? કે જે પગમાસર્મિકા છેદે ?

ઉ૦ નારદીઓ નપુ સક વેદી છે, તો પણ પુરુષ ચિન્હનું હોવું વિરુદ્ધ નથી કેમકે-પુષ્પમાલા ટીકા વિગેરેમાં નપુ સકતા લક્ષણોમાં કહ્યું કે-મહિલા મહાવો સરવળ્લ મેઓ મિંદ

મહંત મડયા ય વાળી-મહિલા સ્વભાવ સ્વર અને વર્ણનો
બેઠ મોહુ પુગ્ધ ચિન્હ અને મૃદુવાણી ઈત્યાદિક નપુમકના
લક્ષણો છે ॥ ૩-૧૧-૨૪-૨૫૫ ॥ ૬૦૮ ॥

૩૦ હૈમપદ્મચરિત્રમાં " ગમકેવલિના વચનથી ચોથીનરકમા
ગ્રહેલા રાવણ અને શબ્દુક સાથે યુદ્ધ કર્તો, અને પરમા'ના
મિત્રે પીડેલા એવા લક્ષ્મણને દેખી, સીતાઈન્દ્રઃ ત્યા ન્દ્ર,
કાર્તિક દુ અને નિવાગવા લાગ્યો " એમ કહેવ છે તેમા ચોથી
નરકમા સીતાઈન્દ્રનુ નુ , અને પરમાનામિની પીડા કેની
રીતે રે ? કેમકે-

સહસ્રારતિય દેવા નારયનેહેણ જતિ તદ્દમ્ભુવ ।

તસુ પરમાદ્મિઅ કયાચિં

"સહસ્રારદેવલોક સુનીના દેવો સ્નેહે કરી ત્રીજી પૃથ્વી
સુની નારકમા જાય છે ત્રણ નરક પૃથ્વીમા પરમા'નામીએ
કરેલી પીડા હાય આ પ્રકારે પચસગ્રહ અને સગ્રહણીના
વચનો છે

ઉં તિસુ પરમાદ્મિઅ કયાચિં સગ્રહણીનુ આ વચન
તે પ્રાયિક છે માટે ચોથી નરક પૃથ્વીમા રાવણ વિગેરે
પરમા'નામિની કરેલી વેદના સહને છે, તેથી વિગેર નથી
અને પચસગ્રહનો મહસારતિય પાઠ બાબત જાણવું
કે-અહીં પચસગ્રહનુ પુસ્તક હાથમા આવ્યું નથી, માટે
ઉત્તર લખાએ નથી જ્યારે તે હાય આવશે, ત્યારે જાણાવીશું
॥ ૩-૧૧-૨૫-૨૫૮ ॥ ૬૦૫ ॥

૪૦ દ્રવ્યવિગિના દ્રવ્યથી બનેલ ચૈત્ય, અવિપિ ચૈત્ય છે એમ
આગમ વચન છે પણ પુસ્તકાદિ લેત્રોમા તે દ્રવ્યનુ વાપ-
રતુ યુક્ત છે ? કે અયુક્ત છે ? જો યુક્ત છે, તો ચૈત્યમા કેમ

અયુક્ત છે ? અને તેણે અર્પણ કરેલું પુસ્તક સુમાધુએ કેમ
 ગ્રહણ કરે છે ? તેમજ કેટલાક ચિરતન આચાર્યોએ શિથિલ
 માર્ગ દર્શ કરીને પોતાની પાસે ગદ્ય ભોતીઓને પાપાણથી
 વાટી કેમ નાખ્યા ? જો તે દ્રવ્ય પુસ્તકાદિમા કદપતુ હોત,
 તો શું જરવા ભોતીઓને વાટી નાખી કે દી દે ?

ઉં. અત્યંતે આશ્રયીને વિવિ અવિવિ નો વિચાર શાસ્ત્રોમા બતાવેન
 એ, પણ પુસ્તક આશ્રયને બતાવેન નથી. માટે તે બન્નેય
 સત્રોનુ સરખાપણુ નથી તેથીજ પરપરાએ પણ તેનુ પુસ્તક
 ગ્રહણ કરાતુ આવ્યુ છે આમા કાર્ડ પણ અયુક્ત નથી અને
 જે કેટલાક ચિરતન આચાર્યોએ સુવિહિત માર્ગ સ્વીકારતી
 વખતે ભોતીનો ચુગ કરી કેટલી દીધા છે, તે ઉચ્ચૈરાગ્ય
 પાણી કે દી દીના છે, માટે કાઈપણ ગેરવ્યાજબીપણુ નથી
 ॥ ૩-૧૧-૨૬-૨૫૭ ॥ ૬૦૬ ॥

પ્ર. ઋષભદેવ સ્વામિ સાચે ચાર હજાર રાજઓએ દીક્ષા લીરી,
 તેઓને સામાયિકનો ઉચ્ચાગ કાણે કરાવ્યો ?

ઉં. તે ગાગ હજારે જે પ્રભુ પેટે દીક્ષાલીરી એમ ઋષભદેવ ચરિત્ર
 વિગેરેમા છે ॥ ૩-૧૧-૨૭-૨૫૮ ॥ ૬૦૭ ॥

પ્ર. વદારુવૃત્તિમા સિદ્ધેમો ! પયઓં આ છ હના વ્યાખ્યા-
 નમા “ ત્રિકોટિ પશ્ચિમપણાએ પ્રસિદ્ધ ” આમા ત્રિકોટિ
 શબ્દનો શો અર્થ ?

ઉં. મૂળ અર્થ અને તદુભય ઉપ ત્રિકોટિ અથવા કપ એક
 અને તાપ લક્ષણ પરિક્ષા તે ત્રિકોટી સબંધે છે ॥ ૩-
 ૧૧-૨૮-૨૫૯ ॥ ૬૦૮ ॥

પ્ર. વદનક નિર્યુક્તિમા દેવિંદરાચ ઈત્યાદિક ગાથામા ગિત્ત્વહ

સાગારિ આ બે શબ્દોનો નાની ટીકામાં અર્થ કર્યો નથી, તો બૃહત્-ટીકામાં અર્થ કર્યો છે ? કે નહિ ?

ઉં બૃહત્-વૃત્તિમાં અર્થ કરેલ નથી, પણ ભગવતી સૂત્રના મોલમાં શતકના બીજા ઉદ્દેશાની ટીકામાં ગૃહપતિનો અર્થ માડલિક રાજા અને સાગારિક શબ્દનો સામાન્ય ગ્રહસ્થ અર્થ કરેલો છે ॥ ૩-૧૧-૨૯-૨૬૦ ॥ ૬૦૯ ॥

પ્રં કિરણાવલીમાં દશમાં સ્વપ્નના અગ્નિજરમાં વિષ્ણુદેવિ બલકિનો એવો પાઠ છે આવશ્યક ટીકામાં તો જુદો છે કિરણાવલીમાં તે પાઠ ક્યાથી લખ્યો હતો ? તે જણાવવા કૃપા કરોશ

ઉં આવશ્યક બહુ-વૃત્તિમાં પદમન્ત્રો વિવિધપક્તો આ પ્રકારે છે, તેનો અર્થ વિષ્ણુપદ્મ એટલે જીવેન્ના કમળવાળું પદ્મ સગેવર છે તેમજ કિરણાવલિમાં જે પાઠ છે, તે કટપ-ચૂર્ણિથી અથવા કાઠક અતર્વાચ્યથી લખેનો હતો, એમ સભને છે ॥ ૩-૧૧-૩૦-૨૬૧ ॥ ૬૧૦ ॥

૧૨

પણ્ડિતશ્રી ઘનહર્ષગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરે.

પ્રં સૌધર્મદેવની પદ્મીની અપેક્ષાએ ઇશાન દેવની પદ્મી અગ્નિક છે, તેમ ભવનપતિ જ્યોતિષ અને વ્યતરોમાં માહોમહિ કઈ પદ્મી ન્યૂન અને કમ અગ્નિક છે ?

ઉં વ્યન્તર જ્યોતિષ અને ભવનપતિઓને ઉત્તરોત્તર બહુવપણથી મહર્દિક પાડુ છે માટે પદ્મીની અગ્નિકતા પણ તેમજ છે ॥ ૩-૧૨-૧-૨૬૨ ॥ ૬૧૨ ॥

પ્રં ગગાનદીનુ પાણી લવણ સમુદ્રમાં પડે છે, તેમ

માનુષોત્તર પર્વત સંમુખ જતી નદીઓનું જલ કયાં પડે છે ?

ઉં માનુષોત્તર સંમુખ જતી નદીઓનું પાણી પુષ્કરવર સમુદ્રમાં વિસાશે લે છે એમ ઠાણાગ વિગેની દીકામાં બતાવ્યું છે ॥ ૩-૧૨-૨-૨૬૩ ॥ ૬૧૨ ॥

પ્રં અષ્ટાત્તરી સ્નાન બાણાવતી વખતે જઘન્યથી અને ઉત્કૃષ્ઠથી કેટલા શ્રાવકો પવિત્ર થઈ હતા રહી શકે ?

ઉં જઘન્યથી આઠ અને ઉત્કૃષ્ઠથી ઇચ્છા મુજબ ॥ ૩-૧૨-૩-૨૬૪ ॥ ૬૧૩ ॥

પ્રં જિનાતય વિગેના અષ્ટાત્તરીસ્નાન બાણાતુ હોય, ત્યાં શ્રાવિકાઓ જોના ગાવા અને દર્શન માટે આવે ? કે નહિ ?

ઉં ગાવા વિગેના માટે શ્રાવિકાઓ આવે છે, કેમકે-અષ્ટાત્તરી વિધિમાં તેમ લખેલ છે ॥ ૩-૧૨-૪-૨૬૫ ॥ ૬૧૪ ॥

પ્રં કોઈ શ્રાવકને ખાર વ્રત સંબંધી ચૌપદી વિગેને જોડકળા કરીને આપી હોય, તેની અદર પ્રથમવ્રતવિગેના અનિકારવિશેષમાં ઉપરિ મુહુર્ત પડિલેલ્યા બાદ સંજ્ઞા કરાવી વખતે કાઢીને પણ મોલવાને કહ્યે ? કે નહિ ?

ઉં પડિલેલ-સ્વાધ્યાય નમયે પાચ ગાથા વિગેના મોલવાને કહ્યે છે ॥ ૩-૧૨-૫-૨૬૬ ॥ ૬૧૫ ॥

પ્રં ચ પા વિગેના કુવથી વાસિત કરેલું પાણી સજ્ઞ લીધોતરીના પચ્ચક્ષાણવાળા શ્રાવકને પીવું કહ્યે ? કે નહિ ?

ઉં પચ્ચક્ષાણવાળાને તે પાણી પીવું કહ્યે છે ॥ ૩-૧૨-૬-૨૬૭ ॥ ૬૧૬ ॥

પ્રં ચૌમાનીની અર્દ્ધ ચૌદશ સુરી ગણવી કે પુનમ સુરી ગણવી ?

ઉં ચૌમાનીની અર્દ્ધ હમણા ચૌદશ સુધી ગણાય છે અને પુનમ

તો પર્વ તિથિ તરીકે આગધવીજ જોઈએ ॥ ૩-૧૨-૭-
૨૬૮ ॥ ૬૧૭ ॥

પ્ર૦ ચૈત્ર આશો માસની અઢાઈમા પુનમ ગણાય કે નહિ ?

ઉ૦ તે જન્મેય અઢાઈમા પુનમ ગણાય છે ॥ ૩-૧૨-૮-૨૬૯ ॥
॥ ૬૧૮ ॥

પ્ર૦ કીડી ચૂડયલાઓ કુયુ ઉદેદિ ધીમિલા,

હલ્લી મકુળ જુઆ खुडही जूआ य गदहिया॥ ૧ ॥

આરાધન પતાકાની ગાયામા ચુડેલીને તે ઇદ્રિયમા ઠહી
છે, અને જીવ વિચારમાં માહવાત્તા પદે કરી ચુડેલ અર્થ
જે ઇદ્રિયની ગાયામા કરાય છે માટે આ જન્મેયમા પ્રમાણુ શુ ?

ઉ૦ ચુડેલ વિષયમા મતાતર જણવુ અને મતાંતરમા મુઝાવુ
નહિ ॥ ૩-૧૨-૯-૨૭૦ ॥ ૬૧૯ ॥

પ્ર૦ રાગી પુરુષને ત્રણ પ્રકારના આહારના ત્યાગ રૂપ અણુસણુ
કરાવાય છે, તે ઉચ્ચગવવાનો શો વિધિ છે ?

ઉ૦ પહેલા અમુક વખત સુતી કરેલ તિવિહાર ગોવિહાર પચ્ચ-
ક્રપાણુવાળા પુરુષને સાગારિક અણમણુ જડ મેઝુજ પમાઓ
આ ગાથાના ઉચ્ચારપૂર્વક કરાવાય છે ॥ ૩-૧૨-૧૦-૨૭૧
॥ ૬૨૦ ॥

પ્ર૦ મક્ષમ નિગોદથી નીકળેતો જીવ ફરી તેમા જાય ? કે નહિ ?

ઉ૦ સક્ષમનિગોદથી નીકળેલ જીવ ફરી પણ સક્ષમ નિગોદમા જઈ
શકે છે ॥ ૩-૧૨-૧૧-૨૭૨ ॥ ૬૨૧ ॥

પ્ર૦ ઉપાશ્રયમા પેમતો છુટા આવક નિસિહી અને નીકળતો
આવસ્સહી કહે ? કે નહિ ?

ઉ૦ સામાયિક વિગેરે વ્રતવિનાનો આવક પેસતા નિસિહી કહે,

પણ નીકળતા આવસ્મહી કહે નહિ ॥ ૩-૧૨-૧૨-૨૭૩ ॥
 ॥ ૬૨૨ ॥

પ્ર० જિનમંદિરમાથી નીકળતા ગાનુઓ અને શ્રાવકોએ આવ-
 સ્મહી કહેવી ? કે નહિ ?

ઉ० સાધુઓએ આવસ્મહી કહેવી, પણ શ્રાવકોએ કહેવાય નહિ
 ॥ ૩-૧૨-૧૩-૨૭૪ ॥ ૬૨૩ ॥

પ્ર० અણિમા વિગેરે આઠ મહા મિદ્ધિઓ કર્ઠ લખિંમા નમાય
 છે ? અને મહાનની કે દેશવિરતિ કે મિથ્યાદૃષ્ટિઓને સભને ?
 કે નહિ ?

ઉ० અણિમા વિગેરે મિદ્ધિઓ વૈદિય લખિંમા અતર્ગત છે,
 અને તે મિથ્યાત્વીઓ અને સમકિતિઓને સભને છે ॥ ૩-
 ૧૨-૧૪-૨૭૫ ॥ ૬૨૪ ॥

પ્ર० વીરભગવત દેશના આપી, દેવછદામા પનારે, ત્યાં ૧૧
 ગણુપગેમા ગૌતમગણુધરજ મોટા હોવાથી દેશના આપે ?
 કે પદ્મનારી હોવાથી સુધમન્વિવામી દેશના આપે ? કે કોઠ
 બીજા ગણુપગ દેવ આપે ?

ઉ० દીક્ષાએ મોટા હોવાથી ગૌતમસ્વામી હાજર હોય, તો તેજ
 દેશના આપે, અને હાજર ન હોય, તો હાજરમાથી જ મોટા
 હોય, તે આપે છે ॥ ૩-૧૦-૧૫-૨૭૬ ॥ ૬૨૫ ॥

પ્ર० જખૂસ્વામી અને પ્રભવસ્વામિએ સાયે દીક્ષા લીધી,
 જખૂસ્વામિનુ ૮૦ વર્ષનુ સર્વ આયુષ્ય છે, અને પ્રભવ-
 સ્વામિનુ ૮૫ વર્ષનુ છે સાયે દીક્ષા વખતે ૩૦ વર્ષના
 પ્રભવ સ્વામિ હતા તો જખૂસ્વામી વિદ્યમાન છતાજ
 પ્રભવસ્વામિનુ સ્વર્ગવામીપાત્રુ પ્રાપ્ત થાય છે, માટે આ
 બાબત, પદ્માવલીમા લખેલ દુકીકત સાયે કેવી રીતે મળે ?

ઉં જ ખૂસ્વામિની દીક્ષા થયા પછી કેટલાક વર્ષોએ પ્રભવ-
સ્વામિએ દીક્ષા લીધી હતી, એમ મળે છે તેથી કાલ વિગત
આવતો નથી તે બાબત પરિશિષ્ટ પર્વમાં કહી છે “ પાંચમા
ગણુ’ર ભગવાનને પણ એ પ્રકારે વિનંતિ કરી, તેથી પરિવાર
મહિત જ ખૂસ્વામિને દીક્ષા વિધિ પૂર્વક આપી,” હવે કાલ
દિવસે પિતાને પુછીને પ્રભવ પણ આવ્યો તેણે પણ જ ખૂ-
સ્વામિના શિષ્ય તરીકે દીક્ષા લીધી ॥ ૩-૧૨-૧૬-૨૭૭ ॥
॥ ૬૨૬ ॥

પ્રં આકાશનો પ્રદેશ અને પુરુષ પગમાણુ આ બેમાંથી સુક્ષ્મ
કાણુ છે ?

ઉં તે બન્નેયનો વિભાગ થતો નહોતો, પ્રદેશની અપેક્ષાએ બન્ને
તુલ્ય છે પણ અવગાહનાની અપેક્ષાએ તો એક આકાશ
પ્રદેશમાં અનંતા પગમાણુ અવગાહી શકે છે તે વિગત જાણવો
॥ ૩-૧૨-૧૭-૨૭૮ ॥ ૨૭ ॥

પ્રં પ્રવચન સારોધારની ટીકા વિગેરેમાં હૃદયોના વિષયનું
પ્રમાણ આત્માનુભવે કરી કહ્યું છે, ચક્ષુના ઉદ્દૃષ્ટ વિષયમાં જણે
લાખ યોગનતુ શરીર બનાવે છે, તે વિષ્ણુકુમારનું દૃષ્ટાત
મૂક્યું છે તે આવી રીતે - “ ચક્ષુ હૃદય કાર્થિક અનિક લાખ
યોગન દૃષ્ટી કપને દેખી શકે છે વિષ્ણુકુમાર વિગેરે પોતાના
પગ પાસે રહેલ ખાટાદિકમાં રહેલ દેકા વિગેરે જોઈ શકે છે,
તેથી લાખ યોગનથી કાર્થ અનિકપણુ બતાવ્યું છે એમ
નવતત્ત્વની અવચુર્ણિમાં છે માટે ચક્ષુ હૃદયના વિષયમાં
વિષ્ણુકુમારનું દૃષ્ટાત બતાવેલ હોવાથી, વિષ્ણુકુમારે વિકુ-
ર્વેનું શરીર આત્માનુભવના માપથી બનેલ હોય તેમ મળે છે.
નહિતો તો, દૃષ્ટાત બંધોગનું બને નહિ આમ છતા હીંગમ-

શ્રમા ચોથાપ્રકાશને અ તે “વિષ્ણુકુમારે બનાવેલ શરીર
ઉત્તેન અગુપના માપથી છે” એમ કહ્યું, તે કેવી ગીતે વંટ ?

ઉ૦ વિષ્ણુકુમારે વિકુર્વેલ કાઠક અવિક લાખ યોગનતુ શરીર
અમરેન્દ્ર વિગેરેની પેઠે પ્રમાણ અગુપથી પણ બન્યું હોય,
તેમ મલવે છે માટે આમા કાઈ વાદવિવાદ નથી અને જે
હીરપ્રશ્નમા તેને ઉત્તેન અગુપના માપવાળું કહ્યું, તેમા કાઈક
વિધેય છે ॥ ૩-૧૨-૧૮-૨૭૬ ॥ ૬૨૮ ॥

પ્ર૦ પ્રતિક્રમણમા ખમાસમણ આપીને ભગવાનહ આચાર્યાહિ
ઈત્યાદિક ચાગ ખમામભણમા પહેલું જે ભગવાનહ આપદમા
ભગવત્ શબ્દનો અર્થ શો થાય ? કાઠક કહે છે કે-“સુધર્મા
સ્વામી થાય” અને કાઈક-“મહાલીના સ્વામિ ગીતાર્થ મુ-
નિવર થાય” એમ કહે છે અને કાઈક “તીર્થંકર અર્થ થાય”
એમ બોલે છે અને પ્રતિક્રમણ હેતુ ગર્ભ અથના બાલ
બોધમા ચ્યારે ગમામમણે અરિહન્તાદિક ચાદક એમ
લખ્યું છે, અને લખુપ્રતિક્રમણ ગર્ભ હેતુમા ભગવત્ શબ્દના
ચાગ અર્થ બતાવ્યા છે, માટે શો અર્થ થાય ?

ઉ૦ પરપગએ ભગવત્ શબ્દનો અર્થ ધર્માચાર્ય ગભગાય છે,
અને જે પ્રતિક્રમણ હેતુ ગર્ભના બાલબોધમા “ચાગ
ખમામભણે અરિહતાદિક વાદક” એમ કહ્યું છે, તે બાલ-
બોધ કેનો કરેલ છે ? તે જણાવવું તે જોયા બાદ જણાશે
॥ ૩-૧૨-૧૮-૨૮૦ ॥ ૬૨૯ ॥

પ્ર૦ દેસાસરમા મૂનનાયકની દૃષ્ટિ દ્વારશાખાના કેટલામા ભાગે
લાવવી જોઈએ ? અને વિવેક વિશ્વાસ વિગેરેમા શું
બતાવ્યું છે ?

ઉં વિવેક વિવાસમા—

ઢારગાઝાષ્ટમિ મર્ગૈરઘઃ પક્ષાત્ વિધીયતે ।

મુક્ત્વાઽષ્ટમ વિમારા ચ, યો ભાગ'સસમઃ પુનઃ ॥૧॥

તત્સ્યાપિ સસમે ભાગે, ગજાઝરતત્ર સમવેત્ ।

પ્રાસાદ-પ્રતિમાદૃષ્ટિ નિયોજ્યા તત્ર શિલ્પિમિ ॥૨॥

“દ્વાર શાખાના નીચેથી ઉપર સુવી આઠ ભાગ કરવા તેમા સહવી ઉપગનો આઠમો ભાગ છોડી દેવો, અને વળી સાતમા ભાગના આઠ ભાગ કરવા, તેમા નીચેથી તેનો ચે સાતમો ભાગ આપે, તેમા ગજા શ સબવે, માટે તેમા શિલ્પિઆએ પ્રતિમાની દૃષ્ટિ રાખવી

“દ્વાર શાખાના કચેલા આઠભાગોમાથી જ સાતમો ભાગ છે, તેના આઠ ભાગ કરવા તેમા નીચેના છઃ અને ઉપગનો એક છોડી દેવ નાતમા ભાગમા પ્રતિમાની દૃષ્ટિ ગ્રાપ છે, તે જાણી લેવું ॥ ૩-૧૦-૨૦-૨૮૧ ॥ ૬૩૦ ॥

પ્ર० જિનમદિગમા ભમતીની દેરીઓ ૨૩ જરવી કે ૨૪ ? “ મૂળ નાયક સાથે ચોવીશ થાય માટે ૨૩ જ કરવી ” એમ કોઈ કહે કે તેથી આમા પ્રમાણુ ન ?

ઉં મૂળનાયકના દેગથી જુદી ૨૪ દેગીઓ કરાય છે, એમ અહીંના સત્રધારો કહે છે ॥ ૩-૧૨-૨૧-૨૮૨ ॥ ૬૩૨ ॥

પ્ર० આ નિકાયના દેવોની એક એક કાટિ એટલે ચાર કોડ દેવો જનન્યથી તીર્થ કે પ્રભુ પામે હોય ? કે તમામના મળી એક કોડ દેવો રોય ? તે જાણાવવા કૃપા કરગો કોઈ જદે છે કે- “ આ કોડના અક્ષરે વીતગગસ્તત્ર દીકામા છે ” તેમાયુ છે ? કે નહિ ?

ઉં આ નિકાયના મળી એક કોડ દેવો રોય છે, એમ જાણાય છે

કેમકે નામમાલા વિગેરેમા તેમ કહેવ છે અને જમા “દરેક નિકાયના એક એક કોડ દેવો હોય” એમ જહેવ હોય, તે વીત-રાગ સ્તવની ટીકા કર્વ ? અને કાણે બનાવેન છે ? તે જણાવતું તેથી જણાવે ॥ ૩-૧૨-૨૨-૨૮૩ ॥ ૬૩૨ ॥

પ્ર૦ જિનેશ્વરના સમોગણમા મખ્યાતા દેવો માય ? કે અસખ્યાતા માય ?

ઉ૦ યોગશાસ્ત્ર ટીકામા કહ્યું કે “ સમોગણમા અમખ્યાતા સુરનર વિગેરે માઈ જાય છે ” માટે તેમા જાઈ અયોગ્ય નથી અને જ નામામાયા વિગેરેમા કાઈ ઠેકાણે કાટોકાટિ મખ્યા બતાવી છે, તેમા વિગેરેની વિવક્ષા કરી નથી એમ જણાય છે ॥ ૩-૧૨-૨૩-૨૮૪ ॥ ૬૩૩ ॥

પ્ર૦ મવચ્છગી પ્રતિક્રમણમા “ ૪૦ લોગસ્સનો કાલ્પસ્મગ કરી ઉપર એક નવકાગ્નોકાલ્પમગ કરવો ” એમ કાઈ કહે છે. અને ટાંક કહે કે કે “ જેલો નવકાગ્નો કાલ્પમગ ન કરવો ” આમા પ્રમાણ નુ ?

ઉ૦ સવચ્છરી પ્રતિક્રમણમા નવકાગ્ન સહિત ૪૦ લોગસ્સનો કાલ્પ સ્સગ કરનાનું પ્રતિક્રમણ હેતુ ગર્ભી ત્રયમા કહ્યું છે અને પગ પરાએ પણ તેમજ જરાય છે ॥ ૩-૧૨-૨૪-૨૮૫ ॥ ૬૩૪ ॥

પ્ર૦ શૃંગ્યની રાજગીમા વિચરતા સાલુઓએ રજેહરણે કરી પગ પૂજવામા આવે, તો પ્રમાજના અસયમ દોષ બતાવેવ છે, તેમા નુ દેતું છે ?

ઉ૦ અપગ્નિહિત લોકો ઉપહામ વિગેરે કરે, તે હેતુ જાણવો ॥ ૩-૧૨-૨૫-૨૮૬ ॥ ૬૩૫ ॥

પ્ર૦ જ અગ્નિહિત આદિ વિગાપદનું આગવન કરે છે, તેમા તે પદનું ગણાવું ઉપવાસના દિવસેજ કરાય ? કે ત્રણ દિવસ સુધીમા કરાય ?

ઉં જો ચોય લક્ષ્મી વીગત્યાનક તપ આગમન કહે છે, તે જો જુદા જુદા ચોય-લ-તો ક-તો હોય, તો ત્રણેય દિવસમા પણ પઠનુ ગણાયુ કરી શકે. પણ લાગવાગટ કહે, તો મલવ પ્રમાણે કહે એમ જણાયુ ॥ ૩-૧૨-૨૬-૨૮૭ ॥ ૬૩૬ ॥

પ્ર૦ આ જગતમા કેટલાક જીવો પહેલા અનેક પ્રકારની યોનિવાળા બની પોતે કહેલ કર્મને આધીન બનેલા હોવાથી, ત્રમ અને ન્યાયના નયિત્ત અને અયિત્ત ગરીબમા પૃથ્વીનાયપણા-એ ઉત્પન્ન થાય છે

જમ “મન્તકમા મપિ પેદા થાય હાથીદાતમા મોતીએ પેદા થાય વિન્દ્રિય ત્રીપો વિગેરેમા પણ મોતીઓ થાય અને પાગક વિગેરે જમિમા લવણપણે ઉપજે છે ” આ પાઠ સ્વયંદાગ સૂત્રની દીપિકામા છે એમ કહીને ખગતરો મોતીને મયિત્ત કહે છે અને હીરમશ્નમા મોતી અયિત્ત કહેવ છે, તો તે કેવી ગીતે છે ?

ઉં સ્વયંદાગ સૂત્રની દીપિકા વિગેરેમા “ મોતી જોકે મયિત્ત-પણે ઉપજે ” એમ કહેવ છે, તોપણ અનુયોગદ્વાર વિગેરેમા અયિત્ત મોતી કથા છે, તેથી ઉપજવાના ન્યાને મોતી નયિત્ત હોય, અને સાથી બહાર નિજેલા અયિત્ત હોય છે. એમ બહુશ્રુતો કહે છે જ્યો નર્નદા મોતીનુ નયિત્તપણુ જ્ઞેના હોય તેઓને મોતીના ચુડલાવાળી આવિકાઓના હાથે આહારાદિકનુ વહોરુ વિગેરે વર્ણ દેવુ પડને ॥ ૩-૧૨-૨૭-૨૮૮ ॥ ૬૩૭ ॥

પ્ર૦ “જાય-મયમ્અગાર્દનિચ્છદા” ઈત્યાદિ આમા સૂતક ગણ્દ દેવ માયે જોડાય છે, તેથી બ્રહ્મસૂતક-જન્મ પછી દશ દિવસ સુધી, અને મૃતસૂતક-મળ પછી ૧૦ દિવસ સુધી રોય છે

તેમા જ વર્જ્ય છે, તે બે પ્રકાર છે લાકિક અને લોકાત્તર તેમા યૌકિક બે પ્રકારે છે ઇત્તર અને યાવતકથિક તેમા ઇત્તર મગ્ધ વિગેગુ તે જતાવે છે-નોકમા સૂતકના દશ દિવસ વર્જ્ય છે, તે ઇત્તર છે અને યાવતકથિકઃ એટલે વડ છીંપા ચામડીઆ ડાંબ વિગેગે-અ-પૃથ જતિઓનો અર્ષ વર્જ્યો, આ પ્રમાણે વ્યવહાર ટીકામા છે " એમ કહીને ખરતરો સૂતકનુ ધર ૧૦ દિવસ સુધી વર્જ્ય છે અને હીરખશ્મમા તો કહ્યું છે કે-"દશ દિવસનો પ્રતિબધ જાણ્યો નથી " તો આ બાબત કેમ છે ?

ઉં વ્યવહારસૂત્રની ટીકામા જ દશ દિવસનુ વર્જન છે, તે દશ-વિશેષને આશ્રયીને છે, તેથી જ દશમા સૂતકસખધી જ મર્યાદા હોય, તેટલા દિવસ વર્જવા, તેથી પ્રશ્નોત્તર અથ સાથે કાઝ વિગેગ આવશે નહિ ॥૩-૧૨-૨૮-૨૯॥૬૩૮॥

ખં પ્રવચન સારોદ્ધારના ત્રીજા શતકની ૩૩ મી ગાથાના સગરિગાશ્મિ અપ્પહિએ આ પદના વ્યાખ્યાનમા આણુંદ-સરિણએ કહેવ છે કે-" સાગરી વિગેરે ન નાખ્યા હોય, તેવો દહીંનો ઘોળ વિગેરે કટપે છે, જો સાગરી વિગેરે નાખ્યા હોય, તો વિદ્યદોષનો સભવ હોવાથી ઘોળ વિગેરે કટપે નહિ " આ વચનના બળથી ખરતરો સાગરિણ અને બાવળના પછડાને પણ વિદ્યપણે માને છે આનંદસૂરિ તો વડગચ્છીય સભગાય છે, માટે તેનુ વચન કેવી રીતે આપણને પ્રમાણ ન હોય ?

ઉં આનંદસૂરિનો કર્નો અથ તો હજુ સુધી જોવામા આવ્યો નથી, તે જોવામા આવે, તો તે સખધી વિચાર કરવો બ્યાજબી ગણાય નહિતર તો ન ગણાય ॥૩-૧૨-૨૯-૨૯૦॥૬૩૮॥

પ્ર૦ પન્નવણાના બીજ પદ્મા બાદ અગ્નિના અધિકારમાં ચાપાય પહુચ્ચ પગ્ગસુ મહાવિદેહેસુ આ પદ્મા વ્યાખ્યાનમાં “ વ્યાધાત-એટલે અતિસ્નિગ્ધકાલ અથવા અતિ લુપ્તો કાલ તે છતાં અગ્નિનો વિગ્રહે થાય છે, તેથી જ્યાં પાય ભરત અને ઐગવતમાં સુપમ-સુપમા અને સુપમ-દુપમા વર્તે છે, ત્યાં અતિસ્નિગ્ધકાલ છે, અને દુપમ દુપમામાં અતિ લુપ્તો કાલ છે, તેમાં અગ્નિનો વિગ્રહે છે ” એમ કહ્યું છે આ કથનમાં પહેલા આગ અને ત્રીજા આગ બાદ અગ્નિનો નિષેધ કહ્યો, બીજા આગે નહિ તેથી બીજા આગે અગ્નિ હોય ? કે નહિ ?

વળી, સુપમ-દુપમામાં અગ્નિનો નિષેધ કહ્યો અને અગ્નિસ્મય ઉદ્ઘાણ ઇત્યાદિકે કહી અગ્નિનો મહત્ત્વ કહ્યો, તે કેવી રીતે થયું ?

વળી, ઉત્તરર્ષિણીનો બીજો આગ કેટલોક જાય, ત્યાં બાદ અગ્નિ ઉપજશે, અને કેટલોક જાય, ત્યાં નીતિ શરૂ થશે, તે નીતિનો પ્રવર્તક કાલ થશે ?

ઉ૦ પન્નવણાના પાઠ અનુસાર પહેલા બીજા અને ત્રીજા આગમાં કાળનું અતિસ્નિગ્ધપણું કહ્યું છે, તેથી શકાશી ગ્રહે ? અર્થાત્ નજરે રહેવી જોઈએ ત્રીજા આગમાં અતિસ્નિગ્ધપણું કહ્યું છે, છતાં “ તેને ગ્રહે અગ્નિનું ઉત્પાન થાય ” ઈત્યાદિકે કથન તો અગ્નિની અવિવક્ષા હોવાથી દુપણું કરનાર નથી

“ઉત્તરર્ષિણીના બીજા આગની શરૂઆતમાં પ્રુકગવર્ત વિગ્રે પાય મેમો વર્ષવાથી બાદ વનસ્પતિ પ્રગટ થવાથી, બીવથી બહાર નીકળેલ મનુષ્યોએ માસાદિ વર્જનરૂપ નીતિ આદરી, અનેગામડા વિગ્રેની રચના આદિ શબ્દથી અગ્નિ વિગ્રેનો

સભવ થતા પાકાદિક કરવાનું બીજા આગને છેડે જનિન્મગનુ-
વાળા પહેલા વિમલ વાહન કુલકગ્ની પ્રવર્ત્યુ ” એમ હૈમ-
વીર ચરિત્રમા કહેલ છે. ॥ ૩-૧૨-૩૦-૨૬૧ ॥ ૬૮૦ ॥

પ્ર૦ પન્નવણાના બીજા પદમા બેઈદ્રીય વિગેરે પર્યાપ્ત અને
અપર્યાપ્તાના સ્થાનના પ્રશ્નના અધિકારમા ઉદ્દલોળ
તદેચ્છદેસમાગે આ પદમા-“ઉર્ધ્વલોકમા તેના એક દેશ
ભાગમા ” એટલે મેરુપર્વત વિગેરેની વાવડીઓમા શખ
વિગેરે બે ઈંદ્રિયાદિ જીવો કહેવા છે, અને

ઈર્ગિદિઅ પચેદિય ઉદ્ધે અ અહે અ તિરિઅ લોણ અ ।

વિર્ગલિદિઅ જીગા પુળ, તિરિઅલોળ મુળેઅ-ગા ॥૧॥

આ ગાથામા “તિર્ગર્જલોકમા વિજ્ઞૈદ્રિય જીવો જાણવા”
એમ જલ્દિ તે કેવી રીતે છે ?

ઉ૦ જોર્ગિદ્રિય પચિદિય૦ આ ગાથામા જે તિર્ગર્જલોકમાજ મે
ઈંદ્રિયજીવોનું પ્રતિપાદન કર્યું, તે બહુનતાને આશ્રયીને જાણવું
॥ ૩-૧૨-૩૧-૨૬૨ ॥ ૬૪૧ ॥

પ્ર૦ પ્રથમપદમા આસાલિકના અધિકારમા અતોમુદ્ધુત્તદ્વા-
જઆ આ પાઠ દેખાય છે, અને ટીકામા અદ્વા એ પદનું
બ્યાખ્યાન એવામા આવતું નથી, તેથી સૂત્રમા તે પદ અવિષ્ક
છે ? કે ટીકામા ન્યૂન છે ?

ઉ૦ સૂત્રમા અદ્વા પ૦ છે, ટીકામા તેનું બ્યાખ્યાન કર્યું નથી, તે
તો સુગમ ટોવાથી જરૂર નથી એમ જાણવું ॥ ૩-૧૨-૩૨
-૨૬૩ ॥ ૬૪૨ ॥

પ્ર૦ લીના નાળીએરમા અવગા મકા નાળીએરમાકેટલા જીવ દેાય ?
તેમજ તેના બીયામા સખ્યાતા જીવ દેાય ? કે અમખ્યાતા

રોય ? કે અનતા જીવો રોય ? કેમકે-કેટનાંકો બીયામાં
અનન્તા જીવો રોય, એમ પ્રતિપાદન જ છે, માટે ખરું નુ છે ?

ઉં બી મહિત નાળીએમાં એક જ જીવ રોય છે ॥ ૩-૧૨-૩૩
૨૬૪ ॥ ૬૪૩ ॥

પ્રં લીલા ત્યા મકા મીંગોરામાં કેટલા જીવો રોય ?

ઉં લીલા અયલા મજા મીંગોરામાં બે જીવ રહેવ છે ॥ ૩-૧૨-
૩૪-૨૬૫ ॥ ૬૪૪ ॥

પ્રં આનળ વનગતિમાં નખ્યાતાજીવો. અમખ્યાતા જીવો ? કે
અનત જીવો રોય ? અને તેનું સ્વરૂપ ત્યા અયમાં રહેલું છે ?

ઉં આનળના મૂળ વિગેરેમાં અમખ્યાત જીવો રોય છે અને
પાઠડા વિગેરેમાં એક એ જ જીવ રોય છે એમ પન્નવણી
સૂત્ર વિગેરેમાં જણી છે ॥ ૩-૧૨-૩૫-૨૬૬ ॥ ૬૪૫ ॥

પ્રં ઉત્તેન આશુવથી બનેલ ત્રણ હાથથી માડી છ હાથવાળા
જીવોને તે જ ભવમાં મોક્ષ થાય ? કે નહિ ?

ઉં ઉત્તેન આશુવથી બનેલ બે હાથથી માડી પાંચમો વતુખ્ય સુધી
શરીર ધારણ કરવાવાળા જીવો મુક્તિમાં જઈ શકે છે ॥ ૩-૧૨
-૩૬-૨૬૭ ॥ ૬૪૬ ॥

પ્રં અહામલગવમાણે પુદ્ગલીકાએ જ્યનિ જે જીરા ।

તે પારેચમિત્તા જબૂદીવે ન માયનિ ॥ ૧ ॥

ગગમિ ઉદગર્ગિદુમિ, જે જીવા જિણવેરેઈ પન્નત્તા ।

તે જદ સરસમિત્તા, જનુદીવે ન માયનિ ॥ ૨ ॥

“ લીલા આનળા પ્રમાણુ પૃથ્વીકાયના કંકડામાં જે જીવો
રોય છે, તેને પાગેવા જેવડા શરીરવાળા કંકડા રોય, અને
તેનાથી જ બૂદ્ધીપ ભગવામાં આવે, તો તે જીવો જ બૂદ્ધીપમાં
માય નહિ ॥ ૧ ॥

એક પાણીના બિદુમા જટવા જીવો નિનેશરોએ દેવ છે, તે જીવોને મનન નવરા મનીવાળા કંપીને તે જીવોથી જ બૂદ્ધીપ બનવામા આવે, તો જ બૂદ્ધીપમા તે બરા માઈ શકે નહિ.”

આ બે ગાથા પ્રતિક્રિયાનુ સુત્ર દીકા અને પ્રવચન સારોદ્ધાર દીકા વિગેરમા જમ નેવામા આવે છે, તેમ તેડ કાય વિગેર એન્દ્રિય જીવોનુ પ્રતિપાદન કરનારી ગાથાઓ પ્રાય કરી અથમા જોવામા આવતી નથી તેનુ શુ કારણ ? તેમજ “બુદ્ધીના આપ્પા [કુનીયા] પ્રમાણ તેડકાયમા જ જીવો છે, તેઓને મનકની નિષ્પ્ર પ્રમાણ દેહવાળા કંપી, તેનાથી જ બૂદ્ધીપ બનવા માટે, તો તેમા નમાઈ શકે નહિ અને માત્ર વાંખરાનુ પાન કરકાં તેડવાનુ વાયુકાયમા જટવા જીવો છે, તેઓનો અનખમ જવડો દેહ કંપીને બનવા માટીએતો જ બૂદ્ધીપમા માય નહિ.” આ અર્થ પ્રમાણ છે ? કે નહિ ?

વળી, આ અર્થ પ્રતિપાદન કરના જવી તેવી બે ગાથા ૨૮૧ પાનામા છે

પરદીતદુલમિત્તા, તેડજીયા જિણેઈ પન્નત્તા ।
મત્થયલિમ્મપમાણા જનુદીવે ન માયન્તિ ॥ ૧ ॥
જે લીંચવત્તપ્પીમા, વાડજીયા જિણેઈ પન્નત્તા ।
તે જડ ગમ્મવસમિત્તા જનુદીવે ન માયન્તિ ॥ ૨ ॥

વળી, જે પૃથ્વીકાય વિગે જીવનુ પ્રમાણ પ્રતિપાદન કરનારી ગાથામા પાગેવા વિગેરે બતાવ્યા છે, તે જુદાજુદા તીર્થકરના કાળમા જુદા જુદા પ્રમાણવાળો દેહ ધારણ કરવાવાળા હોય છે, તેથી કયા કાળના પાગેવા અહણુ કરવા ?

ઉં તેહકાય વિગેરેના શરીરનુ માપ પ્રતિપાદન કરનારી બે ગાથા બેક મોટા અથોમા બેવામા આવતી નથી, તો પણ સૂત્ર સાથે મળતીજ છે કેમકે—તેનો અર્થ સૂત્રને અનુસરતો છે તેમજ જીવમાન પ્રતિપાદન કરનાર પારેવા વિગેરેનુ માન અવસ્થિત-કાળવાળા મહાવિદેહમા જ હોય છે, તે ગ્રહણ કરવું એમ જણાય છે બોળાજીવોને બોન કરવા માટે આ ઉપદેશ છે માટે તેમા કાઈ પણ દોષ નથી ॥ ૩-૧૨-૩૭-૨૬૮/૬૪જા

પ્ર૦ નામમાલામા છઠ્ઠે આરે મનુષ્યો ૧૬ વર્ષના આયુષ્ય વાળા અને એક હાથ ઉચા દેહવાળા થશે ' એક વધુ છે અને લઘુક્ષેત્રસમાસમા તો " પાચમા સરીખા છઠ્ઠા આરામા બે હાથ ઉચા અને ૨૦ વરસના આઉખાવાળા મનુષ્યો થશે " એમ કહ્યું. તે શી રીતે બંધ બેસતુ થાય ?

ઉં નામમાલામા મનુષ્યનુ જે માન બતાવ્યું, તે છઠ્ઠા આરાના છેલ્લા ભાગનુ જણવું અને લઘુક્ષેત્ર સમાસમાં જે કહ્યું, તે છઠ્ઠા આરાના પહેલા દિવસને આશ્રયીને જણવું ॥ ૩-૧૨-૩૮-૨૬૯ ॥ ૬૪૮ ॥

પ્ર૦ લઘુક્ષેત્ર સમાસમા " પ્રથમના ત્રણ આરાઓમા મનુષ્યોને અનુક્રમે ૩-૨ અને ૧ દિવસેતુવરનો કણુ-ગોર-અને આખળા પ્રમાણ આહાર હોય છે " એમ કહ્યું છે તો તે તુવરનો દાણો વિગેરે આગે આરે જુદા જુદા માનવાળા હોય છે તેથી કયા આરાના તે ગ્રહણ કરવા ?

ઉં પહેલા ખીજ અને ત્રીજા આરામા જેવડા થાય તે લેવા તે પ્રમાણે આહાર હોય એમ જણવું ॥ ૩-૧૨-૩૯-૩૦૦ ॥ ૬૪૯ ॥ [આ કાળના જીવોને મમજવવાના ઉદ્દેશથી એ માપ આપેલ હોય તો આ કાળના માપના તુવર વિગેરે લેવા ઠીક

લાગે છે ત્યાં બાબત પ્રાચીન ગ્રાથાઓમાં વિવેચન નેનામાં
આવેયુ છે]

પ્ર૦ મજ્જિમ્મણીઓ પરંતો જાત દિવસસ્મ અતો સુદ્ધ તાવ
થિવ્વહ૦

“મંથાન્હયી લાજ નિવનના છેના અતર્મુહર્ત નુરી પોમહ
લેવાય, એમ સામાચારીમાં છે તેથી ત્રીજા પડોગની પોંવાં
અને મંથાન્હયી આગમ ગતિપોમહ લેવો ક’પે ? કે નહિ ?

ઉ૦ મંથાન્હ પડી ગતિપોસહ લેવો ક’પે છે, પણ હાનમાં પ્રવૃત્તિ
મુજબ પડિલેહણથી પડેવા ઉચ્ચગવનો નથી પણ પડિલેહણ
બાદ કમવાય છે ॥ ૩-૧૨-૪૦-૩૦૧ ॥ ૬૫૦ ॥

પ્ર૦ શનિ વિગેરે ઋજની ગણિ પગવર્તનનો આ દિવસ છે, એમ
જાણીને જોયો જિનેશ્વરની પૂજા આખિય વિગેરે કરે, તેઓનું
સમકિત મધીન વાય ? કે નહિ ?

ઉ૦ શનિ વિગેરે ઋજની ગણિ કરે તે દિવસે વિગેરે તપ પૂર્ણ
વિગેરે કરે, તેઓનું સમકિત મધિન વાય તેમ જાણેલ નથી
॥ ૩-૧૨-૮૧-૩૦૨ ॥ ૬૫૧ ॥

પ્ર૦ જ દિવસથી માડીને શિવપથીઓ માવસ્નાન કરે, તે
દિવસથી માડી કેટલાક આવકો પણ મોનાના ઘરે ઉત્તુ પાણી
વિગેરથી સ્નાન કરીને જિનમદિરમાં જઈ, જિન પૂજા કરે
અને તે માસના છેના દિવસે જિનેશ્વરની ભક્તિને માટે ગતિ
જગો અને લાઠવા વિગેરે પડવાન કરે છે, તેને માવસ્નાન
કહેવાય છે “તે કરવામાં મિથ્યાત્વ લાગે,” એમ કહીને
કેટલાંકો નિષેધ કરે છે તે પ્રમાણ છે ? કે નહિ ?

ઉ૦ માવ મહિનામાં સ્નાન પૂજા છેડે ગતિ જગો અને લાઠવા
વિગેરનું જગુ ! એવું જોયો કરે છે, તે વ્યાજબી લાગતું નથી
પ્રમગદોષ વિગેરે થઈ જાય, માટે તે બચવી તે અનાચીલું
છે ॥ ૩-૧૨-૮૨-૩૦૩ ॥ ૬૫૨ ॥

પ્ર૦ મોહનીયકર્મ તોડવા ૨૮ અદૃષ્ટો નિગત કરવા શરૂ કર્યા, તેની વચમાં હૃદયગ્રસ્થ અમી ગેહિણી વિગેરે દિવસ આવે, તો તેની તપશ્ચર્યા અદૃષ્ટોમાં સમાઈ નય ? કે જુદો ઉપનામ કર્યો જોઈયે ?

ઉ૦ મોહનીય કર્મના નિગતર અદૃષ્ટો કરવા શરૂ કર્યા અને રચ-ગાળે પચમી ગેહિણી વિગેરેનો તપ નેટવો કર્યો બાકી રહ્યા હોય, તે શક્તિ છતાં પગી કરી આપવો, અને શક્તિ ન હોય, તો તેમાં પણ આવી નય છે ॥ ૩-૧૨-૧૩-૩૦૪ ॥ ૬૫૩ ॥

પ્ર૦ પદ્મ ગુલાલુ અથવા એવગુ દેવવદન ભૂલી નવાય, તો બીજા દિવસે પાગલુ કરના અગાઉ તે કરી લે, તો સુએ ? કે નહિ ?

ઉ૦ પ્રથમ દિવસે વિગ્મગુથી મ્હી ગયેન પદ્મગુલુ અથવા એક વખતનુ દેવવદન બીજા દિવસે પાગલા પહેવા તપનો છેલ્લો દિવસ હોય વિગેરે મહાન કાગ્ધ ગિવાય કરુ કરપે નહિ પણ તુ યતુ જેવામાં આવે છે ॥ ૩-૧૨-૪૪-૩૦૫ ॥ ૬૫૪ ॥

પ્ર૦ પાંચમી શ્રાવક પડિમામાં કહોટા વાળવાનો નિયેન છે, તે બાબત કોઈ કહે છે કે-“ ગતિએ ચાગે દિશાના કાઉમગ્ગમાં કહોટા વાળવો નહિ બીજા તમામ અવસરે કહોટા વાળવો ” તો આમાં શુ તત્ત્વ છે ?

ઉ૦ પાંચમી પડિમાથી અવદ્ધકન્ઠ “અબદ્ધકન્ઠ”વાળો શ્રાવક રહે ’ આમ અવમાં જેવામાં આવ્યું છે “ કાઉમગ્ગ વખતેન કહોટા વાળવો નહિ ” એમ જ બોલે છે, તેને પૂછુ કે-એવા અસરે કયા અર્થમાં છે ? ॥ ૩-૧૨-૧૫-૩૦૬ ॥ ૬૫૫ ॥

પ્ર० સમવસરણુ સ્તોત્રમા "યક્ષા ચામગે વીજ્ઞ," એમ કહ્યું છેઃ
 કર્કલિઝકળયદટા સોહમ્મીમાણ સુરવરા તાવ ।
 દાર્લિતિ ચામરાડ ડમઓ પાસેસુ ડદ્દરુઆ ॥

શીલભાવના સૂત્ર ટીકાની આ બતાવેય ગાથામા તો
 "સૌધર્મ ઇન્દ્ર અને ઇશાનઈન્દ્ર ચામગેદાવે છે, એમ કહ્યું-
 તો આબેમાથી પ્રમાણુ મુ ?

ઉ० શીલભાવના અથ અહી મળી શક્યો નથી ॥ ૩-૧૨-૪૬
 -૩૦૭ ॥ ૬૫' ॥

પ્ર० તીર્થ કન્દેવનુ વ્યાખ્યાન આવિકાઓ ઉભી ઉભી માલજે, તેવો
 પાઠ કયા છે ?

ઉ० આચારાગ ટીકામા "ઝીઓ ઉભા ઉભા સાલજે," તેમ કહેય
 છે ॥ ૩-૧૨-૪૭-૩૦૮ ॥ ૬૫૭ ॥

પ્ર० આવિકા પેઠે દેવીઓ પણ ઉભા વ્યાખ્યાન સાલજે ? કે બેઠા
 બેઠા સાલજે ?

ઉ० "દેવીઓ ઉભા ઉભા માલજે " તેમ આવશ્યકસૂત્રની
 ટીકામા કહેય છે ॥ ૩-૧૨-૪૮-૩૦૯ ॥ ૬૫૮ ॥

પ્ર० પાછલી ગતિએ આવકા સાધુપાસે જઈ પરિક્રમણુ કરતા
 બેવામા આવે છે, તેનો પાઠ કયા અવમા છે ?

ઉ० સામાચારી અથમા જમ પોસહ કરવા માટે પાછલી ગતિએ
 સાધુ પાસે આવતુ લખેલુ બેવામા આવે છે તે મુજબ પ્રતિ-
 ક્રમણ માટે આવે, તે યુક્તિવાળુ જણાય છે ॥ ૩-૧૨-૪૯-
 ૩૧૦ ॥ ૬૫૬ ॥

પ્ર० કોઈક-બે ઘડી વિગેરે બાકી ગતિ રહી હોય, તે વખતે પોસહ
 હવ્યરે છે અને કોઈક પરિલેહણુ કર્યા બાદ કરે છે, તે બેમા
 ગ્રાસોક્ત વિધિ કયો ?

ઉં પાછલી ગતે પોસહકાળમા પોસહ ઉચ્ચગે, તે મૂળ વિધિ છે. અને તે કાલનુ ઉલ્લંઘન કરવું તે અપવાદવિધાન છે ॥ ૩-૧૨-૫૦-૩૧૧ ॥ ૬૬૦ ॥

પ્ર૦ 'આવશ્યક-ઓપનિર્યુક્તિ ૧ (પિડનિર્યુક્તિ ૨ ઉત્તરાધ્યયન ૩ અને દશ વૈકાલિક ૪: આ ચાગ્ર મૂળ અયોને સદા નમરણ કરૂ છુ ' કુલમ ડનસ્પરિજ્ઞાએ જેવ પાકૃતસિદ્ધાત સ્તવની આ ગાથા છે તેમા મૂલ અયો ઉપર્યુક્ત બતાવ્યા. અને હીરપ્રનમા કાર્ધક ક્રન્કાર દેખાય છે, તો આ બાબત કેવી ગીતે છે ?

ઉં આગ્રસ્મય ઓજનિજ્જુત્તિ ૧ વિંદનિજ્જુત્તિ ૨ ઉત્તરઉગ્ર-યણે ૩! દસકાલિઅ ૪ ચરોવિ મૂલગથે મરેમિ મયા! ૧!

આ ગાથામા ઓપનિર્યુક્તિનો નિર્યુક્તિપણાએ આવશ્યક નિર્યુક્તિમા અભાવેશ કરેલ હોવાથી, તેની જુદી વિવક્ષા કરી નથી અને પિડનિર્યુક્તિની પિડેપણુઅધ્યયનથી જુદી ગણતરી કરી છે અને હીર પ્રનમા તો ઓપનિર્યુક્તિની પૂટક પાનાના લખાણ મુજબ-તેનો ભિન્ન વિષય હોવાથી જુદી ગણતરી કરી છે અને પીડનિર્યુક્તિની જુદી ગણતરી કરી નથી આટલે બધું યુક્ત છે ॥ ૩-૧૨-૫૧-૩૧૨ ॥ ૬૬૧ ॥

પ્ર૦ 'ત્રણ પ્રદક્ષિણા જેવા પૂર્વક મહાવીરદેવ અને ગણધરોને નમસ્કાર કરીને ઇશાનદીશામા યોગ્યતા અનુસાર શ્રેણિક-મહારાજ બેસે છે.' આ શીલભાવના સૂત્ર ગાથાના ભાવાર્થ અનુસાર જમ મહાવીર ભગવતને ત્રણ પ્રદક્ષિણા આપવી, તેમ ગણધરોને પણ પ્રદક્ષિણા જુદી આપવી ? કે નહિ ?

ઉં તીર્થ કરૂ ભગવાનને ત્રણ પ્રદક્ષિણા કરતા આયેજ ગણધરોને

પણ આની જય છે એમ જણાય છે ॥ ૩-૧૨-૫૨-૩૧૩
॥ ૬૬૨ ॥

પ્ર० કેટલાં વૃદ્ધપોસાણિયા એમ કહે છે કે કરિઆકુમ્ભિણ-
સમ્મો વિગેરે આ જે ગાયામા ખતાનેય જે વિધિ માર્ગ
વિગેરેના કાગળે વદ્ધાણુ કરે નહિ. તે ચોખ્ય છે ? કે
અચોખ્ય છે ?

ઉ० ગુન્વદન બાપ્યની આ ઉટમી અને ઉટમી ગાયા પ્રમાણે
માર્ગ વિગેરે કારણ છતા પાગ, તે જે વિધિ નાચરવી યુક્ત
છે ॥ ૩-૧૨-૫૩-૩૧૪ ॥ ૬૬૩ ॥

પ્ર० પ્રતિષ્ઠામા પ્રતિમાના નેત્ર ખોલવાના અજનમા મન ન ખાય ?
કે નહિ ?

ઉ० ક્ષાત્રમા પ્રતિમાના અજનમા મધુ શબ્દે ફની આકૃત જોવાય
છે માટે નેત્ર ન ખાય છે ॥ ૩-૧૨-૫૪-૩૧૫ ॥ ૬૬૪ ॥

૧૩

પણિહત શ્રી જયવન્તઃ કપિ ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરો.

પ્ર० ચોમાસામા નિજ્યાદશમી સુવી ખાઠ વરોરવીકમ ક'પે નહિ ?

ઉ० પર પરાએ સા સુવી ખાઠ વેવાનો નિર્ધેન કર્યો છે ॥ ૩-૧૩
-૧-૩૧૬ ॥ ૬૬૫ ॥

પ્ર० પ્રતિકમણમા વિજળી અને દીવા વિગેરેનો પ્રકાશ મળી ઉપર
પડે, તો અગ્નિકાયની વિરાનના મનાય છે, તે તપાએ કરેલા
યથમા છે ? કે કોઈ બીજા યથમા છે ?

ઉ० આવરયકનિર્યુક્ત કાઉસ્સગ્ગ અધ્યયનમા-અગ્નીકાય
ત્રિદિગ્જ વ, ચોરિઅ ગ્વોમાય દીપ્તિક્કો ચા । આમા-
રેત્તિ અમમ્મો ઉસ્સમ્મો ગ્વમાર્દ્દત્તિ ॥ આ ગાયામા અગ

નિત્તિ-એટલે જ્યાં દીવા વિગેગેનો પ્રકાશ કરે, ત્યારે
 એટલાને માટે કાબળી વિગેગે લેવી પડે, તોપણ કાઉન્સિલનો
 ભગ વતો નથી એમ ખતાવેલ છે ॥ ૩-૧૩-૨-૩૧૭ ॥
 ॥ ૬૬૬ ॥

૧૪

પણિડત શ્રી ભક્તિસાગર ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરો.

પ્ર૦ ખરતર ગરહવાળા કહે છે કે-“ અમાગ પોમાતીઓ ગત્રિના
 ચોયા પહોગમા ઉઠીને પોમહમા સામાયિક કરે છે, અને તેનો
 પાઠ પ્રતિક્રમણ સૂત્ર ચૂર્ણિમા છે, તેથી તમાગ આચાર્યો
 પોમાતીને સામાયિક કેમ કરાવતા નથી ? ”

ઉ૦ ગત્રિ પોમહમા પાછલી ગત્રિએ સામાયિક કરના આચાર્યોને જ
 ચૂર્ણિના અક્ષરે છે, તેનું વિશેષ સામાચારી તરીકે મમર્યાન
 કરવું જોઈએ પણ તેમા પ્રપણ આપણું જોઈએ નહિ કેમકે-તે
 ચૂર્ણિ શિષ્ટપુરુષે બનાવેલી છે તે અક્ષરે જોવાથી સામાયિક
 કરાવનાની કરજ અમારા હપગ આવી પડતી નથી કેમકે-
 તમામ વિશેષ સામાચારીઓ અવશ્યે જગી બરાઓએ કરવી
 જ જોઈએ તેવા શાસ્ત્રના અક્ષરે જોવામા આવતા નથી. અને
 વળી ખરતર પક્ષવાળાઓને ચૂર્ણિનું આ એક વાક્ય
 પકડવું, તે બ્યાજી બામતુ નથી કેમકે-ચૂર્ણિમાં ગ્રહલી
 તમામ સમાચારી તેઓ કરતા નથી અને જો તેઓ ચૂર્ણિને
 પ્રમાણ માનતા હોય, તો તેમા ગ્રહલી તમામ સમાચારી
 પણ તેઓ કેમ કરતા નથી ? આ વિષયમા બહુ કહેવા ચોજ્ય
 છે ॥ ૩-૧૧-૧-૩૧૮ ॥ ૬૬૭ ॥

પ્રકારે કહ્યું છે કે—“આ મને પણ દોય છે” એકે બીજા ઠેકાણે મિથ્યાદૃષ્ટિઓ કહ્યા છે તો પણ અહીં સમક્રિતિઓ અહણ કરવા કેમકે—સાગી ગીતે અસ્તિત્વવાદિઓ દોય, તેઓને જ અહીં અહણ કરેલા છે ભગવતીસૂત્ર વિશેષ બાબત સચવી ગયું છે, માટે તેમા ક્રિયાવાદી પદે કની સમક્રિતિઓ અહણ કરેલા છે અને બીજા તો મિથ્યાદૃષ્ટિઓ પણ લીના છે માટે તે બન્ને ક્રિયાવાદી છે એ તરુ છે ॥ ૩-૧૪ -૩-૩૨૦ ॥ ૬૬ ॥

પ્ર० પન્તવણા ત્રીજી પદની ટીકામા “તેત્ર અનુમારે ચિત્તવતા ત્રણલોકને સ્પર્શ જગનાર પુરુષને સર્વથી યોદા દોય છે” એમ કહ્યું છે, તે કયા પુરુષને? અને કેવી રીતે ત્રણ લોક વ્યાપી યાય છે?

ઉ॥ સચિત્ત અને અચિત્ત એમ બે પ્રકારે મહાન્ક છે, તેમા કેવલિસમુદ્રનાત વખતે સકલ લોકમા ફેલાઈ ગયેલો અનન્તાનન્ત પુરુષવમય મહાન્ક ન જીવાવિષ્ટિત હોવાથી, સચિત્ત કહેવાય છે અને તેથી બીજા પુરુષવમય છે તે તો વિશ્વસાપરિણામથી બનેલો તે સપૂર્ણ લોકમા ફેલાયેલો અચિત્તમહારેક જ કહેવાય છે આ પ્રકારે અનેક મહાન્ક ધા સપૂર્ણલોકમા પચગનાગ કેનિઓએ દેખ્યા છે, તે જાણવા જો આ વિષય જાગવાની તપીજ આકાશ દોય, તો વિરોધાવન્યક ટીકાની પીઠિકામા દ્રવ્યવર્ગણાનો અનિકાર જોયો ॥ ૩-૧૪ ૮-૩૨૧ ॥ ૬૭૦ ॥

૧૫

પણિડતશ્રી શુભકુશલ ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તર

પ્ર० હાલમા તપાગચ્છના ગ્રાવકો ઇગ્નિાવહિયા કરવા પૂર્વક સામાયિક મુહપત્તિ પરિવેદે છે, તે બાબત ક્યા શાસ્ત્રમા વર્ણુ છે ?

ઉ० મહાનિશીથમા અને હારિભદ્રી દશ વૈકાલિક ટીકામા સ્પષ્ટપણે કહ્યું છે કે—“ચૈત્યવદન વિગેરે તમામ ક્રિયાઓ ઇરિયાવહિયા પરિક્રમીનેજ કરવી તેમા સામાયિક મુહપત્તિની ક્રિયા પણ આવીજ બાય છે તેથી તે પણ ઇગ્નિાવહિયા કરવા પૂર્વક કરવી. તે તત્ત્વ છે ॥ ૩-૧૫-૧-૩૨૨ ॥ ૬૭૧ ॥

૧૬

પણિડતશ્રીપ્રેમવિજયગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરે

પ્ર० જિનેશ્વરે ગૃહસ્થપણામા કેવનીને અથવા સાધુને પ્રણામ કરે ? કે નહિ ?

ઉ० આ બાબતમા નિષેધ જાણેલ નથી ॥ ૩-૧૬-૧-૩૨૩ ॥ ૬૭૨ ॥

પ્ર० ૫૬ દિક્કુમારીઓ કુમારી કેમ કહેવાય છે ?

ઉ० જમ સર્વે ભવનપતિદેવો કીડાપ્રિય હોય છે, તેથી તેઓ કુમાર કહેવાય છે, તેમ દિક્કુમારીઓ પણ ભવનપતિદેવી હોવાથી કુમારી કહેવાય છે. ॥ ૩-૧૬-૨-૩૨૪ ॥ ૬૭૩ ॥

૧૭

પણિડતશ્રી મુનિવિમલગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરે

પ્ર० પ્રતિવાસુદેવને કેટલા ? અને ક્યા ક્યા ગ્તો હોય ?

ઉ० પ્રતિવાસુદેવને રત્નની સખ્યા અને ક્યાક્યા ગ્તો હોય,
૧૭

નિયમ શાસ્ત્રમા જોયો નથી, તેથી ચક્ર વિગેરે રત્નો સભવ મુગળ હોને, એમ જણાય છે ॥ ૩-૧૭-૧-૩૨૫ ॥ ૬૭૪ ॥

પ્ર૦ કિલ્ખિપિયા દેવો પહેલા બીજા ત્રીજા અને છઠ્ઠા દેવલોકની નીચે રહે છે, એમ કહ્યું છે તેમાં અંત શબ્દે કંઈ નીચેનો પાથડો સમજવો ? કે તેથી પણ નીચેનો ભાગ સમજવો ?

વળી ખત્રીશ લાખ વિમાન વિગેરેમા સાધારણ દેવીઓની પેઠે તેઓના પણ કેટલાક વિમાનો છે ? અને વિમાનના એકભાગમા અથવા વિમાનની બહાર રહે છે ? તેઓનો વિમાનના મધ્યમા વસવાટ અનુચિત છે કેમકે તેઓ ચાકાવ જાનિતા છે અને વિમાનના અપાતરાનભાગમા ભૂમિ નહિ હોવાથી, બહાર પણ તેઓનો વસવાટ કેમ ઘટી શકે ? માટે તેઓનું રહેઠાણ, અથવા પાઠ બતાવવા પૂર્વક જણાવશે

ઉ૦ કિલ્ખિપિયાનો વસવાટ બે દેવલોકો વગેરેની નીચે કહ્યો છે, તેમા અંત શબ્દ નીચેના સ્થાનવાચક છે પણ પહેલા પાવહાનો વાચક નથી ઘટતો, કેમકે ત્રીજા અને છઠ્ઠા દેવલોક સભ ની કિલ્ખિપિયાઓને પહેલા પાથડામા રહેલી ત્રણ અને તે સાગરઓપમની સ્થિતિનો અમભવ છે, તેમજ તેઓના વિમાનની સખ્યા શાસ્ત્રમા જોવામા આવતી નથી

વળી ખત્રીશ લાખ વિગેરેમા તેઓના વિમાનની ગણતરી સભવી શકતી નથી કેમકે-તેઓનો વસવાટ દેવલોકની નીચે બતાવ્યો છે, તરવ તો સર્વજ્ઞ મહારાજ જાણે ॥ ૩-૧૭-૨-૩૨૬ ॥ ૬૭૫ ॥

પ્ર૦ જમિ ઉ પીલિજ્જતે૦ આ ગાયાનો શબ્દપ્રમાણે અર્થ કરીએ, તો બાવળ વિગેરેનું વિદળપણ દર થઈ શકતું નથી ઉપર સ્થાપન થાય છે કેમકે સ્નેહરહિત બાવળ વિગેરે છે

તેથી તેઓનું વિદળપણુ ન થાય તેમ આ ગાયાનો ભાવાર્થ
જણાવવા કૃપા કરશે.

ઉં બેદળનો મલવ છતાં દાળ કંવામાં આવતા પીટ્યા છતાં
જમાનેહ—તેવ ન હોય તે ધાન્યાદિ પૂર્વાચાર્યો વિદળ કહે
છે દ્વિદલમાં ઉત્પન્ન થયું હોય, છતાં પણ જે એહવાળુ હોય
તો તે વિદળ કહેવાતું નથી આ પ્રત્યુત ગાયાનો ભાવાર્થ
સ્પષ્ટ છે તેથી ખાવળ વિગેરેના મિત્રમાં એહ—તેવ હોવાથી
તેઓને વિદળતાનો અભાવ છે ॥ ૩-૧૭-૩-૩૨૭ ॥ ૬૭૬ ॥

પ્રં ઉપામકદશાગમાં અને યોગશાસ્ત્રમાં શ્રાવકોને પાત્ર
આચારના અતિચારો કેમ કહ્યા નહિ ?

ઉં ઉપામકદશાગ અને યોગશાસ્ત્રમાં મમકિતમૂલખારત્રતો
જ કહેવાની ગમ્યાન કરી છે, તેથી તે ત્રતોના અતિચારો
કહ્યા છે ॥ ૩-૧૭-૪-૩૨૮ ॥ ૬૭૭ ॥

પ્રં આમગોરસસમૃક્તદ્વિદલ આ વાક્યમાં ગોરસ શબ્દે કરી
થું થું લેવું ?

ઉં ગોરસ શબ્દે કરીદુન દર્ડો અને છાશ એ ત્રણેય વાના પગ-
પગએ લેવાય છે યોગશાસ્ત્રટીકામાં ગોરસ ગબ્દની વ્યાખ્યા
કરી નથી ॥ ૩-૧૭-૫-૩૨૯ ॥ ૬૭૮ ॥

પ્રં સ નાન એટલે અવાણુ, યોગશાસ્ત્રના અભિપ્રાયે “તેમાં જીવો
પડી જાય ત્યાં તેને ત્યાગ કરવું ” એમ ખતાવ્યું પ્રવચનમા-
રોદ્ધાગમાં તો, સમક્ત વિશેષણ તેને લગાડેલ નથી તો તેમાં
નો અભિપ્રાય છે ? ઈતીએ ન્યું હોય તો સ નાન વાય
અને કઈ ગીતીએ ન થાય ?

ઉં મ નાન—અવાણુ નહિ વાપગવાનું કાગણુ તો જીવો પડી ગયા
હોય તેજ છે પ્રવચન સારોદ્ધાર અથર્માં સમક્ત પદ

અર્થાપત્તિન્યાયે સમજી શકાય છે- અને પાણી વિગેરેથી
ચયેય લીવાપણુ હોય તો મ રાન વાય છે એમ વૃદ્ધવ્યવહાર
છે, તે જાણવો ॥ ૩-૧૭-૬-૩૩૦ ॥ ૬૭૬ ॥

પ્ર૦ પદ્મી પ્રતિક્રમણમા શ્રાવકો તપાચાર વિગેરેના અતિચારો
જોડે છે, તે માનુષ્યો માણજે છે, નો કેવળ સાધુઓ પ્રતિક્રમણ
નરે, તો તે અતિચારો જોને ? કે નહિ ? હમણાં તો કાંઈ
કહેતા નથી

ઉ૦ કેવળ સાધુઓ પ્રતિક્રમણ કરતાં દોષ, ત્યારે તપાચાર વિગેરેના
અતિચારોનું ધ્યાન આને, તે વખતે પોતે કહેના અને તેવી
પ્રવૃત્તિ પણ જોવામા આવી છે ॥ ૩-૧૭-૭ ॥ ૩૩૧ ॥
૬૮૦ ॥

પ્ર૦ શ્રાવકોને ચગ્રજો રાખવાનું નદત્વિઅક્રમણે આ પદ્ધતી
જાણાય છે આ સિવાય કાંઈ ચૂર્ણિ વિગેરેમા સ્પષ્ટ કહેય દોષ
તો તે અક્ષરો જાણાવવા કૃપા કરવી

ઉ૦ સાદૃશ સગાસાઓ રચરણ નિસિજ્જ ચા મગગતિ, અહ
ઘરે નો સે ઉવગગતિઅ રચરણ અતિથ

“સાધુઓ પામે કે તો રજેહરણ અથવા દ હાસણમાગી
લે અને ધ સામાયિક કે તો તેનું રજેહરણ દોષ છે ” ઈત્યા
દિગ આવશ્યકચૂર્ણિ વિગેરેમા રજેહરણના અક્ષરો છે
શ્રાવકોને રજેહરણ, અવબોજ હોય છે ૩-૧૭-૮-૩૩૨ ॥
૬૮૧ ॥

પ્ર૦ જ્ઞાતિગમ વિગેરે સૂત્રોમા આગતિ મગજદીવાનો પાઠ
હોય તો, જાણાવવા કૃપા કરો

ઉ૦ જ્ઞાતિગમાદિક સૂત્રોમા આરતી મગજ દીવાનો સાક્ષાત્
પાઠ જોવામા આવતો નથી ઘણા પ્રકરણોમા તો છે પણ

તેમા પ આંગી સ્ત્રીકાગનારને કાર્દહરકતનયી એમ તાત્પર્ય
 છે ॥ ૩-૧૭-૬-૩૩૩ ॥ ૬૮૨ ॥

પ્ર૦ ખાણમાયી નિકળેયો હીંગનોક જોયળમય તુ ગતુઆ વાક્યયી
 વહાણુ માગ્યત સો જોગન આવ્યો હોય, તો અચિત્ત યાય છે
 તો કૃત્રિમ અચિત્તપણામા તો કાર્દપણ મળા ગ્હે નહિ છતા
 તેનો અચિત્ત વ્યવહાર કગવામા આને છે તેનુ થુ કાગણ ?

ઉ૦ ખાણમાયી નિકળેયો હીંગનોક મોયોગન વિગેરે દગ્યા આવેયો
 હોવાયી, અને કૃત્રિમતો વ્યવહાર બનેયો હોવાયી એ બન્ને અચિત્ત
 જણાય છે પણ અનાચીણુ હોવાથી અહુપ કગતો નથી.
 હાલમા સમજાગિ કગ્લો હોય તોલેવાય એમ માધુવ્યવહાર
 છે ॥ ૩-૧૭-૧૦-૩૩૪ ॥ ૬૮૩ ॥

૧૮

પણિડતશ્રી દેવવિજય ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરો

પ્ર૦ જત્ય જલ તત્ય વળ

“ જ્યા જલ છે ત્યા વનસ્પતિ છે ”

આ નિયમ અવગણવાળો છે ? કે બીજા પ્રકારે પણ છે ?
 તે વનસ્પતિમા પણ પ્રત્યેક દોય ? કે માગણુ હોય ? કે ઉભય
 હોય ? તેમજ જત્યજલ વિગેરે વચનથી શ્રાવજને પણ અગર
 ગોળા વિગેરેમાથી પાણી વાપરતા વનસ્પતિકાયની વિગરના
 લાગે ? કે નહિ ?

ઉ૦ આ નિયમ ચોક્કસ છે એમ જણાય છે કેમકે દશવૈકલિક
 પિંડેષણાઅધ્યયનમા સાદ્દુ નિમિત્તવિત્તાણ યત્યાદિ
 ગાથાની ટીકામા તે નિયમ અવવારણુ મહિત બતાવેલ છે
 તેમજ તે વનસ્પતિ બાદર અનતકાય અને પ્રત્યેકરૂપ જણાય
 છે ધરા વિગેરેનુ પાણી વાપગવાથી વનસ્પતિની વિગરના

થાય છે પરંતુ તેના પચ્ચક્ષ્માણનો ભાગ થતો નથી, કેમકે
પચ્ચક્ષ્માણ વ્યવહારિ વનસ્પતિને આશ્રયીને હોય છે. ॥ ૩-
૧૮-૧-૩૩૫ ॥ ૬૮૪ ॥

પ્ર० મહાનિશીથમા નમસ્કારશ્રુતસ્કંધના પાઠમા ઉપવાન ન કરે-
નારને વિરામનાતુ કળ અનત સસારમા ગ્ષટપટી બતાવેલ
છે, તેને આશ્રયીને કાર્ત્ત પૂરે તો શુ પ્રત્યક્ષ કરવી ?

ઉ० ઉપવાન નહિ કરવામાન અનન્નસંગાગિપણુ મહાનિશીથમા
બતાવ્યું, તે ઉત્સર્ગનથને આશ્રયીને છે તેથી જ છવ
નાસ્તિક યદિને ઉપવાન કરવામા નિષેધ થાય, તેને તે દેવ
બાપુ, ખીજને નહિ ॥ ૩-૧૮-૨-૩૩૬ ॥ ૬૮૫ ॥

પ્ર० પોસાતી એકાસણુ કદે તેમા ભોજન કરે છે, તો તે ભોજન
કરવાનો પાઠ કયા અયમા છે ?

ઉ० પોસાતીને ભોજન કરવાનો પાઠ પચાસકચૂર્ણિમા અને
શ્રાદ્ધપ્રતિકમણચૂર્ણિ વિગેરેમા રૂપદ છે ॥ ૩-૧૮-૩-
૩૩૭ ॥ ૬૮૬ ॥

પ્ર० શ્વાત્સકૃદ્મુદિદ્વૈપુષિમાસિનીસુ જ પદ્મિપુષ્પ પોસદ આ
સૂચકાગમ્નના વાક્યની ટીકામા ઉદિદ્વૈ શબ્દે કરી કદયાણુક
તિથિઓ કહી છે, અને પૌર્ણમાસી શબ્દે કરી ત્રણ ચૌમાસી
ની પુનમો કહી છે અને રાયપમેણીયટીકામા તો ઉદિદ્વૈ
શબ્દે કહી અમાવાસ્યા અને પૌર્ણમાસી શબ્દે ત્રી
તમામ પુનમો કહી છે તો આનો અર્થબેદ કેમ છે ?

ઉ० સૂચકાગટીકા અને રાયપમેણીટીકાનુ વ્યાખ્યાન ચર્ચિતાનુ-
વાદ બતાવવા પુરતુ છે માટે તેવરતુનુ, સાનક અગત બાધક
થતુ નથી પણ ભગવતીટીકા અને યોગશાસ્ત્રટીકા વિગે-
રેમા તો ચારપર્વીના અવિકારમા ઉદિદ્વૈ શબ્દે કરી

સામાન્યથી પૂર્ણિમાઃ અને અમાવાસ્યા કહેલી છે તેથી
આમા શ્રાવણને તે બન્નેય જણવી ॥ ૩-૧૮-૪-૨૩૮ ॥
૬૮૭ ॥

પ્ર૦ સિદ્ધાતમા પઢિપુણ પોસહ પાલેમાળે આ પાઠની ટીકામાં
“ સપૂર્ણ અહોરાત્રિ ” એવી વ્યાખ્યા કહેલી છે તેથી ફક્ત
દિવસનો જ પોસહ કરવાનો પાઠ કયા છે ?

ઉ૦ ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના પાઠ્યમા અધ્યયનમાં અગારિ સામાઢ
અગાઢ આ ગાથાની ટીકા અનુસાર સપૂર્ણ પોમહનું કરવું
પ્રાયિક જણવું ॥ ૩-૧૮-૫-૩૩૯ ॥ ૬૮૮ ॥

પ્ર૦ પોસાતીત્રાવક પદ્ધતિ તથા પાટીઆમા ચિતરેલી પ્રતિમાની
વાસકેષે પૂજા કરી શકે ? કે નહિ ?

ઉ૦ પોસાતી કાગળ સિવાય પદ્ધતિકની પૂજા ન કરી શકે એમ
જણવું ॥ ૩-૧૮-૬-૩૪૦ ॥ ૬૮૯ ॥

પ્ર૦ કર્મગ્રંથની ટીકામા “ જાતિસ્મરણુ પણ અતીત સખ્યાતા
ભવ જણવારૂપ મતિ જ્ઞાનનોજ બેદ છે ” એમ કહ્યું અને
પુન્નમવા સો વિચ્છદ્ધ, દરક દો નિત્રિ જાવ નવગ વા ।
ઝવરિ તસ્મ અવિસઓ મજાવઓ જાઢસરણસ્સ ॥

તે જાતિ સ્મરણુવાળો પૂર્વભવો એક બે ત્રણ ચાવત્
નવ ભવોને જાણે છે તેના ઉપર જેવાનો સ્વભાવથી
વિષય નથી ” આ પ્રકારની આ ગાથામા નવજ ભવો કહ્યા છે,
માટે તે કેવી રીતે છે ?

ઉ૦ આચાર્યગદીકા અનુસાર જાતિસ્મરણુવાળો અતીત-
સખ્યાતા ભવોને જાણે એમ જણાય છે કર્મગ્રંથની
ટીકામા પણ તેજ અભિપ્રાય છે પુન્નમવા સો વિચ્છદ્ધ
આ ગાથા તો છૂટાપાનામા છે પણ તેવા કોઈ ગ્રંથની નથી

તથી ને ગયા નિર્ગમરી તેમ નદિ ॥ ૩-૧૮-૭ ॥ ૨૬૧
૬૬૦ ॥

પ્ર૦ પદ્મામાઝસેસે ડળન જોમિ કેવળ નાણ ।

તે નિયમસમુદાય સેસ સમુદાય મરગિજા ॥૧॥

"હ નાનુ આયુષ્ય બાધી તે ત્યાં જીવેને કેવળન
ઉપર, તમે ન કુપાન ન ન અને બીજાને બાધી
હોય છે "

આમ દિવાળીકદમા ,

અને

ય પદ્મામાઝગિજાપુત્રો લક્ષ્મી કેવળગમ
સોલ્યમે સમુદાયતનયે કુરંગિ રા નયા ॥૧॥

" આગવી અવિક આયુષ્યવાળા સ્વનવાન પામે, તે
નમુદાન ક અને બીજાને કન, કન કન "

આ પ્રમાણે ગુણુધ્યાનકમારોદમા છે

અને

યસ્ય પુન કેવળનિર્ગમ મરત્યાપુરોર્જનરિક્તનમ્ ॥
મ સમુદાયન મગરાનુપગરગ્નિ તત્સમીર્તુમ્ ॥ ૧ ॥

વગી જે કેવળીને આયુષ્યથી અધિક ર્મ દાય તેને મરુ
કવા મારે તે બગવાન મુદપાતને પામે છે "

આ પ્રમાણે પ્રગમરતિમા છે આ ત્રણમા કયા કેવલી
તમુ પાન ર્મ ન ? અને કયા ન ક ?

ઉ૦ પદ્મવણાટીકા પ્રવચનમારોદાટીકા અને પ્રગમરતિ
વિગેમા નામાન્યથી નમુદાનનુ નરપ કષ્ટ છે તેમા કાઈ
પણ નકાવત નથી અને ગુણુધ્યાનકમારોદમા તે પદ્મા-
માપિકાપુત્ર ઈત્યાદિ તકાવત પા દેખાય છે

આમા મતબેદ મણવે છે. તત્ત્વનો કેવળી મહાગજ નાણુ,
 દીવાળીકટપકાગનો મતતો ગુણસ્થાનકમારોહટીકાકારે
 પોતે પ્રતિપાદન કરેલનાગમર્ચન માટે દીવાળી કટપની ગાથા
 મામાન્યે કરી બનાવી છે તેથી ગુણસ્થાનકમારોહટીકાકાગને
 અનુમતો જ છે મારોમારે તે ચેન્નેનુ મળતાપણુ તો હમ્મા-
 માકસેસે આ પદમા પ્રાકૃતગૈરીએ પદુમાગ આયુષશબ્દ-
 વી મતમીરિભક્તિના એકવચનનો લોપ કરવાથી જિગ્યતે-
 રિજિગ્યતેઽધિક્રિયતે इति એવ ' આ વ્યુત્પત્તિ જરી
 તેથી ગોપ શબ્દ, અરિકવાચી બનાવ્યો, તેથી " નારિક અરિક
 'જમાસ આયુષ ' એવો અર્થ કરવાથી નાણુ અવના છમાસ
 શબ્દથી અરિકગજનો લોપ થયેલો માન્યો, તેવી નાણુ ॥
 ॥ ૩-૧૮-૮-૩૪૨ ॥ ૬૬૧ ॥

પ્ર૦ નાગકી કરતા નિગોદના જીવને અરિક દુષ્ણ હોય ? કે
 નિગોદ કરતા નાગકીને અવિક દુષ્ણ હોય ?

ઉ૦ નિશ્ચયથી નાગકી કરતા નિગોદના જીવને જન્મમગણુ વિગેરે
 અને એક ગીગમા અનતા જીવોનુ મહેનુ વિગેરે રૂપ અરિક
 દુષ્ણ છે, પરંતુ તેઓ મૂર્છિત અવસ્થાદિકવાળા છે, તેથી
 અતિદુઃખહ નથી વ્યવહારથી તો નિગોદ કરતા નાગકીઓને
 પરમાધ્યામિકોએ કરવ વેદના વિગેરે સ્વરૂપ મોટું દુઃખ છે
 એમ વૃદ્ધોનુ કથન છે ॥ ૩-૧૮-૯-૩૪૩ ॥ ૬૬૨ ॥

પ્ર૦ લાખા કાળના અને અરૂપકાળના નિગોદજીવોને સગ્ણુ દુષ્ણ
 હોય ? કે ન્યૂનાવિક હોય ?

ઉ૦ તેઓને વ્યવહારથી તો સગ્ણુ દુષ્ણ મનાય છે નિશ્ચયથી તો
 કેવળિગમ્ય છે. ॥ ૩-૧૮-૧૦-૩૪૪ ॥ ૬૬૩

- પ્ર૦ અનાદિ નિગોદના જીવો કયા કારણોથી બહુ કર્મ બાધીને નિગોદમાં પડ્યા ગ્દે છે ?
- ઉ૦ પ્રવાહની અપેક્ષાએ અનાદિકર્મના અબધે ત્યા ગ્દે છે ॥ ૩-૧૮-૧૧-૩૪૫ ॥ ૬૯૪ ॥
- પ્ર૦ ૧૨-કેટલાક નિગોદજીવો લઘુકર્મી થઈને વ્યવહાર રાશિમાં આવે છે તેઓને લઘુકર્મીપણુ થવામાં શુ કારણુ હોય ?
- ઉ૦ તેઓને લઘુકર્મીપણામાં નથી ભવ્યત્વનો પગિપાક વિગેરે નારણુ છે. ૩-૧૮-૧૨-૩૪૬-૬૯૫
- પ્ર૦ શ્રીરાયપમેણીયના સૂર્યાભટેવના શીત્રગમનનામના વૈકિન્થવિમાનનું અદગ્ની બ્રહ્મિકાનું જે વર્ણન તેમાં પાચવર્ણના ગ્તોનું જે વર્ણન તેમાં પાચવર્ણવાળા અરોહ - કણુવીર - મધુજીવ વૃષા લીધેના છે, અને દીકામાં પ્રસિદ્ધ છે, એમ બ્યાખ્યા કરી છે, તે વૃક્ષો કયા ? અને તેઓને શુ પાચવર્ણવાળા પુખ્તો હોય ?
- ઉ૦ અરોહ વિગેરે વૃક્ષા જીવાભિગમદીકા વિગેરેમાં પાચ વર્ણોવાળા બતાવ્યા છે, પણ કુતોને પાચવર્ણવાળા બતાવ્યા નથી, તેથી તેઓ અનુસાર કુતો વિગેરે જાણવા ॥ ૩-૧૮-૧૩-૩૪૭ ॥ ૬૯૬ ॥
- પ્ર૦ સન્નિઝાયસદ્દિસાણુ, ઉપધિ મદ્દિસાણુ, ઇત્યાદિક આ દેશમાં સન્નિસાનુ શબ્દનો શા અર્થ ?
- ઉ૦ સન્નિઝાયમિ-માર્ગયામિ-સદ્દિનાણુ એટલે-“ સન્નિઝાય કરવાનો અને ઉપરિ પડિવેહણ કરવાનો આદેશ માણુ છુ ॥ ૩-૧૮-૧૪-૩૪૮ ॥ ૬૯૭ ॥
- પ્ર૦ વર્તમાન ચોવીજ તીર્થ કંગેના પંડમામ વાસુપુજ્જા રસ્તે ૦ રાતા વગેરે રંગો શુ ગરીરોમાં દેખાય છે ? કે ધ્યાન વિગેરે ટિ તેવી કલ્પના કરેલ છે ?

- ઉં આ ગાથામા ખતાવેલ ૨ગો તીર્થ કરેના શરીરમા હોય છે, એમ જાણવું ॥ ૩-૧૮-૧૫-૩૪૯ ॥ ૬૬૮ ॥
- પ્રં ભરતઐગ્વતસિવાયના તીર્થ કરેને કેવા ૨ગો હોય ?
- ઉં પાયરગોમાથી કોઈપણ ૨ગ હોય એમ જાણવું આમાં પણ શરીરમા તેવો વર્ણ હોય, તે જ હેતુ છે ॥ ૩-૧૮-૧૬-૩૫૦ ॥ ૬૬૯ ॥
- પ્રં શ્રીવજ્રસ્વામી પદ્મવિદ્યાએ કહી સધને સુકાળવાળા દેશમા લઈ ગયા તે ચતુર્વિધ મધ જાણવો કે સાધુ-સાધ્વી મમુદાય જાણવો ? અને પદ્મ વિદ્યાનું સ્વરૂપ શું ?
- ઉં પરિશિષ્ટપર્વ વિગેરેમા કહેવ વજ્રસ્વામીના સબધ અનુસાર ચતુર્વિધ સવ મનાય એ પણ માધુ સાધ્વી રૂપ મનાતો નથી અને ચક્રવર્તિના રત્ન પેડે વિદ્યાએ કહી જે વિસ્તારવાળો પદ્મ થઈ જાય, તે પદ્મવિદ્યા જાણવી ॥ ૩-૧૮-૧૭ ૩૫૧ ॥ ૭૦૦ ॥
- પ્રં દેવો પોતાના મૂળ શરીરે કોઈ વખત અહી આવે ? કે નહિ ?
- ઉં સગમ દેવની હકીકત વિગેરે અનુસાર કોઈ વખત દેવો મૂળ શરીરે અહી આવે છે, એમ જાણાય છે ॥ ૩-૧૮-૧૮ ૩૫૨ ॥ ૭૦૧ ॥
- પ્રં વદિતાની સમ્મા-કમ્મા આ ગાયાની ટીકામા ૭૯ મિથ્યાત્વના અ્યાનકોમા ૬૬ મા સ્થાને સર્વમાસેષુ વા તાસૂપવા સાદિની ' સર્વ અગીયારસોમા ઉપવાસ કરવામા " એમ કહ્યું, તો ઉપવાસ કરવામા મિથ્યાત્વસ્થાન કેમ હોય ?
- ઉં નિયમિત તપના દિવસ ચૌદશ આઠમ જ્ઞાનપચમીમા ઉપવાસ ન કરે, અને સર્વ અગીયારસે ઉપવાસ કરે તો મિથ્યાત્વ સ્થાન થાય છે, એમ જાણાય છે ॥ ૩-૧૮-૧૯-૩૫૩-૭૦૨ ॥

૩૦ અન્યગંગોના સમકિત દેશવિરતિ ઉચ્ચરાવવાના વિધિ પત્રોમા સમકિતના આજ્ઞાવાના છેલ્લા ભાગે રાજભિયોગ વિગેરે છ આગાગેની પેઠે ખારત્રતોના આજ્ઞાવામા પણ તે છ આગાગે લખેલ છે, તેઓનો ખારત્રત વિગેરેમા ઉચ્ચાર કયો બ્યાજી છે ? કે નહિ ?

ઉ૦ આવચકનિર્યુક્તિ અને ઉપામકદશાગ વિગેરેમા શ્રાવકો ને સમકિત ઉચ્ચરાવવામા '૭ આગાગે બોલવા કહ્યા છે, પણ ખાર ત્રતના ઉચ્ચારમા નથી, તેવી સમકિત ઉચ્ચરાવવામાજ રાજભિયોગ વિગેરે '૭ આગાગેનુબોલવુ યુક્તિયુક્ત કામે છે ૩-૧૮-૨૦ ૩૫૪ ॥ ૭૦૩ ॥

૩૦ શ્રીવીરજિનનાશાસનમા કેટલા આચાર્યો નરકગામી કહ્યા છે ? અને તેવા અક્ષરે કયા ત્રથમા છે ? તે સવિસ્તર જણાવના કૃપા કરજો

ઉ૦ શ્રીવીરનાતીર્થમા આટલી તખ્ખાવાળા આચાર્યો નરકગામી છે, એનુ ત્રથમા જોયાનુ સાબરુ નથી પણ—

ત્રીજાગાગય કાલે કર્ક જેઠિ નિ ગોઅમા મરી
જેસિ નામગાદળે નિયમેજ જેઠ રચિત્ત ॥૧॥

“ અતીત અનાગત કાલમા હે ગોતમ, કેટલાક સૂરિઓ થશે કે, જોયાનુ નામ લેના પણ પ્રાયશ્ચિત્ત લેવુ પડે, આમ ગચ્છાચારપથનામા કહેલ છે ॥૩-૧૮-૨૧-૩૫૫-૭૦૪॥

૩૦ આત્માના દ્રવ્ય આત્મા કથાય આત્મા વિગેરે આઠબેદો છે, તેમા ૭૧ અજીવનો આત્મા તે દ્રવ્યાત્મા કહેવાય, આ વિન-રણમા અજીવોમા આત્માનો અગ કઈ યુક્તિએ માન્યો છે ? અત્રિ સાતમ્યેન ગચ્છતિ તાન તાન્ પર્યાયાન્ ઇતિ આત્મા—

“અતતિ એટલે મનતપણે તે તે પર્યાયોને પામે, તે આત્મા કહેવાય” આવી વ્યુત્પત્તિથી અલગ પુરુગવાદિકમા પણ દ્રવ્ય આત્માનો વ્યપદેશ કર્યો છે ॥ ૩-૧૮-૨૨-૩૫૬ ॥ ૭૦૫ ॥

૧૯

પણ્ડિતશ્રી વટપદલીય પદ્મવિજય ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરે

પ્ર० સામાન્યારીમા “ચાગ પાય ચોજન જવાને અને આવવાને કહ્યે છે, ”એમ કહ્યું છે, તે જવુ આવવુ એ વર્તને જાણવા ? કે જવાને આશ્રયીને જાણવા ?

ઉ० આમાસામા ગ્નાનને માટે ઓપન લાવવુ વિગેરે જરૂરોએ સાધુ ચાગ પાય ચોજન જાય છે, અને ને જામકરી ચાગપાય ચોજન પાછા આવે છે, પરંતુ ગદીના ઓપન વગેરે કર્યો પૂર્ણ થયા પછી ક્ષણ માત્ર પણ ત્યા ગદે નહિ તેમજ ભિક્ષાચર્યામા પાય ગાઉ કક્ષા છે, તે તો જવુ—આવવુ એમ બન્નેયવી જાણવા ॥ ૩-૧૯-૧-૩૫૭ ॥ ૭૦૬ ॥

પ્ર० નિદ્રા સમયે મુખમાથી પાનનુ બીકું કાઢી નાખવુ અને કપાળેવી તિવર જુગી નાખવુ અને ડોકમાથી કૃદમાળા કાઢી નાખવી, અને પથ્ય કથી ઝીનો ત્યાગ કરવો, તેમ જરવાના કાગણે શા છે ?

ઉ० તામ્રુપનો ત્યાગ ન કરે, તો મુખ દુર્ગંદી થઈ જાય ૧ તિવરનો ત્યાગ ન કરે તો આયુષની હાનિ થાય ૨ કૃદમાળાનો ત્યાગ ન કરે તો મર્ષનો ભય થાય ૩ અને ઝીનો ત્યાગ ન કરે તો બળની હાનિ થાય ૪ આ ચાર કાગણો છે ॥ ૩-૧૯-૨-૩૫૮ ॥ ૭૦૭ ॥

પ્ર० દેવ મૂળ શરીરે દેવીને ભોગરે ? કેઉત્તર વૈક્રિય ગરીરે ભોગરે ?

ઉં બન્ને પ્રકારે ભોગ કરે કે એવા અક્ષરભગવતી પત્નવણા
જીવાભિગમ ગયપસેણીય વિગેરે ત્રયોર્મા છે ॥ ૩-૧૬-
૩-૩૫૬ ॥ ૭૦૮ ॥

પ્રશ્ન આજની બનેલી કડા વિગય વાપરે, તો તેમા કેટલી વિગય
ગાગાય ?

ઉં એક કડા વિગય વાગે છે ॥ ૩-૧૬-૪-૩૬૦ ॥ ૭૦૯ ॥

પ્રશ્ન દેવો મૂળ ગંગે નગ્ન હો ? કે વસ્ત્ર ધારણ કરે ?

ઉં મૂળશરીરમા વસ્ત્ર રાગણ જવાનો નિયમ જાણ્ય નથી ॥ ૩-
૧૬-૫-૩૬૧ ॥ ૭૧૦ ॥

પ્રશ્ન દાતપુ અને મણાતભોજન કરીને ક્ષામણાપ્રતિક્રમણ વિગેરે
કરુ કહ્યે ? કે નહિ ?

ઉં દાતણભોજન કર્યા સિવાય બારો વેદાગ્ર ખામણાપ્રતિક્રમણ
વિગેરે કરુ એ છે ॥ ૩-૧૬-૬-૩૬૨ ॥ ૭૧૧ ॥

૨૦

પણિહતશ્રી મેઘવિજય ગણિશુક્રત પ્રશ્નોત્તરો

પ્રશ્ન લૌકિકટીપણામા અગ્નીઆગ્ન બે આવી હોય, તો શ્રીહાર-
વિજયસૂરીશ્વરજીનો નિર્વાણમહિમા પોમહ અને ઉપવાસ
વિગેરે કૃત્યો પહેલીમા કરવા ? કે બીજામા કરવા ?

ઉં પૂજ્યપાદશ્રી હોરવિજયસૂરીશ્વરજી મહારાજનો નિર્વાણ
મહિમા-પોમહ-ઉપવાસ વિગેરે કાર્યો આયિકી એટલે
ઉદયવાળી અગ્નીઆગ્નમા કરવા [આ ઉત્તરમા પૂજ્યપાદ
મેનસૂરીશ્વરજી મહારાજએ લૌકિકટીપણાની બીજી અગ્ની
આરસને પર પગ પ્રમાણે આદયિકી કરાવી પેદેબીનો ઉદય છતા
પણ ઉદય વિનાની જણાવી એટલે પર્વ સિયિ નહિ જણાવી
એટલે પર પરાથી લૌકિક ટીપણાની બે અગ્નીઆગ્નમા ન

બીજી અગીઆગમ તે પર્વતિથી છે અને પહેલી અગીઆગમ
તે અપર્વ તિથિરૂપ બીજી દશમ પગ પરાથી ગણાય છે ॥
૩-૨૦-૧-૩૬૩ ॥ ૭૧૨ ॥

પ્ર॥ સત્તગ્ભેદી પૂજા વિગેરેમા દેરાસગ્મા ૧૪ નમસ્કારરૂપ ચૈત્ય-
વદન કરીને બેસાય છે, ત્યારે ધરિયાવહિયાપડિક્કમિને બેસાય ?
કે એમને એમ બેસાય ?

ઉ० બે વડી વિગેરેની સ્થિતતા કન્વાની સલાવના હોય તો, ધરિયા-
વહિયા પડિક્કમાય છે, અન્યથા તો નવો અવગર હોય, તેમ
કરાય ॥ ૩-૨૦-૨-૩૬૪-૭૧૩ ॥

પ્ર० દેવળ સ્થાપનાઆર્ય પાસે પ્રતિકમણુ કરનાર શ્રાવકો ક્ષામ-
ણાના અવસરે કેટલીવાર ક્ષામણુ કરે ?

ઉ० સ્થાપનાઆર્ય પાસે પ્રતિકમણુ કરનાર શ્રાવકો એકવાર
અભુટ્ટિઓ ખામે છે ॥ ૩-૨૦-૩-૩૬૫-૭૧૪ ॥

પ્ર० દરેક શ્રાવકોએ મુહુપત્તિ ગણવાના અક્ષરે કયા અર્થમા છે ?

ઉ० અઃ સન્મમરણયમો કરજુઅવિન્ધિરિયુસ્તિરયહરણો ।
પરિચિન્તિઅ અદ્યારે, જહક્કમ ગુરુપુરો ચિયદે ॥૧॥

“ હવે મન્યક પ્રકારે અગ જણે નમાનેલુ છે, એવો અને
ટાંચમા જણે વિનિપૂર્વ મુહુપત્તિ અને ગ્નેહગણ પાગણ જગલા
છે, એવો શ્રાવક ચિતવીને અતિચાર અનુક્રમે ગુરુપાસે પ્રકટ કરે”

આ ગાયા યોગશાસ્ત્રના ત્રીજાપ્રકાશની ટીકામા શ્રાવક-
પ્રતિકમણુના અધિકારમા છે, આ પ્રમાણથી દરેક શ્રાવકને
પણ મુહુપત્તિ વિગેરે ગ્રહણ કરવું જોઈયે. અને અનુયોગદાર
વિગેરેમા પણ સ્પષ્ટ અક્ષરે છે ॥ ૩-૨૦-૪-૩૬૬ ૭૧૫ ॥

પ્ર० મતાન્તરીય માધુ મળે અથવા તે પ્રથમ નમસ્કાર કરે તો કેટલાક
આપણા સાધુઓ મત્યએણુવદામિ બોલે છે, અને કેટલાક

- બોલતા નથી, તેમા જી નીતિ હોય તે જાણાવવા પ્રસાદી કંઘી.
- ઉં આગળથીજ મતાતમીય સાધુઓએ આપણને નમસ્કાર કર્યો
 હોય, તો અવસર મુજબ કરવું ॥ ૩-૨૦-૫-૩૬૭-૭૧૬
- પ્રં શ્રાવણે ખારતના પોસહ શરૂ કરે, ત્યારે પ્રારભના દિવસે
 આખેન કુગવાય ? કે એકાશન કરાવાય ? અને ભોજનમા લીધું
 શાક વિગેરે કંપે ? કે નહિ ?
- ઉં શ્રાવણે ખાત્ર તોના પોસહમા યયાશક્તિ તપ કરવું. અને
 લીધું શાક વિગેરે તો જાગણ વિના કંપે નહિ ॥ ૩-૨૦-૬-
 ૩૬૮-૭૧૭ ॥

૨૧

પણિહત શ્રી શ્રુતસાગરગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરે

- પ્રં મૃગાના પાદડામા અનન્તકાયપણુ છે ? કે પ્રત્યેકપણુ છે
- ઉં મૃગાનો કદોજ અનન્તકાય છે, તેના પાદડા વિગેરે અનન્તકાય
 નથી ॥ ૩-૨૧-૧-૩૬૯-૭૧૮ ॥
- પ્રં ઉત્સન્નભાષિઓ સમકિતી હોય કે ? મિત્યાદૃષ્ટિ હોય ?
- ઉં ઉત્સન્નભાષિઓ મિત્યાદૃષ્ટિ હોય, તેમા કોઈ પણ વાદવિવાદ
 નથી

સૂત્રોત્તસ્યૈરુપાપ્યરોચનાદક્ષરસ્ય મરતિ નર
 મધ્યાદૃષ્ટિ

“મૂનના એક અક્ષરની પણ અમચિ કરે, તો માણસ મિત્યા-
 દૃષ્ટિ બને છે.

આ પાઠ છે ॥ ૩-૨૧-૨-૩૭૦-૭૧૯ ॥

- પ્રં દેવગત થયેનાના વાર્ષિક દિવસે માનેલા દ્રવ્યે કંઈ કોઈ સવ-
 ન શ્રી ત્રિગેરે પર્વોના પોગાતીઓને જમાડે, તેમા સમકિતિઓ
 જુદુ ઉચિત છે ? કે નહિ ?

ઉં મગણ પામેવાનું વાર્ષિક કૃત્ય કાર્ડ જીવું કરીનેજે પોસાતી-
ઓને જમાડે તો તેમાજવું ગમકિતિઓને ઉચિતજ છે અન્યયા
તો ઉચિત વાગતું નથી હાવમા મહોટા શહેરમા પ્રવૃત્તિપણ
તેવીજ છે ॥ ૩-૨૧-૩-૩૭૧-૭૨૦ ॥

પ્રં સાત ક્ષેત્રમા મૂકેલ માધુ નાન્વી ક્ષેત્ર દ્રવ્યનો વ્યયઃ ત્રાવકાએ
સાનુ માન્વી બાબનના કયા ઠેકાણે કરવો જોઈએ ?

ઉં માત ક્ષેત્રમા મૂકેલ માધુ સાન્વી ક્ષેત્રદ્રવ્યનો ખર્ચ સાનુ સાન્વી
ને આપદામાથી બચાવવામા, તથા ઔષધ કમવવામા, તથા
માર્ગમા સહાય કરવી વિગેરે બાબતોમા આવકાએ કરવો જોઈએ
૩-૨૧-૪-૩૭૨-૭૨૧ ॥

પ્રં જમ “કાણાને કાણો કહેવો” એ કઠિન વચન છે, તેમ મિથ્યા-
દૃષ્ટિને તુ “મિથ્યાદૃષ્ટિ છે ” એમ કઠિન વચન ન કહેવું
જોઈએ ” એમ કટવાક કહે છે તેનું શું ?

ઉં મિથ્યાદૃષ્ટિને મિથ્યાદૃષ્ટિ કહેવો કે ન કહેવો તે વાત સમય
આશ્રયી જાણવી ॥ ૩-૨૧-૫-૩૭૩-૭૨ ॥

પ્રં દેવદ્રવ્યની વૃદ્ધિ માટે આવકાએ તે દ્રવ્ય વ્યાજે ગખાય કે ?
નહિ ? અને ગખનાગઓને તે દ્રવ્યરૂપ વાય ? કે ભૂપણરૂપ થાય ?

ઉં ત્રાવકાએ દેવદ્રવ્ય વ્યાજે રાખવું ચોખ્ખું નથી કેમકે-નિ
શૂંપણ વધ જાય, માટે વ્યાપાર વગેરેમા વ્યાજે રાખી વાપરવું
નહિ “ જે અદ્યપણ દેવદ્રવ્યનો ભોગ થઈ જાય તો સકાશ-
આવકની પેઠે બવિષ્યકાવમા અત્યંત દુષ્ટવિપાક આપે છે”
એમ ગ્રંથમા જોવામા આવે છે ॥ ૩-૨૧-૬-૩૭૪ ॥ ૭૨૩ ॥

પ્રં ઉત્સૂત્રભાષીએ બણાવાતા આષ્ટોત્તરીસ્નાનમા સગા-
૧૮

વહાણાના કારણે સિવાય જવામા સમકિતિઓને દૂપણ લાગે ?
કે નહિ ?

ઉં અષ્ટોત્તરીસ્નાત્ર વિગેરેમા જવામા સમકિતિને દૂપણ લાગ
વાતુ જાણ્યું નથી ॥ ૩-૨૧-૭-૩૭૫ ॥ ૭૨૪ ॥

૨૨

પણિકત શ્રી કનકવિજય ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તર

પ્રં મોટી વિરિએ ઉપવાસ વહેનારાએ ચોાવહાર ઉપવાસ કર્યો
હોય, તો સાજ પચ્ચક્ષાણ વખતે જુન સમક્ષ પચ્ચક્ષાણ
કરવું જોઈએ ? કે નહિ ?

ઉં પ્રભાતે ચોવિહાર ઉપવાસ કર્યો હોય તેને સાજ સાંજની
ઉપવાસની ક્રિયા વખતે ફરી પચ્ચક્ષાણ કરવું જોઈએ. ઉપ-
વાસ ન ટોય, તો સાજ તેવું સ્મરણ કરવું પડે છે પણ ફરી
પચ્ચક્ષાણ લેવું પડે, તે જાણવામા નથી ॥ ૩-૨૨-૧-૩૭૬
॥૭૨૫॥

૨૩

શ્રી વિજયસેનમુરિના પણિકૃતકનકવિજય
ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરો

પ્રં છટ્ટ વિગેરે પચ્ચક્ષાણમા બે લક્ષ અરિક કહેવાય છે, તેવું
શું જાણ ?

ઉં સામાન્યથી લોકમા સતપુરુષને બે વખત જમવાનું પ્રસિદ્ધ છે,
માટે બે ઉપવાસ કરનારને ચાર જોજનો બધ થયા અને
પારણે અને ઉત્તરવારણે જોજાથન કર્યું હોય, તેના બે જોજન
બધ થાય એટલે છ જોજનો છાડ્યા ગણાય છે ॥૩-૨૩-૧
૩૭૭૭૭૨૬॥

શ્રીવીરભગવન પછી કેટલા કુષ્કાળો પડ્યા ? કેમકે કેટલાક

કહે છે કે “ જે દુષ્કાળ પડેલ છે, અને પરિશિષ્ટપર્વમાં તો ઘણા દુષ્કાળો પડ્યાનું બતાવેન છે માટે સત્ય શું છે ?

ઉં શ્રીવીરભગવત પછીના કાળે ઘણા દુષ્કાળો પડેલ છે, પણ બારવરસના દુષ્કાળ સાક્ષાત્ શાસ્ત્રમાં ત્રણ બતાવ્યા છે. તેમાં પરિશિષ્ટપર્વમાં બે બતાવ્યા અને એક નદી ટીકામાં બતાવેલ છે જ્યો “ જે દુષ્કાળ જ્ઞે છે, ” તે કયા શાસ્ત્રમાં બતાવેલ છે ? તેનું નામ જણાવવું પછી તે સબધી ઉત્તર અપાશે ॥ ૩-૨૩-૨-૩૭૮ ॥ ૭૨૭ ॥

પ્ર૦ સાહાત્રણ કોડ કૃષ્ણવાસુદેવને પુત્રપૌત્ર બતાવેલ છે, અને ભરતચક્રિને સવા કોડ બતાવેલ છે તેમાં કાળ તો પતન શીલ છે, તો કૃષ્ણને અનિકપધુ કેમ ધટે ?

ઉં દ્વારકાનગરીમાં સાહાત્રણકોડ કુમારે કહ્યા છે, અને તેઓ અનેક યાદવોના પુત્રો છે પણ એકલા કૃષ્ણના પુત્રો નથી અને ભરતને તો પોતાના સવાકોડપુત્રો કહ્યા છે, માટે કાઈ પણ નહિ ધટતી વાત નથી ॥ ૩-૨૩-૩-૩૭૯-૭૨૮ ॥

પણ્ડિતશ્રી દયા વિજયગણિ અને ગુણવિજય
ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરો

પ્ર૦ દર્શન અને સમકિતમાં શો તકાવન છે ? જથી બન્નેયના અતિચારો બતાવ્યા ? પરમાર્યથી તો કેટલાક માહોમાંદિ સગ્ખા જણાય છે, તેથી તે બન્નેયનો સ્પષ્ટ બેદ જ હોય, તે બતાવવા કૃપા કરશે

ઉં-“ દર્શન અને સમકિતનો વસ્તુગતિએ અબેદ છતા પણ

કથયિત્ નિશ્ચિતપણાના અભાવે જ સમન્વિતનો અતિચાર
કહેવાય છે અને શકા વિગેરેનો સદ્ભાવ દર્શન અતિચાર
કહેવાય ” આ પ્રમાણે પ્રવચનસારોદ્ધાગના છઠ્ઠાધ્યાયમાં
સ્પષ્ટ હકીકત છે ॥ ૩-૨૪-૧-૩૮૦ ॥ ૭૨૬ ॥

પ્ર૦ દેસિજ રાદ્ધ પશ્ચિમવૃત્ત આ કાઉસંગ નિર્ધુક્તિની હજી
મી ગાથાનો અર્થ હાગિભદ્રીયટીકામાં બતાવેલો છે તેમાં
જ્યેષ્ઠ ઐક પ્રતિક્રમણમાં ત્રણ ગમા પ્રતિપાદન કરેલા છે, તે
તે ગમા પાચેય પ્રતિક્રમણોમાં જ્યાં જ્યાં સમાપ્ત થતા હોય,
તેમ્મુદ જણાવવા કૃપા કરશે

ઉ૦ દેવગિય વિગેરે પાચેય પ્રતિક્રમણોમાં શરૂઆત પછી જ પ્રથમ
કરેમિભ તે ઇત્યાદિકતુ હિચાગણ થાય, તે પહેલાં ગમાનો
પ્રારંભ થયો તે વાગ પછી પ્રતિક્રમણ સત્રના કહેવા વખતે
જ કરેમિભ તે! હિચારવામાં આવે, તે બીજા ગમાનો પ્રારંભ
થયો તેના હિચાર પહેલાં પહેલાં ગમાની સમાપ્તિ થઈ તેમજ
ત્રીજા સપ્ત જ કરેમિભ તે! કહેવામાં આવે, તે ત્રીજા ગમાનો
પ્રારંભ થયો તેની પહેલાં તે બીજા ગમાની સમાપ્તિ થઈ
હરે ત્રીજા ગમાની સમાપ્તિ પ્રતિક્રમણ પૂરૂ થાય, ત્યાર
થાય છે એમ આવશ્યક બૃહત્પીઠા અનુમાર જણાય છે
[પદ્મીમા-૧ પદ્મીસૂત્ર પહેલાં પછી-૨જે પદ્મી વદિતુ કે
પદ્મીજમણુ મત્ર બોલતા પડેલા અને ૩જે પછી બાર સોગસ્મના
કાઉસંગ પહેલાં કરેમિભ તેથી-ત્રણેયગમેની શરૂઆત થાય
છે] ॥ ૩-૨૪-૨-૩૮૧ ॥ ૭૩૦ ॥

પ્ર૦ અગોચ્યાકેવલીઓ તીર્થમાં દોય ? કે તીર્થના વિરોધમાં દોય ?
જે તીર્થના વિરોધમાં દોય, તે પાશ્વિકસૂત્રની ટીકામાં
તીર્થ ન પ્રવર્તતું હોય, તે વખતે અતગદ કેવળીઓ થઈને મહા-

નુભાવો મોક્ષ પામે છે, અને ભગવતીજીમાં નવમા શત-
કમાં અગ્રોચ્ચાકેવલિને આશ્રયીને કહ્યું કે “તત્પરશ્રિયમાવ-
ગસ્ત તત્પરશ્રિયસાચિઆણ વા- આ સૂત્રમા એક પ્રશ્ન અને
એક ઉદાહરણ ઠાડી તેમના મળવી આવડ અથવા આવિજાને
વંચાડે નર્મોપદેશ આપતા નથી આ અભિપ્રાયથી તીર્થમાજ
હોય, અને બીજી અગ્રોચ્ચાકેવલિએ મિદના પદ્મબેદોમાથી
કયા બેદમા મમાય છે ? આ મવિસ્તર હકીકત જણાવવા
કૃપા કરગોજી

ઉ૦ અગ્રોચ્ચાકેવલિએ ભગવતીટીકા અનુમાજ તીર્થમાજ હોય
છે, અતીર્થમા ટોતા નથી પદ્મખીસૂત્રનીટીકામાતો
અતીર્થમિદના અનિવારમા જ્યા નથી તેમજ તીર્થસિદ્ધ
વિગે બેદોમા અગ્રોચ્ચાકેવળી મભવપ્રમાણે મમાય છે
॥ ૩-૨૪-૩-૩૮૨ ॥ ૭૩૧ ॥

પ્ર૦ આચાર્યગસૂત્રના લોકમાજ અધ્યયનના પાત્રમા ઉદ્દેસા
નાપહેલાસૂત્રમા જુગોપમૈનાચાર્યેણ માન્ય. આ સૂત્રની
ટીકામા નર્મને આશ્રયીને ચોભગી કહેલી છે તેમા પ્રત્યેક
જુગો તો ઉભયનો અભાવ હોવાથી ચોથા ભગમા કહ્યા, તો
આ પ્રકારે તમામ પ્રત્યેક જુગો નર્મોપદેશ આપે નહિ, એમ
હૈ છે તે કેવી રીતે વરે ક્રમકે ઋષિમહાસૂત્રમા

પત્તેઅનુદ્ધસાદુ, નમિમો જે માસિત મિવપત્તા
પળયાલીસટસિમાસિયાહ અજ્ઞયણપવગહ

“અમે પ્રત્યેક જુદનાજુદોને નમસ્કાર કરીએ છીએ કે
જાએ જપ ઋષિભાષિત અધ્યયનોનુ પ્રવચન કરીને
મોક્ષમા પહોંચેલા છે ”

આ ગાથામાં પ્રત્યેક બુદ્ધિને અધ્યયનોનું પ્રવચન કરવાનું
જણાવ્યું છે માટે આમાં તત્ત્વ યુ છે ?

ઉ૦ આચારાગ્રંથીકાચનુસાર પ્રત્યેકબુદ્ધિ ઉપદેશ આપતા
નથી એમ નિર્ણય છે અને ઋષિમહાત્મા તો તેઓને
અધ્યયનરચવારૂપ યોગોપદેશ બતાવેલ છે. માટે કાર્ઠપણ અધ-
રિત નથી ॥૩-૨૪-૪-૩૮૩ ॥ ૭૩૨ ॥

પ્ર૦ ક્રિયાની અદર મહાલીમાં સ્વપક્ષી અથવા પરપક્ષી શ્રાવકોએ
કરેલી સન્નિધિ આપણા શ્રાવકોને કદપે ? કે નહિ ?

ઉ૦ ગ્રહસ્થે રહેલી સન્નિધિ આધુઓને અને શ્રાવકોને ક્રિયાની
અદર કામ લાગી શકે નહિ ॥ ૩-૨૪-૫-૩૮૪ ॥ ૭૩૩ ॥

પ્ર૦ પરપક્ષી વેષવારીએ કરેલા આધુનિક સ્તુતિ સ્તોત્રો સન્નિધિ
વિગેરે સ્વપક્ષી સાધુઓને ક્રિયાની અદર મહાલીમાં કહેવાય, તો
કદપે ? કે નહિ ?

ઉ૦ આધુનિક પરપક્ષીએ કરેલા સ્તુતિ સ્તોત્ર સન્નિધિ વિગેરે
ક્રિયામાં કહેવા કદપે નહિ. ॥ ૩-૨૪-૬-૩૮૫ ॥ ૭૩૪ ॥

પ્ર૦ સાધુઓને અને શ્રાવકોને કાલવેળાએ અને અસન્નિધિના દિવ
સોમાં અઉસરણ પથનો ગણવો કદપે ? કે નહિ ?

ઉ૦ કાલવેળાએ અને અસન્નિધિના દિવસોમાં પણ અઉસરણ
પથનો ગણવો કદપે છે ॥ ૩-૨૪-૭-૩૮૬ ॥ ૭૩૫ ॥

પ્ર૦ અવવિજ્ઞાનીઓ અને મન પર્યવજ્ઞાનીઓ કેટલા બેલો કરે ?

ઉ૦ ભગવતીસૂત્ર આઠમાં શતકના બીજા ઉદ્દેશમાં કહ્યું છે, કે-
આમિણિવોદિયન્નાણિસ્મણ મતે! અતર કાલો
કેવલચર હોઈ ?

ગોયમા જહન્નેણ અતોમુદ્ધત્ત, ઉમ્કોસેણ અણત કાલ
જાવ-અવદ્ધોગલપરિઅદ્ધ ચ દેમ્મણ ।

સુઅનાળી ઓહિનાળી મળપજ્જવનાળીણ એવ ચેવ,
કેવલનાણિસ્સ નત્થિ અતર-

“ હે ભગવાન આશિનિબોધિઠ જ્ઞાનીને કાલથી કેટલું
અતર હોય ?

દે ગોતમ ! જનન્યથી અતર્બુદ્ધર્ત અને ઉત્કૃષ્ટથી
અનતો કાલ યાવત-દેગે ઉણ અર્પપુદ્ગલપગવર્તનકાય
અવવિજ્ઞાનીને હોય છે. આ પ્રમાણે શ્રુતજ્ઞાની અને મન પર્યવ-
જ્ઞાનીનું જાણવું અને કેવલજ્ઞાનીને આતઞ નથી ”

આ પાઠથી અવાવજ્ઞાનીઓ અને મન પર્યવજ્ઞાનીઓ
અનન્તા ભવ કરે, તેમ જણાય છે ॥ ૩-૨૪-૮-૩૮૭ ॥
૭૩૬ ॥

૨૫

પણ્ડિતશ્રી ગુણવિજય ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરે

પ્ર૦ અભવ્ય-પાઠપોપગમન નામનું અણસણ કરે ? કે નહિ ?

ઉ૦ જમ અભવ્ય દ્રવ્યક્રિયાથી નવમાગ્રેવેયકના આધુષણ અને
યોગ્ય ઉત્તમ સામાચારીવાળું ચારિત્ર પાળે છે તેમ પાઠપોપગમ
અણસણને પણ કરે છે, માટે તેનો તેને અસભવ નથી ॥
૩-૨૫-૧-૩૮૮ ॥ ૭૩૭ ॥

પ્ર૦ તીર્થ કર મહારાજાઓ વાર્ષિક દાનવખતે ઉત્તમ પ્રકારની દાન
લેવા આવવાની ઉદ્દેશ્યેણા કરાવે ત્યારે તે દાન આવક અને
સ્ત્રી ગ્રહણ કરે છે ? કે નહિ ?

ઉ૦ તીર્થ કરના દાન અવસરે જ્ઞાતાધર્મ કથા વિગેરેમા સનાથ
અનાથ મુસાફર કારપટિક વિગેરે યાચકોનો દાનગ્રહણનો

અવિકાર જોવામાં આવેલ છે પણ વ્યવહારીઆઓનો દેખાતો નથી તેથી કોઈ શ્રાવકપણ યાચક થઈ ને ગ્રહણ કરેનો હોય, તો ભલે ગ્રહણ કરે પણ ચીનો તો પ્રાય ત્યાં આવકાર દેખાતો નથી ॥ ૩-૨૫-૨-૩૮૯ ॥ ૭૩૮ ॥

૫૦ ૧ બસદેવ ૨ કર્ણ ૩ દ્વૈપાયન અને ૪ શખ આવતી ચોવીશીમાં તીર્થ કરે થશે, તેઓ ૧ નવમાબસદેવ, ૨ કુનિનોપુત્ર ૩ દ્વાન્કાને બાળનાર અને ૪ વીરભગવાનનો પ્રથમશ્રાવક આ ચાર વશે ૧૩ કોઈ બીજા વશે ?

૬૦ “ વીરભગવાનના પ્રથમશખ શ્રાવક ગિવાય બીજાશખનો જીવ તીર્થ કરે થશે” એમ હાણુમાં ટીકામાં બતાવેલ છે, અને દ્વૈપાયન દ્વારકા બાળનાર કે કોઈ બીજો છે તે નિર્ણય કેવળિ ગમ્ય છે, અને કૃષ્ણનો બધું બસદેવ આવશ્યક નિર્ચુક્તિ વિગેરેમાં “ આવતી ચોવીશીમાં કૃષ્ણના તીર્થમાં સિદ્ધિપામશે ” એમ બતાવેલ છે, તેથી બસદેવઃ કોઈ બીજો બહુનો અને કર્ણને ઠેકાણે શાસ્ત્રમાં કૃષ્ણનામ લખેલ છે તે પણ કોઈ બીજો બપુવો આ કાગલથી અન્યશાસ્ત્રો સાથે વિસવાદ આવવાનો વિચાર કરી પ્રવચન સારોદ્ધાર ટીકાકારે બે ત્રણ જ બાવી તીર્થ કરે જીનોતુ સ્પષ્ટપણે વિવરણ કર્યું છે, બીજાઓનું કર્યું નથી ॥ ૩-૨૫-૩-૩૯૦ ॥ ૭૩૯ ॥

૨૬

પણ્ડિત શ્રીચંદ્રવિજય ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરે.

૫૦ તીર્થ કરે કેવળિનો અને સામાન્ય કેવળિનો વીર્યાન્તગય કર્મનો કાય સરખોજ થયો હોય છે તો સામર્થ્યમાં ન્યૂન-અનિકપણુ કેમ દેખાય છે ?

ઉં તીર્થ કં દેવળિને અને સામાન્ય દેવળિઓને વીર્યાન્તગય કર્મના ક્ષયથી આત્મ વીર્ય સંપ્તુ છતાં પણ નામકર્મના ભેદથી કે સગીર લક્ષણ અને બાહ્ય મામત્રી નો ભેદ હોય છે, તેથી બળમા ભેદ છે. આ જ કાન્સથી સામાન્ય દેવળિઓના શરીરથી તીર્થ કન્દેવનુ ગરીબ અનન્તબળવાળુ હોય છે આમા જુના તોવાનો દ્વિત્વ વિચારવો ॥ ૩-૨૬-૧-૩૬૧ ॥ ૭૪૦ ॥

પ્રં જ્ઞાતાસૂત્રપ્રથમઅધ્યયનમા “ મેડકુમાગની માતાને અકાળે મેડનો ડોળો ઉત્પન્ન થયો ” એમ જણુ છે, તે કુની ગીતે ઘટે ? કુમકે-તે વખતે વર્ષાકાળ છે, માટે અકાળ કેમ કહ્યો ?

ઉં મેડકુમાગની માતાને જ્ઞાતાસૂત્રમા બતાવેલ પાચવર્ણુ વિગેરે વાળા મેડનો ડોળો ઉત્પન્ન થયેલો છે, જ દેવોથી માધ્ય છે, માટે વર્ષાકાળ છતાં પણ આવા સ્વરૂપવાળા વગ્માદનો તો અકાળ છે ॥ ૩-૨૬-૨-૩૬૨ ॥ ૭૪૧ ॥

પ્રં કોઈક શ્રાવકે “સૌયોગન ઉપર જવુ નહી ” એવુ પચ્ચક્ષ્ણાણુ કર્યુ હોય, અને તેને ધર્મને માટે અત્રિક જવુ હોય, તો કહ્યે ? કે નહિ ? જો જાય તો કંઈ વિવિધે જાય ?

ઉં પચ્ચક્ષ્ણાણુ કગતી વખતે વિવેક જગો જોઈયે પરંતુ મુખ્ય વૃત્તિએ તેમા મસારના આરબનુ પચ્ચક્ષ્ણાણુ હોય છે, નર્મકૃત્યનુ હોવુ નથી પણ જો સામાન્યથી પચ્ચક્ષ્ણાણુ લીધુ હોય તો, ધર્મને માટે જવુ પડે, તો નિયમિતક્ષેત્ર ઉપર જયણુએ જાય અને ત્યાં ગયા પછી દોષપણુ આમાગિક કાર્ય કરવુ નહિ ॥ ૩-૨૬-૩-૩૬૩ ॥ ૭૪૨ ॥

પ્રં પોસાતી શ્રાવકા કેટલી ભૂમિ સુધી જઈ શકે ?

ઉં પોસાતી શ્રાવકા. ધર્માસમિતિ વિગેરેએ કુની વર્મને માટે

અગ્રામુજા સુધી જઈ ગઈ છે, આમાં ભુમિના પ્રમાણનો નિયમ નથી ॥ ૩-૨૬-૪-૩૬૪ ॥ ૭૪૩ ॥

૨૭

પણ્ડિતશ્રી અમરચન્દ્ર ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરો.

પ્ર० જિનપ્રતિમાજીને ચદનની પેઠે કસ્તુરીનો લેપ કરાય ? કે નહિ ?

ઉ० પ્રતિમાજીને કસ્તુરીનો લેપન કરવાના અક્ષયે અથમા નથી. પણ ઉવદા સામાન્યથી કસ્તુરીનો લેપ કરવાના અમરેશ શ્રાદ્ધ વિધિ વિગેરેમાં છે અને પૂજામાં ચદન વિગેરેના ઘોળમાં હાલમાં પણ કસ્તુરી વપગતી જોવામાં આવે છે ॥ ૩-૨૭-૧-૩૬૫ ॥ ૭૪૪ ॥

પ્ર० સાંજના પ્રતિક્રમણની પેઠે સવારના પ્રતિક્રમણમાં શ્રાવકોને સાંધુએ આદેશ અપાતો નથી, તેનું શું કારણ ?

ઉ० “પ્રભાતનું પ્રતિક્રમણ ઉઝા સાદે ન કરવું” એવી આગમની મર્યાદા છે, જે આદેશ આપવામાં આવે, તો સૂત્ર સંભળાવવા માટે આવક ઉઝા સાદે લણાવે, તો સૂત્ર મર્યાદાનો ભંગ થઈ જાય, માટે પ્રભાતે આદેશ અપાતો નથી ॥ ૩-૨૭-૨-૩૬૬ ॥ ૭૪૫ ॥

પ્ર० શ્રાવકોને ગોત્રદેવીની પૂજામાં મિથ્યાત્વ લાગે ? કે નહિ ?

ઉ० જનુ તેવા પ્રકારનું વૈર્ય હોય, તેણે ગોત્રદેવીની પૂજા સહાગજ કુમારપાલની પેઠે કરવીજ નહિ અને વૈર્ય ન હોય તો કદાચિત્ તેની પૂજામાં પણ ઉચ્ચરેલ મમિકિતનો ભંગ થતો નથી કેમકે-દેવાભિયોગરૂપ-ઝીંડી ઉચ્ચરતી વખતે મોકળી રાખવા માં આવી હોય છે ॥ ૩-૨૭-૩-૩૬૭ ॥ ૭૪૬ ॥

પ્ર० આચલીકોએ પ્રતિષ્ઠિત કરેલા પ્રતિમાજી પૂજાય ? કે નહિ ?

ઉ० આચલીકોએ પ્રતિષ્ઠિત કરેલી પ્રતિમાજી પણ આરખોલના પદ્ધતિને અનુસાર ગુરુવચનથી પૂજાય છે. અને ' સર્વની અનુજ્ઞા અને સર્વનો નિર્ધેય પ્રવચનમા નથી ' આ વચન આ બાબતમા લક્ષ્યમા રાખવું. ॥ ૩-૨૭-૪-૩૯૮ ॥ ૭૪૭ ॥

પ્ર० આગેય લોકપાળ દેવો કેટલી નિકાયમા છે ?

ઉ० વૈમાનિક અને ભવનપતિ એ બે નિકાયમા આરેય લોકપાળ દેવોનો સદ્ભાવ સ ગ્રહણીટીકા વિગેરેમાં કહેલ છે ॥ ૩-૨૭-૫-૩૯૯ ॥ ૭૪૮ ॥

પ્ર० શ્રુતદેવી અને ક્ષેત્રદેવીના કાઉત્સર્ગો કરવાનું કયા અથમા ખતાવેલ છે ?

ઉ० આવશ્યકચૂર્ણિ અને પચવસ્તુટીકાઃ વિગેરે આગમ અને પ્રકરણોમા કહેલા છે ॥ ૩-૨૭-૬-૪૦૦ ॥ ૭૪૯ ॥

પ્ર० શ્રાવકોને પૂજા વખતે આઠપડો મુખકોશ બાવવો કહ્યો છે, તે કઈ રીતિએ બધાય ? જો પૂજા કરનારને ધોતીયુ અને ખેસ હોય, તો ખેસનો મુખકોશ બાધી શકાતો નથી, જો ત્રીજી વસ્ત્ર હોય, તો તેનાથી મુખ કોશ કરવો બની શકે માટે ત્રીજા વસ્ત્રનો બધાય ? કે ઉત્તરાસણનો બધાય ?

ઉ० પૂજા વખતે મુખકોશનો બધે ઉત્તરાસણે કરી શ્રાવકોએ કમ્બો, પણ ત્રીજા વસ્ત્રે કરીને નહિ. કેમકે-આદ્ધિધિમા પૂજાવખતે શ્રાવકોને જોગવસ્ત્ર-ધોતીયુ; ઉત્તરાસણ રાખવાના કહ્યા છે, અને શ્રાવિકોને કચુકા સહિત ત્રણ કહ્યા છે. અધિક કહ્યા નથી, માટે ઉત્તરાસણ પણ પૂજાને યોગ્ય થાય તેવું ગણવું, તેથી કાઢ, અશક્યતા રહેશે નહિ. ॥ ૩-૨૭-૭-૪૦૧ ॥ ૭૫૦ ॥

પણિડતશ્રી સત્ય સૌભાગ્યગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરો

પ્ર० ઉત્કૃષ્ટ ચૈત્યવદનમા સ્તુતિઓ અક્ષરોએ કરી મોટી કહેવાય,
પણ ન્હાની ન કહેવાય. આરુઢિ સત્ય છે ? કે અસત્ય છે ?

ઉ० ઉત્કૃષ્ટ ચૈત્યવદનમા અક્ષરોએ મોટાનું સ્તુતિઓ કરેલી, એ
પર પગ છે તેથી ઉઢિ સત્યજ જણાય છે અને પર પગનું મૂળ
તો નમોઽસ્તુ વર્ધમાનાય ના અધિકારમા

તાઓ અ શુદ્ધો ણગસિલોગાદિવદ્ધુતિમાઓ પયમ
મ્ભરાદીર્ઘિ વા સરેળ વા વદ્ધુતેળ નિમ્નિ મ્ભગિજળ
“ અને તે સ્તુતિઓ એક સ્ત્રોક વિગેગ્યી વધતી, અથવા પદ
અક્ષરોએ કરી વધતી, અથવા વધતા એવા સ્વરે કરી પણ
સ્તુતિઓ વ્હીને “ આવો આવશ્યકચૂર્ણિનો પાઠ બેવાથી
સભવે છે ॥ ૩-૨૮-૧-૪૦૨ ॥ ૭૫૧ ॥

પ્ર० પકખીમા ભુવનદેવીના સ્મરણના કાઉસસગ પછી જ્ઞાનાદિ
ગુણયુત્તાના સ્તુતિ આવિકાઓ પણ બોલે ? કે નહિ ?

ઉ० પકખી પ્રતિકમણમા જ્ઞાનાદિ સ્તુતિ આવિકાઓએ અને
સાંત્વીઓએ પણ કહેનાય છે ॥ ૩-૨૮-૨-૪૦૩ ॥ ૭૫૨ ॥

પણિડતશ્રી જીવવિજય ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરો

પ્ર० પાલણપુરના મદ્ધિમા દરગેજ પાસે વીસસપ્રિયનાથજીનો
ભોગ કહેવો છે, તો તે નાથ કયા નામનાથ કહેવાય છે ?

ઉ० વીસસદેવ રાજાએ પાડેલું નામ, તે વીસસપ્રીય નામનું

તે કાવતુ કાઢ નાહુ વિગેષ સભવે છે. તે હાલમા પ્રગિદ્ધ નથી. પણ “છત્રીશમુદા દ્રમોએ કંગી વીમલપ્રીય નાહુ દર લાખ વીમ હજાર અને આદસો થાય” એ પ્રમાણ કહેવ છે ॥ ૩-૨૬-૧-૪૦૪ ॥ ૭૫૩ ॥

પ્ર० શ્રાવિકા દેરામન્ગમા અને ઘર દેગસગમા પ્રતિમાની પખાળ કરે ? કે નહિ ? તથા ચૌવન અવન્થામા દેવપૂજા કરે ? કે નહિ ?

ઉ० શ્રાવિકા નગન્દેગમગ અગગ ઘરદેગમન્ગમા પખાળ કરી શકે છે, તેમજ યુવાન અવન્થામા પૂજા પણ કરી શકે છે, જમ જ્ઞાતા ધર્મકથામા દ્રૌપદીએ પખાળપૂર્વક પૂજા કરી હતી તે બાલવુ ॥ ૩-૨૬-૨-૪૦૫ ॥ ૭૫૪ ॥

૩૦

પણ્ડિત શ્રી જસસાગર કૃત પ્રશ્નોત્તરે

પ્ર० શ્રી તીર્થ કંગના સમવમગણુમા બળી લાવે છે, તે ગધેવો હોય, કે ગ યા વિનાનો હોય ? ગચ્છમા તો ગથ્યા વિનાનો બનિ” એમ જહેવાય છે, અને મલ્લયગિરિ આવશ્યક ટીકામાં તો ગધેવો બલિ બતાવે છે ?

ઉ० શ્રી તીર્થ જહેવના મમવમગણુમા બલિ ગધેવો દાય, એમ જણાય છે ॥ ૨-૩૦-૧-૪૦૬ ॥ ૭૫૫ ॥

પ્ર० શ્રાવકાને ચક્રિમગણુપયન્નો કેમ બાણાવાય છે ? કેમકે નાનુ-એને તો યોગ સિવાય બાણાવનો નથી, અને શ્રાવકાને તો યોગ વિના પણ બાણાવાય છે, તેમા શુ-સાન્ન બવવાન છે ? કે ગચ્છસામાચારી બવવાન છે ?

ઉ० ચક્રિસગણુ વિગેરે ચાગ્ધયન્ના આવશ્યકસૂત્ર પેઠે બહુ ઉપયોગી રેનાથી, ઉપદાન યોગનકન ક્યાં સિવાય પણ પર-

પરાએ બણાવાતા હોય, એમ જણાય છે, માટે આમાં પરંપરા
જ પ્રમાણ છે ॥ ૩-૩૦-૨-૪૦૭ ॥ ૭૫૬ ॥

પ્ર૦ મૂર્તકર્ત્રોનો અમૂર્ત જીવ સાથે વન્હિઅયઃ પોંડન્યાયે કરો
મળવ દેવી ગીતે ઘટે ?

ઉ૦ અરૂપીઓ સાથે રૂપી પદાર્થોનો સબધ સલાવે છે જ નેમ-
આકાશ સાથે પરમાણુઓનો, અથવા પક્ષીઓનો સબધ છે
અને અગ્નિ લોહાના ન્યાયે તો જુદીજ જાતની વ્યવસ્થા સૂચવ
વામાં આવી છે પણ જે રૂપી પદાર્થોમાં જ એક પ્રકારનો સબધ
થાય છે, તેવા સબધની મૂલ્યના નથી માટે કાઈપણ અણુનટનું
નથી ॥ ૩ ૩૦-૩-૪૦૮ ॥ ૭૫૭ ॥

પ્ર૦ માછના અને કાચળા, વિગેરે જલચર જીવોનું, અને બળદ
પાડા વિગેરે થલચર જીવોનું, પોપટ મેના વિગેરે ખેચર
તિર્યચ જીવોનું, આયુષ્ય તથા ગર્ભસ્થિતિ કેટલી હોય ?

ઉ૦ જનચર થલચર અને ખેચરોનું આયુષ્ય પ્રમાણ ગવમસુઅ-
જલચરોમય ઈત્યાદિક સમ્રહણી ગાથામાથી જાણવું અને
મણુઆ સમગઘાઈ ઈત્યાદિક વીર જયક્ષેત્રસમાસની ગાથા-
માથી જાણવું

તેઓની ગર્ભસ્થિતિ જથ્થાથી અતર્મુદ્ધર્ત, અને ઉત્કૃષ્ઠથી-
આઠ વર્ષો, ભગવતી વિગેરે સુત્રોમાં બતાવી છે. ॥ ૩-૩૦-
૪-૪૦૬ ॥ ૭૫૮ ॥

પ્ર૦ ચૈદ્ર નિયમોમાં પ્રલાટે પર્યક્ષખાલ સમયે જે ત્રણ સચિત્તો
છૂટા રાખ્યા હોય, તે દિવસે પૂરા થઈ ગયા, હવે રાત્રિમાં સચિ
ત્તનું કાર્ય પડયું હોય તો, બીજા સચિત્તો વાપરવા કલ્પે ?
કે નહિ ?

રાત્રિ દિવસના પર્યક્ષખાલ વળતે જોટલા સચિત્તો - છૂટા

રાખ્યા હોય, તેટલા જો દિવસમાં પૂરા થઈ ગયા હોય તો રાત્રિએ અધિક કહ્યે નહિ, અને જો સાજ સુધીજ તેટલા છૂટા રાખ્યા હોય, તો રાત્રિએ અધિકપણ કહ્યે છે ॥ ૩-૩૦-૫-૪૧૦ ॥ ૭૫૬ ॥

પ્ર૦ બાંધુજીવક શબ્દનો શો શો અર્થ સમજવો ? વિહરિઓં એ વૃક્ષનું ફુલ છે, કે કાંઈ બીજું છે ?

ઉ૦ બાંધુજીવક શબ્દે કરી શાસ્ત્રમાં બાંધુજીવક પુષ્પ કહેવા છે અને લોકમાં તો બપોરિઓ વૃક્ષ કહેવાય છે ॥ ૩-૩૦-૬-૪૧૧ ॥ ૭૬૦ ॥

પ્ર૦ અદ્રરુદ્રાચાર્યઃ શિષ્યને ખભે બેસી આવેલ હતા, આ સસ છે ? કે અસત્ય છે ?

ઉ૦ ઉત્તરાધ્યયનટીકા વિગેરે બહુ ઓળખાણ અનુસાર “અદ્રરુદ્રાચાર્યે શિષ્યને કહ્યું ” તુ આગળ આવ “તેથી શિષ્ય આવ્યો, અને પોતે પાછળ આવ્યા ” અને કાંઈ ઓળખાણ કહ્યું છે કે- “શિષ્યના ખભે હાથ રાખીને આવ્યા ” ॥ ૩-૩૦-૭-૪૧૨ ॥ ૭૬૧ ॥

પ્ર૦ બોરડી અને બાવળમાં અસખ્યાતા જોવા હોય ? કે એક જ હોય ?

ઉ૦ પન્નવણાના પહેલા પદના ગુચ્છાધિકારમાં “આવલ અને બોરડીના. મૂળ-કદ-ચક્ર-જાવ-શાખા અને પ્રવાલમાં દરેકમાં અસખ્યા જોવા કહ્યા છે, તે અનુસાર બોરડી અને બાવળમાં પણ જ એવ સ્થાનમાં અસખ્યા જોવા સંભવે છે, પણ ન્યૂન-અધિક જોવા સંભવતા નથી ॥ ૩-૩૦-૮-૪૧૩ ॥ ૭૬૨ ॥

પ્ર૦ નગમવગત્તેણ સયસહસ્સપુહ્ત્તાઙ એ વાક્યમા પૃથક્ત્વ શબ્દે કરી કેટલી સખ્યા લેવી ?

ઉ૦ આઠી પૃથક્ત્વ શબ્દ બહુત્વનો વાયક છે જે એમ ન માનીએ, તો ટીકામા એક સયોગમાં પાણુ લાખ પૃથક્ત્વની ઉત્પત્તિ અને નિપણુ માછવાઓનુ કહ્યું છે, અને મનુષ્યની ઉત્પત્તિ કહી છે, તો આખા ભવની તો શી વાત કરવી ? તેથી વિજસમુદ્ધત્તપુહ્ત્તા,

આપદમા બહુત્વવાચી છે, તેમ અહીં પણ બહુત્વ અર્થે વાળેજ લેવો એમ જાણવું ॥ ૩-૩૦-૬-૪૧૪ ॥ ૭૬૩ ॥

૩૧

પણ્ડિત હર્ષચન્દ્ર ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરે

પ્ર૦ જિનેશ્વરની માતા જિનેન્દ્રને જન્મ આપ્યા બાદ ખીજ છાંદને પ્રસવે કે નહિ ?

ઉ૦ આમા એકાંત જણુયો નથી કેમકે નેમનાથ વિગેરેના નાના બાધઓ રથનેમિ વિગેરે પ્રમિદ્ધ ૭ ॥ ૩૧-૧-૪૧૫ ॥ ૭૬૪ ॥

પ્ર૦ કોઈ માણસે પોતાનુ વર પણ જિનાવયને અર્પણ કરેલ હોય તેમા કોઈ પણ આવક ભાડુ આપીને રહી શકે ? કે નહિ ?

ઉ૦ જોકે ભાડુ આપીને તે ઘરમા રહેવામા દોષ લાગતો નથી, તો પણ તેના પ્રકારના કાણુ વિના ભાડુ આપીને પણ તેમા રહેવું વ્યાજ્ઞી ભાસતુ નથી કેમકે-દેવદ્રવ્યના ભોગ વિગેરેમા નિ રક્તોનો પ્રગ ગ થઈ જાય ॥ ૩-૩૧-૨-૪૧૬ ॥ ૭૬૫ ॥

પ્ર૦ કોઈ આવક ચાર ઉપધાન કરીને માળાપહેર, તે વખતે સમુદેશ અનુજ્ઞા કરાય છે તેમા બાકીના બે ઉપધાનના નામ લેવાય ? કે નહિ ?

ઉં "છથેય ઉપવાનના નામો માળા વખતે થતી મનુષ્યેશ અનુભા ની ક્રિયામા લેવાય છે બાકી ગ્રહેલ બે ઉપવાનનો ઉદ્દેશ. આગળ કાળમા કઠ્ઠામા આવે, તેમા દોષ નથી" એમ વૃદ્ધમ પ્રદાય છે ॥ ૩-૩૧-૩-૪૧૭ ॥ ૭૬૬ ॥

પ્રં ચઢીનો મુપેણુમેનાપતિ તિમિઆ ગુફાના બાળા ઉનાડતી વખતે કેટલી ભૂમિ પાડે હઠીને ખોલે ?

ઉં સેનાની બાગણાની પૂજા કરીને પ્રહાર દેવા માટે માત આઠ પગના પાડે હઠે છે, પણ "કપાટ ખોલવાના સમયે મેનાની રત્નઅશ્વિ બાગ ચોળન પાડે હઠે છે" આવો જ પ્રયોગ ચાલે છે, તે અનાગમિક છે કેમકે આવશ્યક ટીપ્પનમા સેનાની માત આઠ પગના પાડે હઠે એમ જ્ઞેય છે ॥ ૩-૩૧-૪-૮૧૮ ॥ ૭૬૭ ॥

પ્રં તમામ ચક્રવર્તિઓને પોતાના રત્નો તુલ્ય પ્રમાણવાળા હોય કે નહિ ?

ઉં કેટલાકના મતે નર્વચક્રવર્તિઓને કેટલાક કાંકિણી વિગેરે રત્નો પ્રમાણઅશુદ્ધી બનેન માપનાળા હોય-અને કેટલાક રત્નો તો તત્કાલીન પુન્ય વિગેરેના પ્રમાણને ઉચિત માનવાળા હોય છે, અને બીજા કેટલાકના મતે તો તમામ રત્નો પણ તે તે જાલને ઉચિત પ્રમાણવાળા હોય છે એમ બે બાબતો છે ॥ ૩-૩૧-૫-૪૧૯ ॥ ૭૬૮ ॥

પ્રં ખરતર અચળ વિગેરેને પ્રતિક્રમણ કરવાની પ્રેરણા કયમ છે, અને ત્રણ વખત આમાયિક દડક ઉચ્ચગવાય છે, તે વ્યાજબી છે ? કે નહિ ?

ઉં તેઓને ઉદીગ્ધા કઠ્ઠી વ્યાજબી નથી. પણ બે પોતાની મેળે પ્રતિક્રમણ કરે, અને પોસહ વિગેરે દડક ત્રણવાર ઉચ્ચ, તો

દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાય ભાવ અનુસાર અનુકુલ વિગેરે ગુણોના સ .
 દેખાતો હોય તો હિચ્ચગવાય છે, કેમકે શાસ્ત્રમા "સર્વ
 અનુષ્ઠા અને સર્વનો નિષેધ પ્રવચનમા નથી" એમ કહેવ છે .
 ॥ ૩-૩૧-૬-૪૨૦ ॥ ૭૬૯ ॥

પ્ર૦ ખગતરો મહલીમા બેસી પ્રતિક્રમણ કરે છે, તેણે કહેલું વદિતું
 મૂત્ર આપણા શ્રાવકોને અને તેણે કહેલું સ્તવન વિગેરે સાધુ
 ઓને કલ્પે? કે નહિ? તેમજ હપગમ વિગેરેમા જાણ્યો કસેવિ-
 ચાતું પાણી વાવરે છે, તેઓને હપગમ વિગેરે પચ્ચક્ષ્ણાણુ
 અપાય? કે નહિ?

ઉ૦ દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાળઃ અને ભાવઃ અનુસાર ઉચિત હોય, તે કરવું ॥
 ॥ ૩-૩૧-૭-૪૨૧ ॥ ૭૭૦ ॥

પ્ર૦ કાસુ એટલે નિર્જીવ પાણીનો સ ખારો કાચા પાણીમા ન ખાય?
 કે જીવો રખાય?

ઉ૦ કાસુ પાણીનો મખાગે એકાતે કરી સચિત્ત પાણીમા ન
 ન ખાય, તેવા અક્ષરો શાસ્ત્રમા જોવામા આવ્યા નથી તેથી જમ
 જથણા થાય, તેમ કરવું જોઈયે પણ જમ તેમ સ ખારો નાખી
 દેવાય નહિ ॥ ૩-૩૧-૮-૪૨૨ ॥ ૭૭૧ ॥

પ્ર૦ સાધુ નદી ઉતરીને સ વૃષ્ટી સ્નામણ કરવા જાય? કે નહિ?

ઉ૦ નદી ઉતરીને સાધુઓને સ્નામણ કરવા જવાની પ્રવૃત્તિ અણી
 નથી ॥ ૩-૩૧-૯-૪૨૩ ॥ ૭૭૨ ॥

પ્ર૦ રાયપસેણીયમા દેવવોક્તા સ્વરૂપમા વનખ હ-વૃક્ષ-ફલ-અને
 ફુલો વિગેરે કઢા છે, તે ખરા પૃથ્વીપરિણામરૂપ છે? કે ખુદ વન
 રૂપિત સ્વરૂપ છે? તેમજ પુષ્કરણી વિગેરે વાવડીમા માછલ
 કઢા છે, તે જીવપરિણામરૂપ છે? કે આકારમાત્ર છે?

ઉં “દેવલોકામા વનખ ઠ વૃક્ષ વિગેરે છે” એમ કહ્યું છે, તે વનસ્પ-
તિરૂપ છે અથવા પૃથ્વી પરિણામરૂપ છે. જો કે ત્યાં રત્નરૂપ પૃથ્વી
છે તોપણ એવી કામળ છે કે વનસ્પતિને ઉગવામા કાઈ બાધા
આવતી નથી તેમજ વાવડીઓમા જમાછતા વિગેરે બતાવ્યા છે,
તે આકારમાત્ર મળવે છે, કેમકે દેવલોકાની વાવડીમા માછલા
વિગેરે જલચર જીવોના નિધેન મયવનારી ગાવાઓ જોવામા
આવે છે ॥ ૩-૩૧-૧૦-૪૨૪ ॥ ૭૭૩ ॥

પ્રં ઉપનાન તપ પૂરૂ થઈ ગયું હોય તો, જેવ ગ્રહેવા પવેણામા દિન-
વૃદ્ધિ થાય કે નહિ ?

ઉં ઉપનાનના ખાટી ગ્રહેવ પવેણાઓમા દિવસ વનવાના પ્રસંગો
આવે, તો દિવસવૃદ્ધિ વાય છે ॥ ૩-૩૧-૧૧-૪૨૫ ॥ ૭૭૪ ॥

પ્રં આખો દિવસ દેશાવકાશિક જાય, છે તેને ઉચ્ચરવાનોઃ અને
પારવાનો વિનિ જણાવવો, તેમજ તેમા સામાયિક લેવુઃ અને
પાગવુ સૂઝે ? કે નહિ ? તથા દેશાવકાશિક આવે સામાયિક
ઉચ્ચગય ? કે નહિ ?

ઉં દેશાવકાશિકનો વિધિ

દેવાગ્રમ મિત્ર ઉચ્ચમોગવર્તિમોગ પન્ચમ્નરાત્રિ ઈત્યાદિક
જોવામા આવે છે, પરંતુ પાગવાનો વિવિજાણ્યો નથી તેમજ તેમા
સામાયિક લેવુ પારવુ સૂઝે છે, અને તેની સાથે સામાયિક લેવુ
પણ મૂઝે છે ॥ ૩-૩૧-૧૨-૪૨૬ ॥ ૭૭૫ ॥

પ્રં ઉપનાનમા પાળી પનટાય કે નહિ ?

ઉં ઉપનાનમા ઉપવાસ વિગેરે તપ કરાવવાનો વારો હોય, છતાં
તેવા પ્રકારના કારણથી નિવિ કરાવી શકાય છે, એટલે પાળી
પલટી શકાય છે ॥ ૩-૩૧-૧૩-૪૨૭ ॥ ૭૭૬ ॥

૩૨

પણિહત શ્રી ધર્મવિજય ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરે

પ્ર० આરાધના પ્રકરણ રાણકપુરની પ્રતિષ્ઠા કરાવના શ્રી
નોમમુદર સૂરીશ્વરે રચેલ છે ? કે શ્રી સોમપ્રભ સૂરીશ્વરે
ખનારેલ છે ?

ઉ० આગાધનાસુત્ર ૪૭મી પાટ યજ્ઞેય શ્રીસોમપ્રભસૂરીશ્વરે
ખનારેલ છે ॥ ૩-૩૨-૧-૪૨૮ ॥ ૭૭૭ ॥

પ્ર० જિનેશ્વરદેવને નમસ્કાર કર્યા પહેલા ઘટ વગાડાય ? કે પછી ?

ઉ० “અન્યદ્રેવ્યોથી પૂજા કર્યા પછી તુરત નાદપૂજારૂપ ઘટ વગાડાય”
છે એમ પૂજા કરનાર વૃદ્ધ શ્રાવકોની પરપરા ચાલી આવી છે
તેથી પૂજામાં કૃત વિગેરે દ્રવ્ય પૂજા કરી ગયા પછી તુરત ઘટ
વગાડાય છે અને પ્રજ્ઞા ચિત્તવદન કરવા શ્રાવક આવ્યા હોય
તો માથીના વિગેરે દ્રવ્ય પૂજા કરી તુરત ઘટ વગાડાય છે
એમ જણાય છે બીજી રીતે ૧૮ વગાડવાનું ચાય છે, તે તો
હર્ષાવેશને સચનનાર વૈષ્ણવનાહમાં પડી જાય છે, પણ પરપરાને
અનુસરતું નથી ॥ ૩-૩૨-૨-૪૨૯ ॥ ૭૭૮ ॥

૩૩

પણિહત શ્રી વિદ્યાવિજય ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરે

પ્ર० હમણે મુખે જોવાના ઇરિયાવહિયા કરવા પડે છે, તો વાદણા
દેતા જોવાનાય છે, તેમાં કેમ ઇરિયાવહિયા કરતા નથી ?

ઉ० વાદણા આપતી વખતે વિરિ સાચવવા માટે હમણે મુખે
જોવાના છતાં પણ પ્રમાદનો અભાવ હોવાથી ઇરિયાવહિયા

કગતા નથી, તે સમજી લેવું ॥ ૩-૩૩-૧-૬૩૦ ॥ ૭૭૬ ॥

પ્ર० ઉપાસ્યમા મ વચ્છી વિગે પ્રતિક્રમણ વખતે જ કેશન તેલઃ
વિગે આપનાવું જૂન કગામા આવે એ, તે દેવદ્રવ્યમા લઈ
જાય ? કે માયાગણુ દ્રવ્યમા વડે જવાય ?

ઉં પ્રતિજ્ઞા મુજબ દેવદ્રવ્યમા અથવા માયાગણુ દ્રવ્યમા વડે જાય
એ તે જાણવું ॥ ૩-૩૩-૨-૪૩૧ ॥ ૭૮૦ ॥

પ્ર० પોમહમા ત્રાવકને યાચક વિગેને દાન આપવું કદ્યે ? કે નહિ ?

ઉં મુખ્ય મીનિએ પોમહમા યાચક વિગેને દાન આપવું કદ્યે નહિ
પણ કોઈ જાગ્ય વિરોધ હોય, તે વખતે 'તેવા પ્રજાગની જિન-
ગાનનની ઉન્નતિ યોગે, તેમ જાગીને કલાચિત્ત આવે તો, નિયે-
જાણ્યો નથી ॥ ૩-૩૩-૩-૬૩૨ ॥ ૭૮૧ ॥

પ્ર० ચોમાસુ પૂર્ણ વાય પત્રી તુલ્ય મે માન મુવી કપડા વિગે
વહોગ્વા કદ્યે નહિ, તેના અક્ષરે જ્યા અથમા એ ?

ઉં "પર્યાજાયમા જ ક્ષેત્રમા ચોમાસુ ન્યા, તે પૂર્ણ યનાઘતા પણ, તે
ક્ષેત્રમા અને બીજા પણ સવિગ્ન નેત્રમા પાચ ગાઉ મુરીની
ભૂમિમા કાગણુ ગિવાય એ મામ મુરી નશ્વરિગે વહોગ્વું કદ્યે
નહિ" આ હકીકત વિન્તાન્યી નિગીથ સૂત્રના દરામા ઉદ્દે-
શાની શૂર્ણિમા છે તેમાથી નિર્ણય કર્યો અને આ પાઠ
મુજબ નાવુઓને ચોમામા પત્રી પણ મે માન મુરી વચ્ચ વિગે
વહોગ્વા કદ્યે નહિ ॥ ૩-૩૩-૪-૭૩૩ ॥ ૭૮૨ ॥

પ્ર० માતૃ વસ્ત્રને યીગદુ દીએ ? કે નહિ ?

ઉં 'જ માતૃ વસ્ત્રને એક યીગદુ દે અને દેતાની અનુમોદના
કરે તેને દોષો વાય' અને 'જ નાવૃ કાગણે તણ યીગદા ઉપર
ચોવૃ યીગદુ દે તેને પાચશિત્ત આવે' આ પ્રમાણે વખાણ

નિશીથ સૂત્રના પહેલા ઉદ્દેશામા છે તો આખા મુજબ સાધુને
વસ્ત્રે યીગડુ દેતુ કંટપે નહિ ॥ ૩-૩૩-૪-૪૩૪ ॥ ૭૮૩ ॥

પ્ર॥ પનિકનપુ મુહપત્તિ પહિલેહતા ટોચ તે વખતે પ ચેન્દ્રિય જીવની
છી ક વડ ટોચ તો, મુહપત્તિ ડરી પહિલેહવી ? કે નહિ ?

ઉ० પ ચેન્દ્રિયની છી ક વાચ તો પણ મુહપત્તિ ડૂંગી પહિલેહવી પડતી
નથી, આ બાબત વિગેષ અક્ષરે જોવામા આવ્યા નથી તેથી
એમ જણાય છે ॥ ૩-૩૩-૫-૪૩૫ ॥ ૭૮૪ ॥

૭૪

પણિડત શ્રી ધીરકુશલ ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરે

પ્ર० બામ્બે દેવનોડિ સીતાનો જીવ સીતેન્દ્ર થયો, તે નામ મત્ય
કે ? કે નહિ ?

ઉ० અમ્યુતન્દ્રિ નામજ મત્ય છે ॥ ૩-૩૪-૧-૪૩૬ ॥ ૭૮૫ ॥

પ્ર० આરતી ઉતારવી નૈવેદ્ય વિગેરેતુ મૂકવું આ વિધિ કયા પુગતન
અથમા છે ?

ઉ० પ્રવચનસારોદ્ધારની ટીકા અને શ્રાદ્ધવિધિ વિગેરે અથમા
પૂજા અવસરે આગતી ઉતારવી અને નૈવેદ્ય વિગેરે મૂકવું
વિગેરે વિવિ બતાવેલ છે ॥ ૩-૩૪-૨-૪૩૭ ॥ ૭૮૬ ॥

પ્ર० સમવસંજામા ન્દેવ તીર્થજ મહારાજને સાલુઓ અને આવંકો
જઈ રીતે વાંદે ?

ઉ० “મમવસંજામા રહેન તીર્થજ દેવને વાગી માધુઓ અને આવંકો
ચોગ્ય જ્વાને જોસે છે” એમ આવરચક્રહાગિલદ્રી ટીકામા
લખેન છે, પરંતુ વદનની ગીતિ કાઈ ઠેકાણે પણ લખેવ નથી.
મળવે છે ન્દેવ વદનની રીતિ છે, તેજ ટોચી જોઈએ ॥ ૩-
૩૧-૩-૪૩૮ ॥ ૭૮૭ ॥

પ્ર० દીગબર વિગેરેના મદિગ્મા આપણા આચાર્યોએ પ્રતિષ્ઠિત
કરેલી પ્રતિમા છે, તે વદાય ? કે નહિ ?

ઉ० તે પ્રતિમા એકાતમા કોઈ ન હોય, તે વખતે વદાય છે પણ
મમુદાયમા વદન જન્નારે દ્રવ્ય* ક્ષેત્ર* જ્ઞાનાદિ નો વિચાર કરીને
દિગબર વિગેરેના મતને પ્રુદિ ન થાય, તેમ કરવું ॥ ૩-૩૪-
૪-૪૩૬ ॥ ૭૮૮ ॥

પ્ર० અઠાવીસુ અને પાતરીસુ મૂલવિરિએ વહન જગ્તા કેટલા
દિવસ લાગે ? તેમજ તે બે ઉપનાનથી કેટલા દિવસ ઓછા
હોય, ને નીકળી શકાય ?

ઉ० મૂળવિધિએ-તે બે ઉપનાન જગ્તામા દિવસોનું ન્યૂનપણુ કે
અવિકપણુ જાણુ નથી તેમજ તે બે ઉપનાનમાથી મહાન્
કારણુ આવી પડયું હોય, તો તપ પ્રગે યઈ ગયા પછી નીકળી
જતા જોવામા આવે છે, પરંતુ દિવસની મર્યાદા જાણવામા
નથી ॥ ૩-૩૧-૫-૪૪૦ ॥ ૭૮૯ ॥

પ્ર० તીર્થમા જે નાળિયેર વિગેરે દ્રવ્ય માન્યુ હોય, તેજ મૂકાય કે ?
બીજું પણ મૂકાય ?

ઉ० શબ્દેશ્વર વિગેરે તીર્થમા મૂળ વિધિએ જે દ્રવ્યજ માન્યુ હોય,
તેજ મૂકાય છે, કારણે તો જેમ દેવુ ન ગહે, તેમ કરવું
॥ ૩-૩૪-૬-૮/૧ ॥ ૭૯૦ ॥

પ્ર० “ જીવત-સામિપદિમાઙ સામણ વિશરિક્ષણ મત્તીળ ”
આ આર્યાગાથામા સામન શબ્દે જગી ગામ જાણુ ? કે કોઈ
બીજે પદાર્થ જાણુ ? તેમજ આ બાબત કયા મૂળ અવમા
છે ? તે કટ્ટી રીતે પ્રમાદી જગો ?

ઉ० અનેકાર્થસૂત્ર ટીકામા સામન શબ્દના પાંચ અર્થો બતાવ્યા
છે, તેમા એક અર્થઃ ગજએ આપવા યોગ્ય ભૂમિ એવો કહેવો
છે ગામ છે તે ગજએ આપવા લાયક ભૂમિનો એક ભાગ છે

નવી ગામને નામે કરી આવી ગામ આઈ દેવાય છે. તેને
નગરના અર્થ દાનકુવ શબ્દાર્થમાં બનાવેલ છે, નેમન આ
નગરના અર્થ દાનકુવની આવશ્યક ટીકા વિશે મા દેવો
૧ ॥ ૩-૩૧-૬-૪૪૦ ॥ ૭૬૧ ॥

૩૫

પણિહત શ્રી સોમવિમલગણિગૃહ્ય પ્રત્યેનાત્તરે
પ્રત્યે તીર્થ કલ્પના નામ પત્રી દેના દેના પ્રમાણવાળી રત્નાદિકની
વૃદ્ધિ કે છે ?

ઉ૦ હમમેગ અત્તા સોમલિંગ જાહે જાવ નિર્દેશ, સત્તો વેમ-
મગો મરુત્તરણેણ થતોમ જિણગકોટીઓ થનીસ
મુરણગકોટીઓ થનીસનદાસગાઠ થતોમ મદામગાઠ
મગરનો વિશ્વકર્મ જન્મણ-મરણમિ સાર્થક

“નદપભદેવ અગ્નિહત કૃત્તિકા નામ્યા યાત્રા નદે ૩. તે
વાર પત્રી વૈશ્રમણ દેવ રાત્રનાદુકમથી બત્રીગ કોટ દિગ્દુષ
બત્રીગ કોટ સુવાઈ બત્રીગ નદામણ અને બત્રીગ ભદ્રાગનો
તીર્થ કૃત્તિકા ભગવાનના નામસવનમાં મુકે ૧”

આ પાઠ આવશ્યક ગૃહ્યદ્વત્તિમાં છે

“કુટન અને વત્રયુગન આશીષ મૂળે મેટ્રાએ શ્રીદામ
અને રત્નદામે કરી વ્યાપ્ત એવો મોનાનો દરો ચદરવામાં
બનાવ્યો, અને બત્રીશકોટ રત્ન મુવર્ણ અને ઉપાની વૃદ્ધિ
નીને આબિયોગ દેવો પામે બાઠ ઉરૂથોપળા કગવી, ” આ
પ્રમાણે કટપકિરણાવનીમાં ૭ તેવી મમજાય છે કે “દેવે
બત્રીશકોટ પ્રમાણ વૃદ્ધિ કરી દત્તી” ॥ ૩-૩૫-૧-૬૪૩ ॥
॥ ૭૬૦ ॥

ગણિ શ્રી હિમસાગરકૃત પ્રશ્નોત્તરે

પ્ર૦ સગમ ગોવાળીઆએ આગે આપૂને ખીજ વહેગવી ત્યાગે તેને સમકિત હવુ કે નહિ ? અને સમકિત વિના તેવા પ્રજાના બહોળા મુખની પ્રાપ્ત કેવી રીતે થઈ ?

ઉ૦ તેને તેવા પ્રજાની મુખની પ્રાપ્તિ તો ભદ્રિજપગિલામ વિગેયના માહાત્મ્યથી થઈ છે, એમ જાણવું ॥ ૩-૩૧-૧-૮/૪ ॥ ૬૬૩ ॥

પ્ર૦ દશિવન્ન દયાન્તસ વિયમામિત્તાટ વિવિદ્ગુગનિરહ ।
સિવમગ્ગકારણ જ, તમહ અણુમોઝગ સદ્ધ ॥૧॥

સેસાળં જીવાળં ॥૨॥ ગ્માટ અણ્ણપિં ॥૩॥

આ આગપ્રતપતાકાની ત્રણ ગાવા અનુમાન મિથ્યા-
દૃષ્ટિઓનું દાસિણ્ય અને દયાજીપાત્ર વગેરે પ્રશમવા લાયક
હે ? કે નહિ ?

ઉ૦ આ આગપ્રતપતાકાના ત્રણ ગાવામાં માધુ દેશવિગ્નિ-
અને સમકિતીઃ જે જિનગામન મળવિઓ છે તેના મિવાય
ખીજાઓના દાસિણ્ય દયાજીપાત્ર વિગેરે જીવોની પ્રશમા કરેલી
છે તેમાં કાર્ત્તિ અચુક્ત બાપાત્ર નવી કેમકે આ જીવો જિને-
શ્વરોએ દેવને મેળવવાનાજ હોવાના છે ॥ ૩-૩૬-૨
૪૪૫ ॥ ૭૬૬ ॥

પ્ર૦ માધુઓને ભાવપૂજા કરવી કહી છે, પણ પ્રતિષ્ઠામાં અનન
જગ્યાકા કરવામાં દ્રવ્યપૂજા થાય છે, તેનું કેમ ?

ઉ૦ માધુઓને બાહ્યનાથી ભાવપૂજા બતાવી છે અને શ્રાવકોને
દ્રવ્યપૂજા કહી છે પરંતુ આમાં એજાન્તપાત્ર જાણ્યું નથી
કેમકે-કાણાગસૂત્રમાં પણ નામેગે પૂજાવેટ આમાં એભજી

ઠે આનો અર્થ કંઈના માધુર્યોને એકાત દ્રવ્યપૂજનો નિષેધ
જાણ્યો નથી કેમકે—અગરાગે કરી યતિપતિઓની પૂજા કરાય
ઠે, તે પણ દ્રવ્ય પૂજા કહેવાય છે [ત્યાગી સાધુપણને લીધે
દ્રવ્યપૂજના ઉપદ્વેષો તેમની પાસે ન હોય, અને મહાવ્રતનો
આચાર પાળવાનો હોવાથી, દ્રવ્યપૂજા ન કરી શકે, પરંતુ
તેટલાથી કરણ વિગેરે દ્રવ્યપૂજનો નિષેધ થતો નથી આ
નાત્પર્ય હશે ?] ॥ ૩-૩૬-૩ ૪૪૬ ॥ ૭૬૫ ॥

પ્ર० એકવિંશતિસ્થાનકમા નેમિનાથ ભગવાનને અગીઆર
ગણનો જ્ઞા ૮, અને કટપસૂત્રમા ૧૮ કહ્યા, તે કવી ગીતે ?

ઉ० ૧૧ ગાગરને એકવિંશકાણુ તેમજ સપ્તતિશતકાણુઃ
પ્રવચનસાગરોદ્ધારઃ આવશ્યક વિગેરે ત્રયોમા કહેવા
ઠે કટપસૂત્રમા ૧૮ કહ્યા ઠે આ પ્રમાણે લેઈ પડે છે, તે
મતાતઃ જાણુ ॥ ૩-૩૬-૪-૪૪૭ ॥ ૭૬૬ ॥

પ્ર० નવેય વાસુદેવોનું શરીરબળ સમુદાય ? કે ન્યૂન અધિક
હોય ?

ઉ० અવ ર્ષિપુત્રી કાળના પ્રભાવે તેઓનું શરીરબળ ન્યૂનાતિક પણ
હોય છે, કેમકે પદેવા વાસુદેવે કાટીગીલા છત્ર મુઠી ઉચી
ઉપાડી અને નવમા વાસુદેવે ભૂમિથી ફક્ત ચાર આંગુલ મુઠી
ઉપાડી ઠે ॥ ૩-૩૬-૫ ૪૪૮ ॥ ૭૬૭ ॥

પ્ર० કાર્તિકે અમાવાસ્યાની રાત્રિમા શ્રીમહાવાર-સર્વજ્ઞાય નમઃ
આ પદ ગાણ્ય ઠે તે જા માટે ઠે ? અને કયા દિવસે
જ્ઞાન વધુ ?

ઉ० મહાવીરભગવતે મર્ષણપણ્યએ દેખના આપી ઠે, માટે શ્રી
મહાવીર-સર્વજ્ઞાય નમઃ ગણાય ઠે અને મંથ નને (રાત્રિ
પડી) શુદ્ધિ ગયા ઠે, તેથી શ્રી મહાવીરપારગતાય નમઃ

આ ગણાય છે. ॥ ૩-૩૬-૬ ૪૪૯ ॥ ૭૬૮ ॥

પ્ર૦ નિર્વાણ વખતે ભગવાને ૧૬ પહોર દેરાના આપી, તે યથા દિવસથી માહી કયા દિવસમા પુરી થય ?

ઉ૦ ચૈત્રશના દિવસથી માહી અમાવાસ્યાની પાછલી ગત્રિની બે વડી બાકી રહી ત્યાં પૂર્ણ વર્તમાન છે કમરે-“અમાવાસ્યામા ૨૬ મુહુર્તોએ નિર્વાણ થયુ” એમ જહેવ છે, તેથી ૧૬ પહોર તો તેના પહેલા થઇ જવા જોઈએ ॥ ૩-૩૬-૭ ૪૫૦ ॥ ૭૬૯ ॥

૩૭

શ્રી રઙ્ગવર્ધન ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરે

પ્ર૦ ત્રાનકને નીવીના પચ્ચક્ષ્ણાણમા આવુની પેઠે નિવિયાતું કદપે ? કે નહિ ?

ઉ૦ નાવુઓને અને આવકોને મુખ્ય ગીતીએ નિવિયાતુ કદપે નહિ. કારણ હોય તો કદપે છે આવા અક્ષરે શાસ્ત્રમા છે, અને આવક કોઈક વખત નીવીનુ પચ્ચક્ષ્ણાણ કરે છે, તેથી તેને કદપે નહિ સતત તપમા તો કાળપાતુ હોવાથી કદપે છે, એકાત નિષેધ જણેલ નથી માધુઓને તો પર્વતિયિ વિગેરેમા વાર વાર પચ્ચક્ષ્ણાણ કરાતુ હોવાથી કદપે છે ॥ ૩-૩૭-૧ ૪૫૧ ॥ ૮૦૦ ॥

પ્ર૦ “જાપેપોસહ કરીયુ” એવી ઈછાવાળાને અને “ઉપવામ કરીયુ” એવી ઈછાવાળાને રાત્રિએ સુખડી ખાવી કદપે ? કે નહિ ?

ઉ૦ પોમહ અને ઉપનાસની ઈછાવાળાને રાત્રિએ સુખડી ખાવી કદપે નહિ, જેને મર્વયા તેના વિના આવતુ ન હોય, તે રાત્રિના પહેલા બે પહોર સુની કદચિત્ સુખડી ખાઇ જાય, તો આગળ જરવાના પોનાહનો અને ઉપવામનો ભગ થતો નથી એ પાછલા

બે પાંચમા ખાંધે તો પોસહ ઉપવાસનો ભગ વાય છે ॥ ૩-
૩૭-૨ ૪૫૨ ॥ ૮૦૧ ॥

પ્ર० પૂનઠક ઉપકરણ વિગેરે પરિચરમા ગણાય ? કે નહિ ?

ઉ० ને મુર્ગી ગળે તો પરિચર ન ગણાય ન ગળે તો ન ગણાય
એ તરુ છે ॥ ૩-૩૭-૩ ૪૫૩ ॥ ૮૦૨ ॥

પ્ર० આપના કેટલો કાળ ગ્હે ?

ઉ० શાસ્ત્રમા આપના બે પ્રકારે કહી છે ૧ ઇત્તર ૨ ચાત્રકથિક
તેમા જ્યાં સુરી ઉપયોગ રોય ત્યાં સુરી ખાય, તે ઇત્તર
ગણાય અને જ્યાં સુરી તેનો નાશ ન વાય ત્યાં સુરી ગ્હે, તે
ચાત્રકથિક કહેવાય છે ॥ ૩-૩૭-૪ ૪૫૪ ॥ ૮૦૩ ॥

પ્ર० જો દીમા લેવા માટે લીનોતરીનો ત્યાગ કર્યો હોય, તેને દીક્ષા
ધીરા પત્રી કહ્યે ? કે નહિ ?

ઉ० ને પચ્ચક્ષાપ લેતી વખતે “દીક્ષા લીરા ખાત્ર જલ્યે” એમ
રાખ્યું હોય, તો લીનોતરી જલ્યે છે નહિ તો તો કહ્યે નહિ
॥ ૩-૩૭ ૫-૧ ૪૫૫ ॥ ૮૦૪ ॥

પ્ર० બહુ દુવમા અથવા દહીમા ચોડા ચોખા નાખે તે દુન અથવા
દહી નિવિયાતુ વાય ? કે નહિ ?

ઉ० દસવઘટલે અવ્વઘટલે દ્રાક્ષાણી અને અટપચોખા આ
ભાખ્યની ગાવા મુજબ અટપ ચોખા નાખ્યા હોય તો પાણુ તે
દુન અથવા દહી નિવિયાતુ વાય એ એમ જણાય છે ॥ ૩-૩૭
-૬ ૪૫૬ ॥ ૮૦૫ ॥

૩૮

શ્રી પ્રેમવિજય ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરો

■ નિગત પ્રશ્ના જોવા મુક્તિમા જય છે, પરંતુ મુક્તિમા મક-

હાગ થતી નથી, અને સસાગે ખાવી યતો નથી તેનો દૃષ્ટાન્ત
ગો છે ?

ઉં જમ ભૂમિની માટી વગસાદના પાણીથી ઘસડાતી ચમુદ્રમા
નિગત જાય છે, તે પણુ, સમુદ્ર પ્રગર્ભજતો નથી અને ભૂમિમા
ખાડો પડતો નથી તેવી રીતે સુક્તિમા આ દૃષ્ટાન્ત જણાવે।
॥ ૩-૩૮-૧ ૪૫૭ ॥ ૮૦૬ ॥

પ્ર= ૬ ડગીક એકહજાર વર્ષ સુધી આગ્નિપાળીને ભગ્ન પગિણામયી
ચારિત્ર છોડી એક દિવસ વિષયમુખ ભોગની નજરે ગયો, તેને
ચારિત્ર પાળ્યાનું કંઈ આગળ ઉદય આનને ? કે નહિ ?

ઉં તેના કંઈ વિપાકમા નિયમ નથી અને આની વિરોધ હકીકત
જોવામા આની નથી ॥ ૩-૩૮-૨ ૪૫૮ ॥ ૮૦૭ ॥

પ્ર= ચમુ વિનાનો બ્રહ્મહત્તયકી રાત્રિએ એક લાખ પાણુ હજાર
ઝપો વિકુર્ને છે તે ઝપો ચમુ વિનાના હોય ? કે નવાભાવિત્ત હોય ?

ઉં જઝપો વિકુર્ને છે, તે પ્રાયેજરી ચમુ વિનાના હોય છે ॥ ૩-
૩૮ ૩ ૪૫૯ ॥ ૮૦૮ ॥

પ્ર= નવમા વાસુદેવ દ્વારકામા થાય ? કે અન્ય કોઈ નગરમા થાય ?

ઉં અન્યર્પિણીમા નવમો વાસુદેવ દ્વારકાનગરીમા થાય છે,
એમ શાસ્ત્ર અનુમાન જણાય છે અને વૃદ્ધપુરુષોનું કથન
પણુ તેમજ ચાંચુ આને છે ॥ ૩-૩૮-૪ ૪૬૦ ॥ ૮૦૯ ॥

પ્ર= આવક અભિમાનથી કે બીજાએ ભણાનેન પૂજનની સ્પર્ધા
થકી સત્તગમેદી પૂજા ભણાને, તેને શું કંઈ થાય ?

ઉં મુખ્યવૃત્તિએ તો અભિમાન વિગેરે દોષો દૂર કરીને કેવળ
“વીતરાગની ભક્તિ થાય” તે બુદ્ધિથી પૂજા ભણાવવી જોડએ
છતા કોઈ અભિમાન વિગેરેથી પૂજા ભણાવે તો તેને તેવું કંઈ
થાય છે ॥ ૩-૩૮-૫ ૪૬૧ ॥ ૮૧૦ ॥

પ્ર० યાદ મતીને મકડામણુમા આવી જવાથી શીવનુ ખડન થઈ
જાય, તો તેનુ સતીપણુ જાય કે ? રહે ?

ઉ० બનાતકાં શીવખડન કરવામા મનીને દ્રવ્યથી સતીપણુ જાય
છે, પણ લાવથી સતીપણુ જતુ નથી, એમ કેટલાક માને છે.
ત્યારે બીજામહાપુરુષો તો કહે છે કે-દ્રવ્યથી સતીપણાનુ
ઉત્પન્ન થયુ છે, ઇના પણ દ્રવ્યથી પણ મનીપણુ જતુ નથી
એમ દરેકેકાલિકદીકા તથા સુણિમા જતાવેન મેથુનની
ચાલગી અનુગામ તથાય છે ॥ ૩-૩૮-૬ ૪૬૨ ॥ ૮૧૧ ॥

પ્ર० કમલપ્રભ આચાર્યે તીર્થક નામ કર્મ ખાધુ હતુ, છતાં
ત્યા દોષથી વિકળ બનાવ્યુ ?

ઉ० અર્જુનાર્ સ્ત્રીનો મધદો થઈ ગયો, તે વખતે ત્રિગીઓએ પ્રમ
કર્યો, તેના ઉત્તરમા ચોથા અનનના પ્રસન્નપણાનુ નિરૂપણ થઈ
ગયુ, તેથી તે પ્રમાદે કનિ તીર્થકર નામ કર્મ વિક્ષણ કરી નાખ્યુ,
એમ પ્રસિદ્ધિ છે ॥ ૩-૩૮-૭ ૪૬૩ ॥ ૮૧૨ ॥

પ્ર० નવકારમત્ર અને શાંતુજયનુ નામ આમે ગણવામા આવે
તો તે બન્નેયમા અનિક લાભ મેમા છે ?

ઉ० જ ગણવામા ચિત્તનો ઉત્થાસ અનિક થાય, તેને તે ગણવામા
અનિક લાભ થાય છે પરંતુ તે બન્નેયના મહિમાનો પાર
નથી ॥ ૩-૩૮-૮ ૪૬૪ ॥ ૮૧૩ ॥

પ્ર० ભગવાન મહાવીર પ્રભુએ કાનમાથી ખીના ખેચી કાઢ્યા,
તે વખતે મોઢી ચીસ કેમ પાડી ? કેમકે-પ્રભુ તો
અનન્તબળી છે ?

ઉ० અનન્તબળવાળાપણુ ભગવાનને ક્ષાયિક વીર્યને આશ્રયીનેજ દોષ
છે, એમ અવરિમિયચલા જિગરિદા, આ ગાઠના વ્યાખ્યાનમા
જતાવેવ છે તેથી પ્રબળ પીડાએ કરી ભગવાને હૃદયપણુમા

ચીસ પાડી દીરી તેમા કાઈપણ અયુક્તપણુ નથી ॥ ૩-૩૮
-૯-૪૬૫ ॥ ૮૧૪ ॥

૩૯

પણ્ડિતશ્રી નાકર્ષિગણિ શિષ્ય હર્ષવિજય ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરે

- પ્ર० છ માગ ઉપર દેવશય્યા ખાલી રહેતી નથી, તો અવન્તી-
સુકુમાર નલિનીગુદમ વિમાનમા બત્રીશ વર્ષોએ કેવી
રીતે ઉપજી શક્યા ?
- ઉ० અવન્તીસુકુમારને ઉપજવામા વિમાન તો તેજ કહ્યું છે, પણ
શય્યા પ્રથમ હતી તેજ કહી નથી, તેથી કાઠપણ વિગેધ
આવતો નથી ॥ ૩-૩૯-૧-૪૬૬ ॥ ૮૧૫ ॥
- પ્ર० એક કુવના વિષમાન કેટલા પુરુષોએ કંગી કુવંકાટી કહેવાય ?
અને તેમા ઉત્તમ મધ્યમ અને જન્ય ભેદવાળા કેટલા
પુરુષ હોય ?
- ઉ० એક કુવના ૧૦૮ પુરુષો વિષમાન હોય, તે કુવંકાટી કહેવાય
એમ પ્રસિદ્ધિ છે તેમા ઉત્તમ મધ્યમ અને જન્ય ભેદો
જાણ્યા નથી તેમજ તેના વ્યસ્ત અક્ષરે શાસ્ત્રમા જોયા નથી
॥ ૩-૩૯-૨-૪૬૭ ॥ ૮૧૬ ॥
- પ્ર० ગાય વિગેરે જીવને ઝાડાનવાને માટે દ્રવ્યલિંગિનુ દ્રવ્ય
કામ આવી શકે ? કે નહિ ?
- ઉ० જ્ઞાન વિગેરે સજની તે દ્રવ્ય ન હોય, તો કામ આવી શકે છે
નિષેધ જાણવામા નથી ॥ ૩-૩૯-૩-૪૬૮ ॥ ૮૧૭ ॥

પ્ર० વિશાલા તગરીમા શ્રીમુનિસુવ્રતસ્વામિના મૂરૂપને પડાવનાર જે દુલ્લવાલક મુનિ તે ભવ્ય છે ? કે અભવ્ય ?

ઉ० આ ચોવાશીમા ઉ અભવ્યો કહ્યા છે, તેવી દુલ્લવાલક ભવ્ય મળવે છે પરંતુ વ્યવહારથી ભાગે કર્મી લાગે છે નિશ્ચયથી તો કેવળી ભગવત જાણે ॥ ૩-૩૬-૪-૪૬૬ ॥ ૮૧૮ ॥

પ્ર० યરન માધીમાગ વિગેર આરદ્રા બન્યા હોય, તેઓને તીર્થ ઝરની પ્રતિમા પૂજવામા વાલ થાય ? કે નહિ ?

ઉ० જે શરીર અને વસ્ત્ર વિગેરેનું પરિત્રપાતુ રોય તો, પ્રતિમા પૂજનમા નિષેધ જણેવો નથી પરંતુ તેઓને પૂજન કરવામા લાભજ વાય અમ જણેન છે ॥ ૩-૩૬-૫-૪૭૦ ॥ ૮૧૯ ॥

પ્ર० શિષ્ય બગબર આગ્નિ પાળે નહિ, તો તેનું દપણ શુઝને લાગે ? કે નહિ ?

ઉ० જે શુઝ મોહથી ગિપ્યનેનિવારે નહિ, તો શુઝને તે પાપ લાગે છે, અને જે પાપથી નાજવા મરેનત કમતા હોય તો શુઝને પાપ લાગતું નથી ॥ ૩-૩૬-૬-૪૭૧ ॥ ૮૨૦ ॥

પ્ર० મર્મગમારીઓ મગણ પામી પગલોકમા જતા સિદ્ધશિલાને દ્રુગે ? કે નહિ ?

ઉ० પરનોજ્જતા સર્વઓ સિદ્ધશિલા કમ્પે, તેણે જાણ્યું નથી. કેમકે-શાસ્ત્રમા જે પ્રકારની પરનોક સબધી ગતિ કહી છે એક જાતુ, અને બીજી વક તેમા જાતુ એટલે સગ્ગતિ અને વક એટલે વાકીગતિ કહી છે. ॥ ૩-૩૬-૭-૪૭૨ ॥ ૮૨૧ ॥

પ્ર० ચક્રીને તિમિસ્ત્રા ગુકાનું બારણું ઉઘાડતા અગ્નિ જવાળા નીકળે કે નહિ ? જે ન નીકળે તો કોણિકને કેમ નીકળી હતી ?

ઉ० જખૂદીપમત્તિ વિગેર શાસ્ત્રમા જણું છે કે-અકવર્તિનો

સેનાપતિ પુરુષ બાગણા ઉઠાડે છે, જ્વાલા નીકળતી નથી " અને " કોણિક તો બાગણુ ઉઘાડી શક્યો નથી, તો અગ્નિ-જ્વાલા ક્યાથી નીકળે ? તે કોણિકને તો તિમિસ્ટાગુહાના અવિષ્ઠાયક દેવે ઠંડરત્નેકરી હણી નાખ્યો સૈન્ય પાછુ વળી ગયુ. એવા અક્ષરો આવશ્યક બાવીસ હજારીમા છે અને બારહજારી ટીકામા તો જ્વાલા નિકળવાનુ પણ કહેવ છે. પરંતુ તે બાગ હજારી કુમતિની બનાવેલી છેતેથી, પ્રમાણ ગણી શકાય નહિ આવશ્યકટીપ્પનમાતો બતાવ્યુ કે " અગ્નિ-જ્વાલાનુ નીકળવુ, ઘોડાનુ પાછા પગવે વળવુ. એમ વાત કોણિકની ચાલી રહી છે, તે સિદ્ધાંત વિરુદ્ધ બણવી ॥ ૩-૩૬-૮-૪૭૩ ॥ ૮૨૨ ॥

૪૦

શ્રી માણિક્યવિજય ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરો

- પ્ર૦ શ્રાવક પોતાના હાથે કુલ ચુટીને પૂજા કરે, એમ કયા અથમા લખ્યુ છે ?
- ઉ૦ શાંતિનાથ ચરિત્રમા મ ગળકલશ વાડીથી પોતે કુલો ગ્રહણ કરીને પૂજા કરે છે એવા અક્ષરો જોવામા આવે છે ॥ ૩-૪૦ ૧-૬૭૮ ॥ ૮૨૩ ॥
- પ્ર૦ અ બડ શ્રાવકને કોઇએ આપ્યુ ન હોય, તેવા પાણીનુ પરચ-રખાણુ છે, પણ કોઇએ આપેવ પાણી પીને, તે ગળીને પીવે ? કે એમને એમ પીવે ?
- ઉ૦ ઉવવાઈ ઉપાગ અનુમાગ અ બડ પાણી ગળીને પીતો હતો ॥ ૩-૪૦-૨-૪૭૫ ॥ ૮૨૪ ॥

શ્રી સોભાગ્યહર્ષ ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરો

પ્ર० શ્રાવકાને આબિનમા અને નિવિમા ઠન્દુપાણી અને શાસ્ત્રપાણી
કરપે ? કે નહિ ?

ઉ० શ્રાવકાને તે બન્નેય પાણી પણ કરપે છે ॥ ૩-૪૧-૧-૪૭૬
॥ ૮૨૫ ॥

પ્ર० રોહિણીતપનો ઉપવાસ અને પચમી વિગેરેનો ઉપવાસ
મળતી તિથિમા કરાય ? કે નહિ ?

ઉ० કારણ છતાં મળતી તિથિમા નરાય છે, અને કરાવાય છે કારણ
વિના તો ઉદય પ્રાત્ન તિથિમા જ થાય એમ જાણવું ॥ ૩-૪૧
૨-૪૭૭ ॥ ૮૨૬ ॥

શ્રીદામર્પિ ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરો

પ્ર० પદ્મચરિત્રમા “ ગમ એકાકીજ મિદ્ધ થયા ” એમ કહ્યું.
અને શત્રુજય માહાત્મ્ય વિગેરેમા તો “ ત્રણ કોડ સાધુઓ
સાથે મુક્તિ ગયા ” એમ કહ્યું છે તો તે બન્નેય સિન્ન જાણવા ?
કે એક જાણવા ?

ઉ० બન્નેય ઠેકાણે કહેવ ગમ તો એકજ છે, પરંતુ પદ્મચરિત્રમા
પ્રતાપપણાથી રામનુજ કથન છે અને શત્રુજય માહાત્મ્ય-
માતો પરિવાર સહિત રામનુજ કથન છે માટે આમા અથકા-
રનો અભિપ્રાય તેજ પ્રમાણ છે ॥ ૩-૪૨-૧-૪૭૮ ॥ ૮૨૭ ॥

પ્ર૦ શાલિભદ્રને માટે ગોભદ્રદેવ અલકાર વિગેરે વસ્તુ લાવતા.
તે વસ્તુ વૈક્રિય હતી ? કે ઔદાગિક હતી ?

ઉ૦ અલકાર વિગેરે વસ્તુઓ ઔદાગિક હતી એમ જણાય છે.
॥ ૩-૪૨-૨-૪૭૬ ॥ ૮૨૮ ॥

પ્ર૦ વૈક્રિય કલ્પવૃક્ષના કુવ માળા વિગેરે નિર્માલ્યઃ અને ગધ વિના
ના થાય ? કે નહિ ?

ઉ૦ વૈક્રિય કલ્પવૃક્ષના પુષ્પ વિગેરે વિશગડતા પામે એટલે વીંખાઇ
જાય પણ ગધ વિનાના થાય નહિ ॥ ૩-૪૨-૩-૪૮૦ ॥ ૮૨૯ ॥

પ્ર૦ સા વીને વાદવામા શ્રાવકો 'અણુજાણત્ત્વમગવતિ પસાઓગરી'
આવા શબ્દો બોલે ? કે બીજા બોલે ?

ઉ૦ શ્રાવકો મા વીને નમસ્કાર કરવામા તેવા શબ્દો બોલે છે ॥
૩-૪૨-૪-૪૮૧ ॥ ૮૩૦ ॥

પ્ર૦ કેટલા પગમાણુઓએ ત્રસરેણુ થાય ?

ઉ૦ અનતસુક્ષ્મ પગમાણુઓએ એક વ્યવહાર પરમાણુ થાય
છે, અને આઠ વ્યવહાર પરમાણુઓએ એક ઉત્પ્રસક્ષુ
સ્તક્ષિણુકા થાય છે, અને તે આઠે ઠગી એક સ્તક્ષુસ્ત-
ક્ષિણુકા થાય છે, તે આઠે ઠગી એક ઉર્ધ્વરેણુ થાય છે, અને
તે આઠે ઠગી એક ત્રસરેણુ થાય છે આ ખરાનો ભાવાર્થ એ
આખો કે ૪૦૬૬ વ્યવહાર પગમાણુઓએ એક ત્રસરેણુ
થાય. ॥ ૩-૪૨-૫-૪૮૨ ॥ ૮૩૧ ॥

પ્ર૦ સૂક્ષ્મ પૃથ્વીકાય વિગેરે પાચ સ્થાવર જીવો છે, તેમા કયો જીવ
અગ્નિ થાસવો વિગેરે બેદીને ગમન કરી શકે છે ?

ઉ૦ અગ્નિ અને થાસના વિગેરે વસ્તુને દ્વાદશ માણુમ ચલાવે એટલે
હેરફેર કરે, તે વખતે તે પાચે ય સૂક્ષ્મ જીવો અગ્નિઃ થાસલા

વિગેરેના જ સૂક્ષ્મ છિદ્રો છે, તેનાથી હતા ત્યાના ત્યાજ રહે છે પણ અગ્નિ અને ચાલકા વિગેરેથી તેઓને ચળાવાતા નથી, કેમકે થાવર જીવો છે, અને અગ્નિ અને ચાલકા વિગેરેમાં પોતાનો પ્રવેશ સહવતો નથી ॥ ૩-૪૨-૬-૪૮૩ ॥ ૮૩૨ ॥

પ્ર० તામસિતાપસ સમકિત કયા પામ્યો ?

ઉ० ભગવતીસૂત્ર મુજબ તો “ ઇશાનધન્દ્રયર્થને પછી સમકિત પામ્યો ” અને પ્રવેશ તો સહવાય છે કે “ તામસિભવના છેડે સમન્વિત પામ્યો ” ॥ ૩-૪૨-૭-૪૮૪ ॥ ૮૩૩ ॥

પ્ર० શ્રેણિક મહારાજના પુત્ર નદિપેણુ દેવલોકમાં ગયા ? કે મોક્ષે ગયા ?

ઉ० વીરચરિત્ર વિગેરે આશ્રયીને “ દેવલોક ગયા ” એમ જણાય છે, અને મહાનિશીથમાતો તે “ ચરમ શરીરી ” કહ્યા છે. ॥ ૩-૪૨-૮-૪૮૫ ॥ ૮૩૪ ॥

૪૩

પશ્ચિત શ્રી જ્ઞાનભાગર ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરો

પ્ર० શ્રાવકે એક ગામથી બીજા ગામમાં આવી પોસહ લઇને પ્રીતે ગામમાં જવાય ? કે નહિ ?

ઉ० જો પોમહાવિધિ સાચવીને જાય તો નિષેધ જરેલો જાણ્યો નથી. ॥ ૩-૮૩-૧ ૪૮૬ ॥ ૮૩૫ ॥

પ્ર० સધારા ઉદ્દળક્રિય નો રો અર્થ થાય ? તથા પમારણક્રિય આપનો પણ નો અર્થ થાય ? તે સ્પષ્ટ સમજાવશે.

ઉ० મધારા ઉદ્દળક્રિય એટલે સધારામાં અવિવિચ્છે કરી ઉદ્દળ એટલે ઉદ્વર્તન-પદ્ધતિ બદલવું ક્રિય એટલે કર્યું, અને

પસારણક્રિય એટલે અવિધિએ કળી હાથ વિગેરે પસાર્યા
હોય, આ અર્થ જાણવો ॥ ૩-૪૩-૨-૪૮૭ ॥ ૮૩૬ ॥

પ્ર० કટાસણા ઉપર બેઠા બેઠા પ્રતિક્રમણ કરવું સુએ ? કે નહિ ?

ઉ० આસન ઉપર બેઠા બેઠા પ્રતિક્રમણ કરવું સુએ નહિ, પણ
વહ્નિસૂત્ર વિગેરે કહેવાના અવગરે બેસી શકાય છે ॥ ૩-
૪૩-૩-૪૮૮ ॥ ૮૩૭ ॥

૪૪

શ્રી ભાણુવિજય ગણિ તથા સૂરિશિષ્ય
શ્રી જીવવિજયગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરે

પ્ર० સાધુએને રોગ થયો હોય, તે વખતે કાંઈ આહારપાણી
લાવીદેનાર ન હોય, તો સા વી આહાર લાવી આપે ? કે શ્રાવક
વિગેરે લાવી આપે ?

ઉ० તેવા કાગણુમા સા'નીએ લાવેલો આહાર સાધુએ અર્ણિકા-
પુત્ર આચાર્યની પેઠે ગ્રહણ કરે છે, પણ શ્રાવક આદિએ
લાવી આપેલ આહાર તો ગ્રહણ કરતાજ નથી ॥ ૩-૪૪-
૧-૪૮૯ ॥ ૮૩૮ ॥

પ્ર० કાંઈને જ્ઞાતિએ ખહાનું કરેલ હોય, તેના ઘરે આહાર વિગેરે
કારણ સિવાય લેવા કદપે ? કે નહિ ?

ઉ० લોકવિરુદ્ધ મહા અપનાદથી જો જ્ઞાતિએ મહાર મૂક્યો હોય,
તો તેને ઘેર કારણ સિવાય આહાર વિગેરે વહેારવું કદપે નહિ
॥ ૩-૪૪-૨-૪૯૦ ॥ ૮૩૯ ॥

પ્ર० શ્રી ચદ્રપ્રભ ચગ્નિમા “અન્નપુત્ર અગ્નિની ખાજમા
ઝ પાપાત કર્યો,” એમ કહ્યું, તે શું ? તેમજ દુર્જયરાન્ન ત્યા

ગયો, તે લાનન કહેવાય ? કે પાતાલ ગૃહ કહેવાય ? ત્યાથી હાથી અપહરણ કરીને ગયો, ત્યા નારદીઓ દેખાડી, પછી દેવોએ ખહાર મૂક્યો, અને સર્વાંગમુદ્રી પાસે ગયો, તે સ્થાન ભવનપતિનિકાયમા છે ? કે વ્યન્તરનિકાયમા છે ? તેમજ દુર્જય રાજ કયા ભવનમા છે ? અને સર્વાંગમુદ્રી તેનાથી નીચે કયા છે ? તેમજ અષ્ટાપદ ગયો, ત્યા ઇંદ્રે વસ્ત્રો અર્પણ કર્યા, તે વૈક્રિય છે ? કે ઔદારિક છે ?

ઉ૦ અન્નપુત્ર અગ્નિની ખાઈમા પહોતુ મેલ્યુ અને કૃળ દેવતાઈ પ્રભાને કરી પ્રાપ્ત કર્યું, તેમજ દુર્જય રાજાનુ વસવાટનુ મ્યાન ભૂમિના વિવરમા મનુષ્યની રાજાનીમા છે, તેમજ સર્વાંગમુદ્રી વ્યન્તરી છે, તેનુ રોકાણ વ્યન્તરનિકાયમા છે હાથી અપહરણ કરીને લઇ ગયો, વિગેરે તે વ્યન્તરીનુ કરેલુ જાણવુ તેમજ અષ્ટાપદ ઉપર વસ્ત્રો અર્પણ કર્યા, તે ઔદારિક જાણવા ॥ ૩-૪૪-૩-૪૬૧ ॥ ૮૪૦ ॥

પ્ર૦ આવકો દેવદ્રવ્ય વ્યાજ ગ્રહણ કરે ? કે નહિ ?

ઉ૦ મહાન કારણ સિવાય દેવદ્રવ્ય-વ્યાજ લે નહિ ॥ ૩-૪૪-૪-૪૬૨ ॥ ૮૪૧ ॥

પ્ર૦ દેરાસરના નોકર પાસે પોતાનુ કાર્ય કરાવાય ? કે નહિ ?

ઉ૦ દેરાસર સાચવનારે દેરામગ્નાનોકર પાસે પોતાનુ કાર્ય કરાવાય નહિ ॥ ૩-૪૪-૫-૪૬૩ ॥ ૮૪૨ ॥

પ્ર૦ જ્ઞાનદ્રવ્ય અને જીવદયા દ્રવ્ય-દેરાસરના કાર્યમા વપરાય ? કે નહિ ?

ઉ૦ જ્ઞાનદ્રવ્ય-દેરાસરના કાર્યમા કામ લાગે, તેવા વ્યક્તરે ઉપદેશ-ચિંતામણિમા છે, અને જીવદયા દ્રવ્ય તો મહાન્ કારણ સિવાય દેરાસરમા વાપરી શકાય નહિ ॥ ૩-૪૪-૬-૪૬૪ ॥ ૮૪૩ ॥

- પ્ર૦ એક પહોર દિવસ ચઢ્યા પછી પોસહ લઈ શકાય ? કે નહિ ?
 ઉ૦ “ પહોર દિવસ ચઢી ગયા પછી પોસહ લેવો સુઝે નહિ,”
 એમ પર પરા છે ॥ ૩-૪૪-૭-૪૬૫ ॥ ૮૪૪ ॥

૪૫

શ્રી સૂરવિમલ ગણિકૃત પ્રશ્નોત્તરે

- પ્ર૦ જિનકલ્પીઓને શુ પ્રાયશ્ચિત્ત આવે ?

- ઉ૦ પચેચ સજયા જ્વલુ નાયસુએણ કહિયા જિનવરેણ ।
 તેસિં પાયચ્છિત્તા, અજ્જવકમ કિત્તિહસ્સામિ ॥ ૧ ॥

જ્ઞાતપુત્ર વર્ધમાન સ્વામિએ પાયજ મયતો કહેલા છે,
 તેઓનુ પ્રાયશ્ચિત્ત અનુક્રમે દેખાડીશુ

સામાદયસજયાણ પચ્છિત્તા છેદમૂલરહિઅદ્ધ ।
 થેરાણ જિણાણ પુણ તત્તમત્ત છન્વિહ્ હોઢ ॥ ૨ ॥

સ્થવિરકલ્પમા સામાયિક સયતોને છેઠ અને મૂલ
 રહિત આઠ પ્રાયશ્ચિત્ત હોય છે, અને જિનકલ્પમા સામાયિક
 સયતોને તપ મુધીનુ છ પ્રકારનુ પ્રાયશ્ચિત્ત હોય છે ।

છેઓવદ્ધાવણિએ પાયચ્છિત્તા જ્જતિ સન્થેચિ ।
 થેરાણ જિણાણ પુણ મૂલત્ત અદ્ધહા હોઢ ॥ ૩ ॥

સ્થવિરકલ્પમા છેદોપસ્થાપન આગિત્તિને દગે પ્રાયશ્ચિત્તો
 હોય છે, અને જિનકલ્પમા છેદોપસ્થાપનીયને મૂલ પ્રાયશ્ચિત્ત
 મુધીના આઠ પ્રાયશ્ચિત્ત હોય છે

પરિહારવિગુહિએ મૂલના અદ્ધ હોંતિ પચ્છિત્તા ।
 થેરાણ જિણાણ પુણ છન્વિહ્ છેયાદિવજ્જના ॥ ૪ ॥

પગિદ્વા વિશુદ્ધિમાં વર્નના અધિગેને મુઠા મુધી આઠ
પ્રાયશ્ચિત્તો દોય છે, અને નિનકંપીઓને છેલ્લાદિ વર્ણને છ
પ્રાયશ્ચિત્ત દોય છે

આલોચના વિવેગો ય તદ્ય તુ ન ચિન્નક ।

મુદ્દમે જ સપગાયે અત્તરગાત તદ્દેવ અ ॥ ૫ ॥

મુખમપનય અને યથાપ્પાત મગમીઓને આલોચન
અને વિવેક એ બે પ્રાયશ્ચિત્ત દોય છે નીચું દેવતુ નથી તેથી
પ્રત્યુત્ત આગતમા તુ દ્યુ ? તે કહે છે ?

યત્સ-પરિસેરપાગ્ગુ દત્તારિ ટેવાય મજપા દોરિગ ।

જા નિત્યણુમજ્જન્ની અત્થિ દુ તેણન પટ્ટિટ્ઠા ॥૬॥

નિર્ઘન્યની વિચાન્વામા ભાદુશ અને પ્રતિભેવના કુગીલ
એ બે નિર્ઘથો, અને મયનની વિચાગ્લામા ઇત્વરમામાયિક
વાળા અને છેદોપરથાપન એટલે વડી દીક્ષાવાળા એ બે સયમો
ન્યા મુધી તીર્થ છે, સા મુધી પ્રવર્તને, તેથી ન્ત્રાય છે કેન્દુમણી
પણ પ્રાયશ્ચિત્ત પ્રાપ્ત થાય છે, આ પાઠ વ્યવહાર ટીકામાં
છે, તેથી તે મુખ્ય જાણાય છે કે-નિનકંપીઓને મૂત્ર મુધીના
આઠ પ્રાયશ્ચિત્તો દોય છે ॥ ૩-૪૫-૧-૬૬૬ ॥ ૮૪૫ ॥

મં ૦ યુગધીયાના લેનમા કંપવૃક્ષો છે, તે વનમ્ભતિ છે ? કે પૃથ્વી
પરિણામ રૂપ છે ?

ઉં ૦ તે વનમ્ભતિ રૂપ છે ॥ ૩-૪૫-૨-૪૬૭ ॥ ૮૪૬ ॥

સકલ-મુરિ પુરન્દર-પરમગુરુ ગન્ધાધિરાજ મદ્દારક શ્રી વિજય-
સેન મુરિશ્વરજીવ પ્રસાદિ કરેલ અને શ્રી વિજયતીરમુરિ-
શ્વર શિ ય પં ૦ શુભવિજયતણિયરે સમ્રહ કરેલ સેન-
પ્રશ્નમા ધ્રીજો હજાસ પૂર્ણ થયો.

ચતુર્થોહાસ:

નત્વા શ્રી વર્દમાનાય વર્દમાન શુભ શ્રિયે ।

પ્રારમ્બ્યતે મયા તુર્યોહાસઃ શ્રાવકપૃચ્છકઃ ॥૧॥

શુભ લક્ષ્મીને વધારનાર શ્રી વર્ધમાન સ્વામિને નમઃકાર
કરી, શ્રાવકના પ્રશ્નોવાળો ચોથો ઉદ્દામ હું શરૂ કરું છું

૧

શ્રી જ્ઞેસલભેર સંઘના પ્રશ્નોત્તરે।

પ્ર૦ જા દુષ્પસત્તો સ્ત્રી જોઈતિ જુગપ્પજાણ આચરિયા ।
અજ્ઞ સુદુમ્મપ્પમિદં ચરરત્થિયા દુન્નિ અ સહસ્સા ॥

“ આર્ય સુધર્મા સ્વામિથી માત્રી હું પસહસ્રરિ સુરી
૨૦૦૪ યુગપ્રધાન આચાર્ય થશે ” ઈત્યાદિક ગાથાઓથી
યુગપ્રધાન આચાર્ય ઉપાધ્યાય અને સાધુ વિગેરેની સખ્યા
દીવાળી કટપમા બતાવી છે, તે તેજ પ્રમાણે ચોક્કમ કરેલી
છે? કે બીજા પ્રકારે છે? તેમજ દીવાળી કટપના કર્તા સુવિ-
હિત? કે નહિ ?

ઉ૦ યુગપ્રધાન વિગેરેની જ સખ્યા કહી છે, તે પણ આપણે
માન્ય છે, કેમકે—બીજા ધણ દીવાળી કટપોમા, અને ભટ્ટારક
શ્રી ધર્મધોપ સૂરીશ્વરે રચેલ હસમગ ડિકા વિગેરે ત્રયોમાં
ઉપર્યુક્ત સખ્યાજ નેવામા આવે છે તેમજ દીવાળી કટપના
કર્તા આપણે માન્ય છે ॥ ૪-૧-૧ ॥ ૮૪૭ ॥

પ્ર૦ ગીત્યો ચ વિહારો વીઓ ગીત્યમીસિઓ મણિઓ।
 ણ્તો તડઅવિહારો નાણુનાઓ જિણ ચરેઈ ॥ ૧ ॥

આ ગાથાથી જ અગીતાર્ય ગીતાર્ય સાથે વિહાર કરે, તે ગીતાર્ય નિશ્ચિત કહેવાય ? કે ગીતાર્યની નિશ્ચયે અગીતાર્ય એકસો વિહાર કરે, તે ગીતાર્ય નિશ્ચિત કહેવાય ? તે સ્પષ્ટ બતાવવા કૃપા કરો।

ઉ૦ ગીતાર્યની સાથે અગીતાર્ય સાધુ વિહાર કરે, તે ગીતાર્ય નિશ્ચિત વિહાર કહેન છે, અને જ ગીતાર્યની નિશ્ચયે અગી-
 તાર્યપણુ છતાં ગાથાથી જુદો વિહાર કરે, તે પણ ગીતાર્ય નિશ્ચિત વિહાર કહેવાય છે કેમકે-આ ગાથાના બે પાઠ છે, એક વીઓ ગીત્યમીસિઓ મણિઓ અને બીજો ગીત્યમીસિઓ મણિઓ-જે તે બન્નેય પાઠોનુ વ્યાખ્યાન પ્રવચન સાંગેદ્ધાગ્રમા કરેલ છે, તે બંણુ ॥૪-૧-૨॥૮૪૮॥

પ્ર૦ સત્યકી વિદ્યાધરભગવાન શ્રી વર્ધમાન સ્વામિજી પાસે કહ્યું કે-“જટલુ મિશ્યાત્વ વર્તી રહ્યું છે, તે બધું સમુદ્રમા ડુબાવી દઉં ’ આ વાર્તા પ્રધોપે ચાલી રહેલ છે ? કે કોઈ અથમા તેવા અક્ષરો છે ?

ઉ૦ પ્રધોપથી આ વાર્તા સંભળાય છે, પણ અથમા અક્ષરો નેયા નથી ॥ ૪-૧-૩ ॥ ૮૪૯ ॥

પ્ર૦ કોઈ શ્રાવક એનસણા બેસણા વિના કંસુપાણી પીવે છે, અને પાણુસ્સના આગાગ હૃદયરે છે, તેને રાત્રિમા દુધિહાર તેવિહાર કરવો કંઈ ? કે એવિહાર કરવો જોઈએ ?

ઉ૦ રાત્રિએ એવિહાર પર્યવક્ષ્યાણુ તેને કરવું જોઈએ તેવી પર પર છે ॥ ૪-૧-૪ ॥ ૮૫૦ ॥

- પ્ર૦ સમુદ્રમા રહેલ મચ્છ જાતિસ્મરણુ જ્ઞાન પામીને સમકિતઃ અને દેશવિરતિ પામે છે, તે પામીને તુગ્ત અણુસણુ કરે ? કે સમકિત દેશવિગતિ ને આશયે ?
- ઉ૦ કાઠક મચ્છ તે કાલમા અણુસણુ કરે છે, અને કાઠક કાલાન્તરે અણુસણુ કરે છે, એમ જણાય છે. નિશ્ચયથી તો અક્ષરે જોયા નથી ॥ ૪-૧-૫ ॥ ૮૫૧ ॥
- પ્ર૦ કાઠક મહાનુભાવ ઉપશમ શ્રેણિ એક વખત જ, તે નિશ્ચયે કરી તેજ ભવમા ઉપશમ શ્રેણી બીજી વખત કરે ? કે નહિ ?
- ઉ૦ તેજ ભવમા બીજી વખત કરેજ, એવો નિયમ જાણ્યો નથી, પણ એક ભવમા ઉપશમ શ્રેણી ઉત્કૃષ્ટથી કરે, તો બે વખત કરે છે, એમ જણેલ છે ॥ ૪-૧-૬ ॥ ૮૫૨ ॥
- પ્ર૦ સમકિત પામીને જ અર્ધપુદ્ગલ પરાવર્ત સ્થિતિવાળો જીવ સમારમા રહે, તે અર્ધપુદ્ગલ પગવર્ત કાળ અડધા લોકના આકાશ પ્રદેશને અનુક્રમે જન્મ મરણુ કરી ફરસે ત્યારે થાય ? કે બીજી રીતે થાય ?
- ઉ૦ સૂક્ષ્મક્ષેત્ર પુદ્ગલ પરાવર્ત કરનારને જટલો કાલ થાય, તે પુદ્ગલ પગવર્ત લેવો, તેના અડધા ભાગે જટલો કાલ થાય તેટલા કાલ સુધી વવાગેમા વધાગે જીવ સમકિત પામ્યા પછી સમારમા રહે છે, આવો ભાવ જાણવામા છે, પરંતુ અડધા લોકાકાશના પ્રદેશને અનુક્રમે મરણુ કરીને ફરસે, ત્યારે થાય એવો ભાવ જાણેલ નથી ॥ ૪-૧-૭ ॥ ૮૫૩ ॥
- પ્ર૦ શ્રી ધર્મઘોષપ્રસિદ્ધિત દુષ્પ્રમા સધસ્તોત્ર દીવાળીકટપ ગુર્વાવલીપર્યાય અને કાલ સમ્પતિ વિગેરે ત્રયોમા યુગપ્રધાનોની સખ્યા ૨૦૦૪ કહી છે, તેમજ યુગપ્રધાન સમાન

આચાર્ય ઉત્તમ ગુણધારક આચાર્ય અને મધ્યમ ગુણધારક આચાર્ય: ઉપાધ્યાય માધુ સાધવી: થાવક અને શ્રાવિકા ઓની પણ સખ્યા કહી છે, તે સખ્યા આપણે જાણીએ છીએ, તે જૂમિ માત્રમા સભને ? કે સપૂર્ણ ભરતક્ષેત્રમા સભને ? તેમજ મુદ્રમા સ્વામિથી માત્રી છેલ્લા દુ.પસહસ્રગિ સુધી યુગપ્રધા નોની સખ્યા તે પટ્ટપર પરાએ થશે ? કે બીજા પ્રકારે થશે ?

ઉં યુગપ્રધાન વિગેજની સખ્યા કહી છે, તે સકલ ભરતક્ષેત્રમા થશે, એમ શાસ્ત્ર અનુસાર જણાય છે, તેમજ પટ્ટ પર પરાએ યુગપ્રસનોની સખ્યા થાય, તેવા અક્ષરો જોવામા આવે નથી
॥ ૪-૧-૮ ॥ ૮૫૪ ॥

મં પડિતવાનર્પિ ગણિકૃત પ્રકરણમા ત્રીણે ત્રાયગમ્મમ ત્રાયગચરણ ચ વા કરિય । આ ગાથામા “સાધિક સમકિત અને સાધિક ચારિત્ર ખારમા ગુણઠાણાથી વર્ધિત થાદમા ગુણઠાણા સુધી ટોપડે, ” એમ કહ્યું, અને પચનિર્ઝ થી અને કર્મ-ત્રયમા “ સાધિક સમકિત અને સાધિક ચારિત્ર ૧૧ મા ગુણઠાણાથી થાદમા ગુણઠાણા સુધી ટોપડે ” એમ બતાવેલ છે, તે કેવી રીતે વડે ? કેમકે-સપક ટ્રેણિવાળો જીવ દશમાથી ખારમે ગુણઠાણે જાય છે, ત્યારે ૧૧ મા ગુણઠાણામા સાધિક સમકિત અને સાધિક ચારિત્રનો અસભવ છે

ઉં પચનિર્ઝ થી અને કર્મત્રયમા અગીઆરમે ગુણઠાણે સાધિક સમકિત કહેવ છે, પરંતુ સાધિક ચારિત્ર કહ્યું નથી, તેમજ સાધિક સમકિતનો ધણી ઉપશમ ટ્રેણી ઉપર ચડે, ત્યારે ૧૧ મા ગુણઠાણે સાધિક સમકિત છે, અને સાધિક ચારિત્ર તો અગીઆરમા ગુણઠાણે છેજ નહિ ને જાણુ ॥ ૪-૧-૯ ॥ ૮૫૫ ॥

પ્ર० તેરમા ગુણદાણે સાતાવેદનીય કર્મની સ્થિતિ ડાઘ ઠેકાણે બે મમયની કહી છે, તે કેમ ઘટે? કેમકે-ભગવતી વિગેરે ત્ર યોમાં તણ સમયની સ્થિતિ કહી છે

ઉ० “સાતા વેદનીયકર્મ તેરમા ગુણદાણે પહેલા મમયે બ વાય અને બીજા મમયે વેદાય અને ત્રીજા મમયે બગીબય, એમ ભગવતી દાણાગ સૂત્ર વિગેરેમા જ્ઞુ છે, પણ નિર્જ્ઞા સમયે અવસ્થાનાનો અભાવ હોવાથી બે મમયની સ્થિતિ ઘટે છે એમ જાણવું ॥ ૪-૧-૧૦ ॥ ૮૫૬ ॥

પ્ર० ગદ્યદ્રોનો પૂર્વ સગતિક કોણિક ગજ છે, અને અમરેન્દ્રને પ્રત્યયા સગતિક છે, એમ કહેવ છે, તે કેવી રીતે મળતુ આવે?

ઉ० “કોણિક ગજનો જીવ સૌધર્મ ઈદ્રનો કાર્તિકગેડના ભવમા ગૃહ્યપણામા મિત્ર હતો, તેવી પૂર્વ સગતિક એટલે પૂર્વનો મિત્ર કહેન છે, અને અમરેન્દ્રનો પૂરણતાપમના ભવમા કોણિકનો જીવ તાપમપણે મિત્ર હતો, તેવી પ્રત્યયાસ ગતિક એટલે તાપમદીક્ષામા મિત્ર કહેવ છે,” એમ ભગવતી સૂત્રના માતમા શતકના નવમા ઉદ્દેશાની ટીકામા છે તે જાણવું. ॥ ૮-૧-૧૧ ॥ ૮૫૭ ॥

પ્ર० આસાસિઓ જીવ ચક્રવર્તિ નૈન્યના પરાવની ભૂમિ નીચે ઉપજે છે, તે બેઈદ્રિય દોય? કે પચેન્દ્રિય દોય? જો મ મૃઈમ પચેન્દ્રિય માનીએ, તો તેનું દેહમાન વિચારતા ઘટતુ નથી કેમકે-ઉચ્ચગિર્ધનું દેહમાન ઉત્તેર આગ્રુવથી બનેન ર ચોજનથી ૯ ચોજનનું કહેવ છે માટે મળતુ આવતુ નથી.

ઉ० જીવમમામ પ્રકરણ ટીકામા આમાસિઓ બેઈદ્રિય કહેલ છે, અને જીવાભિગમ અને પન્નવણા સૂત્રની ટીકામાં તો

સ મૃછિંમ પ ચેન્દ્રિય કહેવ છે આ બાબતનો નિર્ણય દેવળી મહારાજ જાણે, પણ શરીર માનની બાબતમા તો સર્ગીર-મુસ્સેજમગુલેણ તદ્દા-“ઉત્તે” અ ગુવથી શરીરમાપ જાણુ આ નિયમ પ્રાચિન હોવાથી આસાડીઆનુ શરીરમાન-પ્રમાણ અ ગુવથી સભવે છે, કેમકે-મહા વિદેહમા ચક્રીના સૈન્યનો પડાવ બાં યોજનનો પ્રમાણ અ ગુવથી કહેવ છે ॥ ૪-૧-૧૨ ॥ ૮૫૮ ॥

પ્ર० સ્વયંભૂરમણ સમુદ્રની ઉપર જે જ્યોતિષ્ક દેવો છે, તેઓની રાજવાની અને ઉત્પાત સ્થાન કયે ઠેકાણે છે ?

ઉ० “સ્વયંભૂરમણ સમુદ્ર ઉપર રહેવ જ્યોતિષીદેવોની રાજવાની સ્વયંભૂરમણ સમુદ્રમાં છે” એમ જીવાલિગમસૂત્રમા કહેવ છે, અને “ઉત્પાતસ્થાન પોતાના વિમાનમા છે” એમ પન્નવણા વિગેરેમાં છે ॥ ૪-૧-૧૩ ॥ ૮૫૯ ॥

પ્ર० મહાવિદેહમાં જે દેગવિરતિ આવકો છે, તે ઉલ્લસકાવ પ્રતિક્રમણ કરે ? કે સાધુ પેઠે કારણ ઉપજે તો કે ?

ઉ० દેસિઅ રાહઅ પન્નિવઅ-આ ગાથા અને ત્ત દુષ્ટમુખવ-કાલઁ આ સમ્પતિ સ્થાનકના પાઠ થી જે સાધુઓને મહાવિદેહમા પડિક્રમણ બતાવ્યા છે, તો આવકને તો જરૂર કરવા જોઈયે કેમકે-આવકોને તો ગૃહઆવાસમા કારણો સદા ચાલુ હોય છે, તેથી તે પાપ આનોચવા જરૂર કરવા પડે. ॥ ૪-૧-૧૪ ॥ ૮૬૦ ॥

પ્ર० ગાયના આચવ આકારે આઠ જીવપ્રદેશો બતાવ્યા છે, તેઓને કર્મવર્ગીય લાગે ? કે નહિ ?

ઉ० જીવોના મધ્ય આઠ પ્રદેશોને કર્મવર્ગીયો ચોટતી નથી, એમ જ્ઞાનદીપિકામા—

સ્પૃઙ્યન્તે કર્મગા તેઽપિ, પ્રદેગા આત્મનો યદિ ।
તદા જીવો જગત્યસ્મિન્નજોવત્વમવાપ્નુયાત્ ॥

“ જો આત્માના તે પ્રદેશોને પણ કર્મ કરમે તો જીવ આ
જગતમા અજીવપણાને પામી જત”-એમ કહેવ છે ॥ ૪-
૧-૧૫ ॥ ૮૬૧ ॥

પ્ર૦ સમયે સમયે અનન્તી હાનિ જઢેવાય છે, તે શુ વસ્તુને
આશ્રયી છે ?

ઉ૦ અવસર્પિણી કાલમા વર્ણુ રસ ગંધ દ્રવ્ય વિગેરે પર્યાયિની
અનન્તી હાનિ થાય છે, એમ જ બુદ્ધીપ પન્નાત્તની ટીકામા
છે ॥ ૪-૧-૧૬ ॥ ૮૬૨ ॥

પ્ર૦ આહિનાથ ભગવાનના વારામા જ લોગસ્સ કહેવાતો હતો, તે
લોગસ્સજ મહાવીર ભગવાનના વારામા કહેવાય છે ?
કે બીજો કહેવાય છે ?

ઉ૦ પ્રથમ તીર્થંકરના વારામા જ લોગસ્સ કહેવાતો હતો તેજ
અર્થથી મહાવીર તીર્થમા પણ કહેવાય છે, પરંતુ સૂત્રપાઠ
સંગ્રહો હોય, તે નિયમ નથી, એમ પણ પરાની મનજણ છે,
અને યુક્તિ પણ તેમજ દેખાય છે ॥ ૪-૧-૧૭ ॥ ૮૬૩ ॥

પ્ર૦ જ કાઈ ગતિભોજનના પરચક્ષ્ણાણુવાળા દિવસની બે ઘડી
ખાટી રહી હોય, તે પછીથી ભોજન કરે, તો રાત્રિભોજન
પરચક્ષ્ણાણુનો તેને ભગ થાય ? કે નહિ ?

ઉ૦ ગેષ બે ઘડી પછી ભોજન કરનાગએને ગતિભોજનનો અતિયાગ
ભાગે છે, પણ ભગ તો થતો નથી ॥ ૪-૧-૧૮ ॥ ૮૬૪ ॥

પ્ર૦ કમેલિયાનુ પાણી તિવિહાર પરચક્ષ્ણાણુવાળાને પીવું કહ્યે
કે નહિ ?

- ઉં તિવિહાર પરચરખાલવાળાઓને તે પાણી કંપે છે, પણ આપણી આચરણ નથી ॥ ૪-૧-૧૯ ॥ ૮૬૫ ॥
- પ્રં પદ્માન્ન લેવાનો કાળ કયા અયમા કહ્યો છે ?
- ઉં પદ્માન્ન લેવાનો કાળ-શ્રાદ્ધવિધિ અયમા કહેવ છે ॥ ૪-૧-૨૦ ॥ ૮૬૬ ॥
- પ્રં “સ્થૂલભદ્રમુનિવરન્તુ નામ ચોરાશી ચોવીશી સુધી રહેશે” તે કયા અયમા કહ્યું છે ?
- ઉં “ચોરાશી ચોવીશીઓ સુધી નામ ગહેગે” તે વાત તેમના ચરિત્ર વિગેરે અયમા છે ॥ ૪-૧-૨૧ ॥ ૮૬૭ ॥
- પ્રં નવરમ વિગદઓ અભિસત્રણ ૨ ન આજારેટ-આ કંપ-સૂત્રના અક્ષરો મુજબ નવગમ વિગદઓ બધ વસારવા માટે દરોજ નિયેવ કરેલી છે, પરંતુ તે લેવાની આચરણ છે ? કે નહિ ?
- ઉં જ અભક્ષ્ય વિગથે છે, તેના નામો આ સૂત્રમા પાઠના સ બધથી બતાવ્યા છે, તેઓની આચરણ છેજ નહિ, એમ જાણી લેવું ॥ ૪-૧-૨૨ ॥ ૮૬૮ ॥
- પ્રં શ્રી કંપસૂત્રને શ્રી મહાવીર ભગવત પછી ૯૮૦ વરમે દેવર્ધિગણિ ક્ષમાશ્રમણે લીપિ પણે પુસ્તકાકૃત કર્યું, તેથી પહેલા બીજી કાઈ પણ પુસ્તક હતું ? કે નહિ ?
- ઉં સર્વ પણ સિદ્ધાન્ત દેવર્ધિગણિ ક્ષમાશ્રમણ મહારાજાએ ૯૮૦ વર્ષે પુસ્તકાકૃત કર્યા, તે પહેલા ઘણા અન્ય પુસ્તકો હતા ॥ ૪-૧-૨૩ ॥ ૮૬૯ ॥
- પ્રં સુલસાએ ખત્રીશ પ્રતોને એક સાથે જન્મ આપ્યો, તે ગાયુ છે ? કે નહિ ?

ઉં “ બત્રીશ પ્રત્નેને એકી સાથે જન્મ આપ્યો ” તે વાત સાચી છે, તેવા અક્ષરો પણ વીરચંદ્રિય વિગેરેમાં છે ॥ ૪-૧-૨૪ ॥ ૮૭૦ ॥

પ્રં બને કંડાવિગર્હનું પર્યવશાણુ હોય, તેઓને ડોળીઆ તેવમા તળેવ પકવાન વિગેરે કંઈપે ? કે નહિ ?

ઉં ડોળીઉ તેવ વિગય નથી, તેથી તેમા તળાએલી વસ્તુ પણ વિગર્હ થતી નથી ॥ ૪-૧-૨૫ ॥ ૮૭૧ ॥

પ્રં શ્રાવિકા દેગસગમા ચૈત્યવદન કરીને ઉભા ઉભાજ એક નવ-કારનેા કાઉસગ કરીને એક સ્તુતિ બોલે છે, તેવિવિ કયા ?

ઉં આ વિવિ ભાષ્યની અવચૂરિમા ચૈત્યવદનના અધિકારમા કહેવ છે, પરંતુ આ વિધિ કવ્વાની પ્રવૃત્તિ હમણા શ્રાવિકા ઓમા દેખાય છે ॥ ૪-૧-૨૬ ॥ ૮૭૨ ॥

પ્રં જ હમ્માસિઅ-રસિઅ-તવેણ તિ વેણ ઝિઝ્ઝાગ પાચ ।
નચક્કાર અણણુપુન્નીગુણે ચ તચ રગદ્વેણ ॥૧॥

“ તીવ્ર હમાનિ તપ તયા વાર્ષિક તપે કરી જે પાપ ક્ષય પામે, તે પાપ-નવકાર અનાનુપૂર્વીએ ગણવાથી અડવા ક્ષણમા ચાલ્યુ જાય છે ” આ ગાથા કયા અવમા છે ?

ઉં આ ગાથા શ્રી જિનકીર્તિસૂત્રિએ રચેલ અનાનુપૂર્વી ગણવાનું અવગણના નમસ્કાર સ્તવમા છે. ॥ ૪-૧-૨૭ ॥ ૮૭૩ ॥

પ્રં તીર્થકરે કેવલિ સમુદ્ધાત કરે ? કે નહિ ?

ઉં ગુણુસ્થાન કંમરોહ અવ અનુસાર તીર્થકર ભગવતો કેવલિ સમુદ્ધાત કરે છે, તેઓને અવશ્ય છ મામથી અવિક આયુધ્ય હોય ત્યાં કેવલજ્ઞાન ઉપજ છે અને પન્નવણુ વિગેરે અર્થો મુજબ-“ જે કેવલિને આયુધ્ય કરતા વેદનીયાદિ ઝર્મો અવિજ હોય, તે કરે છે, બીજા કરતા નથી ” ॥ ૪-૧-૨૮ ॥ ૮૭૪ ॥

પ્ર० જોમ શ્રોત પૂર્વવરો અથવા દશ અને નવ પૂર્વવરોના લખાણ
અયોમા જોવામા આને છે, તેમ જે પૂર્વવર અથવા તથા
આ પાત્ર પ્રવિરો દોષ ? કે નહિ ?

ઉ० જીતકલ્પસૂત્ર ટીકા વિગેરેમા “આચારપ્રકલ્પથી માંડી
આઠ પૂર્વવરો શ્રુતવ્યવહારી કહેવ છે,” તેથી એક જે
વિગેરે પૂરોતિ નામ કમનાગ પણ દોષ છે, એમ જણાય છે
॥ ૪-૧-૨૬ ॥ ૮૭૫ ॥

પ્ર० કોઈક કહે છે, કે “આવકને ગ્રહણશિક્ષા કહી છે, તેમા ઉત્કૃષ્ઠથી
છ જીવનિકાયસૂત્ર અને અર્થ તથા પી ડેપણા અધ્યયન
નો અર્થ નાભળી શકે હમણા તો અમ ઉપાગ વિગેરે
મનોના અર્થો સભળાવાય છે, તે કયે ઠેકાણે કહ્યું છે ?

ઉ० વ્યાખ્યાન વિગેરેમા મુખ્ય વૃત્તિએ સાધુઓને ઉદ્દેશીને સભ
ળાવાતા અમ ઉપાગ સત્રાર્યો સાધુઓની પાછળ બેઠેલા આવકો
વિગેરે પણ સાભળે છે, તેથી કાર્ત શકા કરવી નહિ અને જે
કેવળ આવકને સિદ્ધાંતોનું જવલ કમવાય છે, તેતો કારણિક
જાણતું ॥ ૪-૧-૩૦ ॥ ૮૭૬ ॥

પ્ર० કલ્પભદ્રેવ ભગવાન સાથે દશ હજાર મુનિવગેએ આજુમાલ
કર્યું હતું, તે કટવા કાને મિદ્ધ થયા ?

ઉ० ભગવાન માથે અણુમણ જેના દશહજાર મુનિવે “અભિ
જીત નક્ષત્રમા મિદ્ધિપં વર્ષા હતા”એના અક્ષરો વસુદેવહોડી
વિગેરેમા છે ॥ ૪-૧-૩૧ ॥ ૮૭૭ ॥

પ્ર० જો દેવ કમગય-કોઢી અથવા કારેટ કમગય જિગ-મવન ।
તસસ ન તત્તિઅ ડુણ જત્તિઅ વમ-વળ ધરિણ ॥૧॥

“અભ્યર્થ પ્રત ધારણ કરવાથી જટલુ પ્રુપ્ત થાય, તેટલું
પ્રુપ્ત કોઈ કોઈ સોનેયાનું દાન કરે અથવા સોનાનું ગિનમ દિર

કરાવે તો પણ તેને વાચ નહિ, ” આમા બતાવેલ બ્રહ્મચર્ય દિવસ સખ વી જાણુ ? કે જાનજીવ સુખીનુ જાણુ ?

ઉં મુખ્ય વૃત્તિએ જવજીવ સુખીનુ જાણુ ? અને અધ્યવચાસ વિરોધે કરી દિવસ વિગેરે નખ ની પણ જાણુ ॥ ૪-૧-૩૨ ॥ ૮૭૮ ॥

મં જણે નવકારશીનુ પ્રસાખ્યાન કાવનેવાએ કર્યું નહોય, તેને પાત્રી પોરસી વિગેરે પરચક્ષાણુ જગા હાય તો સજ્જે ? કે નહિ ?

ઉં “નવકારશીના પરચક્ષાણુ મિવાય પોરમી વિગેરે પરચક્ષાણુ કગ્વા કટપે નહિ,” એમ શ્રાદ્ધવિધિ વિગેરે અયોમા કહેલ છે, તે જાણુ ॥ ૪-૧-૩૩ ॥ ૮૭૯ ॥

મં પરખી આમાગી વિગેરેના તપોકેટલા કાગ સુખીમા કરી ગણાય ?

ઉં શક્તિ મુજબ તે તપો જનનીજ પ્રગ વાચ તેમ જગુ જોજએ જાવ નિયમ અયમા જણુયો નથી. (પરપગએ કયા સુખીમા કરી લેવાય ? તે વાત પ્રશ્ન ૩૭૪ મા બતાવી છે) ॥ ૪-૧-૩૪ ॥ ૮૮૦ ॥

મં જસક્ષમેગમાં અને મેદિનીક્રગમા ઉપાગ્રયની અદર શ્રી હીગવિજયસુરિજની પ્રતિમાના મગ્નજ ઉપર વીગભગવાનની મર્તિ છે, તેવી કેટલાક તે ઉપાગ્રયને ચેત્ય કહે છે, તેનો ઉત્તર ગો અપાય ?

ઉં જમ આવકોને પર જિનપ્રતિમા હોય છે, છતા તે ચેત્ય કહેવાતા નથી, તેમ આ ઉપાગ્રયનુ પણ મમજનુ ॥ ૪-૧-૩૫ ॥ ૮૮૧ ॥

મં પરખી વખને છઠ્ઠું કરીને વીગભગવાનના ઝઠ્ઠના તપમા ગણી લેનામા આને, અને પરખીનો તપ સ્વાધ્યાય વિગેરે જગ્વાથી પૂરો કરે, તો તે છઠ્ઠું વીગછઠ્ઠું તપમા ગણાય ? કે નહિ ?

ઉં અત્પ શક્તિવાળા એ તેવી રીતે છઠ્ઠું કરી વીરછઠ્ઠું તપમાં ગણી લે, તો ગણી શકે છે, પણ પદ્મીનુ તપ ઉપવાસ વિગેરેથી જાદી પૂરું કરી નેધએ ॥ ૪-૧-૩૬ ॥ ૮૮૨ ॥

પ્રં વીરછઠ્ઠું તપને પાછું બેસાડુ કરી નેધએ ? કે યથાશક્તિ પર્યટ્પાણ કરી ?

ઉં જીવી શક્તિ હોય, તેનું પર્યટ્પાણ કરાય છે ॥ ૪-૧-૩૭ ॥ ૮૮૩ ॥

પ્રં અતરદીપોની વેદિકામાં બાળા છે ? કે નહિ ?

ઉં જગતીને બારણા છે, એમ કહ્યું છે. અતરદીપમાં તો જગતીને ન્યાને વેદિકા છે, માટે વેદિકામાં પણ બારણા સભવે છે ॥ ૪-૧-૩૮ ॥ ૮૮૪ ॥

પ્રં આ પ્રકારના મિથ્યાત્વમાં લોકોત્તર મિથ્યાત્વ ભાગે છે ? કે લૌકિક મિથ્યાત્વ ભાગે છે ?

પહેલા તો “લોકોત્તર કરતા લૌકિક મિથ્યાત્વ મહાન છે,” એમ સાબળ્યું હતું, હાનમાં “લૌકિક કરતા લોકોત્તર મિથ્યાત્વ મહાન છે,” એમ નબનાય છે, તેથી સ્પષ્ટ નિર્ણયવા કૃપા કરશે ?

ઉં પ્રતિકમણુસૂત્ર ટીકા વિગેરે યોગમાં—“લૌકિક મિથ્યાત્વ બે પ્રકારે હોય એક લૌકિક દેવ મળવી

અને બીજું તાકિક ગુરુ મળવી

તેમજ લોકોત્તર પણ બે પ્રકારે હોય એ—એક લોકોત્તર દેવ મળવી

અને બીજું લોકોત્તર ગુરુ મળવી ” આ ચાર મિથ્યાત્વમાં આ મહોદ્ધ અને આ ન્હાનું એવા અક્ષરો યથા જોયા નથી, તેથી દ્રવ્ય લેત્ર કાવ અને ભાવ મુજબ ન્હાનું મોટું કહી શકાય ॥ ૪-૧-૩૯ ॥ ૮૮૫ ॥

પ્રં સાધની કેવળજ્ઞાન ઉપજ્યા પછી છદ્મન્ય સાધુઓને વાટે ? કે નહિ ?

ઉં કેવળ જ્ઞાનવાળા મા'વીજ છદ્મ્ય મા'પુએને વદન કરે નહિ કેમકે “ કેવળજ્ઞાન ઉપજ્યુ છે, ” તેનું પ્રતિદ્વ થયું હોય, તો પણ કેવળજ્ઞાની છદ્મ્યોને વાદે, તેનું ગાત્રમા નેવામા આંખુ નથી

તેમજ કેવળજ્ઞાની મા'રીએને છદ્મ્ય મા'પુ વાદે, તે પણ મલવતુ નથી, કેમકે-પુરુષ સ્ત્રીને વદન કરે, તેનાં જિહ્વા માર્ગમા અનુચિત દેખાય, પણ પરમાર્થથી તો કેવળજ્ઞાની-મર્વને વાદવા યોગ્યજ છે ॥ ૬-૨-૪૦ ॥ ૮૮૬ ॥

પ્ર૦ પ્રતિષ્ઠિત જિન પ્રતિમાના નામ અને સ જનો વેચવાવાળાએ ભુન્ની નાખ્યા હોય, તેની પ્રતિમાએ આવકોએ દ્રવ્ય વ્યય કરી નેચાતી લીની હોય, પાંડીવી નામના અવારને “આ પ્રતિમા અમુક જિનેશ્વરની છે, એમ કેમ જાણી શકાય ? માટે સજન વિગેરે કેટલાક વાવવાનો વિવિ હોય, તો જાણવા રૂપા કરગો ?

ઉં પ્રતિષ્ઠિત જિન પ્રતિમાનું નામ, સજન વિગેરે પ્રાય કરી કરી શકાય નહિ, પણ-કેટલા પ્રતિષ્ઠા કરાવનારને અજ્ઞાત વિગેરે કાગણો દોવાથી નામ સજન વિગેરે ખાસ જરૂરી કાર્ય હોય તો, તે કેર કરી પ્રતિષ્ઠિત વામશેષ વિગેરેથી સુદ્ધિ કરાવી લેવી જોઈએ, એમ જાણાય છે. ॥ ૪-૧-૪૧ ॥ ૮૮૭ ॥

પ્ર૦ પડિમાતપ કરનાર આવજ અથવા આવિકા ચોવી પડિમાયી આગ પર્વી પોમહ કરે છે, તે વખતે પદ્મી અને પુનમનો છક કરગો પડ છે, તેમા પદ્મીને દિવસે પોમહ અને ઉપવાસ કરીને પૂર્ણિમામા પોમહ કરીએજનાપુ કરે, તોમુઝે ? કેનહિ ?

ઉં પ્રતિમાર આવજ અથવા આવિકા ચોવી પડિમાયી માડી આગ પર્વી પોમહ કરે, તેમા મુખ્ય ગીતિએ ચહદશ પુનમના

યોગદ મહિત ચોવીહાટ છૂટ કર્યો ને જ્યે, પણ કદાચ સર્વયો
ગકિં ન રોય, તો “ પુનમને દિવસે આયબિય અથવા નિવિ
વન્ય.” એસ અક્ષો સામાચારી અથમા છે, પરંતુ એકાગણ
જવાનુ શાસ્ત્રમા દેખ્યુ નથી ॥ ૪-૨-૪૨ ॥ ૮૮૮ ॥

પ્ર૦ જાણ વડા વિગે ગાકે તયા દહીં વિગરે ગોગ્ગ એક ગતિ
જોગળી ખીજ નતિમા અભક્ષ્ય વાય ? કે જોગ પટો પછી
અભક્ષ્ય વાય ?

ઉ૦ યોગનાસ્ત્ર ટીકા વિગે અથમા દષ્ટ્યર્થક્રિયામીન-આ
વચનથી “ જે દિવસ પછી ફરી ” વિગે ગોગ્ગ વડે
નહિ ’ એવા અર્થો છે, તેનો અર્થ તો પરપરાએ આ
પ્રકારે કહેવાય છે-“ જે નતિ જોગળી મથા પત્રી તો કહે
નહિ ” પણ “ જોગ પટો પત્રી ન કહે,” એવા અક્ષરો
શાસ્ત્રમા જોયા નથી જાણવડા વિગે શોકાનુ પણ સર્વ વિગે
ઉત્કટ દ્રવ્યથી મિશ્રિતપાણુ રોવાયો વૃદ્ધ પરપરાએ એટલું જ
જાણમાન કહેવાય છે, પણ અતિ પ્રસંગ થઈ જાય, તેથી અનિષ્ઠ
જાણમાન કહેવાનું નથી આ બાબતમા ખીજ પ્રકારના અક્ષરો
જાણ્યા નથી ॥ ૪-૧-૪૩ ॥ ૮૮૯ ॥

પ્ર૦ મામના નિોદ્યો ઉપજવાનું કહેવું છે તયા—

આમાસુ અ પચ્ચાસુ અ વિપચ્ચમાણાસુ મસ પેસીસુ ।
ઉપ્પજ્જનિ અણના ન રણ્ણા નત્થ જનુણો ॥ ૧ ॥

આ ગાવાના વ્યાખ્યાનમા-યોગનાસ્ત્રના ત્રીજા પ્રકારમા
કહ્યું છે કે-“ નિયોજ સખ્ધે ડગી મગી કહેવાય છે, તેથી માસમા
શરિવાળા અનન્તા જોડે ઉપજે છે ” તો તે શરીર કયા ?
માત્ર શરીરપાણે પતિાને તે કહેવાય ? કે તદ્વચ અસ-

ખ્યાતા ગરીબ ઉપજ, તે કહેવાય ? અને તે અનન્તા જીવોને
આખારા થાય ? કે નહિ ?

ઉં માગમા નસયી અનેક મે ઇંદ્રિય જીવોની ઉત્પત્તિ મળે
છે, તેમજ અમાસુ અ પરમાસુ અં આ ગાયમા નિગોદ
જીવોની ઉત્પત્તિ બતાવી છે તેમા નિગોદ ગજ્ઞનો અર્થ
સૂક્ષ્મ જીવો એ પરપરા પ્રમાણે પ્રચલિત છે, પરંતુ 'મારા
મ્હણ વન-પતિ પેઠે અનન્ત જીવોના આશ્રયજન એક શરીર તે
નિગોદ " એવો અર્થ પ્રચલિત નથી કેમકે-પ્રતિક્રમણસૂત્ર
ટીકામાં માગની અદ્ય તેવાજ વર્ણવાળા અનેક જીવો
ઉપજવાનું કહ્યું છે, પરંતુ અનન્તા કે અમખ્યાતા કદા નથી,
તેથી જ્યાં અનન્તા કે અમખ્યાતા કદા હોય, ત્યાં અનન્ત
અને અસખ્યાત ગજ્ઞનો અર્થ બહુ અર્થ જાણવો, એવી
પરપરા છે અને તે ગરીબ માગપુદ્ગલપણે અને અન્ય
પુદ્ગલપણે ભિન્નિન ઉત્પન્ન થતા મળે છે જેમ જાગ ચોખ્ખાનું
આમામણ વિગેરેમા જે ઇંદ્રિય જીવો ઉપજવાનું કહ્યું છે, તેની
પેઠે માગના જીવોને પણ પીડા ઉપજે, એમ મલન છે, પરંતુ
એકગરીમા જ્ઞેવા અનન્ત જીવોની પેઠે ન ઉપજ, તેવું
જાણ્યું નથી ॥ ૪-૧-૮૪ ॥ ૮૬૦ ॥

પ્રં સુદ્ધ સમજિતવાગી શ્રાવક મગ્ધ પામી તુગ્ત મહાવિદેહક્ષેત્રમા
મનુષ્યપણે ઉપજે ? કે નહિ ?

ઉં મગ્ધ મુની અતિચાર વિનાની સમજિતની આગમના હોય, તો
દેમાનિકદેવોમાજ શ્રાવક જાય છે એમ જાણવું, નિગતિચાર
આગમના નહોય, તો યથા મલવ બીજપણ ઉપજે છે, તેથી
શ્રાવક મહાવિદેહમા પણ મનુષ્યપણે ઉપજે છે ॥ ૪-૧-૪૫
॥ ૮૬૧ ॥

પ્ર० તપન્યાયી નિકાચિતકર્મનો ક્ષય યાય ? કે નહિ ?

ઉ० નિકાચિતકર્મનો પણ તપન્યાયી ક્ષય યાય છે, એમ ઉત્તરા-
ધ્યયનસૂત્રટીકા વિગેએ કહ્યું છે ॥ ૪૧-૪૬ ॥ ૮૬૨ ॥

પ્ર० વીરભગવતે કયા ભવમા તીર્થ કરૂં નામકર્મ બાધુ ?

ઉ० પગીસમા ન હનન્કપિના ભનમા વાખનર્પનુ આગ્રિ પાળી
અને વીરસ્થાનક તપની આનનના કરી, તીર્થ કરૂં નામગોત્રકર્મ
નિકાચિત કર્યું ॥ ૪-૧-૪૭ ॥ ૮૬૩ ॥

પ્ર० વ્રાવક અવના ત્રાનિકા ચોથી પોમહ પડિમા વહે, તેને સામા-
ચારીઅથ મુજબ ચોવાહાર પોમહ કરૂં કહેવો છે, તયા
મમવાયોગટીકા અનુમાર, તિવિહાર સભને છે. તેથી
તિવિહાર પોમહ કરીને ચોથી પડિમા વહન કરૂં ? કે નહિ ?

ઉ० પ્રવચનસારોદ્ધાર વિગેએ ચોમા વ્રાવકને ચોથી પડિમામા
ચારપર્વાના દિવસે સપૂર્ણ આ પ્રકારનો પોમહ કરૂં કહેવ
છે, આ પાઠ મુજબ આઠ પદોગનો પોમહ અને ચોવીહાર ઉપ-
વાસ કરૂં જોઈએ પરંતુ સમાચારી અનુમાર આટલું વિગેષ
જણાય છે કે, પદ્મી વખતે ઝડું કરવાની જની શક્તિ ન હોય,
તેણે પૂનમમા અને અમાસમા તિવિહાર ઉપવાસ કરૂં, તેવી
શક્તિ પણ ન હોય તેણે જો આયબિવ કરવાની પણ શક્તિ ન
હોય, તો નીવીપણ કરવી તેમા પહેનો ઉપવાસ, તો શાસ્ત્રમુજબ
ચોવિહારો જ કરૂં એમ જણાય છે અને સમવાયોગવૃત્તિ
અનુસાર તિવિહાર ઉપવાસ કરવો, તે અપદપણે જણાતું નથી.
॥ ૪-૧-૪૮ ॥ ૮૬૪ ॥

પ્ર० કયા શાસ્ત્રમા “ વ્રાનને મામાયિક કરૂં ઇરિયાવહિયા
પડિપ્રીને મુહપતિનુ પડિવેહણ કરવું ” એમ કહ્યું છે ? તે
જણાવવા કૃપા કરો

ઉં ઇરિયાવહિઆળ અપ્પહિમ્મનાળ ન કિંચિ કપ્પટ, ચેડ
અવઞ્ણસઙ્ગાયાવસ્સયાઈ કાર—

ધર્મિયાવહિયા પડિક્કમ્મા મિનાય ચેત્યવદન વ્વાયાય અને
આવચ્ચક વિગેઁ કાર્ઠ પણ વગ્ગુ કલ્પે નહિ ” આને મહા-
નિશીથસૂત્રનો પાઠ છે તેવી ધર્મિયાવહિયા પડિક્કમીને મુહ-
પત્તિ પડિવેહી સામાયિક ઉચ્ચગય છે તેમજ આવચ્ચકચૂ-
ર્ણિમા હૃદ્દય ત્રાવક પ્રભાતકાવમા નવી નીકળી ગરી
ચિતા જરીને ઉપાત્રયમા ગયો, કે ઇરિયાવહિયા પડિક્કમે છે,
એમ ખતાવ્યું છે તે સામાયિક પ્રતિકમણુ કન્યાની વેળા છે
માટે ધર્મિયાવહિયા જી સામાયિક લેવા મુહપત્તિ પડિલેહવાય
છે તે જાણવું ॥ ૪-૧-૪૯ ॥ ૮૯૫ ॥

મ્રં નવકારનાપદોની ઝોળીમા કેટલા ઉપવાસ જગય? અને તેમા
નવકારનાપદોનું ગુણાપ્તુ કેની ગીતે ગણાય?

ઉં નવકારના નવપદો છે, તેમા પ્રથમથી માત્રપદોમા દરેક પદના
જેટલા અક્ષરો છે, તેટલા ઉપવાસ લાગવાગટ જગય છે, અને
આઠમા નવમા પદના ૧૭ અક્ષરો છે, તેમા જે શક્તિ દોય
તો, ૧૭ ઉપવાસ લાગવાગટ કંવા. શક્તિ ન હોય તો પહેલા
આઠ અને પછી નવ ઉપવાસ જગવા તથા ગુણાપ્તુમા હાલની
પ્રવૃત્તિ પ્રમાણે જોતા-એજ નગ્ખાપણુ જોનામા આવતું નથી
કેમકે-કોઈ ગુણાપ્તુ ગણે છે, અને કોઈક ગણતું ચે નથી
જ ગણે છે, તે પહેલા સાતપદની ઝોળીમા જ પદનો તપ કરે
છે, તે પદનું ગુણાપ્તુ ગણે છે. અને આઠમા અને નવમાપદનું
તપ એકી માથે કરે, તો તે બન્નેય પદોનું પણ ગુણાપ્તુ માથે
ગણે છે જે જુદો તપ કરે, તો બન્નેય પદોનું ગુણાપ્તુ જુદું
જુદું ગણે છે દરેક પદે એક વાળ ગુણાપ્તુ ગણવું જોઈએ અને

આઠમા અને નવમા પદમા માથે તપ કરેલ દોષ તો ગુણહીન
બે વાપ્ત ગણવું અને ખુદો તપ કર્યો હોય, તો દરેક પદે લાખ
લાખ ગણતું સમજાઈક-જ્યાં આ તપ કરે છે, તે વખતે
તે પદવું ગુણહીન બે હજાર ગણે છે, તેથી જીવી જીની શક્તિ
દોષ, તે તેટલું ગુણહીન ગણે છે ॥ ૪-૧-૫૦ ॥ ૮૬૬ ॥

પ્ર० નાનું મ યાન્ટ કાલનો કાને ઉઢીને પગને ? કે નહિ ?

ઉ० ચામાસામા મ યાન્ટનો જાને લઈ પગે છે, એવી પરપરા
પૂજ્યપાદ શ્રી વિજયહીરસુરીશ્વર મહારાજ પાસે આશતી
જે ॥ ૪-૧-૫૧ ॥ ૮૬૭ ॥

પ્ર० લવણસમુદ્રમા જગતી પાસે માખીની પાખ પ્રમાણે જલ
જહેવ છે, ત્યાં સર્પકાયમા તેટલું જ પાણી રહે ? કે ભગતીના
ન્યૂનાનિક વાય ?

ઉ० માખીની પાખ પ્રમાણે જલ જ્યાં બતાવ્યું છે, ત્યાં તેટલું રહે
છે પણ ભગતીના સમયમા ન્યૂનાનિક વાય, તેમ જલુચું નથી-
॥ ૪-૧-૫૨ ॥ ૮૬૮ ॥

પ્ર० ચોમાસામા પ્રતિકમણુ વિગેરેમા વિજળીની ઉજ્જવ પડે, તો
અતિચાર લાગે ? કે નહિ ?

ઉ० પૂજ્યપાદશ્રી વિજયદાનસુરીશ્વરજી તથા પૂ० શ્રી વિજય-
હીરસુરીશ્વરજી પાસે ગેપજવમા અને ચોમાસામા પ્રતિકમણુ
ચોગતુ અનુદાન વિગેરે ક્રિયામા વિજળીની ઉજ્જવ પડે, તો
અતિચાર લાગે છે, ક્રિયા અતિચારવાળી બને છે, જાયઅહણુ
લાગે છે એમ માલગેન છે ॥ ૪-૧-૫૩ ॥ ૮૬૯ ॥

પ્ર० આજો માંના અસજગ્રાયમા તણુ દિવસ ઉપદેશમાવા
વિગેરે યોગ ગણી શકાતા નથી, તેમ ત્રણ ચોમાસીના અગ-

તે ૧૫મા તે ન ગણી શકાય ? કે માખી શકાય ?

ઉં ભ્રમ આયો માગના અસજ્જાતમા ત્રણ દિવસ ઉપનાનમા કામ આવતા નથી, તેમ ત્રણ ચોમાસીમા તેમ નથી ચોમાસીની અસજ્જાતમા ઉપદેશમાત્રા વિગેરે ગયો ગણી નકાય છે
॥ ૪-૧-૫૮ ॥ ૬૦૦ ॥

પ્ર ૦ પદ્મ્ય મુનિગત ન હોય, તો સ્થાપનાચાર્ય પાસે પ્રતિક્રમણ જગાય છે, તેમા ક્ષામણા કેવી રીતે જગવા ?

ઉં સ્થાપનાચાર્ય પાસે જગવામા આવતા પ્રતિક્રમણમા પ્રથમ સ્થાપનાચાર્યને અખભુટિઓ ખામવો પછી મહોટા મા'પુ હોય તેઓને અનુક્રમે-મે ચા' અને ઇ ને અખભુટિઓ ખામવો અને ને નાધુ ન હોય, તો આવકે કક્ત સ્થાપનાચાર્યને જ અખભુટિઓ ખામવો ॥ ૧-૧-૫૫ ॥ ૬૦૧ ॥

પ્ર ૦ યુગલિયાક્ષેત્રના તિર્યચો કટપવૃક્તનો આહાર કંઈ ? કે ખીન્ને કરે ?

ઉં ગાય વિગેરે કટપવૃક્તનો આહાર કંઈ છે, તેમ ખીન્ને ધાન્ય ધામ વિગેરેનો પણ આહાર કંઈ છે એમ સબરે છે.
૪-૧-૫૬ ॥ ૬૦૨ ॥

૨

મુલતાનના શ્રીસંઘના પ્રશ્નોત્તરો

પ્ર ૦ પદ્મી પ્રતિક્રમણમા પર પગચે બસા અનશ્યે કરી શાતિ કહે છે વળી કટવાક તો અન્ય દિવસમા પણ કહે છે, તો તે કેવી રીતે છે ?

ઉં પદ્મી પ્રતિકભણમા પર પગએ અવગ્ય ગાતિ કહેવાય છે
બીજા દિવસના કરેવા આત્રર્થાને નિયમ જાણ્યો નથી ॥૪-૨-
૧-૫૭ ॥ ૬૦૩ ॥

મં ૧૬૬ પાગળે અતંગવાળો એકામણુ કર્યા મિવાય મૂરે ડગમં
અમત્તદ્વ સંદેશે અમત્તદ્વ પચ્ચખાલ કહે છે, ત્યાં ગીનિતો
“પાગળા અતંગવાળામા એકામણુ કરી ચોથબક્ત પચ્ચખાલ
કરુ જોએ” તેવી દેખાય છે, પણ છઠ્ઠ બક્તમા તેવી ગીત
દેખાતી નથી તેથી પાગળા અતંગવાળામા એકામણુ કર્યા
શિવાય પણ છઠ્ઠત્ત કહે છે, નેમા શુ કાગલ છે ?

ઉં જ્યારે એકામણુ કરી ઉપવાસ કરે, ત્યાં ચોથબક્ત પચ્ચ-
ખાલ લે છે, તેની અવિચ્છિન્ન પર પરા દેખાય છે છઠ્ઠ વિગેરે
પચ્ચખાલમા તો પાગળે અતંગવાળું એકામણુ કરે કે ન કરે
તોપણ છઠ્ઠ ભક્ત-અઠમક્ત-પચ્ચખાલ કરે છે, તેવી પણ
અવિચ્છિન્ન પર પગ દેખાય છે, તેમજ પાગળે અતંગવાળો
એકામણુ કર્યા મિવાય પણ ચડચમત્ત ઝઢમત્ત અઢમત્ત
કહેવાય છે, તેવા અક્ષરે કટપસુત્રમામાચારીમાં છે તે જાણવું
॥ ૪-૨-૨-૫૮ ॥ ૬૦૪ ॥

મં ખગતરો પૂઠે કે “તમો ઢાકેના સ્થાપનાચાર્ય પામે ક્રિયા કરો
ઝા તે દેવી ગીતે સુએ ?”

ઉં નવકારવાળી વિગેરે ઈતર સ્થાપનામા દૃષ્ટિ ગખરી જોએ,
તેથી તેને નહિ ઢાકવી, તે વ્યાજળી છે પણ અત્તપ્રમુખ યાવ-
ત્કયિક સ્થાપનામા દૃષ્ટિ પણ ગખવાનો નિયમ જાણ્યો નથી
તેથી આગ્રહાન્તિ કર્યા ટોચ, તોપણ ક્રિયા કરી સુએ છે
॥ ૪-૨-૩-૫૯ ॥ ૬૦૫ ॥

શ્રી દેવગિરિ સંઘના પ્રશ્નોત્તરો

- પ્ર૦ ૭ આવકો દિવસનો પોસહ કરીને પછી સાજા ભાવવૃદ્ધિ વધારી ગતિપોસહ લે, તો-પોસહ આમાયિક ઉચ્ચર્યાબાદ સજ્જાય કર ? અહુવેલ કરસ્યુ, ઉપધિ પડિલેહુ ? આ પ્રકારે આદેશો માગે ? કે સજ્જાય કર ? આ એક આદેશો આવી શકે ?
- ઉ૦ મજ્જાય કર ? આ આદેશ માગવાથી ચાલી શકે છે, અહુવેલનો આદેશ માગવાનો નિયમ તો જાણ્યો નથી, કેમકે તે પ્રભાતે માગી લીધેલ છે એમ જાણવું ॥ ૮-૩-૧-૬૦ ॥ ૬૦૬ ॥
- પ્ર૦ ગેપકાવમા સાલુઓ, આવક આવિતઓના સાબળતા કટપસૂત્ર લણે-લણાવે ? કે એકાતમા લણે લણાવે ?
- ઉ૦ મા'તુઓ પોતાની જગ્યાએ કટપસૂત્રને લણે લણાવે છે, આ અવસરે કોઈક આવક વિગેરે વદન જવા આવે, "તે વખતે રીમે રીમે બાણે બણાવે, " તેવા અસરે જોવામા આ-આ નથી, પરંતુ જ્ઞાન વિગેરે ઉદેશી પઠન પાઠન પશુસણ મિવાય કટપે નહિ, તેમ જાણવામા છે ॥ ૮-૩-૨-૬૧ ॥ ૬૦૭ ॥
- પ્ર૦ કેટલાક કહે છે કે "શ્રી મહાવીરપ્રજ્ઞના શિષ્ય મુધમગિણુધર મહારાજાથી માડી પર પગમા કવિકાવમા યુગપ્રમાન મમાન શ્રી હીરગ્મનીશ્વરજી મહારાજા ૬૩ મી પાટ છે " અને કેટલાક કહે છે, "કે ૬૧ મી પાટ છે" અને ઉપાધ્યાય વર્મા-માગરગણિકૃત પદ્માવલીમા તો "૫૮ મી પાટ" લખેલ છે. આ ત્રણ કથનમા કયું કથન પ્રમાણ છે ?

ઉં શ્રી મુધભાગ્યામીથી માણી પર પરાએ શ્રી હોગમૂરીશ્વરજી
મહારાજા અદ્વાનમી પાટે છે, એમ જાણુ ॥ ૪-૩-૩-૬૨
॥ ૬૦૮ ॥

પ્રં બાનીશ નીચે કંગેના વાગમા કારણજાળ પટિકમળ જાણ
જતા પાંચ પ્રતિકમલમાથી કયુ પ્રતિકમલ રોય ?

ઉં કારણજાળ આ વચન પદ્મી વિગેરેને આત્રથીને જાણુ
પણ ઉલ્લેખક પ્રતિકમલ તો સર્વને રોય છે, એમ જાણુ (આ
પ્રશ્ન આવક માટેનો લાગે છે, તેથી “ આવકને ઉલ્લેખક
પ્રતિકમલ છે ” એમ આગળ પ્રશ્ન ૮૬૦ માં કહી ગયા છે.)
॥ ૪-૩-૪-૬૩ ॥ ૬૦૯ ॥

પ્રં ઉપાસના એકાસણમા અને છુટા પોગદના એકામણમા લીધુ
શાક વાપરુ ક'પે ? કે નહિ ?

ઉં બન્ને પ્રકારના એકાસણમા લીના શાક વાપરવાની પ્રવૃત્તિ
હાય નથી ॥ ૪-૩-૫-૬૪ ॥ ૬૧૦ ॥

પ્રં શ્રાવણે પોસદ પાગમા અને સામાયિક પારવામા કઈ અને
કેટલી ગાયા કરેનાય છે ?

ઉં પોસદ પાગમા સાગરચક્રોકામો ૧ અને ઘન્નામલા-
જિગ્જા ૨ આ બે ગાયા કરેલી, અને સામાયિક પારતા તો
સામાઙ્ગ્યજુતો ૧ જડમલ્યો મુદ્ધમણો ૨ સામાઙ્ગ્યપો
મજ્જસટિઅમ્મ ૩ આ ત્રણ ગાયા કરેલી એમ શાશ્વમા
સામાયિક પારવાના અનિકામા કરેલ છે પરંતુ હમણા
સામાઙ્ગ્યજુતો ૧ સામાઙ્ગ્યમ્મિ ૩ કાળ ૨ આ બે
ગાયા કરેવાતી એવામા આવે છે ॥ ૪-૩-૬-૬૫ ॥ ૬૧૧ ॥

પ્રં જાન શીન તપ અને જાન મા પારવતો આવે ? કે નહિ ?

ઉં સર્વવ્રતો જીવદયા માટે છે, પ્રાણાતિપાત વિગ્મણ વ્રત તો અભયદાનરૂપ છે તેથી બાગે વ્રતો દાનવર્મમા આવી જાય છે । તેમજ સર્વવ્રતો પરચક્ષ્ણાણરૂપ છે અને પરચક્ષ્ણા તો તપ છે, તેથી તપ વર્મમા પણ આવે છે પહેલું વ્રત દાનમા ચોથું વ્રત શીવમા આ પ્રકારે બાગે વ્રતો દાનાદિજ્ઞ્યાગ્ય પ્રકારમા મમાજ જાય છે ॥ ૮-૩-૬-૬૬ ॥ ૬૧૦ ॥

પ્રં અનાદિકાવચી જીવ સમાગમા ગેવ છે, તેથી તેને અન્યજીવો માયે લેણુ અને દેણુ થાય છે, તે આપ્યા નિવાય છુટાય ? કે નહિ ?

ઉં આમા એકાન્તપણુ નથી જો તપ અને સ્વાયાય વિગેગથી કર્મની નિર્જગ યર્ગ દોય, તો તે સૂઝાવ્યા વિના છટી શકે છે, એટલે મોક્ષમા પહોચી શકે છે અને કર્મ-નિર્જગ ન જી રોય, તો તે લેણુ દેણુ આપણુ પડે છે, પડી છટી શકે છે ॥ ૪-૩-૮-૬૭ ॥ ૬૧૩ ॥

પ્રં ચઠ્ઠવર્તી કેટલા જાણે મોક્ષમા જાય ?

ઉં જનન્યથી તે ભનમા જ મુન થાય અને ઉત્કૃષ્ટથી તો ઝિચિત ન્યૂન અર્ધપુરુગવ પગવર્તી જાયે પણ મોક્ષમા જાય છે ॥ ૪-૩-૯-૬૮ ॥ ૬૧૪ ॥

પ્રં મેથી આયબિવમા કહ્યે ? કે નહિ ?

ઉં નિષેધ નથી, એટલે ન કહ્યે, તેમ જાણુ નથી કેમકે-મેથી નિદ્ય છે, વિદ્યતો કહ્યે છે ॥ ૮-૩-૧૦-૬૯ ॥ ૬૧૫ ॥

પ્રં વાર્ષિક તપ કેટલા જાણે પૂર્ણ થાય ?

ઉં આ આયોયણા તપ ૧૮૦ ઉપવાસનો, એક વરસમા પૂર્ણ થાય છે, અને તે તપ ઉપવાસ આયબિવ અને એકાસણાની

રીતે કરાય છે પણ એકાન્તર ઉપવાસ કરવા ન જોઈયે વળી નિયિની હાનિ-વૃદ્ધિમા ઉપવાસ તથા એકાસણુ કરવું, પણ આયબિય આવે નહિ, તેથી પર્વ દિવસમા ઉપવાસ જ આવે. તેથી ૧૨૦ ઉપવાસ થાય છે તેમજ ૧૨૦ આયબિય થાય, તેના ૬૦ ઉપવાસ થાય છે આ રીતે ૧૮૦ ઉપવાસોએ વાર્ષિક તપ પૂરવું થાય છે એકામણુ નો અનિક છે તેથી એમણુ કહે, તોપણ તપ પૂર્ણ થાય છે ॥ ૪-૩-૧૧-૭૦ ॥ ૬૧૬ ॥

પ્ર૦ પડિમા તપ વહન કરનાર શ્રાવક યાત્રાદિ કરવા વહાણમા બેસીને જઈ શકે ? કે નહિ ?

ઉ૦ વાહણમા બેસીને પડિમા વારીને યાત્રાદિક માટે જવાય નહિ, પણ બોડા વિગેરે ઉપર બેસીને તો જઈ શકાય છે, ॥ ૪-૩-૧૨-૭૧ ॥ ૬૧૭ ॥

પ્ર૦ આઠમી વિગેરે પોડમા વહન કરતા હોય, તેમા આગ લા કરાય ? કે નહિ ?

ઉ૦ આઠમી પડિમામા આઠ માસ સુની કાયાએ આરભ કરાય નહિ, આ પ્રમાણે નવમી પડિમામા નવ માસ મુધી ન કરાય, અને દશમી પડિમામા દશ માસ સુની પોતાના માટે બનાવેલ આદારપાણી વિગેરે વસ્તુ કંટપે નહિ પગને માટે બનાવેલ હોય, તે ંપે છે ॥ ૪-૩-૧૩-૭૨ ॥ ૬૧૮ ॥

૪

શ્રી વસોસંઘના પ્રશ્નોત્તરો

પ્ર૦ શ્રાવણ પક્ષીના દિવસમા અતિચાર કહે છે તેમા છર્દુ દિગ્ગમત અને દશમુ દેશાવકાસિકમત કહ્યું, તે ખીજઓ

સ્વીકારતા નથી “બે વ્રતો કેમ કહ્યા ? એક કહેવું છે એ ત્યારે આપણા શ્રાવકોએ ઉત્તર આપ્યો કે—“સ્ત્રીઓ ! છંદુ વ્રત નવજીવનું હોય છે, અને દુઃખ મુક્તિ દિવસ સુધી હોય છે ” આ પ્રમાણેનો ઉત્તર પણ માનના નથી માટે તેમની યુક્તિ છે ?

ઉ૦ આવશ્યકસૂત્રમાં શ્રાવકવ્રતના અધિકારમાં દેશાવગાથિનો આનાવો છે, તે આ પ્રમાણે—

તદ્મિત્તયગતિઅસ્ત્વ દિશાપરિમાણસ્ત્વ પદ્ધિત્વ પતિ-
માણ કરુણ દેસાવગામિજ, દેસાવગામિઅસ્ત્વ સ્વભાવ-
માણ હમે પચ અઢઆગ જાણિયારા, ન સમાગરિત્ત્વ
ત જાણ-આણવણપ્પઓગે ? પેસવણ-પ્પઓગે ? સ્વભા-
વગા ૩ સ્વભાવગા ૪ રતિઆ પુગલ-ચરેવે

દિશ્વ્રતમાં એવળું ક-વા દિશાપરિમાણનું દ-ક દિ-ક પ-
માણ કરુણ, તે દેશાવગાથિક વ્રત છે દેશાવગાથિકવ્રતના
શ્રાવકે આ પાંચ અનિયા-જાના પાંચ અ-ક ની ને
આ પ્રમાણે—૧ આનયનપ્રયોગ ૨ ચેતન્યુદ્ધેષ ૩
નુપાન, ૪ ઉપાનુપાન, ૫ બાહ્યપ્રયત્ન પ્રતપ્તિ

આ આનાવા મુજબ છંદુ દિશ્વ્રતનું દેશાવગાથિક
ગાથિક અપદ્ધતો જણાય છે

તેમજ યોગનાસ્ત્ર વિગેરે અનેક અર્થના છંદુ-વ્રતો ૫
ઉપ દેશાવગાથિક કહેવ છે તેમજ દિશ્વ્રતના અર્થના આ
છંદુશ્રાવકના વ્રતો આગના અધિકારમાં આવીને વિગેરે
આનયનના આનાવાનો વિચાર કહેવ નહીં કરે
અગીકાર કરના નથી તે તેઓનું અર્થના છંદુ-વ્રતો
આ મા આવા પ્રકારે પાડે છે

અજ્ઞાન મતે ! દેવાણુપિઆણ અતિણ પચાણુવંદઅ સત્ત સિમ્ભાવંદઅ દુવાલસચિત્ સાવય ઘમ્મ પઢિવંજ્જિ સ્સામિ ?

અહા મુજ દેવાણુપિઆ ! મા પઢિવંજ કરેહિ.

“ દે ભગવાન ! હું આપની પાસે પાત્ર અણુવ્રતો અને સાત શિક્ષાવ્રતો ૩૫ બાર પ્રકારનો શ્રાવક ધર્મ અગીકાર કરું ? ”

“ ઉત્તર આપ્યો કે—“ યયામુખે દેવાણુપિય ! તુ પ્રતિપ-
પ ન કરે, ”

તે પ્રત ઉચ્ચર્યા પછી આ પ્રકારે પાઠ છે—

તત્તણ આણદે ગાહા વંદે સમણસ્સ મગવઓ મહાવી-
રસ્સ અતિણ પચાણુવંદઅ સત્ત સિમ્ભાવંદઅ દુવાલસ-
ચિત્ સાવય ઘમ્મ પઢિવંજ્જિ, પઢિવંજ્જિસા સમણ મગવ
મહાગીરે વંદઅ નમસસા.

“તે ગા” પછી આણુ દ ગાથાપતિ શ્રમણ ભગવાન્ મહા-
વીર પ્રણુ પાસે પાત્ર અણુવ્રત સાતશિક્ષાવ્રત ૩૫બાર
પ્રકારે શ્રાવક ધર્મ અગીકાર કરે છે અગીકાર કરીને
શ્રમણ ભગવાન્ મહાવીરને વંદે છે, નમસ્કાર કરે છે ”

આ એ આત્માવામા બાગવત ઉચ્ચર્યા તેનો સ્વીકાર, જે
દેશાવકાશિક વ્રત ન હોય, તો કેવી રીતે ધટે ? અને જે તે
વ્રત ન હોય, તો તેના પાત્ર અતિચાર કેમ બતાવ્યા ?

તેથી આણુ દ શ્રાવકે પાછળના ચારવ્રતો વિસ્તારથી ઉચ્ચર્યા
નથી, જે દરેક બિંદુ વાર વાર ઉચ્ચરાય છે, પણ સંક્ષેપથી તે
ઉચ્ચરેલા જ છે એમ બણુવું ॥ ૪-૪-૧-૭૩ ॥ ૯૧૯ ॥

અં જહ મેઠુજ પમાઓં આ ગાથા શ્રીવકે સતી વખતે ઉચ્ચરી
હોય, પંત્રી નિદ્રા ઉડી જતા સાંભારિક કાર્ય કયું, અને સં
જાય, તે વખતે કંગીથી ગાથા ઉચ્ચરવી જોઈએ ? કે નહિ ?

ઉં શ્રાવક સુતી વખતે એવું પરચક્ષણ કરીને સુવે, કે " જો
ગતિમા મરણ થાય, તો આહાર વિગેરે તમામ વસ્તુ વોસિરાવું
છું " પંત્રી કોઈ કદાચિત્ નિદ્રા ઉડી જવાથી સાંભારિક કાર્ય
કરી લે, તો પરચક્ષણનો ભગ થતો નથી ॥ ૪-૪-૨-૭૪
॥ ૬૨૦ ॥

અં કાયા-કાકડી કરી વિગેરે લીલા પ્રજોમાથી બીજા કાઢી નાખવામા
આવ્યા હોય, તો તે બે વડી પંત્રી અચિત્ત થાય ? કે નહિ ? તેમજ
તિવિહાર અને દુવિહાર એકાસણામા તે પ્રજો કહ્યે ? કે નહિ ?

ઉં કાયા લીલા પ્રજોમાથી બીજા કાઢી નાખ્યા ગતા પણ બે વડી પંત્રી
અચિત્ત થતા નથી, કમકે-તેમા કદાહનો જન પ્રથમ માફક
ગહે છે, તેમજ તે પ્રજો તિવિહાર એકાસણામા કહ્યે નહિ, અને
દુવિહાર એકાસણામા પણ સચિત્તના ત્યાગીને જ-પે નહિ પાકા
પ્રજો બીજરહિત કર્યા હોય, તો બે વડી પંત્રી અચિત્ત થાય છે,
તે તિવિહાર એકાસણામા કહ્યે છે ॥ ૪-૪-૩-૭૫ ॥ ૬૨૧ ॥

અં ત્રણકાળનેજાએ પૂજા કરવામા આવે, તે ત્રિજાળ પૂજા કહેવાય ?
કે આગળપાછળના વખતમા ત્રણ વખત કરી હોય, તો પણ તે
ત્રિકાળ પૂજા કહેવાય ?

ઉં ત્રણ કાળ વેળાએ પૂજા કરાય, તે ત્રિકાળપૂજા કહેવાય છે, અને
કારણ હોય તો આગળપાછળના વખતમા પણ ત્રણ વખત કરી
હોય, તેપણ ત્રિકાળપૂજા કહેવાય છે ॥ ૪-૪-૪-૭૬ ॥ ૬૨૨ ॥

અં દેરામગમા ગતિએ ગીત ગાનાદિ કરવામા આવે તો-દેવદ્રવ્યની
ઉપજ થાય છે, નહિત ? સૂત્રી નથી તો તે કયું ? કે નહિ ?

ઉં શાસ્ત્ર વિનિ મુજબ તો મૂળવિનિએ ગીત ગાન વિગેરે ગતિએ કરતું સુઝતું નથી, પરંતુ દેવદ્રવ્યની ઉપજના કારણે ગતિમાં પણ ગીત ગાનાદિ લાવના કરવામાં લાભ જણાય છે ॥ ૪-૪-૫-૭૭ ॥ ૯૨૩ ॥

૫

કેતેહપુરના શ્રીસંઘના પ્રશ્નોત્તરો

પ્ર० જન્મ મતકમાં અને મરણ મતકમાં પ્રભુપ્રતિમાની પૂજા થાય ? કે નહિ ?

ઉં જન્મ મરણ મતકમાં પણ આજ્ઞા કર્યા પછી પ્રતિમાની પૂજાનો નિયમ જાણ્યો નથી, એટલે પૂજા ન થાય, તેમ જાણ્યું નથી. ॥ ૪-૫-૧-૭૮ ॥ ૯૨૪ ॥

પ્ર० દેવપૂજા અવસરે તિનક એટલે આદ્યો કરાય ? કે નહિ ?

ઉં આપણા ગરબમાં દેવપૂજા વખતે આદ્યો જવાનો નિયમ જાણ્યો નથી ॥ ૪-૫-૨-૭૯ ॥ ૯૨૫ ॥

પ્ર० શ્રાવકે જગલા સ્તુતિસ્તોત્રો મહલીમાં કહેના કદપે ? કે નહિ ?

ઉં કદપે કે. (આ પ્રશ્ન આશ્ચર્ય ભગવનોએ જે શ્રાવકોની સ્તુતિ સ્તોત્રની રચના પ્રમાણુકરી ક્રિયામાં બોલવાની છુટ આપી હોય, તેના સ્તુતિસ્તોત્રો મહલીમાં કહી શકાય છે એ બાબત સચવતો લાગે કે) ॥ ૪-૫-૩-૮૦ ॥ ૯૨૬ ॥

પ્ર० દુવિહારમાં નિથુના પટવિનાનો ખારો અજમો અને મધુર અજમો વાપરવો કદપે ? કે નહિ ?

ઉં દુવિહારમાં નિથુના પટવિનાનો ખારા અથવા મધુર અજમો વાપરવો જલ્પે કે ॥ ૪-૫-૪-૮૧ ॥ ૯૨૭ ॥

રાજાપુરના શ્રીસંઘનો પ્રશ્નોત્તર

પ્ર૦ ચૈત્રમાસ વિગેરેની છ અઢાઈઓ દશેય દેવોમા શાશ્વત હોય ? કે નહિ ? અને તેમા દેવો મહોદધવ જે ? કે નહિ ?

ઉ૦ ચૈત્રમાસ વિગેરેની છ અઢાઈઓ શ્રાદ્ધવિધિ વિગેરે ત્રયો અનુમાદ દશેય દેવોમા શાશ્વતી જ્ઞાપ્ય છે તેમા નદીશ્વરદ્વીપ વિગેરેમા જઈ વૈમાનિક વિગેરે દેવો તીર્થયાત્રાદિજ મહોદધવ જગતા સહજે છે ॥ ૪-૬-૧-૮૦ ॥ ૬૨૮ ॥

૭

આગરાના શ્રીસંઘના પ્રશ્નોત્તરો

પ્ર૦ ખમખમના ડોડામા ત્રણ દાણાઓ છે, તેથી તે બહુખીજમા ગાનાય ? કે નહિ ?

ઉ૦ ખમખસનો ડોડો બહુ ખીજ જહેવાય છે, કેમકે-એક ડોડામા બહુકળો હોય છે ॥ ૮-૭-૧-૮૩ ॥ ૬૨૯ ॥

૧૦ નવકારશીનું પરચક્ષ્ણાણુ જ્યુ, કોઈ કામ આવી પડવાથી અવસર પાળી શકાયું નહિ, પછી ઠેઠ નાનું પાર્યું, પરંતુ તેટલા કાળ સુધી ઉપયોગવાળો તે આવક જ્યો છે, તેને નવકારશી પરચક્ષ્ણાણુના કળ કગતા અનિક કળ મળે ? કે નહિ ?

૨૦ નવકારશી પરચક્ષ્ણાણુ જનન્યજનમાન બે ધરીનું કહેવ છે, તે પરચક્ષ્ણાણુ વેતા વખતે મુઠુંસી પરચક્ષ્ણાણુ પણ માયે લીધેલું હોય છે, કે “ જ્યો મુઠિવાળી નવજાગ ગણુ

ત્યારે પરચક્રખાણ પૂર્ણ થાય ॥ તેથી બે ઘડી પછી જટલા
કાળ સુધી ઉપયોગવાળો રહે છે, અને નવકારગણી પારે નહિ.
ત્યાસુધીની વેળા પરચક્રખાણમાં ગણાય છે તેથી જન્ય બે
ઘડીએ નવકારશીમુદ્રેથી પરચક્રખાણ પારવાવાળા કરતા,
આ આવકને અવિકપ્પુણ થાય, એમ શાસ્ત્ર મુજબ જણાય
છે. ॥ ૪-૭-૨-૮૪ ॥ ૬૩૦ ॥

૮

હિજ્જયિનીના શ્રીસંઘના પ્રત્નોત્તરો

- પ્ર० હાઈ પોસાની આવક ગુન પામે અર્થપોરસીના ચૈત્યવદનમાં
ઉવસ્સગહર સ્તોત્ર કહી શકે ? કે નહિ ?
- ઉ० પોસાતી આવક અર્થપોરસીના ચૈત્યવદનમાં ઉવસ્સગહર
સ્તોત્રને કહી શકે છે, નિષેવ જાણ્યો નથી અને વૃદ્ધ પર-
પગએ પ્રવૃત્તિપણ દેખાય છે ॥ ૮-૮-૧-૮૫ ॥ ૬૩૧ ॥
- પ્ર० શુદ્ધ કાળવેળામાં નવકારશી પરચક્રખાણ કર્યું હોય, ત્યાંથી બે
ઘડી ગણાય ? કે સૂર્યોદયથી બે ઘડી ગણાય ? તે સ્પષ્ટ પ્રતિ-
પાદન કરતો
- ઉ० શુદ્ધ કાળવેળામાં નવકારશીનું પરચક્રખાણ કર્યું હોય, ત્યાંથી
માડી બે ઘડી ગણાય છે [સવારે દશ પડિલેહણા પૂર્ણ કરતાં
સૂર્યોદય થયો જોઈએ, તેવી રીતે પહેલા પ્રતિક્રમણની શરૂઆત
કરી દેાય, તેમાં છઠ્ઠું આવશ્યક પરચક્રખાણ છે, તે વખતે
પરચક્રખાણ લેવાય, તે શુદ્ધકાળ વેળા કરેવાય, એમ જણાય
છે, પણ પચાગક વિગેર ત્રયોમાં હમ્મે સુરે નમ્રુવકારસિ-

આ પાઠના વ્યાખ્યાન અનુસાર સૂર્યોદયથી બે ઘડીએ નવકાશી
પરચક્રખાણ થાય છે] ॥ ૪-૮-૨-૮૬ ॥ ૯૩૨ ॥

- પ્ર० વૈતાલ્ય પર્વત સમીપે ૭૨ બીચો કલા છે, તે કયા છે ?
ઉ० વૈતાલ્યની નિશ્રાએ ગા સિધુ ના ૭૨ બીચો છે, તે દક્ષિણ
અર્ધ ભરતમાં અને ઉત્તર અર્ધભરતમાં તેઓના બન્નેય
કિનારે નવ નવ બીચો છે ॥ ૪-૮-૩-૮૭ ॥ ૯૩૩ ॥

૯

કાકનગરના શ્રીસંઘના પ્રશ્નોત્તરો

- પ્ર० મિથવ હરડે દ્રાક્ષ અને પીપર વિગેર લાભપુર[લાહાર]થી
આવેલ હોય, તે મચિત્ત છે ? કે અચિત્ત છે ?
ઉ० સો ભોજન ઉપચી આવેલા મિથવ વિગેર કામુ વધ જાય છે,
બીજા ફામુ વતા નથી ॥ ૪-૯-૧-૮૮ ॥ ૯૩૪ ॥
- પ્ર० પારણે અને અતગ્વાગણે એકાસણુ કઠીને છટું કકે, તો તેને
બે ચોથભક્ત કર્યા ગણાય ? કે નહિ ?
ઉ० તેને બે ચોથભક્ત ગણતા નથી ॥ ૪-૯-૨-૮૯ ॥ ૯૩૫ ॥
- પ્ર० આઠમી પડિમાનુ વહન કરી ગ્રહેલ હોય, તે ત્રાવક બીજને
ભોજન પીગમી શકે ? કે નહિ ?
ઉ० છ કાય જીવની વિરાધના ન થાય, તેમજ આઠમી પ્રતિમાવાળો
બીજને ભોજન પીગમે, તો નિપેવ જણાયો નથી ॥ ૪-૯-૩-
૯૦ ॥ ૯૩૬ ॥

વટપક્ષીના શ્રી સંઘના પ્રશ્નોત્તરો

પ્ર० ૧૦૦ દોકડાના માગી ખામેથી પુ'પા વધુ પ્રજાપ્રતિભાને મળ્યા પા, ના રીતે એ દોકડાના મુ'ગમા અનાજ વંચેા વિગેરે આપ્યું, તે ન પામ્યા દગ દોકડાનો રાગ કર્યો, તે દગ દોકડા દેવદ્રવ્ય મળ્યા ? માગીનું દ્રવ્ય મળ્યા ?

ઉ० ના દોકડાના પુ'પા વધુ મળ્યા, તેના બદલે પાન્ય, વસ્ત્ર વિગે. માગીન આપ્યું, તેમાં કુકુન કરી જટયા દોકડા નકો મળ્યા ન દાદ મળ્યા છે પણ માગીનું દ્રવ્ય મળ્યું નથી કેમકે-પાકમા એ દોકડાના કુળે મળ્યાના નશવાદ મળ્યા, તેથી ન્યૂન મળ્યાનામા દોષ વાગે છે, તેથી જ નકો મળ્યો તે પા, તે દાદ મળ્યા ના મી દે, નો દોષ વાગ્યો નથી. ૪૪-૧૦-૧-૮૧ ૪૬-૧૪

પ્ર० પ્રોમ ૧ માં રૂ. ગિનનદિ ક્ષાગિનુકારિક પટ્ટી મધુ દોષ, તેટલું દ્રવ્ય વિગિના દ્રવ્યથી નહીં બનાવ્યું દોષ, તે ને મરિમા નથી ગિનપ્રતિભાને રાગ મળ્યા ? કે નહિ ?

ઉ० એ નેથી ગિનપ્રતિભાને વરન મળ્યા છે, એમ જ મળ્યું છે. ૪૪-૧૦-૨-૬૨ ૪૬-૨૮

પ્ર० ૧૦૧ રા. ગિન ૫-૧૩૫૫ દગને ને દિવમનો અનેક કેનીપાક વિગે. મળ્યા ? કે નહિ ?

ઉ० ૫-૫-૧૩૫ ૫ દિવમનો અનેક કેનીપાક વિગે. મળ્યા છે નહિ દેવ ૪૪-૧૦-૨-૬૩ ૪૬-૩૬

અં આજનું દુધ, છાશ સાથે મેળવી દીધું હોય, તે જઈ વિગડિયા ગણાય ?

ઉં આજનું છાશ સાથે મેળવેલ દુધ દહીં વિગડિયા ગણાય ?
॥ ૪-૧૦-૪-૬૪ ॥ ૬૪૦ ॥

૧૧

પાટણના શ્રી સંઘના પ્રશ્નોત્તરો

પ્રશ્ન ચક્રવર્તિના નવ નિરાનો તેની પાછળ પાછળ ક્યાં જાય છે, તે ભૂમિની ઉપર આવે છે ? કે ભૂમિની અદર ક્યાં જાય છે ?

ઉં જ બુદ્ધીપ પન્નતિ અને આવશ્યક ચૂલિં વિગેરેમા—
નવ મહાનિવિઝો ચત્તારિ સેનાઓ ન પ વિમ્મનિ—

“નવ મહાનિવિઝો અને ચાર સેનાઓ પેગતા નથી ’ આવા પ્રકારના અસંગે છે, તે મુજબ નવ નિરાનો ભૂમિ ઉપર આવે છે, અને પ્રવચન સારોદ્ધારની ટીકા વિગેરે મુજબ તો “ચક્રવર્તિની સાથે ભૂમિની અદર થઈ તેને નગરે પહોંચે છે.” એમ બે મત છે તરવ તો કેવળી મહારાજ બાપુ ॥ ૬-૧૧-૧-૬૫ ॥ ૬૪૧ ॥

પ્રશ્ન ચક્રવર્તિના સન્યનો પડાવ બાગ ચોળનનો દોષ છે, ચક્રવર્તિ તો દરેક દિવસે એક ચોળન ભૂમિ આવે છે, તો બાગ ચોળનના ઉશ્વે ભાગે જ મૈનિક ઉતર્યો હોય, તે પણ બીજા દિવસે એક ચોળન આવે, તો બાગ ચોળનમા તેને કેટલા દિવસ ચાય ?

ઉં જ બુદ્ધીપ પન્નતિમા “ચોળન ચોળન વિમાઓ જીને

ચક્રવર્તિ જૂઠિ કાપે છે, તેમજ તેણે સૈન્ય બાજુ યોજાતમાં ઉત્તરે છે," એમ અનેક યથોમાયે કહ્યું છે, તેથી પૂર્વાપર વિચાર કરીને જ યોજાતનું આતંત્ર ચાલવામાં ખતાવ્યું છે, તે સૈન્યના અમ્મ ભાગની અપેક્ષાએ સંભવે છે તેમજ ચક્રવર્તિ સૈન્યની આદિમા દે મંથમા કે અનમા ઉતરે, તેવા અક્ષરો શાસ્ત્રમાં જોવામાં આવ્યા નથી, પણ હાનના રાજાઓ મધ્યમાં ઉતરતા દેખાય છે, તેથી તે કાળે જ હિત હશે, તે મુજબ ઉતરતા હશે, તો પણ ચક્રવર્તિના સૈન્યને ડેડે ઉતરેલા પણ મૈનિકા દેવતાઈ પ્રભાવે કરી મુખેથી માર્ગ ઓળંગતા હશે, તેમાં કાઈ પણ શકા કરવા જોવી નથી કેમકે દેવતાઈ શક્તિ અચિરચ છે ॥ ૪-૧૧-૨-૬૬ ॥ ૬૪૨ ॥

૩૦ શરીરથી ઉખેડેલા મેવમાં અને જ પાણીએ નહાયા હોય, તેમાં અને પન્નેવાથી શીજાયેલ વજ્રો સંઘાથી એક પીંડ બનાવી દીધા હોય, તેમાં સમૃદ્ધિમં પચેન્દ્રિય છવો ઉપજે ? કે નહિ ?

ઉ૦ પદ્મવણા સૂત્રમાં સ વેસુ ચેવ અમુદ્ધાણેસુ વાસનુચ્છિમ મણુસ્તા સમુચ્છતિ-

અથવા “મર્ અશુચિ સ્થાનમાં સમૃદ્ધિમં મનુષ્યો ઉપજે છે ”

આ ચોદ સ્થાનકના આલાવાની દીકામાં કહ્યું કે-
 “આ ચોદ મિવાય મનુષ્યના સમૃદ્ધિમં અશુચિસ્થાન ખન્યા હોય, તેમણે સમૃદ્ધિમં મનુષ્યો ઉપજતા ખતાવ્યા છે ”
 માટે-આ પ્રમાણે તમાગ લખેલાં અંશને પણ સમૃદ્ધિમં મનુષ્યો ઉપજે, એમ સંભવે છે ॥ ૪-૧૧-૩-૬૭ ॥ ૬૪૩ ॥

અમદાવાદના શ્રી સંઘના પ્રશ્નોત્તરે.

પ્ર. પૂર્ણ-સપ્ત મત્ત ત્રીસા ચતુર્તીમ મહસ્સ લક્ષ્મ ઇગ-વીસા ।

પુસ્તક-દીવદ્વનરા, પુવેણડવેરેણ વિચ્છતિ ॥ ૧ ॥

પ્રુકરાર્ધદીપમાં રહેવા મનુષ્યો પૂર્વ અને પશ્ચિમ તરફ
૨૧ લાખ ૩૪ હજાર પાચસો સાડત્રીશ યોગન છેટથી સૂર્યને
દેખે છે ”—આ ગાથાનો ભાવાર્થ કેમ સગત થઈ શકે ? કેમકે—
અશ્વ ઇન્દ્રિયનો તેટલો વિષય નથી

ઉ. એકલાખ યોગન અનિષ્ટ સુરી અશ્વ ઇન્દ્રિયનો વિષય કહેલ
છે તે અપ્રકાશ્ય વસ્તુને આશ્રયીને છે, એટલે જ વસ્તુ
પોતે પ્રકાશ કરી શકતી નથી, તેને આશ્રયીને છે,
પણ જ વસ્તુ પોતે પ્રકાશક છે, તેને આશ્રયીને
તો અશ્વ ઇન્દ્રિયનો વિષય અધિક પલ સભવે છે,” એ પ્રમાણે
પત્રવણા ટીકા વિગેરેમાં સ્પષ્ટ જરૂર છે, તેથી આમાં કાંઈ
પણ અસંગતિ નથી. ॥ ૮-૧૦-૧-૯૮ ॥ ૯૪૪ ॥

પ્ર. પહેલે દિવસે ચોવીહાડ ઉપવાસ કર્યો હોય, અને બીજા દિવસે
તેવિહાર ઉપવાસ કર્યો હોય, આ પ્રકારે અનેક છટું વીર
ભગવાનના છટું તપમાં ગણી શકાય ? કે નહિ ?

ઉ. જુદા જુદા બે ઉપવાસે કરી અનેક છટું વીર છટું તપમાં ગણી
શકાય નહિ કેમકે ૨૨૯ છટુંમાં પચ્ચાસાણ લેતી વખતે છટુંતુ
પચ્ચાસાણ એકી સાયે લે તો ગણાય છે પણ આલોચણમાં
તે છટું વાળવો હોય, તો કામ લાગે છે. ॥ ૪-૧૨-૨-૯૯
॥ ૯૪૫ ॥

પ્ર. ભગવતી સૂત્રના અગીઆરમાં ઉદ્દેશમાં કમલનો વિચાર
છે, તેમાંથી સમયે સમયે એક જીવ નીકળે, તો જીવોને નીક-

જવામાં અનન્તોકાલ થઈ જાય, તો તે નીકળનારા જીવો કમલના ગણવા ? કે કમલની નિશાએ રહેવ જીવો નીકળનારા ગણવા ?

ઉ૦ ડગમમાળો અણતઓ મગિઓ-“ ઉગતી વનસ્પતિ અનન્તકાલ કહેવ છે”-આ વચનથી તે કમલના જીવો સભવે છે. ॥ ૪-૧૨-૩-૧૦૦ ॥ ૬૪૬ ॥

પ્ર૦ પોસદ સામાયિક મા ચર્ચાવાદની હુ ડીઓ [અટલે મનાસો-દોહસો વિગેરે જવી સ્તવનઢાળો] વચાય ? કે નહિ ?

ઉ૦ તે મનમા વચાય, પણ બાદ સ્વરે કરી ન વચાય કેમકે-તેમા સિદ્ધાંતના આક્ષાવા આરે છે ॥ ૪-૧૨-૪-૧૦૧ ॥ ૬૪૭ ॥

પ્ર૦ યોગવહન કર્યા મિવાય સાલુ સિદ્ધાંત ભણે, અને ઉપનાન વહન કર્યા સિવાય શ્રાવક નવકાર ગણે, તો અનન્ત સસારી કહેવાય ? કે નહિ ?

ઉ૦ અમદાએ જ યોગ અને ઉપનાન કહે નહિ, તે નાંદુ અને શ્રાવક-સૂત્ર ભણે અને નવકાર વિગેરે મૂલો ગણે, તો અનન્ત મમાગીપદુ થાય, એમ કહેવાય છે ॥ ૪-૧૨-૫-૧૦૨ ॥ ૬૪૮ ॥

૧૩

શ્રીસ્તંભતીર્થના શ્રી સંઘના પ્રશ્નોત્તરો.

૧૦ શ્રીહીરવિજય સૂરીશ્વરે પ્રસાદી કહેલ બાર બેલપટમા અનુમોદના બોલ છે, તેમા ‘દાનગચિપણુ, સ્વભાવિ વિનીતપણુ, અટપકપાચિપણુ, પરોપકારીપણુ, ભગ્ય પણુ’ ઈત્યાદિક જ જ માર્ગાનુસારિસામગ્લજીવો મિથ્યાત્વીના દોષ, કે પરપક્ષીઓના દોષ, તે અનુમોદન કરવા યોગ્ય લખ્યા છે, તેને આશ્રયીને કેટલાક નવીન યુગ્યો વિપરીત અર્થ કરતા

સભાગાય છે તેઓ કહે છે કે—“ જ્યોને અસદ્ આગ્રહ નથી, તેઓનાજ આ ગુણો અનુમોદવા લાયક છે, પરંતુ જોને કોઈ પણ વચનનો અસદ્ આગ્રહ છે, તેના આ ગુણો અનુમોદવા લાયક નથી ” માટે આ બાળતનો રૂડો નિર્ણય આપવા કૃપા કરશે।

ઉ૦ “ બીજાઓને અમદ્ આગ્રહ ન હોય તો તેના માર્ગાનુમાર્ગિ સાંપારણ ગુણો અનુમોદવા લાયક છે, બીજાના નહિ ” એમ જ્યો બોલે છે, તે અસત્યજ છે કેમકે—જ્યોને મિથ્યાત્વ હોય, તેઓને કોઈક અમદ્ આગ્રહ અવગ્ય હોય જ, નહિ તત્તો મન-વિત કહેવાય, ગાસ્ત્રમા મિથ્યાત્વરૂપ અમદ્ આગ્રહ છતાં પણ માર્ગાનુમાર્ગિ ગુણો અનુમોદવાલાયક કહ્યા છે તથી આગધના પતાકામા કહેય છે, કે—

જિણજમ્માઙ્ગસવકરણ તહ મહરિસીણ પારણએ ।
 જિણસાસણમિ મત્તી પમ્મહ દેજાણ અણુમન્ને ॥૩૦૮॥
 તિરિઆણ દેસવિરહ પજ્જતારાણ ચ અનુમોએ
 સમ્મદસણ લભ અણુમન્ને નારયાણપિ ॥૩૦૯॥
 સેસાણ જીવાણ, ટાણમ્મદ્ધ સહાવવિણિયત્ત ।
 તહ પયણુકસાયત્ત પગેગ્ગારિત્ત-મન્વત્ત ॥ ૩૧૦ ॥
 દપિરસન્ન દયાલુત્ત વિઅમાસિત્તાઙ્ગ-પિપ્પિહુણનિવહ
 સિવમગ્ગ-કારણ જ ત મન્વ અણુમય મઙ્ગ ॥૩૧૧॥
 ઇઅ પરકય-સુકયાણ વટ્ટુણમણુમોઅણા કયા ણ્વ ।
 અહ નિયસુચરિય નિયર મરેમિ સવેગ રગેણ ॥૩૧૨॥
 અહવા સન્વચિઅ વીઅરાય-વયણાણુસારિ જ સુકટ ।
 કાલત્તએવિ તિવિહ અણુમોળ્લમો તય સચ ॥૧॥

અર્થ—જીનેશ્વરોના જન્માદિ ઉત્સવો કરવા, તથા મહાકાપિ
ઓના પારણામા દિવ્ય પ્રકટાવવા, અને જિનશાસનની લકિત કરવી
વિગેરે દેવાના જે કાર્યો છે, તેની હુ અનુમોદના કરુ છુ, ॥૩૦૮॥

નિર્ય્યોની દેશવિરતિ તથા જેદલી આરાવનાને અનુમોદ
છુ નારકીઓને પણ સમકિનનો લાભ થાય, તેની અનુમોદના
કરુ છુ, ॥ ૩૦૯ ॥

અને બાકીના જીવોનુ દાનગ્રચિપણુ. સ્વાભાવિક વિનીત-
પણુ કષાયનુ પાનજાપણુ પગેપકારીપણુ બંધપણુ દાસિ-
કુપણુ દ્યાલુપણુ પ્રીયભાષિપણુ વિગેરે વિવિધ ગુણોનો
સમૂહ-કે જે મોક્ષમાર્ગનુ કાળ છે-તે સર્વને માગી અનુમો-
દના છે ॥ ૩૧૦-૩૧૧ ॥

આ પ્રગરે પગજોએ કરેલ ધણુ સુકૃતોની અનુમોદના
કરી, હવે માગ સુકૃતના મમુહનુ સવેગર ગમા આવીને સ્મરણ
કરુ છુ ॥ ૩૧૨ ॥

અને અકિસરણુમા પણ કહેલ છે કે-“અથવા વીતગગવચ
નને અનુસરતુ ન મર્ન સુકૃત છે, તે ત્રિકાચના ભેદે ત્રણ પ્રકારે
છે, તે સર્વની અનુમોદના કરીએ છીએ ॥૧॥

આ પાઠાથી સ્પષ્ટ થાય છે કે પરના માર્ગાનુસારિ ગુણો
પણ અનુમોદનીય છે, છના જ્યો જહે છે કે-“ મિથ્યાત્વીનો
અને પગ પશીઓનો દ્યામમુખ ગુણ અનુમોદનીય નથી ”
તેઓની મનિ મિની કેમ કહેવાય ? ॥ ૮-૧૩-૧-૧૦૩
॥ ૬૪૬ ॥

પ્ર૦ શ્રી હીરવિજય સૂરીશ્વરે પકટ કરેલ બાર બોલના પદમા
અવદનીક ત્રા, ચેત્ય સિવાય બીજા ચેત્યો વાદવા પૂજવા

યોગ્ય કહેવા છે, કેટલાક આ બાબતમા નિષેધ કરતા હોય, તેવું સભાગાય છે, તો તે કેવી ગીતે છે ?

ઉ૦ કેવળ શ્રાવક પ્રતિષ્ઠિત ચૈત્ય ૧ દ્રવ્યલિંગના દ્રવ્યવી બનેલ ચૈત્ય ૨ દ્વિગ બર મદિર ૩: આ ત્રણ સિવાય બીજા સર્વ દેગસરે વાદવા પુજવા લાયક જાણવા હવે ઉપર ત્રણ ચૈત્યનો નિષેધ કર્યો છે, “ તે ચૈત્યો પણ આવું ભગવતના વાસસ્થપથી વદન પૂજન કરવા લાયક બને છે ’ એમ નહિ માનીએ, તો પરપક્ષીએ કરેલા ત્રયો પણ અમાન્ય ઠરશે, તેમજ ભવ્ય પાસત્યાદિકે દીક્ષિત કરેલા સાધુઓ અને કેવલિઓ અવદનીક ઠરી જશે તેમ યવાયી બધ બેસનાપણુ રહેશે નહિ, કેમકે—પરપક્ષીઓએ કરેલા સ્તોત્ર વિગેરે ત્રયો આપણા પૂજ્ય પૂર્વાચાર્યોએ અગીઠાર કર્યા છે અને પાસત્યાદિકે દીક્ષિત સાધુઓ શાસ્ત્રમા વદનીકપણે કહેલા છે માટે આ બાબત પોતાની મેળે વિચારી લેની ॥૪-૧૩-૨-૧૦૪ ॥૬૫૦॥

અ૦ ચરક પરિત્રાજક તામલી તાપસ વિગેરે મિથ્યાદૃષ્ટિઓ તપશ્ચર્યા વિગેરે અજ્ઞાન કષ્ટ કરી દેવા હોય, તેઓને મકામ-નિર્જગ હોય ? કે અકામનિર્જગ હોય ? કેટલાક કહે છે કે— “ તેઓને અકામ નિર્જગ જ હોય ’ માટે આ બાબત પાંક પૂર્વક ખુલાસો કરવા કૃપા કરો.

ઉ૦ જ-ચરક પરિત્રાજક મિથ્યાદૃષ્ટિઓ —“ અમારે કર્મનો ક્ષય થાઓ ” એ બુદ્ધિથી તપશ્ચર્યા વિગેરે અજ્ઞાન કષ્ટ કરે છે, તેઓને તત્ત્વાર્થ ભાષ્ય ટીકા સમયસાર ટીકા અને યોગ-શાસ્ત્ર ટીકા! વિગેરે ત્રયો અનુસાર સકામ નિર્જગ મળવે છે, કેમકે-યોગશાસ્ત્ર ચોથા પ્રકાશની ટીકામાં

“હે ભગવન્!—અમયત અવિરતિ પાપકર્મ હણ્યુ નથી
જણે તેવો જીવ-અહીંથી ચીનીને પગેકમા દેવ થાય ? કે
નહિ ? ” ભગવાન ઉત્તર આપે છે કે—“ટે ગૌતમ ! કોઈક
દેવ થાય, અને કોઈક ન થાય ”

જીવી ગૌતમ સ્વામિ પૂછે છે, કે—“ટે ભગવાન ! તેણે શું
જારણ ? કોઈક દેવ થાય, અને કોઈક નહિ ”
ભગવાને કહ્યું કે—

“હે ગૌતમ ! જો આ જીવો ઈચ્છા વિનાની-તૃષ્ણાએ કરી,
જીમે કરી, બ્રહ્મચર્ય મેવવાએ કરી, અને ઈચ્છા વિના-ટાક,
તડકો, દાશ, મગજ, અગ્નિ, પગેવો, મેલ, કાદવ, દાહ
વિગેરેએ કરી અદ્વૈતાનુભવના બહુજાણ પોતાના આત્માને
કદ મહન કરાવે છે, અને નહન કરાવીને મન્ય મમયે મન્ય
પામીને કોઈ પણ વાણવ્યતગેમા દેવ પામે ઉપજે છે, અને
જો તેવો નથી, તે ઉપજતો નથી ” એમ જ બતાવ્યું છે, તે
કેવી રીતે વેદ ? કેમકે—મગજથી વિગેરેમા ચન્ન-પરિવ્રાય
ધમલોગો જા. “ચન્ન પચિન્નાન્ક બ્રહ્મ દેવસોક મુરિ
ઉપજે છે” આ વચનથી પાત્રમા દેવસોક મુરિ તેઓનું ઉપ-
જતું કરેલ છે, માટે વિના આવી પડે છે, તેમજ-હાગિ-
ભદ્રી ટીકામા પણ જણુરૂપકામનિજ્જર ચાલનવેં આ
ગાથામા—અજામ નિર્જગ અને બાવનપથે બેઠો જુદા ગણાવ્યા,
તે કોટજી થઈ જાય કેમકે—એક બેઠા અજામ નિર્જગનો કહે
એટલે બાવનપથ તેમા આવી જત, તેમા સમાઈ જત, પણ બે
બેઠા જુદા ગણાવ્યા છે તેમજ

ચર્ચિ ઠાળેર્ચિ જીવા દેવાડત્તાન કમ્મ પરુરેતિ, તજજા-

તેથી શ્રાવક વિગેરે પણ તેમા આવી જાય છે તેઓને પણ તરતમપણાએ ખાર દેવલોક વિગેરે આપનારી સકામનિર્જરા હોય છે, એમ જણાય છે.

શ્રાવકાદિ આ પદમા આદિ શબ્દ હોવાથી ખાલ તૃપ્તિ-ઓને પણ કેવી રીતે હોય ? સાલગો-સન્માર્ગ આપવામા અથવા સકલ કર્મનો ક્ષય કરવામા જે અસમર્થ છે, તે ખાલ કહેવાય, તે પ્રકાનુ જે તપ, તે ખાલતપ કહેવાય, તે અશ્વિમા પ્રેશ કરવો ખાડામા પડતુ મેલવુ કે પર્વત ઉપરથી પડવુ વિગેરે કાયકનેશ રૂપ છે, અને કાયકનેશ તે કાયકિલેસો સલીગયા ય આ આગમ વચનથી ખાલ તપ છે, અને તે સકામ નિર્જરાનો હેતુ છે ॥ ૪-૧૩-૩-૧૦૫ ॥ ૯૫૧ ॥

૫૦ સમકિતદૃષ્ટિઓ મિથ્યાદૃષ્ટિઓ અને પરપક્ષીઓને તપાગ-અછના આચાર્ય મહારાજાઓ વિગેરે પચ્ચખાણુ કરાવે છે, તે માર્ગાનુસારિ ગણાય ? કે નહિ ?

૬૦ તે તમામ પચ્ચખાણુ માર્ગાનુમાર્ગિ છે, એમ જણનામા છે પરતુ પચ્ચખાણુ કરનાર જે પચ્ચખાણુની વિવિ જણતો ન હોય, તે તેને વિનિ જતાવીને કરાવતુ જોએ આટલુ વિશેષ જણવુ ॥ ૪-૧૩-૪-૧૦૬ ॥ ૯૫૨ ॥

૬૪

સુરતખંદરના શ્રોસંઘના પ્રશ્નોત્તરો

૧૦ ચૈદ નિયમનુ સ્મરણુ કરતી વખતે સચિત્ત અને વિગય દ્રવ્ય સખ્યામા ગણી શકાય ? કે નહિ ?

૨૦ ચૈદ મિથમનુ સ્મરણુ કરતી વખતે વિચારણામા જે કે-શાસ્ત્ર-

મુજબ સચિત્તઃ અને વિકૃતિઃ દ્રવ્યમા ગણાય ના
જણાય છે તોપણ આધુનિક પ્રવૃત્તિથી દ્રવ્યમા ગ
એમ જોવામા આવે છે અને આમ કરવામા વિશેષ
થાય છે. ॥ ૪-૧૪-૧-૧૦૭ ॥ ૯૫૩ ॥

પ્ર૦ ગુરુઓનો મૂલસ્તુપ એટલે જ્યાં અગ્નિદાહ કર્યો હોય
જનાવેલી દેરી જમ માન્ય છે, તે પ્રમાણે બીજા ઠેકાણે
હોય, તો તે પણ માનવા લાયક ખરી ? કે નહિ ?

ઉ૦ જમ મૂલદેવી માન્ય છે, તેમ બીજા ઠેકાણે રહેલી
છે તેમા કાંઈ પણ શકા કરવી નહિ ॥ ૪-૧૪-
॥ ૯૫૪ ॥

પ્ર૦ દેવઃ ગુરુ અને 'રર્મ' ને માનવા ઉપ સમકિત વ્યાવહ
કિત કહેવાય ? કે નિશ્ચય સમકિત કહેવાય ?

ઉ૦ જીવાઈ નવ-વ્યત્યે જો જાણઈ તસ્સ હોઈ
માવેળ સદ્દતો અયાળમાળેઽવિ સમ્પત્ત ॥૧॥

“ જ જીવાદિક નવ પદાર્થોને જાણે છે, તેને સમ
થાય છે અને નહિ જાણનારો ભારે કરી સદ્દતો
તેને પણ સમકિત પ્રાપ્ત થાય છે ” આ પ્રમાણે
અથમા છે

કામ મત્વેગ નિર્વેદા-ઽનુરૂપા ઽઽસ્તિક્ય-લક્ષ
લક્ષણે પચમિ સમ્પર્ક સમ્પત્ત્યમિદમુચ્ય

“ શમ ચવેદઃ નિર્વેદઃ અનુક્રયા અને આસ્તિ
પાય લક્ષણોએ કરી જ જાણખાય છે, તે સમ્યક્-ઉત્ત
કહેવાય છે ” આ પ્રકારે યોગશાસ્ત્રના બીજા પ્રક

દર્શન મોહનીય-કર્મોપશમાદિ-સમુત્થોર્જદુક્ત તત્ત્વ
અદ્વાન-રૂપઃ શુભ આત્મ પરિણામઃ સમ્યક્ત્વમ્—

“દર્શનમોહનીય કર્મના ઉપશમ વિગેચ્છી ઉપજ્ઞસ ન
અગ્નિત મહાગજએ કહેવ નવતત્ત્વના અદ્વાન સ્વરૂપ આત્મ-
પરિણામ તે સમક્ષિત કહેવાય છે ” એમ વ દારુવૃત્તિ અ થમાં
કહ્યું છે.

આ અ યો પ્રમાણે જીવાદિકતુ અદ્વાન-ઉપશમાદિકથી ઉત્પન્ન
યથેવ અદ્વાનસ્વરૂપ આત્મપરિણામ તે નિશ્ચય સમક્ષિત છે. અને

યા દેવે દેવતા વુદ્ધિર્ગુરૌ ચ ગુસ્તા-મતિઃ ।

ધર્મે ચ ધર્મધી. શુદ્ધા, સમ્યક્ત્વમિદમુચ્યતે ॥૧॥

જિનો દેવઃ કૃપા ધર્મો ગુરવો યત્ર સાન્નિધ્યઃ—

“ દેવમા દેવપણાની બુદ્ધિ. અને ગુરુમા ગુરુબુદ્ધિ અને
ધર્મમા ધર્મબુદ્ધિ પુરૂ હોય, એ સમ્યક્ત્વ કહેવાય છે જમા
જિનેશ્વર દેવ છે, જીવ ઉપર દયાઃ ધર્મ છે, અને ગુરુ નિર્ઘન્ય
સાધુઓ છે ”

આ પ્રમાણે દેવઃ ગુરુ ધર્મ નુ માનવ થાય, તે વ્યવહાર
સમક્ષિત છે કેમકે-કહેવ છે કે—

નિચ્છયઓ સમ્મત્ત, નાણાટમય સુદ્ધ ચ પરિણામ ।

ટયર પુણ તુદ્ધ સમ્મ ભગિઅ સમ્મત્તહેજ્જિ ॥૧॥

“ જ્ઞાનાદિમય સુદ્ધ પરિણામ નિશ્ચયથી સમક્ષિત છે, અને
ખીજ વિવાનો આપના સામનમા સમક્ષિતના કાણુ કહેવ છે ”

॥ ૪-૧૪-૩-૧૦૯ ॥ ૬૫૫ ॥

દીવળંદરના શ્રીસંઘના પ્રશ્નોત્તરો

- પ્ર૦ ગૌતમપડવાતપમા પાત્રામા પહેલુ નાણુ મુકાય છે, તે નાણુ જ્ઞાનના કામમા આવે ? કે ખીજ કામમા પણ વપરાય ? અને તે તપ કયા અથમાં કહેવ છે ?
- ઉ૦ ગાતમપડધો તપઃ આચારદીનકર અથમા કહેલ છે પરંતુ તેમા નાણુ મુકવાનું કહેલ નથી જો કાઈ ઠેકાણે પણ પ્રસિદ્ધિથી નાણુ મુકાય, તો તે જ્ઞાનદ્રવ્ય થતુ નથી. પરંતુ તે દ્રવ્ય સાધુઓને ભણાવવામા અથવા વૈદ્યવિગેરેના કામમાં વપરાય છે ૪-૧૫-૧-૧૧૦ ॥ ૯૫૬ ॥
- પ્ર૦ કાલિકાચાર્ય મહારાજએ પક્ષીના દિવસમા ચૌમાસી પ્રતિક્રમણુ આચરું, તેમા પ્રતિક્રમણુ ઘટે છે, તેનું કેમ ?
- ઉ૦ પ્રતિક્રમણુ ઓછા થાય, કે વધતા થાય, તેમા કાંઈ વિશેષતા નથી. કેમકે-પૂર્વાચાર્યોની આચારણા જ અહિ પ્રમાણભૂત છે કટપસૂત્રનું આવકોને મળાવવાનું જમ પૂર્વાચાર્યોની આચારણાથીજ થાય છે, તેમ અહિ પણ સમજવું ॥૪-૧૫-૨-૧૧૧ ॥ ૯૫૭ ॥
- પ્ર૦ જહા જોહિ પુચ્છા જિણાણ મગ્ગમિ ઉત્તર તહ્યા ।
 રક્ષસ્સ નિગોયસ્સ અ અણત,માગો અ સિદ્ધિ ગઓ॥૧॥
 ઉત્તમ-નર-પચ્ચુત્તર-ત્તાયતીસા મ પુચ્ચ ઘર દદા ।
 કેવલિ-ગણ-હર-દિસ્સિવયસાસણ-સુર દેવયા મન્વા॥૨॥
 આ બે ગાથાઓ કયા મૂલ અથમા છે ?
- ઉ૦ તે બે ગાથા છુટા પાનાઓમા જોનામા આવે છે ॥ ૪-૧૫-૩-૧૧૨ ॥ ૯૫૮ ॥

પ્ર૦ પોસહમા અને સામાયિકમા સો હાથથી બહાર જવાનુ થાય, તો ધરિયાવહિયા પડિક્કમી ને ગમણાગમણે આવોવાય? કે નહિ?

ઉ૦ “પોસહમા સો હાથથી બહાર જવાયુ હોય તો ધરિયાવહિયા પડિક્કમી ગમણાગમણે આવોવાય પડે છે ” એમ સામા-
ચારીમા કહેવ છે પણ સામાયિકમા તો સો હાથથી બહાર જવાનુ કહેવ નથી ॥ ૪-૧૫-૪-૧૧૩ ॥ ૯૫૯ ॥

પ્ર૦ જ જ ચચઙ સચિત્ત, સમ્મ ભાવેણ સુદ્ધત્થિએણ ।

નહુ તેસુ તેસુ જોગિસુ પાચ્છ દુસ્સાહ તિસ્સાહ ॥૧॥

“શુદ્ધ હૃદયથી સારા ભાવે કરી જ જ મચિત્તવસ્તુ ખાવાનો ત્યાગ કરે છે, તે જીવોને તે તે યોનિઓમા જઈ તીવ્ર દુઃખો વેઠવા પડતા નથી.” આ ગાથા ક્યા અર્થમા છે ?

ઉ૦ આ ગાથા છુટા પાનામા જોવામા આવે છે ॥ ૪-૧૫-૫-૧૧૪ ॥ ૯૬૦ ॥

પ્ર૦ આવકોને પોસહમા ત્રિકાલદેવવદન કવ્વુ પડે છે, તે ક્યા અર્થમા કહ્યું છે ?

ઉ૦ સ્વપુરુષ ત્રિનેશ્વરોનુ ચૈત્યવદન ત્રણ સંધ્યાએ કરે છે એમ પ્રવચન-સારોદ્ધારની ટીકામા કહેવ છે તેમજ—

અજ્ઞ મિદ્ધં જાચ્છજીવ નિ-કાલિઅ અણુદિણ અણુ-
ત્તાવલેગગ-ચિત્તેણ ચિદ્દેવ વદેયવા—

“ આજથી માડી દરેક દિવસે ત્રણેય કાલમા જવજીવ સુખી હતાવળ વિના એકાગ્ર મનવાળા થઈને ચૈત્યોવાદવા ”—

આમ મહાનિશીથના ત્રીજા અધ્યયનમા ત્રિકાળ ચૈત્ય-
વદન કવ્વાનો તે જનન્યથી આવકનો આચાર કહેવ છે અને તે

નવકારેગ જહન્ના ચિદ્દેવદેણ મજ્જા દહ-ચુદ્ધંજુઅલા ।
પણદહધુહચત્તકગ થયપણિહાણેહિં સ્કોસા ॥ ૧ ॥

“નમસ્કારે કઠી જઘન્ય ચૈત્યવદન થાય અને દડક અને સ્તુતિયુગે મંથમ થાય અને પાય નમુત્તુણુ ન્તુનિચાર સ્તવઃ અને પ્રણિયાને કરી ઉત્કૃષ્ટ થાય છે —” ભાષ્યની આ ગાથામા છેલ્લે વર્ણવેલુ ઉત્કૃષ્ટ ચૈત્યવદન છે, તે ગ્રહણ કરવું તે ઇરિયાવહિયા કરવા પૂર્વક કઠાય છે પણ જઘન્યઃ મંથમઃ માટે તે પ્રમાણે નથી

આ પ્રસંગે હરરોજ ત્રિકાવ ચત્યવદન કરવાનો શ્રાવકનો જઘન્ય આચાર છે અને તે આચાર પોસાતી-ઓએ અવશ્ય કરવોજ જોઈયે નહિ તર, શ્રાવકોને પોસાહ વિગેરે કરવાથી ઉત્કૃષ્ટ આચારનુ આગમન કયાથી થાય ? હમકે-કાર્પણ ઠેકાણે ગેજ કરવામા આવતો અવિરોધિ જઘન્ય આચાર ઝોડીને ઉત્કૃષ્ટ આચારની આરાધના થાય, તેવું જોયું પણ નથી, અને સાબચ્યું પણ નથી જો જઘન્ય આચાર પાળવામા ન આવે, તો ઉત્કૃષ્ટ આચારની પ્રાપ્તિ થવી દુર્લભ થાય છે.

આ કારણથીજ શ્રાવકના આણુનતાદિક વિશિષ્ટ આચારોની આરાધના કરવાની ઈચ્છવાળો શ્રાવક, ભગવતે કહ્યું તત્વાદિકની શ્રદ્ધા વિગેરે જઘન્ય આચારોનુ ઉપદેશ કર્યા સિવાય જ અણુપત વિગેરે વિશિષ્ટ આચારો આગમક થઈ શકે છે નહિ તર તો, આરાધક થઈ શકતો નથી.

તેથી પ્રવચન મારોદ્ધાની ટીકા અને મહાનિશીથ વિગેરે ગ્રંથો અને પર પગ. મુજબ પોસાતીઓને ત્રિકાલ ચત્યવદન કરવાનું સુન્નિયુક્ત છે નહિ તર તો ઉત્કૃષ્ટ આચારની આરાધના થઈ શકે નહિ એ બહુવુ. ૧૪-૧૫-૬-૧૧૫ ॥ ૬૬૧ ॥

પ્ર. પહેલાં મ્હાલુઓ યોગકરીને બારે અંગો બાણુતા હતા ? કે એમને એમ બહુતા હતા ?

ઉં પહેલા યોગો વહન કરીને બાર અંગો સાધુઓ ભણતા હતા. કદાચિત્ “કાઈ યોગવહન કર્યા સિનાય પણ દ્વાદશાંગી ભણ્યા” એવું શાસ્ત્રમાં જોવામાં આવે છે, પરંતુ તે ચર્ચાનો વિષય નથી કેમકે—તે આગમ વ્યવહારી હતા—આગમ વ્યવહારી જ પ્રકારે લાભ જાણે, તે પ્રમાણે કરે છે ॥ ૪-૧૫-૭-૧૧૬ ॥ ૬૬૨ ॥

પ્રં ગણિવિજ્ઞાન પચન્નામાં નવ ક્ષેત્રો કહેવ છે, તે શી ગીતે છે ?

ઉં સાતક્ષેત્રો તો—પ્રતિમા ચત્સઃ નાનઃ અને સાધુ સાંવી શ્રાવક શ્રાવિકાઃ આ પ્રમિદ્ધ છે અને પ્રતિષ્ઠા અને તીર્થયાત્રાઃ આ બે ક્ષેત્રો તેમાં ઉમેરવાથી નવ ક્ષેત્રો વાય છે ॥ ૪-૧૫-૮-૧૧૭ ॥ ૬૬૩ ॥

પ્રં વ્યવહાર રાશિમાં આવેલો જીવ કૃત્રીથી મૂક્ષમનિગોદમાં જાય કે નહિ ?

ઉં સૂક્ષ્મનિગોદમાં તે કૃત્રીથી જઈ શકે છે, પરંતુ તે જીવ વ્યવહારી જ ગણાય છે ॥ ૪-૧૫-૯-૧૧૮ ॥ ૬૬૪ ॥

પ્રં પોસાતી શ્રાવક સાધુઓને આહાર પાણી વિગેરે આપી શકે કે નહિ ?

ઉં ધરના મનુષ્યોને પૂછીને પોસહમાં ગેવ શ્રાવક સાધુઓને આહારાદિ આપી શકે છે, એવા અક્ષેત્રો છે ॥ ૪-૧૫-૧૦-૧૧૯ ॥ ૬૬૫ ॥

૧૬

નવીનનગરના શ્રી સંઘના પ્રશ્નોત્તરો

પ્રં જીવ અતર્મુહુર્ત કાવપણ મમ્યન્ત્વને અર્પે છે, તે અર્ધ-પુરુષન પરાવર્તનની સ્થિતિવાળો કહેવાય છે, અને ક્રિયાવાદી

એક પુદ્ગલ પગવર્ત સ્થિતિવાળો નિશ્ચયે શુદ્ધ પાક્ષિક સંભળાય છે, તે કેવી ગીતે છે ?

ઉં “ સમકિતીઃ અને મિથ્યાદૃષ્ટિ એ બન્નેય ક્રિયાવાદી ભવ્ય અને શુદ્ધ પાક્ષિક બંધુવા, તે નક્કી એક પુદ્ગલ પરાવર્તના સિદ્ધિપદને પામે છે ” આ પ્રકારના અક્ષરો દર્શાવતી રૂઢિ ધની ચૂંટી મા છે

પણ સમકિતિ અને મિથ્યાદૃષ્ટિનું [મા અનુગત થઈ શકે તેવું ક્રિયાવાદિત્વ રૂપ] એક સામાન્ય લક્ષણ બંધુ કેમકે—મલધાગી હેમચંદ્રસૂરિકૃત પુષ્પમાલાની ટીકામાં અતો મુદ્દત્તમિત્તવિં આ ગાથાના વ્યાખ્યાન મુજબ “ પુદ્ગલ પગવર્ત સસાર બાદી રહે, ત્યારે શુદ્ધ પાક્ષિક કહેવાય ” એમ જણાય છે. વિશેષ સ્વરૂપ તેમના પ્રયોગી બંધુ લેવું

શ્રાવક પ્રજ્ઞાપિ સૂત્ર ટીકામાં “ સમકિતિ અને મિથ્યાદૃષ્ટિને દોરેહણ અર્થપુદ્ગલ પગવર્ત સસાર બાદી રહે, ત્યારે શુદ્ધ પાક્ષિક કહેવાય છે, અને જેને તેના કરતાં અધિક સસાર ટાય, તે કૃષ્ણ પાક્ષિક કહેવાય છે ” એમ કહેવ છે પરંતુ તે મતાન્તર સંભવે છે ॥ ૪-૧૬-૧-૧૨૦ ॥ ૬૬૬ ॥

મં ૩૬૩ પાખ ડીઓમાં ૧૮૦ ભેદો ક્રિયાવાદીના છે, તે સમકિતિઓ ટાય ? કે મિથ્યાદૃષ્ટિઓ ટાય ?

ઉં ૧૮૦ ભેદવાળા ક્રિયાવાદિઓ મિથ્યાદૃષ્ટિઓ હોય, એમ બંધુ ॥ ૪-૧૬-૨-૧૨૧ ॥ ૬૬૭ ॥

મં ૩૬૪ દૂધની રાધેલી ક્ષીર બીજ દિવસે સાંપુઓને વહોરવી કંપે ? કે નહિ ?

ઉં કેવળ દુધવી બનાવેલી ક્ષીર અને બીજી પ્રણ ક્ષીર માસી થયેવ

ટોચ, તે સાધુઓને પગપરા પ્રમાણથી લેવી કદપે નહિ, અને કર્યો તો નવી છાશ વિગેરેના સરકારને લાયક હોવાથી કદપે છે ॥ ૪-૧૬-૩-૧૨૨ ॥ ૯૬૮ ॥

૧૭

સીસાંગના શ્રી સંઘનો પ્રશ્નોત્તર.

પ્ર० મીઠું લક્ષ્ય ? કે અલક્ષ્ય છે ?

ઉ० ૨૨ અલક્ષ્યના નામોમા સાક્ષાત્ મીઠાનું નામ દેખાતું નથી, તેથી સર્વથા “અલક્ષ્ય છે” એમ કહી શકાય તહિ પરતુ “જ્યો વિવેકી છે, તેજો ભોજન અવસરે ફાસુ મીઠું એટલે બલમન વાપરે છે, પણ સચિત્ત મીઠું વાપરતા નથી” આવા અક્ષરો શાસ્ત્રમા છે. ॥ ૪-૧૭-૧-૧૨૩ ॥ ૯૬૯ ॥

૧૮

મહેમદાવાદના શ્રી સંઘના પ્રશ્નોત્તરો.

પ્ર० કેરીના ગોઠલાના રસ મિશ્રિત છાશ અને સાકર ખાડ વિગેરે મીઠા રસ મિશ્રિત છાશ અથવા ઉન્હુ અને થડુ પાણી અથવા વરમાદનું અને કુવાનું પાણી એક દ્રવ્ય ગણાય ? કે જુદા જુદા દ્રવ્ય ગણાય ?

ઉ० ખાટી, મધુની છાશ વિગેરે એક દ્રવ્ય ગણાય છે ॥ ૪-૧૮-૧-૧૨૪ ॥ ૯૭૦ ॥

પ્ર० પ્રભાતે ઉપવાસ કરી માત્ર ગરિપોસહ કરે, તથા આયબિલ્લ કરી રાત્રિ દિવમનો પોસહ કરે, તે ઉપરાનની આયોયણમા ગણી શકાય ? કે નહિ ?

- ઉં ઉપવાસ કરીને પ્રભાતે જ જાણે દિવસ રાત્રિનો સમૂહ પોસહ કર્યો હોય, તે ઉપવાસની આયોજણમાં ગણી શકાય છે બીજો પોસહ ગણી શકાતો નથી ॥ ૪-૧૮-૨-૧૨૫ ॥ ૬૭૧ ॥
- પ્રં ઉપવાસની વાચના સનારે લેવાની બૂલી ગયા હોય, તો સાજ ક્રિયા કર્યા પછી લેવાય ? કે બીજા દિવસે લેવાય ? જો બીજા દિવસે લેવાય, તો તે દિવસ કઈ વાચનામાં ગણાય ?
- ઉં પ્રભાતે વાચના લેવાનું બૂલી ગયા હોય, તો સાજ ક્રિયા કરી રહ્યા પછી લેવાય, અને સાજ પણ બૂલી ગયા હોય તો બીજા દિવસે પોષાની ક્રિયા કર્યા પહેલાં જ ગકાય છે, અને તે દિવસ આવતી-આગલી વાચનામાં ગણાય છે. ॥ ૪-૧૮-૩-૧૨૬ ॥ ૬૭૨ ॥
- પ્રં સર્વ તીર્થંકરોની માતાઓ કટપસૂત્રમાં કહેવા ક્રમ પ્રમાણે યોગ સ્વપ્ના જુએ ? કે અનાનુપૂર્વોએ એટલે બીજાં ક્રમે પણ દેખે ?
- ઉં પ્રાચે કરી જિનેશ્વરની માતાઓ કટપસૂત્ર કથિત ક્રમ પ્રમાણે દેખે છે, અને કટલાક તીર્થંકરની માતાઓ એક સ્વપ્નને બીજા ક્રમે પણ દેખે છે જમ ઋષભદેવની માતાએ પહેલો બળદ દેખ્યો, અને વીર ભગવાનની માતાએ પ્રથમ સીંહ દેખ્યો હતો, એમ બાણુ ॥ ૪-૧૮-૪-૧૨૭ ॥ ૬૭૩ ॥

૧૯

સાચોરના શ્રી સંઘના પ્રશ્નોત્તરો

- પ્રં આનોયણમાં આવેન સ્વાધ્યાય, ધરિયાવહિયા પરિક્રમીને કરવો સુઝે ? કે નહિ ?
- ઉં "આનોયણનો સ્વાધ્યાય ધરિયાવહિયા કરીને કરવો સુઝે છે" એમ શાસ્ત્રમાં અસંગ છે કદાચિત્ ધરિયાવહિયા બૂલી

જવાય તો પણ વિવિધ પૂર્વક કરવાનો ઉદ્ધેશ કરવો ॥ ૪-૧૯-૧-૧૨૮ ॥ ૯૭૪ ॥

પ્ર૦ બાર વ્રતનાગી શ્રાવક ચૈત્ર નિયમો દર્શાવેલા યાદ કરીને લે ? કે નહીં ? અને સંક્ષેપે ? કે નહિ ?

ઉ૦ બાર વ્રતનારી ચૈત્ર નિયમો દર્શાવેલા સંભારે, અને સંક્ષેપે. જો સ્મરણ ન રહેતું હોય, તો પણ સ્મરણ રહે, તેમ ઉદ્ધેશ કરવો જોઈએ ॥ ૪-૧૯-૨-૧૨૯ ૯૭૫ ॥

પ્ર૦ આચાર્ય ઉપાધ્યાય અને પંચાસોના પગલા દેગસરમા પદગતેલા હોય છે, તેની જિનપૂજા માટેના ચદન, કેસર અને કુતો વિગેરેથી પૂજા કરી શકાય ? કે નહિ ?

ઉ૦ મુખ્ય વિધિએ ઉપાધ્યાય અને પંચાસોના પગલા કરવાની રીત પર પગથોળે જણાવેલ નથી, પણ સ્વર્ગવાગ્ની ધ્યેય આચાર્યના પગલા કરવાની રીત છે તેથી જિનપૂજા માટે લાવેલ ચદન વિગેરેથી તેમના પગલાની પૂજા થાય નહિ કેમકે-તે દેવદ્રવ્ય છે અને જો ચદન વિગેરે સાનારણ દ્રવ્યનું હોય, તો તેનાથી પ્રભુ પ્રતિમાની પૂજા કર્યા પછી પગલાની પૂજા કરવી જોઈએ પરંતુ પહેલા પગલાની અને પછી પ્રભુ પ્રતિમાની, તે દ્રવ્યથી પૂજા કરવામા આવે, તો પ્રભુની આશાતના થાય છે માટે તેમ ન કરવું ॥ ૪-૧૯-૩-૧૩૦ ॥ ૯૭૬ ॥

પ્ર૦ વસ્તુપાત્ર: તેજપાત્ર પહેલા દર્શાવેલા ગ્રાહણ્ય હતા, પણ જીનના પ્રથમ ધને આશ્રયીને પ. પદ્મસાગર ગણિએ વીસા કહેવા છે, તે કવી રીતે છે ?

ઉ૦ તેના પિતા આસરાજે સ વવી આલુની વિધવા પુત્રી કુમાર-દેવી માયે “ તેણીની કુસિમા પુત્રગતની ઉત્પત્તિ યશે ” એમ હેમમલસૂરીશ્વરના વચનથી-જણી, મળક કર્યો, પછીથી

ચાર પુત્રો અને સાત પુત્રીઓ થઈ, એમ વસ્તુપાત્ર: તેજપાત્ર:
પ્રખધ ગ્રથમા લખ્યું છે, તેમજ પર પરાએ પણ આ પ્રમાણેજ
કહેવાય છે.

તેમજ ૫ પદ્મસાગર ગણિએ બનાવેલ પ્રખ
ધમા પણ આમનાજને વીસો પોરવાડ કહેન નથી, પરતુ
સામાન્યથી પોરવાડ કહેવ છે, વળી પહેના તે વાસો પોરવાડ
હતો, તેથી વીસો પોરવાડ કહેવાય તે પણ યુક્ત છે ॥ ૪-
૧૯-૪-૧૩૧ ॥ ૬૭૭ ॥

પ્ર૦ આઠમી અને નવમી આવક પડિમામા આરભનો ત્યાગ અને
દશમી પડિમામા સાવધ આહારનું વર્જન કમય ? કે નહિ ?

ઉ૦ આઠમી પડિમામા આઠ માસ સુધી પોતાના શરીરથી આરભનો
ત્યાગ કરનામા આવે છે, અને નવમી પડિમામા નવ માસ સુધી
પગની પામે પણ આરભ કરાવાતો નથી, અને દશમી પડિમામા
તો પોતાના માટે બનેન આહાર પાણી વિગેરેનો પણ ત્યાગ
કરવામા આવે છે, પરને માટે બનેન આહારપાણી વિગેરે ગ્રહણ
કરાય છે ॥ ૪-૧૯-૫-૧૩૨ ॥ ૬૭૮ ॥

પ્ર૦ પ્રમત્ત ગુણુદાણે રહેન સાધુઓને મત્તજ રિસયકસાયા૦
આ ગાથામા બતાવેન પાત્ર પ્રકારનો પ્રમાદ કેવી રીતે સહવે ?

ઉ૦ પ્રમત્ત ગુણુદાણે રહેન સાધુઓને પાત્ર પ્રકારનો પ્રમાદ મદિરા
સદા અબક્ષ્ય હોવાથી કપે નહિ, તેથી સહન મુગ્ધ હોય છે
॥ ૪-૧૯-૬-૧૩૩ ॥ ૬૭૯ ॥

પ્ર૦ અવગુણ દુવારે-આ પનો અર્થ જણાવવા કૃપા કરશેજી

ઉ૦ અવગુણ દુવારે " કમાડો વિગેરેથી બારણા બંધ કર્યા વિનાના
આવીકા રોય છે "

ઠમકે-સમકિતની પ્રાપ્તિ થઈ હોવાથી ટાઈપણ પાખ ઠીથી ખીતા નથી. અને સાગે માર્ગ પકડેલ હોવાથી સદા ઉઘાડે માથે રહે છે, એ ભાવ છે એમ વૃદ્ધ પુરુષોએ આ પદની વ્યાખ્યા કરી છે અને ખીજઓ તો કહે છે કે “ જઓએ ઉદારતાથી સિધુકને પેસવાને માટે આગણા બધ કર્યા નથી ” આવો અર્થ ભગવતી સૂત્ર પાત્રમા ઉદ્દેશાની ટીકામા કહેલ છે ॥ ૪૧૯-૭-૧૩૪ ॥ ૯૮૦ ॥

૫૦ ટાઈક પગપક્ષી પ્રાર્થના કરે, કે “ ઉપદેશમાત્રા ગ્રથની ગાથામા જોઈ આપો તો” તો તેને માટે ઉપદેશમાત્રાની ગાથા જોવામા ફળણ લાગે ? કે નહિ ?

૩૦ જો તે પરપક્ષી સરવ સ્વભાવે પ્રાર્થના કરે, તો તેને માટે ઉપદેશ માત્રાની ગાથા જોવામા સર્વથા ફળણ લાગે, તેમ જણવામા નથી ॥ ૪-૧૯-૮-૧૩૫ ॥ ૯૮૧ ॥

૫૦ પગપક્ષીઓને પ્રતિમા સ્થાપનાઆર્ય વિગેરે પ્રતિષ્ઠા કરીને આપી શકાય ? કે નહિ ?

૩૦ જો તેનાથી તેની આશાતના ન થાય, તો પ્રતિષ્ઠા કરીને અર્પણ કરવામા ટાઈપણ હુકત નથી. ॥ ૪-૧૯-૯-૧૩૬ ॥ ૯૮૨ ॥

૫૦ શ્રાવકે અણુમણુ ક્યું હોય, તેને તિવિહાગુ પચ્ચરખાણ કરાવીને ગતિમા ઉન્હુ પાણી પાવાથી અણુમણુને ફળણ લાગે ? કે નહિ ?

૩૦ તેવા કારણે અણુસણુ દૂષિત થાય નહી ॥ ૪-૧૯-૧૦-૧૩૭ ॥ ૯૮૩ ॥

ભિન્નમાલના શ્રીસંઘના પ્રશ્નોત્તરો

પ્ર० ખીલેલુ પુષ્પ અને તેના નાળમા તથા દાડામા જીવો સખ્યાતરોય ? કે અસખ્ય હોય ?

ઉ० “કેટલાક કુળોમા સખ્યાત જીવો હોય, અને કેટલાકમા અસખ્ય હોય, અને કેટલાકમા અનન્ત પણ જીવો રોય” એમ પન્નવણા સુત્ર વિગેરેમા જોવ છે પણ જાઈના પુષ્પોમા તો સખ્યાત જ હોય છે ॥ ૪-૨૦-૧-૧૩૮ ॥ ૬૮૪ ॥

પ્ર० સામાયિક પોસક વિગેરેમા ઉપવામ કર્યો હોય, તો સાજની પડિલેલુમા મુહપત્તિ પડિલેલી પરચક્રખાણ કરાવાય છે, અને એકાસણુ વિગેરે કર્યું હોય, તો વાદણા દેવડાવીને પરચક્રખાણ કરાવાય છે તેનું શું કારણ ?

ઉ० સામાચારી વિગેરે કથોમા “ભોજન કર્યું હોય, તો વાદણા દેવડાવી પરચક્રખાણ કરાવવું” એવા અક્ષરો છે અને ઉપવાસમાં વાદણાનો અવિકાર નથી. પણ મુહપત્તિ તો પડિલેલવી જોઈએ કેમકે “તે વિના પરચક્રખાણ શુદ્ધ થતું નથી” એમ સામાચારી છે તેમજ ઉપવાસમા પણ તે પ્રમાણે જ કરાવાય છે. ॥ ૪-૨૦-૨-૧૩૬ ॥ ૬૮૫ ॥

પ્ર० પ્રતિક્રમણમા દેવવાદીને ભગવાનહ વિગેરે ચાર ખમાસણા દેવાય છે, તે ક્રિયા સઘદ્ધ છે ? કે નહિ ? તેમજ પાટના આચાર્યનું જુદું ખમાસણુ દેવું ? કે નહિ ?

ઉ० તે ચારે ખમાસમણા ક્રિયા સઘદ્ધ છે તેમા મર્વે તીર્થકરે પણ વદાઈ જાય છે, પણ જ્યો વિશેષથી ગુને તથા પદ્માચાર્યને વાદે છે, તે હિંચિત સાચવવા માટે છે ॥ ૪-૨૦-૩-૧૪૦ ॥ ૬૮૬ ॥

- ૦ પહેલે દિવસે ચોવિહાર ઉપવાસ કરી બીજા દિવસે ભાવના થતા પહેલા દિવસનો ઉપવાસ ભેળવી, છઠ્ઠા અષ્ટમ વિગેરે પચ્ચક્ષ્માણુ કરી શકે ? કે નહિ ?
- ૦ પહેલે દિવસે એક ઉપવાસ કર્યો હોય તેમ બીજા દિવસે એક ઉપવાસનું પચ્ચક્ષ્માણુ લઈ શકે, પણ છઠ્ઠા પચ્ચક્ષ્માણુ લઈ શકે નહિ, જો બીજા દિવસે છઠ્ઠા વિગેરે પચ્ચક્ષ્માણુ લે, તો આગળ તરત ત્રીજા ઉપવાસ વિગેરે કરવા પડે, આવી સામાચારી છે. ॥ ૪-૨૦-૪-૧૪૨ ॥ ૬૮૭ ॥

૨૧

ખિભીતકના શ્રી સંઘના પ્રશ્નોત્તરો.

- ૦ કેવળી સમુદ્ધાત કર્યા પછી કેટલા વખત સુધી સ સારમા રહે ?
- “ સમુદ્ધાત કર્યા પછી કેવળી અતર્મુદ્ધર્ત સ સારમા રહે છે, અને પીઠ ફેલક વિગેરેને પાછા આપી શૈલેશીકરણની શરૂઆત કરે છે ” આવા અક્ષરો વિરોધાવશ્યક સૂત્રમા છે વળી તેમા “ છ માસ રહે, ” તેમ કાઠક કહેતા હોય, તેને દ્વિપિત ઠરાવ્યું છે. તેથી અતર્મુદ્ધર્ત આયુષ્ય બાકી રહે, તે વખતેજ કેવળી સમુદ્ધાત કરવાની શરૂઆત કરે છે બીજા નહિ, એમ જણવું ॥ ૪-૨૧-૧-૧૪૨ ॥ ૬૮૮ ॥
- ભવનપતિ દેવોના ભવનો કયા છે ?
- રત્નપ્રભાના ઉપર નીચેના એક એક હજાર ચોજન છોડીને વચગાળામા સર્વ ઠેકાણે ભવનો છે, એમ જણાય છે કેમકે— અનુયોગ દ્વાર સૂત્રની ટીકામા “ નરકાવાસની બાજુમા ભવનપતિના ભવનો ” કહેવા છે, તે જણવું. ॥ ૪-૨૧-૨-૧૪૩ ॥ ૬૮૯ ॥

બલોરના શ્રી સંઘના પ્રશ્નોત્તરો.

પ્ર૦ તિવિહાર ઉપવાસનુ પર્યક્ષાણુ અને બીજા પર્યક્ષાણુ કેવી રીતે પારી શકાય ? તે નણાવવા મહેન કરશે ?

ઉ૦ ઉપવાસ કીધુ તિવિહાર,
 નમુકારસી પોરસી. પારમરૂં દિક કીધુ પાળહાર
 પન્ચમ્વાળ ફાસિઅ, પાલિઅ, સોહિઅ, તિરિઅ,
 કિદિઅ આગરિઅ
 જ ચ નારાહિઅ.
 તસ્સ મિચ્છા મિ દુકહ
 આ પ્રકારે ઉપવાસ પારવાની રીત વૃદ્ધ પરપરાએ
 બણવી હમણા કેટલાક આવકો—
 ઉપવાસ કીધુ તેવિહાર !—
 નમુકારસિ પરિમુદ્દાદિક કીધો ચડવિહાર.
 પન્ચમ્વાળ ફાસિઅ ૧ પાલિઅ ૨ સોહિઅ ૩
 તીરિઅ ૪ કિદિઅ ૫ આગરિઅ ૬
 જ ચ નારાહિઅ
 તસ્સ મિચ્છામિ દુકહે
 આ પ્રકારે પણ પ્રાણે છે તેમજ
 નમુકારસિ પોરસિ પરિમુદ્દાદિક કીધુ ચડવિહાર
 વકાસણ. વિઆસણ કીધુ તિવિહાર,
 ચડવિહાર પન્ચમ્વાળ ફાસિઅ ૧ પાલિઅ ૨
 વિગેરે પાડેજરી બીજા પર્યક્ષાણુ પારવાની રીત પરપ-
 રાએ ચાલી આવે છે, તે બણવી ॥ ૪-૨૨-૧-૧૪૪ ॥૬૬૦॥

પ્ર૦ શ્રાવકો પોસહમા સાંજના પડિલેહણનો કાળે મ્યારે લે ?

ઉ૦ શ્રાવકો પોસહમા સાંજની પડિલેહણના બે આદેશો માગીને આસનઅને ચરવણો, પડિલેહીને, અને બેએકાસણુ હોય, તો ધોતીયુ પણ બદલીને પડિલેહણ પડિલેહાવો આ આદેશ માગે છે, તે પછી કાળે લે છે એમ શ્રાદ્ધવિધિ વિગેરે અથોમા કહેય છે પછી ઉપધિ પડિલેહીને કાળે કાઠીને પરઠવે છે, એવી પરપરા છે ॥ ૪-૨૨-૨-૧૪૫ ॥ ૯૯૧ ॥

પ્ર૦ શ્રાદ્ધવિધિ અથ મુજબ જલમાર્ગથી સોયોજનથી અને યજ્ઞ-માર્ગથી સાઠ યોજનથી આવેલ હરડે વિગેરે વસ્તુઓ કાસુ થાય છે, તેવી રીતે અમદાવાદમા યયેલ સચિત્તવસ્તુઓ નાલીયેર વિગેરે ઉગ્રસેન (મથુરા) નગર વિગેરે ઠેકાણે ગઈ હોય, તે કાસુ થાય ? કે નહિ ?

ઉ૦ શ્રાદ્ધવિધિ અથ મુજબ જલમાર્ગથી ૧૦૦ યોજન અને યજ્ઞ-માર્ગે ૬૦ યોજનથી આવેલી સર્વ વસ્તુઓ કાસુ થઈ જાય છે, પરંતુ જે આચીર્ણ હોય, તે ગ્રહણ કરાય છે, પણ બીજી નહિ, તેમજ મીઠું અગ્નિએ પકવેલું હોય, તેજ આચીર્ણ છે તેમજ અમદાવાદથી ઉગ્રસેન નગર વિગેરેમા ગયેલી વસ્તુઓ કાસુ થઈ શકે છે, પરંતુ અનાચીર્ણ છે. ॥ ૪-૨૨-૩-૧૪૬ ॥ ૯૯૨ ॥

૨૩

પાલીના શ્રી સંઘના પ્રશ્નોત્તરો

પ્ર૦ પડિમાધવ શ્રાવક આણેલો આહાર સાધુઓ ગ્રહણ કરી શકે ? કે નહિ ?

ઉ૦ પડિમાધવ શ્રાવક પોતાને માટે લાવેલો આહાર બે સાધુઓને વહેરાવે, તો લેવો કહ્યે છે ॥ ૮-૨૩-૧-૧૪૭ ॥ ૯૯૩ ॥

- પ્ર० શ્રાવકો નવકારમત્ર અનાનુપૂર્વિએ ગણી શકે ? કે નહિ ?
 ઉ० શ્રાવકોને આનુપૂર્વી અને અનાનુપૂર્વિએ નવકાર ગણવાનો અવિકાર શાસ્ત્ર અનુસાર જણાય છે ॥ ૪-૨૩-૨-૧૪૮ ॥ ૬૬૪ ॥

૨૪

માલપુરના શ્રી સંઘના પ્રશ્નોત્તરો.

- પ્ર० પુજણીએ કરી વાયરો નાખવામા લાભ છે ? કે અલાભ ?
 ઉ० મુખ્ય વૃત્તિએ પુજણીએ કરી વાયરો નાખવો જાણ્યો નથી, પરંતુ સુર્વાદિકને, માખીયો ઉડાડવા વાયરો નાખવામા લાભ છે, પણ ટોટા નથી કેમકે સુરુ ઉપર બેસતી માખીઓ ઉડાડવામા સુરક્ષિતજ છે ॥ ૪-૨૪-૧-૧૪૯ ॥ ૬૬૫ ॥
- પ્ર० “રાત્રિમાં તમામ અન્ન, પાણીમા તદ્દુપ સૂમ્મ જીવો ઉપજે છે, અને પ્રભાતે નાશ પામે છે,” તે વાત સત્ય છે ? કે અમત્ય ?
 ઉ० “સમગ્ર અન્નપાણીમા રાત્રિએ સૂક્ષ્મ જીવો ઉપજે, અને સવારે નાશ પામી જાય” આવાત શાસ્ત્રમા કોઈ પણ ઠેકાણે લખેલી જાણવા નથી ॥ ૪-૨૪-૨-૧૫૦ ॥ ૬૬૬ ॥

૨૫

ઉણીયારના શ્રી સંઘના પ્રશ્નોત્તરો.

- પ્ર० વડાકટપને દિવસે પોસહ કરવામા લાભ છે ? કે પૂજ કરવામા ?
 ઉ० મુખ્ય વૃત્તિએ પોસહ કરવામા મહાન્ લાભ છે પરંતુ કારણ-વિશેષ હોય, તો જીવો અવસર ટોચ તે પ્રમાણે કરવામા લાભજ છે કેમકે જૈનશાસનમા એકાન્તવાદ-નથી ॥ ૪-૨૫-૧-૧૫૧ ॥ ૬૬૭ ॥

પ્ર० સવચ્છરીના દિવસે સોપારી સહિત નાણાની પ્રભાવના
અપાય ? કે નહિ ?

ઉ० સવચ્છરી દીને સોપારી સહિત કે રહિત પ્રભાવના આપી
શકાય છે, પછી તો જ ગામમા જ રીત હોય, તે મુજબ વર્તવું
॥ ૪-૨૫-૨-૧૫૨ ॥ ૯૯૮ ॥

૨૬

મેદિનીદ્રંગના શ્રી સંઘના પ્રશ્નોત્તરો.

પ્ર० પદ્મીમા ૧૨ લોગસ્મ ચોમાસીમાં ૨૦ અને સવચ્છરી
પ્રતિક્રમણમા ૪૦ લોગસ્સનો કાઉસ્સગ કરાય છે, તેનું
શુ કારણ ?

ઉ० પદ્મી વિગેરેમા જ કાઉસ્સગ કરાય છે, તે પ્રતિક્રમણ કર-
નારાઓને જ અતિયાગની શુદ્ધિ થઈ ન હોય, તે અતિયાગની
શુદ્ધિ માટે કગાય છે, અને દરગજના પ્રતિક્રમણમા કાઉસ્સગની
સખ્યાના નિયમમા તો આજ્ઞા પ્રમાણુ છે ॥ ૪-૨૬-૧-
૧૫૩ ॥ ૯૯૯ ॥

પ્ર० વીરભગવાન સહિત જ હીરસૂરીશ્વર મહાગજની પ્રતિમા
પામે દેવવાદન કરાય, તે વાસક્ષેપ કરીને કગાય ? કે એમને
એમ કગાય ?

ઉ० શુરુપ્રતિમા પાસે દેવવાદવા કલ્પે નહિ, અને જો તીર્થંકરની
પ્રતિમા પદ્મ વિગેરેમા આવેખેલી હોય, તો વાસક્ષેપ નાખી-
નેજ તેની પામે દેવવાદવા સંઝે છે ॥ ૪-૨૬-૨-૧૫૪ ॥ ૧૦૦૦ ॥

પ્ર० તથે ચોમાસીની અઢાધઝો કયાથી બેમે છે ?

ઉ० માતમધી બેસે છે, પરંતુ પુનમનો દિવસ તો પર્વતિયિ હોવાથી
પગાય છે ॥ ૪-૨૬-૩-૧૫૫ ॥ ૧૦૦૧ ॥

- ૫૦૦ વીસ સ્થાનક તપ, આષ્ટકર્મ સૂડણતપ, અને આયબિલ વર્ધમાન તપમા અસંજાયાના ત્રણ દિવસ ગણાય ? કે નહિ ?
- ઉ૦ વીસસ્થાનક તપ અને કર્મસૂડણ તપમા અસંજાયાના ત્રણ દિવસ એટલે ચૈત્ર આસો માસ મળધી ૭-૮-૯ ગણતરીમા આવે નહિ આયબિલ વર્ધમાન તપમા તે ત્રણ દિવસ ગણતરીમા આવે છે, એમ પરપરા છે ॥ ૪-૨૬-૪-૧૫૬ ॥ ૧૦૦૭ ॥
- ૫૦ આણુ દ્વિમત્ર સૂરીશ્વર મહારાજએ કરેલ આઠ કર્મનો તપ જો ઉપવાસથી કરવાની શક્તિ ન હોય, તો આયબિલે થઈ શકે ? કે નહિ ?
- ઉ૦ જો સર્વથા ઉપવાસની શક્તિ ન ટોય, તો આયબિલે પણ થઈ શકે છે ॥ ૪-૨૬-૫-૧૫૭ ॥ ૧૦૦૮ ॥
- ૫૦ બેઆસણુ કરનારને ઉલટી થઈ ટોય, તો બીજી વખત જન્મવું કહ્યે ? કે નહિ ?
- ઉ૦ બેસણુ કરવા બેસવાનાજ આસને ઉલટી થઈ ટોય, અને મુખ-શુદ્ધિ કરી ટોય, તો બીજી વખત જન્મવું કહ્યે છે, અન્યથા કંટપતુ નથી ॥ ૪-૨૬-૬-૧૫૮ ॥ ૧૦૦૯ ॥
- ૫૦ શ્રી હીરવિજયસૂરીશ્વર મહારાજએ પ્રસાદિત કરેલ ખાર ખોલના પદ્ધતિ કયા ખાર ખોલો છે તે સ્પષ્ટ જણાવવા કૃપા કરજો ?
- ઉ૦ સવત ૧૬૪૬ વરસે પોસ વદી ૧૩ શુક્રવારે શ્રી પાટણનગરમાં સમસ્ત સાધુ સાધ્વી આવક આવિકા યોગ્ય શ્રી વિજયહીર-સૂરિજીએ લખાય છે—
- “ શ્રી વિજયદાનસૂરિ પ્રસાદીકૃત સાત ખોલના અર્થ આશ્રી વિસવાદ ટાલવાનિ કાન્ધિ તે સાત બોલનુ અર્થ વિવ-

રીનિ લિખીઈ છીઈ, તથા ખીજપણિ કેટલાએક બોલ લિખિઈ
છઈ, યથા—

પરપક્ષીનિ કુણિ કિસ્થુ કઠિન વચન ન કહિવુ ॥ ૧ ॥

તથા “પરપક્ષીકૃત ધર્મકાર્ય સર્વથા અનુમોદ્યોગ્ય નહી”
ઈમ કુણિ ન કહવુ, જે માટિ દાનરચિપણુ દાખિણાલુપણુ
દયાલુપણુ પ્રિયભાષીપણુ ઈત્યાદિક જે જે માર્ગાનુસારી ધર્મ-
કાર્ય તે જિનશાસન થકી અનેરા સમસ્ત જીવ સમ્યન્વિચ્છા
શાસ્ત્રનિ અનુસારિ અનુમોદવા યોગ્ય જણાઈ છઈ, તો જૈન
પરપક્ષી સમ્યન્ધી માર્ગાનુસારી ધર્મકર્તવ્ય અનુમોદવા
યોગ્ય હુઈ, એ વાતનુ ચ્યુ કહિવુ ? ૨

તથા, ગમ્મનાયકનિ પૂજયા વિના કિસી શાસ્ત્ર સમ્યન્ધિની
નવી પ્રત્યક્ષા કુણિ ન કરવી ॥ ૩ ॥

તથા દિગમ્બર સમ્યવિચ્છા ચૈત્ય ૧ દેવલ શ્રાદ્ધ પ્રતિષ્ઠિત
ચૈત્ય ૨ દ્રવ્ય લિડ્ગીનિ દ્રવ્યઈ નિષ્પન્ન ચૈત્ય ૩ એત્રિણિય
ચૈત્ય વિના ખીજ સધલાઈ ચૈત્ય વાદવા પૂજવા યોગ્ય જાણવા
એ વાતની શકા ન કરવી ॥ ૪ ॥

તથા સ્વપક્ષીના ધરની વિષઈ પૂર્વોક્ત ત્રિણની અવન્દનીક
પ્રતિમા હુઈ તે સાધુનિ વાસશેષિ વાદવા પૂજવા યોગ્ય થાઈ ॥ ૫ ॥

તથા સાધુની પ્રતિષ્ઠા શાસ્ત્રિ છઈ ॥ ૬ ॥

તથા સાધર્મિક વાત્સલ્ય કરતા સ્વજનાદિક સમ્યન્ધ બાણી
કદાચિત્ પરપક્ષીનિ જિમવા તેડઈ તુ તે માટિ સાહમિવત્સવ
કેઈ ન થાઈ ॥ ૭ ॥

તથા શાસ્ત્રોક્ત દેશવિસ વાદીનિન્હવ સાતઃ સર્વ વિસ-
વાદીનિન્હવ એકઃ એ ટાલી ખીજ કુણુનિ નિન્હવ ન કહિવુ ૮

તથા પરપક્ષી સધાતિ ચર્યાનિ હરીરણા ક્રુપિ ન કરવી,
પરપક્ષી કોઈ હરીરણા કરઈ તુ શાસ્ત્રનર્થ અનુમારિ ઉત્તર
દેવો, પણ કૈશ વાંધ તિમ ન કરવુ ॥૯॥

તથા-શ્રી વિજયદાનસુરિ બહુ જન સમક્ષિ જલશરણુ
દીધુ જે ઉત્સુતકન્દકુદાલ ગ્રન્થ તે તથા તેમાહિતુ અસમત
અર્થ બીજ કોઈ શાસ્ત્રમાહિ આણુ કુઈ તુ, તે અર્થ તિહા
અપ્રમાણુ જણવુ ॥ ૧૦ ॥

તથા સ્વપક્ષીય સાર્યાનિ અયોગિ પરપક્ષીય સાથિ યાત્રા
કર્યા, માટિ યાત્રા ફેક ન થાઈ ॥ ૧૧ ॥

તથા-પૂર્વાચાર્યાનિ વારઈ જે પરપક્ષી કૃત સ્તુતિસ્તો-
ત્રાદિક કહવાતાં, તે કહતા કુણિ ના ન કહિવી ॥ ૧૨ ॥

એ બોનથી કોઈ અન્યથા પ્રરુપઈ તેહનઈ ગુરુનો તથા
અધનો ઠબકા મહી ॥

અન મતાનિ—

શ્રી વિજયમેનસુરિમત—

ઉપાધ્યાય વિમલહર્ષગણિમત—૧

ઉપાધ્યાય ધર્મસાગરગણિમત—

ઉપાધ્યાય શ્રી શાન્તિચન્દ્રગણિમત—

ઉપાધ્યાય શ્રી કટ્યાણવિજય ગણિમત—

ઉપાધ્યાય શ્રી સોમવિજયગણિમત—

પન્યાસ સહજસાગર ગણિમત—

પડિત કાન્હર્ષિગણિમત—૭”

આ દ્વાદશજાત પદ્ધતિમા આવા પ્રકારે ખર બોલો છે
॥ ૪-૨૬-૭-૧૫૯ ॥ ૧૦૦૫ ॥

૩૦ રાક્ષસદ્વીપ-જળુદ્વીપમાં છે ? કે લવણુસમુદ્રમાં છે ? અને તે પ્રમાણુ અગુલના માપવાળો છે ? કે ઉત્તેવ અગુલના માપવાળો છે ?

ઉ૦ “ દેવો દુ ખે કરી જીતી શકે એવો રાક્ષસદ્વીપ તમામ દીશામાં સાતસો યોજન વિસ્તારવાળો અને સર્વ દ્વીપોમા શીરામણિ છે, તે લવણુ સમુદ્રમા છે પૃથ્વીના નાલિના ભાગમા જમ સુમેરુ પર્વત છે, તેમ તે દ્વીપની વચ્ચેવચ્ચ ત્રિકૂટ નામનો પર્વત છે જમા ધણીઋદ્ધિ છે, તે નવ યોજન ઉચો, પચાસ યોજન વિસ્તારવાળો છે, તે પર્વતની ઉપર હમણાંજ મે સોનાનો ગઢ-ધરો અને તોગણોવાળી લ કા નામની નગરી કરાવી છે, તે નગરીથી છ યોજન ભૂમિ ચોલ ધીને પ્રાચીનકાલની અને શુદ્ધ સ્કંદિકના કિલ્લાવાળી અને અનેક પ્રકારના રત્નમય ધરોવાળી સવાસો યોજન પ્રમાણુની મારી પાતાલલ કા નામની એક નગરી છે જે અતિ દુર્ગમ છે આ બે નગરીઓ ગ્રહણુ કરીને હે ! પુત્ર ! તુ તેનો રાજ યા તીર્થંક દેવનુ તુ દર્શન કરી આન્વે, તેનુ ફલ આજ જ તને પ્રાપ્ત થાઓ ” આ પ્રકારે રાક્ષસપતિએ કહીને નવ માણેકોએ બનાવેલો મહેરોટો હાર તેને આપ્યો, અને રાક્ષસ વિદ્યા આપી, બગવાનને નમસ્કાર કરી તે વખતેજ ધનવાહન રાક્ષસદ્વીપમા આવીને લ કા અને પાતાલન કાનો રાજ થયો રાક્ષસદ્વીપના રાજ્યથી અને ગક્ષસી વિદ્યાથી ત્યારથી તેનો વશ પણ રાક્ષસવશ કહેવાયો ” આમ અજીતનાથ ચરિત્રમાં છે, તે મુજબ ગક્ષમદ્વીપ લવણુ સમુદ્રમાં છે, અને તે પ્રમાણુ અગુલના માપવાળો છે, એમ જણવું

॥ ૪-૨૬-૮-૧૬૦ ॥ ૧૦૦૬ ॥

કુંગરપુરના શ્રી સંઘના પ્રશ્નોત્તરો

- પ્ર० સાજે પ્રતિક્રમણમા સામાયિક હચ્ચરીને તુરત ત્રણ નવકાર ગણી વદન પરચક્ષાણની મુહપત્તિ પડિલેહવામા આવે છે, તે ખમાસમણુ દધને પડિલેહાય ? કે ખમાસમણુ વિના પડિલેહાય ? તેમજ શો આદેશ માગીને પડિલેહવી ?
- ઉ० મામાયિક હચ્ચરીને ખેસણે મદ્દિસાણુ વિગેરે ચાર ખમાસ-મણુઆપીને ત્રણ નવકાર ગણીને ખમાસમણુ આપણુ, અને ઈચ્છાકારેણુ સદ્દિસહ ભગવન્ મુહપત્તિ પડિલેહુ ? આવો આદેશ માગી મુહપત્તિ પરિલેહવી, પછી બે વાદણા દેવા, અને પરચક્ષાણુ કરણુ ॥ ૪-૨૭-૧-૧૬૧ ॥ ૧૦૦૭ ॥
- પ્ર० શાખ અને પ્રદુમ્નની સાથે આઠ કોડ મુનિઓ સિદ્ધિપદને પામ્યા એમ શત્રુજય સ્તોત્રમાં કહ્યું છે, અને ઠટલાક તો “સાઠાત્રણુ કોડ સિદ્ધિવર્યા” એમ કહે છે, માટે આ બાબત નિર્ણય કરવા પ્રસાદ કરશો ?
- ઉ० શત્રુજય મહાત્મ્ય અનુસાર “શાખ પ્રદુમ્ન સાથે સાઠા-ત્રણુ કોડ સિદ્ધિપદ પામ્યા” એમ જણાય છે ॥ ૪-૨૭-૨-૧૬૨ ॥ ૧૦૦૮ ॥
- પ્ર० સ્નાત્રની વિધિમા “પચવર્ણના ૮૦૬૪ કલશોએ પ્રણો અભિષેક કરે” એમ કહેવ છે, અને અતર્વાચ્યમાં ૧ કોડ અને ૬૦ લાખ કલશો કહેવ છે, તે શી રીતે મળતુ આવે ?
- ઉ० અતર્વાચ્યમા એક કોડ સાઠ લાખ કલશા કલ્યા છે, તે સખ્યા સ્થાયી રાખવાની સભવે છે, તેઓમાથી પાણી ભરીને

સ્નાન કરવાને માટે તો, કહેવા આઠ હજાર ચૌસઠ કલશો છે,
એમ સભવે છે, તેથી બન્ને લખાણ પાણુ બંધ બેસતા છે.
॥ ૪-૨૭-૩-૧૬૩ ॥ ૧૦૦૯ ॥

પ્ર૦ વાસુદેવની માતા સાત અને બલદેવની માતા ચાર સ્વપ્ના
જુએ છે, તેઓના નામ કયા કયા છે ?

ઉ૦ સિહ-૧ સૂર્ય-૨ કુલ-૩ સમુદ્ર-૪ લક્ષ્મી-૫ રત્નરાશિ-૬
અગ્નિ-૭ આ સાત-વાસુદેવની માતા દેખે છે, અને હાથી-
૧ પદ્મ સરોવર-૨ ચન્દ્ર-૩ વૃષભ-૪ આ ચાર સ્વપ્ના
બલદેવની માતા દેખે છે, તે પર પરાએ બાણવા ॥ ૪-૨૭-
૪-૧૬૪ ॥ ૧૦૧૦ ॥

૨૮

ઉદ્દેપુરના શ્રી સંઘના પ્રશ્નોત્તરો

પ્ર૦ ચૈાદ પૂર્વધરો જ્યન્યથી લાતક દેવલોક સુધી જાય છે,
કાર્તિક રોઠનો જીવ તો ચૈાદપૂર્વા હતો, છતાં સૌધર્મ દેવ-
લોકમાં ગયો તેનું શુ કારણ ?

ઉ૦ કાર્તિક રોઠના જીવને પહેલા દેવલોકે જવામાં પૂર્વોત્તુ વિસ્મ-
રણ થયું હતું, તે હેતુ સભવે છે. ॥ ૪-૨૮-૧-૧૬૫ ॥
૧૦૧૧ ॥

પ્ર૦ ઢાઘકે પ્રભાતે નવકારશી પચ્ચક્ષ્ણાણુ લીલુ હોય, અને
બપોરની પડિલેહણુ વખતે તિવિહાર પચ્ચક્ષ્ણાણુ લે, તો તે
સાજ કયું પચ્ચક્ષ્ણાણુ લે ?

ઉ૦ એકાશન વિગેરે પચ્ચક્ષ્ણાણુવાળો અને પડિલેહણુ વખતે
તિવિહાર પચ્ચક્ષ્ણાણુ કરવાવાળો સાજ પાણુહાર પચ્ચક્ષ્ણાણુ

કરે, પણ જોણે પડિલેહણ વખતે તિવિહાર કર્યો નથી, તે તો સાત્ર ચૌવિહાર પચ્ચક્ખાણુ કરે, એમ પરપરા છે. ॥ ૪-૨૮-૨-૧૬૬ ॥ ૧૦૧૨ ॥

પ્ર૦ ત્રિકાવપૂજા કરવામા પ્રભાતે સર્વ સ્નાન કરીને માળા વિગેરે નિર્માલ્ય વસ્તુ દૂર કરી વાસપૂજા થાય ? કે બીજી રીતે થાય ?

ઉ૦ પ્રભાતે પુષ્પમાળા વિગેરે નિર્માલ્ય વસ્તુ દૂર કર્યા વિના આવકા વાસપૂજા કરતા દેખાય છે, અને સર્વ શરીરે ન્હાવામા એકાન્તપણુ નથી. હાથ, પગ ઘોઘને મુદ્ધિપૂર્વક વાસપૂજા કરવી સુઝે છે ॥ ૪-૨૮-૩-૧૬૭ ॥ ૧૦૧૩ ॥

પ્ર૦ આવકા દાતણુ કરીને દેવપૂજા કરે ? કે એમને એમ કરે ?

ઉ૦ શુચિ પુષ્પામિષ્ણોન્ને-આ યોગશાસ્ત્ર વિગેરેના વચનથી મુખ્ય વૃત્તિએ દાતણુ કરીને દેવપૂજા કરે, પણ પોસહ, ઉપવાસ વિગેરે તપ કરવાની ઈચ્છાવાળા તો દાતણુ કર્યા સિવાય પણ દેવપૂજા કરે કેમકે-પચ્ચક્ખાણુ બહુ ધણ છે, એમ જણાય છે ॥ ૪-૨૮-૪-૧૬૮ ॥ ૧૦૧૪ ॥

પ્ર૦ વિહારો જિનસદ્ધનિ-વિહાર શબ્દ જિનમ દીર વાચી છે, આ વચનથી શ્રી હીરગુરુ મહારાજનુ પ્રતિમામ દિગ્નુ નામ હીરવિહાર કેમ આપ્યું ?

ઉ૦ વિહાર એટલે જોહ વિગેરેનો આશ્રય, એમ પ્રશ્નવ્યાકરણના પદેવા આશ્રવદ્ધારની ટીકામા કહ્યું છે, અને વિહારા ત્રિચિત્ર ક્રીઢા-વિહાર એટલે વિચિત્રક્રીડા આ પ્રકારે પ્રશ્નવ્યાકરણના ચોથા આશ્રવદ્ધારનો ટીકામા કહેલ છે, તેથી આ મુજબ શ્રી હીરગુરુ પ્રતિમામાસાદ્ધનુ નામ શ્રી હીરવિહાર આપેલ છે ॥ ૪-૨૮-૫-૧૬૯ ॥ ૧૦૧૫ ॥

૫૦ સુદિણસુ અ દુદિણસુ અ, જા મે અસ્સજણસુ અણુકપા ।
રાગેણ વ દોસેગ વ ત નિંદે ત ચ ગરિહામિ ॥ ૧ ॥
આ ગાથાની વ્યાખ્યા ખતાવવા કૃપા કરશે।

ઉ૦ આ ગાથામા સાધુ એ વિશેષ્ય પદ કહેવ નથી, છતા અતિથિ
સ વિભાગને અવિકાર હોવાથી અધ્યાહાર કરી લેવુ, તેથી
“સાધુઓ વિષે” એવો અર્થ થશે

કેવા સાધુઓ વિષે ? તો કહે છે, કે-સુદિત્તેપુ-એટલે સારી
પ્રકારે હીતકારી એવા જ્ઞાનદર્શન ચારિત્રવાળાઓમા—

તેમજ દુ સ્વિત્તેપુ-એટલે શેગે કરી અથવા તપસ્યાએ કરી
જ્ઞાન થએલા અથવા ઉપનિરહિત થયેલા, તેવા વિષે—

તેમજ અમ્મયત્તેપુ-એટલે સ્વછદે કરી ઉઘમી નહિ, પણ
ગુરુઆત્માએ કરી વિચરનારા છે, તેઓમા-જે મે અનુકંપા કરી
હોય, એટલે અન્ન, પાન, વસ્ત્ર વિગેરેનુ દાન આપવાથી ભક્તિ
કરી હોય,—અહીં અનુકંપા શબ્દે કરી ભક્તિ લેવી: કેમકે—

આચરિ-અણુક્રાણ ગચ્છો અણુકપિઓ મહામાગો૦
આ વચનથી અનુકંપાનો અર્થ ભક્તિ થાય છે—

કેવી રીતે ભક્તિ કરી હોય ? કે રાગેણ-એટલે “ આ મારા
સગાવહાવા છે, કે મિત્ર છે,” વિગેરે પ્રકારના પ્રેમથી કરી હોય,
પણ “ મહા ગુણવાળા છે,” તે બુદ્ધિથી નહિ

તેમજ દોષેણ-એટલે સાધુનિન્દાએ જમ-“ આ સાધુઓ
ધનધાન્ય વિનાના છે, જ્ઞાતિજનના ત્યાગવાળા છે ક્ષુદ્રાપીડિત છે,
સર્વથા બીજી કોઈ ગતિ વિનાના છે “ માટે પોષણ જોઈએ ”
આ પ્રકારે નિન્દા પૂર્વક અનુકંપા, તે પણ નિન્દાજ છે કેમકે—
અશુભદીર્ઘ આયુષ્યનુ કારણ બને છે, એમ આગમમાં છે—

તત્કારૂપ સમણ વા માદેણ વા સજયવિરય-પઢિદ્ય
 પચ્ચસવાય પાપકમ્મ હીલિત્તા નિરિત્તા ત્વિસિત્તા ગરિ-
 હિત્તા અવમત્તિત્તા અમણુદ્ધેણ અપીઠકારમેણ અસણ પાણ-
 ત્ત્વાહમ-સાહમેણ પઢિલાભિત્તા અસુદ્ધદીહાઽઅત્તાણ કમ્મ
 પગરેદ્ધ-“ તેવા પ્રકારના શ્રમણ અથવા માહુણ જણે પાપકર્મનું
 પરિત્યાગ કરેલ છે, તેથી સયત્, વિરત એના સાધુને હીનતા
 કરીને, નિદા કરીને, ખીસા કરીને, ગર્હા કરીને અને અપમાન
 કરીને, અમનોજ, અપ્રીતિકારી, અશન, પાન, ખાદિમ, અને
 સ્વાદિમે કરી પડિવાણીને જીવ અતુલ દીર્ઘાયુષ્યનું કર્મ બાધે છે ”

તેથી નિન્દા પૂર્વક અનુક પા તે નિન્દા છે, -તેણે કરી ભક્તિ
 કરી હોય

અથવા-સુખી અથવા દુઃખી પાસંથાદિકની ભક્તિ કરી
 હોય, કેવી રીતે કે-“ આ પાસંથા-કાચુ પાણી પીએ છે,
 સચિત્ત પુષ્પફલ ખાય છે, અણેસણી આહાર લે છે, આ જ
 દોષો તેનામાં છે, તે દેખવાથી ધર્મીએ કરી —”

અથવા અસયન એટલે જ જીવનિકાયના વધ કરનાર
 કુલિગિઓમાં દ્વેષે કરી-જે મે દાન દીધું હોય, તેને નિકું
 છું, ગર્હું છે-તેમાં રાગ, એટલે-એક દેશ કે ગામ કે ગોત્રમાં
 ઉપજ્યા હોય તે વિગેરેથી પ્રીતિ, તથા દ્વેષ, એટલે-જિનમ-
 વચનનું રાત્રુપણુ દેખવાથી ઉપજેલી જ અપ્રીતિ.

રા કા કરે છે, કે-મવચન પ્રત્યનીક વિગેરેને દાન આપવાનું
 કયાથી હોય ? જ તે સખધી દોષ અહીં લીધો ?

ઉત્તર આપે છે, કે-તેના ભક્ત રાજા વિગેરેના ભયથી તેવા-
 બ્રાને આપવું પડ્યું હોય, તેવા દાનની નિદા અને મહંભા

કરે છે, પણ ઉચિતતા મુજબ દીન વિગેરેને આપવામા આવે,
તે પણ અણુક પાદાન કહેવાય છે

કૃપણેનાથદરિદ્રે વ્યસનપ્રાપ્તે ચ રોગશોકહતે ।

ચદ્વીયતે કૃપાર્થે, અનુકમ્પા તદ્મવેદાનમ્ ॥ ૧ ॥

“કૃપણ અનાથ દરિદ્ર આપત્તિને પામેલ ગેગ શોકથી
પીડિત:ને કઠણુએ કરી અપાય, તે અનુક પાદાન છે ”

સમર્થ શરીરવાળો પણ દરિદ્રી રોય, અને પ્રાર્થના કરી
રહ્યા હોય, તેને પણ અપાતુ દાન અનુક પાદાન ગણાય છે, તે
અનુક પાદાન નિન્દા, ગહુને લાયક નથી કેમકે-તીર્થેક
દેવોએ પણ વાર્ષિક દાન વખતે તે દેખાડેલ છે, અને તે વાત
કહી છે કે—

“ભ્રૂક્ષક્રૂણ આપનાર દાનમા પાત્ર અપાત્રની વિચારણા
કરાય છે, પણ દયાદાન તો સર્વજ્ઞોએ કાઈ ઠેકાણે પણ નિષેધ્યુ
નથી ” તેમજ—જે પ્રથમ ઉપકાર કરી ગયો હોય, તેને અપાય,
તે દાન ન કહેવાય, પણ પ્રથમ આપી ગએલ હોય તે પ્રાય
પાછુ અપાય છે અને દીનને જ અપાય, તે તો યાચના કરી
રહેલ છે, તેનું મૂલ્યજ અપાય છે સ્ત્રીને અપાય, તે તો રાગનુ
ભાગન છે, તેથી અપાય છે, એમ કેમ ન કહેવાય ? અર્થાત્
કહેવાય અને પાત્રમા જ કલવિસ્તાર પ્રિય છે તેથી અપાય તે
સુ વૃદ્ધિની ઇચ્છાવાળુ નથી ? અર્થાત્ છે, પરંતુ દાન તો તે છે
કે જ નિરૂપદપણથી ક્ષીણજનને પામીને અપાય છે, આ
પ્રમાણે ગાયનો અર્થ જણવો ॥ ૪-૨૮-૬-૧૭૦ ॥ ૧૦૧૬ ॥

મં. વિનિતા નગરીથી અષ્ટાપદ કટલા યોજન છે ?

ઉં. વિનિતા નગરીથી બાર યોજન અષ્ટાપદ છે, એમ પ્રધેાષ
સામળ્યો છે ॥ ૪-૨૮-૭-૧૭૧ ॥ ૧૦૧૭ ॥

તે શોભાકાન્ક હતા જેઓ સકલસૂરિ વર્ગમાં વિશિષ્ટ ચારિત્ર
ગુણોએ ઠરી શિરોમણિ હતા તેઓના ચરણકિ કર શુભવિજયે અ
પ્રશ્નોત્તર ગ્રંથનો સંગ્રહ કરેલ છે

શ્રી મિદ્ધાત-પ્રકરણ-દીકા-ભાષ્ય વિગેરે અનુસાર કાષ્ઠ
અને કેટલુક પર પરાએ કરી, અને કેટલુક સભાવનાએ કરી
પૂજ્યપાદ શ્રીવિજયસેનસૂરીશ્વરજીએ પ્રશ્નોના ઉત્તર આપ્ય
છે, તે આ ગ્રંથમાં ગુરૂં છે

તેમાં મિદ્ધાત વિગ્રહ મનિશ્રાનિએ કરી જે કાઈ રચાઈ ગઈ
હોય, તે કૃપામાં તત્પર કવિ પુરુષોએ પોતાની બુદ્ધિથી શોધી લેવું

જ્યા સુરી આ પૃથ્વી નળમાં જૈનશાસન રૂપી મેઝ જયવત છે
ત્યા સુધી આ ગ્રંથ દેકા અને વિદ્વાન્ પુરુષોને વાચવા કામ લાગે

આ ગ્રંથ ભટ્ટાન્ક શ્રી હીરવિજયસૂરીશ્વરના શિષ્ય તક
ભાષા વાર્તિક ૧ કાવ્ય કટપવતા મકરન્દ ૨-સ્વાદ્વાદ ભાષ
સૂત્ર ૩-તેની દીકા ૪-કાવ્ય કટપવતાહિક ૫ ગ્રંથો બના
નાર ૫૦ શુભવિજયગણિએ સંગ્રહિત કરેલો છે

इति भूरिसूरिकोटीरहीर-सरलमहीमण्डलाखण्डलपातसा
श्री अरुन्धतमतिबोधविमानधीर - तत्प्रदत्तजगदगुम्भिरुद्धपर
धीर-सत्त्ववान् प्रतिवर्षं पम्मासावधिसमस्तजन्तुजाताभयदा
प्रदानदानशौण्डीर-श्रीशत्रुञ्जयोज्जयन्तकादिकतीर्थकरमुक्तिरु
क्तिमवीर-(अष्ट इत्यनेकार्थनाममालाया)जीजीआरव्यादण्डा
विपमभूमिभञ्जनसीर-कलिमालत्रिकालवित्समानायानमहिम-त
गच्छाधिराज-भट्टारकपुरन्दर-भट्टारकश्री ५ श्री हीरविज
सूरीश्वरपटालहकारहार-भट्टारकश्री विजयसेनसूरीशमसा
कृत-प्रश्नोत्तर-मग्रेहे तत्पट्टपूर्वशिवरिशिवरसदसकिरणाय
गार्ग्यश्रीनगनदेवदत्त

भट्टारकश्री

विजयसूरीन्द्रशिष्य-तर्कभाषावार्त्तिक १-कान्यकरूपलता-मक-
रन्द-२ स्याद्वादभाषामुत्र ३-तदवृत्ति ४-काव्यकरूपलतावृ-
त्त्यादि ५ ग्रन्थनिष्पादरूपण्डितशुभविजयगणिसङ्ग्रहीते प्रश्नात्तर-
रत्नाकरापरनाम्नि श्रावककृतप्रश्नारयश्चतुर्थ्याल्लासः सम्पूर्णः ॥

आ सेनप्रश्न अन्येना गुणगती भाषापर्याय अनुयोगाथार्य
५ श्री भण्डिविजयल गणिवरना शिष्याश्रयी आचार्यश्री
विजयकुमुदसूरिणे भडेसाष्टा नगरे विष्ठमस वत् १६६५ना
महा शुद्ध ५ मे संपूर्णं कथ्ये

॥ समाप्तोऽयं सेनप्रश्न-सार-संग्रहो ग्रन्थ ॥

પરિશિષ્ટ ૧ લું-

પ્રશ્નોના મુખ્ય પ્રકારો અને તેના અનુક્રમ આઠ

અટ્ટાઇ સર્ગી

૬૨૮-૧૦૦૧

અભુસાહુ

૧૨૦-૬૨૦-૭૩૭

અભુહાસી

૨૦૧

અન્ય ફરિની

૭૬૪-૬૪૬

અભુચ

૩૩૪-૩૩૫-૬૬૮

અસંગતીય

૧૨-૧૬૨-૫૩૭-૭૩૫-૬૦૦-

આગમની પાઠ

૨૦-૩૩-૪૪-૫૬-૭૨-૮૬-૧૦૫-૧૦૬-૧૧૮-૧૨૫-૧૪૮-૧૪૬
૧૫૫-૧૫૭-૧૫૮-૧૬૩-૧૬૬-૧૭૧-૧૭૨-૧૮૬-૧૮૬-૨૬૩-૩૫૦-
૩૫૬-૩૭૮-૩૮૦-૩૮૧-૪૦૧-૪૦૬-૪૩૧-૪૩૩-૪૬૭-૪૬૮-૪૬૩-
૫૧૬-૫૩૪-૫૪૪-૫૫૨-૫૭૮-૫૮૬-૫૮૬-૬૦૮-૬૦૬-૬૧૦-૬૪૨-
૬૬૦-૬૭૭-૬૮૧-૬૮૭-૬૮૭-૭૦૪-૭૬૦-૭૬૩-૭૬૦-૮૩૬-૮૪૮-
૮૬૩-૮૭૩-૮૦૭-૮૫૮-૮૬૦-૮૮૧-૧૦૧૬

આગપાયા

૩૬૬-૫૬૦

આસોચન તપ

૨૫૮-૩૬૨-૩૬૩-૪૭૭-૪૮૬-૪૫૬-૫૪૮-૮૮૦

આશ્વર્થ

૧૩૦

ઇતિહાસના પ્રશ્નો

૨-૭-૬૧-૮૬-૧૦૦-૧૦૧-૧૧૪-૧૩૫-૧૪૬-૨૬૬-૩૬૭-૩૬૬
૪૦૧-૪ ૮-૪૧૬-૪૨૬-૪૩૬-૪૩૬-૪૫૪-૫૦૫-૫૨૭-૫૮૫-૫૬૨-
૫૬૮-૫૬૬-૭૨૭-૭૪૧-૭૫૩-૭૭૫-૮૦૨-૮૪૦-૮૫૭-૮૬૩-૮૬૭-
૮૬૬-૮૦૮-૮૦૬-૮૩૩-૮૫૭-૮૭૭-૧૦૧૭

ઉજ્જૈન લાગે તે ”

૩૬૪-૬૬૬-૮૬૬

ઉપશમ એણી ”

૮૫૨

ઉપવાન = ૨૮-૩૪-૮૧-૮૨-૧૬૪-૨૬૭-૩૧૪-૩૧૫-૩૧૬-૩૨૧-૩૭૭

૪૧૭-૪૪૭-૪૫૮-૪૫૯-૪૮૨-૫૧૨-૫૨૭-૫૫૪-૫૫૫-૫૫૬-

૬૮૫-૭૨૫-૭૬૬-૭૭૪-૭૭૬-૭૮૬-૮૪૮-૮૭૨

ઉત્તમણા

=

૧

ખરતરાદિ

”

૭૬૬-૭૭૦

અણુવરાદિ દેશના ”

૪-૭૬-૨૭૫-૩૩૭-૭૩૨

ગણિત

”

૨-૧૪૩-૭૦૦-૨૦૮-૨૧૮-૨૪૬-૨૫૧-૩૧૩-૩૭૫-૫૩૬

ગુણધર્મા

”

૪૫૧-૫૪૭-૮૫૫-૬૭૬

શુદ્ધેરો

”

૧૭૬-૧૮૦-૩૫૬-૮૮૧-૬૫૪-૬૭૬-૧૦૧૫

ગોચરી

”

૧૭૦-૩૪૦-૩૪૧-૪૭૨-૬૬૮

અઠવર્તિ

”

૮૪-૧૧૭-૧૪૭-૨૨૪-૩૪૭-૪૦૮-૪૧૪-૪૧૫-૭૨૮-૭૬૭-

૭૬૮-૮૦૮-૬૧૪-૬૪૧-૬૪૨

આશિષ

,

૧૧૩-૨૨૭

ચૌદ નિયમ

”

૩૩૮-૩૩૯-૪૧૦-૬૫૩-૬૭૦-૬૭૫

ચૌદ સ્વપ્ન

”

૧૦૮-૪૦૫-૪૨૬-૪૫૨-૪૫૫-૫૦૬-૬૭૩-૧૦૧૦

ગિનેયર-ગિનપ્રતિમાદિ

૨-૩૨-૪૮-૫૦-૫૩-૫૪-૮૫-૧૦૭-૧૧૨-૧૨૭-૧૩૪-૧૩૭-

૧૫૦-૧૫૧-૧૫૬-૧૬૦-૧૬૫-૨૦૦-૨૨૭-૨૫૦-૨૬૭-૨૬૯-૨૬૩-

૨૬૬-૩૦૧-૩૧૬-૩૫૬-૩૬૧-૩૭૬-૩૮૨-૪૧૩-૪૩૨-૫૦૨

૫૨૦-૫૨૯-૫૪૪-૫૬૫-૬૦૨-૬૩૦-૬૩૧-૬૬૪-૬૭૨-૬૯૧-૬૯૮-
૬૯૮-૭૩૧-૭૩૬-૭૪૦-૭૮૭-૭૮૮-૭૯૯-૮૭૭-૮૯૩-૯૩૮-૯૫૦-
૧૦૦૯

નિર્મલ-૮૫૧

૪૨-૨૦૬-૪૧૧-૫૧૧

ભગીરથ તિથિ વર્ષ આદિ,

૬૪-૧૦૨-૨૬૦-૨૬૮-૦૫૭-૪૧૭-૪૬૬-૪૯૪-૪૯૯-૫૨૮-૫૩૨
૫૩૩-૫૬૬-૫૭૦-૫૭૧-૬૧૭-૬૧૮-૭૧૮

શીત

૧૮-૧૨૬-૧૪૨-૧૪૪-૦૭-૨૯૮-૩૦૫-૫૩૫-૫૪૬-૬૯૦-
૭૩૬-૮૭૬

તપાસ

૪૭૬-૬૩૬-૬૫ -૭૦૦-૭૨૬-૮૨૬-૮૮૨-૮૯૨-૮૯૬-૯૦૪-
૯૧૫-૯૧૬-૯૩૫-૯૪૫-૯૮૭-૧૦૦૨-૧૦૦૩-૧૦૦૪

તિર્થંચ

૧૮૦-૧૮૮-૨૧૯-૨૮૧-૨૮૬-૩૯૧-૫૩૫-૭૫૮-૮૧૧-૯૦૨

નિર્મલપાણી

૩૯૫

તીર્થ

૨૬-૫૬૪-૭૮૯-૮૧૩

દાન

૩૩૪-૪૧૬

લીક્ષા

૨૧૦-૨૪૧-૩૨૩-૫૦૧-૮૦૪

કૃષ્ણવી કે-ચૈક્ષ

૫-૧૯-૩૧-૩૫-૩૭-૩૯-૪૧-૪૩-૪૪-૫૫-૬૩-૬૨-૧૦૪-૧૧૫
૧૨૧-૧૮૨-૧૮૮-૧૯૧-૨૦૭-૨૦૯-૨૨૧-૨૨૯-૨૩૩-૨૩૫-૨૩૬-
૨૪૦-૨૪૮-૨૫૩-૨૮૦-૨૮૨-૨૮૩-૨૯૫-૩૧૩-૩૨૭-૩૪૪-૩૪૫-
૩૪૭-૩૪૮-૩૮૬-૪૨૩-૪૩૫-૪૭૯-૪૮૩-૪૮૭-૪૯૫-૪૯૬-૪૩૭-
૪૫૯-૫૧૦-૫૪૫-૬૧૧-૬૩૨-૬૭૩-૬૭૫-૬૯૬-૭૦૧-૭૦૮-૭૧૦-
૭૪૮-૭૪૯-૭૭૩-૭૮૫-૭૯૨-૮૧૫-૮૫૯-૯૮૯-૧૦૧૧

દેવડયાદિ

■

૧૬૮-૨૦-૨૬૦-૩૩૩-૫૧૭-૭૨૧-૭૨૩-૭૬૫-૭૮૮-૮૪૧-
-૮૪૩-૯૫૬-

દેવદાન વિનિ

”

૪૫-૭૮-૧૬૫-૫૫૧-૪૬૯-૬૨૬-૬૪૦-૬૪૧-૬૪૯-૬૫૪-૭૫૧
-૭૬૯-૯૬૧-૧૦૦૦-

દ્વ્યાનુયોગ

”

૧૦-૧૭-૨૨-૩૪-૩૭-૫૦-૫૯-૬૬-૬૭-૬૮-૭૦-૭૪-૭૭-૮૮-
૯૮-૧૧૦-૧૧૧-૧૧૬-૧૧૭-૧૧૯-૧૩૬-૧૪૧-૧૪૩-૧૫૦-૧૭૬-
૧૭૭-૧૯૭-૧૯૯-૧૯૮-૨૦૩-૨૩૨-૨૩૪-૩૮-૩૪૩-૩૬૪-૨૬૫-
૨૮૭-૨૮૮-૨૯૧-૩૦૭-૩૦૮ ૩૧૭-૩૪૬-૩૫૪-૩૫૫-૩૮૮-૩૯૯-
૪૦૫-૪૧૮-૪૪૪-૪૫૦-૪૬૦-૪૭૧-૪૮૪-૪૮૫-૪૮૮-૪૮૯-૪૯૦-
૪૯૮-૫૦૩-૫૦૮-૫૧૪-૫૨૨-૫૨૪-૫૩૮-૫૪૦-૫૫૩-૫૮૧-૬૧૨-
૬૨૧-૬૨૮-૬૦૭-૬૪૧-૬૪૩-૬૪૪-૬૪૫-૬૪૬-૬૪૭-૬૬૯-૬૭૦-
૬૮૪-૭૦૫-૭૦૭-૭૧૮-૭૨૯-૭૫૭-૭૬૨-૮૦૬-૮૦૭-૮૧૪-૮૧૬-
૮૨૧-૮૨૮-૮૦૯-૮૩૧-૮૩૨-૮૫૩-૮૫૬-૮૫૮-૮૬૧-૮૬૨-૮૮૪-
૮૯૮-૯૧૩-૯૪૩-૯૪૪-૯૪૬-૯૬૬-૯૮૪-૯૯૬-૧૦૦૬-

નારકી

”

૧૧૯-૩૬૦-૬૮૪-૬૦૫-૬૯૨

નિર્ગ

”

૪૦-૪૬-૫૮-૬૯૨-૬૯૩-૬૯૪-૬૯૫-૮૯૦-૯૬૪

પરિભ્રુલ

■

૮૦-૮૨-૩૫૨-૩૧૮-૫૪૩

પરપર સઘટ્ટા

”

૩૦૮

પરવાતનોડાળ

”

૮૬૬

પરીપલ

■

૪૩૪

પામત્યા

”

૩૫૧-૩૬૬-૫૪૧-૬૦૬-૭૧૯-૭૨૪-૮૧૭-૮૧૮

પૂર્ણ

૧૯૦-૨૮૭-૨૫૫-૨૬૧-૩૪૬-૩૮૭-૫૩૧-૫૬૫-૫૬૬-૫૬૦-
૧૮૩-૫૬૫-૬૧૩-૬૧૪-૬૮૨-૭૧૩-૭૪૪-૭૪૭-૭૫૦-૭૭૬-૭૮૬-
૮૧૦-૮૧૬-૮૨૩-૮૨૨-૮૨૩-૮૨૫-૮૩૭-૧૦૧૩-૧૦૧૪-

પર્યાયપાત્ર

૭૬-૧૨૪-૧૩૦-૧૮૫-૧૮૭-૧૯૩-૨૧૭-૨૨૨-૨૨૮-૨૪૪-
૨૪૫-૨૪૬-૩૦૦-૩૦૩-૩૧૧-૩૨૦-૩૫૨-૩૮૮-૪૨૮-૫૩૬-૫૬૮-
૫૭૩-૮૭૮-૮૮૩-૯૩૦-૯૩૨-૯૫૨ ૯૬૦-૧૦૧૨-

પાસણ

૨૫-૭૩-૧૬૪-૨૦૬-૩૨૯-૩૬૮-૪૭૩-૫૧૮-૫૬૩-૬૫૦-૬૬૦-
-૬૬૭-૬૮૬-૬૮૮-૬૮૯-૭૧૭-૭૪૩-૭૮૧-૮૩૫-૮૪૪-૯૦૬-૯૩૧-
૯૪૭-૯૬૫-૯૭૧-૯૯૧-૯૯૭-

પ્રતિક્રમ

૩-૬-૮-૯-૨૧-૬૬-૧૩૩-૨૫૭-૩૪૨-૪૦૦-૪૪૭-૪૭૪-
૭૪૫-૫૪૦-૫૫૭-૫૭૬-૬૩૪-૬૫૬-૬૬૨-૭૧૧-૭૧૪-૭૩૦-૭૩૩-
૭૩૪ ૭૪૫-૮૩૭-૯૦૩-૯૦૬-૯૨૬-૯૫૭-૯૮૬-૯૯૬-૧૦૦૭

પ્રાયશ્ચિત્ત

૪૭-૨૪૨-૨૫૬-૮૪૫

પૂર્વિર

૮૭૫

પૂર્વ

૪૦૬

બાર બોય

૨૭૦-૧૦૦૪

મત્તા-તર

૮૬-૯૦-૯૧-૧૫૩-૬૧૬-૭૬૬-

મિથ્યાન

૮૮૫

યુગાધિક

૩૦૪-૩૬૨-૩૭૯

યુગાધ્યાન

૮૪૭-૮૫૪

યોગ અનુષ્ઠાન

૩૮-૭૧-૨૭૧-૨૬૮-૩૭૨-૩૭૩-૩૮૫-૪૪૦-
૪૪૩-૪૭૦-૫૧૬-૫૮૨

૨૩૬-૬૬૨

શાન્તિભોજન

”

૩૬-૬૬-૮૬-૨૨૬-૪૨૦-૮૬૪-૯૯૬

સપ્તિવ

”

૧૪૫-૩૮૬-૬૨૪

લેશ્યા

”

૧૯૬-૪૨૨

વચન શુદ્ધિ

”

૭૨૨

પાશુકેવાદિ

”

૨૬૦-૪૬૫-૫૭૬-૬૭૪-૭૬૭-૮૦૬

વિદ્યાનર

”

૮૪૬

વિગ્રહ

”

૮૬૮-૮૭૧-૯૪૦

બ્યાકરેણુ

”

૬૩-૨૭૨-૨૭૩-૨૭૪-૨૭૫-૨૭૬-૨૭૭-૨૭૮-૨૮૪-૨૮૫-

૨૮૬-૫૫૦-૫૮૮-

ગાથાતર

”

૧૬૬-૨૧૩-૨૧૪-૨૧૫-૪૦૨-

આવક ક્ષત

,

૧૦૩-૧૬૧-૩૬૩-૪૨૪-૪૨૭-૪૪૨-૪૪૫-૫૬૬-૬૧૫-૬૧૬-

૭૦૩-૭૪૩-૭૫૬-૭૫૬-૭૭૪-૮૦૧ ૮૧૧-૮૬૦-૮૭૮-૯૧૦-૯૦૨-

૯૧૬-૯૨૦-૯૪૮-૯૮૨-૯૮૩-૯૮૫-

આવક પડિમા

”

૧૭૩-૫૧૩-૬૫૫-૮૮૮-૮૯૪-૯૧૭-૯૧૮-૯૩૬-૯૭૮-૯૯૩-

આવિકા

,

૧૩૫-૩૨૨-૩૨૬-૩૩૦-૩૬૭-૪૧૨-૫૬૨-૬૧૪-૭૫૨-૭૫૪-

૭૬૪-૮૭૦-૮૭૨-

આવક આચાર

,

૧૬-૨૫-૪૭-૬૨-૯૫-૧૮૧-૩૬૮-૩૮૪-૪૦૩-૪૫૭-૪૬૪-

૫૦૪-૫૧૫-૫૨૬-૫૩૦-૫૬૭-૫૭૨-૫૯૪-૬૨૨-૬૨૩-૬૫૧-૬૫૨-

૬૮૧-૭૧૫-૭૩૮-૭૪૨-૭૪૬-૮૦૦-૮૦૩-૮૨૪-૮૨૫-૮૩૦-૮૪૦-

૮૫૦-૮૬૫-૮૭૬-૮૯૧-૯૨૭-૯૬૦-૯૯૮-

સાવિત્ર-અવિત્ર-સાધ્યાભક્ત્ય ,

૧૧-૫૨-૫૭-૬૦-૮૭-૮૪-૯૭-૧૨૩-૧૦૧-૧૩૮-૧૭૭-૧૮૪-
૨૦૨-૨૦૩-૨૦૪-૨૦૫-૨૧૬-૨૩૧-૩૦૫-૩૧૭-૩૨૬-૩૨૮-૩૩૨-
૩૭૦-૪૧૨-૪૪૧-૪૪૬-૪૫૩-૫૦૧-૫૬૩-૫૯૯-૬૩૭-૬૬૫-૫૭૬-
૬૭૯-૬૮૩-૭૧૮-૮૮૬-૯૨૧-૯૨૬-૯૩૪-૯૬૯-૯૯૭-

સામસરણ

૩૦-૪૮૧-૪૯૭-૬૩૩-૬૫૬-૬૫૭-૬૫૮-૬૬૧-૭૫૫-

સકામ અકામ નિર્જરા

૯૫૧-

સાધ

૬૧-૭૦૦-

સામુદાત

૮૭૪-૯૮૮-

સામકિત

૪૮૦-૪૮૧-૭૨૦-૭૯૩-૮૩૩

સાધુ સાધ્વી

૧૩-૧૪-૧૫-૧૮-૫૧-૫૮-૬૫-૧૦૯-૧૨૦-૧૦૫-૧૦૮-૧૩૦-
૧૩૬-૧૫૬-૧૭૪-૧૭૫-૧૭૮-૧૯૨-૨૧૧-૨૧૨-૩૦૨-૩૫૩-૩૬૯-
૩૮૩-૩૮૬-૩૯૦-૪૦૪-૪૩૦-૪૩૮-૪૭૨-૪૭૮-૪૯૦-૫૦૦-૫૦૬-
૫૦૫-૫૩૫-૫૭૭-૫૮૪-૫૮૦-૬૦૧-૬૩૫-૬૮૦-૭૦૬-૭૧૬-૭૬૧-
૭૭૨-૭૮૨-૭૮૩-૭૯૫-૮૦૦-૮૧૦-૮૨૦-૮૨૭-૮૩૪-૮૩૮-૮૩૯-
૮૪૮-૮૭૫-૮૭૭-૮૮૧-૮૮૬-૮૯૭-૯૦૧-૯૭૪-૯૮૦-૯૯૫-૧૦૦૮-

સામાધિ

૭૫-૧૪૦-૧૬૭-૩૧૦-૩૩૧-૩૬૪-૩૬૫-૪૬૧-૪૬૩-૫૯૭-
૬૦૩-૬૦૭-૬૭૧-૮૯૫-૯૧૧-

સૌજ

૨૫૪-૫૪૯-૬૩૮-૯૨૪-

પરિશિષ્ટ ૨ જી

સાક્ષીભૂત ગ્રંથોના નામો

૧ શ્રી અગ્નિનાથ ચરિત્રમ્	૩૦ „ સમતિકા
૨ અનુયોગ દ્વાર ચૂર્ણ	૩૧ ઉપાસક દયાગ
૩ અનુયોગ દ્વાર ટીકા	૩૨ ઉમાસ્વાતિ વાચક પ્રધોષ
૪ અનેકાર્થ સૂત્ર વૃત્તિ	૩૩ ઉત્તવાર્ધ સૂત્ર
૫ અન્તર્દાન્ય	૩૪ નપમદેવ ચરિત્ર દૈમ
૬ આચાર દીનકર	૩૫ નપમદેવ ચરિત્ર (વર્ધમન સુગિહત)
૭ આચાર પ્રકાશ	૩૬ નર્પિતા કથાન્
૮ આચાર પ્રદીપ	૩૭ નર્પિમડલ વૃત્તિ
૯ આચારાગ ટીકા	૩૮ ઓષ નિર્ધુક્તિ
૧૦ અચાગમ નિર્ધુક્તિ	૩૯ કથાનક કાચ (જીનેશ્વરચરિ)
૧૧ આગધના પતાકા	૪૦ કથાવળી પ્રથમખંડ
૧૨ આરાધના સૂત્ર	૪૧ કર્મગ્રંથ વૃત્તિ
૧૩ આવશ્યક ચૂર્ણ	૪૨ કર્મ કિંચલાવલી ટીકા
૧૪ આવશ્યક દીપ્પલ્યુ	૪૩ કર્મ ચૂર્ણ
૧૫ આવશ્યક નિર્ધુક્તિ	૪૪ ક પ વૃત્તિ
૧૬ „ ખાર દળારી	૪૫ કર્મ સ્થવિગવળી
૧૭ „ બૃહદ્ વૃત્તિ	૪૬ ક પ સૂત્ર
૧૮ „ મહાવગિટિ ટીકા	૪૭ ક પ સૂત્ર અવચૂર્ણ
૧૯ „ વીગ ચરિત્રાદિ	૪૮ કલ્યાણક મ્તોત ટીકા
૨૦ „ વૃત્તિ	૪૯ કાગ સપ્તતિ ટીકા
૨૧ „ દારીભદ્રી	૫૦ કાલિકાચાર્ય કથા (સ રૂત)
૨૨ ઉત્તમ ચરિત્ર	૫૧ ગચ્છાચાર પયન્નો
૨૩ ઉત્તરાખ્યપન વૃત્તિ	૫૨ ગુણસ્થાનક કમારોદ
૨૪ „ ૧૪ દળારી ટીમ	૫૩ ગુર્વાવલી (મુનિમુદરચુગિ હૃત)
૨૫ ઉપદેશ તંત્ર ગિજીવી	૫૪ ચરિત્રગ્નુ પયન્નો
૨૬ „ પદ	૫૫ ચન્દ્ર પ્રભ ચરિત્ર
૨૭ „ માનાટીકા	૫૬ ચન્દ્ર પત્રપિત ટીકા
૨૮ „ ગ્લાકર	૫૭ ચોથો કર્મગ્રંથ
૨૯ „ ગ્લાલ	

- ૫૮ છુટા પાના
૫૯ જાબુદીપ પ્રગમિ
૬૦ જાબુદીપ સમાસ
૬૧ જાબુદીપ સમઘણી
૬૨ અયોતિય કરક
૬૩ જીત કરક ટીકા
૬૪ જીત અવહાર
૬૫ જીર્ણ ચરિત્રાદિ
૬૬ જીવ સમાસ વૃત્તિ
૬૭ જીવાભિગમ વૃત્તિ
૬૮ માતાધર્મ કથા
૬૯ ઠાણાગ સૂત્ર
૭૦ તત્ત્વાર્થ લાખ્ય વૃત્તિ
૭૧ તત્ત્વાર્થ સૂત્ર
૭૨ તીર્થ કરક
૭૩ નિર્વાણિકા ચૂલ્કિ
૭૪ દશ વેકાલિકા ટીકા
૭૫ દશવૈકલિકા બુદ્ધવૃત્તિ
૭૬ દશાદુત રકથ
૭૭ દાદશ બદ્ધ
૭૮ દા સપ્તતિ
૭૯ દિનકૃત્ય વૃત્તિ
૮૦ નિન ચર્મા (દિવસરિત્ત)
૮૧ દીપાલિકા ક પ (ધર્મધોષ સરિ કૃત)
૮૨ દીવાલિકા ક પ
૮૩ દીવાલિકા ક પ (જનપતિ સરિ કૃત)
૮૪ દીવાલિકા મ્ત્ય (પ્રાકૃત)
૮૫ દુષમાઝાળ સમ સ્તોત્ર
૮૬ દુષમાઝાળિકા (બહારક ધર્મધોષ સરિ કૃત)

- ૮૭ દેવેન્દ્ર નરકેન્દ્ર સૂત્ર વૃત્તિ
૮૮ દોષદી ટીકા
૮૯ ધર્મ રત્ન પ્રકરણ વૃત્તિ (દિવન્દ્ર સાર કૃત)
૯૦ નદિ અખ્યાન ટીકા
૯૧ નન્દિ સૂત્ર
૯૨ નન્દિ સૂત્ર ટીકા
૯૩ નવ તત્ત્વ પ્રકરણ
૯૪ નવ તત્ત્વ મહાચૂલ્કિ
૯૫ નમસ્કાર સ્તવ (જન કીર્તિ સરિ કૃત)
૯૬ નામમાળા
૯૭ નિશીથ ચૂલ્કિ
૯૮ નિશીથ લાખ્ય
૯૯ નિશીથ સૂત્ર
૧૦૦ નેમિ ચરિત્રાદિ હેમીય
૧૦૧ પદ્મી સૂત્ર બુદ્ધ વૃત્તિ
૧૦૨ પચ નિર્મયી
૧૦૩ પચ નિર્મયી અવચૂરિ
૧૦૪ પચ વરણ ટીકા
૧૦૫ પચ સમઘ
૧૦૬ પચ સૂત્રી ગદ્ધ વૃત્તિ
૧૦૭ પચાસક ટીકા
૧૦૮ પચાસક ચૂલ્કિ
૧૦૯ પદાવલી (ધર્મ સાગરી)
૧૧૦ પદ્ય ચરિત્ર
૧૧૧ પદ્ય ચરિત્ર હેમીય
૧૧૨ પદ્યાનંદ કાવ્ય
૧૧૩ પરિચિષ્ટ પદ્ય
૧૧૪ પ્રતિકમણ ચર્મ હેતુ
૧૧૫ પ્રતિકમણ ચર્મ હેતુ (બાળગોધ)
૧૧૬ પ્રત્યાખ્યાન પવનો

૧૧૭ પ્રવચન સારોદ્ધાર વૃત્તિ
 ૧૧૮ પ્રશ્નમરતિ
 ૧૧૯ પ્રશ્નોત્તર ગ્રન્થ
 ૧૨૦ પ્રશ્નોત્તર સમુચ્ચય
 ૧૨૧ પ્રશ્નાપના વૃત્તિ
 ૧૨૨ પાઠવ અગ્નિ
 ૧૨૩ પાગશર ક્રમૃતિ આદિ
 ૧૨૪ પાર્શ્વનાથ ચરિત્રાદિ
 ૧૨૫ પાક્ષિક સૂત્ર ટીકા
 ૧૨૬ પિંડ વિશુદ્ધિ
 ૧૨૭ પિંડ નિર્મુક્તિ
 ૧૨૮ પિંડ વિશુદ્ધિ
 ૧૨૯ પુષ્પમાળા વૃત્તિ
 ૧૩૦ પૃથ્વી અન્દ્ર ચરિત્ર
 ૧૩૧ પૌષવ વિધિ પ્રકરણ
 ૧૩૨ ખૂદકદંપ ભાષ્ય
 ૧૩૩ ખૂદક પ વૃત્તિ
 ૧૩૪ ખૂદકક્ષેત્ર સમાસ ટીકા
 ૧૩૫ ભગવતી ટીકા
 ૧૩૬ ભરહેસગ બાહુનલી ટીકા
 ૧૩૭ ભવ ભાવના વૃત્તિ
 ૧૩૮ ભાષ્ય ગાથા અવચૂર્ણિ
 ૧૩૯ ભોજ અગ્નિ
 ૧૪૦ મઠલ પ્રકરણ
 ૧૪૧ મગ્ધ સમાધિ પયન્નો
 ૧૪૨ મહા નિરૂપય
 ૧૪૩ મહા પચ્ચક્ષ્ણણ પયન્નો
 ૧૪૪ મહાભાષ્ય
 ૧૪૫ યતિ દિન ચર્ચા
 ૧૪૬ યોગ વિધિ
 ૧૪૭ યોગશાસ્ત્ર વૃત્તિ
 ૧૪૮ રાયપમેણીય ટીકા

૧૪૯ લઘુ ક્ષેત્ર સમાસ વૃત્તિ
 ૧૫૦ લખ્ધિ સ્તોત્ર
 ૧૫૧ લિંગાનુશાસન વિવરણ
 ૧૫૨ વદન નિર્મુક્તિ
 ૧૫૩ વદારુ વૃત્તિ
 ૧૫૪ વસુદેવ દિપિકા
 ૧૫૫ વ્યવહાર વૃત્તિ
 ૧૫૬ વ્યવહાર સૂત્ર ટીકા
 ૧૫૭ વાસુપૂજ્ય ચરિત્ર
 ૧૫૮ વિચાર સમતિકા ટીકા
 ૧૫૯ વિચારામૃત સમ્રદ
 ૧૬૦ વિજયચન્દ્ર કેવલિ ચરિત્ર
 ૧૬૧ ચીતગગ સ્તવ ટીકા
 ૧૬૨ વિપાક ટીકા
 ૧૬૩ વિગ્ધ્ય ક્ષેત્ર સમાસ ટીકા
 ૧૬૪ વિવેક વિનાસ
 ૧૬૫ વિરોધાવસ્થક ટીકા
 ૧૬૬ વિદ્યમાન જિન એકવિશતિ
 ધ્યાનક
 ૧૬૭ વીર ચરિત્ર દંભ
 ૧૬૮ વૃદ્ધ શત્રુજય મહાત્મ્ય
 ૧૬૯ વેશ્મ રત્ન શાંતિનાથ અગ્નિ
 ૧૭૦ શાકટાપન મત
 ૧૭૧ શાન્તિનાથ અગ્નિ
 ૧૭૨ શાન્તિનાથ અગ્નિ
 (અજીતસિદ્ધ કૃત)
 ૧૭૩ શ્રાદ્ધ દિન કૃત્ય
 ૧૭૪ શ્રાદ્ધ પ્રતિક્રમણ સૂત્ર ચૂર્ણિ
 ૧૭૫ શ્રાદ્ધ પ્રતિક્રમણ સૂત્ર વૃત્તિ
 ૧૭૬ શ્રાદ્ધ વિધિ ટીકા
 ૧૭૭ શ્રાદ્ધ વિધિ વિનિશ્ચય
 ૧૭૮ શીર ભાવના સૂત્ર ટીકા

- ૧૭૬ સમદશી
 ૧૮૦ સમદશી (જનભદ્રગણિ
 માથમણી)
 ૧૮૧ સધાયાગ વૃત્તિ
 ૧૮૨ સદેહ દોલાવણી
 ૧૮૩ સપ્તેતિ શત રથાન
 ૧૮૪ સમય સાર સૂત્ર વૃત્તિ
 ૧૮૫ સમ્પદ્વત્ત ગહસ્થ દીકા
 ૧૮૬ સમવસરણુ અવચૂરિ
 ૧૮૭ સમવસરણુ ઝોત્ર
 ૧૮૮ સમવાયાગ સૂત્ર

- ૧૮૯ સ્તોત્ર
 ૧૯૦ સામાચારી
 ૧૯૧ સામાચારી અવચૂરણી
 (ભાવદેવસંગિ કૃત)
 ૧૯૨ સિદ્ધ પચાશિકાદિ
 ૧૯૩ સિદ્ધાન્ત વિષમ પદ પર્યાય
 ૧૯૪ સુપાર્શ્વનાય ચરિત્ર
 ૧૯૫ સુવચ્ચાગ દીપિકા
 ૧૯૬ સુવચ્ચાગ સૂત્ર
 ૧૯૭ હીર પ્રભ
 ૧૯૮ હૈમ વ્યાકરણ

શુદ્ધિપત્ર

અશુદ્ધ	શુદ્ધ	પૃષ્ઠ	લાઈ
ન	ન	૧૧	૭
ર	ર	૧૫	૧૧
એમ લખેલ છે	આવક પડિમા રૂપ ધર્મ વિચ્છેદ પામતો એમ લખેલ છે	૨૩	૮
વ	વ	૨૭	૧૦
ધરી	ધી	૨૯	૬
દા	દી	૩૦	૭
ફિ	ફિ	૩૦	૧૧
દાત્ત	દાત્ત	૩૪	૨૩
લે	લેહ	૩૭	૮
રે	રછે	૪૦	૧૫
ચણિ	ચણિ	૪૨	૨૧
ચ	ચ	૪૩	૧૦
તિથિ પૂર્વા	પૂર્વા તિથિ	૪૩	૧૮
ચિ	ચિ	૪૭	૧૭
ટાત	ટાત	૪૮	૫
આધ	આધિ	૪૯	૧૨
દીકામા	દીકા વિગેરેમા	૫૧	૬
વૈશા	વૈકા	૫૯	૫
હ	હિ	૫૯	૧૮
છ	જિ	૬૭	૧૨
વણુ	વણુ	૭૩	૩
કસ	કસ	૭૮	૧૨
હ	હ	૮૧	૧૯
ત	તપ	૮૮	૧૨
અખા	અખા	૮૮	૧૫
મા	મો	૯૯	૨૨
હ	હ	૧૦૭	૨૩
હ	હ	૧૦૮	૨
હ	હ	૧૦૮	૫
ચરી	ચરી	૧૧૨	૧૯
પત	પિત	૧૧૫	૧૭
ધક	ધિક	૧૧૫	૨૦
ધ	ધ	૧૧૯	૧૨
કા	ક	૧૨૨	૧૧
છે	છે	૧૨૩	૧૨
નહિ	નહિ	૧૨૫	૧૫
ચવી	ચી	૧૨૯	૧
છટા	છટા	૧૩૩	૧૨
દ	દિ	૧૩૫	૧૧

અશુદ્ધ	શુદ્ધ	પૃષ્ઠ	લાંબી
વહી	વહિયા	૧૪૧	૧૩
શીમા	શીવમા	૧૪૦	૫-૮
કલ્પ	કલ્પ	૧૪૩	૫
અપખા	અપખા	૧૬૦	૫
ખા	ખા	૧૬૦	૫
અથ	અથ	૧૭૮	૧૫
કાલ	અર્થ	૧૮૧	૧૮
દેવે	કાનિ	૧૮૪	૨૧
મુખે	દેવે	૧૮૮	૧૦
કુત	મુખે	૧૯૧	૨૫
શીમા	કુર્ત	૧૯૩	૩
ધ	શીવમા	૨૦૫	૧૬
રિ	ધિ	૨૦૮	૧૬
સા	રી	૨૨૦	૨૨-૨૩
તા	સા	૨૩૨	૨૨
ધ	નો	૨૩૩	૪
તીએ	ધ	૨૩૩	૧૧
૨	તીએ	૨૩૩	૧૧
વશુન	રિ	૨૪૧	૮
શા	વશુન છે	૨૪૫	૪
રકા	રો	૨૬૬	૧૧
આ	રક	૨૬૬	૧૬
સા	અ	૨૬૮	૧૪
ધ	શા	૨૭૩	૨૪
ધ	ધિ	૨૭૭	૧૪
અ	ધિ	૨૭૮	૮
૪	એ	૨૮૦	૩
૫	૫	૨૮૪	૪
નક્ષ	૬	૨૬૪	૨
આ	નક્ષત્ર	૨૬૪	૭
હિ	એ	૩૨૨	૨૦
િ	હિ	૩૩૦	૭-૧૬
મા	મિ	૩૩૧	૧૦
ત	મો	૩૫૪	૨૧
અ	તા	૩૫૮	૫
ભણવા	એ	૩૫૮	૧૨
	ભણવામાં	૩૬૦	૭-૨૨
		૩૭૨	૧૫

